

**TC.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

AZERBAYCAN TÜRKÇESİNDE FİİLLERİN İSTEMİ

HANİFE ÇİÇEKLİ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI**

**AKADEMİK DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Nuh DOĞAN**

ORDU – 2013

TC.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

AZERBAYCAN TÜRKÇESİNDE FİLLERİN İSTEMİ

HANİFE ÇİÇEKLİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

AKADEMİK DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Nuh DOĞAN

ORDU – 2013

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Bu çalışma jürimiz tarafından 11/ 10 /2013 tarihinde yapılan sınav ile Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatı Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç Dr. Salim KÜÇÜK

Üye : Yrd. Doç. Dr. Nuh DOĞAN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Salih DEMİRBİLEK

ONAY :

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.../.../2013

Sosyal Bilimleri Enstitüsü Müdürü
Doç. Dr. Serhat YENER

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya, kullandığım başka yazarlara ait her özgün fikre kaynak gösterdiğimi bildiririm.

HANİFE ÇİÇEKLİ

ÖZET

AZERBAJCAN TÜRKÇESİNDE FİİLLERİN İSTEMİ
HANİFE ÇİÇEKLİ

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Nuh DOĞAN

Eylül 2013

Bu çalışmada Azerbaycan Türkçesindeki fiillerin söz dizimsel istemi incelenmiştir. Fiillerin istemi cümlenin temel söz dizimsel yapısını belirler. Her fiil belirli bir istem potansiyeline, dolayısıyla belirli bir söz dizimsel yapıya sahiptir. Bununla birlikte fiillerin sabit bir istem potansiyeli ve söz dizimsel yapısı yoktur. Fiilin istemi ve söz dizimsel yapısı fiilin çatısı ve sözlüksel anlamına göre değişebilir. Çalışmada Azerbaycan Türkçesi fiillerinin söz dizimsel istem yapısı belirlenmeye çalışılmıştır.

Fiillerin söz dizimsel isteminin belirlenmesinde Azerbaycan Milli Elmler Akademiyası tarafından hazırlanan dört ciltlik “AZƏRBAYCAN DİLİNİN İZAHLI LÜGƏTİ” adlı sözlükte yer alan fiillerden hareket edilmiştir. Sözlük içerisinde yer alan 1984 fiil çalışmamıza dâhil edilmiştir. Fiillerin istemi belirleyebilmek için fiillerin sözlüksel anlamları ve sözlükteki örneklerinden faydalanılmıştır. Sözlüksel anlamları ve örnek cümleleri bir arada verilen fiillerin dışında, örneği verilmeyen fiillerde bulunmaktaydı. Bu fiillere Azerbaycan Türkçesi’ne ait çeşitli edebi türlerden kırk eser taranarak, derlem tabanlı bir çalışmayla, örnek tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: istem, fiil, Azerbaycan Türkçesi

ABSTRACT**VERB VALENCE IN AZERBAIJAN TURKISH****HANİFE ÇİÇEKLİ****Master's Thesis, Department of Turkish Language and Literature****Supervisor: assistant professor doktor: Nuh DOĞAN**

Syntactic valence of the verbs in Azerbaijan Turkish is examined in this study. Valence of verbs determines the basic syntactic structure of the sentence. Every verb has a certain valence potential and thus a certain syntactic structure. However, it has neither a constant valence potential nor a syntactic structure. Valence and syntactic structure of a verb can vary in accordance with its voice and lexical meaning. Syntactic valence structure of the verbs in Azerbaijan Turkish changing in regard to its central and lexical meaning has been tried to determine.

The verbs in DESCRIPTIVE DICTIONARY OF AZERBAIJAN LANGUAGE prepared by Azerbaijan National Science Academy and consisting of four volume are utilized while determining syntactic valence of the verbs. 1984 verbs existing in the dictionary were involved in our study. Lexical meaning and samples of the verbs were utilized in order to determine the verb valence. There were also verbs which were not exemplified along those presented with lexical meanings and examples. These verbs were tried to exemplify by viewing 40 different literary Works in Azerbaijan Turkish in this study.

Key Words: valency, verb, Azerbaijan Turkish

ÖNSÖZ

İstem terimini fiillerin belirli sayıda tamlayıcıyı yönetebilme gücü olarak tanımlayabiliriz. Bu tez çalışmasında, Azerbaycan Türkçesindeki fiillerin mantıksal ve söz dizimsel istemi, Doğan (2011)'de yer alan temel konu ve kavramlar temel alınarak belirlenmeye çalışılmıştır.

Tez, iki ana bölümden oluşmaktadır. Tezin “Giriş” bölümünde çalışmanın konusu, amaç ve önem, kapsam ve sınırlılıkları, yöntem ve derlemde yer alan eserler ve Azerbaycan Türkçesi ilgili bilgiler verilmektedir. “I. Bölüm” ‘ün başlığı altında İstem Kavramı ve Türleri, hal ekleri ve istem, eşdizimlilik, tamamlayıcı ve istem konuları ele alınmıştır. “II. Bölüm” ise Azerbaycan Türkçesinde Fiillerin İstemi incelenmiştir. “Sonuç” bölümünde yaptığımız çalışma neticesinde ortaya çıkan veriler değerlendirilmiştir.

Tez konusu seçiminden tez çalışmasının sonuna kadar bilgi ve deneyimleriyle bana yol gösteren tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Nuh DOĞAN’a, özellikle Azeri Türkçesi ile ilgili kaynaklara ulaşmamda yardımcı olan Prof. Dr. Minaxanın Nuriyeva Tekkeli’ye ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen aileme teşekkür ederim.

HANİFE ÇİÇEKLİ
ORDU-2013

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	x
0. GİRİŞ	1
1. Konu.....	1
2. Amaç ve Önem.....	1
3. Kapsam ve Sınırlılıklar	2
4. Yöntem.....	2
5. Türk Lehçelerinde Konuyla İlgili Yapılan Çalışmalar.....	4
6. Azerbaycan ve Azerbaycan Türkçesi.....	4
7. Derlemde Yer Alan Eserler.....	7
I.BÖLÜM TEMEL KONU VE KAVRAMLAR.....	9
1.1. İstem Kavramı	9
1.1.1. Mantıksal İstem	10
1.1.2. Söz Dizimsel İstem.....	10
1.1. 3. Semantik İstem	11
1.2. İsteğe Bağlı Öğeler.....	12
1.3. Tamlayıcı Tipleri ve Hal ekleri	13
1.4. Tamamlayıcı ve İstem	16
II. BÖLÜM AZERBAYCAN TÜRKÇESİNDE FİİLLERİN İSTEMİ.....	17
III. BÖLÜM İSTEME GÖRE AZERBAYCAN TÜRKÇESİ FİİL SINIFLARI.....	775
3.1. Bir İstemli Fiiller.....	775
2.1. İki İstemli Fiiller	801

3.3. Üç İstemli Fiiller	832
SONUÇ.....	836
KAYNAKÇA.....	837

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

[] : Zorunlu istem boşluğunu gösterir.

→ : Fiillerin istediği söz dizimsel ve semantik istemi gösterir.

/ : Alternatif söz dizimsel ve semantik istem gerçekleşmesini gösterir.

< > : Tamlayıcının şekil bilgisini gösterir.

A : Ad

A T : Azerbaycan Türkçesi

A1... : Anlam değişikliklerini gösterir.

AÖ: Ad öbeği

BE: Belirtme eki

bk.: Bakınız

C : Cümle

EÖ : Edat öbeği tamlayıcısı

F : Fiil

FÖ : Fiil öbeği

kim : Yalın durum tamlayıcısı

kimde : Bulunma durumu tamlayıcısı

kimden : Çıkma durumu tamlayıcısı

kime : Yönelme durumu tamlayıcısı

kimi : Ekli yükleme durumu tamlayıcısı

kimle : Vasıta durumu tamlayıcısı

KE : Kişi eki

Ne : Eksiz yükleme durumu tamlayıcısı

Ör. : Örnek kısaltması

ZE : Zaman eki

ZÖ : Zarf öbeği tamlayıcısı

AS: Atalar sözü

Dan:Danışık dilinde

Fiz.: Fizika

F: feil

Xüs: Xüsusi termin

İcb: İcbar növ

Kit: kitab dilinde işlenen söz

Klas: klassik edebiyatda işlenen söz, ifade

Köhn: Köhnelmiş söz

Qarş:Qarşılıqlı feil

Qay:Qayıdış feil

Qəd: qedim söz

Mah: mehelli söz

Məc:Mecazi menada

Məch: Mechul feil

Riyaz: Riyaziyyat

T T: Türkiye Türkçesi

Taq: teqlidi sözler

T -siz: tesirsiz feil

T-li: Tesirli feil

{}: Tamamlayıcı

Eser Kısaltmalar**Z G:** Zülmət Gecələr**Ç:** Çiskin**B N O:** Baş Nazirin Oğurlanması**Ə:** Əxbarnamə**D Ç B:** Daşdan Çıxan Bulaq**N:** Nağıllar**D B S:** Dünən Bugün və Sabah**M A D:** Mənim Ana Dilim**D G:** Dudaqdan Gönüllərə**D P:** Dərdin Pıçıltısı**A D S L:** Azərbaycan Dilinin

Sinonimlər Lügəti

A D O L: Azərbaycan Dilinin

Omonimlər Lügəti

A D A L: Azərbaycan Dilinin

Antonimlər Lügəti

F N: Folklor Nəzəriyyəsi**B X X Q:** Bir Xısma Xəyalam Qoşu**İ E M D:** 1905-1906-CI İllərdə Erməni-
Müsəlman Davası**İ Q:** 1918-ci İl Qırğınları**İ N T:** İnternet**Q O Ə İ Y D OƏ:** Qutsal Ocaqlar, Əski
İnanc Yerlərimiz: Döldül Ocağı və Əski
Türk Yazısı**S:** Sahnəciklər**F:** Fəltəyonlar**M:** Miniaturlar**S H:** Satirik Hikayələr**T:** Təmsillər**D E:** Dram Eserləri**N E:** Nesr Eserləri**B B A:** Bir Busə Arzusundayım**B D S:** Bu Dünya Sənsiz**H:** Hophopname**L:** Lirika**K D Q A F:** Kitab-ı Dədə Qorqud və
Azərbaycan Folkloru**N A D A S G:** Nüvedidən Algışlar-
Dualar- And İçmələr- Söyüşlər,
Gülmecələr**A T Ə M T F B A B D İ:** Azərbaycan
Türklərinin Əski Mifik Təsəvvürlərinin
Folklorunun və Bəzi Adətlərinin
“Bilqamış” Dəstəndindəki İzləri**A Q A D:** XII- Algışlar- Qargışlar-
Andlar- Dualar**M E:** Mif və Etnogenez**S R:** Sözü Rəngi**M O D:** Mənim Odlar Diyarım(şəirilər)

0. GİRİŞ

1. Konu

Çalışmamızda Azerbaycan Türkçesi fiillerinde istem ele alınmıştır. İstem, fiillerin belirli sayıda tamlayıcıyı belirleyebilme ve yönetebilme gücüdür. Bir fiilin sözlüksel anlamından hareket ederek fiillerin istemi belirlenebilir. Sözlüksel anlam yoluyla fiillerin hangi istem yapılarını meydana getirdiği tespit edilebilir.

Nuh DOĞAN “Türkiye Türkçesi Fiillerinde İsteme Göre Anlam Değişiklikleri” (2011) adlı doktora teziyle Türkiye’de istem konusu ilgili en kapsamlı çalışmayı ortaya koymuştur. Bu yüzden çalışmamızın temelini oluşturan istem dil bilgisi kuramı ile ilgili temel bilgiler bu çalışma esas alınarak hazırlanmıştır.

Fiillerin istemi, mantıksal, söz dizimsel ve semantik istem olmak üzere üç başlıkta ele alınabilir. Bu çalışmada ise sadece mantıksal ve söz dizimsel istem dikkate alınmıştır. Çalışmamızla Azerbaycan Türkçesi’ndeki fiillerin temel anlam ve anlam değişikliklerine bağlı olarak ortaya çıkan söz dizimsel istemi belirlenmeye çalışılmıştır.

2. Amaç ve Önem

Bir dili ana dili seviyesinde konuşanlar fiillerin hangi tür fiil tamlayıcılarıyla bir araya geleceğini çaba gerektirmeden doğal olarak bilirler. Yani istem dil bilgisini zihinsel bir süreçle gerçekleştirirler. Bir dili anadili seviyesinde bilmeyen, o dile ait fiillerin çok anlamlılığını, hangi durum ekli tamlayıcıyla bir arada kullanacağını bilemez. Bu, diller için sözlüksel bir eksikliklerdir. Bu eksikliği gidermek için Avrupa dillerinde pek çok kapsamlı istem sözlükleri hazırlanmış ve bu sözlükler yabancı dil öğretiminde büyük kolaylık sağlamıştır. Buradan da istem konusunun sözlükçülük ile sıkı bir ilişkisi olduğunu söyleyebiliriz. Diğer taraftan Azerbaycan Türkçesi’ndeki fiillerin mantıksal ve söz dizimsel isteminin tespit edilmesi AT’nin genel söz dizim özelliklerinin belirlenmesini de kolaylaştıracaktır.

Başka dillerin etkisi altında kalınması, tercüme sebebiyle meydana gelen anlam genişlemesi gibi çeşitli sebepler Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesi arasında fiil-tamlayıcı ilişkisi açısından çeşitli farklılaşmalar meydana getirecektir. Türk lehçelerinde fiillerin mantıksal ve söz dizimsel istemleri kimi zaman aynılaşır kimi zaman da farklılaşır, fiillerin istemiyle ilgili bu durum ancak bu tür çalışmalarla belirlenebilir.

Türk lehçelerindeki fiillerin isteminin belirlenmesi Türk lehçelerini öğrenmede ve aktarmada yaşanan kimi zorlukların üstesinden gelebilir.

3. Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu çalışmamızda Azerbaycan Türkçesinde yer alan fiillerin söz dizimsel istemi incelenmiştir. Ana dili konuşuru olmak bir dildeki fiillerin semantik isteminin belirlenmesinde çok önemlidir. Ana dili sezgisine sahip olmadığımız için fiillerin semantik istemi incelemeye dâhil edilmemiştir. Fiillerin tespit edilmesinde **AZERBAYCAN MİLLİ İLİMLER AKADEMİYASI, NESİMİ ADINA DİLÇİLİK ENSTİTÜSÜ, AZERBAYCAN DİLİNİN İZAHLI LÜGATİ** (4 cilt) eserden yararlanılmıştır. Her fiilin farklı anlam değışkelerinden hareket edilerek fiillerin istem çerçeveleri oluşturulmuştur. Azerbaycan Türkçesi’ni fiillerin söz dizimsel istem yapısı oluşturulurken 9 tamlayıcı tipi (kim, kimi, kime, kimde, kimden, ne, ZÖ, EÖ, kimle) kullanılmıştır.

Yapılan sözlük taraması neticesinde 1984 fiil tespit edilmiştir. Ancak fiillere getirilen çatı ekleriyle oluşturulan fiiller yeni bir anlam oluşturmadığı takdirde ayrı bir fiil olarak değerlendirilmemiştir.

4. Yöntem

Sözlüksel anlamdan hareket ederek bir fiilin mantıksal, söz dizimsel ve semantik istemleri ortaya çıkarılabilir. Bu çalışmada fiillerin sözdizimsel istemlerinin doğru bir şekilde belirlenebilmesi için sözlüksel anlamdan hareket edilmiştir. Sözlükler birçok dilbilgisel unsuru barındırabilir ve istem de bunlardan biridir. Sözlüksel bir unsur olan fiiller de anlam girişleriyle istem değerlerini ortaya koyar.

Bu çalışmada sözlük ve derlem temelli iki tür inceleme yapılmıştır. Çalışmamızın ilk aşamasında sözlüksel bir unsur olan ve çalışmamızın temelini oluşturan fiilleri tespit edebilmek için “AZERBAYCAN DİLİNİN İZAHLI LÜGETİ” adlı dört ciltlik bir sözlükten yararlanılmıştır. Sözlükte yer alan fiiller tek tek fişlenmiştir. Çalışmamızın birçoğunu sözlükten elde ettiğimiz örneklerden hareket ederek oluşturduk. Ancak sözlük içerisinde örneğini bulamadığımız pek çok fiil de olmuştur. Sözlüğün yetersiz kaldığı bu aşamada Azerbaycan dili ve edebiyatına çeşitli (roman, hikâye, deneme, makale, şiir vb) türlerde 40 eser taranarak bir derlem oluşturulmuştur. Bu derlem çalışması çalışmamıza önemli bir kaynak sağlamıştır.

Derlem çalışmasında yer alan eserler çalışmada ayrı bir başlık hâlinde verilecektir. Derleme çalışmasının dışında günümüzde önemli bir veri tabanı olarak kabul edilen internet siteleri de kullanılmıştır. Azerbaycan resmi internet sitelerinde örneğini bulunamayan fiillerle ilgili aramalar yapılmıştır. Ortaya çıkan sonuçlar çalışmamıza kaynaklık etmiştir.

Doğan, yaptığı çalışmada istem tablosunu şu şekilde açıklamıştır (2011: 20):

“İstem çerçeveleri, bir fiilin isteme göre anlam değişikliği gösteren ya da anlam değişikliklerinin fiilin istemine göre gerçekleştiği veya açıklanabildiği anlam değişimleri için hazırlanmıştır. İstem çerçeveleri fiilin ilgili anlam değişkesinin mantıksal, söz dizimsel, semantik istem özelliklerinin tümünü içeren sözlüksel bir kütük özelliği gösterir. İstem çerçevelerinde üç farklı istem yapısı gösterilir: birincisi mantıksal istem yapısı; ikincisi, semantik istem ya da semantik rol yapısı; üçüncüsü ise söz dizimsel istem ya da tamlayıcı yapısı.”

Bu çalışmamızda istem bilgisinin mantıksal, sözdizimsel istem yapısı incelenmiştir.

ALDANMAQ

A1 I.aldanmaq₁: Hiyleye uymaq, yalan vedlere uymaq, yalan sözü doğru saymaq, başdan çıxmaq.

II.aldanmaq>[kim]

Ör. (Ben)_[kim] Aldanmaram ki, doğrudur ayinin, ey amu; Kassin mani haqiqi isa dinin, ey amu! M.Ə. Sabir.

A2 I.aldanmaq₁: Ümidi boşa çıxmaq, yanımaq

II. aldanmaq>[kim]

Ör. (Ben)_[kim] Öz fikrimda aldandım.

Aldanmaq fiilinin istem bilgisi incelemesinde **A1**, **A2**, vs gibi işaretler fiillerin anlam değişkelerini gösterir. Fiilin her anlam değişkesinin **I.** düzeyinde alt simgeyle kodlanan 1, 2, 3 sayı işaretleriyle fiilin mantıksal istemi, tamlayıcılarının sayısı ve sözlüksel anlamı belirtilir.

II. bölümde fiilin söz dizimsel istem yapısı ve tamlayıcılarının tipi verilir. Fiilin istem yapılarını örneklendiren bir cümle üzerinden tamlayıcıların altı çizilerek söz dizimsel istemleri kodlanır. Çalışmamızda, fiillerin sözdizimsel istemi incelenirken tamlayıcılardan (yalın, bulunma, ayrılma, yükleme ve vasıta hali); beş tanesi kullanılmıştır. Bu tamlayıcı tipleri [kim], [kimi], [kimle], [kime], [kimden] olarak verilir.

5. Türk Lehçelerinde Konuyla İlgili Yapılan Çalışmalar

Bugüne kadar Türk lehçeleriyle ilgili çeşitli istem çalışmaları yapılmıştır. Dursun Ahmet Atacık tarafından “Türkiye Türkçesinde İstem (2008); Hilal Uzunboy tarafından yapılan “Türkmen Türkçesinde İstem (2008) ve Feyzi Çimen tarafından yapılan “Özbek Türkçesinde İstem (2009)” adlı yüksek lisans tezlerinde ve Oktay Selim Karaca “Kazak Türkçesinde Fiil İstemleri” (2011) çalışmasında kısmî olarak istem konusu işlenmiştir, ancak söz konusu çalışmalar modern anlamda istem ve istem dil bilgisinin temel alındığı çalışmalar değildir. Söz konusu çalışmalar mantıksal istemin gözetilmediği, durum ekli her tamlayıcının istem kabul edildiği, geleneksel nitelikli çalışmalardır.

6. Azerbaycan ve Azerbaycan Türkçesi

Azerbaycan adı ile ilgili çeşitli görüşler bulunmaktadır ve bunlardan birkaç tanesini belirtmeye çalıştık. Mehmed Emin Resulzâde’ye göre Yunan-Bahter İmparatorluğu’na karşı bağımsızlığını ilan eden Satrap Atropet’in adından gelir. Kâşgârlı Mahmûd, “Dîvânü Lügâti’t-Türk” adlı eserinde Azerbaycan adını “Âzerbâd” yani “odun (ateşin) âbâd ettiği yer” şeklinde tanımlamıştır.

Azerbaycan, MÖ VIII. yüzyılda kurulan Manna İmparatorluğundan günümüze kadar pek çok kavmin denetiminde bulunmuş, birçok medeniyete beşiklik etmiş ve büyük mücadelelere sahne olmuş bir ülkedir. 1029’lu yıllardan sonra Selçuklular’ın Azerbaycan’a sahip olmasına kadar bu bölgede sırasıyla Urartular, Medler, Persler, Atropatene Krallığı, Romalılar, Ermeniler, Parthlar, Sâsâniler, Bizans, Emeviler, Abbasiler, Şirvanşahlar, Sacoğulları, Revvâdîler, Sellârîler, Şeddâdîler ve Ahmedîliler egemen olmuşlardır. Bu devletlerin egemenlikleri esnasında bölgeye Türk göçleri de olmuştur. Azerbaycan’a ilk Türk göçleri MÖ I. yüzyılda olur. İskitler ve Sakaların büyük göçleri sırasında Türkler ilk kez gelerek buraya yerleşirler. X.-XI. yüzyıllarda

Azerbaycan'a Oğuz Türkleri gelmeye başlar. Selçuk Bey'in torunu Çağrı Bey, Azerbaycan'ı alır ve bazı Oğuz boylarını bölgeye yerleştirir.(Buran, Alkaya 2011:49) Azerbaycan, 1828 Türkmençay Antlaşmasıyla ikiye bölünmü; Aras nehri sınır olmak üzere kuzeyi Rusya'nın, güneyi İran'nın hâkimiyeti altına girmiştir.

Uzun süren mücadelelerden sonra 28 Mayıs 1918'de Mehmet Emin Resulzade, Kuzey Azerbaycan'nın bağımsızlığını ilan etmiş; ancak Azerbaycan 1920 yılında Ruslar tarafından tekrar işgal edilmiştir. 1936 yılından sonra Azerbaycan, Azerbaycan SSC adını almıştır. 1990 yılında, Sovyetler Birliği dağılınca 30 Ağustos 1991'de Azerbaycan yeniden bağımsızlığına kavuşmuştur (Ercilasun 2007:173).

Azerbaycan Türkçesi, Batı Türkçesinin doğu sahası içinde yer alan yazı dilinin adıdır. Oğuzcaya dayalı olarak ortaya çıkan Batı Türkçesi Osmanlı Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesi olarak iki daireye ayrılır. Azerbaycan Türkçesi Oğuzca'nın doğu kolunu Osmanlı Türkçesi ise batı kolunu oluşturmuştur.

Muharrem Ergin, Azerbaycan Türkçesinin yazı dili olarak ortaya çıkışını şöyle değerlendirmektedir: “Azeri sahası Batı Türkçesinin esas yazı dili çizgisini teşkil eden Osmanlı yazı dili çizgisinin paralelinden dışarı çıkmamıştır. İki sahadaki eserler arasında görülen ufak tefek farklar hep, bir yazı dilinin iki uzak bölgesi arasında görülen mahallî ayrılıklar çerçevesinde kalmış, Azerî ve Osmanlı Türkçeleri, günümüze kadar hiç bir zaman iki ayrı yazı dili haline gelmemiş, daima aynı yazı dilinin iki ayrı dairedeki görünüşünü teşkil etmişlerdir.

Bu iki görünüş, ayrı siyasi idarelere, ayrı sosyal çevrelere ve ayrı kültür merkezlerine bağlı olan iki saha-da, yazı dili disiplininin bugünkünden farklı olarak mahallî tesirlere açık bulunduğu devrelerin tabîî bir tezahüründen başka bir şey değildir.” (Buran, Alkaya 2011,49)

Azerbaycan Türkçesi tarih boyunca çok çeşitli diller ve kültürlerin etkisi altında kalmıştır. Bu etkiler Azerbaycan dilini şekillendirmiştir. Azerbaycan 1924 yılına kadar Arap alfabesini kullanıyorlardı ancak Sovyet hâkimiyetiyle birlikte latin alfabesi kullanılmaya başlandı. 1939'dan sonra Latin alfabesi yerini Kiril alfabesine bıraktı.

Azerbaycan Türkçesi ses bilgisi açısından Türkiye Türkçesi'nden bir takım farklılıklar göstermektedir. Azeri Türkçesi ses bilgisi kıstaslarına göre Oğuz grubunun batı kolunda konuşulan bir Türk dilidir. “a, e, é, ı, i, o, ö, u, ü” olmak üzere 9 ünlü bulunmaktadır. Türkiye Türkçesinden farklı olarak iki tane e ünlüsü vardır.

Birincisi Azerbaycan alfabesinde “Ə ə” olarak gösterilir ve Türkiye Türkçesindeki e’den daha geniş ve açıktır. “E e” ünlüsü ise Türkiye Türkçesindeki e ile i arası olan kapalı e (é) sesidir. Kapalı e (é) sesi kelimelerin yalnızca ilk hecesinde bulunur: év (ev), yérde (yerde).

Azeri Türkçesi'nin sözdizimi özellikleri kelimelerin yapı bilgisi ve söz dizimi olmak üzere iki grupta ele alınacaktır. Yapı bilgisi açısından AZ. T’deki kelimeler ikiye ayrılmaktadır: isim, sıfat, zamir, zarf, takı bağlam ve ünlemler isim grubuna; eylem bildiren tüm kelimeler de fiil grubuna girmektedir.

Azerbaycan dilinde cümlenin özne ve yüklem olmak üzere iki temel ögesi bulunmaktadır. Yardımcı öge ya da tümleç olarak adlandırılan üç öge (teyin, tamamlık ve zarflık)(İNT) olarak kabul edilir. Söz dizimi içerisinde yer alan bu ögelerin durumunu durum ekli tamlayıcılar belirler. Azerbaycan Türkçesi söz diziminde özne (yalın), nesne +i ekli veya eksiz yükleme durumunda, dolaylı tümleç +e/+de/+den ekli haliyle bulunurlar.

AT söz diziminde cümle ögeleri belirli bir sıralama içinde yer almaktadırlar. Cümledeki ögelerinin belirlenmesinde şekli özelliklerin dikkate alındığı söylenebilir.

Azerbaycan dilinin söz dizimi içerisinde yer alan fiil tamlamaları oldukça dikkat çekicidir ve çalışmamızda da önemli bir yer tutmaktadır. Kelimelerin özgün anlamlarından çıktığı, bir araya geldiklerinde farklı bir anlam meydana getiren ve birlikte kullanılması gereken tamlamadır. Bu fiiller mürekkep veya mühtelif olarak da adlandırılmaktadır.

Azerbaycan Türkçesi’ndeki cümle türleri sade, birleşik ve karmaşık olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır. Bu gruplardan sade cümle, yalnızca özne, yüklem ve bazen de nesneden oluşur ve tek bir yargı bildirir:

1) Yer fırlanır (dünya döner)(İNT)

(özne) (yüklem)

Birleşik cümle ise bir bağlayıcı ya da virgülle birbirine bağlanmış iki veya daha fazla cümleden oluşur:

Atası öz evlärinä dä mäktub göndärmä ve icärsinä başğa tüzä bir säkil goymuşdu(Baba kendi evlerine de mektup göndermiş ve içine başka yeni bir fotoğraf koymuştu)(Erden:1985)

Azərbaycan dilinin karməşik cümlələri isə bağımsız və bağı karməşik cümlələr olmaq üzere ikiyə ayrılır. Bağımsız bileşik cümle türünde cümlələr birbiriylə sentaktik yapıyla değıl, belirli anlam ilişkileri ile bağlanır. Bu ilişkiler şunlardır: zaman, yer, ardışıklık, sebep-sonuç, aydınlaşdırma, çelişki ve birleştirme ilişkileri. Bu cümlələr noktalama işaretleri ve bağlaçlarla birbirine bağlanır ve ayrıldıkları zaman özgün cümle hallerini korurlar. Bağlı karməşik cümlelerde iki kısım vardır: temel ve yan cümlələr.

Azərbaycan dilinde yan cümlələrin ondan fazla türü vardır: özneli yan cümle, yükləmlil yan cümle, belirteçli yan cümle, tümleçli yan cümle, zarflı yan cümle (zarflı yan cümle de kendi içerisinde bir kaç türe ayrılır: zaman, yer, durum, sebep-amaç, miktar, şart, sonuç, karşılaştırma gibi.)(İNT)

Azərbaycan Türkçesinde sözdizimi Türkiye Türkçesiylə benzerlikler olduğu kadar farklılıklar da bulunmaktadır. Bunun nedeni de Azərbaycan Türkçesi'nin uzun süre Farsça'nın etkisinde kalmasıdır.

7. Derlemde Yer Alan Eserler

1. Abbaslı Ramiz , Zülmət Gecələr, Nərgiz Neşriyyatı, Bakı, 2008
2. Şıxlı İsmail , Çiskin, <http://yazidergisi.net/index.php>
3. Kristi Agata Baş Nazirin Oğurlanması, Yazıçı Neşriyyatı, Bakı, 2012
4. Mirzə Əhməd, Mirzə Xudavərdioğlu Əxbarnamə, Bakı, 2009
5. Ulutürk Xəlil Rza, Daşdan Çıxan Bulaq,Beşik Neşriyyat, Bakı, 2009
6. Andersen Kristian Hans, Nağıllar, Önder Neşriyyat, Bakı, 2004
7. Hacıbəyli Gültəkin, Dünən Bugün və Sabah, Adiloğlu Neşriyyat, Bakı, 20009
8. Bəşiroğlu Əşir, Mənim Ana Dilim (şeyrlər və poemalar),Milli Kitabxana, Bakı, 2008
9. Şaraxundov Şöhlətəf, Dudaqdan Gönüllərə, “ Türküstan” Kitabxanası, Bakı, 2011
10. Rəhimli Təranə, Dərdin Pıçılısı, Adpu Neşriyyatı, Bakı, 2007
11. Azərbaycan Dilinin Sinonimlər Lügəti, M.F Axındov Adına Azərbaycan Milli Kitabxanası, Bakı, 2007
12. Azərbaycan Dilinin Omonimler Lügəti, M.F Axındov Adına Azərbaycan Milli Kitabxanası, Bakı, 2007
13. Azərbaycan Dilinin Antonimler Lügəti, M.F Axındov Adına Azərbaycan Milli Kitabxanası, Bakı, 2007
14. Folklor Nəzəriyyəsi, Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi Bakı Dövlət Universiteti Azərbaycan Şifahi Xalq Ədəbiyyatı Kafedrası, Bakı,2008

15. Mehi Esmira, Bir Xısma Xəyalam- Qoşu, Tebriz- Turuz, 2012
16. Nəvvab Mir Möhhsün, 1905-1906-CI İllərdə Erməni- Müsəlman Davası, Bakı, 1993
17. Arzumanlı Vaqif, Həbiboglu Vəli, Muxtarov Kamil, 1918-ci İl Qırğınları, Öyretmə Nəşriyyat, Bakı,1995
18. M. R. Yengi, Qutsal Ocaqlar, Əski İnanç Yerlərimiz: Döldül Ocağı və Əski Türk Yazısı, 2012
19. Üzəyir Hacıbəyli, Sahnəcikler, http://www.anl.az/el_Sh.php?hash=438071089
20. Üzəyir Hacıbəyli, Fəltəyonlar, http://www.anl.az/el_Sh.php?hash=438071089
21. Üzəyir Hacıbəyli, Miniətlər, http://www.anl.az/el_Sh.php?hash=438071089
22. Üzəyir Hacıbəyli, Satirik Hikayələr, http://www.anl.az/el_Sh.php?hash=438071089
23. Andreviç İvan, Təmsillər, M.F Axındov Adına Azərbaycan Milli Kitabxanası, Bakı, 2006
24. Hadi Məhəmməd, Lirikə, http://www.anl.az/el_Sh.php?hash=438071089
25. Cəlil Məhməd, Dram Eserləri, http://www.anl.az/el_Sh.php?hash=438071089
26. Cəlil Məhməd, Fəltəyonlar, http://www.anl.az/el_Sh.php?hash=438071089
27. Cəlil Məhməd, Nesr Eserləri, http://www.anl.az/el_Sh.php?hash=438071089
28. Möcüz Mirzə Əli, Bir Busə Arzusundayım, http://www.anl.az/el_Sh.php?hash=438071089
29. Nerimanova Neriman,, Fəltəyonlar, http://www.anl.az/el_Sh.php?hash=438071089
30. Nerimanova Neriman,, Nesr Eserləri, http://www.anl.az/el_Sh.php?hash=438071089
31. Anar Süsən, Bu Dünya Sənsiz, Bakı, 2007
32. Elekber Mirzə Sabri, Hophopname, http://www.anl.az/el_Sh.php?hash=438071089
33. Məhəmməd Hadi, Lirikə, http://www.anl.az/el_Sh.php?hash=438071089
34. Əliyev Oruc, Kitab-ı Dədə Qorqud və Azərbaycan Folkloru, Bakı, 1999
35. Topladı Əli Vəlioğlu, Nüvedidən Algışlar- Dualar- And İcmələr- Söyüşlər, Gülmecələr, Bakı, 2012
36. Tuncay Bəxtiyar, Azərbaycan Türklərinin Əski Mifik Təsəvvürlərinin Folklorunun və Bəzi Adətlərinin “Bilqamış” Dəstanındakı İzləri, 2012
37. Nebiyev Azad, XII- Algışlar- Qargışlar- Andlar- Dualar, Bakı, 1986
38. Tuncay Bəxtiyar, Mif və Etnogenez, Turuz- Tebriz- 2012
39. Aslanaoğlu Əli, Sözü Rəngi, Azərbaycan Dövlət Nəşriyyat, Bakı, 2008
40. Ədilli Şirvani, Mənim Odlar Diyarım(şəirler), Türküstan Kitabxanası, 2011

I.BÖLÜM TEMEL KONU VE KAVRAMLAR

1.1. İstem Kavramı

İstem terimi ile ilgili çeşitli tanımlamalar ve adlandırmalar bulunmaktadır. Bunlardan birkaçı şu şekilde açıklanmıştır:

Melek Erdem(2006: 41) istem kavramını “Almanca’da VALENZ, İngilizce VALENCY ve Fransızca’da VALENCE Türkçe’de birlesim değeri veya fiillerin rejimi olarak da ifade edilebilecek olan İSTEM; katılanlar (eyleyen, actant) da denilen; zorunlu veya isteğe bağlı sentagmatik tümleçlerin, belirli bir sayıda olmak üzere belirli isimlerin, fiillerin tabii kapasitesi olarak ortaya çıkmasıdır” şeklinde açıklar.

İstem, fiil, sıfat, edat... gibi sözlüksel unsurlardan hareket ederek ortaya çıkan dilbilgisel bir kavramdır. İstem, sözlüksel unsurlar içerisinde yer alan bir fiilin söz dizimi içerisinde kendisine bağımlı kılabilirdiği veya yönetebildiği eyleyen sayıdır diyebiliriz.

Cümlenin söz dizimsel yapısı fiilden hareketle, fiil şemsiyesi altında çözümlenir. Bağlantılı dil bilgisinde fiil, isim, sıfat ve zarf gibi sözcük türleri cümlede bağımlılık düğümleri oluşturur. Fiil, söz dizimi içerisindeki tüm bağımlılıkları yönetir. Bu bağımlılık ilişkisi üst öge(yöneten) ve alt öge (bağımlı) kavramlarıyla ifade edilir. Bu ilişkiyi örnek üzerinde gösterebiliriz:

“Çocuk koşuyor” cümlesinde “koşuyor” üst öge, “çocuk” ise alt ögedir; yani “koşuyor” yöneten “çocuk” ise bağımlı öge olarak kabul edilir.

Cümlede yöneten konumunda yer alan bir fiilin istemi belirlenirken cümlenin biçimsel bir görünümü olan yüzey yapıdan hareket edilir. Ancak istem, sadece yüzey yapıyla sınırlı değil aynı zamanda zihinsel bir süreci de içine alan geniş bir kavramdır. Buradan hareketle istem, dilbilgisel ve anlambilimsel özellikleri bir arada taşır.

“Türkiye Türkçesi Fiillerinde İsteme Göre Anlam Değişiklikleri (Doğan, 2011)” adlı doktora çalışmasında önerilen üç istem türünden hareket edilmiştir: mantıksal istem, söz dizimsel istem, semantik istem.

1.1.1. Mantıksal İstem

İstem dil bilgisi dil bilimsel bir özellik olmasının yanında aynı zamanda zihinsel bir süreci de ifade eden ve dilin mantıksal yapısını incelemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Bir fiilin meydana getirdiği istem boşlukları zihinde oluşur. Fiillerin zihinde oluşturduğu bu istem boşlukları dillerde çoğunlukla evrensel nitelikler gösterir (Doğan, 2011). Çalışmamız Azerbaycan Türkçesi fiillerinde istem olduğu için bu dile ait birkaç fiilden hareket ederek fiillerin mantıksal istem yapısıyla ilgili genel bir şema ortaya çıkarılabilir.

Örneğin, *ölmek* fiili Azerbaycan Türkçesinde sekiz farklı anlama sahiptir ancak hepsi tek bir katılana ihtiyaç duyduğu için tek bir mantıksal isteme sahiptir. *Görmek* fiilinin yirmi dört anlamı var ancak zorunlu olarak iki katılanının yer aldığı mantıksal bir süreci gerektirir. Türkiye Türkçesinde *Ölmek* fiili üç; *görmek* fiili ise on yedi farklı anlam değişikliğine sahiptir. Ancak fiillerinin açtığı mantıksal istem boşlukları Azerbaycan Türkçesiyle aynıdır. Bu, fiillerin mantıksal istemleri *ölmek1*, *görmek2* şeklinde gösterilebilir.

İstem, ana dili sezgisi gerektiren bir durumdur. Özellikle mantıksal istem düzeyi fiilin açtığı istem boşluklarının zihinsel süreçte doldurulmasıyla ortaya çıkmaktadır. Ana dil konuşurları bir fiilin mantıksal istemin istemini doğal olarak sezebilir ve cümle içinde yerleştirebilir. Azerbaycan Türkçesi ana dilimiz olmadığı için çalışmada incelenen fiillerin ancak mantıksal ve söz dizimsel istemleri belirlenmeye çalışılmıştır.

1.1.2. Söz Dizimsel İstem

Söz dizimsel istem, mantıksal istem düzeyinde bir fiilin ihtiyaç duyduğu belirli tamlayıcıların yüzey yapıdaki biçimsel görünümüdür. Mantıksal ve semantik istem yönüyle aynı olan farklı anlam değişkenlerine sahip fiiller tamlayıcıların tipi ve söz dizimsel özelliklerle farklılık gösterebilir. Çalışmamızda yer alan bazı fiillerin mantıksal istemlerinin aynı olmasına rağmen tamlayıcı tiplerinin farklılaştığı görülür.

Tamlayıcı tiplerinin söz dizimsel düzeyde gerçekleşme biçimleri AZ ve TT'si arasında farklılık göstermektedir.

Sözdizimsel istemin tümce içinde nasıl gerçekleştiği örnekte verilmiştir:

2a) Çocuk bardakları mutfaktan bahçeye taşıdı.

2b) Çocuk bardakları taşıdı.

2c) Çocuk taşıdı.

Mantıksal istem açısından *taşı-* fiili anlamlı bir cümle oluşturabilmek için dört istem boşluğu açabilen bir fiildir. Yukarıdaki cümlelerde üçü zorunlu, biri seçimli dört tamlayıcı tipi kullanılmıştır: Özne konumundaki **çocuk**, nesne görevindeki **bardakları** ve dolaylı tümleç görevindeki **bahçeye** zorunlu öğelerdir. Bu zorunlu öğelerden **bardakları** ve **bahçeye** cümleden çıkarıldığında anlamsal olarak belirsizlik ortaya çıkar:

3a) Ali annesine çiçek aldı.

arkadaşına

babasına

3b) Ali aldı.

Bu örnekten hareketle cümlede *almak* fiilinde en az iki zorunlu tamlayıcıya ihtiyaç duyar ve bunlar zorunlu istemdir; diğer tamlayıcılar ise cümlenin dilbilgiselliğini bozmadan cümleden çıkarılabiliyorsa seçimli istem olarak kabul edilir. Bu çalışmada fiillerin anlam değişkelerine bağlı olarak verilen örneklerden hareket edildiği için sadece cümlede mantıksal istemin yüzey yapıya belirli tamlayıcı tipleriyle ortaya çıkan söz dizimsel istemi dikkate alınacak; seçimli istem söz diziminde gerçekleşmediği sürece dikkate alınmayacaktır.

1.1.3. Semantik İstem

İstem dilbilgisinde mantıksal ve söz dizimsel istemin dışında semantik istem de bulunmaktadır. Fiiller mantıksal ve sözdizimsel istem dışında semantik ilişkiler de geliştirebilir.

Doğan (2011: 61)'de semantik istemi şu şekilde açıklar: “Cümledeki tamlayıcılar fiilin semantik istekleriyle uyum içinde olmak zorundadır. Başka bir ifadeyle bir fiilin anlamı onun mantıksal ve söz dizimsel tamlayıcılarının bazı semantik nitelikleri ve rolleri yüklenmesini gerekli kılar. Fiilin semantik tamamlanma isteği semantik istem olarak adlandırılabilir”.

Bir fiilin mantıksal ve söz dizimsel istemleri aynı olsa da semantik yapıları farklılaşabilir. Söz dizimsel istem, bir fiilin farklı anlam deęişkelerini yüzey yapıdan hareket ederek açıklamaktadır ancak bu yeterli deęildir. Semantik istem ise bir fiilin derin yapısını yani anlamsal yönünü inceler.

Fiillerin semantik isteminin belirlenmesinde semantik sınırlılıklar ve semantik roller kullanılır:

4) <u>Yaramaz çocuk</u>	<u>evi</u>	<u>yaktı.</u>	
(Özne)	(Nesne)	(Yüklem)	
(Eden)	(Etkilenen)	(Eylem)	Semantik Roller
(İnsan)	(Nesne)		Semantik Sınırlılıklar

Yukarıdaki cümlede *yak-* fiilinin mantıksal ve sözdizimsel istemi ikidir. *Yak-* fiilinin semantik istemini eden (yaramaz çocuk), etkilenen (evi) rolleriyle betimleyebiliriz. Bu çalışmada semantik istem incelemesi yapılamamıştır çünkü ana dil seviyesinde bir Azerbaycan Türkçesi konuşuru olmadığımızdan fiillerin hangi rol yapısını taşıdığını belirlemek oldukça güçtür.

1. 2. İsteęe Bağlı Ögeler

İstem, fiillerin söz diziminde kendine bağımlı kılabilildięi ya da yönetebildięi eyleyen sayısıdır. Eyleyen kavramıyla isim ve isim türünde olan fiilin anlamı için gerekli tamlayıcılar kastedilir. Bu fiillerin ihtiyaç duyduęu üç tür eyleyen tespit edilmiştir: bir eyleyenli, iki eyleyenli, üç eyleyenli. Bunu cümle üzerinde gösterirsek:

5) Öğretmen öğrencisine kalem verdi.

Cümlede *ver-* fiili üç eyleyene sahiptir. Öğretmen(özne), öğrencisine(dolaylı tümleç), kalem(nesne)'dir.

Bir cümlede eyleyenler dışında tümleyen, bu çalışmada isteęe bağılı öge adıyla anılan unsurlar da bulunmaktadır. İsteęe bağılı ögeler fiille ilgili yer, zaman bildiren zarf veya zarflık unsurlarıdır. Eyleyen olarak adlandırdığımız tamlayıcılar söz dizimi içerisinde yani yüzey yapıda bulunmalıdır. Ancak isteęe bağılı öge olan zarf ve zarf unsurlarının cümlede kullanımları ile ilgili bir zorunluluk yoktur. İsteęe bağılı ögeler tümce içerisinde sınırsız sayıda kullanılabilir:

6a) *Danizda tufan durmadan artır.*

6b) *Danizda tufan çox şiddətli bir şəkilde durmadan artırıyor.*

Yukarıda verilen (6a, 6b) iki örnekte *artmak* fiilin “şiddetlenmek, güçlenmek” anlamındaki üçüncü anlam değişkesine ait bir örnek kullanılmıştır. Artmak fiilinin üçüncü anlam değişkesine ait istemi özne konumunda olan “tufan” dır.

İkinci örnekte *artmak* fiilinin söz diziminde “çox şiddətli bir şəkilde, durmadan” gibi zarf unsurları eklenmiştir ve bunların sayısı daha da artırılabilir. Bu isteğe bağlı öğeler söz diziminde belirli bir zorunlulukları yoktur ve cümleden kolayca silinebilirler.

Zihinsel süreçte *artmak* fiili ile ilgili “çox şiddətli bir şəkilde, durmadan” gibi isteğe bağlı öğeler şekillenmez sadece fiil için gerekli semantik katılanlar zihinde belirir. Söz dizimi içerisinde semantik katılanlar her zaman belirli tamlayıcılarla yüzey yapıya aktarılmayabilir ancak mantıksal ve semantik istem yapısında varlığını sürdürür. İsteğe bağlı öğeler ise söz dizimi içerisinde yer almadıkları sürece bir anlam ifade etmezler. Ancak bazı durumlarda isteğe bağlı öğeler söz dizimi içerisinde zorunlu olmaktadır. “Daha ciddi olmak, temkinli olmak” anlamındaki *ağırlaşmaq* fiilinin istem değeri ikidir ve istem değerlerinden biri de isteğe bağlı öğe olarak belirtilen bir zarf öğesidir. Cümlede **yaşa dolduqca** zarfı fiilin anlam girişinde verilen tanıma göre fiilin zorunlu bir unsuru olarak söz dizimi içerisinde yer alması gerekir:

7) *(O) Yaşa dolduqca ağırlaşdı.*

1. 3. Tamlayıcı Tipleri ve Hal ekleri

Azerbaycan Türkçesinde sekiz hâl eki bulunmaktadır. İstem söz dizimsel yansıması hal ekli tamlayıcılarla gerçekleşir ancak her hal ekli unsur söz konusu anlamda bir tamlayıcı değildir.

a. Yalın Hâl (Adlıg Hal): Anlam ilişkisi yönünden başka bir kelimeye bağlı olmayan çokluk ve iyelik eki dışında ek almayan unsur: *gedim (eski)*, *dövr (devir)*, *vaxt (vakit)*, *soyug (soğuk)* ... Kim?, nâ?, hara? gibi sorulara cevap verir. Söz dizimsel istem düzeyinde yalın hal özne konumunda bir AÖ’ni karşılar. Fiilinin birinci istemi, edilgen yapılar dışında genellikle **kim** durumlu tamlayıcı tipi olmaktadır.

b. İlgi Hâli(Yiyâlik Hali): Ünsüzlerden sonra +In, +Un ünlülerden sonra ise +nIn ve +nUn'dur: *kita-bın, dostun, gelemın (kalemin), körpünün (köprünün), ananın, nenenin* Kimin?, näyin?, haranın? gibi sorulara cevap verir.

c. Yükleme Hâli(Täsirlık Hal) :Yükleme hâli eki +I ve +U'dur. Ancak ünlüyle biten isimlerden sonra yükleme hâli eki +nU /+nI şeklindedir: *almanı (elmayı), pambığı (pamuğu), defteri, sürücünü (sürücüyü), atanı (babayı), Elini (Ali'yi)*. Ünlüyle biten kelimelerden sonra +yI/ yU şeklinde görülür. Su+y+u. İlgi hal ekinin eksiz olduğu durumlarda vardır: gül ver-,ağaç käs. Kimi?, näyi?, haranı? gibi sorulara cevap verir.

Yükleme hali **kimi** ve **ne** tamlayıcı tipleriyle karşılaşılır. **kimi** ve **ne** durum ekli tamlayıcı tipleri genellikle fiilin ikinci istemi olarak yer alır.

d. Yönelme Hâli (Yönlük Hali) : Ünsüzlerden sonra +A; ünlülerden sonra y yardımcı sesi alarak +(y)A şeklinde kullanılır: *ev-ä, maşın-a (arabaya), nene-ye (anneye)*. *Yönelme hal ekleri doğru, sarı “doğru, taraf”, garşı, täräf, gädär, kimi , görä* edatlarıyla da oluşturabilir. Ona görä, onlara täräf “onlara doğru”vb. Kimä?, näyä?, haraya? gibi sorulara cevap verir. Yönelme hal eki **kime** tamlayıcı tipiyle karşılaşılır. **Kime** tamlayıcı tipi söz dizimsel istem düzeyinde genellikle ikinci ve üçüncü istem olarak bulunur.

e. Bulunma Hâli (Yerlik Hal): Bulunma hal eki +dA gibi tonlu ve tonsuz şekliyle karşımıza çıkar: *Bakı-da, kend-de, ağaç-da*. Kimdä?, nädä?, harada? gibi sorulara cevap verir.

Kimde durum ekli tamlayıcı tipi özellikle yer bildiren fiillerin çevresinde kullanılmaktadır. Söz dizimi içerisinde kimde tamlayıcısı çoğu zaman isteğe bağlı öge olarak kullanılır yani fiilin açtığı istem boşluklarından biri olarak kabul edilmez. Ancak isteğe bağlı ögeler bazı durumlarda zorunlu bir unsur olarak kullanılabilir. **Kimde** tamlayıcı tipi yer bildiren *saxlamaq* fiilinin “bir yerde qalmağa, durmağa mecbur etmek” anlamında ve *durmaq* fiilinin “beden hisselerinden biri üzerinde dayanmaq” anlamında zorunlu istem değeri kazanır:

- 8) *Firidunupol qərargahının qarşısında saxlamışdılar. Mir Celal.*
- 9) *(Onlar) Başu üstünda durdular.*

f. Ayrılma Hâli: Ayrılma hâli eki +dAn gibi tonlu ve tonsuz şekliyle kullanılır: *Gence-den, gapı-dan, iş-dän*. Sonu m ve n ünsüzleri ile biten kelimelerden sonra ayrılma hâli +dAn diye yazılır ama +nAn diye telaffuz edilir. *Galemden/ galem-nen atamdan/ atam-nan*. Kimdän?, nädän?, haradan? gibi sorulara cevap verir.

Bu tamlayıcı tipi söz diziminde fiilin anlam değişikesine göre zorunlu veya seçimli istem olarak görev alabilir. *Gelmek* fiilinin 21. anlam değişikesinde “Töremek, neşet etmek, çıxmaq”, 22. anlam değişikesinde “Bir şeyin vetenini, hasil olduğu veya getirildiği yeri gösterir” ‘den hareketle **kimden** tamlayıcı tipinin fiilin zorunlu bir istem unsuru olduğu görülebilir:

10) *Sözün kökü sanskrit dilindan galir.*

11) *Biza xına Irandan galir.*

g. Vasıta Hâli : “İle” edatının ekleşmesiyle oluşan vasıta hal eki +(y)lA’dır: *uşaqlarla (çocuklarla), güçlä, menimle*. Vasıta hal eki Eski Türkçede +In/+Un ekini karşılamaktadır ve Azerbaycan Türkçesinde de yazın, ilkin gibi belli kalıplaşmış ifadelerde bu ekler kullanılır.

Kimle tamlayıcı tipi fiilin istem çerçevesinde zorunlu, seçimli ve isteğe bağlı öge olarak görev alabilir. Bu tamlayıcı tipi genellikle işteş çatılı fiillerle birlikte kullanılır. Dolayısıyla bu işteş çatılı fiiller için **kimle** durum ekli tamlayıcı tipinin kullanılması çoğu zaman zorunlu olmaktadır. *Savaşmaq* “Dalaşmaq, vuruşmaq, söyüşmek, küşüşmek” *evlänmək* “Arvad almaq, aile qurmaq üçün qanunen qadmla (qızla) birleşmek” fiillerinin verilen anlam değişiklikleriyle **kimle** tamlayıcı tipi fiil için zorunlu istem değeri olmaktadır. İlk iki örnekte fiilin zorunlu istem değeri olarak görülen kimle tamlayıcı tipi üçüncü örnekte seçimli istem olarak gerçekleşmektedir. Örnekte *gəmirişmək* fiili “Birbirini gemirmek, dişlemek” anlamını karşılamaktadır:

12) *Dost dost ilə əbəs yerə savaşmaz; Sevənin sevəndən könlü bulaşmaz.*
M.P.Vaqif.

13) *[Kerimxan:] iyirmi yaşlı olar- olmaz özü kimi yetimçilikdə böyümüş Xavar adlı yoxsul, lakin yaraşlıqlı və nəcib təbiətli bir qızla evlənmişdi.* M.İbrahimov.

14) *Siçanlar gamirişir.*

h. Eşitlik Hâli: Eşitlik hâli eki +cA'dır. Türkiye Türkçesinden farkı tonsuz şekillerinin bulunmamasıdır: *birce, zorbaca, mancı, körpücü.*

Mantıksal ve sentaktik istem bir fiilin söz dizimsel düzeyde ihtiyaç duyduğu durum ekli tamlayıcılarla gerçekleşir. Söz dizimsel istem yalın durum, Ø, +i/ +e, +de, +den ekli durum ekli tamlayıcılarla gerçekleşir. İstem ayrıca edat öbekleri, zarf öbekleriyle de gerçekleşebilir.

Bu çalışmada [kim] [kimi] [ne] [kime] [kimden] [kimle] [ZÖ] [EÖ] işaretleyicileri tamlayıcı tipleri olarak ele alınmıştır.

1. 4. Tamamlayıcı ve İstem

Tamamlayıcı, istem dilbilgisinin semantik roller konusunda ele alınan bir kavramdır (Doğan 2011: 79). Tamamlayıcı, fiillerin süreçle ilgili belirli kavramlarla kurdukları semantik ilişkilendirilebilir. Tamlayıcıların çoğunlukla eş dizimli¹ yapılarda ortaya çıktığı, söz dizimsel açıdan oynak olmadığı, bu yönüyle de hem söz dizimsel hem de anlamsal açıdan fiille söz dizimsel birliktelikler gösterdiği söylenebilir (Doğan, 2011).

15) *Atlılar yolu azdılar.*

16) *Atlılar istikameti/güzergah azdılar.*

17) (O) *Körpü/baraj/iclas bağladı.*

Azmaq fiili örnek (15)'te "Yolu itirmek, istikameti itirmek" anlamını karşılamaktadır. Bir dizimde bir araya gelen söz dizimsel unsurlardan *yol* isim unsurunun tümcedeki yeri değiştirildiğinde hem anlamı hem de dilbilselliğinin bozulduğu görülür. Fakat tamamlayıcı unsur olan *yol* isim unsuru ile aynı kavram alanına sahip başka unsurlarla değiştirim sergileyebilir. Tamamlayıcılar bu özellikleriyle fiilin sadece anlamsal ilişkiyi kodlayan semantik bir rol değil aynı zamanda söz dizimsel birliktelikler sonucu ortaya çıkan söz dizimsel bir unsurdur. Bu unsurlar, fiillerin bir istemi olabildiği gibi isteğe bağlı öğeler de olabilir. Fiillerin tamlayıcıları ve isteğe bağlı öğeleri söz dizimsel isim-eylem birleşmesi sonucunda tamamlayıcı terimiyle nitelenebilecek bir nitelik kazanarak diğer istem ve isteğe bağlı öğelerden farklılaşırlar (Doğan, 2011).

¹ Vardar (1998: 98) eşdizimlilik kavramını (collocation) "İki ya da daha çok sayıda dil biriminin genellikle aynı dizimde yer alması" şeklinde tanımlar.

II. BÖLÜM AZERBAJCAN TÜRKÇESİNDE FİİLLERİN İSTEMİ

ABADLAŞMAK

- A1 I. abadlaşmak₁: Abad olmaq, yaxşılaşmaq, yaşayış üçün lazım olan her cür şəraitlə təmin olunmaq.
 II. abadlaşmaq >[kim]
 Ör. Kəndlərimiz_[kim] abadlaşır.

ACILAMAQ

- A1 I. acılamaq₂: Acı sözlər demək, zəhərləmək, sancmaq, birinə acı söz deyib qəlbini incitmək.
 II. acılamaq > [kim],[kimi]
 Ör. [Zeynal:]_[kim] - Sən istədiyən qədər bağır! - deyər qocanı_[kimi] acılayırdı. A.Şaiq.

ACILAŞMAQ

- A1 I. acılaşmaq₁: Acı olmaq, dadı tündləşmək, dadı xarab olmaq.
 II. acılaşmaq >[kim]
 Ör. Yağın duzu_[kim] az olduğuna görə acılaşıbdır.

ACIMAQ I

- A1² I. acımaq: Acı olmaq, acı dad vermək, acılaşmaq, tündləşmək.
 II. acımaq >
 Ör.
 A2 I. acımaq₁: Turşumaq, qızcırmaq, yetişmək.
 II. acımaq >[kim]
 Ör. Xəmir_[kim] acımışdır
 A3 I. acımaq₁: mec .Acıqlanmaq, hirslenmək.
 II. acımaq >[kim]
 Ör. (O)_[kim] Qəssab Şamil ilə barışıb öpüşsə də, sabah, ya biri gün bir yavan ət üstə yenə acıyıb küsəcəkdir. C.Məmmədquluzadə.

² “Acımaq” fiilinin birinci anlam dəyişkəsinə nümunə cümle bulunamamışdır. Birinci anlam dəyişkəsi ikinci anlam dəyişkəsinə kapsamaktadır. Bu anlam dəyişkəsiylə eyni olan başqa anlamı verən sözlüklə başqa anlam girişləri de olmuşdur ancaq söz dizimsel və anlamsal olaraq çox fazla ayırt ediciliği yoktur.

ACİMAQ II

A1 I. acımaq₂: Yazığı gelmek, üreyi yanmaq, rehmi gelmek; merhemete gelmek.

II.acımaq>[kim] {kime}_{tamamlayıcı}

Ör. Mən_[kim] yazıq qızın vəziyyətinə_{kime} həddindən artıq acıdım.

M.S.Ordubadi.

A2 I.acımaq₂: Teessüf etmək, heyifsilenmək.

II.acımaq>[kim] {kime}

Ör. (Mən)_[kim] İtirdiyim vaxta_{kime} acıyıram.

ACIZLƏŞMƏK

A1 I. acizləşmək₁: Getdikce aciz olmaq, bacarığım, iqtidarmı itirmək, daha elindən iş gelmemək.

II.acizləşmək>[kim]

Ör. (O)_[kim] Xəstələnəndən sonra lap acizləşmişdir.

ACMAQ

A1 I. acmaq₁: Aclıq hiss etmək, yemek istemek.

II.acmaq>[kim]

Ör. Bu bulağın suyunu içən kimi adam_[kim] acır.

AÇMAQ

A1³ I. açmaq₂: Qapalı bir şeyin qapağını vs' ni qaldırmaq, götürmək, çıxartmaq.

II.açmaq>[kim][kimi]

Ör. Biri ağacda kabab bişirir, o biriləri_[kim] isə süfrəni düzəldir və şərab şüşələrinin ağzını_[kimi] acırlar. (E M D)

A2 I. açmaq₃: Örtülü bir şeyin örtüyünü qaldırmaq, götürmək, çılpaq etmək.

II.açmaq>[kim] [kimi] [kimden]

³ “Açmaq” fiilinin birinci anlam deęişkesi sekizinci anlam deęişkesini de kapsamaktadır. Bu anlam deęişkesi aynı olan fiillerin anlam deęişkelerine ait olan örneklere söz dizimsel istemde bir ayırt edicilięi olmadığı için dipnot olarak verilmiştir.

Ör. (Sen)_[kim] Niqabm_[kimi] üzdən_[kimden] aç, ey gül, kim olsun dilgüşa məclis.
S.Ə.Şirvani

- A3 I. açmaq₂: Açıq hala getirmək, qapmm, pencere- nin taylarını aralamaq.
II. açmaq>[kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Pəncərəni {kimi} açdı.
- A4 I. açmaq₂: məc. Aradakı maneəni qaldırmaq.
II. açmaq>[kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör. (Sen)_[kim] Süngülər açmayan yolu {kimi} açdın; Qələmindən cavahirat saçdın. A.Sehhet.
- A5 I. açmaq₂: Qatlanmış, bükülmüş, sarınmış, yığılmış, bürünmüş, düyünlənmiş şeyin qatlarını, büküyünü, qırışığını vs.ni açmaq.
II. açmaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Köyneyinin qolunu_[kimi] açmışdı.
- A6 I. açmaq₂: İp vs. ilə bağlı olan şeyi bağdan azad etmək.
II. açmaq>[kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör. [Mesteli şah:] (Sen)_[kim] Xurcunu yerə qoy, ağzının bağını {kimi} aç, taxta parçaları(nı) çıxart! M.F.Axundzade
- A7 I. açmaq₃: Qoşqudan azad etmək.
II. açmaq>[kim] [kimi] {kimden} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Öküzləri {kimi} kotandan {kimden} açdı.
- A8 I. açmaq₂: Qıfıl, kilid və s. ilə bağlanmış şeyi açıq hala getirmək.
II. açmaq>[kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] [Oruc:] Bu saatda qayıdaraq, fikir eləmə, sandıqları_[kimi] aç!
M.F.Axundzade.
- A9 I. açmaq₂: Örtülü, qapalı şeyi aralamaq.
II. açmaq>[kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör. (Sen)_[kim] Aç gözün {kimi}, gözlərinin qurbanı; Bir tamaşa elə, gör dünyanı. A.Sehhet.
- A10 I. açmaq₂: Axışı dayandırılmış şeyin axıb getməsinə imkan vermək, yol vermək, buraxmaq.
II. açmaq>[kim], [kimi]
Ör. (O)_[kim] Suyu {kimi} açdı.

- A11 I. açmaq₂: Başlamaq, işe salmaq.
 II. açmaq>[kim] {kimi} tamamlayıcı
 Ör. Bir enlikürək, boy-buxunlu oğlan_[kim] ilcası {kimi} açdı, danışdı. Mir Celal.
- A12 I. açmaq₂: Əsasını qoymaq, tesis etmək, təşkil etmək.
 II. açmaq>[kim] {ne} tamamlayıcı
 Ör. (O)_[kim] Yeni dəmiryol xətti {ne} açdı.
- A14 I. açmaq₂: Yaratmaq, vermək, vücuda getirmək.
 II. açmaq>[kim] {ne} tamamlayıcı
 Ör. Yeni tapılan neft yataqları_[kim] bu yerlərin inkişafı üçün geniş imkanlar_[ne] açır..
- A15 I. açmaq₂: Üstünü açmaq, ifşa etmək, aşkara çıxarmaq, meydana çıxarmaq, araşdırıb tapmaq.
 II. açmaq>[kim] {kimi} tamamlayıcı
 Ör. (O)_[kim] Yoxsa işin üstünü_[kimi] açar... M.F.Axundzade.
- A16 I. açmaq₁: Çiçəklənmək, güllənmək, yarpaqlanmaq.
 II . açmaq>[kim] bitki
 Ör. Çöllərdə lələlər_[kim:bitki] açmışdır.
- A17 I. açmaq₂: .məc. dan. Xoşuna getmək, üreyinə yatmaq, işinə yaramaq, sevindirmək.
 II. açmaq>[kim] [kimi]
 Ör. Xüsusən təyyarə meydançası haqqındakı məlumat_[kim] məni_[kimi] açdı.
 M.Hüseyn.
- A18 I. açmaq₂: Deşmək, delmək, qazımaq (bir yeri, bir şeyi vs.).
 II. açmaq>[kim] {ne} tamamlayıcı
 Ör. (Ben)_[kim] Dəlik_[ne] açdım.
- A19 I. açmaq₂: Genişlətmək, vüsetləndirmək; uzatmaq, böyütmək, geneltmək.
 II. açmaq>[kim] {kimi} tamamlayıcı
 Ör. (O)_[kim] Otağın arasını {kimi} açdı.

- A20 I.açmaq₂: Cilalandırmaq, pardaqlamaq, sürtüb ağartmaq, parıldatmaq, işıldatmaq, temizlemek.
II.açmaq>[kim] [kimi]_{kati}
Ör. (O)_[kim] Pəncərələrin şüşəsini⁴_[kimi:kati] silib açdı.
- A21 I.açmaq: Hell etmək, yoluna salmaq, tədbir görmək.
II.açmaq>[kim] {kim}_{tamamlayıcı}
Ör. (Ben)_[kim] [Molla Qafar:] Bilirsən, həmsirə, dedi, bu bədəməl şəriətə sığmır, heç bilmirəm ki, bu müşkülət_[kimi] nə günə açım? S.Rehimov
- A22 I.açmaq₂: Bir sıra isimlere qoşularaq mürekkeb feil və müxtəlif ifadələr düzəldilir; mes.: ürek açmaq, könül açmaq, ağız açmaq, göz açmaq, fal açmaq.
II.açmaq>[kim] {kimi}_{tamamlayıcı}
Ör.(O)_[kim] Ağzını_[kimi] açır, yumur, danışır, amma sesini eşitmirik, danışb qurtarır.

ADAXLAMAQ

- A1 I. adaxlamaq₃: Nişanlamaq, ad etmək.
II. adaxlamaq>[kim] [kimi][kimle]
Ör. (Onlar)_[kim] Haman ili məni_[kimi] səkkiz yaşlı bir qızla_[kimle] adaxladılar.
M.Ibrahimov.

ADDAMAQ

- A1 I. addamaq₂: Üstündən keçmək, üze- rindən atılıb keçmək, aşıb keçmək, aşmaq.
II.addamaq>[kim] [kimi]
Ör.(O)_[kim] Çəpəri_[kimi] addadı.
- A2 I. addamaq: Bir yerden o biri yere keçmək.
II. addamaq>[kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Kərim bəy Nərimanı özü oxutmuş, hər sinif_[ne] addadıqca, bir mükafat ilə həvəsləndirmiş(di).. Mir Celal.
- A3 I.addamaq₂: məc. Ötmək, keçmək, aşmaq.
II.addamaq>[kim]_[kimden]

⁴ ŞÜŞƏ :Kvarslı qumu eridib kimyevi üsulla işləmək neticesində alınan sert, şef- faf material.

Ör. - Şeyx Şəbanın yaşı_[kim] altmışdan_[kimden] addamışdı. Ə.Haqqverdiyev.

ADLANMAQ

A1 I. adlanmaq₁: Müeyyen ad daşmaq, müeyyen adı olmaq.

II.adlanmaq>_[kim]

Ör. Hər şey_[kim] öz adı ilə_[kimlə] adlanmalıdır.

AGACLAMAQ

A1 I.agaclamaq₂: Ağacla vurmaq.

II.agaclamaq>_[kim] _[kimi]

Ör. [Allies] _[kim] seni_[kimi] cıktı diye agacladım.

AGACLAŞMAQ II

A1 I.agaclaşmaq₁: Ağac kimi berkimek, sertleşmek.

II.agaclaşmaq>_[kim]

Ör. [Bitkinin] toxumları yetişanda qozaları_[kim] ağaclaşır va ya. gilameyva şaklini alaraq atlanır. H.Qedirov

AĞALANMAQ

A1⁵ I.ağalanmaq₁: Qeyri-qanuni yolla sahib olmaq, yiyelenmek, eline keçirmek, zebt etmek.

II.ağalanmaq>_[kim]

Ör.

A2 I. ağalanmaq₁: dan. Özünü ağa kimi göstermək, lovğalanmaq.

II.ağalanmaq>_[kim]

Ör. (O)_[kim] Ona bax, na ağalamr.

AGARMAQ

A1 I.agarmaq₁: Ağ olmaq, ağ reng almaq.

II.agarmaq> _[kim]

Ör. Divarlar _[kim] ahanglanandan sonra yaxşı ağardı.

A2 I.agarmaq₁: Qarla örtülmək, qar basmaq.

II.agarmaq>_[kim]_{yer}

Ör. Ağarıbdır düzlar, çöllar_[kim:yer] Buz bağlayıb çaylar, göllar.

⁵“Ağalanmaq” fiilinin birinci anlam deęişkesi nin mantıksal isteminin tek olduęu söylenebilir.

M.Seyidzade

- A3 I.agarmaq₁: Görünmək, öz ağılığı ilə nezere çarpmaq (ağ şey haqqında).
II.agarmaq>[kim]
Ör. Dağların başı_[kim] ağarır.
- A4 I. agarmaq₁: Yuyulub temizlenmek silinib temiz- lenmek, parıldamaq, rengi açılmaq.
II.agarmaq>[kim]_{madde}
Ör. Çangal- bıçaqlar_[kim:madde] sürtüldükdən sonra ağardı.
- A5 I.agarmaq₁: Saç ve saqqala den düşmək; çallaşmaq.
II.agarmaq>{kim}_{tamamlayıcı}
Ör. Saqqalı_[kim] ağardı.
- A6 I.agarmaq₁: Rengi getmək, solmaq, bozarmaq.
II.agarmaq>[kim]_{giysi}
Ör. Gündən paltarım_[kim:giysi] ağardı.
- A7 I.agarmaq₁: Açılmağa başlamaq; dan yeri sökül- mek, işıqlanmaq.
II.agarmaq>{kim}_{tamamlayıcı}
Ör. Ağ dumanlar_[kim] ağarır qaşlarda.
- A8 I. agarmaq₁: İrinleyib yetişmək (yara, çiban).
II.agarmaq>{kim}
Ör. Yalan desəm duz kimi gözüm_[kim] ağarsın.
- A9 I. agarmaq₁: Yetişib vaxtı ötmək.
II.agarmaq>[kim]_{bitki}
Ör. Gömgöy olan bir taxıl_[kim:bitki] görürsən birgün çallayıb, bir gün ağa- rır, vağamyır, bir azdan tökülür, çürüyür. S.Rehimov.
- A10 I.agarmaq₁: Üzünün rengi qaçmaq (qorxudan).
II.agarmaq>{kim}_{tamamlayıcı}
Ör. Sardar Raşidin üzü_[kim] qızarır və yena da ağardı. M.S.Ordubadi.

AĞILLANMAQ

- A1 I. ağıllanmaq₁: Ağıllı olmaq, ağılı başına yığmaq, düzelmək, ciddiləşmək, pis işlərdən el çəkmək.
II. ağıllanmaq>[kim]

Ör. (O)_[kim] Yaşa dolduqca ağıllaşır.

A2 I. ağıllanmaq₁: Peşman olmaq (pis emelden), düz yola düşmək, pis yoldan qayıtmaq.

II. ağıllanmaq>[kim]

Ör. (O)_[kim] Başı daşa daydı, ağıllandı. O, hala da ağıllanmamışdır.

AĞIRLAMAQ

AI I. ağırlamaq₂: dan. Əzizləmək, hörmət etmək, ehtiram göstərmək, qiymətləndirmək; ucaltmaq, saymaq, qonaq elemək.

II. ağırlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] Bir içim su ilə ağırlamadım mehmanın_[kimi]. Füzuli.

AĞIRLAŞMAQ

A1 I. ağırlaşmaq₁: Daha ağır olmaq; yükü, çekisi çoxalmaq.

II. ağırlaşmaq>[kim]

Ör. [Sadıq kişi] soyuqda oturduqca, özünə galdikca vücudu_[kim] ağırlaşır, kürakları sancır. Mir Celal.

A2⁶ I. ağırlaşmaq₁: Daha çətin olmaq; çətinləşmək, gərginləşmək, mürəkkebləşmək.

II. ağırlaşmaq>[kim]

Ör. Obalar arana köçəndən sonra Gülyazın hayatı_[kim] daha da ağırlaşdı. M.Hüseyn.

A3 I. ağırlaşmaq₁: Daha eziyyətli, daha meşəqqətli, daha ezablı olmaq, daha da pisləşmək, daha da dözülmez olmaq.

II. ağırlaşmaq>[kim]

Ör. Yaşayış_[kim] gündən-günə ağırlaşdı.

A4 I. ağırlaşmaq₁: Pisləşmək, şiddətlənmək, berkimək, artmaq, qorxulu bir vəziyyət almaq.

II. ağırlaşmaq>{kim}_{tamamlayıcı}

Ör. Xasayın qızdırması artır, halı_[kim] get-geda ağırlaşdı. Ə.Vəliyev.

⁶ Bu anlam dəyişkələri eyni olanların eyni olan fiillərin anlamsal açıdan çox fazla ayırt ediciliği yoxdur.

- A5 I. ağırlaşmaq₁: Kesifləşmək, dözülmez bir hala gəlmək, pisləşmək.
II. ağırlaşmaq>{kim} tamamlayıcı
Ör. Otağın havası_{kim} ağırlaşmışdır.
- A6 I. ağırlaşmaq₁: Qoxumağa, pis iy vermeye, xarab olmağa başlamaq, pozulmaq.
II. ağırlaşmaq>[kim]
Ör. Ət _{kim} istidan ağırlaşdı.
- A7 I. ağırlaşmaq₁: Tenbelleşmək, atilləşmək; özündə bir ağırlıq hiss etmək, hereket ede bilməmək.
II. ağırlaşmaq>[kim]
Ör. Yeyandan sonar adam_{kim} ağırlaşır.
- A8 I. ağırlaşmaq₁:dan. Kökəlmək, etlənmək, yoğunlaşmaq, tosqunlaşmaq.
II. ağırlaşmaq>{kim} tamamlayıcı
Ör. Vücudu_{kim} gündan-güna ağırlaşır.
- A9⁷ I. ağırlaşmaq₁: məc. dan. Hamile olmaq, ikicanlı olmaq.
II. ağırlaşmaq>[kim]
Ör.
- A10 I. ağırlaşmaq: məc. Daha ciddi olmaq, temkinli olmaq.
II. ağırlaşmaq>[kim] [Z Ö]
Ör. (O) _{kim} Yaşa dolduqca_[Z Ö] ağırlaşdı
- A11 I. ağırlaşmaq₁: məc. Zeifləşmək, eşitme qabiliyyəti azalmaq
II. ağırlaşmaq>{kim} tamamlayıcı
Ör. Qulağı_{kim} ağırlaşdı.

AGLAMAQ

- A1 I. aqlamak₁: Şiddətli ağrı, ruhi sarsıntı veya başqa bir ağır teessürat neticesinde göz yaşs axıtmaq
II. aqlamak> [kim]
Ör. Uşaq_{kim} aqlayır.

⁷ Birinci anlam deęişkesinin mecazlaşmasıyla oluşmuştur ve . semantik istemi yönüyle farklılaşarak canlı- insan nitelięi kazanmıştır.

- A2 I. ağlamak₁: məc. Yas tutmaq, matem saxlamaq.
II. ağlamak> [kim]_{insan}
Ör. (Siz)_[kim:insan] Ağlayın el üçün, ağlayın millət üçün, qoyun gözləriniz kor olsun!⁸
- A3⁹ I. ağlamak: məc. Heyatından, yaşayışından, vəziyyətindən şikayətlənmək.
II. ağlamak>
Ör.
- A4 I. ağlamak₂: məc. Yalvarmaq, yalvara-yalvara istəmək. □ Ağlayıb-sızlamaq (sıtqamaq) ağlayıb yalvarmaq, yalvarıb-yaxarmaq, ürekdən ağlayıb yalvarmaq.
II. ağlamak>[kim] [ZÖ]
Ör: (Biz)_[kim] “Qızı mənə ver” deyər_[z ö] ağlamış yalvararaq. (M E)
- A5 I. ağlamak₂: Bir sıra sözlərə qoşularaq müxtəlif ifadələr düzəldilir; mes.: gününə ağlamaq, qan ağlamaq.
II. ağlamak>[kim] {ne}_{tamamlayıcı}
Ör. QIZI çıxarıb getirdilər eve, yetmiş yerden ona bezək vurub apardılar padşahın oğluna, her kes toyda çahr, oynayır, şenlik edirdi, keçel Fatma'yla anası_[kim] qan_{ne} ağlayırdı. (A N N İ A)

AGLAMSİ(N)MAQ

- A1 I. ağlamsı(n)maq₁: Ağlayan kimi olmaq, gözleri yaşla dolmaq, doluxsunmaq.
II. ağlası(n)maq>[kim]
Ör. (O)_[kim] Ağlamsındı bir az “derdli”, “gileyli”(A D A L)
- A2 I. ağlamsı(n)maq₂: Yalandan ağlamaq, özünü ağlayan kimi göstərmək.
II. ağlası(n)maq>[kim] {kimden}_{tamamlayıcı}
Ör. Nəcmiyyəyə_[kim] qulaq asandan sonra, yalandan bir az ağlamsındı və dedi.

⁹ “Ağlamak” fiilinin üçüncü anlam dəyişkəsinə nümunə cümle tapılmamışdır lakin mantıqsal isteminin təkcə olduğu deyilə bilər.

AĞNAMAQ

- A1 I. ağnamaq₁: Dalı üstə uzanıb ayaqlarını yuxarı qaldıraraq, o üz-bu üze çevrilmək (bezi heyvanlar haqqında).
II. ağnamaq>[kim]
Ör. Eşşak_[kim] ağnayır.
- A2 I. ağnamaq₁: dan. Yere serilerek üst-başını toza-torpağa sürtüb batırmaq.
II. ağnamaq>[kim]_{insan}
Ör. Uşaq_[kim:insan] tozun içində ağnayırlar.
- A3 I. ağnamaq₁: mah. Uçmaq, yıxılmaq, dağılmaq, tökülmeq.
II. ağnamaq>[kim]_{kati}
Ör. Duvar _[kim:kati] ağnadı.

AĞRIMAQ

- A1 I. ağrmaq₁: Bedenin bir yerində ağrı hiss etmək.
II. ağrmaq>[kim]_{organ}
Ör. Dişi_[kim:organ] ağrıdı.
- A2 I. ağrmaq₁: dan. Kefsizlemek, naxoşlamaq.
II. ağrmaq>[kim]
Ör. (Ben)_[kim] Neça gündür ki, ağrıyırım.
- A3 I. ağrmaq₁: Kederlenmek, üreyi sınmaq, incimek.
II. ağrmaq>{kim}_{tamamlayıcı}
Ör. Ve yar incimişem senden, qırıldım, ağrıdı canım_[kim], üreyim qırıldı
- A4 I. ağrmaq₂: Ağrılmaz başı(m) - sakitlik, qayğısızlıq; cencel işe qarışmama, özünə aid olmayan bir işe qarışmamaq menasında.
II. ağrmaq>[kim] {ne}_{tamamlayıcı}
Ör. (Ben)_[kim] Azacıq aşım, ağrılmaz başım._{ne} (Mesel).

AHILLAŞMAQ

- A1 I. ahillaşmaq₁: Yavaş-yavaş yaşa dolmaq, qocalmağa başlamaq.
II. ahillaşmaq>[kim]
Ör. Ağrılarla mətinləşdi həyatım,
Yavaş-yavaş ahillaşdı həyatım._[kim] (B D S)

AXMAQ I

- A1 I. axmaq₁: Bir istiqamətdə getmək, cərəyan etmək (mayələr və hava haqqında).
II. axmaq>[kim]
Ör. Damarlarda qan_[kim] axır.
- A2 I. axmaq₁: Sızmaq, xarab olduğu üçün mayeni buraxmaq.
II. axmaq>{kim}_{tamamlayıcı}
Ör. Dam_{kim} axır.
- A3 I. axmaq₁: Damcı-damcı tökülmək (axmaq).
II. axmaq>{kim}_{tamamlayıcı}
Ör. Qapında inlayım man; Sözü de, dinlayım man; Qoy axsın gözüm yaş_{kim}; Bir az sarınlayım man. (Bayatı).
- A4 I. axmaq₂: Gəlmək, tökülmək.
II. axmaq>[kim] [kime]
Ör. Alovlar dağıdan xoş nəfəsindən; Har asgar qalbına_[kime] min qüvvət_[kim] axdı. S. Vurğun.
- A5 I. axmaq₂: Qüvvətli kütlə və ya izdiham halında hərəkət etmək, irəliləmək, yerimək, getmək, gəlmək.
II. axmaq>[kim] [E Ö<-e doğru>]
Ör. Nəhayət, kəndlilərdən biri aymı tüfəng ilə vurub öldürünca qalabalıq_[kim] ayının yuvasına doğru_[EÖ] axdı. A. Şaiq.
- A6 I. axmaq₁: Sakit, müntəzəm hərəkət etmək.
II. axmaq>[kim]
Ör. Buludlar_[kim] sakit-sakit göydə axır.
- A7 I. axmaq₁: Səlislik, ahəngdarlıq mənasında
II. axmaq>{kim}_{tamamlayıcı}
Ör. Musiqinin səs_{kim} axır.
- A8 I. axmaq₁: Getmək, ötmək, keçmək (bəzən “axıb getmək” şəklinə işlənir).
II. axmaq>{kim}_{tamamlayıcı}
Ör. Har şey_{kim} axır, hər şey dəyişir.
- A9 I. axmaq₁: Cərəyan etmək, başa gəlmək, keçmək.
II. axmaq>{kim}_{tamamlayıcı}

Ör. Hayat_{kim} öz macrası ilə axır.

AXMAQLAMAQ

- A 1¹⁰ I. axmaqlamaq: Sefhlemek, ağılını itirmək, gicləşmək, xerifləmək.
II. axmaqlamaq>
Ör.
- A 2 I. axmaqlamaq₁: Axmaq iş tutmaq, axmaqca hərəkət etmək, axmaqca sözlər danışmaq.
II. axmaqlamaq>[kim]
Ör. [Soltan bey:] (Sen) _{kim} Axmaqlama, axmaqlama! Gəl bəri, gedək o biri otağa, gör sənə nələr söyləyəcəyəm. Ü.Hacıbəyov.

AXNAŞMAQ

- A1 I. axnaşmaq₁: məh. Axışib gəlmək, izdihamla gəlmək, axışmaq.
II. axnaşmaq>[kim]
Ör. Kişi və övrət, qoca və uşaq, _{kim} həтта dördəyaqlılar şəhərin kənarına axnaşib gətməkdədir. C.Məmmədquluzadə.

AXSATMAQ

- A1 I. axsatmaq₂: Axsamağa səbəb olmaq, topal etmək.
II. axsatmaq>[kim] [kimi]
Ör. Bu qərar _{kim} prosesi¹¹ _{kimi} axsatdı.
- A2 I. axsatmaq₂: məc. Ləngitmək, işin yaxşı gətməməsinə, geridə qalmasına səbəb olmaq.
II. axsatmaq>[kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör. [Zeynal] _{kim} özünün yaramaz hərəkətləri ilə ümumi şöbənin işlərini _{kimi} nə qədər axsatmış, bundan dolayı şöbə müdiri şəxsən bir-iki kərə töhmətə uğramışdır. S.Hüseyn.

AXTALAMAQ

- A1 I. axtalamaq₂: Axta elemək; heyvanın, ya insanın erkəklik vəzilərini çıxartmaq; burmaq.

¹⁰ "Axmaqlamaq" fiilinin birinci anlam dəyişkəsinə nüsxə bulunmamışdır amma mantıksal istəmi tək olduğu söylənilir.

¹¹ PROSES: Hər hansı bir hadisənin gedişi.

II. axtalamaq > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Dananı_[kimi] axtaladı.

A2 I. axtalamaq₂: Meyvenin tumunu (çeyirdeyini) çıxartmaq.

II. axtalamaq > [kim] [ne]

Ör. (Ben)_[kim] Zoğal_[ne] axtaladım.

A3 I. axtalamaq₂: mah. Yeherin qaltaq taxtasının üstünə gön çekib tikmek

II. axtalamaq > [kim] { ne }_{tamamlayıcı}

Ör. (O)_[kim] Qaltaq_{ne} axtaladı.

AKTİVLƏŞMƏK

A1 I. aktivləşmək₁: Feallaşmaq.

II. aktivləşmək > [kim]

Ör. Rəqabət qızıdır, bədxahlarınız_[kim] aktivləşir.

ALALANMAQ

A1 I. alalanmaq₂: İri açılmaq (gözler haqqında).

II. allalanmaq > { kim }_{tamamlayıcı}

Ör. Yena can almağa xayalını var? Mastana gözlərin_{kim} alalambdır.

M.P.Vaqif.

A2 I. alalanmaq₁: Den düşmək

II. alalanmaq > [kim]

Ör. Feyzullanın da saqqalı_[kim] alalanıbdır. Q.Zakir.

ALÇALMAQ¹²

A1 I. alçalmaq₁: Aşağı düşmək, gödelmək, boyu qısalmaq.

II. alçalmaq > [kim]

Ör. Çayın kənarı_[kim] seldən alçalmışdır.

A2 I. alçalmaq₁: Enmək, aşağı salınmaq.

II. alçalmaq > [kim]

Ör. Əziz qonaq pilləkənlərdən qalxdıqca onun intizarında duran başlar_[kim]

¹²“Alçalmaq” fiilinin üçüncü və dördüncü anlam dəyişkelerinde sentaktik istemi aynı olmasına rağmen; üçüncü anlam dəyişkesinde “ses” dördüncü de” insan” gibi belirli semantik sınırlıklar göstererek farklılaşmaktadır.

da alçalırdı. M.S.Ordubadi.

- A3 I. alçalmaq₁: Azalmaq, zeiflemek, düşmək.
II. alçalmaq>[kim]
Ör. Motorun səsi_[kim] gah alçalır, gah güc- lənir
- A4 I. alçalmaq₁: Özünü alçaltmaq, yaltaqlanmaq, izzeti- nefsini itirmək.
II. alçalmaq>[kim]
Ör. Axı men_[kim] o qeder de alçalmamışam ki, yüksələbilməyem.

ALDANMAQ

- A1 I.aldanmaq₁: Hiyleye uymaq, yalan vedlere uymaq, yalan sözü doğru saymaq, başdan çıxmaq.
II.aldanmaq>[kim]
Ör. (Ben)_[kim] Aldanmaram ki, doğrudur ayinin, ey amu; Kassin mani haqiqi isa dinin, ey amu! M.Ə.Sabir.
- A2 I.aldanmaq₂: Ümidi boşa çıxmaq, yanılmaq
II. aldanmaq>[kim] [kimde]
Ör. (Ben)_[kim] Öz fikrimda_[kimde] aldandım.

ALDATMAQ

- A1 I. aldatmaq₂: Qesden yayındırmaq, başını tovlamaq, yoldan çıxarmaq.
II.aldatmaq>[kim] [kimi]
Ör. Aldada bilmamiş dünyanın varı_[kim]; Bir maslak eşqiyla yaşayanları._[kimi]
S.Vurğun.
- A2 I. aldatmaq₃: Yalan danışmaq, esli olmayan bir şeyi doğru bir şey kimi göstərmək.
II.aldatmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. Xaca_[kim], aldatma bizləri_[kimi] sözüna!_[kime] M.Ə.Sabir.
- A3 I. aldatmaq₁: Sözüünün üstündə durmamaq, vedini yerine yetirməmək, vedini pozmaq.
II. aldatmaq>[kim]
Ör. (O)_[kim], Galmaya söz vermişdi, aldatdı, galmadı.

- A4 I. aldatmaq₂: Xeyanet etmək (erine, arvadına, yoldaşına).
 II.aldatmaq>[kim] [kimi]
 Ör. (O) _[kim], Mani_[kimi], da arif kimi baxtimyaman aldatdı.Şehriyar.

ALDIRMAMAQ

- A1 I. aldırmamaq₁: Əhəmiyyət verməmək, fikir verməmək, qulaq
 asmamaq, vecinə almamaq, saymamaq
 II.aldırmamaq>[kim]
 Ör. (O) _[kim] Na qədər söylədimsə, aldırmadı.

ALIB-SATMAQ

- A1 I. alıb-satmaq₁: Alış-verişlə meşğul olmaq.
 II. alıb-Satmaq> [kim]
 Ör. Adamlar _[kim] yəna da öz işlərinə, alıb- satmağa, birbirini italayib yol
 açmağa başladılar. M.Ibrahimov.

ALIQLAMAQ

- A1 I. alıqlamaq₂: Heyvanın belinə alıq qoymaq, çullamaq.
 II. alıqlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. Kişi _[kim] qatırı_[kimi] alıqladı.

ALINMAQ II

- A1 I. alınmaq₂: mah. Söylenilən bir sözü öz hesabına götürüb tez pert
 olmaq, incimek, sınmaq, müteəssir olmaq
 II.alınmaq>[kim] [kimden]
 Ör. Alı kişi ahvalatı oğlanlarına xəbər verdi. Bu xəbər_[kimden] Nabi- nin
qardaşları_[kim] çox alındı.

ALIŞDIRMAQ I

- A1 I. alışdırmaq₂: Yandırmaq, yaxud yanan şeyi daha da qızıdırmaq,
 alovlandırmaq.
 II.alışdırmaq>[kim] [kimi]
 Ör. (O) _[kim] Ocağı _[kimi] alışdırdı.

ALİŞDIRMAQ II

- A1 I. alışdırmaq₃: Öyretmek, öyreşdirmek, vermiş etmesine sebep olmaq.
II. alışdırmaq>[kim] [kime] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Özünü_[kimi] soyuğa_[kime] alışdırdı.
- A2 I. alışdırmaq₂: Əhliləşdirmek, ele öyretmek, telim etmək, isinişdirmek.
II. alışdırmaq>[kim] [kime]
Ör. [Ovçular qızılquş bala- larım]_[kim] iki-üç gün ac saxlar va yavaş-yavaş at verib özlarına_[kime] alışdırdıqdan sonra, göz qapaqlarını açarlar. A.Şaiq.
- A3 I. alışdırmaq₂: Canına salmaq.
II. alışdırmaq>[kim] [kimi]
Ör. Salım bay_[kim] Nabinin başı üçün çoxlu maya vermayı öhdasına aldı. Hampaları_[kimi] alışdırdı kndlara. “Qaçaq Nebi”.

ALİŞIB-VERİŞMƏK

- A1 I. alışib-verişmək₁: dan. Öz aralarında kesdirmek, qet etmək, qerara almaq, sözləşmək.
II. alışib-verişmək>[kim]
Ör. [Anam:] Zahmat çakib qız böyütmüşük. (Sen)_[kim] Sanin na haqqın var alışib-verişasan, ay arkansız! Mir Celal.

ALİŞMAQ I

- A1 I. alışmaq₁: Odlanmaq, alovlanmaq, od tutub yanmaq.
II. alışmaq>[kim]
Ör. Benzin qabı_[kim] birdən alışdı.
- A2 I. alışmaq₁: mec. menada.
II. alışmaq>[kim]_{insan}
Ör. Canım üzülür əldəki qalxanına baxcaq; Qəlbim_[kim:insan] alışır beldəki patronunu görcək. M.Ə.Sabir.

ALİŞMAQ II

- A1 I. alışmaq₂: Öyreşmək, vermiş etmək, adət etmək.
II. alışmaq>[kim] [kime_{<filimsi>}]

Ör. [Əzim dayım]_[kim] daima qapalı və incə dodaqları ancaq ən mühüm jikirlərini anlatmaq üçün açılmağa_[kime<fiilimsi>] alış- mışdı. A.Şaiq.

A2 I. alışmaq₂: məc. Ünsiyyət bağlamaq, isinişmək, öyrəşmək.

II.alışmaq>[kim] [kime]

Ör. Gülsem ile Maro_[kim] birbirine_[kime] alışdırdılar.

A3 I. alışmaq₂: Dadanmaq, öyrəşmək.

II. alışmaq>[kim]_{hayvan} [kime]

Ör. İt_[kim:hayvan] qonşu həyəətə_[kime] alışıbdır.

A4 I. alışmaq₂: Əhliləşmək, ele öyrənmək, isinişmək.

II.alışmaq>[kim] [kime]

Ör. Nə qədər əlləşdilsə də, tülkünün balası_[kim] evə_[kime] alışmadı.

ALQIŞLAMAQ

A1 I. alqışlamaq₂: Birini tebrik etmək üçün və ya bir şeyi beyənme ifadəsi olaraq el çalmaq.

II. alqışlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (Onlar)_[kim] Artisti_[kimi] alqışladılar.

A2 I. alqışlamaq₂: Tebrik etmək.

II.alqışlamaq>{kim}_{tamamlayıcı} [kimi]

Ör. Bir vüqar duyaraq onun səsində; Yer, göy_[kim] alqışladı bu qəhrəmanı._[kimi]
M.Rahim.

A3 I. alqışlamaq₂: Məc. menada.

II. alqışlamaq>[kim] [kimi]

Ör. Kiçik quşlar_[kim] gözəlliklərə baxır, o lətafətə bürünmüş təbiəti_[kimi] dadlı nəğmələri ilə alqışlayırdılar. A. Şaiq.

A4 I. alqışlamaq₂: Çox beyənmək, terifləmək, tam razılığını izhar etmək.

II. alqışlamaq>[kim] [kimi]

Ör. İrəli sürülən yeni təklifi_[kimi] hamı_[kim] alqışladı.

ALLANMAQ

A1 I. allanmaq₁: Al renge boyanmaq, bezenmək; al çiçək açmaq.

II.allanmaq>[kim]

Ör. (Sen)_[kim] Laləsən allanmısan.(D. G.)

- A2 I. allanmaq₁: Qızarmaq, al reng almaq.
 II.allanmaq>[kim]
 Ör. Çəmənələrarası yamyaşıl budaqların ara-bərəsindən uzun saplaqlı armudlar saralır, yupyumru almalar_[kim] qızarıb allanırdı. S.Rehimov.

ALMAQ

- A1 I. almaq₃: Əline götürmək, el ile tutub götürmək, qaldırmaq.
 II.almaq>[kim] [kimi] {kime} tamamlayıcı
 Ör. (O)_[kim] Qalami_[kimi] alina_{kime} aldı və yazdı.
- A2 I. almaq₂: Celd qapmaq, tutmaq, ele keçirmək; ovlamaq.
 II.almaq>[kim] [kimi]
 Ör. Qızılquşlar_[kim] ov kimi süzüb, qırqovulları_[kimi] göyda alıb, otluğa endilər. Çemenzeminl
- A3 I. almaq₁: İcra üçün qəbul etmək.
 II. almaq>[kim] {ne} tamamlayıcı
 Ör.(Ben)_[kim] Sifariş_{ne} aldım.
- A4 I. almaq₃: Satın almaq.
 II.almaq>[kim] ,[kimden], [ne]
 Ör. (Ben)_[kim] Mağazadan_[kimden] palto_[ne] aldım.
- A5 I. almaq₂: Qaldırmaq, götürmək, çıxarmaq, açmaq.
 II.almaq>[kim] [ne]
 Ör. Sevdiyim_[kim] alaydı üzündən niqab_[ne] Bir da baxıb o camalı görədim. M.P.Vaqif.
- A6 I. almaq₃: Əxz etmək, götürmək, istifadə etmək.
 II. almaq>[kim] [kimi] [kimden]
 Ör. (Ben)_[kim] Malumatı_[kimi] ilk maxazlardan_[kimden] almışam.
- A7 I. almaq₂: Gönderilən, verilen, təklif edilən, göz- lenilən, istənilən bir şeyi qəbul etmək, götürmək, elde etmək.
 II.almaq>[kim] [kimi]
 Ör. (Ben)_[kim] Maktubu_[kim] aldım.
- A8 I. almaq₂: Rütbe, ad, dərəcə, vəzifə sahibi olmaq, qazanmaq.
 II.almaq>[kim] {ne} tamamlayıcı

- Ör.(O)_[kim] Professor adı _{ne} aldı.
- A9 I. almaq₃: Özü ilə beraber getirmək, özü ilə aparmaq, yanmca getirmək.
II.almaq>[kim] [kimi] {kime}_{tamamlayıcı}
Ör. Har gün şamdan sonra atam_[kim] – manı_[kimi] – yanına_{kime} alıb, çaracadan mana dars deməyə başladı.M.İbrahimov
- A10 I. almaq₃: Aparmaq, götürmək, getirmək.
II.almaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. [Qızılquş]_[kim] ovladığı quşu_[kimi] su kanarına_[kime] alar, tüklərini yolar, camdayini suda təmiz yaxaladıqdan sonra parçalayıb balalarının qabağına atar. A.Şaiq.
- A11 I. almaq₃: Ələ keçirmək, fəth etmək, istila etmək, tutmaq, özünə tabe etmək.
II.almaq>[kim] [kimi] {kime}_{tamamlayıcı}
Ör. Onlar_[kim] Edqarın yaşadığı binanı_[kimi] mühasirəyə_{kime} aldılar və giriş qapısında oturub onu gözləməyə başladılar.
- A12 I. almaq₂: Zəbt etmək, elinə keçirmək, tutmaq, ixtiyarına keçirmək.
II.almaq>[kim] [kimi]
Ör. (Onlar)_[kim] [Qubemator:] Budur, Əmiraslan bəy deyir: müslimanların yerlərini_[kimi] alırlar, heç hala özündən xəbəriyoxdur. C.Cabbarlı.
- A13 I. almaq₂: Evlənmək, özünə arvad etmək.
II.almaq>[kim] [kimi]_{insan}
Ör. [Vezir:] Man_[kim] sanin baldızın Nisa xammə təəşşüq yetirib onu_[kimi:insan] almağa talib idim. M.F.Axundzadə.
- A14 I. almaq₂: Bürümək, qaplamaq, əhatə etmək, basmaq, sarmaq, örtmək.
II.almaq>{kim}_{tamamlayıcı} [kimi]
Ör. Dağların başını_[kimi] duman_{kim} almışdır.
- A15 I. almaq₂: Yemək, içmək, dadmaq.
II.almaq>[kim] [ne]
Ör.(Ben)_[kim] Bir udum su_[ne] aldım.
- A16 I. almaq₃: İstehsal etmək, hasil etmək, hazırlamaq.
II.almaq>[kim] [kimden] [ne]
Ör. (Onlar)_[kim] Neftdən_[kimden] benzin_[ne] alırlar.

- A17 I. almaq₃: Daxil etmək, iştiraka yol vermek.
II.almaq>[kim] [kimden] [kime]
Ör. (Onlar)_[kim] Sahibsiz uşaqları_[kimi] uşaq evinə_[kime] aldılar.
- A18 I. almaq₂: Müeyyen bir şəkə düşmək, mahiyyət kesb etmək.
II.almaq>[kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. Onların söhbəti_[kim] başqa bir rang_{ne} aldı.
- A19 I. almaq₂: Kesmək, gödəltmək, qısaltmaq, kiçiltmək.
II.almaq>[kim] [kimden]
Ör. (Sen)_[kim] Paltonun atayından_[kimden] bir az alsan, pis olmaz.
- A20 I. almaq₂: Anlamaq, düşünmək, derk etmək.
II.almaq>{kim} tamamlayıcı [kimi]
Ör. Zəhnim_{kim} tamamlayıcı bunu_[kimi] almır.
- A21 I. almaq₃: Çıxartmaq, götürmək.
II.almaq>[kim] [kimi] [kimden]
Ör. Doqquz yaşı olanda anası_[kim] onu_[kimi] [Azadı] oxuda bilməyib, məktəbdən_[kimden] aldı. M.İbrahimov
- A22 I. almaq₂: Meşğul etmək, maraqlandırmaq, diqqətini cəlb etmək, heyəcanlandırmaq.
II.almaq>[kim] [kimi]
Ör. Qarıba bir xətirə_[kim] manı_[kimi] aldı. M.İbrahimov.
- A23 I. almaq₂: dan. Tesir etmək, eser etmək.
II.almaq>[kim] [kimi]
Ör. Bu söz_[kim] manı_[kimi] aldı.
- A24 I. almaq: Çalışaraq əldə etmək, rabitə yaratmaq.
II.almaq>[kim]
Ör. Na qədər zəng etdimsa, istədiyim nömrəni_[kim] ala bilmədim.
- A25 I. almaq₃: Mehrum etmək.
II.almaq>[kim] [kimden] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] Alıbsan alim- dan_[kimden] din- imanımı_[kimi] Müştəq eləyibsan ay üzə- üzə. Aşiq Əlesger.
- A26 I. almaq₂: Serf etməyə məcbur etmək, aparmaq.
II.almaq>[kim] {kimi} tamamlayıcı

Ör. Bu iş_[kim] iki gün vaxtını_[kimi] tamamlayıcı aldı.

A27 I. almaq₁: dan. Rüşvet xor olmaq, rüşvet qəbul etmək.

II. almaq>[kim]

Ör. [Sefer bey:] Deyirlər ki, bizim hakim_[kim] almayı. (Barmağı ilə rüşvata işarə elayir). B. Talıblı.

ALOVLANMAQ

A1 I. alovlanmaq₁: Berk yanmaq, alışmaq, tutuşmaq, alışıb-yanmaq.

II. alovlanmaq>[kim]

Ör. İldırım vurmuş taya _[kim] dərhal alovlandı.

A2 I. alovlanmaq₁: məc. Qızarmaq, işıqlanmaq, parlammaq

II. alovlanmaq> [kim]

Ör. Dan yeri_[kim:] alovlandı.

A3 I. alovlanmaq₁: məc. Şiddetlenmək, qızışmaq, güclen- mek.

II. alovlanmaq> [kim]

Ör. Müharibə_[kim] alovlandı.

ANDIRMAQ

A1 I. andırmaq₂: Anlatmaq, başa salmaq, qandırmaq.

II. andırmaq>[kim][kime]

Ör. Payız gəlib xəzandır; Xəzən pərgar pozandır; (Sen)_[kim] Urəkdə bir dərdim var; El-obaya_[kime] yaz, andır. (Bayatı).

A2 I. andırmaq₂: Xatırlatmaq, yada salmaq, oxşar kimi görünmək.

II. andırmaq>[kim][kimi]

Ör. [Kor kişinin] əlbisəsinin tərz, biçimi, üzünün xətləri_[kim] aciz və bacarıqsızlığını _[kimi] andırırdı. S.Hüseyn.

ANQIRMAQ

A1 I. anqırmaq₁: Berk bağırmaq, böyürmək.

II. anqırmaq>[kim]

Ör. Təlxəklər_[kim] bütün kələklərini meydana qoydular: çaqqal kimi ulaşıdılar, banladılar, anqırdılar, kişnədilər, xanın halına təfavüt eləmədi. Çemenzeminli.

ANLAMAQ

- A1 I. anlamaq₃: Başa düşmək, qanmaq, düşünmək, derk etmək.
II. anlamaq>[kim] [kimden] [ne]
Ör. (Ben)_[kim] Bu söhbətdən_[kimden] heç bir şey_[ne] anlamadım.
- A2 I. anlamaq₂: Duymaq, sezmək, hiss etmək, başa düşmək
II. anlamaq>[kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim] Ürayından keçəni_[kimi] darhal anladım.
- A3 I. anlamaq₃: Bir şey haqqında müəyyən fikri, baxışı olmaq
II. anlamaq>[kim] [kimi] [ZÖ]
Ör. Bunu_[kimi] man_[kim] başqa cür_[z ö] anlayıram.

ANLAŞMAQ

- A1 I. anlaşmaq₂: Birbirini anlamaq, başa düşmək, bir-biri ilə razılaşmaq, sazişə gəlmək
II. anlaşmaq>[kim] [kimlə]
Ör. Soltan Ağamammad_[kim] sahla_[kimlə] anlaşıb, ona Qarabağda Rusiyaya qarşı çıxmağımı tövsiyə edirmiş. Çemenzeminli.

ANLATMAQ

- A1 I. anlatmaq₃: Başa salmaq, qandırmaq, izah etmək.
II. anlatmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. Man ki bilməz idim nadir ma- habbat; Bu sirri_[kimi] san_[kim] mana_[kime] anlatmadın mı? M. Müşfiq.

ANMAQ

- A1 I. anmaq₂: Yada salmaq, xatırlamaq, yad etmək, yada getirmək.
II. anmaq>[kim] [kimi]
Ör. Nərgis gözünə nığah edərdi; Yarın gözün amb ah edərdi. Füzuli. Keçən günləri_[kimi] ki, indi bu damlar; Dali könül_[kim] abas anar, ağlarsan.

APARMAQ

- A1 I. aparmaq₃: Bir şeyi elinə götürərək, yaxud dalma yükləyərək bir yerden başqa yere köçürmək, getirmək.
II. aparmaq>[kim] [kimi] [kime]

- Ör. (Ben)_[kim] Hakimin nüsxasını_[kimi] heç darmanxanaya_[kime] aparmadım.
Mir Celal.
- A2 I. aparmaq₂ : Daşımaq, neql etmək.
II.aparmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. Avtobus_[kim] minikləri_[kimi] apardı.
- A3 I. aparmaq₃: Birmin hareketini yöneltmək, yol göstərmək; özü ilə bərabər yeriməsinə kömək etmək, yaxud getməyə məcbur etmək, özü ilə bərabər getirmək.
II.aparmaq>[kim] [kime] [kimi]
Ör. Erməninin davadan bərk qorxuya düşdüyünü görəndən Hacı_[kim] ona ürək-dirək verərək onu_[kimi] gizlin bir yerə_[kime] aparır. (1905-1906-cı İ. E. M. D.)
- A4 I. aparmaq₂: Özü ilə bərabər götürüb getmək.
II.aparmaq>{kim}tamamlayıcı, [kimi]
Ör. Kötüyü_[kimi] su_[kim] apardı.
- A5 I. aparmaq₂: Oğurlamaq, çalmaq, qaçırmaq, çırpış- dırmaq, alıb qaçmaq.
II.aparmaq>[kim] [kimi]
Ör. (Onlar)_[kim] Varımı-yoxumu_[kimi] apardılar, bilirsən ki, akinim yox, biçinim yox, şahada dolamram, yeyanim da yeddi başdır. Çəmənzeminli.
- A6 I. aparmaq₁: Udmaq, qazanmaq, qalib gəlmək (oyunda, məhkəmədə və s.-də).
II.aparmaq>[kim]
Ör. İki oynayanın biri_[kim] aparar.
- A7 I. aparmaq₂: Yox etmək, silib təmizləmək, çıxarmaq.
II.aparmaq>[kim] {kimi}tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Lakani_[kimi] apardı.
- A8 I. aparmaq₂: Məhv etmək, yox etmək, puç etmək, xarab etmək, dağıtmaq.
II.aparmaq>{kim}tamamlayıcı [kimi]
Ör. Əkinləri_[kimi] don_[kim] apardı.
- A9 I. aparmaq₂: Sərf ediləsinə, işlənməsinə səbəb olmaq; elindən almaq.
II.aparmaq>[kim] {kimi}tamamlayıcı
Ör. Bu iş_[kim:fikir] beş gün vaxtını_[kimi] apardı.

- A10 I. aparmaq₂: Qoparmaq, yemek, kesmek; sürtüb aparmaq, xarab etmək
II.aparmaq>[kim] [kimi]
Ör. Barmağınm başını_[kim] maşının çarxı_[kimi] apardı.
- A11 I. aparmaq₂: Heyata keçirmək, yeritmək, etmək.
II.aparmaq>[kim] [ne]
Ör. (Sen)_[kim] İş_[ne] apar, baş gedarsa qoy getsin; Ad qalır, bas deyilmi millat ilə. M.Ə.Sabir.
- A12 I. aparmaq₃: İdare etmək, başda durmaq, başçılıq etmək, rehberlik etmək.
II.aparmaq>[kim] [kime][kimi]
Ör. (O)_[kim] Əsgərləri_[kimi] yürüşə_[kime] apardı.
- A13 I. aparmaq: Bihuş etmək, mest etmək; yuxulatmaq, bayılmaq.
II.aparmaq>[kim] [kimi]
Ör. Musiqinin sasi_[kim] mani_[kimi] apardı.
- A14 I. aparmaq₂: Aparıb çıxarmaq, getirib çıxarmaq, yönəltmək.
II.aparmaq>[kim] [kime]
Ör. Bu yol_[kim] haraya_[kime] aparır?
- A15 I. aparmaq: Sürüklemek, sebep olmaq, getirib çıxarmaq.
II.aparmaq>[kim] {kime}tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Falakata_{kime} apardı..
- A16 I. aparmaq₂: Bir sıra isimləre qoşularaq mürekkeb feil və müxtəlif ifadələr düzəldilir; mes.: yuxu aparmaq, lezzət aparmaq, fikir apar- maq, qan aparmaq
II.aparmaq>{kim}tamamlayıcı [kimi]
Ör. Fikir_{kim} məni_[kimi] apardı, heykəl kimi dayandım. (İ N T)
- A17 I. aparmaq₂: “Özünü” sözü ilə birlikdə - özünü idare etmək, bir qaydada hərəkət etmək.
II.aparmaq>[kim]_{kimi}tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Ozünü_{kimi} yaxşı apardı.

ARALAMAQ

- A1 I. aralamaq₂: Bitişik, yaxud yan-yana duran şeyləri kenara çəkib bir-birindən ayırmaq, ayrı qoymaq.
II.aralmaq>[kim] [kimi]
Ör. Esger_[kim] evvel qapını_[kimi] araladı, sonra ne fikirleşdise örtüdü.
- A2 I. aralamaq: Açmaq.
II.aralmaq>{kim} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Ağzını_[kimi] aralayıb bir söz demir.
- A3 I. aralamaq: Zorla başqa-başqa tereflere çəkmək, kenara çəkmək, aralaşdırmaq.
II.aralamaq>[kim] [kimi]
Ör. - Biz birbirimizlə savaşırdıq, yol adamları_[kim] bizi_[kimi] galib aralardılar.
C.Memmedquluzade.

ARALANMAQ

- A1 I. aralanmaq₁: Birbirindən ayrılmaq, uzaqlaşmaq.
II.aralanmaq>[kim]
Ör. Aralanır buludlar_[kim], taravatlanır otlar. A.Seहत.
- A2 I. aralanmaq: Bir qeder kenara, yana çəkilib yol açmaq.
II.aralanmaq>[kim]_{insan}
Ör. Adamlar_[kim:insan] aralanıb Tükəzbəna yol verdilər.. B.Talıblı.
- A3 I. aralanmaq₂: Uzaqlaşmaq.
II.aralanmaq>[kim] [kimden]
Ör. Ayrı düşmüş vatanından, elindən; Hamdardından_[kimden] aralanmış könlümü_[kim] M.V.Vidadi.
- A4 I. aralanmaq: ayrılmaq 2-ci menada.
II.aralanmaq>[kim] [kimden]
Ör. Xanpari_[kim] keçmiş xatirasından_[kimden] çətinliklə aralandı. Ə.Veliev.
- A5 I. aralanmaq₁: Çatlamaq, aralar emele gəlmək.
II.aralanmaq>[kim]
Ör. Zəlzələdən kimdən yazışacaq evin divarları_[kim] aralandı.
- A6 I. aralanmaq₁: Qopmaq.
II.aralanmaq>[kim]

Ör. Çakmanın altı_[kim] aralanmışdır.

A7 I. aralanmaq: Bir az açılmaq, yarıaçıq hala gelmek.

II.aralanmaq>[kim]

Ör. Vahid Nayıbovun ev qapısı_[kim] hamışaki sakitliyi ilə aralandı və örtüldü. Mir Celal.

A8 I. aralanmaq₂: mach. Başqası tərəfindən ayrılmaq.

II.aralanmaq>[kim] [kimden]

Ör. (O)_[kim] Puldan_[kimden] bir qadar aralamb topa ilə alahiddə qoyulmuşdu. S.M.Qenizade.

ARALAŞDIRMAQ

A1 I. aralaşdırmaq₃: Dalaşanları birbirindən ayırmaq, uzaqlaşdırmaq, kənara çəkmək.

II.aralaşdırmaq>[kim] [kimi] [kimden]

Ör. Qoca qarılar_[kim] harayçılıq edib bunları _[dalaşanları]_[kimi] aralaşdırardılar. H.Sarabski.

ARALAŞMAQ

A1 I. aralaşmaq₂: Ayrılmaq, ayrı düşmək, aralı düşmək, uzaqlaşmaq, əlaqəni kəsmək.

II.aralaşmaq>[kim] [kimden]

Ör. Həkim qız _[kim] məndən _[kimden] bir az aralaşdı, kəlbətini də özü ilə götürdü.

A2¹³ I. aralaşmaq₁: Seyrekləşmək.

II.aralaşmaq>[kim]

Ör.

ARAMAQ

A1 I. aramaq₂: Axtarmaq.

II.aramaq>[kim] [kimi]

Ör. San_[kim] mükafatını_[kimi] insanlığa xidmətdə ara; Əbadi zövqü, təsəlli haqiqətdə ara. A.Sehhet.

¹³ "Aralaşmaq" fiilinin ikinci anlam dəyişməsinə nümunə cümle tapılmamışdır, lakin məntiqi istəminin yalnız olduğu deyilə bilər.

ARAŞDIRMAQ

- A1 I. araşdırmaq₂: Axtarmaq, yoxlamaq.
 II. araşdırmaq>[kim] [kimi]
 Ör. [Xefiyyeler]_[kim] küçada gedan arvadların bağlamalarını¹⁴_[kimi] bela açıb araşdırırlar. M.S.Ordubadi.
- A2 I. araşdırmaq₂: Tedqiq etmək, tehlil etmək.
 II. araşdırmaq>[kim] [kimi]
 Ör. [Qehreman]_[kim] uşaqda olan bu alami _[kimi] öz fiik- rinda araşdırı- araşdırı (z.) yuxuya getdi. S.Rehimov.

ARAŞMAQ

- A1 I. araşmaq₃: mah. Axtarmaq, aramaq; soraqlaşmaq, xeber almaq.
 II. araşmaq>[kim] [kimi] [kimden]
 Ör. Kimin kim eşq bağlar al-ayağm, daxi açılmaz; Bu müşkül manini_[kimi] çox kimsadan_[kimden] Qövsü_[kim] araşibdir. Qövsü.

ARXALANMAQ

- A1 I. arxalanmaq₂: Güvenmek, istinad etmək, bel bağlamaq.
 II. arxalanmaq>[kim] [kime]
 Ör. (Biz)_[kim] Geniş kütlaların, biza rağbat baslayan va bizi hiss edan .. kütlaların istiqbalma_[kime] arxalana bilarik. M.S.Ordubadi.

ARIQLAMAQ

- A1 I. arıqlamaq₁: Zeiflemek, etini tökmek, cansızlaşmaq.
 II. arıqlamaq>[kim]
 Ör. Lyuba_[kim] arıqlamışdı(A. D. A. L.)

ARINMAQ

- A1 I. arınmaq₁: qad. Yuyunmaq, temizlenmek, saflanmaq.
 II. arınmaq>[kim]
 Ör. (Ben)_[kim] Yuyunub arınıram.

¹⁴ BAĞLAMA:Düyünçe, bağlanmış şey, boğça.

ARITLAMAQ

A1 I. arıtlamaq₂: Temizlemek, yaxşısını pisindən, irisini xırdasından ayırmaq; den-lemek.

II. arıtlamaq>[kim] [kimi]

Ör. Arvad_[kim] baxıb-baxıb ayağa durdu, düyü_[kimi] çıxarıb arıtladı.. S.Rehimov.

A2 I. arıtlamaq₂: Döşünü (sinəsini, boğazını) arıtlamaq -b a x boğazını arıtlamaq (“boğaz”da).

II. arıtlamaq>[kim] {kimi} tamamlayıcı

Ör. Galdiyev_[kim] tekrar sinasını_{kimi} arıtladı. Mir Celal.

ARITMAQ

A1 I. arıtmaq₂: köhn. Yumaq, yuyub temizlemek.

II. arıtmaq>[kim] [kimi]

Ör. B i r d i g ə r i _[kim] (bu da başını aşağı salıb, dırnağı ilə stolun üstünü qazıyır və tez-tez boğazını_[kimi] arıtdayır, dodaqlarını çeynəyir, başını qaşır).(H.Ü. F)

A2¹⁵ I. arıtmaq₂: Temizlemek, saflaşdırmaq.

II. arıtmaq>[kim] [kimi]

Ör. Bu arxı_[kim] kim_[kim] arıdıb; Su bela duru galır? Sarı Aşıq.

ARPALAMAQ

A1 I. arpalamaq₂: Heyvana arpa vermek.

II. arpalamaq>[kim] [kimi]¹⁶

Ör. Axşamüstü Niyaz_[kim] tövləyə girir, atların çulunu açır, tumarlayır, yəna da suya aparıb gətirir, arpalayırdı. Ə.Vəliyev.

ARSIZLA(N)MAQ

A1 I. arsızla(n)maq₁: Heyasızlaşmaq, abır- sızlaşmaq, izzeti-nefsini itirmək.

II. arsızla(n)maq>[kim]

¹⁵ “Arıtmaq” fiilin birinci anlam dəyişkəsi ikinci anlam dəyişkəsini de kapsamaktadır. Ancak semantik istem yönüyle fərqləşməktədir. Semantik sınırlılıqlar açıısından “[kim]” İkinci anlam dəyişkəsində “yer” birinci anlam da isə “organ ” qarşılamaktadır.

¹⁶ “Arpalamaq” fiilin birinci anlam dəyişkəsində sözdizimsel istem düzeyində kimi tamlayıcısı olmasa da bağlamdan hareket edildiğinde çıxarılmaktadır.

Ör.(Ben) _[kim] Arsızlandım, baş tartmadım kötekten.

ARŞINLAMAQ

- A1¹⁷ I. arşınlamaq₂: Arşın ile ölçmək.
II.arşınlamaq>[kim] [kimi]
Ör.
- A2 I. arşınlamaq₁: dan. Veyllenmək, dolaşmaq, boşboşuna gəzmək.
II. arşınlamaq>[kim]
Ör. (Sen) _[kim] [Qadir:] Əlin şalvar cibində küçaları arşınlayırsan.
Ə.Əbülhəsən.

ARTMAQ

- A1 I. artmaq₁: Mıqdarca, ölçüce vs.-de çoxalmaq; bol olmaq, üstə gəlmək.
II. artmaq>[kim]
Ör. İnsan oxuduqca, biliyi_[kim] artar.
- A2 I. artmaq₁: Töreyib çoxalmaq.
II.artmaq>[kim]_{insan}
Ör. Sənə bizdən salam, qurultayımız! Artır, eksilməyir bizim sayımız_[kim:insan] (A.D.A. L)
- A3 I. artmaq₂: Şiddətlənmək, güclənmək.
II.artmaq>[kim] [Z.Ö]
Ör. Danızda tufan_[kim] durmadan_[z.ö] artır.
- A4 I. artmaq₁: Yayılmaq, intişar tapmaq, möhkəmlənmək, güclənmək.
II.artmaq>[kim]
Ör. Bütün dünyada demokratiya qüvvələri_[kim] artır və möhkəmlənir.
- A5 I. artmaq₂: Tərəqqi etmək, irəliləmək, yüksəlmək, böyümək, kamiləşmək,artıb böyümək.
II.artmaq>[kim] [kimde]
Ör. Gənclər_[kim] quruluşumuzun bütün sahələrində _[kimde] artırlar.

ARVADLAŞMAQ

- A1 I. arvadlaşmaq₁: dan. Gətdikcə gəncliyini itirib, yaşlı arvada oxşamaq, yaşlı arvad halını almaq.

¹⁷ “Arşınlamaq” fiilinin birinci anlam dəyişkəsinə nümunə bulunmamışdır ancaq mantıqsal istəmi iki olduğu söylənilir.

II.arvadlaşmaq>[kim]

Ör. Elnarə_[kim] evlənən sonran əməlli başdı arvadlaşdı.

A2 I. arvadlaşmaq₁: Acizləşmək, cüret və cesaretini itirmək, ağzmm keserini itirmək.

II.arvadlaşmaq>[kim]

Ör. Kişilər_[kim] arvadlaşır, arvadlar kişiləşir, özü də sürətlə.

ARZULAMAQ

A1 I. arzulamaq₂: Arzu etmək, can və ürekden istemek, bir şeyin hesretinde olmaq, dilemək.

II.arzulamaq>[kim] [ne]

Ör. Murad üçün an taac- cüblü bu idi ki, bazi adamlar_[kim] uşaqdan bezir, tanhalıq_[ne] arzulayırdı. Mir Celal.

ASANLAŞMAQ

A1 I. asanlaşmaq₁: Getdikce asan olmaq, daha asan olmaq; yüngülleşmək, sadeleşmək.

II. asanlaşmaq>[kim]

Ör. İşlar_[kim] asanlaşdı.

ASFALTLAMAQ

A1 I. asfaltlamaq₁: Asfalt çekmek, asfaltla örtmek, asfalt döşemek.

II.asfaltlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] Meydançanı_[kimi] asfaltladım.

ASQIRMAQ

A1 I. asqırmaq₁: Burun sinirlerinin birdenbire qıcıqlanması neticesinde qeyri-iradi olaraq öskürmeye benzer ses çıxarmaqla burun ve ağızdan selik püskürmək; sebir getirmek.

II.asqırmaq>[kim]

Ör. Zökam olanda adam_[kim] çox asqırır.

ASMAQ I

A1 I. asmaq₃: Bir şeyi yuxarıdan bir yere ilişdirib sallamaq, asılı hala salmaq.

II. asmaq>[kim] [kimi] [kimden]

Ör. - Gülnaz_[kim] qaçıb, saxsı çırağı_[kimi] yandırdı va tövlanin iç tarafından

qapının yanmdan_[kimden] asdı. M.İbrahi- mov. Mir Celal.

A2 I. asmaq: Dar ağacından asmaqla edam etmək, boğazdan asmaq, dara çekmek.

II. asmaq> [kim] [kimi]

Ör. (Onlar)_[kim] Me'lum oldu ki, bu gün bir neferi _[kimi] padişahın emri ile asacaqlar. (N. M.)

ASMAQ II

A1 I. asmaq₃: Xörek vs.ni ocaq (od) üstüne qoymaq.

II. asmaq>[kim] [kimi] [kime]

Ör. (Biz)_[kim] Ocağı qalayıb süd qazanlarını_[kimi] qoca kişi ilə ocağa _[kime] asdıq. A.Divanbeyoğlu.

ASTARLAMAQ

A1 I. astarlamaq₂: Astar çekmek, astar keçirmek.

II. astarlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Yorğanı _[kimi] astarladı.

ASUDƏLƏŞMƏK

A1 I. asudələşmək₁: Asude olmaq, rahat- lanmaq, arxaymlaşmaq, azad olmaq.

II. asudələşmək>[kim]

Ör.(O) _[kim] Şaharın (havasınm) qalızliyindən, tozundan, zahma- tinin kasratından bir qadar asudalaşmaq .. üçün kanda ravan oldum. Ə.Haqverdiyev.

AŞAĞILATMAQ

A1¹⁸ I. aşağılatmaq₂: Aşağı salmaq, endirmek, azaltmaq, salmaq, düşürmək.

II. aşağılatmaq>[kim] [kimi]

Ör.

A2 I. aşağılatmaq₂: Alçaltmaq, kiçiltmek.

II. aşağılatmaq>[kim] [kimi]

Ör. Garak_[kim] özünü _[kimi] aşağılatmaydı.

¹⁸ "Aşağılatmaq" fiilinin birinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak mantıksal istemi iki olduęu söylenebilir.

AŞIB-DAŞMAQ

- A1 I. aşib-daşmaq₁: Heddindən artıq olmaq, son derece çox olmaq, bol olmaq; tükenmemek.
 II. aşib-daşmaq>[kim]
 Ör. Vatanımızın sarvatları_[kim] aşib-daşır.

AŞIQLAMAQ

- A1 I. aşıqlamaq₂: mah. Aşiq etmək, bend etmək, meftun etmək.
 II. aşıqlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. [Camalm anası:] Xan sağ olsun, Cannat qızın üsta atıb, qız_[kim] da bizim bu uşağı_[kimi] aşıqlayıb. S.Rehimov.

AŞILAMAQ

- A1 I. aşılamaq₂: tib. Bir xesteliyin qabağırn almaq, ya başlanmış xesteliyi sağaltmaq üçün bedene aşı maddesi yeritmək, aşı vurmaq, peyvend etmək.
 II. aşılamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (Ben)_[kim] Uşaqları_[kimi] çiçaya qarşı aşıldım.
- A2 ¹⁹ I. aşılamaq: k.t. Cır ağacı peyvend etmək, qələm etmək, calamaq.
 II. aşılamaq>[kim] [kimi]
 Ör.
- A3 I. aşılamaq₃: Birləşdirmək, uyuşdurmaq, calamaq.
 II. aşılamaq>[kim] [kimi] [kime]
 Ör. iki gözdan tökülan yaş_[kim] sanki iki qalbdan göyarmaya başlamış duy-ğuları_[kimi] bir-birina_[kime] aşıldı. M.S.Ordubadi.
- A4 I. aşılamaq₃: Bir adeti, xasiyyəti, fikri, eqideni, üsulu vs.-ni müxtəlif vasitələrlə başqalarına menimsetmək, keçirtmək, öyrətmək, tərbiyə etmək.
 II. aşılamaq>[kim] [kime] [ne]
 Ör. Musiqi_[kim] ona_[kime] [Beyime] bazan böyüklük, qüvvət və matanat hissi_[ne] aşılırdı. Çemenzeminli.

AŞINMAQ

- A1 I. aşınmaq₁: Kimyevi üsulla, yaxud sürtülüb oyulmaq neticesində çuxurlanmaq, naxış açılmaq.

¹⁹ “Aşılamaq” fiilinin ikinci anlam dəğişkesinə örnek bulunamamıştır ancak [kim],[kimi] olmak üzere iki mantıksal istemi bulunur.

II.aşınmaq>[kim]

Ör. Maşının təkərləri_[kim] də turşunun təsirindən aşınıb. (İNT)

A2 I. aşınmaq₁: Çox sürtülməkdən oyulub çuxurlan- maq, yaxud külek və s. tesiri ilə üstündən çixıntılar və s. silinib getmək, yox olmaq. ...aşırı

II.aşınmaq>[kim]

Ör.Qida elementlərinin çox hissəsi torpağın mineral hissəsi _[kim] aşınan zaman əmələ gəlir.

AŞMAQ

A1 I. aşmaq: Bir şeyin üzərindən atılıb keçmək, hündür bir şeyin üstünə çıxıb o biri terefine enmək, düşmək, hoppanmaq.

II.aşmaq>[kim]_[kimi]

Ör. (Ben)_[kim] Keçərək Mil düzündən, sıra dağları_[kimi] aşdım; Kürün sahillərlə bütün eli dolaşdım. Ə.Cemil.

A2 I. aşmaq: Keçmək, düşmək, çixmaq.

II.aşmaq>[kim]_[kimden]_[kime]

Ör. [Sultan ve Veli] _[kim] bir bağdan _[kimden] o birisina _[kime] aşrlar. Ə.Sadiq.

A3 I. aşmaq: Ötmək, atlamaq, keçmək.

II.aşmaq>[kim]_[kimden]

Ör. Geca_[kim] ortasından _[kimden] aşmışdı və yayın isti xamuşluğunupozan ancaq minaradan gələn minacat sasi idi. B.Talıblı.

A4 I. aşmaq: Çevrilmək, yıxılmaq.

II.aşmaq>[kim]_[kime]

Ör. [Göyərçin] _[kim] o taraf bu tarafa _[kime] çox aşdı.

A5 I. aşmaq: Temin olunmaq, düzəlmək, emele gəlmək.

II. aşmaq>[kim]

Ör. Bilirsinizmi, na var? Bela danışığıdan iş _[kim] aşmaz. N.Vezirov

AŞNALAŞMAQ

A1 I. aşnalaşmaq₁: Dostlaşmaq, yaxınlaşmaq.

II.aşnalaşmaq>[kim]

Ör. Axır vaxtlar onlar _[kim] çox aşnalaşmışlar.

A2 I. aşnalaşmaq₂: Bir iş və s. ilə tanış olmaq, beled olmaq, işə öyrəşib alışmaq.

II.aşnalaşmaq> [kim] [kimlə]

Ör. (Ben)_[kim] İşlə_[kimlə] aşnalaşdım.

ATDIRMAQ

- A1 I. atdırmaq₁: “Atmaq”dan icb.
II. atdırmaq>[kim]
- Ör. (O)_[kim] Tonqala atdırdı.
- A2 I. atdırmaq: Kəsmək, üzmək.
II. atdırmaq>[kim] [kimi]
- Ör. [Koxa]_[kim] xancarı çıxarıb pişiyin boynunu_[kimi] atdırdı. S.Rehimov.
- A3 I. atdırmaq₂: Maşm və s. vasitesilə didib təmizləmək (yunu, pambığı).
II. atdırmaq>[kim] {kimi} tamamlayıcı
- Ör. (O)_[kim] Pambığı_[kimi] attırdı.

ATIB-TUTMAQ

- A1 I. atıb-tutmaq₂: Bir şeyi elləri ilə yuxarıya atmaq və yerə düşərkən tutmaq.
II. atıb-tutmaq>[kim] [kimi]
- Ör. (Biz)_[kim] Paltarlarımızı tamamilə çıxarıb adama bir/ita tutardıq və sonra on-on beş gırvanka gələn ağac milləri²⁰_[kimi] atıb-tutardıq, oynadardıq. Günümüz elə zorxanada keçərdi. Çəmənzemini.
- A2 I. atıb-tutmaq₂: Sevgi və hörmət əlaməti olaraq, bir adamı elləri üstündə yuxarı atmaq və tutmaq.
II. atıb-tutmaq>[kim] [kimi]
- Ör. Vahid_[kim] Nazirani_[kimi] qolları arasına alıb oynadır, top kimi atıb-tuturdu. Mir Cəlil.
- A3 I. atıb-tutmaq₂: Əzizləmək.
II. atıb-tutmaq>[kim] [kimi]
- Ör. [Dilber:] Alıq_[kim] deyir: - Siz mənim olsaydımsız, gecə-gündüz sizi_[kimi] atıb- tutar, bir kukla kimi oynadardım. C.Cabbarlı.

ATLAMAQ

- A1 I. atlamaq₂: Aşmaq, aşıb keçmək, üstündən keçmək, keçmək.
II. atlamaq>[kim] [kime]
- Ör. Gazdik az-çox Yaman diyarında; (Biz)_[kim] Azacıq sonra atladıq

²⁰ MİL¹: Bezi aletlərdə, mexa- nizmələrdə, maşmlarda ox, qol; ümumiyyətlə, müxtəlif işlərdə istifadə edilən nazik metal çubuq.

Hinda_[kime]. H.Cavid.

A2 I. atlamaq₂: Buraxmaq, buraxıb keçmek.

II.atlamaq>[kim] [ne]

Ör. (O)_[kim] Kitabı oxuyarkan iki satır_[ne] atladı.

A3 I. atlamaq₂: Keçmek, ötmek, aşmaq.

II.atlamaq>[kim] [kimden]

Ör. [Cahan:] ..Manim yaşım_[kim] qırx beşdan_[kimden] atlayıb. Ə.Haqver- diyev.

ATLANMAQ I

A1 I. atlanmaq₁: Ata minmek.

II.atlanmaq>[kim]

Ör. Novruz _[kim] cald tufangini salır çiyinə, cilovu ağacın budağından çakıb, qaçır atlansın. C.Memmedquluzade.

ATLANMAQ II

A1 I. atlanmaq₁: Tullanmaq, sıçramaq, hoppanmaq.

II. atlanmaq>[kim]

Ör. Bir ay yarım növbahardan keçanda; Köysün- dan atlamr sellarin, dağlar!
_[kim] Aşiq Əlesger.

A2 I. atlanmaq₂: Bir şeyin üstündən atlamı keçmek, aşmaq.

II. atlanmaq>[kim] [kimden]

Ör.(Ben)_[kim] Xandakdan_[kimden] atlandım.

A3 I. atlanmaq₁: Döyünmek, çırpınmaq.

II. atlanmaq>[kim]

Ör. [Hacı Murad:] Gör ürayim neca atlamr. S.S.Axundov. Dars zamam hamışa [Sabirin] ürayi _[kim] atlamrdı. S.Rehimov.

ATMACALAMAQ

A1 I. atmacalamaq₁: Atmaca söylemek, söz atmaq.

II. atmacalamaq>[kim]

Ör. Monarxistlardan daha mürtace bir professor olmaq neca? - deya Salim_[kim] dözə bilmayıb atmacaladı. M.Hüseyn.

ATMAQ

- A1 I. atmaq₃: Bir şeyi elindən buraxaraq yaxma, ya uzağa tullamaq, fırlatmaq.
II. atmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. [Usta]_[kim] ..alındakı gül dastasını_[kimi] yemək masasının üstünə_[kime] atdı. M.Hüseyn.
- A2 I. atmaq₃: Bir şeyi hündür yerden aşağı tullamaq,(fırlatmaq) salmaq.
II. atmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. (O)_[kim] Kim isa zancırları_[kimi] lom ilə yərə_[kim] atır. M.İbrahimov.
- A3 I. atmaq: Salmaq.
II. atmaq> [kim] [kime]
Ör. (Onlar)_[kim]- Karim xan yənə bir qəbir təsiri bağışlayan kameraya_[kime] atdılar. M.İbrahimov.
- A4 I. atmaq₂: Terk etmək, buraxmaq, üz döndərmək.
II. atmaq>[kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] - Atdın vatani_[kimi] neçin, qarıbim? Arxan- dan acal mağar yetişdi? A.Sehhet.
- A5 I. atmaq₂: Əl çəkmək, tullamaq, terk etmək.
II. atmaq> [kim] [kimi]
Ör. Sandan üz mamişəm birca gün da al; Demə: “Hüseyn_[kim] mani_[kimi] atmış”, amandır! M.Rahim.
- A6 I. atmaq₂: Redd etmək, emel etməmək.
II. atmaq>[kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim] Qardaşımın sözünü_[kimi] ata bilmədim. M.S.Ordubadı.
- A7 I. atmaq₂: Doldurulmuş tüfəngdən, tapançadan, topdan və s. silahdan atəş açmaq.
II. atmaq>[kim] {ne}_{tamamlayıcı}
Ör.(O)_[kim] Tüfəng_{ne} atdı.
- A8 I. atmaq₂: dan. Vurmaq, öldürmək, yaralamaq (tüfəng, ya tapança ilə).
II. atmaq> [kim] [kimi]
Ör. Nəbi hirsənib dedi: - (Ben)_[kim] bu saat burdan rədd olmasan, sani_[kimi] atacağam. “Qaçaq Nəbi”.

- A9 I. atmaq₃: Örtmek, salmaq, sermek.
II. atmaq>[kim] [kime] [ne]
Ör. (Ben)_[kim] Ustüna_[kime] yorğan_[ne] atdım.
- A10 I. atmaq₂: Sepmek.
II. atmaq>[kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Toxum_[ne] atdı.
- A11 I. atmaq₁: Sökülmək.
II. atmaq>[kim]
Ör. [Hetem] asabilikdan yum- ruqları ilə ciblərini elə aşağı basdı ki, az qaldı paltarm tikişi_[kim] atsin. Mir Celal.
- A12 I. atmaq₁: Döyünmək, vurmaq, terpenmək.
II. atmaq>[kim]_{tamamlayıcı}
Ör. Nabzi_[kim] atar.
- A13 I. atmaq₂: Çıxarmaq, buraxmaq, pozmaq.
II. atmaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Maqalanın birinci abzasını_[kimi] atdı.
- A14 I. atmaq₃: . Uzatmaq.
II. atmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. (Sen)_[kim] Baza adama elə galir ki, alini_[kimi] dağların tapasına_[kime] atsan, ulduzları tuta biləcəksən. S.Rüstəm.
- A15²¹ I. atmaq₂: dan. İçmək.
II. atmaq>[kim] [kimi]
Ör.
- A16 I. atmaq: Bir sıra isimlərin yanına getirilərək mürekkeblər və müxtəlif ifadələr düzəldilir; mes.: can atmaq (bax can), kif atmaq (bax kif), el atmaq (bax əl), addım atmaq (bax addım), püşk atmaq (bax püşk).
II. atmaq>[kim] {ne}_{tamamlayıcı}
Ör. Ermənilər_[kim] isə bunun müqabilində mudhiş qəddarlığa əl_[ne] atmışdılar. (1918-ci İ. Q.)

²¹ "Atmaq" fiilinin on beşinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır, lakin [kim] [kimi] olmaq üzərə iki məntiqi istəmi iki olduğu deyilə bilər.

AVARALANMAQ

A1 I. avaralanmaq: Avara-avara gezmək, veyllənmək, xeyirli bir işlə məşğul olmamaq, vaxtını boşboşuna keçirmək.

II. avaralanmaq>[kim]

Ör. (O) [kim] Orda-burda avaralanırdı.(A. D. A. L)

AVARLAMAQ

A1 I. avarlamaq₁: Avar çəkmək.

II. avarlamaq>[kim]

Ör. Anam [kim] çox əsəbləşdi və məni çox pis avarladı.

AVAZIMAQ

A1 I. avazımaq₁: Rəngi qaçmaq, rəngi solmaq.

II. avazımaq>[kim]

Ör. Yerimi salın, özü də qorxub eləməyin! Oğlu Akifin rəngi [kim] avazıdı.

AVTOMATLAŞDIRMAQ

A1 I. avtomatlaşdırmaq₂: İstehsal prosesində avtomatlar tətbiq etmək. _

II. avtomatlaşdırmaq>[kim] [kimi]

Ör. Müasir kompüterin tarixi [kim] iki ayrı texnologiyadan başlayır (başlanır), hesablamanı və programmability [kimi] avtomatlaşdırdı, ancaq heç bir tək (ayrıca) qurğu ən erkən.

A2 I. avtomatlaşdırmaq₂: İnsanm hərəkətlərini şüurilikdən çıxarıb qeyri-şüuri hərəkətə çevirmək (konveyerə işlədikdə və s.).

II.avtomatlaşdırmaq>[kim] [kimi]

Ör. Dünyanın sənayeləşməsi, texnikanın belə tüğyanı²²[kim] son nəticədə həyatın özünü[kimi] avtomatlaşdırdı.

AYAQLAMAQ

A1 I. ayaqlamaq₂: Tapdalamaq, tapdalayıb ezmək, ayaqları altmda ezmək, ayağı ilə mehv etmək, xarab etmək.

II.ayaqlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Əkini[kimi] ayaqladı.

²² TÜĞYAN :Daşma, qabarma, qayna- ma, coşub-daşma.

- A2 I. ayaqlamaq₂: Mec. menada.
II. ayaqlamaq>[kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör. (Onlar)_[kim] (Rıza) Ulduz benim idi, onu menden zorla, güçlə alırlar, menim namusumu_{kimi} ayaqlayırlar.(A. D. S. L)
- A3 I. ayaqlamaq: Ayaqla basmaq, sıxmaq, ezmek.
II. ayaqlamaq>[kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim] Palçığı_[kimi] ayaqladım.
- A4 I. ayaqlamaq₂: Ayaqla vurmaq, ezişdirmek, ayaqları altma salıb döymek.
II. ayaqlamaq>[kim₁] [kimi]
Ör. [Hacı Medine:] (Ben)_[kim] Sani_[kimi] bu küçədə yıxıb o qadar ayaqlaram ki, beynin torpağa qarışar. C.Memmedquluzade.
- A5 I. ayaqlamaq₂: Gezmek, dolaşmaq.
II. ayaqlamaq>[kim] [kimi]_{yer}
Ör. (Ben)_[kim] Bütün şaharı_[kimi:yer] ayaqladım.
- A6 I. ayaqlamaq₂: Saymamaq, tapdalamaq, pozmaq.
II. ayaqlamaq>[kim] [kimi]
Ör. Man deyiram: “Qoy var olsun sinamdaki el ürayı; Mard oğullar_[kim] ayaqlamaz and içdiyi duz-çörayı”_[kimi]. S.Vurğun.
- A7 I. ayaqlamaq₂: Sıxmaq, tezyiq altma almaq, menevi ezab vermek.
II. ayaqlamaq>[kim] [kimi]
Ör. Fasli-bahar galdi, könül, küncibağ tut; Möhnat_[kim] sani_[kimi] ayaqladı, bir dam ayaq tut. Q.Zakir.

AYAQLAŞMAQ

- A1 I. ayaqlaşmaq₁: Biri ile ayaq-ayağa gede bilmek, beraber getmək, birge yerimək.
II. ayaqlaşmaq>[kim]
Ör. [Selim] atı yavaş-yavaş sürdü ki, Abbas kişi_[kim] ayaqlaşsa bilsin. Mir Celal.
- A2 I. ayaqlaşmaq₂: Özünü birine çatdırmağa, oxşatmağa çalışmaq; yarışmaq.
II. ayaqlaşmaq>[kim] [kimle]
Ör. Uşaq_[kim] anası va bacısı ilə_[kimle] ayaqlaşmağa çalışır, onlara alava yük olmaq istamirdi. M.İbrahimov.

- A3 I. ayaqlaşmaq₂: Uyğunlaşmaq, günün telebine cavab vermek.
 II. ayaqlaşmaq>[kim] [kimle]
 Ör. Yazıcılar_[kim] günün talabi ilə_[kimle] ayaqlaşmalıdırlar.

AYAZIMAQ

- A1 I. ayazımaq₁: Göy üzü açılmaq, buluddan, dumandan temizlenmek, aydınlaşmaq.
 II .yazımaq>{kim} tamamlayıcı
 Ör. - Payızın çiskinli, dumanlı günü_[kim] ayazıyırdı. S.Rehimov.
- A2 I. ayazımaq₁: Gece ayazmda berk üşümek, soyuqdan donmaq.
 II.ayazımaq>{kim} tamamlayıcı
 Ör. Hava_[kim] yaman ayazıdı, de, bir şüşə çaxır gətirsinlər, bu ay noyabr ayıdı.
- A3 I. ayazımaq₁: Ağır xestelikden ayılmaq, bir az yaxşılaşmaq, xesteliyi yüngülleşmek, rengi özünə gelmek, benizi açılmaq.
 II. ayazımaq>[kim]
 Ör. Xasta_[kim] dünan- kina nisbatan bir az ayazıyıbdır.
- A4 I. ayazımaq₁: Açılmaq.
 II.ayazımaq>{kim} tamamlayıcı
 Ör. Payızın çiskinli, dumanlı günü_[kim] ayazıyırdı.(A. D. A. L)
- A5 I. ayazımaq₂: Ayılmaq, özünə gelmek.
 II.ayazımaq>[kim] {kimden} tamamlayıcı
 Ör. Zabitla soldatlar_[kim] hala dünanki içkidan_{kimden} ayazımamış, hayatla vidalaşmalı oldular. M.Hüseyn. Bulanıq va darin yuxulardan ayazıyıb, özümə galdim. Mir Celal.

AYDINLAŞMAQ

- A1 I. aydınlaşmaq₁: Aydınliq olmaq, açılmaq, buluddan vs'den temizlenmek.
 II.aydınlaşmaq>{kim} tamamlayıcı
 Ör. Göy üzü_[kim] aydınlaşdı.

A2 I. aydınlaşmaq₁: Aşkar olmaq, aydın olmaq, belli olmaq, melum olmaq, müeyyenləşmək.

II. aydınlaşmaq>[kim]

Ör. Vaziyyət_[kim] aydınlaşdı.

A3 I. aydınlaşmaq₁: Yaxşı görünmək, aydın görünməyə başlamaq.

II. aydınlaşmaq>[kim]

Ör. Gün çıxdı, dağların başı_[kim] aydınlaşdı.

AYDIRMAQ

A1 I. aydırmaq: mah. Anlatmaq, sezdirmək, başa salmaq, qandırmaq.

II. aydırmaq>[kim]

Ör. Dostum_[kim] iri addımlarla həmin oğlana yaxınlaşdı və aydırdı.

AYIBLAMAQ

A1 I. ayıblamaq₂: dan. Töhmət etmək, mezemmetləmək, danlamaq, qınamamaq.

II. ayıblamaq>[kim] [kim]

Ör. [Hesen:] Xalq_[kim] mani_[kimi] ayıblasa da, man öz hissami ayırıb satıram. A.Şaiq.

AYILMAQ

A1 I. ayılmaq₁: Yuxudan oyanmaq, yuxu- dan durmaq.

II. ayılmaq>[kim]

Ör. Gün dağlara yayıldı; Har bir yatan_[kim] ayıldı. A.Şehet.

A2 I. ayılmaq₂: Bayğmlığı, serxoşluğu keçmək, özünə gəlmək; huşa gəlmək, gözlerini açmaq

II. ayılmaq>[kim] {kimden}_{tamamlayıcı}

Ör. Sitara_[kim] xayalatdan_{kimden} ayıldı.

A3 I. ayılmaq₁: Gözü açılmaq, fealiyyətə gəlmək, hərəkətə gəlmək, qeflet yuxusundan ayılmaq, canlanmaq.

II. ayılmaq>[kim]

Ör. Hamı_[kim] bu on ilin müddətində lazımca ayılıbdır. Ə. Haqverdiyev.

AYIRMAQ

- A1 I. ayırmaq₃: Bütöv halda olan şeyi parçalamaq, yaxud onun bir hissəsini götürmək, qoparmaq.
II. ayırmaq>[kim] [kimi] [kimden]
Ör. Zalımlar_[kim] hamısınınbaşını_[kimi] kəsib, bədənlərindən_[kimden] ayırmışdılar. (Əx. T. X. T.)
- A2 I. ayırmaq₃: Əlaqəsini kəsmək, rabitesini kəsmək, birbirindən uzaqlaşdırmaq, aralı salmaq.
II. ayırmaq>[kim] [kimi] [kimden]
Ör. Tale_[kim] onları_[kimi] bir-birindən_[kimden] ayırdı.
- A3 I. ayırmaq₃: Aralamaq, kenara çəkmək, bir-birindən uzaqlaşdırmaq.
II. ayırmaq>[kim] [kimi] [kimden]
Ör. (O)_[kim] Buzovu_[kimi] anasından_[kimden] ayırdı.
- A4 I. ayırmaq₃: Tecrid etmək, başqalarından ayırmaq, uzaqlaşdırmaq, başqaları ilə əlaqəsini kəsmək.
II. ayırmaq>[kim] [kimi] [kimden]
Ör. (Onlar)_[kim] Məsləhətləşib öz aralarından_[kimden] numayəndə heyəti_[kimi] ayırdılar və Mədrəsə kəndinə göndərdilər. (1918-ci İ. Q.)
- A5 I. ayırmaq₂: Yarmaq, şaqqalamaq, parçalamaq, kəsmək.
II. ayırmaq>[kim] [kimi]
Ör. (Onlar)_[kim] Qoyunun camdayini_[kimi] beş yera ayırdılar.
- A7 I. ayırmaq₃: Seçmək, fərqləndirmək.
II. ayırmaq>[kim] [kimi] [kimden]
Ör. (Ben)_[kim] Yaxşını_[kim] pisdan_[kimden] ayırdım.
- A8 I. ayırmaq₃: İstifadə üçün vermək, ixtiyarına vermək, təxsis etmək.
II. ayırmaq>[kim] [kimden] [kime]
Ör. Galdiyev_[kim] Ağca xanımın xaca- latından çıxmaq üçün talabalara_[kime] gələn güzəştli bilet_[kimden] iki dana ayırır, Ağca ilə get- mali olurdu. Mir Celal.
- A9 I. ayırmaq₂: Nezərə çarpdırmaq, fərqləndirmək.
II. ayırmaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Matnin_[kim] asas yerlərini_[kimi] qara harflarla ayırdı.

AYIŞMAQ

- A1 I. ayışmaq₁: Gicişmek.
 II. ayışmaq>[kim]
 Ör. Gözü [kim] ayışdı.

AYITMAQ

- A1 I. ayıtmaq₂: qad. Demek, söylemek.
 II. ayıtmaq>[kim] [ne]
 Ör. Şah Xatayı[kim] aydır: - sirrini yayma. [ne] Xetayı.

AYLANMAQ

- A1 I. aylanmaq₁: Dolanmaq, fırlanmaq, herlenmek.
 II. aylanmaq>[kim]
 Ör. Farhad[kim] qulluqdan çıxanda daha bir yanda aylanmayır, tez eva qayıdırdı. C.Cabbarlı.
- A2 I. aylanmaq₂: Gicellenmek, dönmək.
 II. aylanmaq>[kim] {kime} tamamlayıcı
 Ör. [Rüstəm bey:] Haradasan oğul, yaraların yadıma düşanda, dünya [kim] başım{kime} aylanır. N.Vezirov.

AYNIMAQ

- A1²³ I. aynımaq₁: dan. Sağalmağa başlamaq.
 II. aynımaq>[kim]
 Ör.
- A2 I. aynımaq₂: Başı açılmaq, azad olmaq, yüngülleşmek (işden).
 II. aynımaq>[kim] [kimden]
 Ör. Başım[kim] heç işdan[kimden] ayımmır.

AYRILMAQ

- A1 I. ayrılmaq₂: Ayrı düşmək, aralı düş- mek, uzaq düşmək, uzaqlaşmaq.
 II. ayrılmaq>[kim] [kimden]
 Ör. Ayna ila Ayaz[kim] küçada bir-birindan[kimden] ayrıl- dılar.
 Ə.Memmedxanlı.

²³ “Aynımaq” fiilinin birinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak [kim] olmak üzere tek mantıksal isteme sahiptir.

- A2²⁴ I. ayrılmaq₂: Xudahafizləşmək, vidalaşmaq.
II. ayrılmaq>[kim]
- Ör.(Biz) [kim] Turxan baydan[kim] ayrıldığımız geca gözəl bir mahtab var idi. H.Cavid.
- A3 I. ayrılmaq₂: Daha görüşmemək, əlaqəni kəsmək.
II. ayrılmaq>[kim] [kimden]
- Ör. Fada olum sana man[kim] sandan[kimden] ayrılı bilməm.
- A4 I. ayrılmaq₂: Xeyalından çıxarmaq, fikrindən çıxarmaq, fikrən uzaqlaşmaq, tərk etmək.
II. ayrılmaq>[kim] {kimden} tamamlayıcı
- Ör. (O) [kim] Laçın(kuş türü) meşaya giranda öz xatirələrindən[kimden] ayrıldı. M.Hüseyn.
- A5 I. ayrılmaq₂: Qopmaq, aralanmaq.
II. ayrılmaq>[kim] [kimden]
- Ör. Ağacın budağı[kim] gövdasından[kimden] ayrıldı.
- A6 I. ayrılmaq₂: Çəkilmək, yerini tərk etmək.
II. ayrılmaq>[kim] [kimden]
- Ör.(O) [kim] Dastadan [kimden] ayrıldı.
- A7 I. ayrılmaq₂: Kənara çəkilmək, bir yerden uzaqlaşmaq.
II. ayrılmaq>[kim] [kimden]
- Ör. Karim babanın bir iti[kim] vardı. Geca- gündüz bizim qapımızdan[kimden] ayrılmazdı. A.Şaiq.
- A8 I. ayrılmaq₂: Bölünmək.
II. ayrılmaq>[kim] [kime]
- Ör.Oyunçular[kim] iki yera[kime] ayrıldılar.
- A9 I. ayrılmaq₁: Bir yerde iken aralamb müstəqil ya- şamağa başlamaq.
II. ayrılmaq>[kim]
- Ör. Şarıklar[kim] ayrıldılar.
- A11 I. ayrılmaq₂: Her hansı bir xüsusiyyətinə, keyfiyyətinə vs.-ye görə başqalarından fərqlənmək, seçilmək.
II. ayrılmaq>[kim] [kimden]

²⁴ “Ayrılmaq” fiilin birinci anlam girişi ikinci anlam dəyişkəsini də kapsamaktadır. Ancak anlam olaraq fərqləşməkdədir. Semantik sınırlılıqlar açısından “[kimden]” ikinci anlam dəyişkəsində “yer” birinci anlam da isə “insan” qarşılamaktadır.

Ör. O_[kim] yoldaşlarından_[kimden] heç ayrılmır.

A12 I. ayrılmaq₂: Təxsis edilmək, ayrılıb saxlanmaq.

II. ayrılmaq>[kim] [E.Ö<çin>]

Ör. İnşaat üçün_[E.Ö] külli miqdarda pul_[kim] ayrılmışdır.

AZALMAQ

A1 I. azalmağ₁: Miqdarca, sayca, hecimce vs. eskilmək, zəifləmək, çəkilmək, məhdudlaşmaq.

II. azalmağ>[kim]

Ör. Çayın suyu_[kim] azaldı.

AZARLAMAQ

A1 I. azarlamağ₁: Xəstələnmək, naxoşlamaq.

II. azarlamağ>[kim]

Ör. Xalam_[kim] azarlamışdı.

AZAYLANMAQ

A1 I. azaylanmağ₁: mah. Şikayətlənmək, deyilmək, gileyilmək.

II. azaylanmağ>[kim]

Ör. [Ağsaqqallardan biri:] Karbalayı, bizim də məqsadimizdə əla sənən.
Yoxsa Safio_[kim] azaylansa da, bu qohumluqdan içi gülür. S.Rehimov.

AZMAQ

A1 I. azmağ₂: Yolu itirmək, istiqaməti itirmək.

II. azmağ>[kim] {kimi}_{tamamlayıcı}

Ör. Atlılar_[kim] yolu_{kimi} azdılar.

A2 I. azmağ₂: Doğru yoldan çıxmaq, yamılmaq, sapmaq.

II. azmağ>[kim] [kimden]

Ör. [Şehrebam xanım:] Çox yaxşı, sən_[kim] azıbsən; yolundan, izindən_[kimden] çıxıbsən, get! M.F.Axundzadə.

A3 I. azmağ₁: mac. Coşmaq, qudurmaq, həddini aşmaq, şiddət göstərmək.

II. azmağ>[kim]

Ör. San_[kim] lap azmısan ha!

AZOTLAŞDIRMAQ

- A1 I. azaotlaşdırmaq₂: xüs. Bir şeyin tərkibini azotlu maddələrlə zənginləşirmək bir şeydə azotlu maddələrin miqdarını artırmaq.
 II. azotlaşdırmaq>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Torpağı_[kimi] azotlaşdırdı.

BABATLAŞMAQ

- A1 I. babatlaşmaq₁: Babat olmaq, bir qədər yaxşılaşmaq, bir qədər düzəlmək.
 II. babatlaşmaq>[kim]
 Ör. [Alo:] Bircə bu ala öküzə bir tay tapsaydıq, işimiz_[kim] onda bir alaqolay babatlaşardı. S.Rehimov.
- A2²⁵ I. babatlaşmaq₁: Yaxşılaşmaq, sağalmaq, aynımaq.
 II. babatlaşmaq>[kim]
 Ör. Xəstə_[kim] iki gündür ki, babatlaşıbdır.

BABLAŞMAQ

- A1 I. bablaşmaq₁: Bab olmaq, tay olmaq, uyğunlaşmaq.
 II. babalaşmaq>[kim]
 Ör. Aylar-illər_[kim] qucağında babalaşdı, nənələşdi bu sözləri yaradanlar, bu nəğməni bəstələyənlər. (İ.N.T)

BACARMAQ

- A1 I. bacarmaq₂: Əlindən gəlmək, görə bilmək, bir işi görməyə qabiliyyəti, iqtidarı olma, öhdəsindən gələ bilmək, müvəffəq olmaq.
 II. bacarmaq>[kim] [kimi]
 Ör. (Ben)_[kim] Şahmat oynamağı_[kimi] bacarmıram.

BADAQLAMAQ

- A1 I. badaqlamaq₂: Qıçları və ayaqları ilə berk sıxmaq, tutmaq (atı, ağacı və s.).
 II. badaqlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] At kaçımasını diyə ayaqlarını_[kimi] badagladı.

²⁵ “Babatlaşmaq” fiilin birinci anlam girişi ikinci anlam dəyişkəsini də kapsamaktadır. Ancak semantik istem anlam yönüyle fərqləşməkdədir. Semantik sınırlılıqlar açısından “[kim]” ikinci anlam dəyişkəsində “insan” birinci anlam da isə “soyut” qarşılamaktadır.

- A2²⁶ I. badaqlamaq₂: Badaqla berkitmek.
II. badaqlamaq>[kim] [kimi]
Ör.
- A3 I. badaqlamaq₂: Əhliləşdirilmiş quşlann ayağma badaq vurmaq, badaqla bağlamaq.
II. badaqlamaq>[kim] [kimi]
Ör.

BAFTALAMAQ

- A1 I. baftalamaq₂: Bafta ile işləmək, bafta ile bezəmək, baftadan köbe tikmək.
II. baftalamaq>[kim] [kimi] [kimlə]
Ör. (O)_[kim] Donun ətəyini_[kimi] baftaladı.
- A2²⁷ I. baftalamaq₂: məc. dan. Özünden toxumaq, uydurmaq.
II. baftalamaq>[kim] [kimi]
Ör.

BAĞIRMAQ

- A1 I. bağırmaq₁: Berk qışqırmaq, çığırmaq.
II. bağırmaq>[kim]
Ör. Xaspolad_[kim] bir da ucadan bağırırdı. M.Hüseyn.
- A2 I. bağırmaq₂: Bar-bar bağırmaq - şiddətlə, var gücü ilə çığırmaq.
II. bağırmaq>[kim] {ZÖ} tamamlayıcı
Ör. [Kerim baba:] (O)_[kim] Bu şalani hara töküm?deya bar-bar_{Z.Ö} bağırırdı.
A.Şaiq.
- A3 I. bağırmaq₁: Böyürmək, nere çəkmək.
II. bağırmaq> [kim]
Ör. (O)_[kim] Bir az daha irəliləmişdim ki, birdən-birə pələng yerin- dən sıçrayıb bağıra-bağıra (z.) üstümə gəldi. A.Şaiq.

²⁶ “Badaqlamaq” fiilinin ikinci və üçüncü anlam dəyişikələrinə nümunə tapılmamışdır, lakin [kim] [kimi] olmaq üzərə iki mantıksal istemə sahib olduğu söylənebilir.

²⁷ “Baftalamaq” fiilinin ikinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır [kim] [ne] olmaq üzərə iki mantıksal istemə sahib olduğu söylənebilir.

- A4²⁸ I. bağırmaq₁: Ağlamaq, haray salmaq, feryad etmək.
 II. bağırmaq>[kim]
 Ör. Bağırmaqdan uşağm_[kim] az qala ürəyi partlamışdı.

BAGIŞLAMAQ

- A1 I. bağışlamaq₃: Bir şeyi qarşılıqsız (evezsiz) olaraq başqasına vermek, hediye etmək, peşkeş vermek.
 II. bağışlamaq>[kim] [ne] [kime]
 Ör. Atası öləndən sonra Niftalı_[kim] ona_[kime] torpaq da verdi, .. malqaradan pay ayırıb, bir at da_[ne] bağışladı. İ.Şıxlı.
- A2 I. bağışlamaq₃: məc. Bəxş etmək, vermek.
 II. bağışlamaq>[kim] [kimi] [kime]
 Ör. (Sen)_[kim] Elə bil, bağışladın mənə_[kime] sevinc dolu bir aləmi._[kimi]
 R.Rza.
- A3 I. bağışlamaq₂: Alacağından könüllü olaraq vaz keçmək, el çəkmək; özünə çatacaq şeyi daha isteməmək.
 II. bağışlamaq> [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Borclarını_[kimi] bağışladı.
- A4 I. bağışlamaq₂: Günahmdan, teqsirindən keçmək, efv etmək.
 II. bağışlamaq> [kim] [kimi]
 Ör. Məncə yaraşmayır çoxuna bu ad; Məni_[kimi] bağışlasın sevgilim həyat.
_[kim] S.Vurğun.
- A5 I. bağışlamaq₂: Əmr şəklində: bağışla, bağışlayın, bağışlayınız
 II. bağışlamaq> [kim] [kimi]
 Ör. (Sen)_[kim] Artıq bagisla meni_[kimi] (İ N T)
- A6 I. bağışlamaq₂: Söylenmemiş bir söze, yaxud namünasib bir işe görə üzr istemək və ya söylenmiş bir fikri düzəltmək üçün deyilir
 II. bağışlamaq> [kim] [kimi]
 Ör. (Siz)_[kim] Sizi narahat etdi- yim üçün məni_[kimi] bağışlayın.

²⁸ “Bağırmaq” fiilin birinci anlam girişi dördüncü anlam dəyişkisini de kapsamaktadır. Ancak mecaz anlam yoluyla farklılık sağlanmaktadır

- A7 I. bağışlamaq₁: Bir söz və ya hərəkətlə razı olmamağı və ya ona qarşı etirazı ifadə etmək üçün qetiyyən, heç, yox menasmda işlənir.
II. bağışlamaq> [kim]
Ör. (Sen)_[kim] Bağışla, elə şey yoxdur!
- A8 I. bağışlamaq₂: Bir sıra isimlərə qoşularaq mürekkəb feil və müxtəlif ifadələr düzəldilir; mes.: tesir bağışlamaq, ömrünü bağışlamaq.
II. bağışlamaq> [kim] {ne}_{tamamlayıcı}
Ör. Anası Anna_[kim] isə bir o qədər savadlı olmasa da ərinə nisbətən elmi adam təsir_[ne] bağışlayırdı. (İ.NT)

BAGLAMAQ

- A1 I. bağlamaq₃: İp və başqa materiallar vasitəsilə şeyləri bir-birinə rebt etmək
II. bağlamaq> [kim]_[kime] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Qayığı_[kim] körpüyə_[kime] bağladı.
- A2 I. bağlamaq₂: İp vs. ilə bir şeyi başqasına və ya bir neçə şeyi bir yere rebt etmək, tertib etmək, düzəltmək.
II. bağlamaq> [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Gül dəstəsi_[kimi] bağladı.
- A3 I. bağlamaq₂: Boğça etmək, boğça halma getirmək.
II. bağlamaq> [kim]_[kimi]
Ör. (Sen)_[kim] Paltarlarını_[kimi] _bağla.
- A4 I. bağlamaq₂: Sarımaq, sarğı keçirmək, sarğı ilə sarımaq.
II. bağlamaq> [kim] [ne]
Ör. - [Rüstəm bey:]_[kim] Yara_[ne] gərək bağlana, bağlanmasa olmaz. Bəlkə xətərli yaradır. N.Vezirov.
- A5 I. bağlamaq₃: Taxmaq, asmaq, qurşanmaq.
II. bağlamaq> [kim]_[kime] {ne}_{tamamlayıcı}
Ör. (O)_[kim] Belinə_[kime] qurşaq_[ne] bağladı.
- A6 I. bağlamaq₂: Qapamaq, qıfıllamaq, kilidlemek.
II. bağlamaq> [kim]_[kimi]
Ör. [Növreste:] Necə eləyim, ana! (O)_[kim] Bir də gör- cəksən, gəldi qapını_[kimi] bağladı. Ə. Haqverdiyev.

- A7 I. bağlamaq₂: Düymələmək, ilməkləmək, keçirmək.
II.bağlamaq> [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Paltonun yaxasını_[kimi] bağladı.
- A8 I. bağlamaq₂: Yapışdırmaq.
II.bağlamaq> [kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] Paketin ağzını_[kimi] bağla.
- A9 I. bağlamaq₂: Kəsmək, qabağın almaq, mane olmaq.
II.bağlamaq> [kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Yolu_[kimi] bağladı.
- A10 I. bağlamaq₂: məc. Məğlub etmək, üstün gəlmək (deyişmədə).
II.bağlamaq> [kim] [kimi]
Ör. Zərnişan_[kim] onunla [aşıqla] deyiş- mişdi. “Sinədən” dediyi sözlərlə aşığ_[kimi] bağlamışdı. M.Arif
- A11 I. bağlamaq₂: Qurmaq, düzəltmək, qayıрмаq, quraş- dırmaq, tikmək.
II.bağlamaq> [kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Körpü_[ne] bağladı.
- A12 I. bağlamaq₃: İsnad vermək, üzerine atmaq, əlaqə- dar etmək
II.bağlamaq> [kim] [kimi] [kime]
Ör. (Onlar)_[kim] İşin axırını_[kimi] gətirib ona_[kime] bağladılar.
- A13 I. bağlamaq₃: məc. Birləşdirmək, yaxımlaşdırmaq, əlaqələndirmək, rebt etmək
II.bağlamaq> [kim] [kimi] [kime]
Ör. (O)_[kim] Onları_[kimi] tale birbirinə_[kime] bağladı. Ə.Əbülhəsən
- A14 I. bağlamaq₃: məc. Rebt etmək, quraşdırmaq, bir araya gətirmək.
II.bağlamaq> [kim] [kimi] {kime} tamamlayıcı
Ör. Bu adam_[kim] iki sözü_[kimi] bir-birinə_[kime] bağlaya bilmir.
- A15 I. bağlamaq₂: Bənd etmək, aşığı etmək.
II.bağlamaq> [kim] [kime]
Ör. Necə ki, haman adam_[kim] da sənin damarım tapdı, ruhunu oxşadı və özünə_[kime] bağladı. M.S.Ordubadı.

- A16 I. bağlamaq₂: Leğv etmək, tesviye etmək, yığışdırmaq, aradan qaldırmaq, rəsmən qadağan etmək.
II. bağlamaq > [kim] [kimi]
Ör. Şahzadə_[kim] göyərti mağazasını_[kimi] bağladı.
- A17 I. bağlamaq₂: Bir şeyin gedişini dayandırmaq, nəhayət vermək.
II. bağlamaq > [kim] [kimi]
Ör. İclası_[kimi] yekün sözü ilə “Azneft” İB-nın Baş direktoru cənab D.İskəndərov_[kim] bağladı.
- A18 I. bağlamaq₂: Üz tutmaq, örtülmək.
II. ağlamaq > [kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. - Yol qıraqlarındakı sular və gölmaçalar_[kim] buz_{ne} bağlamış, Savalanın başı abadi duman içində itmişdi. M.İbrahimov.
- A19 I. bağlamaq₁: Hasil etmək, zahir etmək, emele getirmək.
II. bağlamaq > [kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Daş_{ne} bağladı.
- A20 I. bağlamaq₂: Təşkil etmək, düzəltmək.
II. bağlamaq > [kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Saf_{ne} bağladı.
- A21 I. bağlamaq₂: Bir məsələ və ya təəhhüd haqqında birisi ilə rəsmi olaraq müəyyən qaydada razılaşımaq, şərtləşmək; qəbul etmək, imzalammaq
II. bağlamaq > [kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Şart_{ne} bağladı.
- A22 I. bağlamaq₃: Bir sıra isimlərə qoşularaq mürəkkəb feil və müxtəlif ifadələr düzəldilir; məs.: bel bağlamaq, könül bağlamaq, ümid bağlamaq.
II. bağlamaq > [kim] [kime] {ne} tamamlayıcı
Ör. İllər boyu qonşuluq şəraitində məhrیبancasına yaşayan bu xalqları birdən-birə düşmən edib ayağa qaldırmaq, bir-birinə qarşı vuruşdurmaq hec də asan məsələ deyildi, hətta soyqırımın təşkilatçıları_[kim] bu işdə kəndlilərə_[kime] bir o qədər də bel_{ne} bağlamırdılar. (1918- ci İ. Q.)

BAXMAQ

- A1 I. baxmaq₂: Bir şeyi görmək üçün gözlerini ona dikmək, nəzerini bir şeye dikmək, nəzer yetirmək.

- II.baxmaq>[kim] [kime]
 Ör. Sultan_[kim] bu sözlərdən sonra Bahadıra_[kime] baxıb, onun bu barədə sözünü kəsdi. N.Nerimanov.
- A2 I. baxmaq₂: Tamaşa etmək, gözden keçirmək, müşahidə etmək, seyr etmək.
 II.baxmaq>[kim] [kime]
 Ör. - Yorğun Rüstəm_[kim] daşa söykənir, üfüqə_[kime] baxa-baxa (z.) yuxuya gedir. S.Rehimov
- A3 I. baxmaq₂: Öyrenmək, oxumaq, meşğul olmaq.
 II.baxmaq>[kim] [kime]
 Ör. (Sen)_[kim] Dərslərinə_[kime] bax.
- A4 I. baxmaq₂: Yoxlamaq, gözden keçirib düzəltmək, teshih etmək.
 II.baxmaq> [kim] [kime]
 Ör. (O)_[kim] Əlyazmalarına_[kime] baxdı.
- A5 I. baxmaq₂: Göz gezdirmək, axtarmaq, araşdırmaq.
 II.baxmaq>[kim] [kime]
 Ör.(Ben)_[kim] Hər yerə_[kim] baxdım, tapa bilmədim.
- A6 I. baxmaq₂: Yoxlamaq, müayinə etmək.
 II.baxmaq> [kim] [kime]
 Ör. (O)_[kim]Mədinənin taxtının üstündə oturub nəbzinə_[kime] baxdı.
 Çəmənzməminli.
- A7 I. baxmaq₂: Birindən nümunə götürmək, ibret götürmək, özünü ona oxşatmaq, fikir vermək.
 II.baxmaq>[kim] [kime]
 Ör. Sən_[kim] ona_[kime] baxma, öz ağılnla iş gör! Yoldaşlarına bax, özünü düzəlt.
- A8 I. baxmaq₂: Fikir vermək, ehtiyat vermək, diqqət yetirmək, nezərə almaq, qulaq asmaq, hesablaşmaq.
 II.baxmaq>[kim] [kime]
 Ör. (O)_[kim] Deyilənlərin heç birinə_[kime] baxmadı.
- A9 I. baxmaq₂: Bir şey haqqında müəyyən reyi, fikri, mülahizəsi olmaq; bir münasibət göstərmək, qiymətləndirmək, hesab etmək, saymaq.
 II.baxmaq>[kim] [kime]

- Ör. Mən_[kim] ona_[kime] bir alim kimi baxıram.
- A10 I. baxmaq₂: Müzakire etmək, gözden keçirmək.
II. baxmaq>_[kim] {kime} tamamlayıcı
Ör. Məhkəmə_[kim] bu gün işə_[kime] baxacaqdır
- A11 I. baxmaq₁: Ölçüb-biçmək, yoxlamaq, fikirleşmək, düşünmək, mülahizə etmək.
II. baxmaq>_[kim]
Ör. (Ben)_[kim] Baxaram, vaxtım olsa, galaram.
- A12 I. baxmaq₂: Qulluq etmək, xidmət etmək, qayğı- sına qalmaq, təmin etmək.
II. baxmaq> _[kim] _[kime]
Ör. Osmanın anası. Günəş arvad xəstə idi, kənddə yaşayan dul bacısı_[kim] galib ona_[kime] baxırdı.
- A13 I. baxmaq₂: Nəzəret etmək, göz qoymaq, göz-qulaq olmaq; üstündə gözü olmaq, qarovul çəkmək.
II. baxmaq> _[kim] _[kime]
Ör. (O)_[kim] Yuxuda olan uşaqlara_[kime] baxdı.
- A14 I. baxmaq: İdarə etmək, başçılıq etmək, müdirlik etmək.
II. baxmaq>_[kim]_[kime]
Ör. Bu işlərə_[kime] kim_[kim] baxır?
- A15 I. baxmaq: Müalicə etmək, tibbi cəhətdən nəzəret etmək, müayinə etmək.
II. baxmaq>_[kim] _[kime]
Ör. Xəstəyə_[kime] hansı həkim_[kim] baxır?
- A16 I. baxmaq: Müəyyən tərəfə yönəldilmək, çevrilmək, döndərilmək, açılmaq.
II. baxmaq>_[kim] _[kime]
Ör. Topların ağzı_[kim] danız_[kime] baxır.
- A17 I. baxmaq₂: dan. Asılı olmaq, bağlı olmaq, əlaqədar olmaq, təbə olmaq.
II. baxmaq>_[kim] _[kime]
Ör. Məsələnin həlli_[kim] əksəriyyətdə_[kime] baxır.
- A18 I. baxmaq₁: Əmr şəklində: bax təkid, hədə, xəbərdarlıq, qəti tapşırıq bildirir, yaxud diqqəti deyilən sözə cəlb etmək üçün işlənir.
II. baxmaq>_[kim]
Ör. (Sen)_[kim] Bax, gecikmə, ha!

- A19 I. baxmaq₂: Bir sıra isimlere qoşularaq, mürekkeb feiller ve müxtelif ifadəler düzeldilir; mes.: fala baxmaq, ağıza baxmaq, barmaqarası baxmaq, eyri baxmaq, yan baxmaq.
 II. baxmaq> [kim] {kime} tamamlayıcı
 Ör. Lakin polisimiz [kim] nədənsə bu xəbərdarlıqlara barmaqarası [kime] baxdı.

BAXMAYARAQ

- A1 I. baxmayaraq₂: bağ. Əksine olaraq, ziddine olaraq; nezere almayaraq.
 II. baxmayaraq> [kim] [kime]
 Ör. (O) [kim] Nadirin israr etmasına [kime] baxmayaraq, Macid ona bir söz demədi.. B. Talıblı.

BAXTALAMAQ

- A1 I. baxtalamaq₂: Qumarda uduzmaq.
 II. baxtalamaq> [kim] [kimi]
 Ör. (O) [kim] [Xortdan:] Sanin bankda na qadarpulun var, hamısım [kimi] baxtaladı. Ə. Haqverdiyev.
 A2²⁹ I. baxtalamaq₂: Ümumiyyətlə, uduzmaq, itirmək, elden çıxarmaq.
 II. baxtalamaq> [kim] [kimi]
 Ör.

BAXYALAMAQ

- A1 I. baxyalamaq₂: Bir şeyi xırda veya görünmez tikişlə tikmək.
 II. baxyalamaq> [kim] [kimi]
 Ör. Qadın [kim] tikdiyi köynayin döşünü [kimi] baxyalayırdı. Ə. Əbülhesen
 A2³⁰ I. baxyalamaq₂: Yaranm ağzım xüsusi iyne ve sapla tikib bitişdirmək.
 II. baxyalamaq> [kim] [kimi]
 Ör.

²⁹ “Baxtalamaq” fiilinin ikinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak [kim] [kimi] olmak üzere iki mantıksal isteme sahip olduğu söylenebilir.

³⁰ “Baxyalamaq” fiilinin (2. 3. 4.) anlam deęişkelerine örnek bulunamamıştır ancak [kim] [kimi] olmak üzere iki mantıksal isteme sahip olduğu söylenebilir.

- A3 I. baxyalamaq₂: dan. Gizletmek.
II. baxyalamaq> [kim] [kimi]
Ör.
- A4 I. baxyalamaq₂: dan. Uydurmaq, özünden toxumaq.
II. baxyalamaq> [kim] [kimi]
Ör.

BALACALAŞMAQ

- A1 I. balacalaşmaq₁: Kiçilmək, xırdalanmaq, balaca olmaq.
II. balacalaşmaq>[kim]
Ör. Q_[kim], azardan sonra lap balacalaşmışdır.
- A2 ³¹ I. balacalaşmaq₁: Gödelmək, qısalmaq, yığılmaq.
II. balacalaşmaq>[kim]
Ör. Köynək_[kim] yuyulmaqdan balacalaşmışdır.

BALALAMAQ

- A1 I. balalamaq₁: Bala doğmaq.
II. balalamaq>[kim]
Ör. Inək_[kim] balaladı.
- A2 I. balalamaq₁: Artmaq, çoxalmaq, töreyib artmaq.
II. balalamaq>[kim]
Ör. Milçəklər_[kim] balalayıblar.

BALDIRLAMAQ

- A1 I. baldırlamaq₁: dan. Baldırmdan yapışmaq, baldırından tutmaq, baldırma keçirmək
II. baldırlamaq>[kim]
Ör. İt_[kim] onu qajıldan baldırladı.

³¹ “Balacalaşmaq” fiilin birinci anlam girişi ikinci anlam deyişkesini de kapsamaktadır. Ancak semantik anlam yönüyle farklılaşmaktadır. Semantik sınırlılıklar açısından “[kim]” ikinci anlam deyişkesinde “giyim” birinci anlam da ise “insan” karşılamaktadır.

BALTALAMAQ

- A1 I. baltalamaq₂: Balta ile çapmaq, kesmek, yarmaq, doğramaq; balta ile vurmaq.
II. baltalamaq>[kim] [kimi]
Ör. Onları_[kimi] karvan ahli_[kim] baltaladı; Doğ- rayıb, yandırıb ocaq qaladı.
A.Sehhet
- A2 I. baltalamaq₂: Yıxmaq, devirmek, dağıtmaq, mehv etmək, kökünü kesmek, ortadan qaldırmaq; sarsıtmaq.
II. baltalamaq>[kim] [kimi]
Ör. Sərdar Cəlaloğlu_[kim] olmayan Milli Şuranı_[kimi] baltaladı.
- A3 I. baltalamaq₂: Birinin eleyhine iş görmək, ziddine danışmaq; birine quyu qazımaq.
II. baltalamaq> [kim] [kimi]
Ör. Fekat, İsa aleyhisselam iic sene insanlan dine da'vet etmisdir. agir vergiler koyup, ithalati tesvik ederek, Osman_[kim] sanayi'ini ve san'atim_[kimi] baltaladı.
- A4³² I. baltalamaq: Dibindən baltalamaq bir sözü, ya damşığı dibindən, biryolluq kesmek, damşmaq üçün yer qoymamaq.
II. baltalamaq>
Ör.

BALZAMLAMAQ

- A1 I. balzamlamaq₂: Çürüməmək üçün (meyite) xüsusi maddələr hopdurmaq; mu-miyalamaq.
II. balzamlamaq>[kim] [kimi]
Ör. O,_[kim] qızılgülünü_[kimi] digər güllərlə birgə duzlu suya salıb balzamladı.

BANDAQLAMAQ

- A1 I. bandaqlamaq₂: Bandaq bağlamaq; qısa saxlamaq üçün meyveni saplağmdan deste ilə uzun ipe bağlamaq
II. bandaqlamaq>[kim][ne]

³² "Baltalamaq" fiilinin dördüncü anlam dəğişkesine örnek bulunamamıştır ancak [kim] [kimi] olmak üzere iki mantıksal isteme sahip olduğu söylenebilir.

Ör. (O₁)_[kim] Qış üçün üzüm_[ne] bandaqladı.

BANLAMAQ

A1 I. banlamaq₁: Oxumaq, ötmək (xoruz, beçə, qırqovul haqqında).

II. banlamaq>_[kim]

Ör. Xoruz_[kim] banlayır.

A2 I. banlamaq₁: Qışqırmaq, bağırmaq.

II. banlamaq>_[kim]

Ör. Bir da görürsan ki, olub heyvara; Əlli uşaq_[kim] banladı birdan-bira.

M.Ə.Sabir.

A3 I. banlamaq₁: dan. Birdən yerindən damşmaq, qışqırmaq.

II. banlamaq>_[kim]

Ör. (Sen)_[kim] Na banlayırsan oradan.

BARILAMAQ

A1 I. barılamaq₁: Barı çəkmək, divar çəkmək, hasar çəkmək.

II. barılamaq>_[kim]

Ör. -Ora_[kim] necə barıladı: ora necə gedilir.

BARINDIRMAQ

A1 I. barındırmaq₂: Doydurmaq, yedirtmək, beslemek, yemlemek; himaye etmək qorumaq.

II. barındırmaq>_[kim] _[kimi]

Ör. (O₁)_[kim] təşkil edirlər və həmçinin çox az sayda digər bir neçə yaşayış məntəqəsində (3 ...gəlmiş və burada məskunlaşmış bir neçə min etnik talış_[kimi] barındırır və onların ..

BARINMAQ

A1 I. barınmaq₂: Himaye altına girmək, sığınmaq, himaye olunmaq, mühafizə olunmaq, qorunmaq, yedirilib-ıçirilmək, beslənmək.

II. barınmaq>_[kim] _[kimden]

Ör. Qismətinə sevinən ucuz tutmaz neməti. İnsan oğlu əlləşib darınıbdır həmişə,. Hamı_[kim] öz qismətindən_[kimden] barınıbdır həmişə. Məslək yolu seçənlər tamaha baş əyər mi?

BARIŞMAQ

- A1 I. barışmaq₁: Aralarındaki mübahisəni kesmək; incikliyi, edavəti, düşmənciliyi, küsülülüyü aradan qaldırmaq, evvelki dostluq və münasibəti bərpa etmək.
II. barışmaq>[kim]
Ör. Küsülülər_[kim] barışdılar.
- A2 I. barışmaq₁: Müharibədən, mübarizədən, vuruşmadan el çəkmək.
II. barışmaq>[kim]
Ör. Müharibə edən dövlətlər_[kim] barışdılar.
- A3 I. barışmaq₁: Uzlaşmaq, yollaşmaq, razılaşmaq, sazişə gəlmək
II. barışmaq>[kim]
Ör. Müttəfiqlər_[kim] öz müvəffəqiyyətlərini bölüşdürmək üçün barışa bilmədilər. M.S.Ordubadi.
- A4 I. barışmaq₂: Dözmək, qatlaşmaq, təhəmmül etmək, saziş etmək, razı olmaq, müqavimət göstərməmək.
II. barışmaq> [kim] [kimlə]
Ör. (Sen)_[kim] -«Görünüşümüzdən narazı olmaq üçün hər zaman nəşə tapılacaq, elə şeylər var ki, gərək onlarla_[kimlə] barışasan.

BARITLAMAQ

- A1 I. barıtlamaq₂: dan. Barıt tökmək, barıt doldurmaq.
II. barıtlamaq>[kim] [kimi]
Ör. ... dələduz dərviş_[kim] Məstəli köməkçisi Qulaməli ilə birlikdə Paris şəhərinin məketini, müqəvvasını hazırlayır, daha sonra onu_[kimi] barıtlayıb oda qalayır ...

BARLANMAQ

- A1³³ I. barlanmaq₁: Meyvə (bar) gətirmək, məhsul gətirmək.
II. barlanmaq> [kim]
Ör.

³³ “Barlanmaq” fiilin birinci və ikinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır, lakin [kim] olmaq üzərə təqə mantiqsal istemə sahib olduğu söylənə bilər.

A2 I. barlanmaq₁: mah. Kiflənək, bar bağlamaq (bax bar³ 1-ci menada).
II. barlanmaq> [kim]

Ör.

A3 I. barlanmaq₁: mah. Ərp bağlamaq.
II. barlanmaq>[kim]
Ör. Dişləri [kim] barlanmışdır

BARMAQLAMAQ

A1 I. barmaqlamaq₂: Barmağım toxundurmaq, barmağımı batırmaq; barmaqla götürüb yemək.

II. barmaqlamaq>[kim] [kimi]

Ör. Bəy [kim] burnunu çəkə-çəkə həmin o vərəqi [kimi] barmaqladı-
barmaqladı və birdən üzü ...

BASDIRMAQ

A1 I. basdırmaq₂: Əkmək, sancmaq.

II. basdırmaq>[kim] [kimi]

Ör. - [Fexreddin:] (Ben) [kim] Çox pakiza sübh tezdən hamısını [kimi] bas-
dıraram. N.Vezirov.

A2 I. basdırmaq₃: Quyulamaq, torpağa gömmək.

II. basdırmaq>[kim] [kimi] [kimde]

Ör. - Biz [kim] onu [Azadı], [kim] öz vasiyyatına görə, uca bir yerda [kimde]
basdırdıq. M.İbrahimov.

A3 I. basdırmaq₂: Üstünü örtmək.

II. basdırmaq>[kim] [kimi]

Ör. [Sübhənverdizade] yera uzamb yastığa söykəndi. Nematullayev [kim]
onun yanyöresini [kimi] basdırdı. S.Rehimov.

A4 I. basdırmaq₂: Mec. menada.

II. basdırmaq>[kim] {kimi} tamamlayıcı

Ör. (O) [kim] Pulu [kimi] belə basdırdı

A5 I. basdırmaq₂: Torpağın altında gizlətmək.

II. basdırmaq>[kim] [kimi]

Ör. Veyləbad şəhəri elə bil dayışmışdı, hara bir tərəfə qaçıb dağılmaqda idi ..

- Sarvatlılar_[kim] qızıllarını_[kimi] basdırırdılar. Çemenzeminli.
- A6 I. basdırmaq₂: Qatlayıb tikmək.
II. basdırmaq> _[kim] _[kimi]
Ör. O_[kim] Paltarın atayını_[kimi] basdırdı.
- A7 I. basdırmaq₂: Dişi heyvanı erkek heyvanla cütleş- dirmək.
II. basdırmaq> _[kim] _[kimi]
Ör. (O)_[kim] Biri erkek, biri dişi. yerde halvanı, bir yerde de toyuğu_[kimi] basdırdı.
- A8³⁴ I. basdırmaq₂: Cüce çıxartmaq üçün yumurtaları kürt toyuğun altına qoymaq.
II. basdırmaq> _[kim] _[kimi]
Ör.
- A9 I. basdırmaq₃: Otarmaq, tapdalatmaq, ezdirmək.
II. basdırmaq> _[kim] _[kimi] _[kime]
Ör. O_[kim] Əkini_[kimi] malqaraya_[kime] basdırdı.
- A10 I. basdırmaq₂: köhn. Derc etdirmək, çap etdirmək.
II. basdırmaq> _[kim] _[kimi]
Ör. (Ben)_[kim] İlk şerimi_[kimi] məktəbimin qəzetində basdırdım. S.Rüstəm.

BASMAQ

- A1 I. basmaq₂: Üstdən sıxmaq, tezyiq etmək, ağırlıq vermək
II. basmaq> _[kim] _[kimi]
Ör. Nariman_[kim] bu adamın allə- rini tutdu, dizi ilə boğazını_[kimi] basdı.. Mir Celal.
- A2 I. basmaq₂: Sıxışdırmaq, itelemək.
II. basmaq> _[kim] _[kimi]
Ör. Seyid Əhməd Seyid Samadi_[kim] göran tək camaatı_[kimi] basa-basa (z.) ona tərəf yüyüdü. Ə. Haqverdiyev..
- A3 I. basmaq₂: Tapdalamaq, ayaqlamaq, basdalamaq.
II. basmaq> _[kim] _[kimi]

³⁴ “Basdırmaq” fiilin ikinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır _[kim] _[kimi] olmaq üçün iki məntiqi istəməyə sahib olduğu deyilə bilər.

- Ör. Qarları_[kimi] basa-basa (z), dağları aşa-aşa iki nafər_[kim] tahkimçi galdi.
Mir Celal..
- A4 I. basmaq₂: Altına alıb şikest etmək, ezmək, ya öldürmək.
II. basmaq>[kim] [kimi]
Ör. - Faytonçu_[kim] atları saxlaya bilməyib, Nuraddini_[kimi] basdı.
S.S.Axundov.
- A5 I. basmaq₂: Qalib gəlmək, məğlub etmək.
II. basmaq> [kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Düşmanı_{kimi} basdı.
- A6 I. basmaq₂: Ötmək, birinciliyi qazanmaq, üstün gəlmək.
II. basmaq>[kim] [kimi]
Ör. Uzun pahlavan_[kim] balacanı_[kimi] basdı.
- A7 I. basmaq₃: Soxmaq, tıxamaq, dürtmək, tepmək.
II. basmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. (Onlar)_[kim] Nahayat, bütün fəhlələr köməkləşib, qapağı_[kimi] quyunun ağzına_[kime] basa bildilər. M.Hüseyn.
- A8 I. basmaq₃: Qoymaq, keçirmək, geymək.
II. basmaq> [kim] [kimi] [kime]
Ör. Xan_[kim] acığından şabküləhını_[kim] başına_[kime] basıb, bir az vahşi heyvanlartak narildadi. Çemenzeminli.
- A9 I. basmaq₃: Batırmaq, içine salıb islatmaq.
II. basmaq> [kim] [kimi] [kime]
Ör. (O)_[kim] Gönü_[kimi] suya_[kime] basdı.
- A10 I. basmaq₂: Bürümək, qaplamaq, ehatə etmək, qabağını tutmaq, görünməz hala salmaq.
II. basmaq>[kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör. Göy üzünü_[kimi] bulud_[kim] basıbdır.
- A11 I. basmaq₂: Doldurmaq, yayılmaq.
II. basmaq>[kim] [kimi]
Ör. Onun şöhrəti_[kim] alami_[kimi] basmışdır.

- A12 I. basmaq₂: Örtmek.
II. basmaq>[kim] [kimi]
Ör. Otağın farşi çoxdan bari süpürülməmişdi. Künc-bucağı, tavanı_[kimi]
hörümçək toru_[kim] basmışdı. M.S.Ordubadı.
- A13 I. basmaq₁: Bir şeyin çoxluğunu, sıxlığını, geniş sahe tutduğunu, yayıldığını bildirir.
II. basmaq> {kim} tamamlayıcı
Ör. Sahili_[kimi] su_{kim} basmışdır.
- A14 I. basmaq₂: Boğmaq, cəbr etmək, zülm etmək, sıxışdırmaq.
II. basmaq> [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Haram qoyunu_[kimi] basdı, gəl,
Hamı tökülüb Mərdini əlləyir (barmaqlayır). (A D A I S G)
- A15 I. basmaq₂: Ansızın hücum etmək, üstünü almaq, üzerine atılmaq.
II. basmaq>[kim] [kimi]
Ör. Çar polisleri_[kim] tatilçilərin evlərini_[kimi] basırdılar.
- A16 I. basmaq₁: Ağırliq göstərmək, ağırliqdan eyilmək.
II. basmaq>[kim]
Ör. Tarazinin bir gözü_[kim] basır, düzəldin.
- A17 I. basmaq₂: Vurmaq, qoymaq.
II. basmaq> [kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Möhür_{ne} basdı.
- A18 I. basmaq₂: Örtmək, qapamaq.
II. basmaq>[kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] Pancarani_[kim] bas, toz galmasın.
- A19 I. basmaq: dan. Özünü terifləmək, öymək, goplamaq (çox vaxt tarkiblarda işlanir).
II. basmaq>[kim] {kimden} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Görün yena na özündən_{kimden} basır.
- A20³⁵ I. basmaq₂: dan. k.t. Mayalandırmaq (heyvanlar haqqında).
II. basmaq>[kim] [kimi]
Ör.

³⁵ "Basmaq" fiilinin yirminci anlam dəğişiksinə örnek bulunamamışdır ancak [kim] [kimi] olmaq üzere mantıksak isteminin iki olduğu söylenebilir.

- A21 I. basmaq₃: Tutmaq; aramsız, dalbadal atmaq, üzerine yağdırmaq.
 II. basmaq>[kim] [kimi] {kime}_{tamamlayıcı}
 Ör. - [Molla Abbas:] Axır man haraya gedim? Uşaqlar_[kim] mani_[kimi]
daşa_[kime] basır. C.Memmedquluzade.
- A22 I. basmaq₃: İtelemek, kenara çekmek.
 II. basmaq>[kim] [kimi] {Z Ö}
 Ör. (Sen)_[kim] Arabanı_[kimi] irali_{zö} _bas.
- A23 I. basmaq₂: Yırtmaq, dağıtmaq, parçalamaq, öldürmək.
 II. basmaq>[kim] [kimi]
 Ör. Obada “Dursunu_[kimi] ayl_[kim] basmış!” - deya sas qopdu. A.Şaiq.
- A24 I. basmaq₂: Örtmek, keçmek, addamaq, aşmaq.
 II. basmaq>[kim] {kime}_{tamamlayıcı}
 Ör. Əşraf_[kim] üç yaşına_[kime] basmışdı. A.Şaiq.
- A25 I. basmaq₂: Bir sıra isimlere qoşularaq, mürekkeb feil ve müxtelif ifadələr düzəldilir; mes.: yuxu basmaq, vahime basmaq, bağına basmaq, ayaq basmaq və s.
 II. basmaq> [kim] {ne} tamamlayıcı
 Ör. Ancaq Adil müəllimin özü _[kim] o əhvalatdan sonra bir də heç vaxt məktəbə ayaq_{ne} basmadı. (T. H.)

BASMARLAMAQ

- A1 I. basmarlamaq₂: Birden qaba suretde basıb tutmaq, qamarlamaq, süpürlemek, tutmaq, sıxcalamaq.
 II. basmarlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. Pişik_[kim] siçanı_[kimi] basmarladı.

BAŞAQLANMAQ

- A1 I. başaqlanmaq₁: Başaq hasil etmək, sünbüllenmək, sünbül bağlamaq.
 II. başaqlanmaq>[kim]
 Ör. Əkinlər_[kim] bütün başaqlanıbdır.

BAŞQALAŞMAQ

- A1 I. başqalaşmaq₁: Başqa vəziyyətə, şəkə, hala düşmək; başqa cür olmaq; tamamilə dəyişmək.
II. başqalaşmaq>[kim]
Ör. İri, kala-kötür atakları qaratıkan kolları ilə döşənmiş dağlar arasından yuxarı qalxdıqca tabiat və hava [kim] bütün başqalaşır. A.Şaiq.

BAŞLAMAQ

- A1 I. başlamaq₂: Bir işə girişmək, şüru etmək.
II. başlamaq>[kim] [kime]
Ör. - Ela ki, sabah oldu, Sona[kim] fiars dilini oxumağa [kime] başladı.
N.Nerimanov.
- A2 I. başlamaq₂: Bir işin, halın, keyfiyyətin, hadisənin vs'nin ilk əlamətlərini göstərmək.
II. başlamaq>[kim] [kime]
Ör. Yağış[kim] damcılamağa[kime] başladı.
- A3 I. başlamaq₂: Bir işin əsası qoyulmaq, emələ gəlmək, meydana gəlmək.
II. başlamaq>[kim] [kimlə]
Ör. Mühərrirlik sənəti[kim] Azar- bəyçanda, demək olar ki, Mirza Fətəli Axundzadə ilə, xüsusən "Əkinçi"niyaradan Hasan bəy Zərdəbi ilə[kimlə] kimlə başlamışdır. (Qəzet- lərdən).

BAŞLANMAQ

- A1 I. başlanmaq₁: Meydana çıxmaq, töremək; töreməyə, ortaya çıxmağa, emələ gəlməyə başlamaq.
II. başlanmaq>[kim]
Ör. Əkin işləri [kim] başlandı.
- A2 I. başlanmaq₂: Bir şeyin çıxış nöqtəsini, başlanğıcını təşkil etmək.
II. başlanmaq>[kim] [kimdən]
Ör. Unutma ki, Girdman torpağının sarhadı [kim] Kür çayının o tayından[kimdən] başlanır. M.Hüseyn.

BATAQLAŞMAQ

- A1 I. bataqlaşmaq₁: Bataqlıq halma gəlmək, bataq olmaq.
 II. bataqlaşmaq>[kim]
 Ö. Təcrid olunmuş ölkələr_[kim] sönür, bataqlaşır.

BATIRMAQ

- A1 I. batırmaq₃: Sancmaq, girdirmək, soxmaq, keçirmək, daxil etmək (ucu iti şeyi).
 II. batırmaq>[kim]_[ne]_[kime]
 Ö. (Onlar)_[kim] Məsələn, Qoçu Əsgərin keçisini bəyirtmək üçün qulağına_[kime] inyə_[ne] batırıblar.
- A2 I. batırmaq₂: Qerq etmək, suyun dibinə çökdürmək, cumdurmaq.
 II. batırmaq> [kim] [kimi]
 Ö. (O)_[kim] Qayığı_[kimi] az qala çevirib batırmışdı.
- A3 I. batırmaq₂: Mehv etmək, yox etmək, zay etmək, puç etmək, itirmək.
 II. batırmaq> [kim][kimi]
 Ö. (Sen)_[kim] [Ərbab:] Qorxuram ki, mayanı_[kimi] batırasan. Mir Celal.
- A4 I. batırmaq₂: Ölmesine, qırılmasma, telef olmasma sebeb olmaq.
 II. batırmaq> [kim]_[kimi]
 Ö. Düşman_[kim] bu döyüşdə bütün qalan qoşunlarını_[kimi] batırdı.
- A5 I. batırmaq₂: Mayenin içərisinə soxmaq, islatmaq, yaş etmək, hopdurmaq.
 II. batırmaq> [kim] [kime]
 Ö. Elə bilirlər taxtda oturanın barmağı_[kim] bala_[kime] batır.
- A6 I. batırmaq₂: Bulamaq, bulaşdırmaq, lekelemek, çirkləndirmək.
 II. batırmaq> [kim] [kime]
 Ö. Bir müddətdən sonra qayıtdıqda üst-başı_[kim] toza_[kime] batmışdı, özü də qəmli idi, əlini-əlinin üstünə qoymuşdu.
- A7 I. batırmaq₂: Bir sıra isimlere qoşularaq, mürekkeb feil və ifadələr düzəldilir; mes.: ad batırmaq, başını batırmaq.
 II. batırmaq> [kim] {kimi}_{tamamlayıcı}
 Ö. (O)_[kim] Azərbaycanın adını_[kimi] batırdı

BATMAQ

- A1 I. batmaq₂: Şiş terefi ile bir yere sancılmaq, girmek, soxulmaq (ucu iti şeyler haqqmda).
II.batmaq>[kim] [kime]
Ör. Barmağım_[kime] iyna_[kim] batdı.
- A2 I. batmaq₂: Batan kimi, giren kimi hiss olunmaq; sancmaq.
II.batmaq>[kim] {kime}tamamlayıcı
Ör. - Müctahidzadanin bu sözləri_[kim] sanki iyna olub ürayım_[kime] batdı.
M.S.Orubadi.
- A3 I. batmaq₂: Suyun dibine dalmaq, cummaq, düşmek.
II.batmaq>[kim] {kime}tamamlayıcı
Ör. Vedra_[kim] suyun dibinə_[kime] batdı.
- A4 I. batmaq₁: Qerq olmaq, suda boğulmaq.
II.batmaq>[kim]
Ör. Balıqçıların hamısım qurtardılar, amma balıqları_[kim] batdı.
- A5 I. batmaq₂: Yapışan, özlü, qeliz, qatı bir şeyin içine girib çıxma- maq.
II.batmaq>[kim] [kime]
Ör. Araba_[kim] getmadi asla qabağa; Deyasan batmış idi bir batağa_[kime]
A.Sehhet.
- A6 I. batmaq: dan.Bir şeyin heddinden artıq çoxluğunu gös- terir.
II. batmaq>[kim] {kime}tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Borca_[kime] batdı.
- A7 I. batmaq₂: Örtülmek, bir şeyin altında, yaxud arasında qalib görünmemek, görünmez hala gelmek, itmek.
II. batmaq>[kim] {kimde}tamamlayıcı
Ör. Taxıl o qadar hündürdür ki, adam_[kim] arasında_[kimde] batır.
- A8 I. batmaq₁: Qürub etmek, gözden itmek.
II. batmaq>[kim]
Ör. Gün_[kim] batdı.
- A9 I. batmaq₁: Mehv olmaq, zay olmaq, puç olmaq, heçe çıxmaq, heder getmek, yox olmaq.
II.batmaq>[kim]

- Ör. Bütün qoyduğum amak_[kim] batdı.
- A10 I. batmaq₁: Əldən çıxmaq, itmək.
II.batmaq>_[kim]
Ör. [Zibeyde:] Ağa Hasana get- masan, bilirsanmi ki, altmış min tüman_[kim] batar? M.F.Axundzade.
- A11 I. batmaq₁: İflas etmək, müflis olmaq, heç bir şeyi qalmamaq.
II.batmaq> _[kim]
Ör. Çünki məktəbə xərc olan pulları verdilər qəzetinizin iştiraf xərcinə və qəzet bağlandıqdan sonra o pul _[kim] da batdı.(F İ N T)
- A12 I. batmaq₂: Ölmək, qırılmaq, telef olmaq, mehv olmaq.
II.batmaq>_[kim] _[kimden]
Ör. [Ocaqqulu:] San öl, Valiyulla, ev yiyasına qalsa, adam_[kim] acından_[kimden] batar. S.Rehimov.
- A13 I. batmaq₁: Çökmək, çuxura düşmək.
II.batmaq>_[kim]
Ör. Pinaçi [Seriyye xa- laya] ordları_[kim] batmış, yarpaq kimi saralmış və arıqlamış Ayazı və Niyazı göstərdi. M.İbrahimov.
- A14 I. batmaq₁: Əseri, izi, nişanesi qalmamaq, yox olub getmək.
II.batmaq> _{kim}_{tamamlayıcı}
Ör. Baxırsan, izi_[kim] də itib- batıbdır.(İ NT)
- A15 I. batmaq₃: Bulaşmaq, bulanmaq.
II. batmaq> _{kim}_{tamamlayıcı} _[kime]
Ör. - Üstüm-başım_[kim] qana və qanlı torpağa_[kime] batmışdı. M.S.Ordubadi.
- A16 I. batmaq₂: Başdan-başa örtülmək, basmaq.
II.batmaq> _[kim] _{kime}_{tamamlayıcı}
Ör.Dişləri_[kim] qanə_[kime] batıbdır.
- A17 I. batmaq₁ Tutulmaq.
II.batmaq> _[kim]
Ör. Batıbdır eşqin sesi_[kim] , Bürüyüb ahnalesi, Men üreyimi açdım.
- A18 I. batmaq₁: dan. Qalib gəlmək, üstün gəlmək, gücü çatmaq.
II.batmaq> _[kim]
Ör. Türkün Qarabağı_[kim] itib-batıbdır

- A19 I. batmaq: Bata bilməmək - qalib (üstün) gele bilməmək, gücü çatmamaq.
II.batmaq> [kim] [kime]
Ör. Xanın adamları [kim] haramılara[kime] bata bilmədi. (Nağıl).
- A20 I. batmaq₂: Tesir etmək.
II.batmaq> {kim}tamamlayıcı [kime]
Ör. Bu uşaqlara[kime] heç bir söz{kim} batmır.
- A21 I. batmaq₂: Bir sıra isimlere qoşularaq, mürekkeb feiller ve müxtəlif ifadələr düzəldilir; mes.: ağıma batmaq, beyninə batmaq, günahə batmaq. Batıb çıxmaq - gah görünmək, gah yox olmaq.
II.batmaq> [kim] {kime}tamamlayıcı
Ör.Tanrıdan əfv diləyirik,
(Biz)_[kim] Təzə günahə{kime} batırıq.
Gündüz günahlı gəzirik,
İndi yola çıxmaq ağıma batmır.(D P)
- A22 I. batmaq₁: Batıb qalmaq çıxma bilməmək, tamamilə ilişib qalmaq, çıxılmaz vəziyyətə düşmək.
II.batmaq> [kim]
Ör. Maşınımız[kim] isə təpəyə heç yaxınlaşa bilməyib batıb qaldı.

BAYAGILAŞMAQ

- A1 I. bayagılaşmaq₁: Tərif olunacaq dərəcədə sadələşmək, besitləşmək; bayağı şəkə düşmək.
II.bayagılaşmaq>[kim]
Ör.Toylarımız, el şənliklərimiz[kim] bayağılaşdı, diskotəkəyə çevrildi.

BAYATILAMAQ

- A1 I. bayatılmaq₁: Bayatı söylemək, bayatı çağırmaq.
II.bayatılmaq>[kim]
Ör. Əfruzun laylası qarlı pan- caranı dillandırirdi. Madad qapıdan girərək:
(Sen)_[kim] Na bayatılayırsan? - deyə soruşdu və kitablarım stolun üstünə qoydu. S.Rehimov.

BAYATIMAQ

A1 I. bayatımaq₁: Bayat olmaq, köhnelmək, tezeliyini, teravetini itirmək (çörək, xörək və s. haqqında).

II.bayatımaq>[kim]

Ör. Xörək_[kim] bayatımışdır, yemək olmur.

A2 I. bayatımaq₁: dan. Qiymətdən düşmək, deyersizləşmək, ehemiyətini itirmək.

II.bayatımaq> [kim]

Ör.Selvi Ugurlu bunar_[kim] bayatıdı artık beyler

BAYDIRMAQ

A1 I. baydırmaq₂: mah. Özgedən alman emaneti sahibindən izinsiz olaraq başqasına vermək

II.baydırmaq> [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Baydırdı barışım , nəki varını_[kimi]

BAYGIRMAQ

A1 I. baygırmaq₁: Bağırmaq, qışqırmaq, hayqırmaq.

II.baygırmaq>[kim]

Ör. [Şireli]_[kim] özünün son qüvvətini toplayaraq baygırırdı. M.Hüseyn.

BAYILMAQ

A1 I. bayılmaq₁: Özündən getmək, qeşş etmək, üreyi keçmək.

II. bayılmaq>[kim]

Ör. (Ben)_[kim] “Anamız öldü, aman!” - deyib, birdən bayıldım. S.Rüstem.

BAZARLAŞMAQ

A1 I. bazarlaşmaq₂:Alış-veriş zamanı qiymət üstündə damşaraq uzlaşmaq, sazişə gəlmək,qiymət kəsmək.

II.bazarlaşmaq>[kim] [kimle]

Ör.Cobs_[kim] Apple”yə qayıdandan sonra “Microsoft”la_[kimle] bazarlaşdı.

A2³⁶ I. bazarlaşmaq₂:Mübarizə etmək, razı olmamaq, inad edərək şərtlər irəli sürmək.

³⁶ “Bazarmaq” fiilinin ikinci və üçüncü anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır lakin [kim] [kimle] olmaq üzərə mantıqsal isteminin iki olduğu söylənilir.

II.bazarlaşmaq>[kim] [kimle]

Ör.

A3 I. bazarlaşmaq₂: Bazarlıq etmək.

II.bazarlaşmaq>[kim] [kimle]

Ör.

BECƏRMƏK

A1 I. becərmək₂: Xidmet ederek, besleyerek yetişdirmek.

II.bəcərmək>[kim] [ne]

Ör. Salman kişi_[kim] Daşlıca ağzında bostan_[ne] becarardi. Mir Celal.

A2 I. becərmək₂: Terbiyelendirib böyütmək, yetişdirmek.

II. bəcərmək>[kim] [kimi] /[ne]_{insan}

Ör. [Pası:](Ben)_[kim] Gül kimi uşaq_[ne:insan] becarmışam, özünə dadandı-
dırıb qardaşın Gülo kimi küla döndarasan? S.Rehimov.

BEÇƏLƏMƏK

A1 I. beçələmək₁: Beçe vermek, özünden yeni arı destesi ayırmaq.

II.beçələmək> [kim]

Ör. Arılar_[kim] yayda beçalamışdır.

A2³⁷ I. beçələmək₁: Zoğ atmaq, zoğlanmaq, yeni zoğ vermek.

II.beçələmək>[kim]

Ör.

BETONLAMAQ

A1 I. betonlamaq₂: Betona tutmaq, betonla berkitmək, üzerine beton döşəmək.

II. betonlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (Onlar)_[kim] adamları_[kimi] 30-40 illik dostları əlləriylə onu qəbirə qoyub
üstünü yaxşıca betonladılar.

³⁷ "Beçələmək" fiilinin ikinci anlam dəyişkesinə örnek bulunamamışdır ancak [kim] olmak üzere mantıksal isteminin tek olduğu söylenebilir.

BEYTLƏŞMƏK

A1³⁸ I. beytləşmək₂: Üz-üze durub bir- birinə ezberdən şeir söyleməklə yarışmaq (beytləşmədə əsas şərt ikincinin söylədiyi şeirin birinci hərfi, birincinin söylədiyi şeirin axırıncı hərfinin eyni olmasıdır).

II. beytləşmək>[kim] [kimlə]

Ör.

A2 I. beytləşmək₂: Deyişmək, mübahisə etmək.

II. beytləşmək>[kim] [kimlə]

Ör. (Abbas çobana:) Bir az keçəndən sonra dedi ki, icazə verin mənə bu şagirdlərim_[kim] sizin şagirdlə_[kimlə] beytləşsin.(A D S L)

BEZDİRMƏK

A1 I. bezdirmək₂: Təngə gətirmək, usandırmaq, cana doydurmaq, zəhlə tökmək.

II. bezdirmək>[kim] [kimi]

Ör. Şehli kəndinin dediqoduları, dağlarda gedən yersiz sangar atışmaları_[kim]
Şamonu_[kimi] son dərəcə bezdirmişdi. S.Rehimov.

BEZİKMƏK

A1 I. bezikmək₂: Bezmək.

II. bezikmək>[kim] [kimdən]

Ör. Dünya_[kim] bu qıtlıqdan _[kimdən] bezikdi, gerçək.

BEZMƏK

A1 I. bezmək₂: Usanmaq, bezikmək, təngə gəlmək, cana gəlmək, bezar olmaq, bıqmaq.

II. bezmək>[kim] [kimdən]

Ör. Cam tərək eylədim, (Ben)_[kim] bezdim cahandan_[kimdən] Sani bildim ki, can ilə cahansan. Nesimi.

BƏDBİNLƏŞMƏK

A1 I. bədbinləşmək₁: Bədbin olmaq, həyatdan küsmək.

II. bədbinləşmək>[kim]

Ör. (O)_[kim] Günəş də bunu görəb ümidini kasir, bədbinləşir, bəxtinə lanət

³⁸ "Beytləşmək" fiilinin birinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapıla bilməmişdir lakin [kim] [kimlə] olmaq üzərə məntiqsal isteminin iki olduğu söylənebilir.

oxuyurdu. Ə.Veliyev.

BƏDİRLƏNMƏK

- A1 I. bədirlənmək₁: Dolğunlaşmaq, tam daire şəklində, on dörd gecelik şəkə düşmək (Ay haqqında).
II. bədirlənmək>[kim]_{tamamlayıcı}
Ör. Ay_[kim] bədirlənmişdir.
- A2 I. bədirlənmək₁: Ay kimi parlamək, Ay kimi saf, temiz, aydın olmaq (klassik edebiyatda ve xalq yaradıcılığında gözəlin surətinə işaredir).
II. bədirlənmək>[kim]
Ör. (Sen)_[kim] Çıxıb on dördündə bədirlənmişən; Sani görən gedər xayala, gözəl! (Qoşma).

BƏKLƏMƏK

- A1 I. bəkləmək₂: Mühafizə etmək, qorumaq, keşiyini çəkmək.
II. bəkləmək>[kim]_[kimi]
Ör. Biza çün qədr bulunmaz, çıxalım dünyadan; (Biz)_[kim] Müştəri yox, necə bir bəkləyelim bazarı_[kimi] Füzuli.
- A2 I. bəkləmək₂: Gözləmək.
II. bəkləmək>[kim]_[kimi]_{insan}
Ör. Hardasan, gözlərim_[kim] həp sani_[kimi:insan] bəklər; Bax, övladın necə giryandır, ana! S.Vurğun.

BƏLƏDLƏMƏK

- A1 I. bələdləmək₂: Bir yeri, yolu vs ni öyrənmək, tanış olmaq, nişanlamaq, gözəlti elemək.
II. bələdləmək>[kim]_[kimi]
Ör. Partizanlar_[kim] düşmanın mövqələrini_[kimi] qabaqcadan bələdlədilər.
- A2³⁹ I. bələdləmək₂: Bələd etmək, tanış etmək, göstərmək.

³⁹« Bələdləmək» fiilinin ikinci anlam dəğişkesinə örnek bulunamamıştır ancak [kim] [kimi] olmak üzere mantıksal istememin iki olduğu söylenebilir.

II. bələdləmək>[kim] [kimi]

Ör.

BƏLƏMƏK

A1 I. bələmək₂: Körpeni sarğı ile sarımaq, beleye bükmək, qundaqlamaq.

II. bələmək>[kim] [kimi]

Ör. Sona_[kim] seva- seva, oxşaya-oxşaya qızı Maryami_[kimi] balayirdi.

A.Şaiq.

BƏLİRMƏK

A1 I. bəlirmək₁: Belli olmaq, zahir olmaq, görünmək.

II. bəlirmək>[kim]

Ör. Qadının dodaqlarından acı bir tabassüm_[kim] balirdi. S.Hüseyn.

BƏLLƏMƏK

A1⁴⁰ I. bəlləmək: Belli etmək, aydınlaşdırmaq, bilmək.

II. bəlləmək>

Ör.

A2 I. bəlləmək₂: Nişanlamaq, gözaltı etmək, beledlemek.

II. bəlləmək>[kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim] Tarlan kimi gözlerini zilladi; Dağ başından evin samtin_[kimi]

balladi. A.Sehhet

A3 I. bəlləmək₂: Nişaneye almaq.

II. bəlləmək>[kim] [kimi]

Ör. Ilyas_[kim] otlar arasından baxıb, ağac başındakı “qarğaları”_[kimi] balladi, ataş açmağa icaza istadi. Mir Celal.

BƏLLƏNMƏK

A1 I. bəllənmək₁: Görünmək, aşkar olmaq, aydın olmaq, bilinmək, tanınmaq.

⁴⁰ “Bəlləmək” fiilinin birinci anlam dəyişkesinə örnek bulunamamıştır ancak [kim] [kimi] olmak üzere mantıksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

II. bəllənmək>[kim]

Ör. Ramz anlayan, söz düşüən, dard bilan; [kim] Alamlarda şöhratlanir, ballanir. Qurbani.

BƏNDLƏMƏK⁴¹

A1 I. bəndləmək₂: Başdan sovma tikmek, kök atmaq, köklemək.

II. bəndləmək>[kim] [kimi]

Ör. Vaxt çatmamışdı ki, [nenem_[kim]donumun] düymələrini qoysun, odur ki, donu aynima geydirib, yaxasını[kimi] sapla bandladı. H.Sarabski.

A2⁴² I. bəndləmək₂: Alababat, yarımçıq, yüngülce bağlamaq; bend etmək, ilişdirmək.

II. bəndləmək> [kim] [kimi]

Ör.

A3 I. bəndləmək₂: dan. Başdan redd etmək, birini aldadıb, bir şeyi ona ötürmək, sırmaq.

II. bəndləmək>[kim] [kimi]

Ör.

A4 I. bəndləmək₂: dan. Deyərli bir şeyi hiylə ilə ucuz qiymətə almaq, qoparmaq, elinə keçirmək.

II. bəndləmək>[kim] [kimi]/ [ne]

Ör. (Ben)_[kim] [Meşedi:] Çünki verdim pulu da müamiləsi ilə alırdım, düşəndə bir at [ne]da bandlayırdım. Ə.Haqverdiyev.

BƏRABƏRLƏŞMƏK

A1 I. bərabərləşmək₁: Beraber olmaq, tenləşmək, tarazlaşmaq; bir ölçüyə, bir endazəyə gəlmək.

II. bərabərləşmək>[kim]

⁴² “Bəndləmək” fiilinin ikinci və üçüncü anlam dəyişələrinə nümunə tapılmamışdır, lakin mantıqsal isteminin iki sahib olduğu deyilə bilər.

Ör. İndi düş yola, həm xurjunun gözləri_[kim] bərabərləşdi, həm də eşşəyin yükü yüngülləşdi.

A2 I. bərabərləşmək₂: Ayaqlaşmaq.

II. bərabərləşmək>[kim] [kimle]

Ör. San_[kim] onunla_[kimle] barabarlaşa bilməzsən.

BƏRƏLMƏK

A1 I. bərəlmək₁: Gözləri (gözü) baralmak qorxudan, hiddətdən, acıqdan, heyretdən, çaşqınlıqdan gözləri geniş açılmaq, genelmək, böyümək.

II. bərəlmək>{kim} tamamlayıcı

Ör. Rahim bayın gözləri_[kim] baraldı: - Ada, mənim peşqəşimi geri qaytarırsan? [dedi] M.Hüseyn.

A2 I. bərəlmək₁: Gözləri barala qalmaq güclü işıqdan, yaxud teccübden gözləri geniş açılmaq.

II. bərəlmək>{kim} tamamlayıcı

Ör. [Şahm] piy basmış gözləri_[kim] bir an içərisində ölü qoyun gözü kimi barala qaldı. P.Makulu.

BƏRKİMƏK

A1 I. bərkimək₁: Berk hala gəlmək, sertləşmək, qatılaşmaq, möhkəmləşmək.

II. bərkimək>[kim]

Ör. Berkidi ayağı_[kim] açıldı eli; Yürüyürdü heyete, atıldı çaya.

A2 I. bərkimək₁: Qurumaq.

II. bərkimək>[kim]

Ör. Palçıq_[kim] bərkidir.

A3 I. bərkimək₁: Cismen və ruhen möhkəmləşmək, sağlamlaşmaq, qüvvətlənmək.

II. bərkimək>[kim]

Ör. İdman nəticəsində orqanizm_[kim] bərkidir.

- A4 I. bərkimək₁: Artmaq, tezleşmek, celdleşmek, yeyinleşmek.
II. bərkimək>[kim]
Ör. Avtomobilin sürati_[kim] barkidi. Getdikca addımlar barkidi.
- A5 I. bərkimək₂: Merhemetsiz olmaq, sertleşmek.
II. bərkimək>{kim} tamamlayıcı
Ör. Urayi_{kim} barkidi.
- A6 I. bərkimək₁: Şiddetlenmek, artmaq, güclenmek.
II. bərkimək>[kim]
Ör. Külak_[kim] barkidi. Yağış barkidi. Oskürayı daha da barkidi.
- A7 I. bərkimək: Barkiyib durmaq inad etmek, qeti durmaq, dediyinden, telebinden elçekmemek.
II. bərkimək>[kim]
Ör. He, berkidi bala_[kim] , gedek budkaya...(A D A L)

BƏRKİN MƏK

- A1 I. bərkinmək₁: Bağlanmaq, örtünmek, qapanmaq, perçinmek, kiplenmek.
II. bərkinmək>[kim]
Ör. Qapı- baca_[kim] barkindi. Maşının hissaları yerbayer barkindi.
- A2⁴³ I. bərkinmək₂: Öz üstünü, yaxud üzünü bir şeyle örtmek, qapamaq, berkitmek.
II. bərkinmək>[kim] [kimi]
Ör.

BƏRKİŞ MƏK

- A1 I. bərkişmək₁: Berk hala gelmek, qelizleşmek, kesifleşmek, qatılaşmaq.
II. bərkişmək>[kim]

⁴³“Bərkinmək” fiilinin ikinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin iki olduęu söylenebilir.

Ör. - Çalışmayan [kim] bərkişmaz. (Mesel).

A2 I. bərkişmək₁: Bax bərkimək 1, 2 və 5-ci menalarda.

II. bərkişmək>[kim]

Ör. Çalışmayan[kim] bərkişmaz. (Mesel).

BƏSLƏMƏK

A1 I. bəsləmək₂: Terbiyə edib böyütmək, boya-başa çatdırmaq.

II. bəsləmək>[kim][kimi]

Ör. Mədarlarıniz[kim] etdi siza mehrü mahabbat; Ağuşı-şafaqqatda sizi[kimi] basladı rahat. M.Ə.Sabir.

A2 I. bəsləmək₂: Yetişdirmək, becərmək.

II. bəsləmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)[kim] Körpa heyvanları[kimi] basladı.

A3 I. bəsləmək₂: Qidalandırmaq, yedirmək, yedirib içirtmək, yedirib-kökəltmək.

II. bəsləmək>[kim] [kimi]

Ör. - (O) [kim] Cam edəcək tarlasının hasilin; Baslayacaq ailasin, [kimi] ham elin. M.Ə.Sabir.

A4 I. bəsləmək₂: Qorumaq, saxlamaq.

II. bəsləmək>[kim] [kimi]

Ör. (Ben)[kim] Babaktak basadim daim gözümde xali-hinduni, [kimi] Nesimi.

A5 I. bəsləmək₂: Duymaq, hiss etmək, üreyində saxlamaq.

II. bəsləmək>[kim] {ne} tamamlayıcı

Ör. Tomrisin, Nadirin igid nəvəsi,

(O) [kim] Koksundə bəsləyər Vətən sevgisi, {ne} (D G)

A6 I. bəsləmək₃: “Etmək” sözünün sinonimi kimi bezi isimlere qoşularaq,

mürəkəb feil düzeldi- lir; mes.: ümid beslemek, etibar beslemek, nifret beslemek

II. bəsləmək>[kim] [kime<qarşı>] {ne}tamamlayıcı

Ör. Nece ola bilər ki bir müsəlman_[kim] Peygəmbər səs in sevdiyi, qəbul etdiyi insanlara qarşı_[kime] nifret_{ne} besləsin(İ N T)

BƏSTƏLƏMƏK

A1 I. bəstələmək₂: Musiqi eseri yazmaq, hava qoşmaq, havaları nota salmaq.

II. bəstələmək>[kim] [kimi]

Ör. Sonra otaqtaki bütün mebellər səs-səs verib marş havasında eylencəli bir nəğmə oxumağa başladılar, bu nəğməni_[kimi] karandaş_[kim] bestelemişdir.(N)

BƏYAZLANMAQ

A1 I. bəyazlanmaq₁: Ağarmaq, ağ rəng almaq.

II. bəyazlanmaq>[kim]

Ör. Parda_[kim] bəyazlandı, lampalar söndü, kino verilişi başlandı. Mir Cəlal.

BƏYƏNMƏK

A1 I. bəyənmək₂: Zövqünə, ruhuna, təbiətinə uyğun gəldiyi üçün bir şeyi xoşlamaq; yaxşı bilib qəbul etmək, təqdir etmək; üreyinə yatmaq.

II. bəyənmək>[kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] Bu parçanı rəngini_[kimi] bəyəndim. Onun əsərini çox bəyəndilər.

A2 I. bəyənmək₂: Məqbul, yaxşı, düzgün hesab etmək, tərifə layiq görmək, bir şey haqqında yaxşı fikirdə olmaq.

II. bəyənmək>[kim] [kimi]

Ör. Onun sözlərini_[kimi] hamı_[kim] bəyəndi. İclas irəli sürülən təklifləri bəyəndi.

A3 I. bəyənmək₂: Saymaq.

II. bəyənmək>[kim] [kimi]

Ör. O_[kim] heç kəsi_[kimi] bəyənmir.

- A4 I. bəyənmək₂: Özünü bayanan başqasını saymayan, beyenmeyen; mütekebbir, lovğa,özü haqqında böyük fikirde olan.
II.bəyənmək>[kim] [kimi]
Ör. Lakin iraqlı Ağa_[kim] Məmmədəli Ağa Məmmədhəsən bəyin igidliyini_[kimi] bəyənirdi.(Ə T T X)

BƏYİRMƏK

- A1 I. bəyirmək₁: Ses teqlidini bildiren söz; daha çox kiçik buynuzlu ve balaca heyvanların seslenmeleri.
II. bəyirmək>[kim]
Ör. Dana_[kim] anasının dalınca bayirirdi. - Geda, na bela payız buzovu kimi bayirirsən? M.S.Ordubadi.

BƏZƏMƏK

- A1 I. bəzəmək₂: Zinetlendirmək, yaraşiq vermek, gözelleşdirmək, qeşengləşdirmək, nezeri celb edecek gözəl bir vəziyyətə salmaq.
II.bəzəmək>[kim] [kimi]
Ör.- Göy üzünü_[kimi] bazaar parlaq ulduzlar_[kim]. H.Cavid.
A2 I. bəzəmək₂: mac.Mübaligeli şəkildə təsvir etmək.
II.bəzəmək>[kim] [kimi]
Ör. (Onlar)_[kim] Möhlətovu_[kimi] divar qəzetində də möhkəm bazadılar. Mir Celal.

BIQMAQ

- A1 I. bıqmaq₂: Bezikmək, usanmaq, tenge gəlmək.
II. bıqmaq>[kim] [kimdən]
Ör. (Ben)_[kim] Daş yonmaqdan_[kimdən] artıq bıqmışdım, başqa işə girmək istəyirdim. H.Sarabski.

BİCLƏŞMƏK

- A1 I. bicləşmək₁: Getdikcə ustalaşmaq, hiyləgərleşmək; kelekbaz (diribaş, tədbirli) olmaq.
II.bicləşmək>[kim]
Ör. Q._[kim] yaman bicləşibdir, aldatmaq olmur.

BİÇMƏK

- A1 I. biçmək₂: Taxılı, otu orağ, deryaz, maşm vs ile kesmək.
II. biçmək>[kim] [kimi]
Ör. O_[kim] Taxılı_[kimi] biçdi.
- A2 I. biçmək₂: Götürmək, elde etmək mənasında.
II. biçmək>[kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] Na akarsan, onu_[kimi] biçərsən. (Mesel).
- A3 I. biçmək₂: Parçadan boya, bedene görə paltar vs kesmək.
II. biçmək>[kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Şalvar_[ne] biçdi.
- A4 I. biçmək₂: Umumiyyətlə, kesmək.
II. biçmək>[kim] _{ne} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Sıxır badanımı bu kor falayın; Əynimə biçdiyini don_{ne} aşkar-aşkar. B.Vahabzadə.
- A5 I. biçmək₂: Qırmaq.
II. biçmək>[kim] [kimi]
Ör. Sübhənverdizadə_[kim] üzünü kasa-kasa, daryazla ot biçən kimi, tüklerini_[kimi] bir növ alayarımqıç biçib qurtardı. S.Rehimov.
- A6 I. biçmək₂: Kütləvi surətdə qırmaq, öldürmək, məhv etmək (bəzən “biçib-tökmək” şəklində işlənir).
II. biçmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] [Hemzət:] İldırımşıl qılıncı ilə düşmanları_[kimi] biçib-tökür. M.Hüseyn.
- A7 I. biçmək₂: Bəzi sözlərə qoşularaq, ifadələr düzəldilir; məs.: boğazını biçmək, divan biçmək və s.
II. biçmək>[kim] _{ne} tamamlayıcı
Ör. Taybatay açılmış qapıyam mən də,
(Ben)_[kim] Bir qapı ömrünə ömür_{ne} biçmişəm. (B X X Q)

BİGANƏLƏNMƏK

- A1 I. biganələnmək₁: Biganə olmaq, yad olmaq, yadlaşmaq.
II. biganələnmək>[kim]

Ör. Salıbdır meylini yarım kuyına; Əqlü huşum_[kim] mandan biganalanmış.
M.V.Vidadi.

BİLDİRMƏK

- A1 I. bildirmək₃: Melum etmək, xeber vermek, elan etmək, xebərdar etmək.
II. bildirmək>[kim] [kime] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] Şerim, bu hikməti_[kimi] alama_[kime] bildir; Xəyal önləri bazan dirildir. M.Rahim.
- A2 I. bildirmək₂: Anlatmaq, açıb söyləmək, başa salmaq, hiss etdirmək.
II. bildirmək>[kim] [kimdən]
Ör. Karim_[kim] bay bacının qardaş haqqındakı sözündən_[kimdən] kövrəlsə də, bildirmədi. Mir Celal.

BİLİNMEK

- A1 I. bilinmək₁: Melum olmaq, aşkar olmaq, belli olmaq, anlaşılmaq, dərk edilmək.
II. bilinmək>[kim]
Ör. Böyük bir keçmişin vardır; Bilinməyir yaşın sanın_[kim] S.Vurğun.
- A2 I. bilinmək₁: Tanınmaq.
II. bilinmək>[kim]
Ör. Naqqaş_[kim] bilindi naqqış içində; Lal oldu ayan badaxş içində. Nesimi.

BİLMƏK

- A1 I. bilmək₂: Bir şey haqqında məlumatı olmaq, xebərdar olmaq, vəqif olmaq.
II. bilmək>[kim] [kimi]
Ör. Man_[kim] bunu_[kimi] çoxdan bilirdim.
- A2 I. bilmək₃: Her hansı bir sahədə xüsusi biliyi, sərişəsi olmaq, yaxşı beled olmaq.
II. bilmək>[kim] [kimi] [Z Ö]
Ör. (O)_[kim] Ədəbiyyatı_[kim] yaxşı_[Z Ö] bilir.
- A3 I. bilmək₂: Öyrənmək, xeber tutmaq, məlumat almaq.
II. bilmək>[kim] [kimi]

- Ör. (Ben)_[kim] Onun adını_[kimi] indica bildim.
- A4 I. bilmək₂: Başa düşmək, derk etmək, aydın təsevvür etmək.
II. bilmək>[kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] Bunu_[kimi] yaxşı bil!
- A5 I. bilmək: Sezmək, duymaq, hiss etmək, anlamaq.
II. bilmək>[kim] [kimi]
Ör. Man_[kim] o saat bildim ki, o nayı nazarda tutur.
- A6 I. bilmək₂: Tanımaq.
II. bilmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Adamları_[kimi] bilmək olmur.
- A7 I. bilmək₂: Əlindən gəlmək, təsevvürü olmaq, bacarmaq.
II. bilmək>[kim] [ne]
Ör. O, _[kim] bir neçə sanat_[ne] bilir.
- A8⁴⁴ I. bilmək₂: Özü üçün aydın etmək, müəyyən etmək, öyrənmək.
II. bilmək>[kim] [kimi]
Ör.
- A9 I. bilmək₂: Riayət etmək, yerinə yetirmək, hesablaşmaq, kənar çıxmammaq.
II. bilmək>[kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] Vazifanı_[kimi] yaxşı bil!
- A10 I. bilmək₂: Xatırlamaq, yada salmaq.
II. bilmək>[kim] [ne]
Ör. (Ben)_[kim] Bilmədim ki, siza na vaxt gəlmişdim._[ne]
- A11 I. bilmək₂: Zənn etmək, güman etmək.
II. bilmək>[kim] [ne]
Ör. Man_[kim] elə bildim ki, siz getmişsiniz_[ne] .
- A12 I. bilmək₂: Hesab etmək, zənn etmək, saymaq.
II. bilmək>[kim] [ne]
Ör. (Sen)_[kim] Bu işda kimi müqəssir_[ne] bilirsən?

⁴⁴ “Bilmək” fiilinin ikinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır [kim] [kimi] olmaq üzərə məntiqsal isteminin iki olduğu söylənebilir.

- A13 I. bilmək₃: dan. Şübhələnmək, isnad vermək, görmək.
II. bilmək>[kim] [kimi] [kimden]
Ör. Man_[kim] bu işi_[kimi] ondan_[kimden] biliram.
- A14 I. bilmək₂: Yardımçı feil kimi iltizam fellerinin axırına getirilerek, feilin bacarıq forması düzəldilir, mes.: dura bilmək, qaça bilmək, yaza bilmək və i.
II. bilmək>[kim] [kimden]
Ör. Samir_[kim] xeberleragentliyi.com -un kameranından_[kimden] qaça bilmedi. (İ N T)
- A15⁴⁵ I. bilmək₁: Bilirsən (bilirsiniz), bilsən(iz) (ara söz menasmda) müsahibin diqqətini əsas mətbəyə cəlb etmək üçün işlənilir.
II. bilmək>[kim]
Ör. (Sen)_[kim] Axşam, səhər, çeşmə, sənin başına; Bilirsənmi, necə canlar dolarmı? Aşiq Ələsgər.
- A16 I. bilmək₁: İnkər şəklində: bilməmək - bir sıra sözlərə qoşularaq, həmin sözlərin ifadə etdiyi şeyin, keyfiyyətin, halm mövcud ol- madığını bildirir; mes.: yuxu bilməmək (heç yatmamaq), istirahət bilməmək (heç istirahət etməmək), basılmaq bilməmək (heç basıl-mamaq) və i.ə.
II. bilmək>[kim]
Ör. Qızqın mübahisələr_[kim] bitib-tükənmək bilmir. (Z G)
- A18 I. bilmək₁: Bildiyindən qalmamaq təkid və israr etmək, inad etmək, bildiyindən el çəkməmək, öz bildiyini etmək.
II. bilmək>[kim]
Ör. Man_[kim] biləsi, man bilan(i) mence, mənim fikrimcə, mənim zənnimcə.

BİNƏLƏNMƏK

- A1 I. binələnmək₁: Yurd salmaq, bir yerdə məskən salmaq, möhkəmlənmək; yerini möhkəmlətmək.
II. binələnmək>[kim]
Ör. San_[kim] orada lap, deyəsan, binalanmısan! - Düşmənlərini vürub yıxdıq; Faşist sənəğərində binalanmadı. R.Rza.

⁴⁵ "Bilmək" fiilinin [kim] olmaq üzere təknə mantıksal istemə sənəğərində söylənə bilər.

BİNTLƏMƏK

- A1 I. bintləmək₂: Bint ile sarımaq, bağlamaq; tenziflemek.
 II. bintləmək>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Yaranı_[kimi] bintladi.

BİRƏLƏMƏK

- A1 I. birələmək₂: dan. Bire daraşdırmaq, bire ile doldurmaq, bireli etmək.
 II. birələmək>[kim] [kimi]
 Ör. Pişik_[kim] yatdığı yeri_[kimi] bütün biraladi.

BİRƏLƏNMƏK

- A1 I. birələnmək₁: dan. Bedenine, paltarına bire daraşmaq.
 II. birələnmək>[kim]
 Ör. (O)_[kim] Tövlaya girib biralandi, çıxdı.

BİRLƏŞMƏK

- A1 I. birləşmək₁: Bir araya toplaşaraq, bir-birine qarışaraq bir küll halına gelmek.
 II. birləşmək>[kim]
 Ör. Nümayişçilər_[kim] meydanda birləşəcəklər.
- A2 I. birləşmək₂: İttifaq bağlamaq, hemrey olmaq, bir araya toplaşmaq, öz qüvvələrini birləşdirmək.
 II. birləşmək>[kim] [kimi]
 Ör. Bütün dünya_[kim] zəhmətkeşləri_[kimi] sülh uğrunda mübarizə üçün birləşmişlər.
- A3 I. birləşmək₁: Qovuşmaq, bir-birine qarışmaq, bitişmək.
 II. birləşmək>[kim]
 Ör. Yolların_[kim] birləşdiyi yerda üç atlıya rast galdik.
- A4 ⁴⁶ I. birləşmək₂: Əlaqələnmək, aralarında rabitə emele gelmek, bağlanmaq.
 II. birləşmək>[kim] [kimi]
 Ör.

⁴⁶ "Birləşmək" fiilinin dördüncü anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır, lakin iki məntiqi istəməyə sahib olduğu deyilə bilər.

- A5 I. birləşmək₁: Evlenmək, heyatlarını birbirinə bağlamaq.
II. birləşmək>[kim]
Ör. Onlar_[kim] birləşdilər. (Ə T X T)
- A6 I. birləşmək₂: Uyğun olmaq, uyuşmaq, uyğunlaşmaq, razılaşmaq, fikre şerik olmaq.
II. birləşmək>[kim] [kimde]
Ör. Mübahisa edanlar_[kim] bir masalada_[kimde] birləşdilər.

BİŞİRMƏK

- A1 I. bişirmək₂: Odun üstündə qaynatmaqla, qızdırmaqla yeyiləcək hala getirmək, hazırlamaq.
II. bişirmək>[kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Xörək_[ne] bişirdi.
- A2 I. bişirmək₂: xüs. Odun, şiddətli heraretin tesiri ilə sıx berkidib, saxsılaşdırmaq və bu vasitə ilə hazırlamaq (saxsı şeylər, kerpic vs. haqqmda).
II. bişirmək>[kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Karpic_[ne] bişirdi.
- A3 I. bişirmək₁: Yandırmaq, çox tesir etmək (isti, od haqqında).
II. bişirmək>[kim]
Ör. Gün_[kim] başımı bişirir.
- A4 I. bişirmək: dan. Hazırlamaq, tecrübe qazandırmaq, püxteləndirmək.
II. bişirmək>[kim] [kimi] {kimde}_{tamamlayıcı}
Ör. (O)_[kim] Onu_[kimi] işda_[kimde] bişirmək lazımdır.
- A5 I. bişirmək₂: dan. İnandırmaqla, yaxud dile tutmaqla birini yola getirmək, bir işə razı etmək, qabaqcadan hazırlamaq; tovlamaq, qılığına girmək.
II. bişirmək>[kim] [kimi]
Ör. [Əşref]_[kim] tayyaraçi olmaq arzusunun qatiyyətinə inanandan sonra, anasını_[kimi] “bişirmək”, yola gətirmək xayalma düşdü. Mir Celal.

BİŞMƏK

- A1 I. bişmək₁: Odda qızarmaq və ya suda qaynamaqla çiyliyi ref olmaq, yeyiləcək hala gəlmək.
II. bişmək>[kim]

- Ör. Ət_[kim] bişdi.
- A2⁴⁷ I. bişmək₁: xüs. Odun, şiddətli heraretin tesiri ilə berkiyib saxsılaşmaq (saxsı, kerpic və s. haqqında).
II. bişmək>[kim]
- Ör.
- A3 I. bişmək₂: Tecrübelenmək, ustalaşmaq, püxtelenmək, berkdən-boşdan çıxmaq.
II. bişmək>[kim] [kimde]
- Ör. Adam_[kim] işda_[kimde] bişar.
- A4 I. bişmək₁: Eyni menada “bişib-berkimek” şəklində.
II. bişmək>[kim]
- Ör. Muzdur Maşadi Əsgar_[kim] _ iyirmi səkkiz ilin arzında su ilə od arasında bişib-barkidiyindən asla azar-bezar bilməzdi. S.M.Qenizade.
- A5 I. bişmək₁: Yetişmək, kamilleşmək, kamala çatmaq.
II. bişmək>[kim]
- Ör. [Toxtamış:] Fikrim_[kim] bişmiş və kamala çatmışdır. M.S.Ordubadı.

BİTİRMƏK I

- A1 I. bitirmək₂: Axıra çatdırmaq, başa çatdırmaq, tamamlamaq, qurtarmaq.
II. bitirmək>[kim] [kimi]
- Ör. (O)_[kim] Söhbati_[kimi] bitirdi.
- A2 I. bitirmək₂: Yerinə yetirmək, görüb qurtarmaq.
II. bitirmək>[kim] [kimi]
- Ör. Zavod_[kim] öz illik planını_[kimi] vaxtından əvvəl bitirmişdir.

BİTİRMƏK II

- A1 I. bitirmək₂: Yetişdirmək, hasil etmək, göyertmək, cücertmək.
II. bitirmək>[kim] [kimde]
- Ör. Bu torpaq_[kim] buğda_[kimde] bitirmir.

BİTİŞMƏK

- A1 I. bitişmək₁: Birbirinə qovuşub birləşmək, yapışmaq, calanmaq.
II. bitişmək>[kim]
- Ör. Yaranın ağzı_[kim] bitişdi.

⁴⁷ “Bişmək” fiilinin ikinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır lakin yalnız matkalla isteməyə sahib olduğu deyilə bilər.

BİTMƏK I

- A1 I. bitmək₁: Tamam olmaq, qurtarmaq, axıra çatmaq, başa çatmaq.
II.bitmək>[kim]
Ör. Mazuniyyat müddati [kim] bitdi.
- A2 I. bitmək₁: İşi axıra çatmaq, qurtarmaq.
II.bitmək>[kim]
Ör. Iclas [kim] bitdi.
- A3 I. bitmək₁: Tükenmək.
II.bitmək>[kim]
Ör. Kainatın bazakli şux galini; Bitdi artıq manim qərarım, [kim] gal.
S.Rüstem.
- A4 I. bitmək₁: Neticelenmək.
II. bitmək>[kim]
Ör. Qalib dönəcəksən biliram bunu; Get, ölümlə bitsin yağının sonu. [kim]
S.Rüstem.
- A5 I. bitmək₁: Saralmaq, saralıb qurtarmaq; bitişmək (yara).
II.bitmək>{kim}_{tamamlayıcı}
Ör. Ey söyləyən Füzuliyə eşq içrə sabr qıl; Söylə, bu malham ilə kimin bitdi yarası? [kim] Füzuli.
- A6 I. bitmək₂: Yerine yetirmək, emel etmək.
II.bitmək>[kim] [kimi]
Ör. Hacı Qenber:] Dürüst fikrində saxla man[kim] deyən[kimi] bitməsan, başını kasacayam. N.Vezirov.

BİTMƏK II

- A1 I. bitmək₁: Yetişmək, çıxmaq, cücermək.
II.bitmək>[kim]
Ör. Bu yerlərdə çoxlu fındıq[kim] bitir.

BİZLƏMƏK

- A2 I. bizləmək₂: Tehrik etmək, mecbur etmək, tovlamaq.
II.bizləmək>[kim] [kimi]
Ör. [İsgender:] Bacılar[kim] hara bir yandan sani[kimi] bizləyəcəklər ki,

“dinma, kas sasini, xort- dangalar, sani aparar”. C.Memmedquluzade.

- A3 I. bizləmək₂: Bedenine iti bir şey batıraraq telesdirmek, yeyin getmeye mecbur etmek.
II.bizləmək>[kim] [kimi]
Ör. Qulam dayı_[kim] özünü toplayıb casaratlandı, eşşayi_[kimi] daha da möhkam bizladi. M.Hüseyn.

BOGAZLAMAQ

- A1 I. bogazlamaq₂: Boğazından yapışmaq (tutmaq, yaxalamaq).
II. bogazlamaq>[kim] [kimi]
Ör. (Onlar)_[kim] Vaznali kişi qorodovoylara qışqırdı, tez mahkumu_[kimi] boğazladılar. Mir Celal
- A2 I. bogazlamaq₂: Boğazım kesmek, boğazını üzmeq, boğmaq.
II. bogazlamaq>[kim] [kimi]
Ör.Tülkü_[kim] toyuğu_[kimi] boğazladı.

BOGMAQ

- A1 I. bogmaq₂: Boğazı sıxmaqla nefes yolunu, nefesini kesmek.
II.bogmaq>[kim] [kimi]
Ör. Ağlamaq_[kim] mani_[kimi] boğdu. Mir Celal.
- A2 I. bogmaq₁: Nefes almağı çetinləşdirmek, nefes almağa qoymamaq
II.bogmaq>[kim]
Ör.Buranın havası_[kim] adamı boğur.
- A3 I. bogmaq₂: Boğub öldürmek.
II.bogmaq>[kim] [kimi]
Ör. Çaqqal_[kim] toyuqları_[kimi] boğdu.
- A4 I. bogmaq₃: Suya batırıb öldürmek.
II.bogmaq>[kim] [kimi] {Z Ö_{<filimsi>}↓} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Küçüyü_[kimi] suya atıb_{Z Ö} boğdu.
- A5 I. bogmaq₂: Əl, ip vs. ile sıxmaq.
II.bogmaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Çuvalın ağzını_[kim] boğdu.

- A6 I. bogmaq₂: Tarım çəkmək, bağlamaq, sarımaq.
II.bogmaq>[kim] [kimi]
Ör.[Göyerçin]_[kim] gümüş kamarini açaraq, bir az daraltdı və belini_[kimi] boğdu. S.Rehimov.
- A7⁴⁸ I. bogmaq₂: Yolunu daraldaraq suyunu azaltmaq (arxm).
II.bogmaq>[kim] [kimi]
Ör.
- A8 I. bogmaq₂: İnkişaf etməyə, yayılmağa, güclənməyə qoymamaq; qabağım almaq.
II.bogmaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Azadlığı_[kimi] boğdu.
- A9 I. bogmaq₂: Yatırtmaq, mehdudlaşdırmaq, üze çıxmasma, görünməsinə, eşidilməsinə mane olmaq
II.bogmaq>[kim] [kimi]
Ör. İsfahani_[kim] tazaca yaralanmış ayı kimi qazabini_[kimi] boğa bilmədi...
M.İbrahimov.

BOLLANMAQ

- A1 I. bollanmaq₁: Bol olmaq, xeyli çoxalmaq, artmaq.
II.bollanmaq>[kim]
Ör. Çayın suyu_[kim] bollanmışdır.

BORANLAMAQ

- A1 I. boranlamaq₁: Boran qalxmaq, boran baş vermək.
II. boranlamaq>[kim]
Ör.Hava_[kim] boranladı.
- A2 I. boranlamaq₁: Borana düşmək, boranlı havada soyuqdan donmaq.
II. boranlamaq>[kim]
Ör. Mallar_[kim] çöldə qalıb boranlamışdılar.

BOŞALMAQ

- A1 I. boşalmaq₁: Boş olmaq, boş qalmaq, boş hala gəlmək
II.boşalmaq>[kim]

⁴⁸ “Bogmaq” fiilinin yedinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır lakin mantıqsal isteminin iki olduğu deyilə bilər.

- Ör. Ev_[kim] boşaldı.
- A2 I. boşalma₁: Berkliyini, sertliyini, gerginliyini itirmek; yumşalmaq.
II. boşalma₁>[kim]
- Ör. Darı_[kim] boşalıbdır.
- A3 I. boşalma₁: Ciddiyyətini itirmek, zəiflik göstərmək, iradesizlik göstərmək.
II. boşalma₁>[kim]_{insan}
- Ör. [Şehrebanı xanım:] Hatamxan ağa,_[kim:insan] özün bilmirsən ki, bir xamır ağız kişidir. Əvvəldən yaxşı danışdı, sonra birdən boşaldı.
M.F.Axundzadə.
- A4 I. boşalma₁: Güllesi atılmaq, yaxud çıxarılmaq
II. boşalma₁>{kim}_{tamamlayıcı}
- Ör. Tüfanglar_[kim] boşaldı.

BOŞAMAQ

- A1 I. boşama₁: İzdivacını leğv etmək, arvadından ayrılmaq, əlaqəsini kəsmək.
II. boşama₁>[kim]
- Ör. Arvadım_[kim] boşadı.

BOŞLAMAQ

- A1 I. boşlama₂: Buraxmaq, vaz keçmək, el çəkmək.
II. boşlama₂>[kim] [kimi]
- Ör. [Kerim:] Yəni bunu deməkdə qərəzin nədir? İstəyirsən ki, mən_[kim] səni_[kimi] boşlayım, qaçasan? M.F.Axundzadə.
- A2 I. boşlama₂: Bir işlə daha məşğul olmamaq, tərk etmək.
II. boşlama₂>[kim] [kimi]
- Ör. (Ben)_[kim] Papirosu_[kimi] çoxdan boşlamışam.

BOYAMAQ

- A1 I. boyama₂: Bir şeyi boyağa salaraq və ya bir şeye boya sürterek ona müəyyən bir rəng vermək; rəngləmək.
II. boyama₂>[kim] [kimi]
- Ör. (O)_[kim] Qapıları_[kimi] boyadı.
- A2 I. boyama₂: Mec. menada.
II. boyama₂>[kim] [kimi]
- Ör. Məşənin üzərində bir yaylaq qızartısı artır, (O)_[kim] getdikcə məşəni

- [kimi] boyayırdı. S.Rehimov.
- A3 I. boyamaq₂: məc. Batırmaq, bulamaq, qerq etmək.
II.boyamaq>[kim] {kime} tamamlayıcı
Ör.(O)_[kim] General Nakaşidzenin başı parçalanmışdı. Ağzını tez-tez açıb yumur, qanlara {kime} boyadığı Bakıya vida edirdi. M.S.Ordubadi.
- A4 I. boyamaq₂: Kirləndirmək, lekələndirmək, batırmaq.
II.boyamaq>[kim] [kimi]
Ör. Uşaq_[kim] əllərini_[kimi] mürəkkəbə boyadı.
- A5 I. boyamaq₂: Bir şeyin çoxluğunu, bolluğunu bildirir.
II.boyamaq>[kim] {kime} tamamlayıcı
Ör. [Heyder bey:] Ham qızılbaş və osmanlı döyüşü ki, tamam Qarabağlı_[kim] qızıl-gümüşə_{kime} boyadı. M.F.Axundzade.

BOYLAMAQ

- A1⁴⁹ I. boylamaq₂: Suyun derinliyini bilmək üçün onu ölçüb, yaxud içine girib yoxlamaq.
II. boylamaq>[kim] [kimi]
Ör.
- A2 I. boylamaq₁: Boylanmaq.
II. boylamaq>[kim]
Ör. Camaatın yarısı_[kim] çıxmışdı kəndin kənarına və təpələrə dırmaşib boylayırdılar ki, görsünlər gəlirmi naçalnik? C.Memmedquluzade.

BOYLANMAQ

- A1 I. boylanmaq₂: Başını, boynunu uzadıb baxmaq, başım çıxarıb baxmaq.
II. boylanmaq>[kim] [kime]
Ör. Ayaz_[kim] qızın çiyini üzərindən küçəyə_[kime] boylandı.
Ə.Memmedxanlı.
- A2 I. boylanmaq₁: Ümumiyyətlə, müşahidə aparmaq, qabağa-dala, sağa-sola baxmaq.

⁴⁹ “Boylamaq” fiilinin birinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır, lakin iki məntiqi istəməyə sahib olduğu deyilə bilər.

II. boylanmaq>[kim]

Ör. Laçın [kim] dörd yanına boylandı. M.Hüseyn.

A3 I. boylanmaq₁: mec. Arzu ve isteklerin yerine gelmesi.

II. boylanmaq>[kim]

Ör. Boylanır qabağında böyük bir əməl; [kim] Ucalır başım. M.Müşfiq.

A4 I. boylanmaq₁: məc. Görünmək, özünü göstərmək, baxmaq.

II. boylanmaq>[kim]

Ör. Günəş [kim] uca dağların arxasından yenicə boylanmışdır.

BOYUNDURUQLAMAQ

A1 I. boyunduruqlamaq₂: Qoşqu heyvanlarının boynuna boyunduruq keçirmək.

II.boyunduruqlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Oküzləri [kimi] boyunduruqladı.

A2⁵⁰ I. boyunduruqlamaq₂: İtaət altına almaq, esaret altına almaq, cilovlamaq, esir etmək, mehkum etmək

II. boyunduruqlamaq>[kim] [kimi]

Ör.

BOZARMAQ

A1 I. bozarmaq₁: Boz reng almaq, bozlaşmaq.

II.bozarmaq>[kim]

Ör. Qadın qoca olduğuna va saçlarının [kim] tamamilə bozardığına baxmayaraq, çöhrəsində görünən taravat onun gənclikdə malik olduğu gözəlliyi andırırdı. M.S.Ordubadi.

A2 I. bozarmaq₁: Solmaq, rengi qaçmaq, rengi getmək.

II.bozarmaq>[kim]

Ör. Qızın rangi [kim] gül kimi bozarmışdı. M.Hüseyn.

A3 I. bozarmaq₁: Yetişməyə başlamaq, biçilmək (derilmək) vaxtı çatmaq.

II.bozarmaq>[kim]

Ör. Arpalar [kim] bozarmışdır.

⁵⁰ "Boyunduruqlamaq" fiilinin ikinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır, lakin iki məntiqi istəməyə sahib olduğu deyilə bilər.

- A4 I. bozarmaq: Çişkinleşmək, tutqunlaşmaq; soyuqlaşmağa başlamaq, duman ve soyuq olmaq.
II.bozarmaq>{kim}_{tamamlayıcı}
Ör. Havalar_{kim} bozarmışdır; Ağ saqqallı qış galir. S.Rüstem.
- A5 I. bozarmaq₁: Yaxınlaşmaq, elametleri görünməyə başlamaq.
II.bozarmaq>[kim]
Ör. Payız_[kim] bozarır, dağüstü şaharinin özündə və ətrafında meşalarda ağaclar lütlaşır. S.Rehimov.
- A6 I. bozarmaq: Bişməyə, qovrulmağa başlamaq.
II.bozarmaq> [kim]
Ör. Ət_[kim] lap bozarıb, indəcə xörək hazır olacaq.
- A7 I. bozarmaq₂: Üzə qabarmaq; hörmətsizcesinə, edəbsizcesinə, qabacasma cavab vermək, acıqlanmaq.
II.bozarmaq>[kim] [kime]
Ör. Tahir_[kim] dostunun yanında partliyini gizlədə bilməyib, anasının üstünə_[kime] bozardı... M.Hüseyn.

BOZLAMAQ

- A1 I. bozlamaq₁: mah. Uca seslə, oxşaya- oxşaya ağlamaq.
II.bozlamaq>[kim]
Ör. El-obasız din-imanı neynirəm,
(Ben)_[kim] Ağı deyib, bozlayıram, Qarabağ.(D G)

BÖLMƏK

- A1 I. bölmək₂: Bir şeyi parçalara, hissələrə, paylara ayırmaq.
II.bölmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Əmlakı_[kimi] böldü.
- A2 I. bölmək₂: Arasını kəsmək, ayırmaq.
II.bölmək>[kim] [kimi]
Ör.(O)_[kim] Otağı_[kimi] iki yərə bölür.

BÖYÜMƏK

- A1 I. böyümək₁: Həcimcə və ya miqdarca artmaq, genişlənmək.
II.böyümək>[kim]
Ör. Şiş_[kim] böyümüşdür.

- A2 I. böyümək₁: Artmaq, şiddetlenmək, güclenmək, qüvvetlenmək.
II. böyümək>[kim]
Ör. Mübahisa [kim] böyüdü.
- A3 I. böyümək₁: Boy atmaq, uzanmaq, yetişmək, inkişaf etmək.
II. böyümək>[kim]
Ör. Uşaqlar [kim] böyüyür.
- A4 I. böyümək₂: Her hansı bir yerde ömür keçirmək, yaşamaq, cavanlığı, uşaqlığı keçirmək.
II. böyümək>[kim]_{insan} [kimde]
Ör. Uşaq [kim:insan] yaxşı mühitdə [kimde] böyüyür.
- A5 I. böyümək₁: Vezifesi, rütbesi, nüfuzu, hörməti artmaq; yüksəlmək.
II. böyümək>{kim}
Ör. Onun vəzifəsi [kim] böyümüşdür.

BÖYÜRMƏK

- A1⁵¹ I. böyürmək₁: Bağırmaq (öküz, inek, camış, dana haqqında).
II. böyürmək>[kim]_{hayvan}
Ör.
- A2 I. böyürmək₁: Qışqırmaq, pis sesle bağırmaq.
II. böyürmək>[kim]_{insan}
Ör. (Sen) [kim:insan] Böyürmə, insan kimi çığır.

BUDAMAQ

- A1 I. budamaq₂: Ağacın, kolun quru veya artıq budaqlarını kəsmək, ya qısaltmaq.
II. budamaq>[kim] [kimi]
Ör. (Onlar) [kim] Yaz gələndə ağacları [kimi] budayırlar ki, yaxşı inkişaf etsin.
- A2 I. budamaq₂: Döymək, vurmaq, ezişdirmək.
II. budamaq>[kim] [kimi]
Ör. Mahlim, [kim] bizi san yaratmışan? - deyə alına tüpürüb, çomaqnan ala

⁵¹ “Böyürmək” fiilinin birinci anlam dəğişkesinə örnek bulunamamışdır ancak tek mantıksal isteme sahib olduğu söylenebilir.

Mahmudu [kimi] yıxılanacan budadı. “Qaçaq Nebi”.

- A3 I. budamaq₂: Öldürmək, doğramaq, kesmək.
 II. budamaq>[kim] [kimi]
 Ör.Qaza tutdu, qadar [kim] mani [kimi] budadı; Ağlatdı dostları, güldürdü yadı. Aşığı Əlesger.

BUĞLANMAQ

- A1 I. buğlanmaq₁: Buğ olmaq, buğa çevrilmək, buğ haline gəlmək; buxarlanmaq.
 II. buğlanmaq>[kim] _{siv1}
 Ör.Günaşın tasiri ilə yerdəki sular [kim:siv1] buğlanır.
 A2 I. buğlanmaq₁: Buğ vermək, buğ çıxmaq.
 II. buğlanmaq>[kim] _{katı}
 Ör.Ramazanlayanaşı oturan qonağın qarşısmdakı dolu boş qab [kim:katı] buğlanırdı. M.Hüseyn.

BUXARLANMAQ

- A1 I. buxarlanmaq₁: Buxar olmaq, buxar haline gəlmək, buğa çevrilmək; buğlanmaq.
 II.buxarlanmaq>[kim]
 Ör. İstiqrazlar [kim] elə bil ki, bütünlüklə havaya buxarlanmışdır.(B N O)

BUXOVLAMAQ

- A1 I. buxovlamaq₂: Ayağa buxov vurmaq.
 II. buxovlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (O) [kim] Atları [kimi] buxovladı
 A2⁵² I. buxovlamaq₂: Qandallamaq.
 II.buxovlamaq>[kim] [kimi]
 Ör.
 A3 I. buxovlamaq₂: Əl-qol açmağa, inkişaf etməyə qoymamaq, mane olmaq, engel olmaq, qabağını almaq.
 II. buxovlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. [Davud:] Daha, deyirlər, daşmır. Bandlar [kim] onu [Kür çayını] [kimi] buxovlayıb. Mir Celal.

⁵² “Buxovlamaq” fiilin ikinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır ancaq iki məntiqsal istemə sahib olduğu deyilə bilər.

BULAMAQ

- A1 I. bulamaq₂: Mayenin içine qaşiq vs. salıb onu qarışdırmaq.
II. bulamaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Südü_[kimi] buladı.
- A2 I. bulamaq₃: Sürtüb lekelemek, bulaşdırmaq, batırmaq.
II. bulamaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. (O)_[kim] Əllərini_[kimi] mürakkaba_[kime] buladı.
- A3 I. bulamaq₂: O teref-bu terefe terpetmek, yelletmek.
II. bulamaq>[kim] {kimi}_{tamamlayıcı}
Ör. It_[kim] sahibini görüb quyruğunu_[kimi] bulamağa başladı
- A4 I. bulamaq₂: Bezen isimlere qoşularaq müxtelif ifadələr düzəldilir; mes.: başını bulamaq, quyruq bulamaq, qılmc bulamaq, dil bulamaq.
II. bulamaq>[kim] {kimi}_{tamamlayıcı}
Ör. (O)_[kim] Toplan görüb utandı: Quyruğunu_[kimi] buladı(A D O L)

BULMAQ

- A1 I. bulmaq₂: köhn. Tapmaq, elde etmək.
II. bulmaq>[kim] [kim]
Ör. Gülнар_[kim] diqqat verdi, matlabi_[kimi] buldu. M.S.Ordubadı.

BULUDLANMAQ

- A1 I. buludlanmaq₁: Buludla örtülmək, bulud gəlmək.
II. buludlanmaq>[kim]
Ör. Göy üzü_[kim] buludlandı.

BULUNMAQ

- A1 I. bulunmaq₁: Tapılmaq.
II. bulunmaq>[kim]
Ör. Darmansız dardıma bulunmaz çara_[kim] Müyassar olmasa visalın,
Pari! Mirzehesen.
- A2 I. bulunmaq₂: Olmaq.
II. bulunmaq>[kim] [kimde]
Ör. (Siz)_[kim] Əcaba, bir yeni afətmi yetib, ya na üçün; Bulunursuz bela bir hali falakatda_[kimde] bu gün? M.Ə.Sabir.

BURCUXMAQ

- A1 I. burcuxmaq₁: Qurdalanmaq, yerindən terpenmək.
 II. burcuxmaq>[kim]
 Ör. Yahya Kamal_[kim] stulda burcuxdu, ağır-ağır danışdı. Mir Celal.

BÜKMƏK

- A1 I. bükmək₂: Müeyyen qaydada qatlamaq.
 II. bükmək>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Köynayı_[kimi] bükdü.
- A2 I. bükmək₂: Örtmək
 II. bükmək>[kim] [kimi]
 Ör. Qadın_[kim] sualımın bir müsahibə şakli aldığı görünca alındakı kitabı_[kimi] bükdü. S.Hüseyn.
- A3 I. bükmək₂: Sarımaq, bürümək.
 II. bükmək>[kim] [ne]
 Ör. (O)_[kim] Hadiyyə bir parça çörək götürüb, qazeta_[ne] bükdü.. Mir Celal.
- A4 I. bükmək: Əymək.
 II. bükmək>[kim]
 Ör. Nikişin_[kim] zabitin çiyinlərindən tutub, dala bükdü. M.İbrahimov.
- A5 I. bükmək₂: Qatlayıb tikmək, sıırmaq.
 II. bükmək>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Dasmalın qıraqlarını_[kimi] bükdü
- A6 I. bükmək₂: Yıxmaq, basmaq, ezişdirmək.
 II. bükmək>[kim] [kimi]
 Ör. Maşadi Əsgər_[kim] o qadar zorlu idi ki, üç-dörd heyla hambalları_[kimi] büküb-bükmalayıb azişdirə bilirdi.
 S.M.Qenizade.

BÜZMƏK

- A1 I. büzmək₂: Daraltmaq, yığıb sıxmaq, yığmaq.
 II. büzmək>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Kisanın ağzını_[kimi] büzdü.

A2 I. büzmək₂: Paltarın, parçanın vs'nin bir yerini yığıb tikmək, qatlaya-qatlaya tikib daraltmaq.

II. büzmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Ağzını_[kimi] büzdü.

CADARLANMAQ

A1 I. cadarlanmaq₁: Cadar-cadar olmaq, çatlamaq.

II. cadarlanmaq>[kim]

Ör. Susuz torpağın dili_[kim] cadarlanmışdı. Ə.Veliyev.

CADULAMAQ

A1 I. cadulamaq₂: Mövhumata inananların təsevvürünce cadu ilə öz təsiri altına almaq;ovsunlamaq.

II. cadulamaq>[kim] [kimi]

Ör. Caduladı derdim_[kim] meni,_[kimi] Bir gırılmaz tilsim oldu. (İ N T)

CAHILLAŞMAQ

A1 I. cahıllaşmaq₁: köhn. dan. Cavanlaşmaq, gencleşmək, cavan görsenmək.

II. cahıllaşmaq>[kim]

Ör. (O)_[kim] Hacı Sadıq:] Maşallah, gözüm dəyməsin, ağa gündən-günə cahıllaşır... N.Vezirov.

CALAMAQ

A1 I. calamaq₂: Calaq etmək, calaqlamaq.

II. calamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Yaz başı cır ağacları_[kimi] caladı.

A2 I. calamaq₃: Bir-birile bağlamaq, rebt etmək, qoşmaq, yapışdırmaq.

II. calamaq>[kim] [kime] [kimi]

Ör. (Onlar)_[kim] Dörd-beş çadırı_[kimi] bir-birina_[kime] calayıb, hayatda meydan kimi mağar qurmuşdular. B.Bayramov.

A3 I. calamaq₂: Mec. menada.

II. calamaq>[kim] [kime]

Ör. (O)_[kim] Allah onun ömründən kassin, calasın sizin kimi dostların ömrünə_[kime]. “Mol. Nesr.

A4 I. calamaq₂: Qatmaq, qarışdırmaq, qoşmaq, bağlamaq.

II. calamaq>[kim] [kime]{kime}tamamlayıcı

- Ör. (Sen)_[kim] Xahiş edirəm bu işə_{kime} mani_[kimi] calama.
- A5 I. calamaq: Bir işin arası kesilməzliyini, ara vermediyini bildirir.
II. calamaq>[kim]
- Ör. Axşam saat doqquzda Ağabala._[kim] dayanıb papirosu papirosa calayırdı. Mir Celal.
- A6 I. calamaq₃: Tökmək (maye şey haqqında).
II. calamaq>[kim] [ne] [kime]
- Ör. (Onlar)_[kim] Tahirin üstünə_[kime] elə bil qaynar su_[ne] calamışdılar.
M.Hüseyn.

CALANMAQ

- A1 I. calanmaq₁: Calaq edilmək, peyvənd edilmək, qələm edilmək.
II. calanmaq>[kim]
- Ör. Ağac_[kim] calandı.
- A2 I. calanmaq₁: Yaxşı tutmaq (peyvənd, qələm).
II. calanmaq>{kim}_{tamamlayıcı} {Z Ö}_{tamamlayıcı}
- Ör. Qələm_{kim} yaxşı _{z ö} calanmışdır.
- A3 I. calanmaq₂: məc. Bağlanmaq, rebt olmaq.
II. calanmaq>[kim] [kime]
- Ör. Yenə gün_[kim] calanır; Otən günlərə_[kime] Mən sənə yaxınam; Sən mənə uzaq. N.Xezri.
- A4 I. calanmaq₂: Tökülmək, axıb tökülmək.
II. calanmaq>[kim] [kime]
- Ör. [Ruqiyyə xanım] əlini qaldırdığı qədəhlə bərabər masanın üzərinə çırpdı. Şərab_[kim] tamamilə süfrəyə_[kime] calandı. S.Hüseyn.
- A5 I. calanmaq₂: məc. İlişmək.
II. calanmaq>[kim] [kime]
- Ör. (Biz)_[kim] [Əşref Bahara:] Yoxlamamış, bilməmiş birisinə_[kime] calandıq, ondan ibrət olmadı.. B.Bayramov.

CALAŞDIRMAQ

- A1 I. calaşdırmaq₂: Birləşdirmək, calamaq, qoşmaq, aralarında rabitə yaratmaq.
II. calaşdırmaq>[kim] [kime]

Ör. [Keremov:] Salmanov, [kim] götür telefonu, məni rayon icraiyyə komitəsi ilə [kimlə] çalışdır. S.Rehman.

- A2 I. çalışdırmaq₃: dan. Əsassız olaraq isnad etmək, boynuna atmaq, yaxmaq.
II. çalışdırmaq>[kim] [kime] [ne]
Ör. Bir gün təzə arvad [kim] bir oyun da düzəldir: padışahın oğluna [kime] böhtan [ne] çalışdırır. Çemenzeminli.

CANLANMAQ

- A1 I. canlanmaq₁: Dirilmək, dirçəlmək.
II. canlanmaq>[kim]
Ör. Canlanır yenidan sönan bir hayat; [kim] Na gözəl yaraşır siza ağ xalat!
S.Vurğun.
- A2 I. canlanmaq₁: Özüne gəlmək, ayılmaq.
II. canlanmaq>[kim]
Ör. (Ben) [kim] Su içən kimi canlandım.
- A3 I. canlanmaq₁: məc. Daha feal, daha sürətli, daha canlı gətmək, feallaşmaq.
II. canlanmaq>[kim]
Ör. Şagirdlər bir-bir galir; Otaq [kim] birdən canlanır. M.Seyidbeyli.
- A4 I. canlanmaq₂: Hafizədə, xeyalda berpa olmaq, tecessüm etmək, yada düşmək.
II. canlanmaq>[kim] {kimde} tamamlayıcı
Ör. Yeddi il avval.. [Xedice ilə] keçirdiyim saatlar [kim] tamamila xayalımda [kimde] canlanmışdı. S.Hüseyn.
- A5 I. canlanmaq₂: Canlı bir şey kim görünmək.
II. canlanmaq>[kim] [kimde]
Ör. Bu tapadan baxdıqda Bakının manzarası [kim] bütün azamati ilə göz qarşısında [kimde] canlanırdı. S.Rehman.
- A6 I. canlanmaq₁: Oyanmaq, dirçəlmək, cana gəlmək.
II. canlanmaq>[kim]
Ör. Tabiat [kim] canlanır, bahar çağdır; Bağçalar, yamaclar çiçəklənməyə.
A.Şaiq.

CANSIZLAŞMAQ

- A1 I. cansızlaşmaq₁: Zeiflemek, arıqlamaq, cılızlaşmaq, üzülüb getmək.
 II.cansızlaşmaq>[kim]
 Ör. Uşaq [kim] lap cansızlaşır.

CARLAMAQ

- A1 I. carlamaq₁: Car çəkmək, uca seslə camaata elan etmək, bildirmək.
 II. carlamaq>[kim]
 Ör. Uzaqdan çavuş[kim] carlayır, camaat salavat çəkir. C.Mem-medquluzadə.

CAVANLAŞMAQ

- A1 I. cavanlaşmaq₁: Gündən-günə yaxşılaşmaq, cavan görünmək; özünü cavan kimi qıvraq hiss etmək; gencleşmək.
 II.cavanlaşmaq>{kim}tamamlayıcı
 Ör. “Ay ellər!” deyiram ürəyimdə mən; Omür{kim} cavanlaşır ellər deməkdən. S.Vurğun.
- A2 I. cavanlaşmaq₁: Özünü gümrah, sağlam, cavan hiss etmək.
 II.cavanlaşmaq>[kim]
 Ör. (Ben) [kim] İdman maşğalalarından sonra xeyli cavanlaşmışam.

CƏFALANMAQ

- A1 I. cəfalanmaq₁: Cəfa çəkmək, ezab çəkmək, zülm çəkmək, möhnət çəkmək, iztirab çəkmək.
 II.cəfalanmaq>[kim]
 Ör. Parimi görəndə edim ziyarət; Canım [kim] yar yolunda cəfalanıbdı. Qurbani.

CƏFTƏLƏMƏK

- A1 I. cəftləmək₂: Cefte ilə bağlamaq, ceftesini vurmaq.
 II.cəftləmək>[kim] [kim]
 Ör. Xəlil Mirza[kim] yüyürüb özünü stansiya raisinin yanına saldı və qapını [kimi] tez içəri tərəfdən caftaladı. Q.İlkin.

CƏMLƏMƏK

A1 ⁵³ I. cəmləmək₂: Toplamaq, bir yere toplamaq (yığmaq).

II. cəmləmək>[kim] [kimi]

Ör.

A2 I. cəmləmək₂: Birbirinin üstünə gəlmək

II. cəmləmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Ədahları_[kimi] camladı

CƏMLƏŞMƏK

A1 I. cəmləşmək₂: Bir yere toplanmaq, bir yere yığılmaq, cəm olmaq.

II. cəmləşmək>[kim] [kime]

Ör. Dasta_[kim] bir yera_[kime] camlaşar, bir “ana” seçərdi. H.Sarabski.

CƏRGƏLƏNMƏK

A1 I. cərgələnmək₁: Cerge-gerge, sıra- sıra düzülmək, durmaq, sıralanmaq.

II. cərgələnmək>[kim]

Ör. (Siz)_[kim] Baxın cərgələnib keçən asgara; Sasina sas verir har dağ, har dara. S.Vurğun.

CƏRİMƏLƏMƏK

A1 I. cərimələmək₂: Birinə pul cezası kəsmək: cerime etmək.

II. cərimələmək>[kim] [kimi]

Ör. Muzdur iltica ilə ondan soruşdu: ağruvi alım, bay, axır bilmədim, pirğuror ağa_[kim] mani_[kimi] Sibira göndərir, yoxsa carimalayır? S.M.Qenizade.

CƏSARƏTLƏNMƏK

A1 I. cəsarətlənmək₁: Cəsaret etmək, qorxusu gedib cüretlənək, üreklənək; özündə cəsaret hiss etmək; ruhlanmaq; daha heç şeydən qorxmamaq.

II. cəsarətlənmək>[kim]

Ör. (Ben)_[kim] Qadın mersiyexana:] Nahayat, cəsaratlandı; mana xudbin hislər gəldi, o sas manim olacaq - dedim. Çe- menzeminli.

⁵³ “Cəmləmək” fiilinin birinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır iki mantıksal istemə sahib olduğu söylənebilir.

CƏZALANDIRMAQ

- A1 I. cəzalandırmaq₂: Ceza vermek, cəzaya məhkum etmək, cəzaya layiq olanın cəzasını həyata keçirmək.
 II. cəzalandırmaq>[kim] [kimi]
 Ör. Sovet hökuməti [kim] bütün bəyləri sürgün etdiyi kimi bunları [kimi] da cəzalandırır (Ə T X T)

CİGİLDAMAQ

- A1 I. cığıldamaq₁: Cığ-cığ ses çıxarmaq, cığıltı sesi çıxarmaq.
 II. cığıldamaq>[kim]
 Ör. Əlikramın cahangları [kim] köpüklənsə də, sasi gücsüz cığıldadı.
 B.Bayramov.

CİLİZLƏŞMƏQ

- A1 I. cılızlaşmaq₁: Get-gədə balacalaşmaq, cılız olmaq, sısqalaşmaq.
 II. cılızlaşmaq>[kim]
 Ör. Uşaq[kim] lap cılızlaşır.
 A2 I. cılızlaşmaq: Əvvəlki keyfiyyətini, sanbalım itirmək.
 II. cılızlaşmaq>[kim]
 Ör. Ən böyük zirvələri fəth edən insan [kim] bir anda necə də cılızlaşır, ilahi.(İ N T)

CİNDİRLƏŞMƏQ

- A1 I. cındırlaşmaq₁: Çox işlənməkdən, geyilməkdən tamamilə yararsız hala gəlmək, cırılmaq, yırtılıb-dağılmaq, yıpranmaq.
 II. cındırlaşmaq>[kim]
 Ör. Üst- başı [kim] lap cındırlaşıb.

CİNQİLDAMAQ

- A1 I. cıncıldamaq₁: Cıncıltı çıxarmaq, cıncıltı sesi çıxarmaq, cıq-cıq elemək.
 II. cıncıldamaq>[kim]
 Ör. Qulaqlarımda cingildəyir
getmək istəmədiyi yerə
gedən ölünün səsi: [kim]
 E..S..İ..., ESİ.. (B X X Q)

CIRILDAMAQ

- A1⁵⁴ I. cırıldamaq₁: Cırıltı sesi çıxarmaq, cır- cır elemek.
II. cırıldamaq>[kim]
Ör. Pancaranın qabağında pillakanın taxtaları_[kim] ara-sıra cırıldayırdı.
İ. Hüseyinov.
- A2 I. cırıldamaq₁: Cırcırma haqqında.
II. cırıldamaq>{kim} tamamlayıcı
Ör. Cırcırma_{kim} cırıldayır.

CIRILMAQ

- A1 I. cırılmaq₁: Daralmaqdan, çekilməkdən və ya çox işlənib köhnəlməkdən yıpranmaq, üzülmək, didilmək, kesilmək.
II. cırılmaq>[kim]
Ör. Köynayın qolu_[kim] cırılmışdır.
- A2 I. cırılmaq₁: Parçalanmaq, partlamaq.
II. cırılmaq>[kim]
Ör. Xülasə, Şükür çomağı götürüb çapardan keçdi və çatan kimi elə vurdu ki, Kazımın başı qarpız_[kim] tak cırıldı. Çemenzeminli.
- A3⁵⁵ I. cırıldamaq₁: Cırıltılı ses çıxarmaq.
II. cırıldamaq>[kim]
Ör. Nadir Safiarali müəllimin sualına yavaş, titrək səsə cavab verdi: - Yaxşı müəllim. - Yox, bu olmadı. Sasın_[kim] cırıldayır. M. İbrahimov.

CIRLAŞMAQ

- A1 I. cırlaşmaq₁: Nesli pozulmaq, cinsi pozulmaq, pisləşmək.
II. cırlaşmaq>[kim]
Ör. Təcrübə göstərir ki, zeytun ağaclarına pis baxıldıqda meyvaları_[kim] cırlaşır. İ. Axundzadə.
- A2 I. cırlaşmaq₁: Əvvəlki keyfiyyətini, dəyərini, gözəlliyini vs ni itirmək; pisləşmək.

⁵⁵ "Cırıldamaq" fiilin birinci anlam dəyişkəsi üçüncü anlam dəyişkəsini də kapsamaktadır. Ancak anlam olarak fərqləşməkdədir. Semantik sınırlılıqlar açısından "[kim]" üçüncü anlam dəyişkəsində "insan" birinci anlam da isə "somut"u qarşılamaktadır.

II. cırlaşmaq>[kim]

Ör. Burda söhbət _[kim] cırlaşır, danışmaq məqsədüeyğun deyil.

CIRMAQ I

A1 I. cırmaq₂: Kağız, parça kimi şeyləri qıraqlarından dartaraq parça-parça, doğram-doğram etmək.

II. cırmaq>[kim] [kimi]

Ör. Garay _[kim] deyilan sözü eşitmir, verilən darsi azbarlamır, fiarşların üstündə yumbalamr, dafitar-kitabını _[kimi] cırır, al-ayaq altına atırdı. S.Rehimov.

A2 I. cırmaq₂: Cırmaqlamaq.

II. cırmaq>[kim] [kimi]

Ör. (Ben) _[kim] Bir döyüş ve bir zefər yarpağını _[kimi] cırırım.(A D A L)

A3 I. cırmaq₂: dan. Gizlice qaçmaq, götürülmək.

II. cırmaq>[kim] [kimden]

Ör. Man _[kim] geca bağların içindən _[kimden] cırdım. Mir Celal.

CIRNAMAQ

A1 I. cırnamaq₁: Zarafat götürməyək və ya başqa bir şeyden qızıışmaq, hirslenmək, özündən çıxmaq.

II. cırnamaq>[kim]

Ör. Bir vaxtlar balaca Anderseni gelecek yazıçını da qonum- qonşunun oğlanları _[kim] cırnadar, onu mesxereye qoyub babası kimi deli bir kişi olacağını söyleyerdilər.(N)

A2 I. cırnamaq₂: Çekilmək, acizlik göstərmək, acizliyini boynuna almaq.

II. cırnamaq>[kim] [kimden]

Ör. Ramiz Mehdiyev _[kim] nədənsə isə bu bəyanatdan _[kimden] cırnadı və özünə yaxın şəxslər və mətbuat vasitələri tərəfindən ordunun üzərinə yeridi.

CIZILDAMAQ

A1 I. cızıldamaq₁: Cız-cız elemək, cızıltı sesi çıxartmaq.

II. cızıldamaq>[kim]

Ör. Pavluşa alini alına çakdi, tar _[kim] qızarmış damirin üstünə tökularak cızıldadı. M.S.Ordubadi.

CIZMAQ

- A1 I. cızmaq₁: Xett, cızıq çəkmək; dımağı ve başqa berk, ucu iti bir şeylə basaraq iz buraxmaq.
II. cızmaq>[kim]
Ör. Xalil_[kim] döş cibindən qalamini çıxarıb, katibin dırnağı ilə cızdığı yerdən imzasını atdı. M.Hüseyn.
- A2 I. cızmaq₁: Qaralama şəklində yazmaq, çəkmək, hazırlamaq.
II. cızmaq>[kim]
Ör. (Sen)_[kim] Yazdın, cızdın; Qabağında(A D A L)
- A3 I. cızmaq₂: Siyirmək, derisini qopartmaq.
II. cızmaq>[kim] [kimi]
Ör. Tikan_[kim] alimi_[kimi] cızdı.
- A4⁵⁶ I. cızmaq₂: Cırmaqlamaq, cırmaq, cızıq-cızıq elemək.
II. cızmaq>[kim] [kimi]
Ör.
- A5 I. cızmaq₂: Düşünmək, düzəltmək.
II. cızmaq>[kim] {kimi/ne} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Plan_{ne} cızdı.

CIZMA-QARALAMAQ

- A1 I. cızma-qaralamaq₂: Seliqəsiz, nece gəldi, telesik yazmaq və ya çəkmək (şəkil).
II. cızma-Qaralamaq>[kim] [kimdən]
Ör. (Ben)_[kim] Ancaq mani xarab iş o idi ki, har na işa gedirdimsə, garak bir yekə kağız alıma alıb, hekayadan, nağıldan_[kimdən] cızma-qaralayaydım.
C.Memmedquluzadə.

CİBLƏMƏK

- A1 I. cıbləmək₂: Başqasının pulunu menimsemək, cibinə ötürmək.
II. cıbləmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Kimin ixtiyarı var, manim pulumu_[kimi] cıblasın. Alnımın tari ilə

⁵⁶“Cızmaq” fiilinin dördüncü anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır, lakin məntiqi istəmləri iki olduğu deyilə bilər.

qazanmışam. M.Hüseyn.

CİDDİLƏŞMƏK

- A1 I. ciddiləşmək₁: Ciddi görkem almaq, ciddi şəkil almaq, ciddi tövr almaq.
II. ciddiləşmək>[kim]
Ör. Qardaşı oğlunun gözlərində taş- viş və hayacan oxuyanda istar-istamaz Sultanın da sifiati_[kim] ciddiləşdi. İ.Hüseynov.
- A2 I. ciddiləşmək₁: Güclenmək, şiddetlenmək, gerginləşmək, ciddi şəkil almaq.
II. ciddiləşmək>[kim]
Ör. Mübahisa_[kim] getdikca ciddiləşdi.

CİKKİLDƏMƏK

- A1 I. cikkildəmək₁: Cik-cik ses çıxarmaq (körpə quşlar haqqında).
II. cikkildəmək>[kim]
Ör. Cikkildəyir quşlar_[kim] yuvalarında; Köçarilər durmuş ovalarında.
Sehhet.
- A2 I. cikkildəmək₁: dan. Yersiz söhbətə qarışmaq, müdaxilə etmək.
II. cikkildəmək>[kim]
Ör. Bu_[kim] na cikkildəyir?

CİLALAMAQ

- A1 I. cilalamaq₂: Əşyaya cila vermək, sürtməklə parıldatmaq, parıltı vermək.
II. cilalamaq>[kim] [kimi]
Ör. Əsrlər boyu dalğalar_[kim] bu daşları_[kimi] elə yuyub cilalamışdı ki, onlar güzgü tək barq vururdu. M.Süleymanov.
- A2 I. cilalamaq₂: Yaxşılaşdırmaq, təkmilləşdirmək, gözəlləşdirmək.
II. cilalamaq>[kim] [kimi]
Ör. Xalq_[kim] öz mahmlarını_[kimi] əsrlər boyu cilalayır və təkmil- liliyin an yüksək dərəcəsinə çatdırır. Ə.Be- delbəyli.

CİLDLƏMƏK

- A1 I. cildləmək₂: Kitaba vəsə cild çəkmək.
II. cildləmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Ümumi daftarı_[kimi] cildlədi.

CİLİKLƏNMƏK

A1 I. ciliklənmək₁: Cilik-cilik olmaq, tike- tike olmaq, parça-parça olmaq, qelpelenmək.

II. ciliklənmək>[kim]

Ör. Şüşə_[kim] daşa dayib ciliklandı. B.Bayramov.

CİLOVLAMAQ

A1 I. cilovlanmaq₂: Başına cilov keçirmək, yüyenlemek.

II. cilovlanmaq>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] - Atını_[kimi] minan cilovlar. (Ata. sözü).

CİLVƏLƏNMƏK

A1 I. cilvələnmək₁: Nazlanmaq, naz etmək, ezilib-büzülmək

II. cilvələnmək>[kim]

Ör. Görürsan mi oğrun baxan gözali_[kim]; Tarlan kimi necə cilvalanıbdir?

Aşıq Əlesger

A2 I. cilvələnmək₁: Mec. menada təşbehlerde.

II. cilvələnmək>[kim]

Ör. Su üstündə cilvalanır; Söyüdlərin yarpaqları_[kim].

B.Vahabzadə.

CİNGİLDƏMƏK

A1 I. cingildəmək₁: Cingiltili ses çıxarmaq, cingilti çıxarmaq.

II. cingildəmək>[kim]

Ör. Tas_[kim] ya düşdü, ya cingildadi. (Mesel).

CİNLƏNMƏK

A1 I. cinlənmək₁: Berk hirslenmək, qızmaq, özündən çıxmaq, acığı tutmaq.

II. cinlənmək>[kim]

Ör. Əllafi_[kim] elə cinlanmışdı ki, sasi bazarı tutmuşdu. Mir Celal.

CİNSLƏŞDİRMƏK

A1 I. cinsləşdirmək₂: Seleksiya vs. üsullarla cinsi, keyfiyyəti yaxşılaşdırmaq.

II. cinsləşdirmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Inakları_[kimi] cinsləşdirdi.

CİVİLDƏMƏK

- A1 I. civildəmək₁: Civ-civ (civil-civil) elemək, civilti sesi çıxarmaq.
 II.civildəmək>[kim]
 Ör. Nuraddin gözlerini dolandıranda gördü ki, bir yuvadan dörd sarça balası
 [kim] başlarını bayıra çıxarıb civildayırlar. S.S.Axundov.

CODLAŞMAQ

- A1 I. codlaşmaq₁: Cod olmaq, zerifliyini, inceliyini itirmək; kobudlaşmaq, qabalaşmaq, sertləşmək.
 II.codlaşmaq>[kim]
 Ör.Tükləri[kim] codlaşdı.
- A2 I. codlaşmaq₁: Mec. menada.
 II.codlaşmaq>[kim]
 Ör. Üzünü niyayana tutursan, eşitmirsən? -Dilavarin sası[kim] codlaşdı.
 V.Şıxlı.

COŞMAQ

- A1 I. coşmaq₁: Şiddetlenmək, çox güclenmək, gurlamaq, tüğyan etmək; daşmaq, kükremək (tebiet hadiseleri haqqında).
 II. coşmaq>[kim]
 Ör. Daniz[kim] coşmuşdu.
- A2 I. coşmaq₁: Qızıışmaq, qaynamaq, cuşa gəlmək.
 II. coşmaq>[kim]
 Ör. Mahabbat[kim] coşdu, mani bürüdü, “Ruqiyya, Ruqiyya” dedirdi.
 A.Divanbeyoğlu.
- A3 I. coşmaq₁: Özündən çıxmaq, hirslenmək, qızıışmaq, qezeblenmək.
 II. coşmaq>[kim]
 Ör. Tahir[kim] istar-istamaz tamkinini pozaraq coşdu. S.Rehimov.

COŞUB-DAŞMAQ

- A1 I. coşub- daşmaq₁: Güclenmək, şiddetlenmək, artmaq, gurlamaq, kükremək.
 II.coşub- Daşmaq>[kim]
 Ör. Sel[kim] coşub-daşır.
- A2 I. coşub- daşmaq₁: Coşmaq.
 II. coşub- Daşmaq>[kim]

Ör. Bu söz üza- rina şişman adam_[kim] coşdu-daşdı, ağzı köpük- lanarak: -
Bu sözün sana neçaya mal olaca- ğını bilmirsan? A.Şaiq.

- A3 I. coşub- daşmaq₁: Bir şeyin çoxluğunu, güclü teza- hürünü bildirir.
II. coşub- Daşmaq>_[kim]
Ör. Tarlada iş_[kim] coşub-daşır.

CUQQULDAMAQ

- A1 ⁵⁷ I. cuqquldamaq₁: cikkildamak.
II. cuqquldamaq>_[kim]
Ör.
A2 I. cuqquldamaq₁: Ötmek, bimefese danışmaq.
II. cuqquldamaq>_[kim]
Ör. (Sen)_[kim] Na cuqquldayırsan?

CUMMAQ

- A1 I. cummaq₂: Süretle, celd qaçmaq, celd getmək, ayaq alıb gəlmək, ya
getmək.
II. cummaq>_[kim] [kime]
Ör. - Pristav_[kim] özü atdan düşüb, içariya_[kime] cumdu. M.Hüseyn.
A2 I. cummaq₂: Üstünə atılmaq, hemle etmək.
II. cummaq>_[kim] [kime]
Ör. (Ben)_[kim] O qadar xoşlanıram tüstüsü çıxcaq kababın; Ac pişiktak
cumuram şövq ilə birbaşa ata_[kime] M.Ə.Sabir.
A3 I. cummaq₂: Dalmaq, baş vurmaq.
II. cummaq>_[kim] [kime]
Ör. (O)_[kim] Suyun dibinə_[kime] cumdu.
A4 I. cummaq₂: Mec. menada.
II. cummaq>_[kim] [kime]
Ör. Əlasgar qurbandı bela galına; Sonatak_[kim] cumubdur eşqin gölüna_[kime]
.Aşiq Əlesger.

⁵⁷ "Cuqquldamaq" fiilinin birinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak matıksal istemi tek olduęu söylenebilir.

CURLAŞMAQ

- A1 I. curlaşmaq₂: Yoldaş olmaq, dost olmaq, hemtay olmaq.
 II. curlaşmaq>[kim] [kimle]
 Ör. Tez bir zamanda bu yankı_[kim] az qala bütün şəhərlə_[kimle] curlaşdı:
 hansı küçədə qəhqəhə, hansı tində hay-küy səsləri ucalırdısa, demək, Berron
 orda

CURULDAMAQ

- A1 I. curuldamaq₁: Cur-cur elemek, quruldamaq.
 II. curuldamaq>[kim]
 Ör. - Öküz inildamakdan qarnı_[kim] curuldayır. Ə.Veliev.

CÜCƏRMƏK

- A1 I. cücərmək₁: Yetişmek, boy atmaq, torpaqdan çıxmaq, görünməyə
 başlamaq (bitki haqqında).
 II. cücərmək>[kim]
 Ör. Havalər qızdıqca çiyid_[kim] cücarirdi.

CÜKKÜLDƏMƏK

- A1 I. cükküldəmək₁: Cük-cük elemek, “cük-cük” ses çıxarmaq.
 II. cükküldəmək>[kim]
 Ör. (Sen)_[kim] [Tanya Toğrula:] Bura bax, indi da qurbağanın yerina özün
 cükküldəyirsən. C.Cabbarlı.

CÜRƏLƏŞMƏK

- A1 I. cürələşmək₁: Balacalaşmaq, kiçikləşmək, sısqalaşmaq.
 II. cürələşmək>[kim]
 Ör. Uşaq_[kim] getdikca cürələşir.

CÜRƏTLƏNMƏK

- A1 I. cürətlənmək₁: Cesaretlenmek, cürete gelmek, cesarete gelmek,
 üreklənmək.
 II. cürətlənmək>[kim]
 Ör. Bürcü Sultan_[kim] bu sözü ondan eşidib, bir az da cüratlandı. “Koroğlu”.

CÜTLƏMƏK

- A1 I. cütləmək₂: Eyni qebilden olan iki şeyi bir-birinin yanma qoymaq, cüt
 elemek, cüt qoymaq, qoşalamaq.

II. cütləmək>[kim] [kimi]

Ör. Ə m i r B a h a d ı r [kim] Xoş gəldin, sağ ol (nökərə) Ay gədə, səfirin başmaqlarını [kimi] cütlə!(S)

A2 I. cütləmək₂: İki-iki götürmək, ikilemək, cüt-cüt ayırmaq.

II. cütləmək>[kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Qapının ağzında ayaqqabılarını [kimi] çıxardıb cütlədi.(Ç)

A3 I. cütləmək₃: Başmaqlarını (qabağına) cütləmək

II. cütləmək>[kim] [kimi] {kime} tamamlayıcı

Ör. (Onlar) [kim] O oldu ki, Hasanovun başmaqlarını [kimi] cütlədilər qabağma {kime} Mir Celal.

CÜYÜLDƏMƏK

A1 I. cüyüldəmək₁: Cikkildəmək, ciyildəmək

II. cüyüldəmək>[kim]

Ör. Farli cüca [kim] yumurtada cüyüldər. (Ata. sözü).

ÇAĞIRMAQ

A1 I. çağırmaq₁: Birinin adım, yaxud texellüsünü, leqebini ucadan deyərək yanına gəlməsini, yaxmlaşmasını, ya da cavab vermesini istəmək.

II. çağırmaq>[kim]

Ör. Mahirə [kim] durna boğazını yuxarı tutaraq çağırırdı: - Sarxan, Sarxan! M.Hüseyn.

A2 I. çağırmaq₃: Bir yere dəvət etmək.

II. çağırmaq>[kim] [kimi] [kime]

Ör. Qış tətilinə gələn bacısı [kim] qızı Zərifəni [kimi] Qafar bu gün qonaq [kime] çağırmışdı. Ə.Əbülhəsən.

A3 I. çağırmaq₂: Mühüm bir işi görməyə dəvət etmək, cəlb etmək, ruhlandırmaq.

II. çağırmaq>[kim] {kime} tamamlayıcı

Ör. (O) [kim] - Mənim də köksümdə bu səs bağırır; Hünərə, əməyə, işə {kime} çağırır. A.Şaiq.

A4 I. çağırmaq₂: Adəten hərəkət bildiren bezi isimlərlə birlikdə təklif etmək, tələb etmək mənasında tərkiblər emelə gətirir.

II. çağırmaq>[kim] {kime} tamamlayıcı

- Ör. (O)_[kim] Sukuta_[kime] çağırdı.
- A5 I. çağırmaq₂: Iclas, müşavire, kollegial orqan ve s. üzvlərini mesele hell etmək, meslehetleş- mek, bir qərar çıxarmaq üçün bir yere yığ- maq.
II. çağırmaq>[kim] {ne}_{tamamlayıcı}
Ör. (Ben)_[kim] Iclas_[ne] çağırdım.
- A6 I. çağırmaq₃: Çağırış vereqesi ilə birinin bir yere gəlməsini xahiş və ya teleb etmək.
II. çağırmaq>[kim] [kime] [kimi/ne]
Ör. (Onlar)_[kim] Əgər Rüstəm kişi sözünün üstündə möhkəm durmasaydı, yəqin qız toyuna_[kime] da zurnaçı_[kimi] çağıracaqdılar.
- A7 I. çağırmaq₂: məc. Hava ilə oxumaq.
II. çağırmaq>[kim] {ne}_{tamamlayıcı}
Ör. [Balaqız:] Səfi oğlu Iskəndər_[kim] gecələr səhərə dək sizin doqqazda bayatı_[ne] çağırır. Ə. Haqverdiyev.
- A8 I. çağırmaq₂: məc. Arzu etmək, istəmək, hevesində olmaq.
II. çağırmaq>[kim] [ne]
Ör. İfitara bir az qalanda mömin müsəlmanlar_[kim] təsbəh çevirə-çevirə dodaqları duam vird eləyəndə ürəkləri də plov_[ne] çağırır.
C. Memmedquluzade.

ÇAĞLAMAQ

- A1 I. çağlamaq₁: Çağılı ilə axmaq, şırıltı ilə köpüklənərək tökülme.
II. çağlamaq>[kim]
Ör. Şəlalə_[kim] çağlayır.
- A2 I. çağlamaq₁: Obrazlı təşbehlerde.
II. çağlamaq>[kim]
Ör. Könül hıçqırtısı, qəlb atəşi, can yanğısıdır; Sən_[kim] mənim gözyaşım ol, çağla, Segah, çağla, Segah! B. Vahabzade.

ÇAXMAQ II

- A1 I. çaxmaq₂: Ateş açmaq üçün tüfəngin, tapançanın çaxmağın çəkib buraxmaq; atəş açmaq; güllə ilə vurmaq.
II. çaxmaq>[kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim] Hamin saat tüfiəngin iki gözünü_[kimi] da çaxdım, ancaq heç

biri daymadi. M.Rzaquluzade.

- A2 I. çaxmaq₁: Birden-bire işıldamaq, parıldayıb berk şaqıldamaq (ıldırım, şimşek haqqında).
II. çaxmaq>{kim}_{tamamlayıcı}
Ör. Şimşək_{kim} çaxdı.
- A3 I. çaxmaq₁: Obrazlı teşbehlerde işledilir.
II. çaxmaq>{kim} tamamlayıcı
Ör. Damir qayanın gözləri alovlanır, baxışlarından ıldırımlar_{kim} çaxırdı.
H.Nezerli.
- A4 I. çaxmaq₃: Vurmaq, ilişdirmek.
II. çaxmaq>[kim] [kime] [ne]
Ör. (O)_{kim} Başına_{kime} bir yumruq_{ne} çaxdı.
- A5 I. çaxmaq₂: Əlle ve ya elde tutulan bir şeyle vurmaq; qaxmaq.
II. çaxmaq>[kim] {ne}_{tamamlayıcı}
Ör. (O)_{kim} Mıx_{ne} çaxdı.

ÇAXNAŞMAQ

- A1 I. çaxnaşmaq₁: Asayış, emin-amanlıq pozulmaq, hamı bir-birine deymək, qarışıqlıq düşmək, çaxnaşma düşmək.
II. çaxnaşmaq>[kim]
Ör. Camaat_{kim} çaxnaşdı, qasırğalı dəniz kimi irəli hUcum çəkdi.
Ə.Veliev.

ÇAQQILDAMAQ

- A1 I. çaqıldamaq₁: Çaqılıti sesi çıxarmaq.
II. çaqıldamaq>[kim]
Ör. Gözlənilmədən Reyçəlin çəkmələrindəki tikanlar_{kim} çaqıldadı. (İ N T)

ÇALALAMAQ

- A1 I. çalalamaq₂: Çala qazımaq, çuxurlamaq, qazıb çala halına getirmək.
II. çalalamaq>[kim] [kimi]
Ör. [Bir deste adam]_{kim} boz torpağı tarpadıb, yəri_{kimi} çalala- yıb eşdilər.
S.Rehimov.

ÇALALANMAQ

- A1 I. çalalanmaq₁: Oyulmaq, oyuq emele gelmek, çala emele gelmek.
 II. çalalanmaq>[kim]
 Ör. Damcı damcı tökülən su göy daşın üstünə damcılayanda daş_[kim] çalalanır, damcı, getdikca daşı aridir va özünə yer düzəldir. S.Rehimov.

ÇALXALAMAQ

- A1 I. çalxalamaq₂: İçindəki mayenin hissəciklərini qarışdırmaq veya hell etmək üçün terpetmək, silkelemek.
 II. çalxalamaq>[kim] [kim]
 Ör. - Mehriban_[kim] güləbpuşu_[kimi] tələsik götürüb çalxaladı.
 H.Seyidbeyli.
- A2 I. çalxalamaq₂: Su ilə yaxalamaq, təmizləmək.
 II. çalxalamaq>[kim] [kim]
 Ör. Saleh_[kim] dağ sudan çay nikə alıb çalxaladı.. M.İbrahimov.
- A3 I. çalxalamaq₂: Atıb-tutmaq, silkelemek, yırgalamaq.
 II. çalxalamaq>[kim] [kimi]
 Ör. Maşın_[kim] yol boyu bizi_[kimi] çalxaladı.

ÇALIB-ÇAPMAQ

- A1 I. çalib-çapmaq₂: Talamaq, çapmaq, soymaq.
 II. çalib-Çapmaq>[kim] [kimi]
 Ör.(O) _[kim] [İbrahim xan:] ..Fətəli də acığa düşür, o da bizim kəndi-kəsəyi_[kimi] çalib-çapır. Çemenzeminli.

ÇALIB-OXUMAQ, ÇALIB-ÇAĞIRMAQ

- A1 I. çalib-oxumaq, çalib-çağırmaq₁: Bir havam musiqi aletində çalaraq oxumaq.
 II. çalib-Oxumaq, Çalib-Çağırmaq>[kim]
 Ör. [Cavanlar]_[kim] Yusifi gilə təklifi etdilər ki, bir az çalib-oxusunlar.
 S.S.Axundov.

ÇALIB-OYNAMAQ

- A1 I. çalib-oynamq₁: Musiqinin müşayiətilə oynayıb şənlenmək.
 II. çalib-Oynamq>[kim]

Ör. Cavanlar_[kim] çalib- oynayırdılar.

ÇALIŞMAQ

- A1 I. çalışmaq₁: Bir şeyi elde etmək üçün sey göstərmək, emək serf etmək, sey və qeyret göstərmək, cidd-cehd göstərmək, elleşmək.
II. çalışmaq>_[kim]
Ör. Deyirdilər ki, cavanlıqda Mirza Safiar_[kim] özü şairlik fikrinə düşüb, şeir demək üçün çox çalışmışdı, lakin bir nəticə hasil olmamışdı.
Ə.Haqverdiyev.
- A2 I. çalışmaq₂: Fealiyyət göstərmək, işləmək.
II. çalışmaq>_[kim] _[kimde]
Ör. (O)_[kim] Eldarın fikrinə görə fiabrik-zavodlarda və istehsalatda_[kimde] faydalı bir surətdə çalışa bilmək üçün qadınların savadı, yüksək təhsil olmalı imiş. S.Hüseyn.
- A3 I. çalışmaq₂: dan. Bir vəzifə daşımaq, birpəşədə işləmək.
II. çalışmaq>_[kim] _[kimde]
Ör. (O)_[kim] Haştarxanda Zaqafiqaziya Müsəlman İşləri Komissarlığında və “Hümmət” qəzetində_[kimde] çalışdığı bir ildən artıq müddətdə Ordubadınin əsərlərində günün vacib məsələlərinin izahı böyük yer tuturdu.
- A4 I. çalışmaq₂: dan. İşləmək, vəzifə daşımaq.
II. çalışmaq>_[kim] _[kimde]
Ör. Ehtiyat xala_[kim] ipək fiabrikində, boyaq-naxış sexində_[kimde] çalışırdı.
Mir Celal.
- A5 I. çalışmaq₂: İşləyərək yaratmaq, hazırlamaq, yaradıcı eməklə məşğul olmaq (adətən “üzerində” sözü ilə).
II. çalışmaq>_[kim] {kimde}_{tamamlayıcı}
Ör. (O)_[kim] Dissertasiya üzərində_{kimde} çalışdı.
- A6 I. çalışmaq₂: Öz biliyini, səviyyəsini, dünya görüşünü artırmaq üçün müntəzəm məşğul olmaq, öz üzərində işləmək.
II. çalışmaq>_[kim] {kimde}_{tamamlayıcı}
Ör. (O)_[kim] Öz üzərində_{kimde} çalışdı.

- A7 I. çalışmaq₂: Zehmet çəkmək, emək serf etmək, elleşmək, iş görmək
 II. çalışmaq>[kim] [kimde]
 Ör. Bu qız_[kim] üç gün avval atası ilə çaltık tarlasında_[kimde] çalışırdı. Mir Celal.

ÇALLAŞMAQ

- A1 I. çallaşmaq₁: Çal olmaq, bozarmaq.
 II. çallaşmaq>[kim]
 Ör. Gömgöy olan bir taxıl,_[kim] görürsan, bir gün çallayıb, bir gün ağarır, vağamyır, bir azdan tökülür, çürüyür. S.Rehimov.
- A2 I. çallaşmaq₁: Ağarmağa başlamaq, den düşmək
 II. çallaşmaq>[kim]
 Ör. İndi Rüstamin qara gur saçları_[kim] çoxdan seyraklaşmış və çallaşmışdı. M.İbrahimov.

ÇALMAQ I

- A1 I. çalmaq₂: Çalğı aletində bir musiqi növü icra etmək, çalğı aletini seslendirmək.
 II. çalmaq>[kim] {kimi/ne}_{tamamlayıcı}
 Ör. (O)_[kim] Tar_{ne} çaldı.
- A2 I. çalmaq₃: Vurmaq, çaxmaq, qaxmaq.
 II. çalmaq>[kim] {ne}_{tamamlayıcı} [kime]
 Ör. (O)_[kim] Sağ divardan sol divara_[kime] bir mıx_{ne} çalıb ip çakar, galinin ipak çarşabını o ipin üstünə atardılar. H.Sarabski.
- A3 I. çalmaq₁: Döymək, taqqıldatmaq, vurmaq.
 II. çalmaq>[kim]
 Ör. Çaldı o qapım_[kim] çaldı taq- taraq! B.Vahabzade.
- A4 I. çalmaq₂: Biçmək.
 II. çalmaq>[kim] [ne]
 Ör. (Onlar)_[kim] Bir az sonra allarına daryaz götürüb ot_[ne] çalardılar, taxıl biçirdilər. İ.Hüseynov.
- A5 I. çalmaq₂: Sancmaq, vurmaq, dişləmək (heşerat və ilan haqqında).
 II. çalmaq>[kim] [kimi]
 Ör. Əqrab_[kim] uşağı_[kimi] çaldı.

- A6 I. çalmaq₂: Müeyyen çaları olmaq, benzemek; az benzemek, oxşamaq, andırmaq (reng haqqında)
II. çalmaq>[kim] [kime]
Ör. Qulunun başının tükleri, qaşları va kirpikləri xına rangında idi, hatta darisi_[kim] bela kürana_[kime] çalırđı. M.İbrahimov.
- A7 I. çalmaq₂: Ses çıxarmaq, ses vermek, sesle bildirmek (xeber vermek), vurmaq.
II. çalmaq>[kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör. Kürd Əhmad_[kim] fıaytonçunu yola salıb, dalandan keçərək, balaca bir qapının zangini_[kimi] çaldı. M.İbrahimov.
- A8 I. çalmaq₂: Zerbe endirmek, vurmaq.
II. çalmaq>[kim] [kime]
Ör. Silahlı soldat_[kim] Qadim dayının boynunun ardından yapışdı, onu darvazadan bayıra itələdi, iki tapik da arxadan ona_[kime] çaldı. S.Rehimov.
- A9 I. çalmaq: dan. Qapıb almaq, qoparıb götürmək, almaq.
II. çalmaq>[kim] [kimi]
Ör. Əbiş_[kim] paketi görər-görməz vahşi bir hərəkətlə onun alını cırmaqlayıb paketi_[kimi] çaldı. S.Rehimov.
- A10 I. çalmaq₂: dan. Oğurlamaq, çırpışdırmaq.
II. çalmaq>[kim] [ne]
Ör. [Piran Rüsteme:] Sizinkilər_[kim] çalar qaramal, qoyun_[ne] Bizimkilər arzaq üçün saldırar. H.Cavid.
- A11 I. çalmaq₁: Qarışdıraraq eyni tərkibli kütlə halına gətirmək; qatışdırmaq, qelizləşdirmək.
II. çalmaq>[kim]
Ör. [Pərşan Mayaya:] Yaxşı, san yumurta_[kim] çal, man da samovarı odlayım. M.İbrahimov.
- A12 I. çalmaq₂: Qatışdırma-qatışdırma bişirmək.
II. çalmaq>[kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Telli öz otağmda halva_{ne} çalırđı. S.Hüseyn.

A13 I. çalmaq₂: Bir sıra isimlerden sonra getirilerek mürekkeb feil ve müxtəlif ifadələr düzəldilir; mes.: kirpik çalmaq, layla çalmaq, qanad çalmaq, el çalmaq, qabar çalmaq, qelebe çalmaq və s.

II. çalmaq>[kim] {ne} tamamlayıcı

Ör. Kənddə döyüşçülər az olduğuna görə az qalmışdı ki, ermənilər_[kim] qələbə_[ne] çalsınlar. (1905-1906-cı İ E M D)

ÇALMAQ II

A1 I. çalmaq₃: Çalğı ilə süpürmək; çalğılamaq.

II. çalmaq>[kim] [kimi] [kimlə]

Ör. [Niyaz]_[kim] sahar ala qararıqlıqdan yerindən qalxan kimi tövləyə gilir, avvalca atların altını_[kimi] kürayir, tamizləyir, çalğı ilə_[kimlə] çalır, quru peyinlə onların altını qurulaırdı. Ə.Vəliyev.

ÇALMAQ III

A1 I. çalmaq₂: Çalma kimi başına sarımaq.

II. çalmaq>[kim] [kimi]

Ör. Xanpari_[kim] acıqlı olanda kalağayısının ucu ilə başını_[kimi] çalardı. Ə.Vəliyev.

ÇAMIRLANMAQ

A1 I. çamırlanmaq₁: Palçıq olmaq, bataqlaşmaq.

II. çamırlanmaq>{kim} tamamlayıcı

Ör. Kuçə_{kim} çamırlanmışdı.

A2 I. çamırlanmaq₁: Çamıra (palçığa) bulanmaq, çamırla örtülmək, çamıra batmaq.

II. çamırlanmaq>[kim]

Ör. Kır düğünü yapcam ben diyip, ay ayakkabım_[kim] çamırlandı, of elbisem tozladı diye oturup ağılıyan hep bunlar. hı hı. bunlar seemiş bu filmi. (İ N T)

ÇAPALAMAQ

A1 I. çapalamaq₁: Ağrıdan, qızdırmadan və başqa bir səbəb üzündən çırpınmaq, bedeni sarsılmaq, el-ayağını oynatmaq

II. çapalamaq>[kim]

Ör. Xosrov hala_[kim] da çinqıl üzərində çapalaırdı. S.Rehimov.

- A2 I. çapalama₁: Zor bir vəziyyətdən qurtarmaq, yaxud da gücü çatmadığı bir işin öhdəsindən gəlmək üçün çox çalışmaq, elleşmək, cəhd etmək, seymək.
II. çapalamaq>[kim]
Ör. At_[kim] ha çapaladı, ha partdadı, ayaqlarım Damirçioğlunun alından qurtara bilmədi. “Koroğlu”.
- A3 I. çapalama₁: Mec. menada.
II. çapalamaq>[kim]
Ör. [Mollayev]_[kim] daim şübha və taraddüd içində çapalayır, ən yaxın dostlarından da şübhalanırdı. M.Hüseyn.

ÇAPARAQLAMAQ

- A1 I. çaparaqlama₁: Çaparaq gətmək və ya gəlmək; yüyürmək.
II. çaparaqlamaq>[kim]
Ör. Uşaq_[kim] çaparaqladı.
- A2 I. çaparaqlama₁: Atı berk sürmək; qovmaq.
II. çaparaqlamaq>[kim]
Ör. Atlılar_[kim] kəndin içi ilə başıaşağı çaparaqlayıb böyük darvazalı həyəətə girdilər. S.Rehimov.

ÇAPI(R)TMAQ

- A1 I. çapı(r)tmaq₂: Çapmaq, berk sürmək (adətən at haqqında).
II. çapı(r)tmaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Yenə çapırdacaq atını_[kimi] külək; İsti ocaqları soyudacaqdır. S.Vurğun.

ÇAPMAQ

- A1 I. çapmaq₂: Çapacaq, balta, külüng vs. ilə parçalamaq, doğramaq.
II. çapmaq> [kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] - Belə ki, hansı kənd Şurasının adamı harada işləyəcək, nə qədər iş görəcək, torpaq qaldıracaq, daş_[ne] çapacaq, meşə çıxaracaq - hamısı nəzərə alınmışdı. S.Rehimov.

- A2 I. çapmaq: İti sürmək (atı).
II. çapmaq>[kim] [kime]
Ör. (Onlar)_[kim] Odur atlılar dasta- dasta, ya tak-tak uzaqdan görsanırlar. Bir qeyrilari da şahardan çıxıb aşağı tarafa_[kime] çapırlar.. C.Memmedquluzade.
- A3 I. çapmaq₁: Süretle getmək, qaçmaq (at).
II. çapmaq>[kim]
Ör. At_[kim] kişnayir, çapır, toz qopur dağdan; İştə bir hanirti galir uzaqdan.
A.Sehhet.
- A4 I. çapmaq₁: Qaçıb getmək.
II. çapmaq>[kim] [kime]
Ör. Tapdıqqıl_[kim] de onun arxasınca dördnala çapdılar(A D O L)
- A5 I. çapmaq₂: Zorla ve ya başqa yolla var-yoxunu elinden almaq; talamaq, soymaq, çapıb talamaq
II. çapmaq>[kim] [kimi]
Ör. Xndemirov_[kim] çaldı, çapdı mahalı;_[kimi] O ki tutub özün keçel qurumsaq(A D S L)
- A6 I. çapmaq₃: Keserti ile, iti bir şeyle yaralamaq.
II. çapmaq>[kim] [kimi] [kimle]
Ör. Mahmud_[kim] ayağını_[kim] balta ilə_[kimle] çapdı. Z.Xelil.

ÇARPAZLAMAQ

- A1 I. çarpazlamaq₂: Bir-birinin üstüne xaçvari qoymaq, çarpaz etmək; çataqlamaq.
II. çarpazlamaq>[kim] [kimi]
Ör. Nökər_[kim] Cəfərin qollarım_[kimi] burub dalında çarpazladı.
M.Ibrahimov.

ÇARPILMAQ

- A1 I. çarpılmaq₂: Zerble, şiddetle deymək, toxunmaq, toquşmaq, vurmaq.
II. çarpılmaq>[kim] [kime]
Ör. Daniz yavaş- yavaş uğuldayır, dalğalar_[kim] zarbla qayalara_[kime] çarpılaraq şırıldayırdı. M.Hüseyn.

ÇARPIŞMAQ

- A1 I. çarpışmaq₁: Vuruşmaq, döyüşmək; mübarizə etmək
 II. çarpışmaq>[kim]
 Ör. İralıda piyadalar_[kim] çarpışır. H.Nezerli.

ÇARPMAQ

- A1 I. çarpmaq₂: Zərbə, şiddətlə toxunmaq, deymək, vurmaq.
 II. çarpmaq>[kim] [kime]
 Ör. Kür nahri _[kim] sahildaki iri daşlara və sarı qayalara_[kime] çarparaq
 hiddətlə çağlayırdı. A.Şaiq.
- A2 I. çarpmaq₁: Çırpınmaq.
 II. çarpmaq>[kim]
 Ör. Köksündə çarpardı polad ürayi; _[kim] Gözündə par- lardı uca dilayi.
 A.Şaiq.

ÇAŞMAQ

- A1 I. çaşmaq₁: Arzu olunmayan, gözənilməyən və ya çıxış yolu belli olmayan
 bir hadisə qarşısında çaşıb-qalmaq, özünü itirmək, nə edəcəyini bilməmək.
 II. çaşmaq>[kim]
 Ör. Rantik _[kim] bir anlığa çaşdı.(A D A L)
- A2 I. çaşmaq₁: Ümumiyyətlə, çaşıb-qalmaq, özünü itirmək, heyret içində
 qalmaq.
 II. çaşmaq>[kim]
 Ör. Muzdur hala_[kim] pulun qədərindən xəbəri olmadıqda, ancaq yüzlükləri
 sayanda, heyratə düşüb çaşmışdı. S.Qenizadə.
- A3 I. çaşmaq₁: Yanılmaq, sehv etmək.
 II. çaşmaq>[kim]
 Ör. Qamgin_[kim] mayus düşmənlərin istədi; Səysin, amma çaşdı, saya
 bilmədi. A.Sehhet.

ÇATAQLAMAQ

- A1⁵⁸ I. çataqlamaq₂: çarpazlamaq.
 II. çataqlamaq>[kim] [kimi]

⁵⁸ "Çataqlamaq" fiilinin birinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır lakin mantıqsal istəminin iki olduğu söylənilir.

Ör.

A2 I. çataqlamaq₂: Əl barmaqlarını biri-birine keçirmək.

II. çataqlamaq> [kim] {kimi} tamamlayıcı

Ör. (Sen) [kim] Balka uyuyanda başının altında; Kiçik allarını {kimi} çataqlayırsan. N.Xezri.

ÇATALLANMAQ

A1 I. çatallanmaq₁: Çatal kimi ikiye ay-rılmaq.

II. çatallanmaq> [kim]

Ör. İralıda yol [kim] çatallanmışdır.

ÇATIRDAMAQ

A1 I. çatırdamaq₁: Çatırtı sesi çıxarmaq; çatıldamaq.

II. çatırdamaq> [kim]

Ör. İndi ocaqdakı kömür [kim] çatırdayırdı. Q.İlkin.

ÇATLAMAQ

A1 I. çatlamaq₂: Çatıq emele gəlmək, çatlaq olmaq, parçalara ayrılmayacaq şəkildə yarımaq, bütövlüyü pozulmaq

II. çatlamaq> [kim] [kimden]

Ör. Hasan çakmanı[kim] o biri üzünə çevirdi, üst tərəfi də vəcdən çıxmışdı, nəçə yerdən[kimden] çatlamışdı. Çəmənzeminli.

A2 I. çatlamaq₁: Bir sıra isimlərdən sonra gətirilərək mürekkəb fəl və müxtəlif ifadələr düzəl- dilir; məs.: üreyi çatlamaq, başı çatlamaq, çiçeyi çatlamaq və s.

II. çatlamaq> {kim} tamamlayıcı

Ör. Dağ başında bir çoban; “Yazıq, zavallı Çolpan; Görsə, ürayi {kim} çatlar”; Deyərək, çakdi bir car. M.Müşfiq.

ÇATMAQ I

A1 I. çatmaq₂: Bir istiqamətdə gedərək nəzərdə tutulan yere yetişmək; varmaq.

II. çatmaq> [kim] [kime]

Ör. Atlılar hala dolmaları enməmiş, Məmməd bəylə Kiçikbəyim [kim] çaya [kime] çatmışdılar. Çəmənzeminli.

- A2 I. çatmaq₂: Eyni menada qatar, gəmi, maşın, teyyare və s. haqqında.
II. çatmaq> [kim] [kime]
Ör. Qatar [kim] stansiyaya [kime] çatdı.
- A3 I. çatmaq₂: Gönderilən ünvana, yere, şəxsə, sahibinə yetişmək.
II. çatmaq> [kim] [kime]
Ör. (O) [kim] Teleqram sahibinə [kime] çatdı.
- A4 I. çatmaq₂: İreliyə doğru getməkdə olan bir adamın, maşının vəs'nin ardınca gedərək ona yetişmək, yetmək, özünü ona çatdırmaq.
II. çatmaq>[kim] [kime]
Ör. (O) [kim] Heç bir şey hiss etməyən boşluqdan ibarət vücudu ilə maşına [kime] çatdı.
- A5 I. çatmaq: Vaxtında yetişmək, varmaq, özünü çatdırmaq.
II. çatmaq> [kim] [kime]
Ör. (Ben) [kim] Qatara [kime] çata bilmədim.
- A6 I. çatmaq₂: ...yaşa qədər yaşamaq, yetişmək.
II. çatmaq>{kim} tamamlayıcı [kime]
Ör. Oğlun uşaqdır, hələ xamdır, naşı,
Ancaq iyirmi beşə [kime] çatmış yaşı [kim] (H)
- A7 I. çatmaq₂: Müeyyen sayə, həddə yetişmək.
II. çatmaq>[kim] {kime} tamamlayıcı
Ör. Bali, dostun qabri usta çatdı onun ömrü [kim] sona [kime]. B.Vahabzadə.
- A8 I. çatmaq₂: Kifayət etmək, bəs olmaq, yetmək; çatışmaq.
II. çatmaq>[kim] [kime]
Ör. (O) [kim] [Əmine xanım:] Na baxırsız? Xoşunuz gəlir, atamzla, babamzla gəlin, yeyin, hamımıza [kime] çatar. Ə.Əbülhəsən.
- A9 I. çatmaq₂: Bir şeyin zəmanə gəlmək, gəlib yetişmək, gəlib-çatmaq.
II. çatmaq>[kim] [kime]
Ör. (Ben) [kim] İllər bir-bir sovuşdu, gəlib çətdim yetmişə, [kime] hələ də rast gəlmədim; bir kas ki, arzusuna doyumunca yetişə. R.Rza.
- A10 I. çatmaq₂: Qovuşmaq, yetişmək, birləşmək.
II. çatmaq>[kim] [kime]
Ör. (O) [kim] [Rövşən] bilmədi nə eləsin, başına nə çərə qılsın. Qız olduğunu

da açıb desa, tamam biabır olacaq, öz sevgilisina_[kime] çata bilməyəcəkdir. (Nağıl).

- A11 I. çatmaq₂: Melum olmaq, qulağa çatmaq, bilinmək.
II. çatmaq>[kim] [kime]
Ör. Verdiyeva bir şey da aydın oldu; demali, Vahidin masalası_[kim] yuxarılara_[kime] çatmışdır. Mir Celal.
- A12 I. çatmaq₁: Beraberləşmək, beraber olmaq, yetişmək, tay ola bilmək
II. çatmaq>[kim]
Ör. [Çerkez:] Əya, tez özünü yetir, deyasan yaman zırpı balıqdır, gücüm_[kim] çatmır. İ.Şıxlı.
- A13 I. çatmaq₂: Əlləri ilə bir şeyin etrafını tutmaq, qucaqlamaq, qavramaq.
II. çatmaq>[kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim] Sonra da gövdasında qollarım_[kimi] çatmışam; Onu bir ana bilib kölgəsində yatmışam. Z.Xəlil.
- A14 I. çatmaq₂: Başa düşmək, derk etmək.
II. çatmaq>[kim] [kime]
Ör.Sözlərdəki mana, saslardakı titrayış_[kim] isa [Rüsteme]_[kime] çatmırdı. M.İbrahimov.
- A15 I. çatmaq₂: Bir sıra isimlərdən sonra getirilərək mürekkəb feil və müxtəlif ifadələr düzəldilir; mes.: dadına çatmaq, gücü çatmaq, başa çatmaq, el çatmaq, qulağma çatmaq və s
II. çatmaq>[kim] {kime}_{tamamlayıcı}
Ör. Bununla da bu təntənəli yığıncaq_[kim] baş_{kime} catdı(1905-1906-cı İ

E M .D)

ÇATMAQ II

- A1 I. çatmaq₃: Yükləmək.
II. çatmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. (Onlar)_[kim] Har birinə_[kime] ağır taylar_[ne] çatdılar; Bizlaya- bizlaya köçə qatdılar. Q.Zakir.
- A2 I. çatmaq₁: Ocağa, sobaya vs'ye odun və s. qoyub yandırmaq; qalamaq.
II. çatmaq>[kim]
Ör. Olar mı meşədə tonqal_[kim] çatasan; Galan yağış adak izi qalmasın?

N.Xezri.

ÇEÇƏMƏK

- A1 I. çeçəmək₁: Nefes borusuna bir şey düşməsi neticesinde teng nefes olmaq; anen boğulmaq.
II. çeçəmək>[kim]
Ör. Tahir_[kim] çeçadi.

ÇEŞİDLƏMƏK

- A1 I. çeşidləmək₂: Çeşidlere, növlere ayırmaq
II. çeşidləmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Karto/u_[kimi] çeşidladi.

ÇEVİKLƏŞMƏK

- A1 I. çevikləşmək₁: Çevik olmaq, qıvrıqlaşmaq, zirekləşmək.
II. çevikləşmək>[kim]
Ör. Uşaq_[kim] böyümüş, rangi açılmış, dirçalmış, çevikləşmişdi. Mir Celal.

ÇEVİRMƏK

- A1 I. çevirmək₃: İstiqaməti dəyişdirmək, başqa terefe yönəltmək.
II. çevirmək>[kim] [kimi] [kime]
Ör. (Sen)_[kim] Üzunu_[kimi] biza_[kime] çevir.
- A2 I. çevirmək₂: Bir şeyin vəziyyətini, yerini dəyişmək; döndərmək.
II. çevirmək>[kim] [kime]
Ör. Yoxsa, yerin altı_[kim] üstünə_[kime] çevriler, her şey mehv olub geder(A D O L)
- A3 I. çevirmək₃: Başaşağı qoymaq, döndərmək.
II. çevirmək>[kim] [kimi] [kime]
Ör. [Qerenfil xala]_[kim] damkeşi_[kimi] üzüqoylu qazanın ağzına_[kime] çevirdi.
Ə.Veliev.
- A4 I. çevirmək₂: Vereqləmək.
II. Çevirmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Müşkünaz oturdu. Açıq kitabın varaqini_[kimi] çevirdi. Ə.Veliev.

- A5 I. çevirmək₃: Bir şeyi başqa bir vəziyyətə salmaq, başqa bir şeyə döndərmək, ona tamamilə başqa bir görünüş vermək.
II. çevirmək>[kim] [kimi] [kime]
Ör. Alovun saçdığı ışığı_[kim] gəcani _[kimi] gündüza_[kime] çevirmişdi.
Ə.Veliev.
- A6 I. çevirmək₃: Tercüme etmək.
II. çevirmək>[kim] [kimi] [kime]
Ör. (Ben) _[kim] — Rusiya şerinin şahasarini; _[kimi] Çevirdim Vaqi/in şirin dilina_[kime:]! S.Vurğun.
- A7 I. çevirmək₂: dan. Şumlamaq, tepmək, bellemək.
II. çevirmək> [kim] [kimi]
Ör. (Sen) _[kim] Qoş kotanı, çevir gilan düzləri; _[kimi] Günlüyün birindən bir anbar olsun. Aşiq Əlesger.

ÇEVRƏLƏMƏK

- A1 I. çevrələmək₂: Ətrafını sarmaq, əhatə etmək, dövreləmək, qaplamaq.
II. çevrələmək> [kim] [kimi]
Ör. Xalq _[kim] meydanı _[kimi] çevrəlayib gözlayirdi. Çemenzeminli.

ÇEYNƏMƏK

- A1 I. çeynəmək₂: Ağıza qoyulan bir şeyi dişlə qırmaq, ezmək, xırdalamaq, ovmaq.
II. çeynəmək>[kim] [kimi]
Ör. Atın nefesinde tendir alovu,
Dehneli_[kim] cilovu_[kimi] gemirer, çeyner.(D Ç B)
- A2 I. çeynəmək₂: Dişləri ilə kəsmək, gemirib qırmaq
II. çeynəmək>[kim] [kimi]
Ör.Har yerdən ümidini kəsmiş Mahbusi_[kim] ipini_[kimi] çeynəyərək qolunun birini açmışdı. M.İbrahimov.
- A3 I. çeynəmək₂: Hirs, qəzəb, acıq ifadəsi olaraq dodaqlarını, bığlarını dişləri arasına alıb ezmək, gemirmək.
II. çeynəmək>[kim] {kimi} tamamlayıcı

Ör. (O) [kim] Acıqdan çeynadi dil-dodağını; {kimi} Kinin- dan yeyirdi ürək yağını. A.Şaiq.

- A4 I. çeynəmək: Bir sözü çox tekrar etmək; tekrarlamaq, bayağılaşdırmaq.
II. çeynəmək> [kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör. (O) [kim] Axşamacan hamı bu sözləri [kimi] ağzında çeynayirdi və çeynayib özgasına verirdi. B.Talıblı.
- A5 I. çeynəmək₂: Tapdalamaq, ayaqlar altma salmaq.
II. çeynəmək> [kim] [kimi]
Ör. [Xeyyam:] Çeynadik yıpramış adatlari [kimi] biz; [kim] Böylə azada ömür sürmədiyiz. H.Cavid.

ÇƏKİN MƏK

- A1 I. çəkinmək₂: Her hansı bir sebebe görə bir şeyi etməyə eli getmemək.
II. çəkinmək> [kim] [kimden]
Ör. (Ben) [kim] [Per- zad:] Sandan [Bayramdan] [kimden] çəkiniram. Əgar san rüsxat versən, bir gün bu dardla özümü sağ qoymanam! M.F.Axundzade. .
- A2 I. çəkinmək₂: Ehtiyat etmək, saqınmaq, qorxmaq.
II. çəkinmək> [kim] [kimden]
Ör. Inmira mahallasinin camaatı [kim] da Əlidən [kimden] çəkinardi və özü də bunu guya sevirlər, buna hörmət edirlər. N.Nerimanov. [Solmaz:]

ÇƏKİŞDİRMƏK

- A1 I. çəkişdirmək₂: Əlledirmək, dartışdırmaq, yavaşca dartmaq.
II. çəkişdirmək> [kim] [kimi]
Ör. Tahir [kim] xallı atı quzu kimi oxşayıb sevdi, onun yalmamm [kimi] çəkişdirdi. S.Rehimov.
- A2 I. çəkişdirmək₂: Dartmaq, çəkmək.
II. çəkişdirmək> [kim] [kimi]
Ör. [Ələmdar] [kim] qapının tutacağından yapışdı, ayaqlarım [kimi] döşəməyə dayayıb çəkişdirdi. S.Rehimov.
- A3 I. çəkişdirmək₂: qarş. Dartışdırmaq.
II. çəkişdirmək> [kim] [kimi]
Ör. Uşaqlar [kim] bir-birini [kimi] çəkişdirib sakitləşməyə çalışdılar.

S.Rehimov.

ÇƏKMƏK

- A1 I. çəkmək₂: Bir şeyi tutub özünə və ya başqa bir terefe dartmaq.
II. çəkmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] İpi_[kimi] çəkdi.
- A2 I. çəkmək₂: Özünə teref çekerek açmaq.
II. çəkmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Yazı stolunun yeşiyini_[kimi] çəkdi.
- A3 I. çəkmək₃: Bir şeyi başqa bir şeyin içərisindən çekib çıxarmaq.
II. çəkmək> [kim] [kimi] [kimden]
Ör. Rüstam kişi_[kim] tüstülatmaqda olduğu trubkasını_[kimi] ağzından_[kimden] çəkdi.. M.İbrahimov.
- A4 I. çəkmək₂: Dartmaq, tutmaq.
II. çəkmək>[kim] [kimi]
Ör. Uğur_[kim] cilovu_[kimi] çekdi(A D A L)
- A5 I. çəkmək₂: Sıxmaq, dartmaq.
II. çəkmək>[kim] [kimi]
Ör. Camil_[kim] taza atlaz köynayı geydi və üstündən asgar toqqasmı_[kimi] bark çəkdi. Qllkin.
- A6 I. çəkmək₃: Özünə və ya başqasına yaxınlaşdırmaq, yaxın qoymaq.
II. çəkmək>[kim] [ne] [kime]
Ör. Hasan kişi_[kim] tünd çay dolu stakam_[ne] qabağına_[kime] çəkdi.
M.İbrahimov.
- A7 I. çəkmək₂: Lazımı yere qoymaq, yaxınlaşdırmaq.
II. çəkmək>[kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] - [Nebi:] Kürsünü_[kimi] çək, otur. S.S.Axundov.
- A9 I. çəkmək₃: Bir yere və ya bir şeyin yanına aparmaq.
II. çəkmək>[kim] [kimi] [kime]
Ör. Cuma_[kim] Göyçayı_[kimi] stansiyanın qaranlıq guşasına_[kime] çəkdi.
Ə.Əbülhəsən.

- A10 I. çəkmək₂: Örtmək, bağlamaq, qapamaq.
II. çəkmək>[kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. Aslanın anası_[kim] dalımca qapım_{ne} çəkdi, galdiyi kimi da sassızca addımlarla qayıdıb, yerinə uzandı. M.Hüseyn.
- A11 I. çəkmək₃: Örtmək, salmaq.
II. çəkmək>[kim] [kimi] [kime]
Ör. Maya_[kim] mil-mil göy ad yalı_[kimi] üstünə_[kime] çəkdi.
M.İbrahimov.
- A12 I. çəkmək₂: Sermək, salmaq.
II. çəkmək>[kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Stolun üstünə süfra_{ne} çəkdi.
- A13 I. çəkmək₃: Yemek üçün xöreyi qablara qoymaq.
II. çəkmək>[kim] [kimi] [kime]
Ör. (O)_[kim] Aşı_[kimi] nimçaya_[kime] çəkdi.
- A14 I. çəkmək₂: Bir şeyin, adeten tütünün tüstüsünü içine almaq və buraxmaq.
II. çəkmək> [kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. - [Əbdül:] Gördüm, Karim_[kim] oturub, qalyan_{e} çəkir. Ə.Haqqverdiyev.
- A15 I. çəkmək₂: Davam etmək, sürmək, vaxt aparmaq.
II. çəkmək> [kim] [Z.Ö]
Ör. İmtahan_[kim] üç saat_[Z.Ö] çəkdi.
- A16 I. çəkmək₂: Üyütmək, un, yarma və s. halına salmaq.
II. çəkmək>[kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Axşam lampa işığında Telli aldayirmanı yarma_{ne} çəkirdi.
S.Hüseyn.
- A17 I. çəkmək₃: Götürmək, qaldırmaq.
II. çəkmək>[kim] [kimden] [ne]
Ör. Veys_[kim] [Ağaseferin] sözünü kasdi və membram_[ne] valın_[kimden] çəkmək istadi. Ə.Əbülhesen.
- A18 I. çəkmək₂: Vurmaq, ilişdirmək.
II. çəkmək>[kim] [kime]
Ör. Uşaq_[kim] söyüd çubuğu ilə Əkbərin çılpaq baldırına_[kime] çəkdi. Mir Celal.

- A19 I. çəkmək₂: Çekisini müeyyenləşdirmək.
II. çəkmək>[kim] [kimi]
Ör.(Onlar)_[kim] Qızıl gülü_[kimi] akarlar; Misqal ilə çakarlar. (Mesel)
- A20 I. çəkmək₂: Tikmək, etmək.
II. çəkmək>[kim] {ne} tamamlayıcı
Ör.(O)_[kim] Divar_{ne} çəkdi.
- A21 I. çəkmək₂: Kanal, yol vs. düzəltmək; tikmək.
II. çəkmək>[kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Suvarma kanalı_{kimi} çəkdi.
- A22 I. çəkmək₁: Telefon, elektrik, radio vs. ilə techiz etmək üçün müeyyen işlər görmək.
II. çəkmək>[kim]
Ör. Işıq _[kim] çəkdi.
- A23 I. çəkmək₃: Sürtmək, gezdirmək, sığallamaq.
II. çəkmək>[kim] [kimi] [kime]
Ör. - Zahra, _[kim] yaralının başını dizi üstünə aldı, alini_[kimi] başına_[kime] çəkdi. Ə.Veliev.
- A24 I. çəkmək₂: Resm etmək.
II. çəkmək>[kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör. [Leman] _[kim] qayınanasının şaklini_{kimi} bir çox vəziyyətlərdə çəkmişdi. H.Seyidbeyli.
- A25 I. çəkmək₂: Fotoaparatla şəkil almaq.
II. çəkmək>[kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Şakil _{ne} çəkdi.
- A26 I. çəkmək₃: Geymək.
II. çəkmək>[kim] [kimi] [kime]
Ör. - [Bebir bey] _[kim] gümüş toqqasını bağladı. Boğazlı çakmasını_[kimi] ayağına_[kime] çəkdi. Mir Celal.
- A27 I. çəkmək₃: Rengləmək, boyalamaq, rəng (boya) sürtmək.
II. çəkmək>[kim] {ne} tamamlayıcı[kime]
Ör. (O)_[kim] Evin saqfiına_[kime] rəng _{ne} çəkdi

- A28 I. çəkmək₂: Malalamaq, suvaqlamaq.
II. çəkmək>[kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Mala_{ne} çəkdi.
- A29 I. çəkmək₂: Celb etmək, heveslendirmək, çox maraqlandırmaq.
II. çəkmək>[kim] [kimi]
Ör. Kand mövzusu_[kim] rassamı_[kimi] çəkir.
- A30 I. çəkmək₂: Oxşamaq, benzemek.
II. çəkmək>[kim] [kime]
Ör. (Sen)_[kim] [Rüstəm Mayaya:] Ana tarafı_[kime] çəkmisan, Qarabağ xammları zarifi doğrayan olur. M.İbrahimov.
- A31 I. çəkmək₂: Destille yolu ilə bir maddeden başqa madde almaq, tədqiq etmək
II. çəkmək>[kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Spirt_[ne] çəkdi.
- A32 I. çəkmək₂: Bir sıra isimlerden sonra getirilerek, mürekkeb feil ve müxtəlif ifadələr düzəldilir; mes.: zəhmət çəkmək, qəm çəkmək, baş çəkmək, ah çəkmək, misal çəkmək, keşik çəkmək, ezab çəkmək, dağ çəkmək və s.
II. çəkmək>[kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. Onlar_[kim] iki bağın arasından keçən yola çatanda birdən dad-fəryad_{ne} çəkdi: Ay gəlin, müsəlmanlar bizi soydular, əynimizdə, əlimizdə hər nə var idi, aldılar! Bizi lut etdilər!(1905-1906-cı İ E M D)

ÇƏNBƏRLƏMƏK

- A1 I. çənbərləmək₂: Çellek vs'ye çənber keçirmək; qurşaqlamaq.
II. çənbərləmək>[kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Çallayı_{kimi} çənbarladı.
- A2 I. çənbərləmək₂: Çənber şəklinə salmaq
II. çənbərləmək> [kim] [kimi]
Ör. Əqrab_[kim] quyruğunu_[kimi] çənbarladı.

ÇƏNGƏLƏMƏK

- A1 I. çəngələmək₂: Pencesi ilə tutmaq, tutub götürmək.
II. çəngələmək>[kim] [kimi]

Ör. [Semender] _[kim] çangaladiyi otu_[kimi] tüstülənən papirosun üstünə atdı..B.Bayramov.

ÇƏNLƏŞMƏK

A1 I. çənləşmək₁: Çən olmaq, çən basmaq, duman basmaq, sis basmaq, dumanlanmaq .

II. çənləşmək>[kim]

Ör. Geca-gündüz tanlaşır; Hava_[kim] hardan çanlaşır. A.Sehhet.

ÇƏPƏRLƏMƏK

A1 I. çəpərləmək₂: Çeper çəkmək, çeper düzəltmək.

II.çəpərləmək>[kim] [kimi]

Ör.(O)_[kim] Bostanı_[kimi] çəparladı.

ÇƏRÇİVƏLƏMƏK

A1 I. çərçivələmək₂: Çərçivəyə salmaq, çərçivəyə yerləşdirmək; haşiyələmək.

II. çərçivələmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Şakli_[kimi] çərçivaladı.

ÇƏRƏNLƏMƏK

A1 I. çərənləmək₁: Boş-boş danışmaq, çeren-peren danışmaq.

II. çərənləmək>[kim]

Ör.(Sen)_[kim] [Pirqulu Selime:] Daha san da basdır çəranladın. C.Cabbarlı.

ÇƏRLƏMƏK

A1 I. çərləmək₁: Çer xesteliyi tutmaq.

II. çərləmək>[kim]

Ör. At_[kim] çərləmişdir. Bu saat atdan qan almaq lazımdır. Ə.Veliev.

A2⁵⁹ I. çərləmək₂: Bezmək, usanmaq, tenge gəlmək, cana gəlmək, bıqmaq (danışıqdan, söhbətdən).

II. çərləmək>[kim] [kimden]

⁵⁹ “Çərləmək” fiilinin ikinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır, lakin mantıqsız istəmi iki olduğu deyilə bilər.

Ör.

ÇƏRTMƏK

- A1 I. çərtmək₂: İti bıçağın veya başqa iti aletin ucu ile yaranın vs.-nin üstünü azacıq kesmək.
II. çərtmək>[kim] [kimi]
Ör.(O) _[kim] Maharramlikda karbalayı altı aylıq uşaqların başını _[kimi] çartirdi.. Çemenzeminli.
- A2⁶⁰ I. çərtmək₂: Keçmişde: qan almaq vb. meqsədlə bedenin bir yerini iti bıçağın ucu ilə azacıq kesmək.
II. çərtmək>[kim] [kimi]
Ör.
- A3 I. çərtmək₂: Misgerlik, zergerlik vb. senetlərdə xüsusi aletlə çertik açmaq.
II. çərtmək>[kim] [kimi]
Ör.
- A4 I. çərtmək₂: Yonmaq, ucunu itilemək.
II. çərtmək>[kim] [kimi]
Ör. [Salmanov:] Man _[kim] heç yazmağa başlamamışam. Bayaقدan qalamı_[kimi] çartirdim. S.Rehman.
- A5 I. çərtmək: Üstü örtülü danışmaqla sataşmaq, toxunaqlı söz atmaq; sancmaq.
II. çərtmək>[kim]
Ör. (Sen) _[kim] [Mirbala- yev:] İkincisi da o na sözdür, çartırsan?
İ.Hüseynov.

ÇƏTİNLƏŞMƏK

- A1 I. çətinləşmək₁: Daha da çətin olmaq; ağırlaşmaq.
II. çətinləşmək>[kim]
Ör. [Əlekber:] İşlər_[kim] günbagün çətinləşir. Ə.Haqqverdiyev.

ÇİĞİRMAQ

- A1 I. çığırmaq₁: Berk qışqırmaq, bağırmaq.
II. çığırmaq>[kim]
Ör. (Sen) _[kim] Na üçün çığırırsan?

⁶⁰ “Çərtmək” fiilin ikinci və üçüncü anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır lakin matixsal istemi iki olduğu söylənebilir.

- A2 I. çığırmaq₁: Çığıra-çığıra demek, berk sesle demek.
II. çığırmaq>[kim] [ne]
Ör. Polad_[kim] çığırdı ki: Man bu dünyada; Ya- şadım namusla, vicdanla ancaq. M.Rahim.
- A3 I. çığırmaq₁: Berkden ağlamaq, feryad etmək, haray salmaq, bağırmaq.
II. çığırmaq>[kim]
Ör. Gördüm ki, bir balaca uşaq_[kim] yıxılıb adamlarm ayağının altına, çığırır. M.S.Ordubadi.
- A4 I. çığırmaq₁: Berkden özünə mexsus ses çıxartmaq (heyvanlar ve quşlar haqqında).
II. çığırmaq>[kim]
Ör. Atlar_[kim] daha da şiddatla başladılar çığırmağa. C.Memmedquluzade.

ÇİĞNAMAQ II

- A1 I. çığnmaq₂: Ayaqlamaq, tapdalamaq.
II. çığnmaq>[kim] [kimi]
Ör. Sonra da kostyumu soyunub aldı ayaqlarının altına, dəli inək_[kim] balasını çığnayan kimi çığnadı kostyumu_[kimi] (İ N T)

ÇIXAR(T)MAQ

- A1⁶¹ I. çıxar(t)maq₃: Bir şeyi bir yerden کنار etmək, xaric etmək, dışarıya atmaq.
II. çıxar(t)maq>[kim] [kimi] [kimden]
Ör.
- A2 I. çıxar(t)maq₃: Bir yerden götürüb başqa yere qoymaq.
II. çıxar(t)maq>[kim] [kimi] [kimden]
Ör. (O)_[kim] Mebeli_[kimi] otaqdan_[kimden] çıxar(t)dı.
- A3 I. çıxar(t)maq₃: Bir şeyin içerisinde olan başqa bir şeyi oradan götürmək
II. çıxar(t)maq>[kim] [kimi] [kimden]
Ör. [Qoca]_[kim] kisasini_[kimi] cibindən_[kimden] çıxardı. H.Nezerli.

⁶¹“Çıxar(t)maq” fiilinin birinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak matksal istemi üç olduğu söylenebilir.

- A4 I. çıxar(t)maq₂: İşden, vəzifeden, məktəbdən vs den xaric etmək; azad etmək.
II. çıxar(t)maq>[kim] [kimden]
Ör. (Onlar)_[kim] - [Kerbelayı:] Sabah işdan_[kimden] çıxararlar, qalaram başıma döya-döya. H.Nezerli
- A5 I. çıxar(t)maq₂: Qərar vermək, hökm vermək, təklif etmək.
II. çıxar(t)maq>[kim] [ne]
Ör. (Onlar) _[kim] İclas öz-özüna dağıldı, heç bir qərar_[ne] çıxarmadılar. M.Hüseyn.
- A6 I. çıxar(t)maq₂: Paltarını, ayaqqabısını, papağını vs kenar etmək; soyunmaq.
II. çıxar(t)maq>[kim] [kimi]
Ör. Nazlı_[kim] aynındaki tünd-şabalıd rəngli ipək köynayini_[kimi] çıxartdı. S.Rehman.
- A7 I. çıxar(t)maq₂: Bitdiyi, yapışdığı, girdiyi yerden çəkərək kökü ilə birlikdə qoparmaq
II. çıxar(t)maq>[kim] [kimi]
Ör. Çöplü çuxurun kolunu qırır, kötüyünü_[kimi] maşmlar_[kim] çıxarırdı. Ə.Veliev.
- A8 I. çıxar(t)maq₃: Tehlikəli yerden uzaqlaşdırmaq, başqa, təhlükəsiz yere köçürmək.
II. çıxar(t)maq>[kim] [kimi] [kimden]
Ör. Bayram_[kim] aşağı ayıldı, yəra sarılmış fəhlələrdən birini_[kimi] qucağına alıb ortadan_[kimden] çıxartdı.. M.Hüseyn.
- A9 I. çıxar(t)maq₂: Zorla olduğu yerden çıxmağa məcbur etmək; qovmaq
II. çıxar(t)maq>[kim] [kimi]
Ör. Mirza Qadir_[kim] evindəki kiraçilərdən heç birini_[kimi] dışarı çıxara bilməyəcəkdi. S.Hüseyn.
- A10 I. çıxar(t)maq₃: Müvəqqəti olaraq yaşadığı yerden başqa yere aparmaq.
II. çıxar(t)maq>[kim] [kimi] [kimden]
Ör. (O) _[kim] Uşaqları _[kimi] yayda şahardan_[kimden] çıxar(t)dı.

- A11 I. çıxar(t)maq₂: Neşr etmək, çap etmək, buraxmaq.
II. çıxar(t)maq>[kim] [ne]
Ör. Holms şkafa_[kim] tərəf getdi və oradan kiçik bir kitabça_[ne] çıxartdı(B N O)
- A12 I. çıxar(t)maq₁: Yerin altından istehsal etmək.
II. çıxar(t)maq>[kim]
Ör. Neft (qaz)_[kim] çıxar(t)dı.
- A13 I. çıxar(t)maq₂: Yara, səpmə və s. emele gəlmək.
II. çıxar(t)maq>[kim] {ne}tamamlayıcı
Ör. Amma sonra hamam uşaq_[kim] çıcaq_{ne} çıxardır. C.Məmmədquluzadə.
- A14 I. Çıxar(t)maq₂: dan. Oynamaq, göstərmək, nümayiş etdirmək.
II. çıxar(t)maq>[kim] {ne}tamamlayıcı
Ör. Qədim vaxtlarda komediyam_{ne} yunanılar_[kim] gülüş üçün çıxardırdılar. N.Nerimanov.
- A15 I. çıxar(t)maq₂: Atmaq, pozmaq, qaralamaq.
II. çıxar(t)maq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Əlyaz- masının beşinci abzasını_[kimi] çıxar(t)dı.
- A16 I. çıxar(t)maq₂: dan. Boşamaq, ayrılmaq.
II. çıxar(t)maq>[kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim] Arvadım_[kimi] çıxardım..
- A17 I. çıxar(t)maq₃: Bir sıra sözlərin yamna gətirilərək, müxtəlif ifadələr və mürekkeblər düzəldilir; məs.: təmizə çıxar(t)maq, əldən çıxar(t)- maq, ad çıxar(t)maq, oyun çıxar(t)maq, yad- dan çıxar(t)maq.
II. çıxar(t)maq>[kim] [kimi]{kimden}tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Kələntəriyyə tayfasını öz tərəfinə çəkib, şəhər əhalisini_[kimi] yoldan_{kimden} çıxarırdı.(Ə T X T)

ÇIXMAQ

- A1 I. çıxmaq₂: Bir yerdən (binadan, otaqdan və s.) kənar olmaq, içəridən dışarıya varmaq, getmək, xaric olmaq.
II. çıxmaq>[kim] [kimden]
Ör. Çay hazır olanadək man özümə alcaqlar alım, deyib Sona_[kim] otaqdan_[kimden] çıxdı. N.Nerimanov.

- A2 I. çıxmaq₂: Bir yere getmeye başlamaq, yola düşmək.
II. çıxmaq>[kim] [Z Ö]
Ör. Qatar_[kim] saat 2-da_[ZÖ] çıxır.
- A3 I. çıxmaq₁: Doğmaq, tülu etmək, görünmək.
II. çıxmaq>{kim}_{tamamlayıcı}
Ör. Gün_[kim] çıxdı.
- A4 I. çıxmaq₂: Yuxarı qalxmaq, başıyuxarı getmək, qalxmaq.
II. çıxmaq>[kim] [kime]
Ör. Xaspolad_[kim] kandin ortasındakı hündür tapaya_[kime] çıxdı.
M.Hüseyn.
- A5 I. çıxmaq₁: Göyermək, bitmək, yerden çıxmaq, cücertisi görünmək.
II. çıxmaq>[kim]
Ör. Pambıq_[kim] yenica çıxmışdı.
- A6 I. çıxmaq₂: riyaz. Bir ededi (reqemi) başqa bir eded (reqem) qeder azaltmaq.
10-dan 3 çıx- maq.
II. çıxmaq>[kim] [kimi]
Ör. Hacı Karim_[kim] har zaman alış-verişini nağd edar, faizini_[kimi] da veracayı puldan çıxardı. S.Hüseyn.
- A7 I. çıxmaq₂: İşini, vəzifəsini buraxmaq, terk etmək, işlediyi yerden getmək, elaqəsini kesmək.
II. çıxmaq>[kim] [kimden]
Ör. (Onlar)_[kim] Hərçənd ki, Qalanın hakimliyindən_[kimden] cıxardılar.(Ə T XT)
- A8 I. çıxmaq₂: Öz işini görüb qurtararaq getmək, yerini terk etmək.
II. çıxmaq>[kim] [kimden]
Ör. Onlar da Qara xan_[kim] kimi rəştli Hidayət xanın itaətindən_[kimden] çıxmış və Qara xan ilə hd bağlayıb belə and icmişdilər ki: «Gedib Rəşt vilayətini alsınlar və Hidayət xanı da ortadan götürsünlər».(Ə T XT)
- A9 I. çıxmaq₁: Birden-bire zahir olmaq, görünmək, qarşıma çıxmaq.
II. çıxmaq>[kim]
Ör. Yoluma bir maşın_[kim] çıxdı.

- A10 I. çıxmaq₂: Bir şeyin üstünə qalxmaq, dırmaşaraq qalxmaq.
II. çıxmaq>[kim] [kime]
Ör. (O)_[kim] Dama_[kime] çıxdı.
- A11 I. çıxmaq₂: Müeyyen hündürlükde olmaq.
II. çıxmaq>[kim] [kime]
Ör. Su_[kim] döşə_[kime] çıxır.
- A12 I. çıxmaq₂: Bir işi görmək üçün getmək, gəlmək.
II. çıxmaq>[kim] {kime} tamamlayıcı
Ör. Hemin gün padşahın kiçik oğlu_[kim] ava_{kime} çıxıbmiş. (N M X P)
- A13 I. çıxmaq₁: Qurtarmaq, sonu çatmaq, keçmək, ötmək.
II. çıxmaq>[kim]
Ör. Yaz_[kim] çıxdı.
- A14 I. çıxmaq₁: Çap olunmaq, neşr olunmaq, dərc edilmək, buraxılmaq.
II. çıxmaq>[kim]
Ör. Canbalayevin isa ilk tanqidi maqalaları_[kim] otuzuncu illərdə çıxmışdı.
İ.Hüseynov.
- A15 I. çıxmaq₂: Tehlikəli, xətərli yerdən uzaqlaşmaq.
II. çıxmaq>[kim] [kimden]
Ör. (Biz)_[kim] Bu gəca keçmişini vurduq, yıxdıq; Dağlardan_[kimden] üzə sağlam çıxdıq. M.Müşfiq.
- A16 I. çıxmaq₁: Olmaq.
II. çıxmaq>[kim]
Ör.[Geray ağa:] Yox, yox, na [Ağaxandan], na da mandan premyer_[kim] çıxar! S.Rehimov.
- A17 I. çıxmaq₂: Yerin altından hasil edilmək, əldə edilmək.
II. çıxmaq>[kimde] {kim} tamamlayıcı
Ör. Respublikamızda_[kimde] yüksək keyfiyyətli neft_{kim} çıxır.
- A18 I. çıxmaq₂: İstehsal olunmaq, alınmaq.
II. çıxmaq>[kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. Süddan_[kim] yağ_{ne} çıxır.

- A19 I. çıxmaq₂: Doğulmaq, töremək, yetişmək, meydana gəlmək.
II. çıxmaq>[kim] [kimden]
Ör. Şamaxıdan_[kimden] görkamli şairlər_[kim] çıxmışdır.
- A20 I. çıxmaq₂: Yaşamaq, salamat qalmaq, müeyyen vaxta qədər sağ-salamat yaşamaq.
II. çıxmaq>[kim] [Z Ö]
Ör. Yemsizlikdən qoyunlar_[kim] yaza_[zö] çıxmadı.
- A21 I. çıxmaq₂: İstehsal edilmək, buraxılmaq, hazırlanmaq.
II. çıxmaq>[kim] [kimden]
Ör. Hamza ilə Qadir da _[kim] biri alman topçu tüfəngini, ikincisi isə alman zavodundan_[kimden] çıxmış mauzerini gic yera doldurur, boşaldırdılar.
Ə.Əbülhəsən.
- A22 I. çıxmaq₂: Verilmək, qəbul olunmaq, elan edilmək.
II. çıxmaq>[kim]
Ör. Yeni qərar_[kim] çıxdı.
- A23 I. çıxmaq₂: Boşanmaq, erindən ayrılmaq.
II. çıxmaq>[kim] {kimden}_{tamamlayıcı}
Ör. Arvad_[kim] arından_{kimden} çıxdı.
- A24 I. çıxmaq₁: İcad olunmaq, kəşf olunmaq, düzəldilmək, buraxılmaq.
II. çıxmaq>[kim]
Ör. Zavoddan yeni markalı maşın_[kim] çıxdı.
- A25 I. çıxmaq₁: Eşidilmək, qulağa gəlmək.
II. çıxmaq>{kim}_{tamamlayıcı}
Ör. Səttərzadə isə eşitdikləri ilə kifayətlənmirmiş kimi bir neçə dəfə çağırırdı: alo! alo!.. Cavab_{kim} çıxmadı. Mir Cəlal.
- A26 I. çıxmaq₁: Hesab etmək.
II. çıxmaq>[kim]
Ör. (Onlar)_[kim] [Qədir:] Dirigözlü adamı öldürə çıxırlar. Mir Cəlal.
- A27 I. çıxmaq₃: Bir sıra isimlərdən sonra gətirilərk, mürekkeb feil və müxtəlif ifadələr düzəldilir; məs.: yoxa çıxmaq, eldən çıxmaq, yoldan çıxmaq, özündən çıxmaq, yaddan çıx- maq və s.
II. çıxmaq>[kim] [kimi] {kimden}_{tamamlayıcı}

Ör. (O) [kim] Kələntəriyyə tayfasını öz tərəfinə çəkib, səhər əhalisini [kimi] yoldan [kimden] çıxarırdı. (Ə T X T)

ÇIQQILDAMAQ

- A1 I. çıqqıldamaq₁: Çıqqıltı sesi vermek, çiq-çiq elemek.
II. çıqqıldamaq>[kim]
Ör. Saat [kim] çıqqıldayır.

ÇILDAQLAMAQ

- A1 I. çıldaqlamaq₁: Çıldaq etmək.
II. çıldaqlamaq>[kim]
Ör. (Onlar) [kim] [Reşid:] [Qorxmasına] görə bina qoyulur ki, qızı K. kandına aparıb çıldaqlasınlar, qorxuluğunu götürsünlar. T.Ş.Simurq.

ÇILĞINLAŞMAQ

- A1 I. çılğınlaşmaq₁: Azğınlaşmaq, coşmaq, deli kimi hereket etmək
II. çılğınlaşmaq>[kim]
Ör. Yorğun insan [kim] hıqqıldayır, inildəyir, söyür, söylənir, iylənir-iyələndirir, kirlənir-kirləndirir, pozğunlaşır, çılğınlaşır. (İ N T)
- A2 I. çılğınlaşmaq₁: Coşmaq, qudurmaq, azğınlaşmaq.
II. çılğınlaşmaq>[kim]
Ör. Daniz [kim] getdikca çılğınlaşırdı.

ÇILPAQLANMAQ

- A1 I. çılpaqlanmaq₁: Paltarlarını soyunmaq, çılpaq olmaq, lüt olmaq, üryan olmaq.
II. çılpaqlanmaq>[kim]
Ör. Lakin Mehriban [kim] Zakirin yanında çılpaqlanıb suya gira bilirdimi? H.Seyidbeyli.
- A2 I. çılpaqlanmaq₁: Çılpaqlaşmaq.
II. çılpaqlanmaq>[kim]
Ör. Ağac lar lütlanir, meşalar [kim] çılpaqlanırdı. S.Rehimov.

ÇIMXIRMAQ

- A1 I. çımxırmaq₂: Mezemmetle qışqırmaq, töhmetləndirmək.
II. çımxırmaq>[kim] [kime]

Ör. Əlyarov. [kim]- şoferinin üzünə[kime] baxmadan çımxırdı. M.Hüseyn.

ÇINLAMAQ

A1 I. çinləmə₁: Seslənmək, eşidilmək, sesi gəlmək.

II. çinləmə>[kim]

Ör. Haradasa musiqi[kim] çınlayır, atfafa coşqun raqs havası yayılır.

Ə.Məmmədşanlı.

ÇIRMAMAQ

A1 I. çirməmə₂: Paltarının qolunu veya şalvarının balağını bir neçə qat qatlayıb qaldırmaq, çirməlmə; çirmənmə.

II. çirməmə>[kim] {kimi}_{tamamlayıcı}

Ör. [Gülse- nem] [kim] Tahirdən cavab almamış, qollarını {kimi} çirmədi, un gətirib, xəmir yoğurmağa baş- ladi. M.Hüseyn.

A2 I. çirməmə₂: Bir işi görmək üçün hazırlıq görmək, hazırlaşmaq, hazır olub gözlemək

II. çirməmə>[kim] [ne]

Ör. (Sen) [kim] - Çirma qollarım[ne] öt ustadım; Lakin əsərlə, quru sözlə yox.

S.Rüstəm.

ÇIRPINMAQ

A1 I. çirpimə₁: Berk döyünmək, oynamaq, titrəmək, vurmaq.

II. çirpimə>{kim}_{tamamlayıcı}

Ör. [Jasmen:] Seyr etdim o heçlikləri mən də; Çirpədi könül{kim} matəm içində. H.Cavid.

A2 I. çirpimə₁: Özünü xilas etmək üçün qanadlarını oynadaraq təlaş içində çalışmaq (quşlar haqqında).

II. çirpimə>[kim]

Ör. Qızılquş[kim] pancasından qurtulub özünü insan əlində əsir görən kəlik qurtulmaq üçün həyəcanla çirpədi, əllərimizi dimdik- layirdi. A.Şaiq.

A3 I. çirpimə₁: Zərbə ilə örtülmək, bağlanmaq.

II. çirpimə>[kim]

Ör. Qapı[kim] çirpədi.

- A4 I. çirpınmaq₁: Ses çıxardaraq toxunmaq, xefifce çarpmaq.
II. çirpınmaq>[kim]
Ör. Nevə_[kim] çirpınır yatağmda: Sudan çıxmış balıq kimi. R.Rza.
- A5 I. çirpınmaq₁: Üstündeki tozu, torpağı, su damllarım düşürtmek üçün bedeni şiddetle sarsıtmaq; silkelenmek.
II. çirpınmaq>[kim]
Ör. Qoyun_[kim] çimdirilandan sonra çirpmdı.

ÇIRPMAQ

- A1 I. çirpmaq₂: Tozunu almaq veya başqa meqsedle ağac veya elle vurmaq, döyeclemek, silkelemek.
II. çirpmaq>[kim] [kimi]
Ör. Galdiyev_[kim] qapıda üst-başını_[kimi] çirpır, papağmı düzaldirdi. Mir Celal.
- A2 I. çirpmaq₃: Şiddetle vurmaq, çarpmaq, yıxmaq.
II. çirpmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. Pası_[kim] alayağını uzadır va özünü_[kimi] yera_[kime] çirpırdı. S.Rehimov.
- A3 I. çirpmaq₃: Hirsle atmaq, tullamaq, çarpmaq, vurmaq.
II. çirpmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. [Ruqiyye xamm]_[kim] alını_[kimi] qaldırdığı qadahla barabar masanın üzarina_[kime] çirpdı. S.Hüseyn.
- A4 I. çirpmaq₃: Çarpdırmaq, vurmaq.
II. çirpmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. Axırda sel_[kim] [Qaraca qızla Yasemeni]_[kimi] bir böyük daşa _[kime] çirpdı. S.S.Axundov.
- A5 I. çirpmaq₃: Şiddetle vurmaq, ilişdirmek, zerbe endirmek.
II. çirpmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. Çoban_[kim] [düşmene] qalxmağa fiürsat vermayib çomağı_[kim] başına _[kime] çirpdı va özü bağıryaran bir sasla qıy vurub irali şığıdı. M.Rzaquluzade.

- A6 I. çırpmaq₂: Tez-tez vurmaq, döyünmək (“qelbi”, “üreyi” sözləri ilə).
II. çırpmaq>[kim] [Z.Ö]
Ör. Bu zaman bizim qalbimiz_[kim] daha hayacanla_[Z.Ö] çırpır.
M.İbrahimov.
- A7 I. çırpmaq₂: Tut, qaysı və bezi başqa meyveləri ağacın budaqlarını bir şeylə vurmaq və ya elle terpetməklə yerə tökmək.
II. çırpmaq>[kim] {kimi}_{tamamlayıcı}
Ör. (O)_[kim] [Xanqulu] ağasının hayatında kalam akir, göyarti becarir, tut ağacları_[kimi] çırpır, tutundan sirka qayırdı. Çemenzeminli.
- A8 I. çırpmaq₁: B ax çırpışdırmaq.
II. çırpmaq>[kim]
Ör. [Xortdan:] Görasan, varislerinden na qadar çırpıbdır. Ə.Haq- verdiyev.
- A9 I. çırpmaq₂: Bişirmək üçün yumurtanı sındırıb içindəkini qaba tökmək
II. çırpmaq>[kim] {ne}_{tamamlayıcı}
Ör. (O)_[kim] Küküya üç dana yumurta_(ne) çırpdı.

ÇİRTİLDAMAQ

- A1 I. çirtildamaq₁: Çirt-çirt ses çıxarmaq, çirt elemək.
II. çirtildamaq>[kim]
Ör. Yanan yüzlarla elektrik lampalarının süd kimi işıqlandırdığı yerda qaynaq şamları gözqamaşdırıcı qığılcımları_[kim] çirtildayır. M.Əlizade.

ÇİRTLAMAQ

- A1 I. çirtlamaq₁: Qabığı, berk şeyi dişlə berk basaraq parçalamaq; xırdalamaq; sındırmaq.
II. çirtlamaq>[kim]
Ör. Tum_[kim] çirtladı.
- A2 I. çirtlamaq₁: Gül açmağa başlamaq, açılmağa, cüerməyə başlamaq.
II. çirtlamaq>{kim}_{tamamlayıcı}
Ör. [Yazgül:] Bizim yerda bir yazda gül_[kim] çirtlayanda, bir da payızda qoz çatlayanda bark kUlak asir. Ə.Mem- medxanlı.
- A3 I. çirtlamaq₁: Göyerməyə, bitməyə başlamaq.
II. çirtlamaq>[kim]

Ör. Toxum_[kim] çirtladı.

A4 I. çirtlamaq₁: Yenice doğmaq, çıxmaq (Güneş haqqında).

II. çirtlamaq>{kim}_{tamamlayıcı}

Ör. [Settar:] Əşi, yuxudan oyanıb gözümüzü açıram, görürəm, gün_[kim] tazaca çirtlayır. Ə.Əbülhesen.

ÇİRTMALAMAQ

A1 I. çirtmalamaq₂: Barmaqla çirtma vurub yoxlamaq.

II. çirtmalamaq>[kim] [kimi]

Ör. İkisi da küçani o taya keçib, qarpızatan bir ganc qıza taraf yönəldi.

Cafar_[kim] qarpızları_[kimi] bir-bir çirtmaladı. Çemenzeminli.

ÇİÇƏKLƏMƏK

A1 I. çiçəkləmək₁: Çiçək açmaq, çiçəklenmək.

II. çiçəkləmək>[kim]

Ör. Ağaclar_[kim] çiçəkləmişdi. Meşalar bahar sasları ilə dolu idi. İ.Əfəndiyev.

ÇİLƏMƏK

A1 I. çiləmək₃: Sıçrıntı halında, damcı- damcı tökmək, sepmək, sıçratmaq.

II. çiləmək>[kim] [ne] [kime]

Ör. Əsgarin gözü Kosanın qayırmış olduğu çalaya sataşdı. Kosa_[kim] sısqa arx ilə su_[ne] gətirir, bu çalaya doldurar, buradan da bostanına_[kime] çilər və ləzzət alardı. S.Rehimov.

A2 I. çiləmək₁: Az-az, seyrek-seyrek yağmaq, sepelemək (yağış haqqında).

II. çiləmək>[kim]

Ör. Artıq gecədən keçmişdi. Arabir yağış_[kim] çilayirdi. S.Veliyev.

A3 I. çiləmək₃: Sepelemək.

II. çiləmək>[kim] [kimi] [kime]

Ör. Yazağzı südəmer tumurcuqların

Üstünə_[kime] göz nuru_[kimi] çilemişem men._[kim] (D Ç B)

ÇİMÇİŞMƏK

A1 I. çimçişmək₂: İyrenmək, üreyi götürməmək, ikrah etmək.

II. çimçişmək>[kim] [kimden]

Ör. Çox yağlı atdan_[kimden] adam_[kim] çimçişir.

- A2 I. çimçişmək₂: Diksinmek, seksenmek.
 II. çimçişmək>[kim] [kimden]
 Ör. Rejim_[kim] öz ilkin surətindən bir az başqa şəklə düşdüyünü görüb qəzəblənir, rəiyyətə bənzəməkdən_[kimden] çimçişir, toplum da öz ilkin şəklini dəyişməkdən iyrənir.(İ N T)

ÇİMDİKLƏMƏK

- A1 I. çimdikləmək₂: İki barmağın ucu ilə birinin etini tutub sıxmaq, incitmək, çimdik götürmək, çimdik almaq.
 II. çimdikləmək>[kim] [kimden] /[kimi]
 Ör. Telli arvad_[kim] birdən ya- xınlaşıb, Parşanın qolundan_[kimden] çimdikladi.. M.İbrahimov.

ÇİMMƏK

- A1 I. çimmək₁: Yuyunmaq.
 II. çimmək>[kim]
 Ör. (Siz) _[kim] [Meşedi İbad:] Kişinin hamamda iki saatdır ki, müfta çimibsiniz, hala bir durub cancal da salırsınız? Ü.Hacıbeyov.
- A2 I. çimmək₂: Serinlənmək, yuyunmaq vb. meqsədlə suya girmək
 II. çimmək>[kim] [kimde]
 Ör. - Danizda_[kimde] bir qız_[kim] çimdi; Saçı qara, özU gözəl. N.Refibeyli.
- A3 I. çimmək₁: Obrazlı təşbehlerde.
 II. çimmək>[kim]
 Ör. Ay_[kim] çimirdi sularda, hava sakit, hava xay; Nadansa lal axırdı Amudarya - dali çay. S.Rüstəm.

ÇİNLƏMƏK I

- A1 I. çinləmək₂: Çinlə biçmək.
 II. çinləmək>[kim] [kimi]
 Ör. (O) _[kim] Otu_[kimi] çinladi.

ÇİNLƏMƏK II

- A1 I. çinləmək₃: Çin-çin düzmək, seliqə ilə lay-lay yığmaq, qalamaq, qalaqlamaq.

II. çinləmək>[kim] [kimi] [kime]

Ör. Qaranfiil xala_[kim] odunu_[kimi] eyvanın bucağına _[kime] çinladi. Ə.Veliyev.

ÇİRKİNLƏŞMƏK

A1 I. çirkinləşmək₁: Gözelliğini itirmək, kifirləşmək, eybecerləşmək, çirkin şəkə düşmək.

II. çirkinləşmək>[kim]

Ör. Zerife_[kim] ilin müeyyen vaxtlarında kökelir ve ya arıqlayır. Buna münasib de gah göyçekleşir, gah da çirkinleşirdi.(A D A L)

ÇİRKLƏNMƏK

A1 I. çirklənmək₁: Çirk olmaq, çirkli olmaq, kirlənmək.

II. çirklənmək>[kim]

Ör. Bunlar ammamalarını_[kim] dasmala büküb qoymuşdular başlarına ki, çirklanmasın va tozlanmasın. Ə.Haqverdiyev.

ÇİSKİNLƏMƏK

A1 I. çiskinləmək₁: Tutqun havada narın yağış yağmaq; çiselemek.

II. çiskinləmək>[kim]

Ör. Bark duman_[kim] olduğu üçün çiskinlayirdi. Ə.Veliyev.

ÇİYRƏNMƏK

A1 I. çiyrənmək₂: Bir işi çox görməkdən, yaxud bir şeyi çox yeməkdən tenge gəlmək, ikrahlanmaq, iyrenmək, üreyini vurmaq.

II. çiyrənmək>[kim] [kimden]

Ör. Çox vaxt adam_[kim] yağlı plovdan_[kimden] çiyranar, iştahası soğan-çörakyəmak çakar. S.Hüseyn.

ÇİZGİNMƏK

A1 I. çizginmək₂: çimçişmək.

II. çizginmək>[kim] [kime]

Ör. Çizgindi başına_[kime] dudi-ahi. _[kim] Yandırdı əmameyi-siyahi. İkrax ilə çixdı pırəhəndən,. Ar etdi şəhidi-ğəm kəfəndən.

ÇOXALMAQ

- A1 I. çoxalmaq₁: Miqdarca, sayca, hecmce v s. artmaq
 II. çoxalmaq>[kim]
 Ör. Işimiz_[kim] çoxalmışdır.

ÇOLPALANMAQ

- A1 I. çolpalanmaq₁: Çolpa yaşına çatmaq, böyüyüb çolpa olmaq; çolpalaşmaq.
 II. çolpalanmaq>[kim]
 Ör. Sahar qah-qah oxur şirin dilila; Çolpalamb çıxır budağa kaklık_[kim] .
 Aşıq Receb.

ÇOVGUNLAMAQ

- A1 I. çovgunlamaq₁: Çovğun qalxmaq, çovğun başlamaq.
 II. çovgunlamaq>[kim]
 Ör. Hava_[kim] çovgunladı.

ÇOVU MAQ

- A1 I. çovumaq₁: Celd o teref-bu terefe getmek, qaçmaq, cummaq, celd yönəlmək, atılmaq.
 II. çovumaq>[kim]
 Ör. (O)_[kim] İrali-geri çovudu.
- A2 I. çovumaq₁: Yanından ötüb keçmək (gülle haqqında).
 II. çovumaq>{kim}_{tamamlayıcı}
 Ör. Atlarımız qoşalaşanda ikimizin arasından bir güllə_[kim] çovudu.
 Ə.Veliev.
- A3 I. çovumaq₂: Berk bir şeye deyib istiqametini deyişmək, hedefden yammaq (gülle haqqında).
 II. çovumaq>[kim] [kime]
 Ör. Qəfildən atılan düşmən gülləsi_[kim] palıd ağacının gövdəsinə_[kime] dəyib çovudu və Həsənin yanındakı (İ N T)

ÇÖKƏLMƏK

- A1 I. çökəlmək₁: Çökek emele gelmek, içeri batmaq.
 II. çökəlmək>[kim]
 Ör. [Sila] gülarkan ovurdları_[kim] çökəlidir, bu vaxt göza çox şirin görünürdü.
 S.Veliev.

ÇÖKMƏK

- A1 I. çökmək₁: Durduğu yerden aşağı enmek, çuxura düşmək.
II. çökmək>[kim]
Ör. Binanın divarı_[kim] çökmüşdür.
- A2 I. çökmək₂: Aşağı enmek, dibine oturmaq (mayenin içerisinde olan toz, qum ve s.).
II. çökmək>[kim] {kime} tamamlayıcı
Ör. Qabın dibinə {kime} qum _[kim] çökdü. (İ N T)
- A3 I. çökmək₂: Çömbelib birden-bire oturmaq.
II. çökmək>[kim] [kime]
Ör. [Xan] _[kim] sarsam kimi, ayaqları dolaşa-dolaşa divar dibinə qadar yeriylir oradaki döşakların üstünə_[kime] çökdü. M.Rza- quluzade.
- A4 I. çökmək₂: Çulğalamaq, qaplamaq, bürümək, yayı- lıb tutmaq, basmaq.
II. çökmək>{kim} tamamlayıcı [kime]
Ör. Dağlara, daralara_[kime] duman_{kim} çökdü.
- A5 I. çökmək₁: Mec. menada.
II. çökmək>[kim]
Ör. Çökdü gözlarına bir qatı zülmat: _[kim: durum] Qırılıb yanına düşdü alları.
M.Rahim.

ÇÖM(B)ƏLMƏK

- A1 I. çöm(b)əlmək₁: Ayaqlarını dizlerinden qatlayıb penceleri üstündə oturmaq.
II. çöm(b)əlmək>[kim]
Ör. Tülkü_[kim] görcək yavaş-yavaş galdı; Endirib baş, adabla çömbəldi.
M.Ə.Sabir.

ÇÖNMƏK

- A1 I. çönmək₁: Dönmək.
II. çönmək>[kim]
Ör. [Kiçikbeyim] _[kim] kol- ların şaqqılıtısını eşidib çöndü. Mammad bay göründü. Çemenzeminli.

ÇÖRƏKLƏMƏK

- A1 I. çörəkləmək₂: Çörək verib besləmək, saxlamaq, yedirib-içirmək.
II. çörəkləmək>[kim] [kimi]

Ör. Fatali_[kim] onu_[kimi] çakib çöraklayir.

ÇÖYRÜKMƏK

A1 I. çöyrükmək₂: köhn. Çevrilmək.

II. çöyrükmək>[kim] [kime]

Ör. Qulu_[kim] geca sabaha kimi istidan yata bilmayib, o yan-bu yana_[kime] çöyrükdü va har çöyrükanda da üstündan bir yorğan sürüşüb düşürdü. Çemenzeminli.

ÇÖZƏLƏMƏK

A1 I. çözələmək₂: Sarınmış, düyünlənmiş şeyleri tedricen açmaq.

II. çözələmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Yumağ_[kimi] çözələdi

ÇÖZMƏK

A1 I. çözmək₂: Tehlil etmək, şərh etmək, izah etmək, aydınlaşdırmaq, tədqiq etmək.

II. çözmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Törələrdəki qəbilə davasını_[kimi] bu şəkildə çözüdü: Bir qəbilənin üzvü başqa qəbilədən bir adam öldürmüşsə, bütün qarşı qəbilə qətl edilməməlidir, sadəcə qətlə (İ N T)

ÇUBUQLAMAQ

A1 I. çubuqlamaq₂: Çubuqla vurmaq, çubuqla döyəcəlmək, çubuqla çırpmaq.

II. çubuqlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Xalçanı_[kimi] çubuqladı.

A2 I. çubuqlamaq₂: Çubuqla döymək, çu- buqla vurmaq.

II. çubuqlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] Kalı_[kimi] çubuqladım

ÇUGLAMAQ

A1 I. çuglamaq₁: Xeberçilik etmək.

II. çuglamaq>[kim]

Ör. Birdən səfeh bir fikir_[kim] çugladı onu: dəstədən ayrılıb qaçmaq. (İ N T)

ÇUĞULLAMAQ

- A1 I. çuğullamaq₃: Xeber vermek, xəberçilik etmək, şeytanlamaq.
 II. çuğullamaq>[kim] [kimi] [kime]
 Ör. [Nabat:] Ağa_[kim], vallah, yalan deyir, nahaq yerdan galib mani_[kimi]
sana_[kime] çuğullayır. S.S.Axundov.

ÇUXURLAŞMAQ

- A1 I. çuxurlaşmaq₁: Çuxur emele gəlmək, derinləşmək, çuxura düşmək.
 II. çuxurlaşmaq>[kim]
 Ör. Əlasgar gördü ki, bu gözəlin zanax- danınm böyründə bir cüt habaşi xalı var, gözəlar güləndə üz _[kim], çuxurlanıb, xallar gizlanir. “Aşiq Əlesger”.

ÇULGA(LA)NMAQ

- A1 I. çulga(la)nmaq₂: Bürünmək, qapanmaq, dürtülmək.
 II. çulga(la)nmaq>[kim], [kime],
 Ör. Dünya-aləm _[kim], bir andaca səssizliyə_[kime], çulğalandı. (İ N T)

ÇULLAMAQ

- A1 I. çullamaq₂: Dalma çul qoymaq (heyvanın).
 II. çullamaq>[kim] [kimi]
 Ör. Molla_[kim] öküzünü_[kimi] çullayır, ağzına da bir yüyan vurub meydana galir. “M.N.letif.”
- A2⁶² I. çullamaq₂: dan. zar. Üst-üstə çoxlu paltar geyindirmək.
 II. çullamaq>[kim] [kimi]
 Ör.

ÇÜRÜMƏK

- A1 I. çürümək₁: Mikroorqanizmlərin təsiri altında pozulub xarab olmaq.
 II. çürümək>[kim]
 Ör. Taxta_[kim] çürüdü.
- A2 I. çürümək₁: Pozulub dağılmağa başlamaq; pozulmaq, mehv olmaq, mehvə mehkum olmaq.
 II. çürümək>[kim]
 Ör. Çünki İran aqinqilabım himaya edən çar hökuməti_[kim] öz içərisindən

⁶² “Çullamaq” fiilinin ikinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır ancaq matixsal istəmi iki olduğu söylənebilir.

çürüməkdədir. M.S.Ordubadi.

A3 I. çürümək₁:Məhv olmaq, yıpranmaq.

II. çürümək>[kim]

Ör. Heç kas istamaz ki, oğlu_[kim] qazamatda illarla çürüsün. N.Nerimanov.

DABANLAMAQ

A1 I. dabanlamaq₂: Ardınca düşmək, addım-addım izləmək, teqib etmək.

II.dabanlamaq>[kim] [kimi]

Ör. Yüzlərlə adam_[kim] bir-birini_[kimi] dabanlayırdı. S.Rehimov.

DADANMAQ

A1 I. dadanmaq₂: Bir şeyin dadını dadıb alışmaq; bir şeye adət etmək, öyrəşmək, adət kerde olmaq, alude olmaq (adeten arzu edilməyən bir şeye).

II. dadanmaq>[kim] [kime]

Ör. Sionistlər_[kim] Bakıya_[kime] yaman dadanırlar.

DADIXMAQ

A1 I. dadıxmaq: Çox qalmaqdan dadım itirmək, yaxud pis dadmaq, dadı korlanmaq.

II. dadıxmaq>[kim]

Ör.Adın yinede dünyanın en gözəl adı,gece adınla birlikde dadıxlarımla yaxırlar, adın_[kim] ağzımda dadıxırlar

DADIŞMAQ

A1 I. dadışmaq: köhn. Yumurta döyüşdürərkən onun berkliliyini dişə vurub yoxlamaq.

II. dadışmaq>[kim]

Ör.Malumdur ki, uşaqlar_[kim] yumurta döyüşəndə avval bir dadışırırlar, yani yumurtaların dayışib vururlar dişlərinə. C.Memmed- quluzade.

DADMAQ

A1 I. dadmaq₂: Dadımı, tammı bilmək üçün bir az yemek veya içmək.

II. dadmaq>[kim] [kimden]

Ör. [Xanmirze bey:] San_[kim] mazhabın haqqı, bu şarablardan_[kimden] bir az dad. N.Vezirov.

A2 I. dadmaq₂: Ümumiyyətlə yemek, ya içmək.

II. dadmaq>[kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim] Axşam azanı deyilan kimi mömin müsəlman bilmir ki, naya al uzatsın; çaymı içsin, fırınımi yesin, halvadan mı_[kimi] dadsın. C.Memmedquluzade.

A3 I. dadmaq₂: Müeyyen dad, tam vermek.

II. dadmaq>[kim] [kimi]

Ör. Dodaqlar_[kim] yuxusunun

şirinliyini_[kimi] dada bilməzlər(B X Q)

A4 I. dadmaq₂: Smamaq, tecrübe etmək, hiss etmək, duymaq.

II. dadmaq>[kim] [kimi]

Ör. Naringül_[kim] isa ağır va acı dövrünün müqabilində artıq baxtavar hayatın meyvalarını_[kimi] dadmışdı. Ə.Veliyev.

A5 I. dadmaq: Çekmek, düşar olmaq, meruz qalmaq, görmək, keçirmək, başma gelmek.

II. dadmaq>[kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim] Hayatın acılığını_[kimi] daddı.

A6 I. dadmaq: Qanmaq, anlamaq, başa düşmək, duymaq.

II. dadmaq>[kim] [kimden]

Ör. Əsgarin ağı_[kim] koxanın danışığmdan_[kimden] bir şey dadmadı. S.Rehimov.

DAĞILMAQ

A1 I. dağılmaq₁: Sökülmək, uçulmaq, alt- üst olmaq, xaraba halına gəlmək.

II. dağılmaq>[kim]

Ör. Daşqın zamanı bandlar_[kim] dağıldı.

A2 I. dağılmaq₁: Çox işlənməkdən, geyilməkdən, sürtülməkdən yaramaz hala gəlmək, cırılmaq, yırtılmaq, parça-parça olmaq.

II. dağılmaq>[kim]

Ör. Ayaqqabı_[kim] dağılmışdır.

A3 I. dağılmaq₁: Darmadağın olmaq, mehv olmaq, ortadan çıxmaq, öz varlığını itirmək, süqut etmək.

II. dağılmaq>[kim]

Ör. Qoşunun başçısı olsa da, möhkam qoşun_[kim] dağılmaz. M.Hüseyn.

- A4 I. dağılmaq₁: Yavaş-yavaş seyrekləşərək, yayılaraq yox olmaq, çəkilib getmək.
II. dağılmaq>[kim]
Ör. Duman_[kim] dağıldı.
- A5 I. dağılmaq₁: Puç olmaq, boşa çıxmaq, baş tutmamaq, alt-üst olmaq.
II. dağılmaq>[kim]
Ör. Bütün ümidlərim_[kim] dağıldı.
- A6 I. dağılmaq₁: Perakende halda, nece gəldi ora-bura tökülmək.
II. dağılmaq>[kim]
Ör. Muncuqlar_[kim] qırılıb yera dağıldı.
- A7 I. dağılmaq₁: Tökülmək, o tərəf-bu tərəfə axıb getmək.
II. dağılmaq>[kim]
Ör. Su_[kim] dağıldı.
- A8 I. dağılmaq₂: Perakende halda tökülmək.
II. dağılmaq>[kim] [kime]
Ör. [Güllü nənənin] qar kimi düməğ pırtlaşq saçları_[kim] mütakkanin üstünə_[kime] dağılmışdı. S.Rehimov.
- A9 I. dağılmaq₁: İflas etmək, vardan-yoxdan çıxmaq, kasıblaşmaq.
II. dağılmaq>[kim]
Ör. [Meşədi ibad:] A kişi, vallah, man_[kim] dağıldım, man söküldüm, man bu qədər pulu haradan alım verim. Ü.Hacıbəyov.
- A10 I. dağılmaq₁: Müxtəlif tərəflərə getmək, here bir yana getmək, çəkilib getmək, dağılışmaq (bir yere yığılmış çoxlu adamlar, quşlar v s. haqqında).
II. dağılmaq>[kim]
Ör. Şirinlik içilən axşam qonaqlar_[kim] mübarəkbadlıq edib dağıldı. Mir Celal.
- A11 I. dağılmaq₂: Yayılmaq, intişar etmək.
II. dağılmaq>[kim] [kimde]
Ör. Uç mina yavuş nüsxəmiz_[kim] Kırım, Qazan, Orenburq və qeyri şimali müsəlman şəhərlərində və kəndlərində_[kimde] dağılır. C.Məmmədquluzadə.
- A12 I. dağılmaq₁: Sepelenmək.
II. dağılmaq>[kim]

Ör. Maşınlar, insanlar_[kim] dağılır düza; Çoxalır sahrada gediş-galiş da.
S.Vurğun.

A13 I. dağılmaq₁: Qurtarmaq, sona çatmaq, tamam olmaq, öz işini qurtarmaq
(meclis, iclas ve s. haqqında).

II. dağılmaq>_[kim]

Ör. [Şah] afradi-maclisi müraxxas etdi. Maclis_[kim] dağıldı. M.F.Axundzade.

A14 I. dağılmaq₁: Əmr şəklində: dağılsın! - xaraba qalqsını! mehv olsun! alt-üst
olsun!

(qarğış).

II. dağılmaq>_[kim]

Ör. Dağlarda talam qaldı; Biçmadım, lalam qaldı; Dağılsın qürbat ölka_[kim]
Orda bir balam qaldı. (Bayatı).

DAĞLAMAQ

A1 I. dağlamaq₂: Qızdırılmış demirle damğa vurmaq.

II. dağlamaq>_[kim] [kimi]

Ör. (Onlar)_[kim] Adamı_[kimi] ürakdan, heyvanı budundan dağlarlar. (Ata.
sözü).

A2 I. dağlamaq₂: Yandırmaq.

II. dağlamaq>_[kim] [kimi]

Ör. Şaxta_[kim] qızmar bir damir kimi onu_[kimi] dağlayır. Ə.Memmedxanlı.

A3 I. dağlamaq₂: Adeten “üreyini”, “sinesini”, “qel- bini” sözləri ilə - çox berk
tesir etmək, yandırmaq, yaralamaq, derd ve keder vermek.

II. dağlamaq>_[kim] [kimi]

Ör. Dağlar_[kim] dağladı mani_[kimi]; Göran ağladı mani; Zancir, buxov tab
etmaz; Zülfün bağ- ladı mani. (Bayatı).

DALAMAQ

A1 I. dalamaq₂: Əte toxunub gicitmek, yandırmaq.

II. dalamaq>_[kim] [kimi]

Ör. Yun corab_[kim] ayağımı_[kimi] dalayır.

A2 I. dalamaq₁: Qapmaq, dişlemek (quduz heyvanlar haqqında).

II. dalamaq>_[kim]

Ör. Bir qaydadır, qaçaq-quldur otlqları talayır; Quduz itlar_[kim] ötüb-keçan

- yolçuları dalayır. O.Sarıvelli.
- A3 I. dalamaq₁: Sancmaq.
II. dalamaq>[kim]
Ör. Taxtabiti [kim] dalayır.
- A4 I. dalamaq₂:. Acı söz söylemək, sancmaq, acıtmaq (bezen “qudurmuş it kimi” sözləri ilə).
II. dalamaq>[kim] [kimi]
Ör. [Hacı Ferec:] San bilmirsən, Güldasta, o arvad[kim] qudurmuş it kimi mani[kimi] dalayır. N.Vezirov.
- A5 I. dalamaq₂: Yan-yörəsini dalamaq hamını sancmaq, acılamaq, söymək, tehqir etmək
II. dalamaq>[kim] [kimi]
Ör. (Sen) [kim] [Mol- labacı Hürzadə:] Paxıllıqdan qudurmuş ita dönüb yanyörani[kimi] dalayırsən. Çemenzeminli.

DALDALAMAQ

- A1 I. daldalamaq₂: Bir şeyin dalma çəkmək, gizlətmək.
II.daldalamaq>[kim] [kimi]
Ör. Zamanov pancaradan baxdıqca, Əsgar[kim] çakilir və başını[kimi] daldalayır. S.Rehimov.

DALDALANMAQ

- A1 I. daldalanmaq₂: Dalda bir yere sığınmaq, çəkilmək, penah aparmaq.
II. daldalanmaq>[kim] [kimde]
Ör. Mir Abbas bəy [kim] qoşunları ilə birlikdə evin hasarları arxasında [kimde] daldalandı.(H)
- A2 I. daldalanmaq₂: Özünü bir şeyin təsirindən qorumaq üçün bir yere çəkilmək.
II. daldalanmaq>[kim] [kimde]
Ör. Qız[kim] gah ağacların kölgəsində[kimde] daldalanır, gah da aşkara çıxıb yollara boylanırdı(Ç)
- A3 I. daldalanmaq₁: mac. Gizlənmək.
II. daldalanmaq>[kim]
Ör. - Camalın görəndə daldalanır ay. [kim] Q.Zakir

DALĞALANMAQ

- A1 I. dalğalanmaq₁: Suyun üzerinde dalğa emele gelmek; lepelenmek, telatüm etmək.
II. dalğalanmaq>[kim]
Ör. Daniz_[kim] dalğalamr.
- A2 I. dalğalanmaq₁: Küleyin tesiri ile dalğa kimi terpenmek, enib-qalxmaq; yellenmek.
II. dalğalanmaq>[kim]
Ör. Bayraqlar_[kim] dalğalamr.
- A3 I. dalğalanmaq₁: Herekete gelmek, heyecana gelmek, coşmaq.
II. dalğalanmaq>[kim]
Ör. Dalğalandı Sabirlarin ümman dünyası_[kim] B.Vahabzade.

DALGINLAŞMAQ

- A1 I. dalgınlaşmaq₁: Dalğın olmaq, derin fikirlerle meşğul olmaq, çox fikirli olmaq.
II. dalgınlaşmaq>[kim]
Ör. Kefi saz olan Şirzad_[kim] bir az dalğınlaşdı. M.İbrahimov.

DALMAQ

- A1 I. dalmaq₂: Görünmeyecek derecede suyun içine girmek, batmaq.
II. dalmaq>[kim] [kime]
Ör. (Ben)_[kim] Suya_[kime] daldım.
- A2 I. dalmaq₂: Mec. menada.
II. dalmaq>[kim] [kime]
Ör. (Ben)_[kim] Saçın kimi qıvrılan dalğalara_[kime] dalaydım; Dalıb ilham alaydım. M.Müşfiq.
- A4 I. dalmaq₂: Özünü unutmaz derecesinde bir şeyle derinden meşğul olmaq, bir şeye başı qızıışmaq (adeten, “fikre”, “xeyala”, “süku- ta”, “yuxuya” ve s. sözlere qoşularaq işlenir).
II. dalmaq>[kim] {kime} tamamlayıcı
Ör. (Ben)_[kim] [İsmet:] Keçan geca bir xeyli fiikra_{kime} daldım; Düşündüm, düşündüm, uyqusuz qaldım. H.Cavid.

DAMALAMAQ

A1 I. damalamaq₂: Parça vs'nin üstünə dama şəklində naxışlar vurmaq; dama-dama etmək.

II. damalamaq> [kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim] Baş şalını _[kimi] damaladı.

DAMARLAMAQ

A1 I. damarlamaq₂: Damarından yapışmaq, sıxmaq, boğmaq.

II. damarlamaq> [kim] [kimi]

Ör. (Ben) _[kim] Fassad olub da, millatı _[kimi] daim damarladm; Har kas alindakin yera atdı, qamarladm. M.Ə.Sabir.

DAMCILAMAQ

A1 I. damcılamaq₂: Damcı-damcı tökülmək, sızmaq.

II. damcılamaq> [kim] [kimden]

Ör. Əlüz yuyandan _[kimden] su _[kim] damcılایır.

DAMLAMAQ II

A1 I. damlamaq₂: dan. Dama salmaq, hebs etmək.

II. damlamaq> [kim] [kimi]

Ör. (Onlar) _[kim] Oğrunu _[kimi] damladılar.

DAMMAQ

A1 I. dammaq₁: Damcı-damcı axmaq, düşmək, tökülmək.

II. dammaq> [kim]

Ör. Ev _[kim] damır.

A2 I. dammaq₁: Tökülmək, axmaq.

II. dammaq> [kim]

Ör. Günaş çakilirdi, artıq axşamdı; Göy ataklarına boyalar _[kim] damdı. S.Rüstəm.

DANIŞMAQ

A1 I. danışmaq₂: Sözlə ifadə etmək, bildirmək, anlatmaq, demək, söylemək, neql etmək.

II. danışmaq> [kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim] [İkram] Salimovun yanına gedib, amisi haqqında bildiklərini

- [kimi] ona danışmalı idi. Ə.Əbülhesen.
- A2 I. danışmaq₁: Dinmək, söz söylemək.
II.danışmaq>[kim]
Ör. Heç kas_[kim] danışmırdı.
- A3 I. danışmaq₃: Bir dilde fikrini yaxşı ifadə etməyi bacarmaq
II.danışmaq>[kim] [ne] [Z.Ö]
Ör. (O) _[kim] Rusca _[ne] yaxşı_[Z.Ö] danışır.
- A4 I. danışmaq₁: Söhbət etmək.
II.danışmaq>[kim]
Ör. (Biz) _[kim] Yena o bağ olaydı; Yena siza galaydik; Danışaydıq, gülaydik.
M.Müş- fiq.
- A5 I. danışmaq₂: Fikir söylemək, mühakimə yürütmək, müzakirə etmək.
II.danışmaq>[kim] [kimde]
Ör. (Biz) _[kim] Bu xüsusda_[kimde] hala danışacağıq.
- A6 I. danışmaq₂: Çıxış etmək, nitq söylemək.
II.danışmaq>[kim] [Z Ö]
Ör. - Salim_[kim] qızğın_[z ö] danışdı. Ə.Veliyev.
- A7 I. danışmaq₂: Qiymət haqqında bir qərara gəlmək, şərtləşmək; kire etmək.
II.danışmaq>[kim] [kimi]
Ör. (Biz) _[kim] Faytonları_[kimi] danışdıq. M.S.Ordubadı.
- A8 I. danışmaq₃: Behs etmək, xəber vermək, yazmaq.
II.danışmaq>[kim] [kimden] {ne} tamamlayıcı
Ör. (Biz) _[kim] On altıncı nömrəmizdə molla Tarqulunun siğa barəsində etdiyi
vazından_[kimden] bir neçə söz_[ne] danışmışıq. C.Memmedquluzadə.

DANQILDAMAQ

- A1 I. danqıldamaq₁: Danqılı çıxarmaq, danqılıtlı ses çıxarmaq.
II. danqıldamaq>[kim]
Ör. Qazan_[kim] düşüb danqıldadı.

DANLAMAQ

- A1 I. danlamaq₂: Töhmət etmək, mezemmet etmək.
II.danlamaq>[kim] [kimi]
Ör. (Sen) _[kim] [Aydm:] Na istayirsən, na? Biliram, yena deyəcəksən ki, sahv

edirsən, yəna mani_[kim] danlayacaqsan. C.Cabbarlı.

DANLAYIB-DANSİMAQ

- A1 I. danlayıb-dansımaq₃: Berk danlamaq, berk mezemmet etmək.
 II. danlayıb- Dansımaq>[kim] [kimi] [ZÖ]
 Ör. Poçt idarəsi raisinin davası kasılmak bilmirdi, o_[kim], sofiəri_[kimi]
bark_[Z.Ö] danlayıb-dansıyırdı. S.Rehimov.

DANMAQ

- A1 I. danmaq: İnkər etmək, boynuna almamaq, boynundan atmaq.
 II. danmaq>[kim] [kimi]
 Ör. Zeynal_[kim] başını aşağı sallamışdı. İlk istintaqda söylədiyi bir sözü_[kimi]
 dana bilməyəcəkdi. S.Hüseyn.
- A2 I. danmaq₂: Bir şeyin mövcud olduğunu qəbul etməmək, redd etmək, inkər etmək.
 II. danmaq>[kim] [kimi]
 Ör. (Onlar)_[kim] [Qedir:] Mən yekəlikdə adamin diriliyini_[kimi] damırlar. Mir
 Celal.
- A3 I. danmaq₃: Gizləmək.
 II. danmaq>[kim] [kim] [kimdən]
 Ör. (Sen)_[kim] Uzaqlarda, balka dağlar dalında; Nişanlın var, onu_[kimi]
mandan_[kimdən] danırsan? Ə.Cemil.

DARAQLAMAQ

- A1 I. daraqlamaq₂: Daraqdan keçirmək, daraqla daramaq, daraqla təmizləmək.
 II. daraqlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Yunu_[kimi] daraqladı.
- A2 I. daraqlamaq₂: Daraqla düzəltmək.
 II. daraqlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (Sen)_[kim] Saçlarını_[kimi] daraqla.
- A3 I. daraqlamaq₂: Silaha patronlu daraq keçirmək.
 II. daraqlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Azərbaycan torpağına yad basmasın ayağını; Söyləyərək
 daraqladı öz mehriban yarağını_[kimi]. M.Rahim.

- A4 I. daraqlamaq₂: Əllərini yanlarına açaraq yolu, ya qapım tutmaq, keçməyə mane olmaq.
II. daraqlamaq>[kim] [kimi]
Ör. (O) [kim] Doğrudur, svvsics sllsrini[kimi] arxasında möhkəm daraqladı, qarnını qabağa,
- A5 I. daraqlamaq₁: Gül açmaq.
II. daraqlamaq>[kim]
Ör. Pambıqlar[kim] daraqlamışdır.
- A6 I. daraqlamaq₂:. Sığallamaq, tumaralamaq.
II. daraqlamaq>[kim] [kimi]
Ör. (Ben) [kim] Quzunu[kimi] daraqladım.

DARALMAQ

- A1 I. daralmaq₁: Dar hala düşmək, darlaşmaq, dar olmaq, enliliyi azalmaq.
II. daralmaq>[kim]
Ör. Uzağa getdikca yol[kim] daralır.
- A2 I. daralmaq₁: Sıxılmaq, sıxlaşmaq, yığılmaq, kiçilmək.
II. daralmaq>[kim]
Ör. Ayaqqabılar[kim] daralmışdır.
- A3 I. daralmaq₁: Tükenmək.
II. daralmaq>[kim]
Ör. Həmişə səni yadıma salanda, ürəyim tab eləmir, hövsələm[kim] daralır, övqatım təlx olur və dəli-divanə kimi düşürəm yola və Tiflisdən bir baş gəlirəm sənin tamaşana.(F)
- A4 I. daralmaq₁: Tengişmək, sıxılmaq, teng olmaq.
II. daralmaq>[kim]
Ör. Nəfəsi[kim] daraldı.(Ç)
- A5 I. daralmaq₁: Qurtarmaq üzre olmaq; mehdud-laşmaq, qısalmaq.
II. daralmaq>[kim]
Ör. Sağ olun! Çan galir, hava qaralır; Sonra gecikarik, gün [kim] da daralır.
S.Vurğun.

DARAMAQ

- A1 I. daramaq₂: Daraqla tükleri bir-bi- rinden ayırır nizama salmaq.
II. daramaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] - [Qerenfil] ikinci martabada badannüma güzgünün qabağında durub saçlarını_[kimi] darayırdı. M.Hüseyn.
- A2 I. daramaq₂: Daraqdan keçirmək, daraqlayıb temiz- lemək.
II. daramaq>[kim] [ne]
Ör. [Dilberin] yaşı yüzü çoxdan ötmüş qoca nanasi Hacar_[kim] isa döşək üstündə oturaraq yun_[ne] darayırdı. Ə.Sadiq.
- A3 I. daramaq₂: Ot, saman vs.-ni şana veya dırmıqla yığmaq, toplamaq; dırmıqlamaq.
II. daramaq>[kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. Əlda biçinçi darağı sarbasar; Ot_[ne] darayırlar qarılar_[kim] har taraf.
A.Seहत
- A4 I. daramaq₂: Ağacın, kolun vs.-nin lazımsız budaqlarını kəsmək.
II. daramaq>[kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör. Yel_[kim] ağacı_[kimi] daradı, əsdiridi

DARAŞMAQ

- A1 I. daraşmaq₂: Bir şeyin üzərinə doluşmaq, toplaşmaq, yığışmaq; qonmaq.
II. daraşmaq>[kim] [kime]
Ör. Qarışqalar_[kim] mürəbbaya_[kime] daraşır.
- A2 I. daraşmaq₂: Mec. menada (bezen “vücutuna”, “camna” sözləri ilə).
II. daraşmaq>[kim] {kime} tamamlayıcı
Ör. Har yandan galan əhali_[kim] qarışqa kimi konkalarm vücutuna_[kime] daraşmışdı. M.S.Ordubadi.
- A3 I. daraşmaq₂: Bir-birinə daraşmaq bir-biri ilə dalaşmaq, mübarizə etmək, boğuşmaq, çekişmək, birbirini mehv etməyə çalışmaq.
II. daraşmaq>[kim] [kime]
Ör. Kanda iki nasil_[kim] canavar kimi birbirina_[kime] daraşdı. Mir Celal.

DARIXMAQ

- A1 I. darıxmaq: Sıxılmaq, canı sıxılmaq, bıqmaq, bezmək, tengə gəlmək, narahat olmaq, esəbiləşmək.

II. darıxmaq>

Ör. Har şey üçün adam_[kim] darıxmaz.

A2 I. darıxmaq₁: Üreyi sıxılmaq, hövselesizlik göstərmək

II. darıxmaq>_[kim]

Ör. Qulu, san_[kim] heç darıxma, ancaq bir az döz. N.Neri- manov.

A3 I. darıxmaq₂: Sıxılmaq, özünü çox pis hiss etmək.

II. darıxmaq>_[kim] _[kimden]

Ör. Qadir kişi_[kim] bu hörmatlardan_[kimden] darıxmır, bunu özünün yaxşı işləməsi ilə əlaqədar bilirdi. Ə.Sadıq.

A4 I. darıxmaq: Tengnəfes olmaq, nəfəsi kəsilmək, boğulan kimi olmaq, hava çatmamaq.

II. darıxmaq>_[kim]

Ör. İstidan adamin ürəyi_[kim] darıxır.

A5 I. darıxmaq₂: Bir şeyin, ya şeyin olmadığını iztirab və ürək acısı ilə hiss etmək, bir şeyi, ya şeyi görməyi, yaxud onunla bir yerdə olmağı həsrətlə arzu etmək.

II. darıxmaq>_[kim] _[E.Ö]

Ör. (Sen)_[kim] Atanı düşünmə, menim üçün_[E.Ö] darıxsan, ana vətəne qulluq et(A D A L)

DARILMAQ

A1 I. darılmaq₂: Acığı tutmaq, hirslenmək, hiddetlenmək, hövseleden çıxmaq.

II. darılmaq>_[kim] _[kime]

Ör. (Ben)_[kim] Sansız gördüm, malaklara_[kime] darıldım; Endim yera, qadamına sarıldım. Ə.Cavad.

A2 I. darılmaq₁: Üreyi sıxılmaq, kederlenmək, meyus olmaq, incimək

II. darılmaq>_[kim]

Ör. Özünü toxtaq tut bir az; Düşəndə dar günə insan_[kim] darılmaz. S.Vurğun.

DARIMAQ I

A1 I. darımaq₂: mah.Yırtmaq, dağıtmaq, cırmaqlamaq.

II. darımaq>_[kim] _[kimi]

Ör. Oğlunun quldurlar tarajından öldürüldüyünü güman edən arvad_[kim] üz-

gözünü_[kimi] darıdı. Ə.Veliyev.

DARIMAQ III

- A1 I. darımaq₂: mah. Yayılmaq, düşmək.
II. darımaq>[kim] [kime]
Ör. Mala_[kime] yaman xastalığ_[kim] darıyıbdır.

DARISQALLAŞMAQ

- A1 I. darısqallaşmaq₁: Daha darısqal olmaq, darısqal hala gəlmək.
II. darısqallaşmaq>[kim]
Ör. Otaq_[kim] darısqallaşmışdır. Üfüqlərimi bu qədər genişlənməmişdi, yoxsa qızın gözünə o cür görünürdü(A D A L)

DARLAŞMAQ

- A1 I. darlaşmaq₁: Daha dar olmaq, dar hala düşmək, eni azalmaq.
II. darlaşmaq>[kim]
Ör. Ot basdığından yolumuz_[kim] darlaşmışdı.

DARTMAQ

- A1 I. dartmaq₂: Bir şeyi eli və ya başqa şeylə tutub özünə tərəf və ya kənara çəkmək.
II. dartmaq>[kim] [kimi]
Ör. Ayaz_[kim] kəskin bir hərəkətlə atın cilovunu_[kimi] dartdı. Ə.Məmməd-xanlı.
- A2 I. dartmaq₃: Qapıb almaq.
II. dartmaq>[kim] [kimi] [kimdən]
Ör. (O)_[kim] Əlindən_[kimdən] kitabı_[kimi] dartdı..
- A3 I. dartmaq: Zorla çəkmək, özü ilə aparmağa çalışmaq.
II. dartmaq>[kim] [kimi]
Ör. Quliyev_[kim] [Sultanovu]_[kimi] evlərinə tərəf dartdı. Ə.Sadiq.
- A4 I. dartmaq₂: Gərmək, tarım çəkmək.
II. dartmaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Yayı_[kimi] dartdı.
- A5 I. dartmaq₂: Yuxarıya doğru çəkmək.
II. dartmaq>[kim] [kimi]
Ör. Yasavul_[kim] taaccüblə çiyinlərini_[kimi] dartdı. S.Rehimov.

- A7 I. dartmaq: “Özünü” sözü ilə lovğa vəziyyət almaq, təşəxxüslenmək, özünü çəkmək.
 II.dartmaq>[kim] {kimi} tamamlayıcı
 Ör. (Sen)_[kim] [Xankişi Haq- verdiye:] Gal oyna, özünü_{kimi} dartma, bir görək; Qoy yena sevinisin, açılısın ürək. Z.Xelil.

DAŞİMAQ

- A1 I.daşımaq₃: Bir yerden başqa bir yere aparmaq, neql etmək.
 II.daşımaq> [kim] [kimi] [kime]
 Ör. Yük maşmları, arabalar _[kim] taxılları _[kimi] xırmana _[kime] daşıyırdı. S.Rehman.
- A2 I.daşımaq₃: Üstündə olmaq, daim özü ilə saxlamaq, özü ilə bərabər gezdirmək.
 II.daşımaq> [kim] [kimi] [kimde]
 Ör. (O)_[kim] Pasportu _[kimi] cibində_[kimde] daşırdı
- A3 I.daşımaq₂: Malik olmaq, sahib olmaq.
 II.daşımaq> [kim] [kime]
 Ör. Onlar _[kim] eyni familiya _[kime] daşıyırlar.
- A4 I.daşımaq₂: Bir şeyi təmsil edən, ehtiva edən, özündə cəmləşdirən.
 II.daşımaq> [kim] [ne]
 Ör. Şairin qoşma və garaylıları _[kim] darin dünyəvi mahiyyət _[ne] daşıyır.
- A5 I.daşımaq₂: İfa etmək, yerinə yetirmək.
 II.daşımaq> [kim] [ne]
 Ör. - Zeynal _[kim] dövləti müəssisələrin birində orta bir vəzifə _[ne] daşıyırdı. S.Hüseyn.

DAŞINMAQ II

- A1 I. daşınmaq₂: Məqsəddən, fikrin- den və ya etmək istədiyi bir işdən və s.- den vəz keçmək, el çəkmək (adətən “fikrindən” sözü ilə).
 II. daşınmaq> [kim] [kimden]
 Ör.(Ben)_[kim]Bundan sonra Allah-təalanın köməyinə arxalanaraq evimdən köçmək fikrindən _[kimden] daşındım. (1905-1906-cı İ E M D)

DAŞIRMAQ

A1⁶³ I. daşırmaq₂: Çox tökerek doldurmaq, daşdırmaq, başından aşınca doldurmaq.

II. daşırmaq>[kim] [kimi]

Ör.

A2 I. daşırmaq₂: Qaynayan şeyin altını çox qalayaraq daşdırmaq

II. daşırmaq> [kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Südü [kimi] daşırdı.

DAŞLAMAQ

A1 I. daşlamaq₂: Daş atmaq, daşa basmaq, daşla vurmaq.

II. daşlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (Biz) [kim] Yüz yol şeytanı [kimi] daşladıq,

Etmədik günahı yasaq.

Hər gedən günah apardı,

Qaldıq yenə günah yazaq. (D P)

A2 I. daşlamaq₂: Bir şeyin üstünü daşla örtmək, üstünə daş döşəmək, yaxud daşla berkitmək.

II. daşlamaq>[kim] [kimi]

Ör. Farhadoğlu [kim] yerindən qalxıb çadırının yanyörəsini [kimi] daşladı.

S.Rehimov.

DAŞLAŞMAQ I

A1 I. daşlaşmaq₁: Daş halına gəlmək, daşa dönmək, daş kimi berkimek.

II. daşlaşmaq>[kim]

Ör. Gil, [kim] yer altında uzun zaman qaldıqda daşlaşır.

A2 I. daşlaşmaq₁: Berkışmək, sertleşmək, daşa dönmək.

II. daşlaşmaq>[kim]

Ör. Urayi [kim] daşlaşıbdir.

DAVALAMAQ

A1 I. davalamaq₂: Dermanlamaq, derman sepmək, derman vurmaq.

II. davalamaq>[kim] [ne]

⁶³ “Daşırmaq” fiilinin birinci anlamdeğişkesine örnek bulunamamıştır ancak matiksalsal istemi iki olduğu söylenebilir.

Ör. (O)_[kim] Yaram_[ne] davaladı.

DAVRANMAQ

A1 I. davranmaq: Özünü aparmaq, münasibet bildirmək.

II. davranmaq>

Ör. Tabriz inqilabçıları_[kim] çox ehtiyatlı davranmalıdırlar. M.S.Ordubadi.

DAYAMAQ

A1 I. dayamaq₃: Diremək, söykəmək, kip yanaşdırmaq (yaxınlaşdırmaq).

II.dayamaq>_[kim] _[kimi] _[kime]

Ör. Man_[kim] ulduzsuz, qaranlıq göylərə baxar, baxar; Alnımı_[kimi] buz
bağlayan pancaraya_[kime] dayardım. Ə.Cemil.

A2 I. dayamaq₃: Dayaq vermək.

II.dayamaq>_[kim] _[kime] _[kimi]

Ör. Balaca- yev alini stola atıb güclə ayağa qalxdı, qapı kilidli idi. O_[kim]
gicəldi, alini_[kimi] alnma_[kime] dayadı.S.Rehimov.

DAYANMAQ I

A1 I. dayanmaq₂: Dayaq etmək, dayamaq, söykenmək.

II. dayanmaq>_[kim] _[kime]

Ör. Nana_[kim] alini yumruqlayıb masaya_[kime] dayandı. S.Rehimov.

A2 I. dayanmaq₂: Direnmək, lap yanaşmaq.

II. dayanmaq>_[kim] _[kime]

Ör. Baylarbayinin faytonu_[kim] qapıya_[kime] dayandı. M.S.Ordubadi.

A3 I. dayanmaq₂: Rast gəlmək, rastlaşmaq.

II. dayanmaq>_[kim] _[kime]

Ör. Daxi işimiz_[kim] çox çətin yera_[kime] dayandı: bir yandan söz
vermişik ki, "Taza hayat"ın nasihatına amal edək və heç kəsə özümüzdan
incitməyək, bir yandan da lazım gəlir, oxucularımız ilə bir az söhbət eləyək.
C.Memmedquluzadə.

DAYANMAQ II

A1 I. dayanmaq₁: Herekətsiz hala düşmək; hereketini, işini saxlamaq.

II. dayanmaq>_[kim]

Ör. Qazma borusunun yoxluğu üzündən buruqda işlər_[kim] dayandı.
M.Hüseyn.

- A2 I. dayanmaq₁: Fealiyyətdən qalmaq, daha fealiyyət göstərməmək, fealiyyətini kəsmək
II. dayanmaq>[kim]
Ör. Va onlara bildirildi ki, “Şərqi-Rus” qazeti_[kim] müvəqqəti olaraq dayandır. C.Məmmədquluzadə.
- A3 I. dayanmaq₁: Kəsilmək, qurtarmaq, ara vermək.
II. dayanmaq>[kim]
Ör. Külək yatır, qar_[kim] dayanır, açılır səhər. S.Vurğun.
- A4 I. dayanmaq₂: Bir yerdə qərar tapmaq, gəlib bir yerdə durmaq, daha irəli hərəkət etməmək.
II. dayanmaq>[kim] [ZÖ]
Ör. Maşm_[kim] bir dövrə_[Z.Ö] vurub dayandı. Mir Cəlil.
- A5 I. dayanmaq₁: Ayaq üstə durmaq.
II. dayanmaq>[kim]
Ör. Qapılar örtülüb qapanmışdır; Arxasında nökar_[kim] dayanmışdır. A.Səhhet.
- A6 I. dayanmaq₂: Durmaq, çəkmək.
II. dayanmaq>[kim] [kime]
Ör. (O)_[kim] Növbədə_[kime] dayandı.
- A7 I. dayanmaq₂: Dözmək, tab gətirmək, davam gətirmək, qatlaşmaq.
II. dayanmaq>[kim] [kime]
Ör. (Biz)_[kim] [Hacı:] Har guna aziyyata_[kime] dayandıq. C.Cabbarlı.
- A8 I. dayanmaq₂: Səbat göstərmək, üstündə durmaq, israr etmək.
II. dayanmaq>[kim] [kimde]
Ör. (O)_[kim] Sözünün üstündə_[kimde] dayanırdı.
- A9 I. dayanmaq₂: Bir şey haqqında müfəssəl danışmaq.
II. dayanmaq>[kim] [kime]
Ör. Man_[kim] da bu sözün üstə_[kime] çox dayanıb uzun- uzadı danışmaq istəmirəm. C.Məmmədqu- luzadə.
- A10 I. dayanmaq₁: Səbir etmək, gözlemək, toxtamaq, duruş gətirmək.
II. dayanmaq>[kim]

Ör. Cahangir_[kim] cavab vermadi, o qasdan bir az da qaşqabağını sallayaraq dayandı. S.Rehman.

A11 I. dayanmaq₂: Qalxmaq, yükselmək (adeten “erşe”, “göye” sözləri ilə).

II. dayanmaq>[kim] [kime]

Ör. Farraşların küçalarda sasi_[kim] har daqiqada arşa_[kime] dayandı.
M.F.Axundzade.

DAYAZLAMAQ

A1 I. dayazlamaq₂: Dayaz şeikle düşmək.

II. dayazlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Torpaq töküb çuxuru_[kimi] dayazladı.

DAZLAŞMAQ

A1 I. dazlaşmaq₁: Daz hala düşmək, başının tükleri tökülmək.

II. dazlaşmaq>[kim]

Ör. (O)_[kim] Mehdinin cavanlıqdan başının tükü tökülmüş dazlaşmışdı(A

D A L)

A2 I. dazlaşmaq₁: Otsuz, bitkisiz hala gəlmək.

II. dazlaşmaq>[kim]

Ör. Çöl_[kim] dazlaşmışdır.

A3 I. dazlaşmaq₁: Yarpaqlar tökülmək.

II. dazlaşmaq>[kim]

Ör. Ağaclar_[kim] dazlaşmışdır.

DEMOKRATLAŞMAQ

A1 I. demokratlaşmaq₁: Daha demokrat olmaq, heyat terzi v s. cehetden daha da sadeleşmək.

II. demokratlaşmaq>[kim]

Ör. Deyirlər ki, dünya_[kim] demokratlaşır

DETALLAŞDIRMAQ

A1 I. detallaşdırmaq₂: Bütün cehetlerini ve teferruatını nezere almaq; deqiqləşdirmək.

II. detallaşdırmaq>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Planı_[kimi] detallaşdırdı.

DEVİRMƏK

- A1 I. devirmək₂: Altım üstünə çevirmək, başaşağı etmək.
 II. devirmək>[kim] [kimi]
 Ör. (Ben)_[kim] Qazanı_[kimi] devirdim.
- A2 I. devirmək₂: Yıxmaq, hakimiyyətdən məhrum etmək, ortadan qaldırmaq, ləğv etmək.
 II. devirmək>[kim] [kimi]
 Ör. İndi artıq yıxıldı, batdı qanlı saraylar; Devirdilər taxtını, [kimi]qan içən padşahı_[kim] . Ə.Cavad.

DEYİB-GÜLMƏK

- A1 I. deyib-gülmək₁: Şən bir halda söhbət etmək, şirin söhbət etmək; şenlənmək, se- vinmək.
 II. deyib-Gülmək>[kim]
 Ör. İnsan_[kim] deyib-gülməz vatandan ayrı. S.Rüstəm.

DEYİN MƏK

- A1 I. deyirmək₂: Narazılığım bildirərək danışmaq, söylenmək, şikayətlənmək.
 II. deyirmək>[kim] [kime]
 Ör. Hapirin hirsini soyumadı. Q_[kim] öz-özünə_[kime] deyirdi.. Mir Cəlal.

DƏBƏRMƏK

- A1 I. dəbərmək₂: Yerindən terpenmək, terpenmək, yerindən durmaq, qalxmaq.
 II. dəbərmək>[kim] [kimi]
 Ör. Qaçmaq üçün de verdi; Tez aldı kimi daban.(E. NEZMİ)
(O)_[kim] Sönen ocağı_[kimi] bir az dəbertdi(A D A L)
- A2 I. dəbərmək₁: Yerindən durmaq, qalxmaq.
 II. dəbərmək>[kim]
 Ör. (O)_[kim] Qaçmaq üçün dəbərirdi, tez aldı pişik kimi daban. Ə.Nezmi.
- A3 I. dəbərmək₁: dan. Cüçerməyə başlamaq, görünməyə başlamaq.
 II. dəbərmək>[kim]
 Ör. Toxumları_[kim] dəbərirdi.

DƏCLƏMƏK

- A1 I. dəcləmək₂: mah. Deste ilə yığmaq, nizamla toplamaq.
 II. dəcləmək>[kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] Daftarlari_[kimi] dacladim.

A2 I. dæclæmæk₂: Sıra ile deşmek ve ya sıra ile daş ve ya mıx çaxmaq.

II. dæclæmæk>[kim] [ne]

Ör. [Yaqubcanım]_[kim] alından min peşa galardi: dayirman daşı dişamak, val_[kim] daclamak.S.Rehimov.

A3 I. dæclæmæk₂: Bir yere yığılmış arpa, buğda vs'ye toxunmasınlar deye onu nişanlamaq.

II. dæclæmæk>[kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] Taxılı_[kimi] dacladim.

DƏHLƏMƏK

A1 I. dəhləmæk₂: Seslemek ve b. yolla heyvan herekete gelmeye mecbur etmek.

II. dəhləmæk>[kim] [kimi]

Ör. O_[kim] qabağa keçib öküzleri hayxırdı, atı_[kimi] dahladi. S.Rehimov.

DƏHRƏLƏMƏK

A1 I. dəhrələmæk₂: Dehre ile doğramaq, kesmek.

II.dəhrələmæk>[kim] [kimi]

Ör.(O)_[kim] Ağacların budaqlarını_[kimi] dahraladi

DƏQİQLƏŞMƏK

A1 I. dəqiqləşmək₁: Deqiq hala gəlmək, tam düzgün şəkil almaq, dürüstləşmək, düzgünləşmək, qəti müəyyənləşmək

II.dəqiqləşmək> [kim]

Ör. Olçü prosesı_[kim] daqiqlaşdıqca, tam adadlar artıq kifayət etmir. Z.Xelilov.

DƏLİLƏŞMƏK

A1 I. dəliləşmək₁: Deli olmaq, deli halına gəlmək, özündən çıxmaq, azğınlaşmaq, deli kimi hereket etmək

II. dəliləşmək>[kim]

Ör. (O)_[kim] Onun acığı tutanda dalılaşır.

DƏLMƏK

A1 I. dəlmæk₂: Bir şeyle deşmək, delik açmaq, oymaq.

II. dəlmæk>[kim] [kimi]

Ör. Musəlmanlar həmin deşiyi görüb, bir-birinə xəbər vermişlər ki,

- ermənilər_[kim] Hacının evinin divarını_[kimi] dəliblər.(1905-1906cı İ E M D)
- A2 I. dəlmək: Deşib keçmək, delib keçmək.
II. dəlmək>_[kim] _[kimi]
Ör.Güllə_[kim] torpaq barını_[kimi] daldı.
- A3 I. dəlmək₂: Mec. menada.
II. dəlmək>_[kim] _[kimi]
Ör.Ara- sıra günaş işıqları_[kim] _[buludları] yarıır va iti oxlar kimi göy qübbasını_[kimi] dalirdi. M.İbrahimov.
- A4 I. dəlmək₂: Adeten “bağrım”, “qelbini”, “canımı” sözlərlə - menen incitmək, ruhen eziyyət vermək.
II. dəlmək>_[kim] _[kimi]
Ör.Başıma manim bir iş galibdir; Eşq ataşı_[kim] ürayimi_[kimi] dalibdir. Xetayi.

DƏMLƏMƏK

- A1 I. dəmləmək₂: Çayı, xöreyi dem çəkməyə qoymaq.
II. dəmləmək>_[kim] _[kimi]
Ör.Su əgər təsir eylədi dərimə,
Mən_[kim] haman vaxt çayı_[kimi] dəmləyirəm.(D E)
- A2 I. dəmləmək₂: Çayı, qehveni demə qoyub içmək üçün hazır etmək.
II. dəmləmək>_[kim] _[ne]
Ör. Samovar galdı, Xalil_[kim] çay_[ne] damladı, Faramazin mürəbbəsi olduğunu bilirdi. Çemenzeminli.

DƏNƏLƏMƏK

- A1 I. dənələmək₂: Denələrini ayırmaq; arıtmaq.
II. dənələmək>_[kim] _[kimi]
Ör.(Ben)_[kim] Narı_[kimi] danaladım.

DƏNƏVƏRLƏNMƏK

- A1⁶⁴ I. dənəvərlənmək₁: Denevər hala düşmək, denələrdən ibarət olan tərkib hissələri bir-birindən ayrılmaq.
II. dənəvərlənmək>_[kim]

⁶⁴ “Dənəvərlənmək” fiilinin birinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır, lakin məntəqəvi istəmi yalnız söylənilir.

Ör.

- A2 I. dənəvərlənmək₁: Eyni mənada qalm saç haqqında.
 II. dənəvərlənmək> [kim]
 Ör. Qız, gözəl başını tar patdikca bu saç [kim] danavarlanir, tel-tel olub onun yanaqlarını, çanasını oxşayırdı. Ə.Əbülhesen.

DƏNLƏMƏK

- A1 I. dənəlmək₂: Denli yemləri bir-bir dimdiklə götürüb yemek (quşlar haqqında).
 II. dənəlmək> [kim] [kimi]
 Ör. Toyuqlar [kim] darını [kimi] danladılar.
- A2 I. dənəlmək₂: Meyveni ağacdən bir-bir qoparıb toplamaq, yığmaq, dermek.
 II. dənəlmək> [kim] [kimi]
 Ör. (Ben) [kim] Meyvaları [kimi] danladım.
- A3 I. dənəlmək₂: Arıtlamaq, temizlemek, irini xırdadan, yaxşını pisdən ayırmaq.
 II. dənəlmək> [kim] [kimi]
 Ör. (O) [kim] Buğdanı [kimi] danladı.
- A4 I. dənəlmək₂: Bir-bir qırmaq, öldürmək, telef etmək, ortadan qaldırmaq.
 II. dənəlmək> [kim] [kimi]
 Ör. Bizim avtomatçıların atası [kim] [faşistləri] [kimi] birca- birca danlayırdı.
 M.Hüseyn.

DƏNLƏNMƏK

- A1 I. dənəlmək₁: Den yemek, den axtarıb yemek.
 II. dənəlmək> [kim]
 Ör. Küçədə bir neçə toyuq [kim] danlanırdı.

DƏRDLƏNMƏK

- A1 I. dərđlənmək₁: Kederlenmek, xiffetlenmek, derde düşmek, derd çekmek.
 II. dərđlənmək> [kim]
 Ör. Man [kim] da dərđlanmışam küskün sasından; Bir asrın o qanlı faciasından.. S.Vurğun.

DƏRİNLƏŞMƏK

- A1 I. dərinləşmək₁: Daha derin olmaq, derinliyi artmaq, daha da çuxurlaşmaq.
II. dərinləşmək>[kim] [Z Ö]
Ör. Çay_[kim] xeyli_[Z.Ö] darinləşmişdir.
- A2 I. dərinləşmək₁: Derine (çuxura) düşmək.
II. dərinləşmək>[kim]
Ör. Gözləri_[kim] darinləşdi.
- A3 I. dərinləşmək: Daha da ciddiləşmək, ağırlaşmaq, mürəkkebləşmək, çətinləşmək.
II. dərinləşmək>[kim]
Ör. Şamo darin ikra cumaraq: Demak, bela?! - dedi, masala_[kim] darinləşir.
S.Rehimov.

DƏRİŞDİRMƏK

- A1 I. dərişdirmək₂: Seliqə ilə yığmaq, düzmək.
II. dərişdirmək>[kim] [kimi]
Ör. [Muzdur]_[kim] pulların üstündən ağ pal paltarı_[kimi] öz tartib və saliqəsi ilə bir-birinin üstünə darişdirdi. S.M.Qenizade.

DƏRMANLAMAQ

- A1 I. dərmanlamaq₂: k.t. Kimyevi preparatlar vurmaq, sürtmək və ya sepmək.
II. dərmanlamaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Meyva ağaclarını_[kimi] dərmanladı.

DƏRMƏK

- A1 I. dərmək₂: Meyve, çiçək vs'ni bir-bir qoparmaq, toplamaq.
II. dərmək>[kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim] Qızılgülü_[kimi] dararam; Pancaraya sararam; Vafalı bir yar olsa; Yolunda can veraram. (Bayatı).
- A2 I. dərmək₂: Corab, kilim vs'de olan yırtığı toxuyub yamamaq.
II. dərmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Corabın yırtığını_[kimi] dardi.

DƏRYAZLAMAQ

- A1 I. dəryazlamaq₂: Deryazla biçib yere sermək; kerentilemək.
II. dəryazlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (Ben) [kim] Otu [kimi] daryazladım.

DƏSMALLAMAQ

A1 I. dəsmallamaq₂: Desmalla silmək, qurulamaq.

II. dəsmallamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Əl-üzünü [kimi] dasmalladı.

DƏSTƏKLƏMƏK

A1 I. dəstəkləmək₂: Destek vurmaq, dayaq vurmaq.

II. dəstəkləmək>[kim] [kimi]

Ör. (Onlar) [kim] Alma ağacını [kimi] dastakladılar.

A2 I. dəstəkləmək₂: Kömək etmək, arxa durmaq, müdafiə etmək, tərəfdar olmaq.

II. dəstəkləmək>[kim] [kimi]

Ör. Dediyi sözləri [kimi] dastakladım man [kim]: - O qanım kasilib, - de- dim, - ölkəyə; Cavidlar sürülüb öz Vatanın- dan. B.Vahabzadə.

DƏSTƏLƏMƏK

A1 I. dəstələmək₂: Deste halına salmaq, deste etmək.

II. dəstələmək> [kim] [kimi]

Ör. (Sen) [kim] Yığ gülləri, çiçəkləri [kimi] dastala,

A2 I. dəstələmək₂: Bir yere yığmaq, yığışdırmaq.

II. dəstələmək> [kim] [kimi]

Ör. Xanpəri [kim] tez ayağa durub tumanının ataklarını [kimi] dastaladı, "gecaniz xeyra qalsın!" - deyib cold çöla fırlandı. Ə.Veli- yev.

A3 I. dəstələmək₃: Çin-çin yığmaq.

II. dəstələmək>[kim] [kimi] [kime]

Ör. Muzdur kişi [kim] indi cığ- cığa kimi yüzlükləri [kimi] on-on bir-birinin üsta [kime] dastalayib evin ortasında düzdü. S.M.Qeni- zadə.

DƏYİRMİLƏMƏK

A1 I. dəyirmiləmək₂: Deyirmi (yuvarlaq) hala salmaq, girde etmək.

II. dəyirmiləmək> [kim] [kimi]

Ör. (Ben) [kim] Kündani [kimi] dayirmilədim.

DƏYİŞMƏK

- A1 I. dəyişmək₃: dəyişdirmək.
II. dəyişmək> [kim] [kimi] [kime]
Ör. [Əli:] İmamımız haqqı, man [kim] [Gül- nazı] [kimi] bir xazinaya [kime] dəyişmərim, kişi!.. M.İbrahimov.
- A2 I. dəyişmək₁: Başqa şəkə vəya başqa hala düşmək, başqalaşmaq, başqa cür olmaq, təbeddülata uğramaq.
II. dəyişmək> [kim]
Ör. Onun xasiyyəti [kim] tamamilə dəyişmişdir.
- A3 I. dəyişmək₂: Birini buraxıb, o birinə keçmək.
II. dəyişmək> [kim] [kimi]
Ör. (O) [kim] Yerini [kimi] dəyişdirdi.

DƏYMƏK II

- A1 I. dəymək₁: Deymiş halə gəlmək; yetişmək.
II. dəymək> [kim]
Ör. Taxıl [kim] daymişdir.
- A2 I. dəymək₁: Yetişmək (çiban, yara haqqında).
II. dəymək> [kim]
Ör. Dad senin elindən, a qanlı felek; Könül hesrən qaldı yara [kim] dəymemiş(A D O L)

DİGİLDAMAQ

- A1 I. dığıldamaq₁: Dığ-dığ etmək, dığ-dığ ses çıxarmaq
II. dığıldamaq> [kim]
Ör. Samovar [kim] dığıldayır.

DİGİRLAMAQ

- A1 I. dığırılamaq₂: Diyirletmək, gilletmək, yumbalatmaq.
II. dığırılamaq> [kim] [kimi]
Ör. - [Qa- sım] [kim] dayırman daşı şaklında bir girdə daşı [kimi] iki takar üstünə qoyub dığırılrayır. C.Mem- medquluzadə.

DİGLAMAQ

- A1 I. dıqlamaq₁: Dığ tutmaq, verem xeste- liyine tutulmaq (çox vaxt mecazi menada işlənir).

II. dıqlamaq> [kim]

Ör. Dıqlar insan [kim] çıxmasa bu xaneyi- barbaddan! M.Möcüz.

DINQILDAMAQ

A1 I. dınqıldamaq₁: Dınqıltı sesi çıxmaq.

II. dınqıldamaq> [kim]

Ör. Tar [kim] dınqıldadı.

DIRILDAMAQ

A1 I. dırıldamaq₁: dan. Cırıldamaq.

II. dırıldamaq> [kim]

Ör. Araba [kim] dırıldıdır

DIRMALAMAQ

A1 I. dırmalamaq₂: Qazımaq, cırmaqlamaq.

II. dırmalamaq> [kim] [kimi]

Ör. Kamal [kim] ela bir hayacanla çığırdı ki, ela bil qaraquş indica caynaqları ilə onun üz-gözünü [kimi] dırmalayacaqdı. M.Rzaquluzade.

A2 I. dırmalamaq₂: Qıcıqlandırmaq, eziyyet vermek, pis tesir etmek (bu menad adeten “qulağı”, “qelbi” ve s. sözlerle işlenir).

II. dırmalamaq> [kim] [kimi]

Ör. Gözümün nurudur qoçaq adamlar; Ruhumu [kimi] dırmalar şıltaq adamlar [kim].M.Rahim.

DIRMANMAQ

A1 I. dırmanmaq₂: Əl və ayaqlar vasitesile dik bir yere, yuxarıya qalxmaq, dırmaşmaq, çıxmaq.

II. dırmanmaq> [kim] [kimi]

Ör. A.Şaiq. İnsanın peşəsi [kim] dünyanın yoxuşlarını [kimi] dırmanmaqdır.. A.Divanbeyoğlu.

A2 I. dırmanmaq₂: Ümumiyyətlə, hündür bir yere çıxmaq, qalxmaq.

II. dırmanmaq> [kim] [kime]

Ör. Maşınımız [kim] Lankarandan dağlara [kime] doğru narıldaya-narıldaya dırmanır. S.Rüstəm.

DIRMIQLAMAQ

- A1 I. dırmıqlamaq₂: Dırmıqla temizlemek, kesekleri dırmıqla ezmək, hamarlamaq; çeng çəkmək.
 II. dırmıqlamaq> [kim] [kim]
 Ör. (O) [kim] Bostan yerini [kimi] dırmıqladı..

DIRNAQLAMAQ

- A1 I. dırnaqlamaq₂: Cırmaqlamaq.
 II. dırnaqlamaq> [kim] [kimi]
 Ör. Pişik uşağı [kim] alini [kimi] dırnaqladı.

DIZILDAMAQ

- A1 I. dızıldamaq₁: Dızılıti sesi çıxarmaq.
 II. dızıldamaq> [kim]
 Ör. Samovar [kim] xoş bir ahangla dızıldayır. Ə.Sadıq.

DİDƏLƏMƏK

- A1 I. didələmək₂: Xırda-xırda, parça-parça qoparmaq.
 II. didələmək> [kim] [kimi]
 Ör. (O) [kim] Daramaq üçün yunu [kimi] didaladı..

DİDMƏK

- A1 I. didmək₂: Yun, pambıq vs'ni xırda hissələrə ayırmaq, lif-lif ayırmaq, tel-tel ayırmaq.
 II. didmək> [kim] [ne]
 Ör. Salimnaz arvad [kim] taza yorğan salmaq üçün yun [ne] didirdi.
 M.Hüseyn.
- A2 I. didmək₂: Dimdiyi ilə parça-parça etmək, qoparmaq, dağıtmaq, ovub çıxarmaq (quşlar haqqında).
 II. didmək> [kim] [kimi]
 Ör. Qarğalar [kim] leşi [kimi] didirlər.
- A4 I. didmək₂: Ruhi ezab vermək, iztirab vermək, incitmək; xırpalamaq.
 II. didmək> [kim] [kimi]
 Ör. [ince:] Onun görkəmi [kim] ürayı [kimi] didir. C.Cabbarlı.
- A5 I. didmək₂: Bir-birini didmək vuruşmaq, dalaşmaq, çeyneşmək, boğuşmaq, didişmək.

II.didmək> [kim] [kimi]

Ör. [Mesme:] Orda adamlar [kim] bir- birini [kimi] didirmişlər. Mir Celal.

A6 I. didmək₂: Cırmaqlamaq, saçlarını yolmaq

II.didmək> [kim] [kimi]

Ör. Gülnaz [kim] alları ilə [Memmedin] üzünü, gözünü [kimi] didir, çırpmıb çıxmağa can atırdı. M.ibra- himov.

DİKƏLMƏK

A1 I. dikəlmək₁: Uzanmış veya eyilmiş vəziyyətini dəyişib ayaq üstə durmaq və ya oturmaq, yerindən qalxmaq.

II.dikəlmək> [kim]

Ör. [Memmed] Züleyxa və Balaxanım [kim] adını eşidar-eşitməz, papirosları yerdə qoyub dikəldi. C.Cabbarlı.

A2 I. dikəlmək₂: Qalxmaq, başıyuxarı getmək.

II.dikəlmək> [kim] [Z.Ö]

Ör. Atlılar [kim] başıyuxarı[Z.Ö] dikəldilər.

A3 I. dikəlmək₁: Yuxarı qalxmaq, çıxmaq.

II. dikəlmək>[kim]

Ör.Xudayar bəyin burnunun yuxarı tərəfindən bir sümük[kim] dikəlib.

C.Memmedquluzadə

A4 I. dikəlmək₁: Düzəlmək, qurulmaq, bərqərar olmaq.

II. dikəlmək> [kim]

Ör. [Salman:] Rahim qardaş, dəyasan, Ba- kıda təza hökumət [kim] dikəlib, müsəvat yıxıldı. Ə.Həqverdiyev.

DİKLƏMƏK

A1 I. dikləmək₂: Dik qaldırmaq, dik halə salmaq, dik etmək.

II.dikləmək>[kim] [kimi]

Ör. İtlər[kim] quyruqlarını[kimi] diklə- yarak birdən-birə hürməyə, yüyürməyə başladılar. A.Şaiq.

A2 I. dikləmək₃: Tuşlamaq, yönəltmək, nişənləməq.

II.dikləmək> [kim] [kimi] [kime]

Ör.(O) [kim] Tüfiəngi [kimi] nişənanaya [kime] diklədi.

DİKMƏK I

- A1 I. dikmək₂: Əkmək, basdırmaq.
 II. dikmək> [kim] [ne]
 Ör. (Ben)_[kim] Ağac_[ne] dikdim.

DİKSİN MƏK

- A1⁶⁵ I. diksinmək₂: Seksenmək.
 II. diksinmək> [kim] [kimden]
 Ör.
- A2 I. diksinmək₂: Hürkmək, qorxmaq, xoflanmaq.
 II. diksinmək> [kim] [kimden]
 Ör. (Bahadır)_[kim] diksinir öz sesindən_[kimden] (A D S L)
- A3 I. diksinmək₂: İyrenmək, çiyrinmək.
 II. diksinmək> [kim] [kimden]
 Ör. Men_[kim] bu qefil sorğudan_[kimden] diksinirem az qala:
 Tüfəng neyime gerek, ay ezizem, ay bala?(D Ç B)

DİLƏMƏK

- A1 I. diləmək₂: Arzu etmək, istemek.
 II. diləmək> [kim] [ne]
 Ör. Sitaranın könlü_[kim] daha aylancalar_[ne] dilamazdi, fikrindən da
 uşaqlar ilə laqeydana oynamaq keçmirdi. Çemenzeminli.
- A2 I. diləmək₂: Teleb etmək, xahiş etmək.
 II. diləmək> [kim] [ne]
 Ör. Cam_[kim] canan_[ne] dilamış, verməmək olmaz, ey dil! Füzuli.

DİLƏNMƏK

- A1 I. dilənmək₁: Dilənçilik etmək, yol- çuluq etmək; sədəqə yolu ilə özgedən
 pul, çörək və s. istemek.
 II. dilənmək> [kim]
 Ör. Dilənçi dedi: - Man_[kim] da elsiz-obasız bir qoca, dilənçiyəm.
 Kandlarda dilənirəm. S.S.Axundov.
- A2 I. dilənmək₂: Yalvarırcasına istemek, ummaq.
 II. dilənmək> [kim] [ne]

⁶⁵ "Diksinmək" fiilinin birinci anlam dəğişkesinə örnek bulunamamışdır ancak mantıksal istemi iki olduğu söylənebilir.

Ör. O baxışlarda çarpınan ruhum [kim] Dilanir gözlarından istimdad! [ne]
A.Şaiq.

DİLİKLƏMƏK

- A1 I. dilikləmək₂: Dilik-dilik etmək, diliklər şəklində salmaq.
II. dilikləmək > [kim] [kimi]
Ör. (O) [kim] Paltar atayını [kimi] diliklədi.

DİLİMLƏMƏK

- A1 I. dilimləmək₂: Dilim şəklində doğramaq, dilim-dilim kəsmək.
II. dilimləmək > [kim] [kimi]
Ör. (Onlar) [kim] - Hamı evin qabağında qoyulan və üstünə xalça salınan taxta ayılaşdı, yemişi [kimi] kasib dilimlədilər. Mir Celal.

DİLLƏNMƏK

- A1 I. dillənmək₁: Danışmaq, dile gəlmək, ağzını açıb söz söyləmək.
II. dillənmək > [kim]
Ör. Sevincindən gözləri yaşaran ana [kim] dilləndi. S.Rehman.
A2 I. dillənmək₁: Ses çıxarmaq, oxumaq, ötmək; çalmaq.
II. dillənmək > [kim]
Ör. Bülbüllər [kim] axşam-sahar; Budaqlarda dillənir. A.Şaiq.

DİMDƏLƏMƏK

- A1 I. dimdələmək₂: mah. Dürtməkləmək, dürtməklə vurmaq.
II. dimdələmək > [kim] [kimi]
Ör. Heç dali olmasa, o ye- kalikda da adama dali deyarlarmı? - deya arvad [kim] arını [kimi] dimdələdi. S.Rehimov.

DİMDİKLƏMƏK

- A1 I. dimdikləmək₂: Dimdiyi ilə götürüb yemək.
II. dimdikləmək > [kim] [kimi]
Ör. Bixtiyar ovcumdakı dani yera sapardım, cücalar [kim] bir-birini döşləyərək sapdım dani [kimi] dimdiklədi. A.Şaiq.
A2 I. dimdikləmək₂: Dimdiyi ilə vurmaq, dişləmək, döymək.
II. dimdikləmək > [kim] [kimi]
Ör. (O) [kim] Qızılquş pancasından qurtulub, özünü insan alında asir görən kaklik qurtulmaq üçün hayacanla çarpımr, allarımızı [kimi] dimdikləyirdi.

A.Şaiq.

DİNCƏLMƏK

- A1 I. dincəlmək₁: İstirahetle öz qüvvəsini berpa etmək, yorğunluğunu almaq, istirahət etmək, dincini almaq, rahatlanmaq.
II. dincəlmək> [kim]
Ör. (Sen)_[kim][Meşedi Mürsel:] Buyur, içəri gal, gal dincal, yorulmuşan..
T.Ş.Simurq.
- A2 I. dincəlmək: İstirahətini bir yerde ke- çirmək.
II. dincəlmək> [kim] [kimde]
Ör. (Biz)_[kim] - Yayın isti günlerinde; Dincalmışik gözal, sarin; Kölgasında meşaların_[kimde] . M.Dilbazi.
- A3 I. dincəlmək₁: Rahat olmaq, sakit olmaq, rahatlanmaq, intizardan, telaşdan, təşvişdən qurtarmaq.
II. dincəlmək> [kim]
Ör. Hasanali bay gedandan sonra Maşadi Əsgarin ürayi_[kim] bir az dincalmışdi. S.M.Qenizade.
- A4 I. dincəlmək₁: Sakit olmaq, işinə, here- ketinə, fealiyyətinə ara vermək.
II. dincəlmək> [kim]
Ör. Çırağ yanır, manim yuxum galmayır; Vıyıldayır külak_[kim] da, dincalmayır. A.Sehhet.

DİNDİRMƏK

- A1 I. dindirmək₁: Danışdırmaq, söyletmək.
II. dindirmək> [kim]
Ör. (Ben)_[kim] Yarı xalvatda gördüm; Dindirmadim doyunca. (Bayatı).
- A2 I. dindirmək₂: Əzizləmək, oxşamaq.
II. dindirmək> [kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] Ürkak baxışlarıyla ruhumu_[kimi] dindiraydin; Mani sevindiraydin. M.Müşfiq.
- A3 I. dindirmək₂: Çalmaq, seslendirmək.
II. dindirmək> [kim] [kimi]
Ör. [Rübabe]_[kim] divardan tarı alıb istakli kimi bağrına basdı, simlari_[kimi] dindirdi. Mir Celal.

- A4 I. dindirmək₂: İnkâr şeklinde: dindirməmək dəmşdırməmək, küsülü olmaq.
II. dindirmək> [kim] [kimi]
Ör.(Onlar) [kim] Çoxdandır bir-birlərini [kimi] dindirmirlər.
- A5 I. dindirmək₂: Bir işi aydınlaşdırıb müeyyenləşdirmək üçün danışdırmaq, sorğu-sual etmək, istintaq etmək.
II. dindirmək> [kim] [kimi]
Ör.(Onlar) [kim] Məhkəmədə bu gün şahidləri [kimi] dindirəcəklər.

DİNMƏK

- A1 I. dinmək₁: Danışmaq, söz söylemək.
II. dinmək> [kim]
Ör. Bala fərahlandı, ana sevindi; Gah Gülar danışdı, gah Rana [kim] dindi.
M.Rahim.
- A2 I. dinmək₁: Seslenmək, eşidilmək.
II. dinmək> [kim]
Ör. O, indi düşünür həyata dair; Dinir qulağında topların səsini [kim] .
S.Vurğun.

DİRÇƏLMƏK

- A1 I. dirçəlmək₁: Əvvəlki vəziyyətinə nisbətən yaxşılaşmaq, yavaş-yavaş qüvvəti özünə qayıtmaq, bərkimək, sağlamlaşmaq, özünü əvvəlkinə nisbətən daha yaxşı hiss etmək.
II. dirçəlmək> [kim]
Ör.Xəstə [kim] dirçəlir.
- A2 I. dirçəlmək₁: Canlanmaq, cana gəlmək, yavaş- yavaş qüvvətlənmək.
II. dirçəlmək> [kim]
Ör.Əhli-məclis [kim] dirçəlir, kəsalət və ətalət nişanəsi yox olur.(F)
- A3 I. dirçəlmək₁: Böyümək, inkişaf etmək.
II. dirçəlmək> [kim]
Ör. Uşaq [kim] böyümüş, rəngi açılmış, dirçəlmiş, çəvikləşmişdi.(A D A L)

DİRƏMƏK

- A1 I. dirəmək₃: Dayamaq, söykəmək.
II. dirəmək> [kim] [kimi] [kime]

Ör. [Ferhad] [kim] avvalca sağ alına söykanib güclə qalxdı, sol alını [kimi] da yərə [kime] diradi. Ə.Veliyev.

A2 I. dirəmək₃: Zillemək, diqqətlə baxmaq (bu menada adətən “gözünü”, “gözlerini” sözü ilə).

II. dirəmək> [kim] [kimi] [kime]

Ör. Bu heyndə qapı açıldı, bir cavan oğlan [kim] qapını daraxlayıb təəccüb ilə gözlərini [kimi] dirədi Xudayar bəyin gözüne. [kime] (N E)

A3 I. dirəmək: İrelə vermək, sine germək, siper etmək.

II. dirəmək> [kim] [kime]

Ör. Onun bir elində ağır qılınç var idi, o biri [kim] isə Danimarka gerbine [kime] diremişdi. (N)

DİRƏŞMƏK

A1 I. dirəşmək₂: dan. Gözlerini diremək, direnib baxmaq (bir çoxları).

II. dirəşmək> [kim] [kime]

Ör. (Ben) [kim] Uzuna [kime] dirəşdim.

DİRİLMƏK

A1 I. dirilmək₁: dan. Canlanmaq, cana gəlmək, dirçəlmək; qüvvəsi, gücü, cesareti özünə qayıtmaq.

II. dirilmək> [kim]

Ör. Bannasız hörgü hörülməz; Tabibsiz xasta [kim] dirilməz. “Koroğlu”.

A2 I. dirilmək₁: Dini təsevvürlerde: ölü halından canlım diri hala gəlmək, yenidən canlı olmaq, cam özünə qayıtmaq.

II. dirilmək> [kim]

Ör. Ölü [kim] dirilməz.

DİŞƏMƏK

A1 I. dişəmək: Deyirman daşı dişə ilə kele-kötür etmək.

II. dişəmək> [kim] [ne]

Ör. (O) [kim] Qoca iki ağızlı yonğu çakici ilə daş [ne] dişayırdı. S.Rehimov.

A2 I. dişəmək₂: Ağızı diş-diş olan aletləri itilemək.

II. dişəmək> [kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Orağı [kimi] dişamadi.

A3 I. dişəmək₁: Yaş yeddiye çatanda diş tökmək.

II.dişəmək> [kim]

Ör. Uşaq [kim] dişamaya başladı.

DİŞƏRMƏK

A1 I. dişərmək₁: Cüçermək, çıxmaq.

II.dişərmək> [kim]

Ör. Dağlar, çöllər [kim] dişardı; Novruzgülü göyardı. A.Sehhet.

DİŞLƏMƏK

A1 I. dişləmək₂: Dişləri arasında sıxmaq, dişlərini batırmaq.

II.dişləmək> [kim] [kimi]

Ör. Cavan [kim] ana öz körpasinin toppuş ayaqlarını [kimi] birdən dişlayır, uşaq qıdıqlanıb gülürdü.. S.Rehimov.

A2 I. dişləmək: Dişləri ilə sıxıb qopartmaq, kesmək.

II. dişləmək> [kim] [kimi]

Ör. (Ben) [kim] - Ağ almanı [kimi] dişladım; Dörd yanın gü- müşladım. (Bayatı).

A3 I. dişləmək₁: Yemek menasında.

II. dişləmək> [kim]

Ör. İşləməyən [kim] dişləmaz. (Mesel).

A4 I. dişləmək₁: Sancmaq, dalamaq.

II.dişləmək> [kim]

Ör. Gicitkan [kim] dişlayır.

DİVANƏLƏNMƏK

A1 I. divanələnmək₁: Divane olmaq, deli olmaq

II.divanələnmək> [kim]

Ör. Gena bir leyliyaş yara dil verdi; Könül [kim] Macnun taki divanalanmış. M.V.Vidadi.

DİYİRLƏNMƏK

A1 I. diyirlənmək₂: Yuvarlanaraq bir istiqamete doğru hereket etmək, yuvarlanmaq (deyirmi, yuvarlaq şeylər haqqında).

II.diyirlənmək> [kim] [kime]

Ör. (O) [kim] Sonra çardağın penceresinin altında vurulmuş bir taxtanın

üstüne düşüb, oradan bir deliye [kime] diyirlendi.(N)

DOGMAQ

- A1 I. doğmaq₂: Dünyaya bala getirmek; balalamaq.
II. doğmaq>[kim] [ne]
Ör. Bir il sonra Zeynab[kim] bir oğlan [ne] doğdu. M.İbrahimov.
- A2 I. doğmaq₁: Çıxmaq, görünmek, tülü etmək (göy cisimleri haqqında).
II. doğmaq>[kim]
Ör. Ay[kim] doğdu, işıq verdi; Yara yaraşığı verdi. (Bayatı).
- A3 I. doğmaq₁: Meydana çıxmaq, ortaya çıxmaq, emele gelmek, töremek, ireli gelmek, neşet etmək, hasil olmaq.
II. doğmaq>[kim]
Ör. Qalam[kim] tez-tez qalamdandakı davata batırılıb kağızın üzərində dolaşır, satir-satir dalınca doğur, qamli şairin ürayini yüngülləşdirirdi.

DOGRAMAQ

- A1 I. dogramaq₂: Doğrayıcı, kesici aletle bir şeyi xırda-xırda kesmek, parça-parça kesmek; parçalayıb, sındırıb kiçik-kiçik hissələrə ayırmaq
II. dogramaq>[kim] [ne]
Ör. (O) [kim] Odun[ne] doğradı.
- A2 I. dogramaq₂: Bir boyda, bir ölçüdə kesmek.
II. dogramaq>[kim] [ne]
Ör. Aslanov[kim] hala çörək[ne] doğramamış, şorbada bir-iki qaşığı içib dadma baxdı. M.Hüseyn.
- A4 I. dogramaq₂: Para-para etmək.
II. dogramaq>[kim] [kimi]
Ör. (O) [kim] Doğradı qamzan xadangi bağrımı, [kimi] qan eyladi. Nesimi.
- A5 I. dogramaq₃: Bölmələrə, ara kəsmələrə ayırmaq.
II. dogramaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. (O) [kim] Taxtanı[kimi] bölmələrə[kime] doğradı

DOGRULMAQ

- A1 I. dogrulmaq₁: Düzelmək, dikelmək, düz durmaq, dik qalxmaq.
II. dogrulmaq>[kim]
Ör. Otel sahibi gürcü Dmitri[kim] onun allarını yaxasından radd edib itələdi,

o, dahlizin divarına dayib doğruldu. M.S.Ordubadi.

- A2 I. dogrulmaq₁: Qalxmaq, ayağa durmaq.
II. dogrulmaq>[kim]
Ör. Birdan Sabir_[kim] doğruldu, badanında şiddatli bir ağrı hiss edarak üzgözünü turşutdu. M.Hüseyn.
- A4 I. dogrulmaq₁: Heqiqet olmaq, düz çıxmaq, gerçekleşmek, heyata keçmek.
II. dogrulmaq>[kim]
Ör. Ümidlarım_[kim] doğrulmadı.

DOGULMAQ

- A1 I. dogulmaq: Anadan olmaq, dünyaya gelmek.
II.dogulmaq>[kim]
Ör. Nizami_[kim] 1141-ci ilda doğulmuşdur.
- A2 I. dogulmaq₁: Töremek, meydana gelmek.
II. dogulmaq> [kim]
Ör. Bir nağma_[kim]ki doğulmuşdur mübariza suratından. R.Rza. Ümumiyyatla, “Molla Nasraddin” susmağı bacarmırdı, o, etiraz etmek üçün doğulmuşdu. M.İbrahimov.

DOGURMAQ

- A1⁶⁶ I. dogurmaq₂: doğuzdurmaq.
II. dogurmaq>[kim] [kimi]
Ör.
- A2 I. dogurmaq₁: Töretmek, meydana getirmek, emele getirmek; töremesine, emel gelmesine sebep olmaq.
II.dogurmaq>[kim] [ne]
Ör. Bu baxtiyar üzlarda na nadir yaraşiq var! Sonsuz sevinc_[ne] doğurar işıqların yanması._[kim]R.Rza.

DOLAMAQ

- A1 I. dolamaq₃: Sarımaq, sarıqlamaq.
II.dolamaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. (O)_[kim] [Dur- na:] Çay başmdan galirkan saçlarımı_[kim] allarına_[kime]

⁶⁶“Doğurmaq” fiilinin birinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak mantıksal istemi iki olduğu söylenebilir.

- doladı, kandin içindən sürüdü. C.Cabbarlı.
- A2 I. dolamaq₂: dan. Tapşırmaq, üzerine yükləmək, hevale etmək, öhdəsinə qoymaq.
II. dolamaq>[kim] [kime]
Ör. Bu işi [kim] har adama[kime] dolamaq olmaz.
- A3 I. dolamaq₃: Basmaq, vurmaq menasında.
II. dolamaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. Baxış bay[kim] Camalın baş-gözünü[kimi] şallağa[kime] doladı.
Ə.Abasov.
- A4 I. dolamaq₂: dan. Lağa qoymaq, ele salmaq, sarımaq, masqara etmək (bezen “ele”, “eline”, “diline”, “barmağma” sözləri ilə).
II. dolamaq>[kim] [kimi]
Ör. (Biz) [kim] [Serdar:] Bu na sözdür, Yusif şah! Atamın arvahı üçün, sani[kimi] dolanırıq. A.Şaiq.

DOLANMAQ I

- A1 I. dolanmaq: Bir şeyin etrafında fırlanmaq, herlənmək, dövr elemək, aylanmaq;
dövre vurmaq.
II. dolanmaq>[kim] [kimi]
Ör. Hüseynağa[kim] şey- ların daşınmasını gözləmədən yuxarı çıxıb buruğu[kimi] dolandı. M.İbrahimov.
- A2 I. dolanmaq₁: Dövr etmək.
II. dolanmaq>[kim]
Ör. Rayımca dolanmadı bu dövran; [kim] Bilməm ki, nadandırur balası.
Əmani.
- A3 I. dolanmaq₁: Gelib keçmək, ötüb keçmək.
II. dolanmaq>[kim]
Ör. Dolandı qış, [kim] gəldi bahar; Göllərdə ördək, qaz gördüm. “Koroğlu”.
- A4 I. dolanmaq: Gezmək, dolaşmaq.
II. dolanmaq>[kim]
Ör. [Tapdıq:] Sitara, man[kim] on il gazdım, dolandım iştia- qmda.
C.Cabbarlı.

- A5 I. dolanmaq₂: Yaxın gəlmək, bir yere gəlmək; bir şeyin etrafında, yaxınlığında gəzmək, görünmək.
II. dolanmaq>[kim] [kime]
Ör.[Meşedi Əhməd:] Heç kas_[kim] manim qapıma_[kime] dolana bilməz.
Ə.Haqverdiyev.
- A6 I. dolanmaq₂: Canlanmaq, daima xatirində, təsevvüründə olmaq.
II. dolanmaq>[kim] [kimde]
Ör. Tahirin gözləri dənizə baxır, amma tasavvüründə_[kimde] yalnız və yalnız Latifa_[kim] dolanırdı. M.Hüseyn.
- A7 I. dolanmaq₁: Tədavüldə olmaq.
II. dolanmaq>[kim]
Ör. [Meşedi Allahverenin] hala bir az bankda, bir az da allarda prozent ilə pulları_[kim] dolanırdı. N.Nerimanov.
- A8 I. dolanmaq₂: Sarılmaq.
II. dolanmaq>[kim] [kime]
Ör. İşin şirin yerində çayın suyundan daha soyuq bir şey Eyvaz_[kim] kişinin sol qoluna_[kime] dolandı. Ə.Veliyev.
- A9 I. dolanmaq₂: İlişmək, dolaşmaq.
II. dolanmaq>[kim] [kime]
Ör. Yeriyanı ayaqları_[kim] bir-birinə_[kime] dolanırdı.
- A10 I. dolanmaq₁: Dönmək, çevrilmək, dəyişmək.
II. dolanmaq>[kim]
Ör. Az vaxtda fikri dəyişib rayı_[kim] dolandı. Ə.Nezmi.
- A11 I. dolanmaq₂: Hərəkət etmək, davranmaq, özünü hər hansı bir tərzdə aparmaq.
II. dolanmaq>[kim] [kimde]
Ör. Parviz xan_[kim] fırlıdaq kalmasından dilxor olmuşdu. Lakin öz etiqağını pozmayaraq adab dairəsində_[kimde] dolanırdı. M.S.Ordubadı.
- A12 I. dolanmaq₁: Yola gətmək, yoldaşlıq etmək, keçin- mek.
II. dolanmaq>[kim]
Ör. Onlar_[kim] bir yerdə dolana bilmirlər.

DOLANMAQ II

- A1 I. dolanmaq₁: Öz heyatını, dolanacağını bir vasitə ilə təmin etmək, keçinmək, yaşamaq, güzəran etmək.
II.dolanmaq>[kim]
Ör. Q_[kim] indi çox yaxşı dolanır
- A2 I. dolanmaq₁: Umumiyyətlə, yaşamaq, güzəran keçirmək, heyat sürmək.
II. dolanmaq>[kim]
Ör. Farhad və Züleyxa_[kim] balaca Aslanın zahmatı sayəsində dolamrdı.
C.Cabbarlı.

DOLAŞMAQ

- A1 I. dolaşmaq₁: Dolaşmaq düşmək, pırtlaşmaq, bir-birinə qarışmaq.
II. dolaşmaq>[kim]
Ör. Saçları_[kim] dolaşdı.
- A2 I. dolaşmaq: Dolanmaq, sarılmaq, ilişmək.
II. dolaşmaq>[kim] [kime]
Ör. Harçandı oynamaq ona yaraşır; Siyah zülfü_[kim] qamatına_[kime] dolaşır.
Aşiq Hüseyn.
- A3 I. dolaşmaq₂: Gezmək, dolanmaq.
II. dolaşmaq>[kim] [ne]
Ör. (Ben)_[kim] Dolaşdım dünyam,_[ne] gazdim baş-baş; Sanin kimi gözəl görmədim, haşa! Aşiq Ələsgər. [Cavad bey:] Qoy bir az dincəlsin, ovda da dolaşsın, onda Firuz bəyin tabi gəlar, yazar. T.Ş.Simurq.
- A4 I. dolaşmaq₁: Uçaraq dövrə vurmaq.
II. dolaşmaq>[kim]
Ör. Qartallar_[kim] göy üzündə dolaşır.
- A5 I. dolaşmaq₁: Yayılmaq, intişar etmək.
II. dolaşmaq>[kim]
Ör. Zavodda pulların tapıldığına dair şad bir xəbar_[kim] dolaşdı.S.Rehman.
- A6 I. dolaşmaq₁: “Ağızdan-ağıza”, “ağızlarda”, “dillərdə” sözləri ilə deyilmək, yayılmaq.
II.dolaşmaq> [kim]

- Ör. [Zeynal:] Manim adım_[kim] bu vaxta dak dildan-dila dolaşır.
C.Cabbarlı.
- A7⁶⁷ I. dolaşmaq₂: dan. Nahaqdan işe düşmək, çetin və çıxılmaz vəziyyətə düşmək.
II.dolaşmaq>[kim] [kime]
Ör.
- A8 I. dolaşmaq₂: Sataşmaq, toxunmaq, öceşmək.
II.dolaşmaq>[kim] [kime]
Ör. Ey molla dayı_[kim] gal bu müsəlmana_[kime] dolaşma! Ə.Qemküsar.
- A9 I. dolaşmaq₂: Çaşmaq, karışmaq, sözünün dalım getirebilmemek, qarışdırmaq.
II.dolaşmaq>[kim] [kimde]
Ör. O_[kim] sözünün axırında_[kimde] dolaşdı.
- A10 I. dolaşmaq₂: Bir sıra sözlərə qoşularaq müxtəlif ifadələr və terkipler emele getirir,mes.: el- ayağa dolaşmaq, ağılı dolaşmaq, dili dolaşmaq
II.dolaşmaq>[kim] [kime]_{tamamlayıcı}
Ör. Qadın danışdıqca boğazının damarları şişib göyərirdi və adama elə gəlirdi ki, irili-xırdalı bir dəstə qara ilan arvadın sinəsi yuxarı dırmaşıb boyun_[kim] boğazına_[kime] dolaşır.(Z G)

DOLGUNMAQ

- A1 I. dolğunmaq₁: Dolğunlaşmaq, yetişmək.
II.dolğunmaq>[kim]
Ör. Cavan qız sinni-şababata yetmişdi... Boy uçalıb, köksü_[kim] dolğunub, simasında da ayırı malahat görünürdü. Çemenzeminli.

DOLMAQ

- A1 I. dolmaq₂: Bir yere daxil olub onu doldurmaq, başdan-başa her yerini tutmaq, boş yer qoymamaq.
II.dolmaq>[kim] [kime]
Ör. Otağa_[kime] soyuq hava_[kim] doldu.

⁶⁷ “Dolaşmaq” fiilinin yedinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır ancaq matixsal istemi ikidir.

- A2 I. dolmaq₂: Dolu hala gəlmək, ağızına qəder bir şeylə dolu olmaq, boşluq qalmamaq.
II.dolmaq>[kim] [kimlə]
Ör. Bir çoxları yığılıb buraya gəldi, ev-eşik [kim] adamları[kimlə] doldu.
S.Rehimov.
- A3 I. dolmaq₂:mec. menada.Sıkıntı verici şeylər üçün kullanır.
II.dolmaq>[kim] [kime]
Ör. [Orxan:] Ah, qalbimə[kime] sanki od-əlov[kim] dolmuş. H.Cavid.
- A4 I. dolmaq₂: Girmək, daxil olmaq (çoxlu miqdarda).
II.dolmaq>[kim] [kime]
Ör. Qulaqlarıma[kime] su[kim] doldu.
- A5 I. dolmaq₂: Nüfuz etmək.
II.dolmaq>[kim] [kime]
Ör. Gülşad qapım açıb içəri girəndə otaqdakı soyuq[kim] badanına[kime] doldu. Ə.Vəliyev.
- A6 I. dolmaq₂: Yayılıb hər tərəfi tutmaq, bürümək, örtmək, qaplamaq.
II.dolmaq>{kim} tamamlayıcı [kime]
Ör. Ətrafa[kime] səs[kim] doldu.
- A7 I. dolmaq₂: Örtülmək, tutulmaq.
II.dolmaq>[kim] [kimlə]
Ör. Çöllər yuxudan olunca bidar; Min rəng çiçəkləri[kimlə] doldu gülzər. [kim]
A.Şaiq.
- A8 I. dolmaq₂: Kökəlmək, ete-cana gəlmək.
II.dolmaq>[kim] {kime} tamamlayıcı
Ör. (O) [kim] Əta{kime} doldu.
- A9 I. dolmaq₁: Doluxsunmaq, kövrəlmək, tutulmaq, ehvalı pozulmaq, hiddətlənmək, acıqlanmaq.
II.dolmaq>[kim]
Ör. Q[kim] doldu, qaşqabağı qara bulud kimi üstəndən aşağı sallandı.
S.Rehimov.
- A10 I. dolmaq₂: Girmək, çatmaq, yetmək.
II.dolmaq>[kim] [kime]

Ör. Ağabayim_[kim] ağa artıq böyüyüb, 14-15 yaşına_[kime] dolmuşdu.
Çemenzeminli.

A11 I. dolmaq₁: Yetişerek şire hasil etmək, sütülleşmek.

II.dolmaq>[kim]

Ör. Sünbüllar_[kim] yavaş-yavaş dolur.

A12 I. dolmaq₁: Tamamile yerine yetirilmek, ödenilmek, heyata keçirilmek.

II.dolmaq>[kim]

Ör. Planların hamısı_[kim] dolmuşdur.

DOLUB-BOŞALMAQ

A1 I. dolub-boşalmaq₁: Aramsız suretde bir şeyle dolmaq ve boşalmaq.

II.dolub-Boşalmaq>[kim]

Ör.Hamin axşam Yunisın evi_[kim] qonaqlarla dolub-boşaldı. Mir Celal.

A2 ⁶⁸ I. dolub-boşalmaq₂: Derdden, qemden, kederden ağlamaq derecesine gelmek.

II.dolub-boşalmaq>[kim] [kimden]

Ör.

DOLUXSUNMAQ

A1 I. doluxsunmaq₁: Bir şeyden müteessir olaraq gözlerine yaş dolmaq; ağlamsınmaq, ağlamağı gelmek.

II.doluxsunmaq>[kim]

Ör. Bayım_[kim] doluxsundu, qalam alında titradi, gözlarından yaşlar axıb yaz- dığı misralarm üstünə sapıldı. Çemenze- minli.

DOMBALMAQ

A1 ⁶⁹ I. dombalmaq₁: dan. Ayaq üstünde, yaxud dizleri üstünde durub beden belden yuxarı hissesini aşağı eymek.

II.dombalmaq>[kim]

Ör.

A2 I. dombalmaq₁: Köpmek, şişmek, qabarmaq.

II.dombalmaq>[kim]

⁶⁸ “Dolub-boşalmaq” fiilinin ikinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin iki olduęu söylenebilir.

⁶⁹ “Dombalmaq” fiilinin birinci anlam deęişkesine örnek bulunmuştur ancak matıksal istemi tek olduęu söylenebilir.

Ör. Ordun_[kim] dombalmış, deyasən, dişin bark ağrırır.

DOMUŞMAQ⁷⁰

A1 I. domuşmaq₁: Oturacaq yere istinad edərək ayaqlarını yığıb oturmaq.

II. domuşmaq>[kim]

Ör.

A2 I. domuşmaq₁: Büzüşüb oturmaq.

II. domuşmaq>[kim]

Ör.

A3 I. domuşmaq: Dimdikle bitlenmək.

II. domuşmaq>[kim]

Ör. Toyuqlar_[kim] domuşur.

DONQALAMAQ

A1 I. donqalamaq₂: Belini donqa hala salmaq, bükmək.

II. donqalamaq>[kim] [kimi]

Ör. Sasa-küya galib çıxan Qız_[kim] qayıt qarı belini_[kimi] donqalayıb başını yırğala- yırdı. S.Rehimov.

DONQULDANMAQ

A1 I. donquldanmmaq₁: Narazı halda öz- özünə, yavaşcadan anlaşılmaz sözlər danışmaq;deyinmək, narazılıq izhar etmək.

II. donquldanmaq>[kim]

Ör. Gileygüzarov_[kim] öz qoyun gözlerini tavana zilleyib qezeble donquldandı(A D A L)

A2 I. donquldanmmaq₂: mac. kin. Ala-babat, pis danışmaq menasmda.

II. donquldanmaq>[kim] [Z Ö]

Ör. Modabaz va meşşan qadmlardan bahs edən adib deyir ki, albatta, bela anala- rın tarbiya etdiyi uşaqlar_[kim] firangca_[z ö] donquldanacaqlar. M.Arif.

⁷⁰ "Domuşmaq" fiilin birinci ve ikinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak matıksal istemleri tek olduęu söylenebilir.

- A3 I. donquldanmmaq₁: Heyvanlar haqqında: hirslenme elameti olaraq yavaşca acıqlı seslər çıxarmaq; mırıldanmaq.
II. donquldanmaq>[kim]
Ör. Qaraca qız özünü mağaranın dar yerinə yetirdi. Ayı_[kim] isə dar yeri soxula bilmədi. Bir az donquldanıb mağaranın ağzında yatdı. S.S.Axundov.

DONMAQ

- A1 I. donmaq₁: Soyuğun, şaxtanın təsirindən, şiddətindən buza çevrilmək, buz halma gəlmək
II. donmaq>[kim]
Ör. Su_[kim] dondu.
- A2 I. donmaq₁: Buzla örtülmək.
II. donmaq>[kim]
Ör. Çaylar_[kim] donmuşdur.
- A3 I. donmaq₁: Dondan, şaxtadan məhv olmaq, telef olmaq, xarab olmaq, don vurmaq.
II. donmaq>[kim]
Ör. Ağaclarda qalan meyvaların hamısı_[kim] dondu.
- A4 I. donmaq₁: Berk üşümək, bədənini soyuqdan keyləş- mek.
II. donmaq>[kim]
Ör. Barmaqlarım_[kim] donur.
- A5 I. donmaq₁: Maye halından berk hala keçmək; qa- tlaşmaq.
II. donmaq>[kim]
Ör. Yağ_[kim] donmuşdur.
- A6 I. donmaq₂: Her hansı bir hiss və ya təəsüratın təsiri ilə bir anlıq sərbəst hərəkət qabiliyyətini itirmək.
II. donmaq>[kim] [kimdən]
Ör. (O)_[kim] Ayını görəndə qorxusundan_[kimdən] dondu.
- A7 I. donmaq₁: Donub qalmaq mat qalmaq, heyret içində qalmaq, çox təəcüb etmək (bəzən “yerində”, “yerindəce” sözləri ilə).
II. donmaq>[kim]
Ör. Hamısı_[kim] qorxusundan saralmış və yerində qalmışdı. M.İbrahimov.

- A8 I. donmaq₂: İnkişaf etməmək, bir nöqtədə durub qalmaq, irelilememək, tereqqi etməmək, hereketsiz qalmaq.
II. donmaq>[kim] [kimde]
Ör. (Ben)_[kim] Onun sifətinə işıq düşəndə, az qala heyrətdən yerimdə_[kimde] donacaqdım. (B N O)

DOSTLAŞMAQ

- A1 I. dostlaşmaq₂: Bir-biri ilə dost olmaq, aralarında dostluq münasibəti yaratmaq.
II. dostlaşmaq>[kim] [kimlə]
Ör. Nabi_[kim] qaraçılarla_[kimlə] yaxından dostlaşır. “Qaçaq Nebi”.

DOYMAQ

- A1 I. doymaq₁: Yeməyə olan ehtiyacı ref olmaq, lazımınca yeyib tox hala gəlmək, qarnı tox olmaq
II. doymaq>[kim]
Ör. (Ben)_[kim] Bu xörəkdən doydum.
- A2⁷¹ I. doymaq₂: kim. Öz içərisində çoxlu miqdarda başqa maddeni eritmək, hell etmək, canma çəkmək.
II. doymaq>[kim] [kimi]
Ör.
- A3 I. doymaq₂: Bezikmək, bıqmaq, tenge gəlmək, üreyini vurmaq; soyumaq.
II. doymaq>[kim] [kimden]
Ör. Yar mandan doyubdursa; Man_[kim] yardan_[kimden] doymamışam. Sarı Aşıq.

DÖNGƏLƏMƏK

- A1 I. döngələmək₂: dan. Vedini, qərarını dəyişmək; sözündən dönmək (qaçmaq).
II. döngələmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Sözünü_[kimi] döngələdi.

⁷¹ “Doymaq” fiilinin ikinci anlam dəyişkeisne örnək bulunamamışdır ancak mantıksal isteminin iki olduğu söylənebilir.

DÖNMƏK

- A1 I. dönmək₂: Getdiyi, ya durduğu terefin eksine çevrilmək.
II.dönmək>[kim] [kime]
Ör. Atlı_[kim] bütün vücudu ilə sas galan samta_[kime] döndü. M.Hüseyn.
- A2 I. dönmək₂: İstiqlətini deyişmək, başqa terefe yönəlmək.
II.dönmək>[kim] [kime]
Ör. Sabahı gün onlar_[kim] Lənkəran şəhərinə_[kime] döndülər.(Ə T XT)
- A3 I. dönmək₁: “Dönüb”, “dönerek” şəklində başını, üzünü çevirərək.
II.dönmək>[kim]
Ör. Şirzad_[kim] dönüb Qoşatxanı gördükda talasik ona taraf getdi, al verdi, salamladı. M.İbrahimov.
- A4 I. dönmək₁: qayıdaraq, cavab olaraq, cavabmda.
II.dönmək>[kim]
Ör. (O)_[kim] Dönüb belə dedi...
- A5 I. dönmək₂: Qayıtmaq, geri qayıtmaq.
II.dönmək>[kim] [kime]
Ör. Bir gün Qaranfilla Bahadır_[kim] yəna adi qayda üzrə bir yerdə eva_[kime] döndülər. S.Rehman.
- A6 I. dönmək₂: Sözüünü, vədini, qərarım pozmaq, sö- zündən qaçmaq.
II.dönmək>[kim] [kimden]
Ör.(O)_[kim] Sözündən_[kimden] döndü.
- A7 I. dönmək₂: İmtina etmək, el çəkmək, üz döndərmək, vəfasızlıq etmək, dönüklük etmək.
II.dönmək>[kim] [kimden]
Ör. - Mirza Valeh_[kim] dediyindən_[kimden] dönmədi. S.Rehimov.
- A8 I. dönmək₂: Halma düşmək,şəklini almaq.
II.dönmək>[kim] [kime]
Ör.Keçmişin taleyi sönmüş bu geca; İşçilər_[kim] aslana_[kime] dönmüş bu geca. M.Müşfiq.
- A9 I. dönmək₂: Çevrilmək.
II.dönmək>[kim] [kime]

Ör. Dostun jirqatından, yar hasratından; Bahar_[kim] mana zimistana_[kime] dönübdü. Aşıq Əlesger.

A10 I. dönmək₂: Keyfiyyəti dəyişmək, başqa keyfiyyət almaq.

II.dönmək>[kim] [kime]

Ör. Ağır tanklar_[kim] küla_[kime] döndü, sovrularaq havaya. Ə.Cemil.

A11 I. dönmək₁: Umumiyyətlə, dəyişmək, başqalaşmaq, pisləşmək.

II.dönmək>[kim]

Ör. [Məşedi Cefer:] Ruzgar_[kim] ela dönübdür ki, qardaş qardaşa etibar elayib girovsuz bir qapik borc vermayir. Ə.Haqverdiyev.

DÖŞÜRMƏK

A1 I. döşürmək₂: Toplamaq, cem etmək, yığmaq, yığışdırmaq.

II.döşürmək>[kim] [kimi]

Ör. Darviş Mastalişah cald taxta parçaları döşürüb, töküb xurcu- na, atır çiyinə, giriryükün qabağından ası- lan pardanin dalısmə, gizlanir. M.F.Axundzadə.

A2 I. döşürmək₂: Yığmaq, dermək, derib toplamaq.

II.döşürmək>[kim] [kimi]

Ör. Adam var dolanar sahrəm, düzü; Adam_[kim] var döşürar gülü, nargizi.
[kimi] Aşıq Abbas.

DÖVLƏTLƏNMƏK

A1 I. dövlətlənmək₁: Dövlət sahibi olmaq, dövlətli olmaq, zənginləşmək, varlanmaq.

II.dövlətlənmək>[kim]

Ör. (Sen)_[kim] Qem yemə, çox çekmez dövlətlənersen(A D A L)

DÖYƏCLƏMƏK

A1 I. döyəcləmək₂: Bir şeylə döymək, vurmaq.

II.döyəcləmək>[kim] [kimi]

Ör. Az qalib, manzil başma çatmışıq, deya arabaçı_[kim] öküzləri_[kimi] döyacladı. T.Ş.Simurq.

A2 I. döyəcləmək₂: Bir şeylə üstündən vuraraq (döyərək) düzləndirmək, yastılatmaq, berkitmək, basıb sıxlaşdırmaq, bərabərləşdirmək.

II. döyəcləmək>[kim] [kimi]

Ör.- Sofiya xamm_[kim] irali yeridi, odunları_[kimi] maşa ilə döyacladi, çırpdı, sonra bir-birina yavıqlaşdırıb sobanın ağzını örtüdü. Çemenzeminli.

A3 I. döyəcləmək₂: Ara vermeden çarpmaq, döymək, vurmaq, taqqıldatmaq.

II. döyəcləmək>[kim] [kimi]

Ör. Yağış_[kim] pancaranı_[kimi] döyaclayir.

A4 I. döyəcləmək₂: mah. dan. Bimefese danışmaq, demək.

II. döyəcləmək>[kim] [kimi]

Ör. Qız_[kim] mani_[kimi] çıxılmaz bir döngaya salıb döyacladi. M.S.Ordubadi.

DÖYMƏK

A1 I. döymək₂: Əziyyət vermək, yaxud cezalandırmaq üçün birini el, yaxud başqa bir şeylə vurmaq; kötekləmək, ezişdirmək.

II.döymək>[kim] [kimi]

Ör. Bayın_[kim] Camalı_[kimi] döydüyünü göran kandlılar tökülüb galdılar..
Ə.Abasov.

A2 I. döymək₂: Çekicin zerbi ilə müeyyen şəkə salmaq.

II.döymək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Damiri_[kimi] döydü.

A3 I. döymək₂: Döyüb yayma üsulu ilə misden, demirdən vs'den bir şey hazırlamaq,qayıрмаq.

II.döymək>[kim] [ne]

Ör.(O)_[kim] Qazan_[ne] döydü.

A4 I. döymək₂: Bir şeyi bir şeylə vuraraq ses çıxarmaq, taqqıldatmaq.

II.döymək>[kim] [kimi]

Ör.- Mirbağır ağa_[kim] qulaq asmayıb qapını_[kimi] daxi da bark döyür.
C.Memmedquluzade.

A5 I. döymək₂: mah. Vurmaq, döyecləmək, çarpmaq.

II.döymək>[kim] [kimi]

Ör. Dalğalar_[kim] sahil qayalarını_[kimi] döyür.

A6 I. döymək₃: Bir müddet bir şeyi başqa bir şeyə üsulluca vurmaq, toxundurmaq.

II.döymək>[kim] [kimi] [kime]

Ör. Hasan kişi_[kim] çubuğu_[kimi] kül qabına_[kime] döyməyə başladı.

M.İbrahimov.

- A7 I. döymək₂: Müxtelif aletlərlə biçilmiş taxılı, deni sünbülden ayırmaq.
II.döymək>[kim] [ne]
Ör. [Reşid:] Qurbanqulu da_[kim] quyunun yaxınlığında taxıl_[ne] döyürdü.
T.Ş.Simurq.
- A8 I. döymək₂: Üyütmək, narm hala salmaq.
II.döymək>[kim] [kimi]
Ör. Badam_[kim] qoz lapasını_[kimi] havangda döydü.
- A9 I. döymək₂: Qiyme etmək, qiyme halma salmaq (qiymekeş və s. ilə).
II.döymək>[kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Ət_[ne] döydü.
- A10 I. döymək₂: mac. Meğlub etmək, ezişdirmək, ezmək.
II.döymək>[kim] [kimi]
Ör. (Biz)_[kim] Düşmanı_[kimi] yaxşıca döydük.
- A12 I. döymək₂: Çiçək döymək orqanizmə çiçək xesteliyine qarşı madde daxil etmək.
II.döymək>[kim] {ne}_{tamamlayıcı}
Ör. (Sen)_[kim] Əgar uşağa vaxt imkan çiçək mayasım_[ne] döysən, daxi bu uşağı çiçək naxoşluğu tutmaz... C.Memmedquluzade.
- A13 I. döymək₂: mah. dan. Etmək.
II.döymək>[kim] [kimi]
Ör. Mardan_[kim] qiymat davası_[kimi] döymürdü. Ancaq pulu bark yerda idi.
Mir Celal.
- A14 I. döymək₂: Arası kesilmeden vurmaq, bombala- maq; topa tutmaq, gülleye basmaq.
II.döymək>[kim] [kimi]
Ör. Toplarımız_[kim] düşman sangarlarını_[kimi] döyürdü.
- A15 I. döymək₂: Bir sıra isimlərlə qoşularaq müxtelif ifadələr düzeldilir; mes.: ayaq.
döymək, döşünə döymək, gözlerini döymək, mürğü döymək
II.döymək>[kim] {kimi}_{tamamlayıcı}
Ör. (Sen)_[kim] Bəsdı, burda baş-gözüvə_[kim] döydün.(T H)

- A11⁷² I. döymək₁: Müeyyen üsulla bedene bir madde yeritmək.
 II. döymək>[kim]
 Ör.

DÖYÜKMƏK

- A1 I. döyükmək₁: Özünü itirmək, mat qalmaq, teccüb etmək, çaşıb qalmaq, çaşmaq.
 II. döyükmək>[kim]
 Ör. Sojiya xanım [kim] Rüstam bayi görən kimi avval döyükdü, rangi qaçdı. Çemenzeminli.

DÖYÜNMƏK

- A1 I. döyünmək₂: Xestelik üzündən, yaxud qorxudan, heyecandan, ferehden və başq sebeblərdən tez-tez vurmaq, çırpınmaq (ürek).
 II. döyünmək>[kim] [kimden]
 Ör. Masum uşağın bu halatından; Madar sevinər başaratından; Qalbi[kim] döyünər mahabbatından. [kimden] A..Sehhet.
 A2⁷³ I. döyünmək₂: qayıd. Öz-özünü döymək.
 II. döyünmək>[kim] [kimi]
 Ör.

DÖYÜŞMƏK

- A1 I. döyüşmək₁: (Bir-biri ilə) çarpışmaq, vuruşmaq, savaşımaq, toqquşmaq.
 II. döyüşmək>[kim]
 Ör. Xoruzlar[kim] döyüşlər.

DÖZMƏK

- A1 I. dözmək₁: Davam getirmək, tab getirmək, sebirle keçirmək, qatlaşmaq.
 II. döyüşmək>[kim]
 Ör. - Soyuq damir[kim] çakica dözar. (Ata. sözü).
 A2 I. dözmək₂: Sebir etmək, tehemül etmək, sebirle gözlemək.
 II. dözmək>[kim] [kime]

⁷² "Döymək" fiilinin 11. Anlam dəğişkesinə örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin tek olduğu söylenebilir.

⁷³ "Döyünmək" fiilinin ikinci anlam dəğişkesinə örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

Ör. (Ben) [kim] Har möhnata[kime] dözaram; Sına mani, sına, yar! Əhdimizə inan, yar! R.Rza.

A3 I. dözmək₂: Razılaşmaq, barışmaq, keçirmək, yol vermək.

II. dözmək>[kim] [kime]

Ör. Yox, san[kim] buna[kime] dözməzsən, elin vuran qolusan; San namus aşıqışan, şarəflisan, ulusan. M.Rahim.

DRAMLAŞDIRMAQ

A1 I. dramlaşdırmaq₂: Dram şəklinə salmaq.

II.dramlaşdırmaq>[kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Hekayəni [kimi] dramlaşdırdı.

DUMANLAMAQ

A1 I. dumanlamaq₁: Dumanla, tüstü ilə örtmək; duman, tüstü çökmək; duman, tüstü basmaq.

II.dumanlamaq>[kim]

Ör. Feqət nəfəsinə ağır bir şey tıxanmış, gözleri [kim] dumanlanmışdı(A D A L)

A2⁷⁴ I. dumanlamaq₂: Bulandırmaq, qaraltmaq, tutqunlaşdırmaq, kesifləşdirmək.

II.dumanlamaq>[kim] [kimi]

Ör.

DURGUZMAQ

A1⁷⁵ I. durguzmaq₂: Ayağa qaldırmaq, yerindən qaldırmaq.

II. durguzmaq>[kim] [kimi]

Ör.

A2 I. durguzmaq₂: Yerindən qalxmağa (durmağa) məcbur etmək.

II.durguzmaq>[kim] [kimi]

Ör.Mansur[kim] onu[kim] durğuzub aparmaq istədisedə, Sitarə manə olub oturdu. C.Cabbarlı.

A3 I. durguzmaq₂: Yuxudan oyatmaq.

II.durguzmaq>[kim] [kimi]

⁷⁴ “Dumanlamaq” fiilinin ikinci anlam dəğişkesinə örnək bulunamamışdır ancaq matıksal isteminin tek olduğı söylənebilir.

⁷⁵ “Durguzmaq” fiilinin birinci anlam dəğişkesinə örnək bulunamamışdır ancaq matıksal isteminin iki olduğı söylənebilir.

Ör. (Onlar) [kim] Uşaqları [kimi] erkan durğuzdular.

A4 I. durğuzmaq₃: Üzüna durğuzmaq eleyhine qaldırmaq.

II. durğuzmaq>[kim] [kimi] [kime]

Ör. (O) [kim] [Şah:] Əgar xahiş eda, qoşunun hamısı [kimi] manim üzüma [kime] durğuzma bilar. Ə.Haqverdiyev.

DURMAQ

A1 I. durmaq₁: Ayaq üstə, şaquli vəziyyətdə herekətsiz dayanmaq.

II.durmaq>[kim]

Ör. Onlar [kim] alçaq bir divarın dibində durdular. M.S.Ordubadı.

A2 I. durmaq₂: Bədən hissələrindən biri üzərində dayanmaq

II.durmaq>[kim] [kimdə]

Ör. (Onlar) [kim] Başı üstündə [kimdə] durdular.

A3 I. durmaq₂: Ayaq üstə durmaqla bağlı olan bir işi, vəzifəni yerinə yetirmək, bir işlə məşğul olmaq.

II.durmaq>[kim] [kimdə]

Ör.- Qalmışam eşikdə man; Bir qızıl beşikdə man; Yar bağçaya gələndə;
Duraram keşikdə [kimdə] man. [kim] (Bayatı).

A4 I. durmaq₁: Ayağa qalxmaq, yerindən qalxmaq, oturduğu yerdən qalxmaq.

II.durmaq>[kim]

Ör. (Ben) [kim] Aclıq mənə lap kər etmişdi. Durdum ki, evimə gedib bu arsızı doydurum. A.Divanbəyöglü.

A5 I. durmaq₁: Yuxudan ayılıraq yorğan döşəkəndən qalxmaq.

II.durmaq>[kim]

Ör. (O) [kim] Tezdən durdu.

A6 I. durmaq₁: “Xəstəlik- dən”, “yorğan-döşəkəndən” sözləri ilə sağalıb ayağa qalxmaq, sağalmaq, yaxşı olmaq.

II.durmaq>[kim]

Ör. (Sen) [kim][Gültekin:] Azardan təza durmuşan, nəfəsin qaralar.
S.Rehimov.

A7 I. durmaq₂: Yerləşmək, olmaq, dikəlmək.

II.durmaq>[kim] [kimdə]

Ör. Küçənin sağ tərəfində [kimdə] gözlü bir bina [kim] durur.

- A8 I. durmaq₂: Bir şey üzerinde dayanmaq, bir şeye istinad etmək, esaslanmaq.
II.durmaq>[kim] [kimde]
Ör. Bina [kim] özül üzərində[kimde] durur.
- A9 I. durmaq₂: Əynine oturmaq, bedenine uyğun gəlmək.
II.durmaq>[kim] [Z Ö]
Ör. Paltar[kim] aynında yaxşı[z ö] durur.
- A10 I. durmaq₁: Dikine qalxmaq, dik durmaq, dik vəziyyət almaq.
II.durmaq>[kim]
Ör. Köynayın yaxalığı[kim] pis nişastalanıb, yaxşı durmur.
- A11 I. durmaq₂: Qalmaq, dayanmaq.
II.durmaq>[kim] [kimde]
Ör. (Biz) [kim] Bir-iki saat burada[kimde] duraq, sonra gedirik.
- A12 I. durmaq₁: Qərar tapmaq, rahat qalmaq, sakit qalmaq.
II.durmaq>[kim]
Ör. Yerdə su durmayıb fışkırdığı kimi, manim dardim[kim] da daha qalbidə durmayıb. A.Divanbeyoğlu.
- A13 I. durmaq₂: Müqavimət göstərmək, möhkəm dayanmaq, sebat göstərmək, tab getirmək, dözmək.
II.durmaq>[kim] [ZÖ]
Ör. San[kim] bark [z.ö] dur.
- A14 I. durmaq₂: Qabağında durmaq gücü çatmaq.
II.durmaq>[kim] {kimde} tamamlayıcı
Ör. [Fatma xamm:] Qand ver, çay ver, düyü də ver. Kimdi qabağmda_{kimde} duran? N.Vezirov.
- A15 I. durmaq₂: Sebat etmək, sabitlik göstərmək, geri dönmək, israr edib dayanmaq.
II.durmaq>[kim] [kimde]
Ör. Yüzbaş [kim] dediyində[kimde] dururdu. Mir Celal.
- A16 I. durmaq₂: Bir qərara gəlmək, bir nəticəyə gəlmək, bir neçə şeydən birisini qəbul edib, onun üstündə dayanmaq.
II.durmaq>[kim] [kimde]

- Ör. Nahayat, trest [kim] altı- martabali yaşayış evinin üstündə[kimde] durmuşdu. M.İbrahimov.
- A17 I. durmaq₁: Qalmaq, davam etmək, yaşamaq, var olmaq, mövcud olmaq; yerinde qalmaqda davam etmək.
II.durmaq>[kim]
Ör. -Arxa su dolmayıb hala; Köhnə idaraniz[kim] durur; Rangi da solmayıb hala. M.Ə.Sabir.
- A18 I. durmaq₁: Toxunulmamış qalmaq, işlenmemiş qalmaq, olduğu kimi qalmaq.
II.durmaq>[kim]
Ör. Aldığım pulların hamısı[kim] durur.
- A19 I. durmaq₁: Herekətsiz qalmaq, axıb getmemək.
II.durmaq>[kim] [kimde]
Ör. Su[kim] bir yerdə[kimde] durarsa qoxuyar.
- A20 I. durmaq₂: İnkişaf etməmək, artmamaq, irəliləməmək, bir yerdə qalmaq, durğunluq emele gəlmək.
II.durmaq>[kim] [kimde]
Ör. Elm[kim] bir nöqtədə[kimde] dura bilməz.
- A21 I. durmaq₁: İşləməmək, herekətsiz qalmaq, fealiyyət göstərməmək, dayanmaq.
II.durmaq>[kim]
Ör. Maşınlar[kim] durur.
- A22 I. durmaq₂: Duracaqda, yaxud hər hansı bir yerdə dayanmaq, eylənmək.
II.durmaq>[kim] [kimde]
Ör. Maşın [kim] evimizin qabağında[kimde] durdu.
- A23 I. durmaq₂: Öz işini, meşğələsini vs'ni dayandırmaq, arasını kəsmək.
II.durmaq>[kim] [kimde]
Ör. (Ben) [kim] Kitabın 20-ci sahifəsində[kimde] durdum.
- A24 I. durmaq₁: Bitmək, kəsilmək, ara vermək, dayanmaq, sakit olmaq.
II.durmaq>[kim]
Ör. Yağış[kim] durdu.

- A25 I. durmaq₂: Çasıb qalmaq, heyret içinde qalmaq, duruxmaq, duruxub qalmaq.
II.durmaq>[kim] [ZÖ]
Ör. (O) [kim] Xabari eşidan kimi [zö] durdu.
- A26 I. durmaq₁: Gözlemek, sebir etmək, toxtamaq, telesmemek, dayanmaq.
II.durmaq>[kim]
Ör. [Salman:] Qonaq qardaş, [kim] dur! Talaş etma san. H.Cavid.
- A27 I. durmaq₂: Diqqeti bir şeyin üzerinde saxlamaq, dayandırmaq, onun haqqında müfessel danışmaq, behs etmək.
II.durmaq>[kim] {kimde} tamamlayıcı
Ör. Bu masalanin üzərində {kimde} çox durmaq lazımdır.
- A28 I. durmaq₂: Yer tutmaq, mövqe tutmaq.
II.durmaq>[kim] [kimde]
Ör. Tarbiya masalasi [kim] birinci yerda [kimde] durur.
- A29 I. durmaq₂: Müeyyen şərtlərlə bir işi, vəzifeni yerinə yetirməyi öhdəsinə götürmək, bir işə girmək.
II.durmaq>[kim] [kime]
Ör. (Sen) [kim] [Papaqçı dedi:] Bala, mana [kime] şayırd durarsan mı? Rasul dedi: Na üçün durmuram. “Aşıq Qerib”.
- A30 I. durmaq₂: Başa gəlmək, mal olmaq, tamam olmaq, oturmaq.
II.durmaq>[kim] [kim]
Ör. Palto [kim] mana 150 manata [kime] durdu.
- A31 I. durmaq₁: Qalxmaq, çıxmaq, töremək.
II.durmaq>[kim]
Ör. Qamzasından fitnalar [kim] durdu, oyandı uyqudan. Nesimi.
- A32 I. durmaq₁: Qalmaq.
II.durmaq>[kim]
Ör. Qadir, sanin can naloqundan [kim] na qadar durur? Mir Celal.
- A33 I. durmaq₂: Hərəkət etmək, davranmaq.
II.durmaq>[kim] [Z.Ö]
Ör. (Sen) [kim] Qoy biza gülmasin na dost, na da yad; Ehtiyatlı danış, ehtiyatlı [z.ö] dur! S.Vurğun.

- A34 I. durmaq₂: Başlamaq, girişmek, teşebbüs etmək.
II.durmaq>[kim] [kime]
Ör. (O) [kim] Durdu manimla mübahisaya. [kime]
- A35 I. durmaq₂: “Bele”, “bu yana”, “o yana ve s. söz- lerle - çekilmek.
II.durmaq>[kim] {kime} tamamlayıcı
Ör. (Sen) [kim] O yana {kime} dur, keçim.
- A37 I. durmaq₁: İnkâr şeklinde: durmamaq - dayanmamaq, qalmamaq.
II.durmaq>[kim]
Ör. Bu bağçada quş [kim] durmaz; Yaz galanda qış durmaz; Küsmüsan, gal barışaq; Manim dilim dinc durmaz. (Ba- yatı).
- A38 I. durmaq₁: Tökülmek, yerinden çıxmaq.
II.durmaq>[kim]
Ör. Başında saç [kim] durmur.
- A39 ⁷⁶ I. durmaq₂: Geri durmamaq her bir şey etməye hazır olmaq, heç bir tedbir qarşısında durmamaq, her cür tedbire el atmaq.
II.durmaq>[kim] [kime]
Ör.
- A40 I. durmaq₁: İnkâr şeklinde, ikinci ve üçüncü şexslerde: durma(yın) - teles(in), tez ol(un), dayanma(yım), gecikme(yin).
II.durmaq>[kim]
Ör. (Ben) [kim] [Terxan:] Durmaym, haqlaym vurulmuş ovu. A.Şaiq.
- A41 I. durmaq₁: Herekete gel(in), sakit durma- (yım).
II.durmaq>[kim]
Ör. Ey könül, [kim] san da havaslan, durma! M.Müşfiq.
- A42 I. durmaq₁: Tez, tecili, yubanmadan.
II.durmaq>[kim]
Ör. (Sen) [kim] [Lütfeli:] Man ölüm, durma, gal, sani gözlayiram.
i.Musabeyov.

⁷⁶ “Durmaq” fiilinin 39. Anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak matıksal isteminin iki olduęu söylenebilir.

- A43 I. durmaq₁: Feli bağlamalara qoşularaq veziyyetin davamlılığını bildirir.
II.durmaq>[kim]
Ör. Xasta_[kim] sayıqlayır, harakat içinde çırpınıb dururdu. M.İbrahimov.
- A44 I. durmaq₁: Feli bağlama şeklinde bir sıra feillerin evvelinde bir işe teşebbüs etmək, başlamaq menasını ifade edir.
II.durmaq>[kim]
Ör. (Ben)_[kim] Durum baxım, görünüm.

DURUXMAQ

- A1 I. duruxmaq₁: Fikre getmek, söz axtarmaq, düşünmek.
II.duruxmaq>[kim]
Ör. [Meşedi bey]_[kim] duruxdu, gülümsünarak daha ifiadali bir söz tapdı.
M.Hüseyn
- A2 I. duruxmaq₁: Tereddüd içinde durub fikre getmek, dayanmaq.
II. duruxmaq>[kim]
Ör. [Davud]_[kim] bir az duruxandan sonra öz sözünü izah etdi. Mir Celal.
- A3 I. duruxmaq₁: Çaşan kimi, özünü itiren kimi olmaq, tutulmaq, döyükmek.
II. duruxmaq>[kim]
Ör. Hüseyn_[kim] duruxdu, na cavab vermek lazım galdiyini bilmadi.
S.Rehman.

DURULMAQ

- A1 I. durulmaq₁: Duru olmaq, duru hala gelmek, saf ve temiz hala düşmek.
II.durmaq >[kim]
Ör. Boz sahralar çiçək açır, sular_[kim] durulur; Dağlar üsta dağlar qoyur insan hünari. S.Vurğun.
- A2 I. durulmaq: Axııcı hala düşmek, sıyıqlaşmaq.
II. durulmaq>[kim]
Ör. Mum_[kim] ariyanda durulur.
- A3 I. durulmaq₁: Aydınlaşmaq, açılmaq.
II. durulmaq>[kim]
Ör. Hava_[kim] durulur.
- A4 I. durulmaq₁:dan. Açılışmaq, halı yaxşılaşmaq, rengi açılmaq.
II. durulmaq>[kim]

Ör. Gal aylaş, mey içək, kelər_[kim] durulsun; Koroğlu çağırır dövrana sani.
“Koroğlu”.

DUYMAQ

- A1 I. duymaq₂: Hiss etmək, hiss üzvlərinin biri vasitəsilə qavramaq.
II. duymaq>[kim] [kimi]
Ör. [Əhmed:] Zann edirəm ki, ürayimin döyünməsinə_[kimi] Gülnaz_[kim] da
duyur və eşidirdi. T.Ş.Simurq.
- A2 I. duymaq₂: Sezmək, anlamaq, başa düşmək, üreyi- ne dammaq.
II. duymaq>[kim] [kimi]
Ör. Salim bay_[kim] ortalıqdakı dolaşığıq vəziyyəti_[kimi] duydu və ayağa
qalxaraq alini pristavm yıldızlı umuzuna qoyaraq dedi.. H.Nezerli.

DUYUXMAQ

- A1 I. duyuxmaq₁: Ayılmaq, ayıq düşmək, başa düşmək, duymaq.
II. duyuxmaq>[kim]
Ör. Yatışan itlər_[kim] duyuxmasın deyə, qasdan daxmalardan uzaqlaşb
şənliyin baş tərəfindən daraya gedən araba yoluna çıxdılar. M.Hüseyn.
- A2 I. duyuxmaq₁: Duruxmaq, çəşmaq, ürkmək.
II. duyuxmaq>[kim]
Ör. Əlamdar_[kim] duyuxmuş halda geriya çəkildi. S.Rehimov.

DUZLAMAQ

- A1 I. duzlamaq₂: Bir şeyin üstünə duz sepmək, duz vurmaq.
II. duzlamaq>[kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] Xörayi_[kimi] duzla.
- A2 I. duzlamaq₂: Duz mehlulunda hazırlamaq.
II. duzlamaq>[kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim] Xiyarı, kalamı_[kimi] duzladım
- A3 I. duzlamaq₂: Duz hopdurmaq, duzlu suya və ya duza batırmaq.
II. duzlamaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Gönü_[kimi] duzladı..

DÜDÜLƏMƏK

A1 I. düdüləməq₂: “Dü-dü” deyerek ev quşlarını çağırmaq.

II. düdüləməq>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Toyuqları_[kimi] düdüladi

DÜMƏLƏNMƏK

A1 I. dümələnməq₂: dan. Əlleşmək, vurnuxmaq, ne ise bir şeyle meşğul olmaq.

II. dümələnməq>[kim] [kimde]

Ör. Dünan gecadan kürkuna bira düşmüş Tükazban_[kim], na edacayini bilmirmiş kimi, hayatda_[kimde] düməlanirdi. Ə. Abasov.

DÜMSÜKLƏMƏK

A1 I. dümsükləməq₂: Dirsekle, yumruqla, yaxud burunla, ya da başqa bir şeyin ucu ile vurmaq, itelemek, dürtmek.

II. dümsükləməq>[kim] [kimi]

Ör. Gecanın bir vaxtı ela bildim ki, uşaqların anası_[kim] mani_[kimi] dümsüklüyür. C. Memmedquluzade.

A2 I. dümsükləməq₂: Danlamaq, mezəmmetlemek; burunlamaq.

II. dümsükləməq>[kim] [kimi]

Ör. Yəni allah-zad yalandı da? (Bu sözləri deyə-deyə Nəcəfül-Əşrəf_[kim] Molla Abbası_[kimi] çənəsinin altından yuxarı dümsükləyir). (D E)

DÜRDANƏLƏNMƏK

A1 I. dürdanələnməq₁: İnci kimi düzölmək.

II. dürdanələnməq>[kim]

Ör. Bir şirin güftarlı, bir şakar sözlü; Ağzı sada dişi_[kim] dürdanalanmış. M.P. Vaqif.

DÜRGƏLƏMƏK

A1 I. dürgələməq₂: Dürge halma salmaq.

II. dürgələməq>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Pulu_[kimi] dürgaladi.

DÜRMƏKLƏMƏK

A1 I. dürməkləməq₂: İçine pendir, yağ ve s. qoyub dürmək halına salmaq (lavaşı, yuxanı); dürmək qayıрмаq; yığıb yumrulamaq.

II. dürməkləməq>[kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim] Əbilpendirlə qıjını_[kimi] lavaşın arasına qoyub dürməklədi və çox iştaha ilə yedi. Ə.Veliyev.

A2⁷⁷ I. dürməkləməq₂: Paltarm eteyini büküb bele ilişdirmək.

II.dürməkləməq>_[kim] _[kimi]

Ör.

DÜRTMƏK

A1 I. dürtmək₃: Zorla soxmaq (salmaq, keçirmək, yerləşdirmək).

II.dürtmək>_[kim] _[kimi] _[kime]

Ör. Paşı_[kim] mırıldana- mırıldana ayıldı, açılmış kağızı_[kimi] qatlayıb onun qoynuna_[kime] dürtüdü. S.Rehimov.

A2 I. dürtmək₁: Özünü dürtmək özünü zorla soxmaq

II.dürtmək>_[kim]

Ör. (O) _[kim] Göstarmasın Allah o günü kim, geca-gündüz; Dürtardı özün har yera, har yana pristav. Ə.Qemküsar.

DÜRTMƏLƏMƏK

A1 I. dürtmək₂: Dürtməklə vurmaq.

II.dürtmək>_[kim] _[kimi]

Ör. Birdan molla mani öz adımla çağırırdı. Yanımdakı şagirdlər_[kim]mani_[kimi] dürtməladılar. T.Ş.Simurq.

DÜŞKÜNLƏŞMƏK

A1 I. düşkünləşmək₁: Düşkün hala gəlmək, düşmək, zeifləmək, elden düşmək, qocalmaq.

II.düşkünləşmək>_[kim]

Ör. (Xosrovun atası)_[kim] xeyli düşkünlemişdi(A D S L)

A2⁷⁸ I. düşkünləşmək₁: Öyrəşmək, mübtela olmaq, alude olmaq, bir şeyin düşkünü olmaq.

II.düşkünləşmək>_[kim]

Ör.

⁷⁷“Dürməkləməq” fiilinin ikinci anlam dəyişkəsinə nüsxə bulunmamışdır ancaq mantıksal istemi iki olduğu söylənebilir.

⁷⁸ “Düşkünləşmək” fiilinin ikinci və üçüncü anlam dəyişkəsinə nüsxə bulunmamışdır ancaq mantıksal isteminin tek olduğu söylənebilir.

- A3 I. düşkünleşmək₁: Fəqirleşmək, yoxsullaşmaq, kasıblaşmaq.
II.düşkünleşmək>[kim]
Ör.

DÜŞMƏK

- A1 I. düşmək₃: Öz ağırlığının tesiri ilə yere enmək, yuxarıdan aşağıya enmək, tökülmək.
II.düşmək>[kim] [kime] [kimden]
Ör. Qayadan_[kimden] daraya_[kime] iri daşlar_[kim] düşürdü.
- A2 I. düşmək₂: Yuxarıdan enib bir şeyin üzərində dayanmaq.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. Şafqat _[kim] bacısının gözlarından axıb sifiati aşağı yuvarlanan yaş damcılarının birisi Xasayın üzünə_[kime] düşdü. Ə.Veliyev.
- A3 I. düşmək₂: Oturduğu, durduğu, ya çıxdığı yerden aşağıya enmək.
II.düşmək>[kim] [kimden]
Ör. (O) _[kim] Ağacdən_[kimden] düşdü.
- A4 I. düşmək₂: Derin bir şeyin dibinə enmək.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. Dalğıcı_[kim] danizin dibinə_[kime] düşdü.
- A5 I. düşmək₂: Heyvan veya başqa bir minikdən yere enmək.
II.düşmək>[kim] [kimden]
Ör. Onlar_[kim] şeylərini götürüb qatardan_[kimden] düşdülər. S.Rehimov.
- A6 I. düşmək₂: Ayaq üstə dayana bilmeyerek yıxılmaq.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. Qadın_[kim] özündən gedib yumşaq divanın üzərinə_[kime] düşdü.
M.S.Ordubadi.
- A7 I. düşmək₂: Ayağına düşmək.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. Gül_[kim] camalın görüb düşsün torpağa_[kime] Bülbülü gö- türüb afigana galsin. Q.Zakir.
- A8 I. düşmək₂: Serilmək, uzanıb qalmaq, serelenmək, uzanmaq.
II.düşmək>[kim] [kime]

- Ör. Sarviaddin_[kim] düşübdü xak üzra.. _[kime] X.Natevan.
- A9 I. düşmək₂: Bu ve ya başqa bir tarzde yıxılmaq, yıxılıb qalmaq.
II.düşmək>[kim] [ZÖ]
Ör. (O)_[kim] Üz üsta [zö] düşdü.
- A10 I. düşmək₂: Özünü bir şeyin üstünə salmaq, yıxmaq, yaxud bir şeyin üstünə eyilmək.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. Hacar _[kim] Mehdinin canazasi üstünə_[kime] düşüb, gözyaşlarını bahar buludu kimi axıdır. “Qaçaq Nebi”.
- A11 I. düşmək₁: Sallanmaq, tökülmək
II.düşmək>[kim]
Ör. Soltanüşşüara .. toplanıb dalına _[kime] düşən qara zülfiyarına, _[kim] ..
bütün surat va simalarına tamaşa edirdi. M.S.Ordubadi.
- A12 I. düşmək₂: Çox boş olduğu üçün yerinde durmayıb aşağı sürüşmək, enmək, tökülmək.
II.düşmək>[kim] [kimden]
Ör. Paltar_[kim] aynimdan _[kimden] düşür.
- A13 I. düşmək₁: Öz-özünə tökülmək, yerindən çıxıb (qopub) düşmək.
II.düşmək>[kim]
Ör. Divarın bir karpici_[kim] düşdü.
- A14 I. düşmək₂: Bir yere gelerek orada müveqqeti yerləşmək, qalmaq, müsafir olmaq, qonaq olmaq.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. Qonaqlar_[kim] biza _[kime] düşmüşlər.
- A15 I. düşmək₁: Yağmaq.
II.düşmək>[kim]
Ör. Maranda tazaca qar_[kim] düşmüşdü. M.İbrahimov.
- A16 I. düşmək₁: Qonmaq, çökmək, örtmək.
II.düşmək>[kim]
Ör. Bark duman_[kim] düşmüşdü, heç şey görünmürdü.

- A17 I. düşmək₂: Yönelerek bir yere, ya bir şeyin üzerine yayılmaq, enmək, saçmaq, gelmek.
II.düşmək>[kim] [kimden]
Ör. Ağacların arasından_[kimden] ayın işığı_[kim] düşür.
- A18 I. düşmək₂: Paylaşdırma, teyinat neticesinde bu veya başqa bir yere teyin edilmək, gönderilmək.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. İnstitutu bitirmiş hakimların ikisi_[kim] Qazaxıstana, üçü Orta Asiya Respublikalarına_[kime] düşdü.
- A19 I. düşmək₂: Bir yere daxil ola bilmək, yaxud özünü yetire bilmək, özünü sala bilmək; iştirak ede bilmək, bir yerde olmağa imkan tapa bilmək.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. (Ben)_[kim] Müdirin qabuluna_[kime] düşdüm.
- A20 I. düşmək₂: Tesadüfi, ya qeyri-tesadüfi bir şeyin içinde olmaq, özünü bir şeyin içinde görmək.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. Axırda Namalsam mahallasından bir neça adam_[kim] qazamata_[kime] düşdü. N.Nerimanov.
- A21 I. düşmək₂: Keçmək, çıxmaq, daxil olmaq.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. (Ben)_[kim] Ayaqlarım yalın olduğunagöra, yolun kasakları mani incitdi va man da üst tarada tapdanmamış bir cığıra_[kime] düşdüm.
A.Divanbeyoğlu.
- A22 I. düşmək₁: Başlamaq, yetişmək, gelib çatmaq.
II.düşmək>[kim]
Ör. Soyuqlar_[kim] düşdü.
- A23 I. düşmək₁: Axşam (qaranlıq) düşmək, hava qaralmaq, qaralmağa başlamaq.
II.düşmək>[kim]
Ör. Axşam_[kim] düşdü, yera qaranlıq çökdü. Divanbeyoğlu.

- A24 I. düşmək₁: Baş vermek, başlamaq, qopmaq.
II.düşmək>[kim]
Ör. Qaçhaqaç_[kim] düşdü.
- A25 I. düşmək₁: Baş verib yayılmaq.
II.düşmək>[kim]
Ör. Azar_[kim] düşdü.
- A26 I. düşmək₂: Başlamaq, şüru etmək, girişmək, iqdam etmək.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. Pırpız Sona çapik çalır, Molla Abbas_[kim] düşür oynamağa._[kime]
C.Memmedquluzade.
- A27 I. düşmək₁: Berqerar olmaq, meydana gelmək, olmaq.
II.düşmək>[kim]
Ör.- [Əmi:] Ancaq bir az sabir lazımdır. İşlar hamısı düzalar, barışıq_[kim] düşar. N.Nerimanov.
- A28 I. düşmək₂: Çatmaq, yetişmək.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. Bir azdan Rüstəm_[kim] daranın içina_[kime] düşdü. S.Rehimov.
- A29 I. düşmək₁: Derecesi, şiddeti, seviyyesi, miqdarı vs. azalmaq, eskilmək, zeiflemek, enmək.
II.düşmək>[kim]
Ör. Havanın temperaturu_[kim] çox düşmüşdür.
- A30⁷⁹ I. düşmək₂: Gücü, qüvvəti azalmaq, üzülüb elden düşmək, qüvvətim itirmək.
II.düşmək>[kim] [kimi]
Ör.
- A31 I. düşmək₁: Seyrekleşmək, zeiflemek.
II.düşmək>[kim]
Ör. Nabzi_[kim] düşmüşdür.

⁷⁹ “Düşmək” fiilinin 30. 40. anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak matıksal isteminin iki olduęu söylenebilir.

- A32 I. düşmək₁: Tezyiqi azalmaq.
II.düşmək>[kim]
Ör. Barometr_[kim] düşür.
- A33 I. düşmək₁: Ucuzlaşmaq, aşağı enmek.
II.düşmək>[kim]
Ör. Qiymatlar _[kim] aşağı düşmüşdür.
- A34 I. düşmək₂:Öz qiymetini, ehemiyetini, deyerini, etibarını itirmek, alçalmaq.
II.düşmək>[kim] [kimden]
Ör. (O) _[kim] Kollektivın nazarından_[kimden] düşdü.
- A35 I. düşmək₂: İtirmek, qeyb etmək, mehrum olmaq.
II.düşmək>[kim] [kimden]
Ör. Çöllardaki yaşıl akınlar_[kim] lazımınca boy atmadan taravatdan_[kimden] düşürdü. S.Hüseyn.
- A36 I. düşmək₂: Bir hissini keçib getdiyini, yox olmasını bildirir.
II.düşmək>[kim] [kimden]
Ör.- Man_[kim] özüm da ziyafata getmək havasından _[kimden] düşmüşdüm.
M.S.Ordubadı.
- A37 I. düşmək₂: Mehrum olmaq, elindən çıxmaq
II.düşmək>[kim] [kimden]
Ör. [Müqim bey] _[kim] dünən pristavlıq rütbasından düşəndə dayana bilmirdi, bas bu gün qaza raisliyindən_[kimden] düşsə necə də- yanacaqdı?!
S.Rehimov.
- A38 I. düşmək₂: Yorğunluqdan, soyuqdan vs.den keyimək, üzülmək, tabsız olmaq, taqetini itirmek.
II.düşmək>[kim] [kimden]
Ör. Soyuqdan _[kimden] barmaqlarım_[kim] düşdü.
- A39 I. düşmək₁: Tesadüf etmək, təsadüf olmaq, rast gəlmək, vafə olmaq.
II.düşmək>[kim]
Ör. Yolum_[kim] düşdü, gəldim.
- A41 I. düşmək₂: Bəxtinə çıxmaq, payma çıxmaq, qisməti olmaq.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. Uduş _[kim] 35 nömrəli bileta_[kime] düşdü.

- A42 I. düşmək: Çatmaq, yetişmək, yaxud çatmalı, yetişməli olmaq.
II.düşmək>
Ör. Haraya üç manat [kim] düşür.
- A43 I. düşmək₂: Xeyri olmaq, xeyir vermek, faydası olmaq, kömeyi olmaq, yaxşı təsir etmək, yaramaq.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. Oranın suyu[kim] biza[kime] düşmədi.
- A44 I. düşmək₁: Xoşbəxtlik, rifah getirmək, şükümlü olmaq.
II.düşmək>[kim]
Ör. Oraya getmək[kim] mana düşmədi.
- A45 I. düşmək₂: Uyğun olmaq, uymaq, münasib olmaq, uyğun gəlmək, düz gəlmək, yaraşmaq.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. Açar[kim] qıfılla[kime] düşür.
- A47 I. düşmək₂: Sayılmaq, olmaq, münasib olmaq.
II.düşmək>[kim] [Z Ö]
Ör. Bu, [kim] heç yaxşı [z.ö] düşmədi.
- A48 I. düşmək₂: Aid olmaq, üzərində yük olmaq, yük- lenmək, üzərində qalmaq.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. Bütün qayğı[kim] onun üzərinə[kime] düşmüşdür.
- A49 I. düşmək₂: Her hansı bir vəziyyət, şərait vs. içərisində olmaq; uğramaq, düşar olmaq, giriftar olmaq.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. - [Əlek- ber:] Har kim[kim] bu arvadın üzünə baxsa, sill azarına[kime] düşar. N.Vezirov.
- A50 I. düşmək₂: Ayrı düşmək, aralı düşmək, uzaq düşmək uzaqlaşmaq, bir-birini görməmək, əlaqəni itirmək.
II.düşmək>[kim] {kime} tamamlayıcı
Ör. (O) [kim] Neca ağlamayım man, ağla- mazmı; Bir kas ki yarından uzağa {kime} düşar? Q.Zakir.

- A51 I. düşmək₂: Bir hal almaq, bir şəkil almaq.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. Çımanların badanları [kim] istidan mis rangına [kime] düşmüşdü
- A52 I. düşmək₂: Avara-sergerdan dolaşmaq, gəzmək (bu menada adeten terki b halmda işlenir).
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. (O) [kim] Çöllərə [kime] düşdü.
- A53 I. düşmək₂: Bu ve ya digər bir hissə qapılmaq, onun hevesində olmaq, bir şeyin xəyalında olmaq.
II.düşmək>[kim] {kime} tamamlayıcı
Ör. Düşdü yəna dali könül [kim] gözlərinin xəyalına. {kime} Nesimi.
- A54 I. düşmək₂: Qabağmca, dalmca, ya yanrnca getmək, qoşmaq.
II.düşmək>[kim] {kime} tamamlayıcı
Ör. (Sen) [kim] Qabağa {kime} düş, yol göstər.
- A55 I. düşmək₂: Bir şey üçün hədəf olmaq (bu menada adeten terki b halmda işlenir).
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. Qız [kim] qayın qudanın, qaymatanı, baldızın, qayınananın hökmünə asir olar, onların dediqodusuna [kime] düşərdi. H.Sarabski.
- A56 I. düşmək₂: Keçmək.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. - Biçərə insanlar [kim] bir seydi-mazlum və qafil deyillər- mi ki, anadan olan gündən tabiat sayyadmm çangına [kime] düşür, bir də dünyanı tərk etməklə ondan xilas olurlar? C.Cabbarlı.
- A57 I. düşmək₁: Özünə fikir verməyərək, simacə və menən acmacaqlı, düşkün bir hal almaq.
II.düşmək>[kim]
Ör. Axır zamanlar o, [kim] çox düşmüşdür.
- A58 I. düşmək₁: Cismən zəifləmək, arıqlamaq; qocalmaq.
II.düşmək>[kim]
Ör. Atan [kim] necədir? Çox düşməyib ki? i.Əfəndiyev.

- A59 I. düşmək₂: Vaqə olmaq, yerləşmək.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. Kand_[kim] yolun sağ tarafına_[kime] düşür.
- A60 I. düşmək₂: Əmele gəlmək, düzəlmək, salınmaq.
II.düşmək>[kim]
Ör. Meşadan cığır_[kim] düşübdür.
- A61 I. düşmək₂: Sataşmaq, deymək, görmək.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. (O)_[kim] Gözü qarşıdakı adama_[kime] düşanda duruxdu.
- A62 I. düşmək₂: Yayılmaq, eşidilmək.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. Şahara_[kime] böyük bir sas_[kim] düşdü. S.Rehman.
- A63 I. düşmək₂: Birinci defə yem yeməyə başlamaq.
II.düşmək>[kim] [kime]
Ör. Quzu_[kim] ota_[kime] düşüb.
- A40 I. düşmək₁: Keçmək, təsadüf etmək.
II.düşmək>[kim]
Ör.

DÜŞÜNMƏK

- A1 I. düşünmək₂: Bir şeyin haqqında fikirləşmək; fikir etmək.
II.düşünmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Galacayını_[kimi] düşünürdü.
- A2 I. düşünmək₂: Fikirlişib aramaq, fikirləşib tapmağa çalışmaq.
II.düşünmək>[kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim] Masalanın hallini_[kimi] düşündüm.
- A3 I. düşünmək₁: Ümumiyyətlə, fikirləşmək, götür-qoy etmək.
II.düşünmək>[kim]
Ör. (O)_[kim] Əli alnında düşünürdü.
- A4 I. düşünmək₁: Düşünüb daşınmaq fikirləşmək, düşünmək.
II.düşünmək>[kim]
Ör. Orxan_[kim] çox düşünüb-daşındı və axırda inandırdı ki, Banövşə görüşə gəlməyəcək. İ.Melikzadə.

- A5 I. düşünmək₁: Tesevvür etmək, zenn etmək, ağına getirmək, xeyalına getirmək, xeyal etmək.
II.düşünmək>[kim]
Ör. Kim_[kim] düşüna bilar ki Lakin hayatın gedişi
Farmanın düşündüyü kimi olmadı. Ə.Sadiq.
- A6 I. düşünmək₂: Yada salmaq, fikrine getirmək, xatirine getirmək.
II.düşünmək>[kim] [kimi]
Ör. [Əbdüleli bey:] Doğrudur, man_[kim] da onu_[kimi] düşünürdüm.
C.Cabbarlı.
- A7 I. düşünmək₂: Başa düşmək, anlamaq, derk etmək.
II.düşünmək>[kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Heç bir şey _[ne] düşüna bilmadi.
- A8 I. düşünmək₁: Narahat olmaq, endişe etmək, fikir çəkmək.
II.düşünmək>[kim]
Ör. Xasta_[kim] çox düşünür.
- A9 I. düşünmək₂: Fikrini çəkmək, haqqında narahat olmaq, qeydine qalmaq.
II.düşünmək>[kim] [kimi]
Ör. - Ozünü_[kimi] düşünür, özünü har kas_[kim] Bu qoca dünyamız hara gedir bas? B.Vahabzade.

DÜŞÜNÜŞMƏK

- A1 I. düşünüşmək₁: Düşmənlə olmaq, kin və edavət saxlamaq.
II.düşünüşmək>[kim]
Ör. [Balaxanım Dadaş Lele şovdan soruşdu:] San_[kim] niyə Şiraslanla düşünüşmüşən? S.Rehimov.

DÜYMƏK

- A1 I. düymək₂: Kendir, ipin vs-nin bir yerini ilmek halma salmaq; ilgeklemek, düyünlemek, düyün halma salmaq.
II.düymək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim][Cahan- dar ağa] Yahari atın belinə qoydu. Qarmaltı qayıqları möhkəm çəkdi, üzəngini, yüyani yoxladı, dal tarafa keçib atın quyruğunu

[kimi] düydü. İ.Şıxlı.

A2 I. düymək₁: Bağlamaq, calamaq.

II. düymək>[kim]

Ör. (O) [kim] Bu sualları bir-birinin ucuna düya-düya (z.) Güldana özünü kandin giracayında gördü. Ə.Veliyev.

DÜYMƏLƏMƏK

A1 I. düymələmək₂: Düymeni, ya düymeleri ilgekden keçirməklə bağlamaq, qovuşdurmaq.

II.düymələmək>[kim] [kimi]

Ör. [Müellim] [kim] paltosunu[kimi] geyib düymələdi. S.Hüseyn.

DÜYÜNLƏMƏK

A1 I. düyünləmək₂: Düyün edib bağlamaq, düyün vurmaq, düyün halına gətirmək.

II.düyünləmək>[kim] [kimi]

Ör. Qadın[kim] bu pullara hasratla baxdı və na- hayat, onların beşini[kimi] götürüb çarqatın ucuna düyünlədi. P.Makulu.

A2 I. düyünləmək₂: Bir sıra terkiplerdə işlənir: əllərini düyünləmək.

II. düyünləmək>[kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Yumruğunu[kimi] düyünlədi.

A3 I. düyünləmək₂: Dərd olmaq, dağlandırmaq (bu mənada xalq edebiyatında adətən "sine" sözü ilə bərabər işlənir).

II. düyünləmək>[kim] {ne}tamamlayıcı

Ör. (Ben) [kim] [Kerem:] Dərdim, sinam{ne} düyünləram, dağlaram; Ağ geymə- ram, qaraları bağlaram. "Əsli və Kerem".

DÜZƏLMƏK

A1 I. düzəlmək₁: Düz və hamar şəkə düşmək; düzlənmək.

II.düzəlmək>[kim]

Ör.Çuxur[kim] düzəldi.

A2 I. düzəlmək₁: Təşkil olunmaq, emələ gəlmək, ibarət olmaq.

II.düzəlmək>[kim]

Ör. Hayatında yığmcaq düzəlmiş kandli[kim], Cavadı evinə davət etdi. Ə.Veliyev.

- A3 I. düzəlmək₂: Tertib olunmaq, qurulmaq.
II.düzəlmək>[kim] [kimde]
Ör. [Birinci meclis]_[kim] vaqe olur Marcan bayin otağmda, otaq Avropa qaydasmda_[kimde] düzəlmişdir. Ü.Hacıbeyov.
- A4 I. düzəlmək₁: Qaydaya düşmək, nizama düşmək, yoluna düşmək, başa gəlmək.
II.düzəlmək>[kim]
Ör. İşim_[kim] düzəldi.
- A5 I. düzəlmək₁: İslah olunmaq, yaxşılaşmaq.
II.düzəlmək>[kim]
Ör. Mahiranin hasrati get-geda artsa da, oğlanın ailə vəziyyəti_[kim] düzəlməyirdi. M.Hüseyn.
- A6 I. düzəlmək₁: Dikəlmək, qalxmaq, şax durmaq, qeddini düzəltmək.
II.düzəlmək>[kim]
Ör. (O)_[kim] Döyüşdü gah eyildi; Gah dikəlib, düzəldi(A D A L)
- A7 I. düzəlmək₂: Kökəlmək, ete cana gəlmək.
II.düzəlmək>[kim] [kimi]
Ör. At_[kim] gündən-günə tükünü tüləyir, sağrısı_[kimi] düzəlirdi. Ə.Vəliyev.
- A8 I. düzəlmək₁: Sağalma, yaxşılaşmaq.
II.düzəlmək>[kim]
Ör. (O)_[kim] Xasta idi, indi düzəlib.
- A9 I. düzəlmək₂: Bir semtə tərəf üz tutmaq, gətməyə başlamaq, gətmək (bu mənada adətən “yola”, “yoluna” və s. sözlərlə).
II.düzəlmək>[kim] {kime}_{tamamlayıcı}
Ör. (O)_[kim] Mehriban kinli bir nəzarla [Zeynala] baxdı. Yəni bir söz demədən yoluna_[kime] düzəldi. S.Hüseyn.
- A10 I. düzəlmək₂: dan İşə girmək, bir vəzifə daşımağa başlamaq.
II.düzəlmək>[kim] [kime]
Ör. (O)_[kim] İşə_[kime] düzəldi.

DÜZƏNMƏK

A1 I. düzənmək₁: Bezenmek, geyinmek (çox vaxt “bezenib-düzenmek” şeklinde işlenir).

II.düzənmək>[kim]

Ör. Rövşan içəri otağa girdi, kişi_[kim]paltarını çıxartdı, bir dast arvad paltarı geydi, bazandı, düzandı, topuğuna qadar düşən saçlarını darayıb enişə tökdü. (Nağıl).

DÜZLƏMƏK

A1 I. düzləmək₂: Düzen halına salmaq, hamarlaşmaq, çala çuxurunu düzəltmək.

II.düzləmək>[kim] [kimi]

Ör. Buldozərlər_[kim] yeri_[kimi] düzlayir

DÜZMƏK

A1 I. düzmək: Dene halında olan şeyləri sıra ilə ipə vs ye keçirmək.

II. düzmək>[kim] [kimi] [kime]

Ör. (Ben)_[kim] Muncuğu_[kimi] sapa_[kime] düzdüm.

A2 I. düzmək₃: Müeyyen tertib və qayda üzrə şeyləri bir yere qoymaq, yerləşdirmək, sıralamaq.

II.düzmək>[kim] [kime] [ne]

Ör. - [Pərşan]_[kim]hasir şlyapasının da qıraqlarına_[kime] lala_[ne]düzmüşdü. M.İbrahimov.

A3 I. düzmək₃: Hereni bir yere qoymaq.

II.düzmək>[kim] [kimi] [kime]

Ör. Salıqalı maldarlar_[kim]çöldən naxır qayıdan zaman oğul-uşağı_[kimi] düzarlar qapılara_[kime]ki, camışlar, öküzlar, inak və danalar düz girsinlər tövlə həyatına. C.Məmmədquluzadə.

A4 I. düzmək₂: Düzüb-qoşmaq - tertib etmək, seliqəyə salmaq, qaydaya salmaq, sahmanə salmaq, yerbəyər etmək.

II.düzmək>[kim] [kimi]

Ör.Xəstəxanənim_[kim] hər bir işini_[kimi] düzüb-qoşduqdan sonra Rəşid ata və anasına dedi.. Məsəbəyov.

A5 I. düzmək₃: Sıralamaq, bir-birinin ardına qoşmaq.

II.düzmək>[kim] [kimi] [kime]

Ör. Budur, bax, az qalmış yena sahara; Düzürəm sözləri_[kimi] man_[kim] satirlara._[kime] S.Vurğun.

A6 I. düzmək₂: klas. Qurmaq, düzəltmək.

II.düzmək>[kim] [ne]

Ör. (Sen)_[kim] Dözmək üçün hicrina düzdün damirdan bir könül_[ne].Füzuli.

DÜZÜLMƏK

A1 I. düzülmək₂: Sıra ilə ipə vs'ye keçirilmək.

II.düzülmək> [kim] [kime]

Ör. Muncuqlar_[kim] ipa_[kime] düzüldü.

A2 I. düzülmək₁: Müeyyen bir tertib və qayda ilə bir yere qoyulmaq, yerləşdirilmək.

II.düzülmək>[kim]

Ör. Zala şahardan gətirilmiş yumşaq stullar_[kim] düzülmüşdü.

Ə.Memmedxanlı.

A3 I. düzülmək₁: Müeyyen bir qayda ilə durmaq, dayanmaq, yerləşmək.

II. düzülmək>[kim]

Ör.Rüxsarına qoşa xallar_[kim] düzülüb; Yoluna baxmaqdan canıb üzülüb..

Q.Zakir.

EHTİYATLANMAQ

A1 I. ehtiyatlanmaq₂: Ehtiyat etmək, qorxmaq, çəkinmək, ürek eleməmək.

II.ehtiyatlanmaq>[kim] [kimden]

Ör.[Dəriş:] Baxdım gördüm, qoca kişi_[kim] mandan_[kimden] ehtiyatlanıbdır.

A.Divanbeyoğlu.

ELEKTRİKLƏNDİRMƏK

A1 I. elektricləndirmək₂: fiiz. Cismi elektrik yükü ilə yükləmək.

II.elektricləndirmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Metalı_[kimi] elektricləndirdi.

ELEKTRİKLƏŞDİRMƏK

A1 I. elektricləşdirmək₂: Xalq təsərrüfatının bütün sahələrinə elektrik enerji-yasım tətbiq etmək; hər şeyi elektrik qüvvəsinə keçirmək.

II.elektricləşdirmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Ölkanin_[kimi] başdan-başa elektricləşdirildi.

ENLƏNMƏK

- A1 I. enlənmək₁: Enine böyümək, genelmək.
II.enlənmək>[kim]
Ör.Ömründe gülüşle işıqlanmış kimi görünen tutgun sifeti_[kim] bir az enlənmişdi(A D A L)
- A2 I. enlənmək₁: Ene vermək, enine artmaq.
II.enlənmək>[kim]
Ör.Bunu qırıb atdıqda pambıq gücü_[kim] uzanmağa yox, enlanmaya verir.
Ə.Veliev.
- A3 I. enlənmək₁: Genişlənmək, yayılmaq, artmaq.
II.enlənmək>[kim]
Ör.Duman_[kim] enlanıb har tarafii tutdu.
- A4 I. enlənmək₁: Kökəlmək.
II.enlənmək>[kim]
Ör. (O)_[kim] Yaşadıqca cavanlana, enlana; Bir hicabda, bir pardada aylana.
M.P.Vaqif.
- A6 I. enlənmək₁: Şadlanmaq, sevinmək, memnun olmaq.
II.enlənmək>[kim]
Ör. Bitarafılar sıralardan bir-bir dartıb iclası tark etdikca Mehdiqulu_[kim] enlanir, şişirdi. Mir Celal.

ENMƏK

- A1 I. enmək₂: Yuxarıdan veya bir şeyin üstündən aşağı düşmək.
II.enmək>[kim] [kimden]
Ör. Mal-qara⁸⁰_[kim] dağdan_[kimden] enir.
- A2 I. enmək₂: Düşmək.
II.enmək>[kim][kime]
Ör. Kand uşaqları_[kim] allarında badya, mis kasa daraya_[kime] enirdilər.
A.Şaiq
- A3 I. enmək₁: Azalmaq, alçalmaq, düşmək.
II.enmək>[kim]

⁸⁰ Malqara: İri ve xırda buynuzlu ev heyvanları.

- Ör. Qiymatlar_[kim] xeyli enmişdir.
- A4 I. enmək₂: Torpağa, yere oturmaq, yere düşmək.
II.enmək>[kim] [kime]
Ör. Paraşütçülardan biri_[kim] Kamalın durduğu tapadan 2-3 yüz addım aralı, maxmar otların üzərinə_[kime] endi. M.Rzaquluzade.
- A5 I. enmək₂: Çevrilmək, halı almaq.
II.enmək>[kim] [kime]
Ör. Çapıqlar⁸¹_[kim] çirtığa_[kime] enmişdi; bunun da sasi eşidilmirdi. Çemenzeminli.
- A6 I. enmək₂: Çökmək, basmaq, çulğalamaq.
II.enmək>[kim] [kime]
Ör. Sakit_[kim] Azərbaycan kandi üzərinə_[kime] bir yaz axşamı enirdi. Ə.Memmedxanlı.
- A7 I. enmək₂: Azaltmaq, aşağı salmaq.
II.enmək>[kim] [Z.Ö]
Ör. [Ələmdar:] Görasan, şişbiğ cavahiratm_[kim] qiymatından bir capilla_[Z.Ö] enar mi? S.Rehimov.
- A8 I. enmək₁: Deymək, zerbe hiss etmək.
II.enmək>{kim} tamamlayıcı
Ör. Başına bir yumruq_{kim} endi.
- A9 I. enmək₂: Baş eymək, tabe olmaq,qabağında eyilmək.
II.enmək>[kim] [kime]
Ör. (Ben)_[kim] Nabiyam, enmaram sultana, xana;_[kime] Düşmanın tanası kar etmaz cana; Boz atı oynadıb girram meydana. “Qaçaq Nebi”.
- A10 I. enmək₁: Enib-qalxmaq şeklinde: eyilib-düzəlmək, eyilerek qalxmaq, dalğalanmaq.
II.enmək>[kim]
Ör. Uzanıb divanda İlqar bayaqdan; Gah enir, gah qalxır geniş sinesi_[kim] H. HÜSEYNZADE)

⁸¹ Çapıq: Bir şeyin sethinde uzunsov oyuq, cızıq.

ERMƏK

- A1 I. ermək₂: Çatmaq, yetişmək, vasil olmaq.
 II. ermək>[kim]{kime}_{tamamlayıcı}
 Ör. (Ben)_[kim] Qurbani der: vüsəlinə_[kime] ermədim. Qurbani.
- A2 I. ermək₂: Nail olmaq, elde etmək, yetmək, çatmaq.
 II. ermək>[kim][kime]
 Ör. (Ben)_[kim] Muradma_[kime] erdim.

EŞƏLƏMƏK

- A1 I. eşələmək: Torpaq, kül kimi toz halında olan şeyləri bir şeylə ehməllə qazımaq, qarışdırmaq
 II. eşələmək>[kim]{kimi}_{tamamlayıcı}
 Ör. Qazan xan_[kim] tonqalın kanarında oturub gözünü bir nöqtəyə zilləmiş, alındaki çubuqla külü_[kimi] eşəlayir. M.Rzaquluzadə.
- A2 I. eşələmək₂: Axtarmaq, araşdırmaq, elleşdirmək, töküb-töküşdürmək, dağıtmaq.
 II. eşələmək>[kim][kimi]
 Ör. Rüstam bay_[kim] kitabları_[kimi] eşəlayib bir əsar çıxardı: - Bax, bunu hər bir qadın oxumalıdır! deyə bir kitab verdi. Çemenzeminli.

EŞİTMƏK

- A1 I. eşitmək₂: Her hansı bir sesi qulaqla qavramaq, almaq, duymaq, mənimsemək.
 II. eşitmək>[kim][ne]
 Ör. (Ben)_[kim] Birdan-bira at kişnaməsi_[ne] eşitdim. H.Nezerli.
- A2 I. eşitmək₂: Dinləmək, qulaq asmaq, fikir vermək.
 II. eşitmək>[kim][kimi]
 Ör. Maclis_[kim] natiqi_[kimi] əla gargin diqqətlə eşidirdi ki, milçək uça, duyulardı. Mir Celal.
- A3 I. eşitmək₂: Xəbərdar olmaq, xəber almaq, xəber tutmaq, məlumat əldə etmək, əgah olmaq, bilmək.
 II. eşitmək>[kim][kimi]
 Ör. Hasan ağa dedi: - Mən səni göz aydınlığı verməyə çağırıdım, (Ben)_[kim] eşitdim uşaqların məktəbi qurtarıblar_[kimi] gözün aydın! Ə.Haqver- diyev.

- A4 I. eşitmək₂: Söze baxmaq, emel etmək, nesihət qəbul etmək.
II. eşitmək>[kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör. (Sen)_[kim] Böyüyün sözün_[kimi] eşit!
- A5 I. eşitmək₂: Eşidər-eşitməz eşiden kimi, derhal, o saat.
II. eşitmək>[kim] [kimi]
Ör. Fərman_[kim] bu adı _[kimi] eşidar-eşitməz böyük sevinclə onun alını sığdı. Ə.Sadiq.

EŞMƏK I

- A1 I. eşmək₂: Qazımaq, qazıyıb açmaq, qurdalamaq (torpağı, qumu, külü vs'ni).
II. eşmək>[kim] [kimi]
Ör. [Peleng de]_[kim]⁸² mani görmüşdü. Pancası ilə acıqlı- acıqlı yeri_[kimi] eşir, dırmalayır. A.Şaiq.
- A2 I. eşmək₂: Burmaq.
II. eşmək>[kim] [kimi]
Ör. Məmməd kişi_[kim] kababı yeyib yağlı alları ilə bığlarım_[kimi]⁸³ eşdi. S.Rehman.
- A3 I. eşmək₂: Barmaq ilə hazırlamaq, sarımaq.
II. eşmək>[kim][kimi]
Ör. (Siz)_[kim] [Daşdemir:] Çox yaxşı tütündür, birini_[kimi] eşin, dadına baxın. M.Rzaquluzadə.
- A4 I. eşmək₂: Papiros eşmək tütünü papiros kağızı arasına qoyub sarımaq, papiros hazırlamaq.
II. eşmək>[kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. İskəndər_[kim] itdan al çakib, havaslı və kefli, şlyapasını krovatın üstünə çıxarıb başlayır papiros_{ne} eşməyə. C.Məmmədquluzadə.
- A5 I. eşmək₂: Hörmək.
II. eşmək>[kim] [kimi]
Ör. (Onlar)_[kim] Bir ipək və ya keça qurşağı_[kimi]⁸⁴ eşdilər. Buna turna deydilər. H.Sarabski.

⁸² PƏLƏNG: Pişik cinsindən derisi zo- laqlı iri yırtıcı heyvan; qaplan.

⁸³ BIG :Kişilərin üst dodaqlarının üst- tündə qırılmamış saxlanan tük topası.

⁸⁴ QURŞAQ: Beli sıx tutmaq üçün ona sarılan uzun və dar parça; belbağı.

ETMƏK

- A1 I. etmək₂: Bir işi yerinə yetirmək, emele getirmək, görmək, elemək.
 II. etmək>[kim][ne]
 Ör. (Ben) [kim] [Yaqub:] Əgar mən də oxuyub təhsil etsay- dım, onda gərək mən də bir maddən sahibinin qabağında sürünüb, ona nökarçilik[ne] edaydım.
 B. Talıblı.

EVLƏNMƏK

- A1 I. evlənmək₂: Arvad almaq, ailə qurmaq üçün qanunen qadınla (qızla) birləşmək.
 II. evlənmək>[kim] [kimlə]
 Ör. [Kerimxan:] [kim]..iyirmi yaşı olar olmaz özü kimi yetimçilikdə böyümüş Xavar adlı yoxsul, lakin yaraşlıq və nəcib təbiətli bir qızla[kimlə] evlənmişdi.
 M. İbrahimov.

EYBƏCƏRLƏŞMƏK,

- A1 I. eybəcərləşmək₁: Eybecer hala düşmək, kifirleşmək, çirkinleşmək, biçimsiz, yöndəmsiz şəkil almaq.
 II. eybəcərləşmək>[kim]
 Ör. Qarışa elə gəlirdi ki, Kalantar[kim] çox kök olduğundan, orta boyu bir az qısalır və eybəcərləşirdi. M. İbrahimov.

EYDİRMƏK

- A1 I. eydirmək₂: İneyi sağmazdan əvvəl onun emçəklerini südlə dolsun deyə, iki barmaqla sıxmaq və ya balasını azca emizdirmək
 II. eydirmək>[kim] [kimi]
 Ör. Ruqiyyə [kim] inakları[kimi] eydirirdi, mən də sağırdım. A. Divanbəyoğlu.

EYİBLƏNDİRMƏK

- A1 I. eyibləndirmək₂: Eyib elemək, danlamaq, qımaq, təqsirləndirmək.
 II. eyibləndirmək>[kim] [kimi]
 Ör. (Ben) [kim] Şirinnaz Çopurun sağalmasını istədiyi üçün mən onu[kimi] eyibləndirməməliyəm. S. Hüseyn.

EYİLƏŞMƏK

- A1 I. eyiləşmək₁: köhn. Yaxşılaşmaq, daha yaxşı olmaq.
 II. eyiləşmək>[kim]

Ör. (Sen) [kim] Rauf İnşallah, az bir zamanda sağalıb eyilaşarsan; Faqat bir daha matbaada çalışmayacağına aminim. H.Cavid.

EYMƏNMƏK

A1 I. eymənmək₁: Qorxmaq, vahiməyə düşmək, xoflanmaq

II.eymənmək>[kim]

Ör. [Yazgül:] Ay ana, man da[kim] eymandim, balka xoxanmış.
Ə.Məmmədخانلی.

EYNİLƏŞMƏK

A1 I. eyniləşmək₁: Tamamile oxşamaq, benzəmək, bir cür olmaq, eyni şəkil, eyni forma almaq.

II.eyniləşmək>[kim]

Ör. Sözlerin[kim] bir qrupa formaca eyniləşir(A D A L)

ƏBƏDİLƏŞMƏK

A1 I. əbədiləşmək₁:Əbedi olmaq, həmişə yaşamaq.

II.əbədiləşmək>[kim]

Ör. Eşqinə dəm tutub göylər mələşsin; Eşqin[kim] tarix olub əbədiləşsin.
B.Vahabzade.

ƏDƏBLƏNMƏK

A1 I. ədəblənmək₁: Ədəbli olmaq, edeb öyrənmək, edeb və tərbiyə qazanmaq, tərbiyələnmək.

II.ədəblənmək>[kim]

Ör. Uşaq[kim] məktəbə gəndən sonra ədəbləndi.

ƏDVİYYƏLƏMƏK

A1 I. ədviyyələmək₂: Xöreyə ədviyyə vurmaq (qatmaq).

II ədviyyələmək> [kim] [kimi]

Ör. (Ben) [kim] Xöreyi[kimi] ədviyyələdim.

ƏFSUNLAMAQ

A1 I. əfsunlamaq : Ovsunlamaq, sehrlemək.

II.əfsunlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Öylə bir incə təravət vardı; Ki, bütün gözləri[kimi] əfsunlardı.
H.Cavid.

ƏHƏNGLƏMƏK

A1 I. əhəngləmək₂: Suda hell edilmiş ehengle ağartmaq.

II.əhəngləmək>[kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] Evlərin divarlarını_[kimi] əhənglədim.

A2⁸⁵ I. əhəngləmək₂ : Üstünə eheng tökmək, eheng qatmaq.

II.əhəngləmək>[kim] [kimi]

Ör.

ƏHƏNGLƏŞMƏK

A1 I. əhəngləşmək₁: Əhenge çevrilmək, ehengdaşna dönmək.

II.əhəngləşmək>[kim]

Ör. Əhəng palçığı_[kim] quru yandan sonra yavaş-yavaş əhəngləşir.

ƏHLİLƏŞDİRMƏK

A1 I. əhliləşdirmək₂: Vehşi heyvanı ehli etmək, ele öyretmək.

II.əhliləşdirmək>[kim] [kimi]

Ör. Bu gün bizə xidmət edən bütün heyvanları_[kimi] insanlar_[kim] əhliləşdirmişlər.

A2 I. əhliləşdirmək₂: məc. Adamlara alışdırmaq, onlarla ünsiyyət və ülfete öyrəşdirmək.

II.əhliləşdirmək> [kim] [kimi]

Ör. O_[kim] vəhşini_[kimi] bir qədər əhliləşdirmək lazımdır.

ƏKİB-BECƏRMƏK

A1 I. əkib-becərmək₂: Əkib və qulluq edib böyütmək, becərmək, yetişdirmək.

II. əkib-Bəcərmək>[kim][kimi]

Ör. (O)_[kim] Ağacların çoxunu_[kimi] [Piri kişi] özü öz əli ilə əkib-becərmişdi.
S.S.Axundov.

ƏKİB-BİÇMƏK

A1 I. əkib-biçmək₂: Əkinçiliklə, biçinçiliklə, yaxud terevezçiliklə meşğul olmaq.

II.əkib-Biçmək>[kim][kimi]

Ör. Səfiər kişi_[kim] göy-göyərtili_[kimi] əkib-biçir. Mir Celal.

⁸⁵ “Əhəngləmək” fiilinin ikinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır, lakin matixsal isteminin iki olduğu deyilə bilər.

ƏKİLMƏK I

A1 I. əkilmək₁: Hiss etdirmədən çıxıb getmək, gözden itmək, qaçmaq.

II. əkilmək>[kim]

Ör. Quşlar_[kim] uçdu, əkildi; Vay, səsləri kəsildi. A.Sehhet.

ƏKMƏK I

A1 I. əkmək₂: Sürülmüş yere toxum atmaq, toxum sepmək.

II. əkmək>[kim] {ne} tamamlayıcı

Ör. [Əyyar:] Onlar_[kim] səndən də güclüdür; Əkin_{ne} əkir, naxır güdür..

A.Şaiq.

A2 I. əkmək₂: Quyu şəklində qazılmış yere ağac, kol vs. basdırmaq.

II.əkmək> [kim] [ne]

Ör. Şair ilə Afaq_[kim] ləldərə çiçək, yonca toxumu səpib çəpər boyu cavan ağaclar_[ne] əkdilər. Ə.Memmedxanlı.

A3 I. əkmək₂: məc. Başlanğıcını qoymaq, binasını qoymaq.

II. əkmək> [kim] {ne} tamamlayıcı

Ör. İllər keçib, zəmanələr dolanıb, o şəxslərin_[kim] əkdikləri toxumlar_{ne} bar verib. Ə.Haqverdiyev.

A4 I. əkmək₂: məc. dan. Döl qoymaq, töretmək.

II.əkmək>[kim] [kimi]

Ör.Goruna od qalansın, ay bu sarsaq kişini_[kimi] əkən dədə_[kim]! "M.N.letif".

ƏKMƏK III

A1 I. əkmək₂: Hiylə və tədbirle yola salmaq, yanından uzaqlaşdırmaq, redd etmək, başdan elemək.

II.əkmək>[kim] [kimi]

Ör. Hərif_[kim] qonağını_[kimi], deyəsən, əkdi.

ƏLAQƏLƏNDİRMƏK

A1 I. əlaqələndirmək₃: Əlaqedar etmək, bir-biri ilə bağlamaq, aralarında əlaqə, münasibət, rabitə, uyğunluq yaratmaq; uzlaşdırmaq; bir-biri ilə əlaqedar halda göstərmək.

II. əlaqələndirmək>[kim][kimi] [kimlə]

Ör. Onlar_[kim] mənsub olduqları dərnəyin folklor ideyalarını_[kimi] romantik estetikanın mifologizmi ilə_[kimlə] əlaqələndirmişlər.(F N)

ƏLƏMƏK

- A1 I. ələmək₂: Əlekden keçirmək.
II. ələmək>[kim][kimi]
Ör. O [kim] candərđi çörəkdən bir parça kəsib dürmək elədi, çay [kimi] bir iki hortuma içib geri itələdi.
- A2 I. ələmək₁: məc. Səpmək, sepelemək, tökmək.
II. ələmək>[kim]
Ör. Yağış [kim] ələyir.

ƏLLƏMƏK

- A1 I. əlləmək₂: Əlle yoxlamaq, el sürtüb baxmaq, el sürtmək, el vurmaq, el toxundurmaq.
II. əlləmək>[kim][kimi]
Ör. (O) [kim] Bir əli ilə anasının döşündən möhkəm yapışmış körpə o biri əli ilə anasının üzünü, çənəsini [kimi] əlləyirdi. Ə.Veliev.
- A2 I. əlləmək₂: Əlle çağırmaq.
II. əlləmək>[kim][kimi]
Ör. O [kim] yoldaşını [kimi] uzaqdan görüb əllədi.

ƏLLƏŞMƏK

- A1 I. əlləşmək₂: Çalışmaq, çalışıb-çapalamaq, bir şeylə meşğul olmaq.
II. əlləşmək>[kim]
Ör. Fatma arvad [kim] hələ də təndir başında [kimde] əlləşir. Mir Celal.
- A2 I. əlləşmək₂: Çekişmək, mübarizə etmək, deyişmək.
II. əlləşmək>[kim] [kimlə]
Ör. Sən [kim] onunla [kimlə] əlləşmə.

ƏMİNLƏŞMƏK

- A1 I. əminləşmək₁: Qorxusuz (tehlükəsiz) hala gəlmək.
II. əminləşmək>[kim]
Ör. (O) [kim] Səngər dalına girib əminləşdi.

- A2⁸⁶ I. əminləşmək₁: Asayiş düşmək, əmin-amanlıq düşmək.
 II.əminləşmək> [kim]
 Ör.
 A3 I. əminləşmək₁: Arxaymlaşmaq, xatircemləşmək, rahat olmaq.
 II.əminləşmək>[kim]
 Ör. (O) [kim] Oğlundan məktub alandan sonra əminləşdi.

ƏMİŞMƏK

- A1 I. əmişmək₁: Kütlevi halda analarını emmək.
 II.əmişmək>[kim]
 Ör.Quzular (buzovlar[kim]) əmişirlər.

ƏMİZDİRMƏK

- A1 I. əmizdirmək₂: Döşdən süd vermək.
 II.əmizdirmək>[kim] [kimi]
 Ör. Ana [kim] körpəsini[kimi] əmizdirir.

ƏMMƏK

- A1 I. əmmək₂: Dodaq və dilin müvafiq hareketi vasitəsilə döşdən südü soraraq içmək.
 II.əmmək> [kim] [kimi]
 Ör. Quzular[kim] qoyunları[kimi] amirdilər.
 A2 I. əmmək₂: Bir şeyi ağzına salıb sormağ, sümürmək.
 II.əmmək> [kim] [ne]
 Ör. (Sen) [kim] Sonra da gedib qara ineyin bir buy- nuzundan yağ, birindən de bal[ne] emersen.(N M X P)
 A3 I. əmmək₂: Qidalanmaq, qüvvət almaq.
 II.əmmək> [kim] [kimden]
 Ör. (Sen)[kim] Daşlar yarılanda günün telindən; Əmarsan dağların qarlı selindən[kimden] . S.Vurğun.

ƏNDƏRMƏK

- A1 I. əndərmək₃: Duru, yaxud sepələnən şeyləri qabdan vs'dən birdən birə və bütünlüklə tökmək, boşaltmaq.

⁸⁶ "Əminləşmək" fiilinin ikinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır lakin mantıqsal isteminin tək olduğu söylənebilir.

II.əndərmək>[kim] [kimi] [kime]

Ör. (O)_[kim] Çuvalın ağzını açıb unu_[kimi] taknaya_[kime] andardi.

A2 I. əndərmək₂: Bax endirmək.

II. əndərmək>[kim] [kimi]

Ör. Ceyran_[kim] çakib qılıncı_[kimi] endirdi diva, div al atıb, Ceyranın bilayindən tutub sıxmağa başladı. (Nağıl).

ƏNGƏLLƏMƏK

A1 I. əngəlləmək₂: Əngel töretmək, çətinlik töretmək, engel olmaq.

II.əngəlləmək>[kim] [kimi]

Ör. Altdan yuxarı içərisinə dolan hava kütləsi_[kim] onun enməsinə_[kimi] əngəlləyirdi. (Z G)

A2 I. əngəlləmək₁: dan. Azarlı olmaq, zeifləmək, səhheti korlanmaq.

II.əngəlləmək>[kim]

Ör. Cam_[kim] angallayıbdır.

ƏPRİMƏK

A1 I. əprimək₁: Çürüyüb tökülmək, çürüyüb didilmək, didik didik olmaq.

II.əprimək>[kim]

Ör. Çadırın yanları_[kim] aprimişdir.

A2⁸⁷ I. əprimək₁: mac. Əldən düşmək, tökülmək, üzülmək.

II.əprimək>[kim]_{insan}

Ör.

ƏRİMƏK

A1 I. ərimək₁: Heraretin tesiri ilə berk, yaxud donmuş haldan maye halma keçmək; ergin hala gəlmək

II.ərimək> [kim]

Ör. Qar_[kim] əriyir.

A2 I. ərimək₁: Yanaraq azalmaq.

II.ərimək> [kim]

Ör. Şam_[kim] əriyir.

⁸⁷ “Əprimək” fiilinin ikinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır, lakin matixsal istemnin tek olduğu deyilə bilər.

- A3 I. ərimək₂: Mehlulun içində hell olmaq.
II.ərimək>[kim] [kimde]
Ör. Şakar_[kim] çayın içində_[kimde] aridi.
- A4 I. ərimək₁: Arıqlamaq, zeiflemek, smıxmaq.
II.ərimək>[kim]
Ör. Xasta_[kim] gündan-güna ariyir.
- A5⁸⁸ I. ərimək₁: Əriyib çöpə (muma, şama) dönmək, əriyib mum (çöp) olmaq - son derece arıqlamaq.
II.ərimək> [kim]
Ör. [Mirze Turab:] Man_[kim] sizin dardinizi çakmakdan ariyib çöpa döndüm.
Talıblı.
- A6 I. ərimək₁: Utanmaq, xecalet çekmek.
II.ərimək> [kim]
Ör. Sanin yerina man_[kim] ariyiram.
- A7 I. ərimək₁: Yavaş-yavaş yox olub getmək, çekilmek, çekilib-getmək, itib getmək, duyulmaz olmaq.
II.ərimək> [kim]
Ör. Zülmat_[kim] aridi.
- A8 I. ərimək₁: dan. Üreyine yatmaq, lezzet almaq, hezz almaq, valeh olmaq.
II.ərimək>[kim]
Ör. (O)_[kim] Elə gülə-gülə də əriyirdi.(B X Q)
- A9 I. ərimək₁:dan. Cürbecür yollarla işe verilmək, satılmaq.
II.ərimək> [kim]
Ör. Bu yollarla çox mallar_[kim] aridi.

ƏRİNMƏK

- A1 I. ərinmək₂ Tenbellik etmək.
II.ərinmək>[kim] [kime<filimsi>]
Ör. - [Rüstem kişi]_[kim] samovara su tökməyə, kömür salmağa_[kime] arindi.
M.İbrahimov.

⁸⁸ “ərimək”filinin beşinci anlam değişkesi deyimsel bir ifade olarak kullanılmıştır.

- A2⁸⁹ I. ərinmək₁: mach. Ərgin hala salınmaq.
II.ərinmək>[kim]
Ör.
- A3 I. ərinmək₁: t-siz. Arıqlamaq, çox sınıxmaq.
II. ərinmək>[kim]
Ör.
- A4 I. ərinmək₁: t-siz. Utanmaq, xecalet çəkmək.
II.ərinmək>[kim]
Ör. Biz [kim] da hamımız onun yanına get- maya arındık. S.Rehimov.

ƏRİŞMƏK

- A1 I. ərişmək₂: dan. Sataşmaq.
II.ərişmək>[kim] [kime]
Ör. (O) [kim] Gahdan qalxır, uşaqlara[kime] ərişir; Abırından, saqqalından utanmır. Aşıq Hüseyn

ƏRSİNLƏMƏK

- A1 I. ərsinləmək₂: Ərsinlə qazımaq (qazıyıb çıxarmaq).
II. ərsinləmək>[kim][kimi]
Ör. (O) [kim] Qazanın dibini[kimi] arsinlayıb qazmaqları çıxarmaq.

ƏSASLANMAQ

- A1 I. əsaslanmaq₂: Bir temele söykənmək, bir esasa istinad etmək.
II.əsaslanmaq>[kim][kime]
Ör. Elmi iş müəlliflərin ilkin hesabatı⁹⁰ [kim] tərtib prinsiplərinə[kime] əsaslanmış, giriş, əsas hissə, nəticə, ədəbiyyat və əlavə də ibarətdir. (F N)
- A2⁹¹ I. əsaslanmaq₂: Özü üçün əsas götürmək, istinad etmək.
II. əsaslanmaq>[kim][kime]
Ör.
- A3 I. əsaslanmaq₂: Ciddi dəlillərə əsaslanmaq.
II.əsaslanmaq>[kim][kime]

⁸⁹“Ərinmək” fiilinin ikinci və üçüncü anlam dəyişiklərinə nümunə tapılmamışdır, lakin matixsal isteminin tək olduğu söyləyə bilər.

⁹⁰ Hesabat: Öz işi, verilən tapşırığı yerinə yetirməsi, yaxud apardığı tədqiqatın nəticəsi və s. haqqında məsul şəxsə, ya kollektive, təşkilata və s. verilən yazılı və ya şifahi rəsmi məlumat.

⁹¹ “Əsaslanmaq” fiilinin ikinci və dördüncü anlam dəyişiklərinə nümunə tapılmamışdır, lakin matixsal istemi iki olduğu söyləyə bilər.

Ör. (O)_[kim] Qanunlara_[kime] əsaslandı.

A4 I. əsaslanmaq₂: Kök salmaq, yerini möhkəmlətmək.

II.əsaslanmaq>[kim][kime]

Ör.

ƏSƏBİLƏŞMƏK

A1 I. əsəbiləşmək₂: Əsebləri qıcıqlanmaq, esəbilik halına gəlmək, esəblərə təsir edən bir şey nəticəsində heyecanlanmaq, darıxmaq, ya hirslenmək; sinirlənmək.

II.əsəbiləşmək>[kim][Z.Ö]

Ör. Zeynal üçüncü kərə ona faytona oturmağı təklif etdikdə [Z.Ö] Mehriban_[kim] əsəbiləşdi. S.Hüseyn.

ƏSİLLƏŞMƏK

A1 I. əsilləşmək₂: dan.Yurd-yuva salmaq, yerləşmək, kökləşmək, yerli adət və ənənələri qəbul etmək.

II.əsilləşmək>[kim] [kimde]

Ör. Onlar [kim] başqa yer- lardan galib Azərbaycanda_[kimde] əsilləşmişlər.

A2⁹² I. əsilləşmək₁: Xalisləşmək, saflaşmaq.

II.əsilləşmək>[kim]

Ör.

ƏSİRGƏMƏK

A1 I. əsirgəmək₂: Rehmi gəlib qorumaq, saxlamaq, hifz etmək, himayə etmək.

II.əsirgəmək>[kim][kimi]

Ör. [Selim qızı:] Ulu tanrım, sən_[kim] bu yetim yavrucuğu_[kimi] əsirgə!..

C.Cabbarlı.

A2 I. əsirgəmək₂: Qıymamaq, qıyıb verməmək, heyfə gəlmək, xəsislik etmək, qızırqamaq.

II. əsirgəmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Şeylərini [kimi] çox əsirgəyir.

A3⁹³ I. əsirgəmək₂: Qənaət etmək, qənaətlə işlətmək.

⁹²“Əsilləşmək” fiilinin ikinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır lakin matixsal isteminin tek olduğu söylənebilir.

⁹³ “Əsirgəmək” fiilinin üçüncü anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır lakin matixsal isteminin tek olduğu söylənebilir.

II. əsirgəmək>[kim] [kimi]

Ör.

ƏSKİLMƏK

A1 I. əskilmək₁: Bütöv bir şeyin bir qismi yox olmaq.

II.əskilmək>[kim]

Ör. Şüşənin ağzını möhkəm qapamasan, spirt_[kim] uçub əskiləcək.

A2 I. əskilmək₁: Azalmaq.

II. əskilmək>[kim]

Ör. Adamların sayı_[kim] getdikcə əskilir.

A3⁹⁴ I. əskilmək₁: məc. Alçalmaq, özünü alçaltmaq, hörmətdən, nüfuzdan salmaq.

II. əskilmək>[kim]

Ör.

ƏSMƏK

A1 I. əsmək₁: Titremək.

II.əsmək> [kim]

Ör. (O)_[kim] Soyuqdan yarpaq kimi əsirdi.

A2 I. əsmək₁: Hərəkət etmək, dalğalanmaq.

II.əsmək>[kim]

Ör. Bərk külək_[kim] əsir.

A3 I. əsmək₁: məc. Əsebiləşmək, özündən çıxmaq, hirslenmək.

II.əsmək> [kim]

Ör. - Qoca kişi_[kim] acıqdan asdı. Bir söz demaya na qadar qasd etdisa, nitqi bağlandı. A.Divanbeyoğlu.

A4 I. əsmək₂: Həddindən artıq qayğısını çəkmək, gözündən iraq qoymamaq, həddindən artıq ezizləmək, istəmək.

II.əsmək> [kim] [kimde]

Ör. Ana_[kim] balanın üstündə_[kimde] asir.

ƏSMƏRLƏŞMƏK

A1 I. əsmərləşmək₁: Qaralaşmaq, qara buğdayı olmaq.

II.əsmərləşmək>[kim]

⁹⁴ "Əskilmək" fiilinin üçüncü anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır, lakin matixsal isteminin tək olduğu söylənilir.

Ör. O gənc qadının _[kim] günəşdən asmarlaşan gənc çöhrəsində bir bahar taravati duyulurdu. İ.Əfəndiyev.

ƏSNƏMƏK

A1 I. əsnəmək₁: Yuxu geldikdə, yaxud yuxudan teze ayılıanda, yaxud da yorğunluq neticesində qeyri-iradi olaraq ağzını geniş açaraq derindən və davamlı surətdə nəfəsini içəri çəkib dərhal buraxmaq.

II. əsnəmək>[kim]

Ör. Mənim yuxum qaçır, nanam_[kim] əsnayır. A.Sehhet.

ƏSRİMƏK

A1 I. əsrimək₁: Qızmaq, coşmaq, azgınlaşmaq.

II.əsrimək>[kim]

Ör. Əsriyib-əsriyib, kükrəyib axan; Ağzı ağköpüklü divanə Samur_[kim]! Aşıq Val

ƏTƏKLƏMƏK⁹⁵

A1 I. ətəkləmək₂: Əteyindən tutmaq, tutub saxlamaq.

II.ətəkləmək>[kim] [kimi]

Ör. Sazandalar_[kim] şuluqluq düşdüyünü, toyun pozulduğunu yəqin etdilər, Məşədi Cahangiri_[kimi] ətəklədilər. Mir Celal.

A2⁹⁶ I. ətəkləmək₂: Əteyine yığmaq.

II. ətəkləmək>[kim] [kimi]

Ör.

A3 I. ətəkləmək₂: məc. Yaxalayaraq el çəkmək, yalvarıb xahiş etmək.

II.ətəkləmək>[kim] [kimi]

Ör.

A4 I. ətəkləmək₂: məc. Yarısını keçmək, getmək (yol haqqında).

II.ətəkləmək>[kim]{kimi}_{tamamlayıcı}

Ör. (Biz)_[kim] Düzəldi mənzilə yenə dəstəməz; Ətəkləyib yolu, {kimi} vardıq birbaşə. S.Vurğun.

⁹⁶ “Ətəkləmək” fiilinin ikinci və üçüncü anlam dəyişikələrinə nümunə tapılmamışdır, lakin matkəsal istəminin iki olduğu söylənilir.

- A5 I. *ətəkləmək*₂: Ətekle yellemek.
 II. *ətəkləmək*>[kim] [kimi]
 Ör. Birisi_[kim] sacın altını_[kimi] gah pələyir, gah *ətəkləyir*. Ə.Veliyev.

ƏTİRLƏMƏK

- A1 I. *ətirləmək*₂: Ətir vurmaq.
 II. *ətirləmək*>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Yaylığını, saçını_[kimi] atırladı.

ƏTLƏŞMƏK

- A1⁹⁷ I. *ətləşmək*₁: Əte dönmək, et kimi olmaq.
 II. *ətləşmək*>[kim]
 Ör.
 A2 I. *ətləşmək*₁: Qalıb yumşalmaq, çürüməyə başlamaq.
 II. *ətləşmək*>[kim]
 Ör. Armud _[kim] *ətləşmişdir*.

ƏTSİZLƏMƏK

- A1 I. *ətsizləmək*₁: Arıqlamaq, etini tökmək.
 II. *ətsizləmək*>[kim]
 Ör. Qışda qoyunlar_[kim] *ətsizləşir*.
 A2 I. *ətsizləmək*₁: dan. Üreyi et, etli xörek istemek.
 II. *ətsizləmək*>[kim]
 Ör. (Ben)_[kim] *Axır vaxtlar lap ətsizləmişəm*.

ƏYİLMƏK

- A1 I. *əyilmək*₁: Əyri hala düşmək.
 II. *əyilmək*>[kim]
 Ör. Dəmir _[kim] *əyildi*.
 A2 I. *əyilmək*₁: Tezyiq, ağırlıq altında aşağıya doğru meyil etmək; sallanmaq.
 II. *əyilmək*>[kim]
 Ör. Ev köhnə evə oxşayır. Çünki tirlərin⁹⁸ çoxusu_[kim] *əyilibdir*.
 C.Məmmədquluzadə.

⁹⁷ “Ətləşmək” fiilinin birinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır, lakin matixsal isteminin *ətəkləmək* ilə əlaqəli olduğunu söyləyə bilərik.

⁹⁸ Tir: Ağac və ya demir şalban, direk.

- A3 I. əyilmək₁: Belini eymək, aşağı qatlanmaq.
II.əyilmək>[kim]
Ör.(O)_[kim] Eyildi, ovcunu qoşalayıb, suya saldı. (A D A L)
- A4 I. əyilmək₂: Sitayış etmək, secde etmək, baş eymək.
II.əyilmək>[kim][kime]
Ör. [Leyla:] De ki, üz döndarib mahabbatımdan; Ucuz şöhratlara_[kime] ayılmaram man_[kim] ! B.Vahabzade
- A5 I. əyilmək₂: İncimək, küsmək.
II.əyilmək>[kim] [kimden]
Ör.Na deməkdir dost _[kim] dostundan_[kimden] ayılmək? M.P.Vaqif.
- A6 I. əyilmək₂: Etina etmək, meyil göstərmək, fikir vermək.
II.əyilmək>[kim] [kime]
Ör.Gözlerini bir kara silməzdi el; Qazetaya, jurnala_[kime] ayılmazdı el_[kim]
M.Ə.Sabir.
- A7 I. əyilmək₁: Batmağa doğru meyil etmək (Güneş haqqında).
II.əyilmək>{kim} tamamlayıcı
Ör. Şahmar evlarına çatanda gün_[kim] lap ayılmışdı. B.Bayramov.

ƏYİRMƏK

- A1 I. əyirmək₂: Əllərin arasında, yaxud müxtəlif mexanizmlər vasitəsilə yun, pambıq liflərini eşib ip halına salmaq
II.əyirmək>[kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Cahrası qarşısında ip_[ne] ayırar; Uşağıyçın belə dua elayar.
A.Sehhet.

ƏYLƏMƏK

- A1 I. əyləmək₂: Saxlamaq, dayandırmaq, durdurmaq.
II.əyləmək>[kim] [kimi]
Ör. "Salaməleyküm" səsi_[kim] məni_[kimi] əylədi. A.Divanbəyoğlu.

ƏYLƏNDİRMƏK I

- A1 I. əyləndirmək₂: Əyləncə ilə məşğul etmək, başını qarışdırmaq, şənəndirmək, üreyini açmaq.
II.əyləndirmək>[kim] [kimi]
Ör. [Hesen:] ..Rəşid əfəndi_[kim] gəldi də sizi_[kimi] əyləndirir.

Nezerli.

- A2 I. əyləndirmək₂: Oynatmaq, eylence etmək.
 II. əyləndirmək>[kim][kimi]
 Ör.(Sen)_[kim] [Tutu:] Bir zaman məni_[kimi] də bu cür yağlı dillərlə əyləndirirdin. Ə.Veliyev.

ƏYLƏNMƏK I

- A1 I. əylənmək₁: Dayanmaq, durmaq, yubanmaq, lengimək.
 II. əylənmək>[kim]
 Ör. (Sen)_[kim] Əylan, bir qulaq as söza. “Koroğlu”.
- A2 I. əylənmək₂: İlişib qalmaq, sakin olmaq.
 II.əylənmək>[kim] [kimde]
 Ör.1918-ci ildə Minkand tərəfdən gələn Zangazur qaçqınlarından _[kim]bu kandda_[kimde] aylanları çox olmuşdu. Ə.Abasov.

ƏYLƏNMƏK II

- A1 I. əylənmək₁: Ürek sıxıntısını def edərək xoş vaxt keçirmək, ruhen istirahət etmək üçün eylence ilə, eylendirici bir şeylə məşğul olmaq, vaxt keçirmək.
 II.əylənmək>[kim]
 Ör. (Biz)_[kim] Axşam yaxşıca aylandık.
- A2 I. əylənmək₁: Oynamaq, şenlik etmək.
 II. əylənmək>[kim]
 Ör. Uşaqlar _[kim] bağçanın hayatında aylanırlar.
- A3 I. əylənmək₂: Lağa qoymaq, masqaraya qoymaq, ele salmaq, oynatmaq.
 II. əylənmək>[kim] [kimle]
 Ör.Dükənçilərin_[kim] bizimlə_[kimle] aylandıklarını anlayaraq: - Bağışlayın, dedi.Şaiq.
- A4 I. əylənmək₁: Zarafat etmək, şuxluq etmək.
 II.əylənmək>[kim]
 Ör.Ara- bir Ballı_[kim] onunla aylanaraq: - A kişi, hansı baxtavari sevmisan? - deyirdi. A.Şaiq.

ƏYLƏŞMƏK

- A1 I. əyləşmək₂: Oturmaq.
 II.əyləşmək>[kim] [kimde]

Ör. (O)_[kim] Hara öz yerində_[kimde] aylaşdı.

ƏYMƏK

- A1 I. əymək: Bir yana meyil etdirmək, aşağıya, yere teref meyilləndirmək.
II.əymək>[kim][kimi]
Ör. (O)_[kim] Ağacın budağını_[kimi] aydı.
- A2 I. əymək₂: Əyri şəkəle salmaq.
II.əymək>[kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim] Qaşığı_[kimi] aydim
- A3 I. əymək₁: Belini bükmək.
II.əymək>[kim]
Ör.Man aşıq, dard_[kim] aydı; Darman aydı, dard aydı; Darmana gedən tabib;
Gal, xastani dard aydı. (Bayatı).
- A4 I. əymək₂: Razı salmaq, qane etmək, tabe etmək.
II.əymək>[kim] [kimde]
Ör. (Sen)_[kim] Düşməni qabağında_[kimde] heç vaxit eyilməyəsən(A Q A D)
- A5⁹⁹ I. əymək₂: Tehrif etmək, düz yoldan sapdırmaq, eyintiye yol vermək.
II.əymək>[kim] [kimi]
Ör.

ƏZBƏRLƏMƏK

- A1 I. əzbərləmək₂: Əzber etmək, oxuduğu veya eşitdiyi bir şeyi olduğu kimi zehniində saxlamaq, menimsemək.
II.əzbərləmək>[kim] [kimi]
Ör. Namiq_[kim] Kamalın bu şerini_[kimi] Mirza Süleyman bay .. azbarlamışdı.
B.Talıblı.

ƏZİLİB-BÜZÜLMƏK

- A1 I. əzilib-büzülmək₁: Nazlanmaq, naz etmək.
II.əzilib- büzülmək>[kim]
Ör. [Ələmdar]_[kim] əzilib-büzülan, şirin dil xanımların başları üstündən uzun dimdiyini sallayıb baxdı. S.Rehimov.
- A2 I. əzilib-büzülmək₁: Cavabdan qaçmağa çalışmaq, te- reddüd etmək.
II. əzilib- büzülmək>[kim]

⁹⁹ “Əymək” fiilinin beşinci anlam dəğişkesinə örnek bulunamamışdır ancak matiksəl isteminin iki olduğu söylenebilir.

Ör. Yasavulbaşı_[kim] azilib-büzülməyə başladı. M.Rzaquluzade.

A3 I. əzilib-büzülmək₁: Əzilmək, ezik-ezik olmaq.

II.əzilib- büzülmək>[kim]

Ör.Əzilib-büzülmüş paltarı_[kim] ütüləmək.

ƏZİZLƏMƏK

A1 I. əzizləmək₂: Çox istəmək, nazını çəkmək, nazı ilə oynamaq, bütün isteklərini yerinə yetirmək, erköyün böyütmək.

II. əzizləmək>[kim] [kimi]

Ör. Mehriban_[kim] isə [Şərifeye] tam mənası ilə analıq etmiş, onu_[kimi] sevib əzizləmiş və böyütmüşdü S.Hüseyn.

A2 ¹⁰⁰ I. əzizləmək₂: Hörmət etmək, böyük qayğı göstərmək.

II.əzizləmək>[kim] [kime]

Ör.

A3 I. əzizləmək₂: Hedden artıq sevmək, müqəddəs bir şey kimi qoruyub saxlamaq.

II.əzizləmək>[kim] [kimi]

Ör.(O)_[kim] Amma nə vaxt baxardın oğlunu_[kimi] əzizləyirdi.

ƏZMƏK

A1 I. əzmək₂: Basıb, ya sıxıb yastılamaq, şəklini pozmaq.

II.əzmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Qarpızı, qovunu_[kimi] azdı

A2 I. əzmək₂: Basıb (vurub, toxundurub) bir yerini çökəltmək.

II.əzmək>[kim] [kimi]

Ör. Samovarın,_[kim] qazanın böyrünü_[kimi] azdı.

A3 I. əzmək₂: Hevəngdə vs'de döyüb narın etmək, toz halına salmaq.

II.əzmək>[kim] [kimi] {kimde}_{tamamlayıcı}

Ör.(Onlar)_[kim] İstiotu_[kimi] havangda {kimde}azirlar.

A4 I. əzmək₂: Ovmaq, doğramaq.

II.əzmək>[kim] [kimi]

Ör. Qızlar_[kim] akılmış torpağın kasaklarını_[kimi] azir, alağını tamizləyir,

¹⁰⁰“Əzizləmək” fiilinin ikinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır, lakin matixsal isteminin iki olduğu deyilə bilər.

cargalarını hamarlayırdılar. Ə.Veliyev.

- A5 I. əzmək₂: Hamarlığını, şaxlığını, düzlüyünü, yaxud ütüsünü pozmaq.
II.əzmək>[kim] [kimi]
Ör.(O)_[kim] Paltarları_[kimi] azdı.
- A6 I. əzmək₂: Basaraq, sıxaraq yumşaltmaq.
II.əzmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Mumu_[kimi] azdı.
- A7 I. əzmək₂: Darmadağın etmək, məğlub etmək.
II.əzmək>[kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim] Düşmanı_[kimi] azdim.
- A8 I. əzmək₂: Döymək, kötekləmək, ezişdirmək.
II.əzmək>[kim] [kimi]
Ör. [İsmayıl:] Bay_[kim] onu_[kimi] bir az azmışdisa, başa galmirdi. Mir Celal.
- A9 I. əzmək₂: Vurub yaralamaq.
II.əzmək>[kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim] Bunun üçün onun başını_[kimi] əzəcəyəm!(B N O)
- A10 I. əzmək₂: Sarsıtmaq, yox etmək.
II.əzmək>[kim][kimi]
Ör. (O)_[kim] Köralikyena da Mahrunun iradasını va şəxsiyyətini_[kimi] azma-
mışdı. M.S.Ordubadı.
- A11 I. əzmək₂: Menevi ezab vermək, eziyyət vermək, incitmək, narahat etmək.
II.əzmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Har halda düşünca manı_[kimi] azirdi. M.S.Ordubadı.

ƏZMƏLƏMƏK

- A1¹⁰¹ I. əzmələmək: Əli ilə ezmək, ezişdirmək.
II.əzmələmək>
Ör.
- A2 I. əzmələmək₂: Döymək, kötekləmək.
II.əzmələmək>[kim] [kimi]
Ör. Ara yerda uşağınızı_[kimi] o imansız bela_[kim] azmaladı. S.Rehimov.

¹⁰¹ “Əzmələmək” fiilinin birinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır, lakin matkəsal istreminin iki olduğu söylənebilir.

FAGIRLAŞMAQ

- A1 I. fagırlaşmaq₁: Acizləşmək, aciz olmaq, yazıqlaşmaq, evvelki ötkemliyini, teşəxxüsünü itirmək, sakitləşmək.
II. fagırlaşmaq>[kim]
Ör. Gəlin [kim] fagırlaşmışdı. O, bədnam olduğunu başa düşmüşdü.
B.Bayramov.
- A2 ¹⁰² I. fagırlaşmaq: Yoxsullaşmaq, kasıblaşmaq, eli aşağı düşmək.
II. fagırlaşmaq>
Ör.

FAYDALANMAQ

- A1 I. faydalanmaq₂: Fayda götürmək, xeyir götürmək, istifadə etmək, behre götürmək.
II. faydalanmaq>[kim] [kimden]
Ör. - İnsan[kim] faydalanmış onun har amalından; [kimden] İnsanparvar alimin bu polad heykalından. B.Vahabzade

FEYZLƏNMƏK

- A1 I. feyzlənmək₂: Feyz almaq, zövq almaq, lezzət aparmaq.
II. feyzlənmək>[kim] [kimden]
Ör. (O) [kim] Musiqidan [kimden] feyzlandı.

FƏALLAŞMAQ

- A1 I. fəallaşmaq₁: Daha feal olmaq, fealiyyətini daha da artırmaq; aktivləşmək.
II. fəallaşmaq>[kim]
Ör. Formasız materiya passivdir, yalnız materiya[kim] forma ilə birləşdikçə feallaşır. (A D AL)

FƏNALAŞMAQ

- A1 I. fənalaşmaq₁: Pisleşmək, xarablaşmaq.
II. fənalaşmaq>[kim]
Ör. Getdikca bu mahallanın halı[kim] fənalaşdı. N.Nerimanov.

¹⁰² “Fagırlaşmaq” fiilinin ikinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır, lakin mantıqsal isteminin tək olduğu deyilə bilər.

FƏRDİLƏŞDİRMƏK

A1 I. fərddiləşdirmək₂:Seciyyəvi ferdi elametlerine göre ferqlendirmek.

II.fərdiləşdirmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Suratların dilini_[kimi] fiardılaşırdı.

A2 I. fərddiləşdirmək₂:Ayrı-ayrı adamlar, şeylər üçün xüsusiələşdirmək.

II.fərdiləşdirmək>[kim][kimi]

Ör. (Sen)_[kim] Şagirdlarla maşğalanı_[kimi] fiardılaşıdır.

FƏRƏHLƏNMƏK

A1 I. fərəhlənmək₁: Sevinmek, şadlanmaq, könlü açılmaq.

II.fərəhlənmək>[kim]

Ör. Sarvinaz qarı_[kim] eva dönüb har şeyi hazır göranda firahlandı.

B.Bayramov.

FƏRQLƏNMƏK

A1 I. fərqlənmək₁: Ayrımaq, seçilmək, aralarında ferq olmaq, benzerlik olmamaq.

II.fərqlənmək>[kim]

Ör. (O)_[kim]Xüsusi fəvqeledə bacarığı, istedadı ile başqa telebelerden ferqlenirdi.

FƏVVARƏLƏNMƏK

A1 I. fəvvarələnmək₁: Fevvarə kimi vurmaq, qalxmaq, püskürmək, fişqırmaq.

II. fəvvarələnmək>[kim]

Ör. Su_[kim]fiavvarəlanirdi. .

FINXIRMAQ

A1 I. finxırmaq₁: Havam burun deşiklə- rinden güclə buraxmaqla ses çıxarmaq.

II.finxırmaq>[kim]

Ör. Inak_[kim] finxırır.

A2 I. finxırmaq₁: Ses çıxara-çixara havam, buxarı, yaxud işlenmiş qazı kesik-kesik bayıra buraxmaq.

II.finxırmaq>[kim]

Ör. “Qaz”_[kim] maşını finxıraraq öz yoluna davam edir.. H.Seyidbeyli.

FIRÇILDAMAQ

- A1 I. firçıldamaq₁: Firçılıti sesi çıxarmaq, firç-firç elemek.
 II.firçıldamaq>[kim]
 Ör.Kosa içinda su_[kim] firçıldayan (f.sif.) qaloşlarını tappıldada-tappıldada qayıdıb çöl tarafidan [Sübhanverdizadanin] kabinetin qapısına bir takan vurdu, qapı açıl- madı. S.Rehimov.

FIRLAMAQ

- A1 I. fırlamaq₃: fırlatmaq.
 II.fırlamaq>[kim],[kimi], [kime]
 Ör. Tahir_[kim] sükanı_[kimi] qaba va kaskin harakatlarla o yan-bu yana_[kime] fırlayır, maşının .. harakatına mane olur- du. M.Hüseyn.
- A2 I. fırlamaq₁: Yerinden oynamaq, pırltılmaq.
 II.fırlamaq>[kim]
 Ör.Göz ləri_[kim] yerindan fırladı.

FIRLANMAQ

- A1 I. fırlanmaq₁: Öz oxu etrafında dairevi hareket etmek, dolanmaq, herlenmek, dövr etmek.
 II.fırlanmaq>[kim]
 Ör. (O)_[kim] [Qüdrət:] Baxıram, takarlar fırlanır, motorlar işlayır, har şey harakat edir. C.Cabbarlı.
- A2 I. fırlanmaq₂: Bir şeyin etrafına dolanmaq, herlenmek, o yan-bu yanına keçmek.
 II.fırlanmaq>[kim] [kime]
 Ör. Qanbarlı_[kim] dönüb motorun dövrasına_[kime] fırlandı. S.Rehimov
- A3 I. fırlanmaq₁: Reqs zamanı dönmek, dolanmaq, herlenmek.
 II. fırlanmaq>[kim]
 Ör. Vals oynayan oğlan va qızlar_[kim] bir-iki-üç, bir-iki-üç sayı ilə fırlanırlar.
 Ə.Bedelbeyli.
- A4 I. fırlanmaq₂: Konkret bir meqsedi olmadan gezmek; gezişmek, gezinmek.
 II. fırlanmaq>[kim]
 Ör. (Ben)_[kim] - [Qurban:] Heç, ela bazara çıxdım, bir az fırlandım, qayıtdım. Ə.Haqverdiyev.

- A5 I. fırlanmaq₂: Kiçik bir yerde ora-bura hareket etmək; gedib-gelmək, gezinmək, gezişmək.
II.fırlanmaq>[kim][kimde]
Ör. Ganc bir doktor_[kim] daima [Yaqutun] başı yanında_[kimde] fırlanırdı.
Ə.Memmedxanlı.

FIRLATMAQ

- A1 I. fırlatmaq₂: Fırlandırmaq, dolandırmaq, herlendirmək.
II.fırlatmaq>[kim] [kimi]
Ör. Vaqifi_[kim] başını aşağı salıb barmağındakı açıq üzüyü_[kimi] fırladırdı.
Çemenzeminli.
- A2 I. fırlatmaq₃: Bir şeyi şiddetle və saymazıyana atmaq, tullamaq, tolazlamaq.
II.fırlatmaq>[kim][kimi][kime]
Ör.(O)_[kim] Hirsindən boş- qabı_[kimi] götürüb hayata_[kime] fırlatdı.
- A3 I. fırlatmaq₃: Atmaq.
II.fırlatmaq>[kim][kimi][kime]
Ör. Yusif_[kim] Hamzanın nazik boynundan yapışıb onu_[kimi] qapının ağızına_[kime] fırlatdı. B.Bayramov.

FISILDAMAQ

- A1 I. fisıldamaq₁: Fısıltı sesi çıxarmaq, fis- fis elemək.
II.fisıldamaq>[kim]
Ör. (O)_[kim] Bir az da keçəndən sonra maşın fısıldayıb dayandı.
Ə.Haqverdiyev.

FISQIR(T)MAQ

- A1 I. fisqır(t)maq₂: dan. Çekmək (papiros, siqaret və s.).
II.fisqır(t)maq>[kim] [kimi]
Ör. Molla Qafiar_[kim] isa bolyemayi gördükda rahatca bar- daş qurub, .. çubuğunu_[kimi] tamizləyərək fısqrtdı, tanbaki ilə doldurub, damağma aldı.S.Rehimov.

FIŞILDAMAQ

- A1 I. fişıldamaq₁: Fışılıti sesi çıxarmaq.
II.fişıldamaq>[kim]

Ör. Bir az iralıda, yolun üst tarafında yer_[kim] fişıldayır, ağ bir favvara göya qalxırdı. S.Rehimov.

A2 I. fişıldamaq₁: Fışılı sesi çıxarmaq (bax fışılı 2-ci menada).

II.fişıldamaq>[kim]

Ör. İlanlar _[kim] fişıldayır kol-koslar arasından. S.Rüstem.

FIŞQIRMAQ

A1 I. fisqırmaq₂: Dar bir yerden tezyiq altında şiddetle sıçramaq, çıxmaq, vurmaq.

II. fisqırmaq>[kim] [kimden]

Ör. Yüzbaşı yera yıxılmışdı, boynundan_[kimden] qan _[kim] fişqırırdı. Çemenzeminli.

FİKİRLƏŞMƏK

A1 I. fikirləşmək₂: Bir şey veya iş haqqında düşünmək, götür qoy etmək, ölçüb-biçmək.

II.fikirləşmək>[kim] [kimde]

Ör. [Teymur:] Man_[kim] bu amaliyyat haqqında_[kimde] çox fiikirləşmişəm. H.Seyidbeyli.

A2 I. fikirləşmək₂: Fikre getmək, düşüncəyə dalmaq.

II.fikirləşmək>[kim] [kimde]

Ör. (O) _[kim] Masalanin halli üzərində _[kimde] fiikirləşdi.

A3 I. fikirləşmək₁: Fikrinde tutmaq, niyyetinde olmaq, düşünmək, bir şey etməyə hazırlaşmaq.

II.fikirləşmək>[kim]

Ör. Toydan bir neça gün sonra ortancıl bacı_[kim] fikirləşdi ki, durum gedim, görüm bacım necadi. (Nağıl).

A4 I. fikirləşmək₂: Qayğısma qalmaq, halını düşünmək, yaddan çıxarmamaq, tedbir aramaq.

II.fikirləşmək>[kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim] Öz oğlunun galacayını _[kimi] fiikirləşdi.

FİKSAJLAMAQ

A1 I. fiksajlamaq₂: Fotoplyonkamn suretlerini fiksajla işləmək.

II.fiksajlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Plyonkanı [kimi] fiiksajladı.

FOKUSLAMAQ

A1 I. fokuslamaq₂: fiiz. Şüaları fokusda birləşdirmək, bir nöqtəyə yığma.

II.fokuslamaq>[kim] {kimi} tamamlayıcı

Ör. (Sen) [kim] Şüaları {kimi} fiokusla.

A2 I. fokuslamaq₂: fiiz.fiot. Fokusunu tapmaq.

II. fokuslamaq>[kim] [kimi]

Ör. (Ben) [kim] Fotoaparatu [kimi] fiokusladım.

FORSLANMAQ

A1 I. forslanmaq₁: Fors etmək, lovğalanmaq, tekebbür satmaq, təşəxxüs satmaq, təşəxxüslenmək.

II.forslanmaq>[kim]

Ör. [Tahir:] Demasinlar ki, Tahir [kim] forslanıb bizi saymadı. M.Hüseyn.

GECƏLƏMƏK

A1 I. gecələmək₂: Geceni qalmaq, geceni keçirmək, bir geceni yatmaq.

II.gecələmək>[kim] [kimde]

Ör. (Ben) [kim] Birdən-birə mənə elə gəldi ki, mən uzun yolları aşıb gələrək nənəmin nağıllarında eşitdiyim əfsanəvi bir ölkədə [kimde] gecələmişəm...

Ə.Memmedxanlı.

GECİKMƏK

A1 I. gecikmək₂: Vaxtında gəlməmək, vaxtından gec gəlmək; yubanmaq, gec çatmaq.

II.gecikmək>[kim] [Z Ö]

Ör. Qatar [kim] iki saat [Z Ö] gecikdi.

A2 I. gecikmək₁: Vaxtında olmamaq, lengimək, texire düşmək.

II.gecikmək>[kim]

Ör. Qış [kim] gecikdi.

GEDİB-GƏLMƏK

A1 I. gedib- gəlmək₂: Bir yerden başqa yere hərəkət etmək (bir istiqamətdə olan hərəkətin təkrar etdiyini və müxtəlif vaxtlarda cərəyan etdiyini göstərir).

II.gedib-Gəlmək>[kim] [kimden]

Ör. Bu otağa keçən adam [kim] həyətdən [kimden] gedib-gələ bilərdi. S.Hüseyn.

- A2 I. gedib- gəlmək: məc. Əlaqəsini, dostluğunu davam etdirmək.
II.gedib-Gəlmək>[kim]
Ör. (O)_[kim] Daha onlara gedib-gəlmir.
- A3 I. gedib- gəlmək₁: məc. Ölüb-dirilmək.
II.gedib-Gəlmək> [kim]
Ör. Hər adam_[kim] neçə kərə dirili, dünyaya gəlib; Bu gedib-gəlməyin olmaz mı məgər payanı? S.Ə.Şirvani.

GENƏLMƏK

- A1 I. genəlmək₁: Gen hala düşmək, eninə böyümək, enliləşmək, genləşmək.
II.genəlmək>[kim]
Ör. Ayaqqabı_[kim] genəldi.
- A2 I. genəlmək₁: Gen şəkil almaq, gen olmaq, daha da enliləşmək
II.genəlmək>[kim]
Ör. Birdən onun gözleri_[kim] genəldi(A D AL)
- A3 I. genəlmək₁: məc. Genişlənmək, böyümək.
II.genəlmək>[kim]
Ör. [Mirze Mehreli] otağı dolandıqca xəyal meydanı_[kim] genəldi.
Çemenzeminli.
- A4 I. genəlmək₁: Dərman vs. təsirilə enlənmək, genişlənmək.
II.genəlmək>[kim]
Ör. Qan damarları_[kim] genəldi.

GENİŞLƏNMƏK

- A1 I. genişlənmək₁: Daha geniş olmaq, genəlmək, böyümək
II.genişlənmək>[kim]
Ör. Göz babakları_[kim] ixtiyarsız olaraq genişləndi. H.Seyidbeyli.
- A2 I. genişlənmək₁: Artmaq, daha geniş meydan almaq, etrafa yayılmaq.
II.genişlənmək>[kim]
Ör. Üfüqda başlanan işıq_[kim] getdikcə genişləniirdi. S.Rehimov
- A3 I. genişlənmək₁: Daha kütləvi bir şəkil almaq, geniş kütlə arasında yayılmaq.
II. genişlənmək>[kim]
Ör. İxtiraçılıq işi_[kim] genişləniib.

GERÇƏKLƏMƏK

- A1 I. gerçəkləmək₁: Heqiqete çevirmək, bir şeyi doğrudan doğruya etmək.
 II. gerçəkləmək>[kim]
 Ör. [Qurban:] Ay qarı, deyasan axı, san_[kim] gerçəklayırsan.
 Ə. Haqverdiyev.

GERİLƏMƏK

- A1 I. geriləmək₁: Geri çəkilmək.
 II. geriləmək>[kim]
 Ör. [Gülsabah:] [Güler]_[kim] qorxdı, o qorxaqcasına geriladi, döndü, qaçdı.
 C. Cabbarlı.
- A2¹⁰³ I. geriləmək₁: İnkışafdən qalmaq, qabağa getmemək, geri qalmaq, tenezzül etmək.
 II. geriləmək>[kim]
 Ör.
- A3 I. geriləmək₁: Sözündən dönmək, sözünü danmaq, dediyini yerinə yetirməmək, vedindən qaçmaq.
 II. geriləmək>[kim]
 Ör. [Namaz:] Zalxa, get uşaqlara de ki, daxi cafa çakmasınlar, Tarverdi_[kim] geriladi. M.F. Axundzadə.

GETMƏK

- A1 I. getmək₁: Addım ataraq hərəkət etmək; yerimək, addımlamaq.
 II. getmək> [kim]
 Ör. (O)_[kim] Piyada getdi
- A2 I. getmək₂: Bir yerden başqa yere varmaq.
 II. getmək> [kim] [kime]
 Ör. (O)_[kim] Şah Səlməxatuna işarə etdi ki, hərəmxanaya_[kime] getsin..
 M.F. Axundzadə.
- A3 I. getmək₂: Neqliyyat vasitəsində hərəkət etmək.
 II. getmək> [kim] [kimle]

¹⁰³“ Geriləmək” fiilinin ikinci anlam dəyişəsinə nümunə tapılmamışdır lakin mantıqsal isteminin tək olduğu deyilə bilər.

- Ör. (Ben)_[kim] Qatarla_[kimle] getdim
- A4 I. getmək₃: Bir yere gederken birisine yoldaşlıq etmək.
II. getmək> [kim] [kimle] [kime]
Ör. Qardaş_[kim] da onunla_[kimle] şəhərə_[kime] getdi.
- A5 I. getmək₂: Başqa yere varmaq üçün olduğu yerden ayrılmaq, yola düşmək, istiqamet almaq.
II. getmək> [kim] [kime]
Ör. - Əziz Kamalı_[kim] anasına tapşırıb cəbhəyə_[kime] getdi. S.Rehman.
- A6 I. getmək₁: Eyni menada neqliyyat vasiteleri haqqında.
II. getmək> [kim]
Ör. Qatar_[kim] gecə gedir.
- A7 I. getmək₂: Olduğu yeri terk etmək, oradan çıxıb get- mek.
II. getmək> [kim] [kimden]
Ör. (O)_[kimi] Evdən_[kimden] getdi.
- A8 I. getmək₂: Başqa bir yere köçmək, yaşayış yerini dəyişmək.
II. getmək> [kim] [kime]
Ör. İrəvanda Cəfə rabad məhəlləsində oturan kazak qoşunları¹⁰⁴_[kim] iyunun ikisində Kəpəgir dağında aylağa_[kime] gedəsi idilər. C.Məmmədquluzadə
- A10 I. getmək₂: dan. Özünə senet, peşə seçmək, bir işin dalmca varmaq.
II. getmək> [kim] {kime}_{tamamlayıcı}
Ör. (O)_[kim] - Heç bilmirəm, niyə xalq bu tərtəmiş qələm işinə_[kime] getdi, sən bu gil- kərpic işinə. S.Rehimov.
- A12 I. getmək₁: Cereyan etmək, vəqə olmaq, davam etmək.
II. getmək> [kim]
Ör. Məşğələ_[kim] yaxşı gedir.
- A13 I. getmək₁: Yaxınlaşmaq, az qalmaq.
II. getmək> [kim]
Ör. Günəş_[kim] batmağa doğru gedirdi. M.İbrahimov.
- A14 I. getmək₁: Bitmək, qurtarmaq, ötmək, keçmək, sona çatmaq.
II. getmək> {kim}_{tamamlayıcı}
Ör. Omür_{kim} getdi.

¹⁰⁴ QOŞUN: Bir dövlətin nizami hərbi qüv- veleri və ya onların bir hissəsi.

- A15 I. getmək₁: Yox olmaq, elden çıxmaq.
II. getmək> [kim]
Ör. İt_[kim] də getdi, ip də. (Məsəl).
- A16 I. getmək₂: Lazım olmaq, çatmaq, serf olunmaq.
II. getmək> [kim] [ne]
Ör. Xalata_[kim] 5 metr parça_[ne] gedir.
- A17 I. getmək₂: Ehtiyacı ödemək, bes olmaq, görmək.
II. getmək> [kim] [Z.Ö]
Ör. Bu palto_[kim] üç il [Z.Ö] gedər.
- A19 I. getmək₂: Tamaşaya qoyulmaq, göstərilmək.
II. getmək> [kim] [kimde]
Ör. "Azərbaycan" kinoteat- rında_[kimde] "Koroğlu" filmi_[kim] gedir.
- A20 I. getmək₂: Aparıb çıxarmaq (yol haqqında).
II. getmək> {kim} tamamlayıcı [kime]
Ör. Bu yol {kim} Göy gölə_[kime] gedir.
- A21 I. getmək₁: məc. Ölmək, dünyanı terk etmək.
II. getmək> [kim]
Ör. İnsan_[kim] bir gün gəlmiş, bir gün gedəcək. M.Müşfiq.
- A22 I. getmək₂: Evlənmək, ere getmək.
II. getmək> [kim] [kime]
Ör. [Nazlı:] Dadaş, and olsun Allaha, mən_[kim] Mirbağır ağaya_[kime] getməyəcəyəm. C.Memmedquluzade.
- A23 I. getmək₂: Bir ünvana göndərilmək, çatdırılmaq.
II. getmək> [kim] [kime]
Ör. Maktub_[kim] Moskvaya_[kime] gedəcək.
- A24 I. getmək₁: Revac olmaq, satılmaq.
II. getmək> [kim] [Z.Ö]
Ör. Mal_[kim] yaxşı_[Z.Ö] gedir.
- A25 I. getmək₁: Axmaq, cereyan etmək (maye haqqında).
II. getmək> [kim]
Ör. Evin dalından su [kim] gedirdi.

GEYİNİB-KECİN MƏK

A1 I. geyinib-kecinmək₁: Yaxşı-yaxşı geyinmək, bezək şeyləri taxmaq, bezenmək.

II. geyindirmək > [kim]

Ör. [Şahnigar xamm]_[kim] geyinib- kecindi, hətta Kürə suya gedəndə də özünü daş-qaşla bəzədi. İ.Şıxlı.

GEYMƏK I

A1 I. geymək₂: Əyninə paltar, ayağa ayaqqabı və başa papaq keçirmək.

II. geymək > [kim] [kimi]

Ör. Qurban_[kim] durdu ayağa və ətklərinin kəcini silib başmaqlarını_[kimi] geydi və yavaş-yavaş üz qoydugetməyə. C.Memmedquluzade.

A2 I. geymək₂: məc. Örtülmək, üstü örtülmək.

II. geymək > [kim] [ne]

Ör. Dağlar_[kim] ağ_[ne] geymişdi.

GƏBƏRMƏK

A1 I. gəbərmək₁: Ölmək (adeten heyvanlar haqqında).

II. gəbərmək > [kim]

Ör. Nadansa bir neçə ay bundan avval at_[kim] qançır olub gabarmış.
C.Cabbarlı.

A2 I. gəbərmək₁: Eyni menada adam haqqında təhqir kimi işlənir.

II. gəbərmək > [kim]

Ör. Qonşunun oğlu_[kim] gabardi.

GƏLMƏK

A1 I. gəlmək₂: Hərəkət edərək, yeriyərək bir yere varmaq, çatmaq, yetişmək.

II. gəlmək > [kim] [kime]

Ör. (Biz)_[kim] Öz evimizə_[kime] galdik.

A2 I. gəlmək₁: Üzü danışana tərəf hərəkət etmək, yerimək, yaxmlaşmaq.

II. gəlmək > [kim]

Ör. [Meşedi İbad:] Aha, deyasan, qız_[kim] galir. Ü.Hacıbəyov

- A3¹⁰⁵ I. gəlmək₂: Neqliyyat vasitesile bir yere varmaq, çatmaq.
II.gəlmək> [kim] [kime]
Ör.
- A4 I. gəlmək₂: Qatar, gəmi, teyyare haqqında.
II.gəlmək> [kim] {kimle}tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Qatarla {kimle} galir.
- A5 I. gəlmək₂: Böyük bir mesafe qət edərək bir yere çatmaq, yetişmək, varid olmaq.
II.gəlmək> [kim] [kime]
Ör. Man_[kim] İrana gələn karvanla Xoy şəhərinə_[kime] gəldim. M.S.Ordubadı
- A6 I. gəlmək₂: Yaxınlaşmaq, yanaşmaq.
II.gəlmək>[kim][kime]
Ör.(O)_[kim] Yanına_[kime] galir.
- A7 I. gəlmək₂: Kütləvi şəkildə, axınla hərəkət edərək bir yerdə dayanmaq, məskən salmaq,yerləşmək
II.gəlmək> [kim][kime]
Ör. (O)_[kim] Yaylağa_[kime] gəldi.
- A8 I. gəlmək₁: Eşidilmək, hiss olunmaq, çatmaq.
II.gəlmək> [kim]
Ör. O yan-bu yandan güllə səsələri_[kim] galirdi. A.Şaiq.
- A9 I. gəlmək₂: Çəkisi olmaq, ağırlığı olmaq.
II.gəlmək>[kim] [ZÖ]
Ör. Yemiş_[kim] 2 kiloqram_[Z.Ö] gəldi.
- A10 I. gəlmək₃: Görünmək, oxşamaq, təsevvür edilmək.
II.gəlmək>[kim] [kime] [Z.Ö]
Ör. - A başına dönüm, san_[kim] manim gözüma_[kime] bir ağıllı adam [Z.Ö] galirsən. Ə.Haqverdiyev.
- A11 I. gəlmək₂: Əre getməyə razı olmaq, birini xoşlayıb ona erə getmək; evlənmək.
II.gəlmək>[kim] [kime]

¹⁰⁵ “Gəlmək” fiilinin üçüncü anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır ancaq matixsal istəmi iki olduğu söylənilir.

- Ör. Bayandiyi qızlar_[kim] da Mammadbağıra_[kime] galmayırdı. S.Hüseyn.
- A12 I. gəlmək₁: Yaxınlaşmaq, yetişmək, çatmaq.
II.gəlmək>[kim]
Ör. Qış_[kim] galmışdı.
- A13 I. gəlmək₁: Yetişmək, gelib çatmaq.
II.gəlmək>[kim]
Ör.Ela bir vaxt_[kim] galmışdır ki...
- A14 I. gəlmək₁: Yağmaq.
II.gəlmək>[kim]
Ör. Qar_[kim] galir.
- A15 I. gəlmək₁: Teyin olunduğu yere yetişmək, çatmaq (gönderilən şey haqqında).
II.gəlmək>[kim]
Ör. Gündə Peterburqdan Gorusa möhürlü paket _[kim] galir... S.Rehimov.
- A16 I. gəlmək₁: Xeber, şayiə, məlumat v s. haqqında.
II.gəlmək>[kim]
Ör. Yeni məlumat_[kim] galdi.
- A17 I. gəlmək₂: Daxil olmaq, girmək, bir yere yığışmaq.
II.gəlmək>[kim] [kime]
Ör. Hamı_[kim] zala¹⁰⁶_[kime] galdi.
- A18 I. gəlmək₁: Cütleşməyə meyil etmək.
II.gəlmək>[kim]
Ör. - Musa kişi isə yenica kala galmış sarı inayın_[kim] axurunu tamizləyib yerini rahatlamış(dı).. M.İbrahimov.
- A19 I. gəlmək₁: Acımaq, turşumaq, yetişmək (xemir haqqında).
II.gəlmək>{kim}tamamlayıcı
Ör. Xamir_[kim] galdi.
- A20 I. gəlmək₂: Zahir olmaq, görünmək; qaplamaq, çulğalamaq.
II.gəlmək>[kim] [kime]
Ör. - Muxtar diksindi, sifatına_[kime] bir qırmızılıq_[kim] galdi. Ə.Veliyev.
- A21 I. gəlmək₂: Töremək, neşet etmək, çıxmaq.
II.gəlmək>[kim] [kimden]

¹⁰⁶ ZAL :Kütlevi yığıncaqlar və ya müxtəlif meşğələlər üçün böyük və geniş otaq.

- Ör. Sözün kökü_[kim] sanskrit dilindən_[kimden] galir.
- A22 I. gəlmək₂: Bir şeyin vətəni, hasil olduğu və ya getirildiyi yeri göstərir.
II. gəlmək>[kim] [kimden]
Ör. Biza xına_[kim] İrəndən_[kimden] galir.
- A23 I. gəlmək₂: Qoşulmaq, birləşmək.
II. gəlmək>[kim] [kime]
Ör. Türk dillərində şakilçilər_[kim] sözların axırına_[kime] galir.
- A24 I. gəlmək₁: Meydana gəlmək, hasil olmaq.
II. gəlmək> {kim} tamamlayıcı
Ör. İşləməkdən adama heç bir zərər_{kim} gəlməz.
- A25 I. gəlmək₂: Axmaq, cərəyan etmək (qaz və mayələr haqqında).
II. gəlmək>[kim] [ne]
Ör. Arxdan_[kim] sü_[ne] galir.
- A26 I. gəlmək₂: Çıxmaq, görünmək
II. gəlmək>[kimden] [ne]
Ör. Pancaradan_[kimden] işıq_[ne] galir.
- A27 I. gəlmək₃: Görünmək, sanılmaq, təsevvür edilmək.
II. gəlmək>[kim] [kime] [Z.Ö]
Ör. Bu sözlər_[kim] mana_[kime] yalan kimi_[Z.Ö] galir.
- A28 I. gəlmək₂: Yaramaq, münasib olmaq.
II. gəlmək>[kim] [kime]
Ör. Bu_[kim] manim işimə_[kime] gəlməz.
- A29 I. gəlmək₂: Yetişmək, bərabər olmaq, uyğun olmaq.
II. gəlmək>[kim] [kime]
Ör. Paltar_[kim] aynımə_[kime] yaxşı galir.
- A30 I. gəlmək₂: Bir şeyin nəticəsi olmaq, bir şeydən yaxud bir şeyin nəticəsində töremək, doğmaq, neşet etmək.
II. gəlmək>[kim] [kimden]
Ör. Bunlar hamısı_[kim] işi yaxşı bilməməkdən_[kimden] galir.
- A31 I. gəlmək₁: “Gəl”, “gəlin” bir işə dəvət mənasında xitab kimi işlənir.
II. gəlmək>[kim]
Ör. (Sən)_[kim] Gəl səhəki işlərimizdən danışmaq.

A32 I. gəlmək₁: Əmr formasında: gəl meslehet, xahiş bildirir.

II.gəlmək>[kim]

Ör. San_[kim] gal, bu işə qarışma.

GƏMİRİŞMƏK

A1 I. gəmirişmək₁: Bir-birini gemirmek, dişləmək.

II.gəmirişmək>[kim]

Ör. Siçanlar_[kim] gamirişir.

A2¹⁰⁷ I. gəmirişmək₂: Bir-birini qapmaq (berk dalaşmaq, söyüşmək).

II.gəmirişmək>[kim] [kimi]

Ör.

GƏMİRMƏK

A1 I. gəmirmək₂: Berk bir şeyi dişlilə dişləmək, berk sıxıb parçalamaq, çeynəmək; didişdirmək.

II.gəmirmək>[kim] [kimi]

Ör. [İt]_[kim] asla talasından atı_[kimi] götürdü və bir-iki addım kanara çakilib adabla gamirdi.M.Rzaquluzade.

A2 I. gəmirmək₂: Çeynəmək, yemək, qırıb tökmək.

II.gəmirmək>[kim][kimi]

Ör. (O)_[kim] - [Novruzeli:] Qoy ulağın qıçını bağlayım, yoxsa gedar ağacları_[kimi] gamirar. C.Memmedquluzade.

A3 I. gəmirmək₂: Mec. menada.

II.gəmirmək>[kim] [kimi]

Ör. Danızda tufian qalxır, Xazarın ağ köpüklü çılğın dalğaları_[kim] sahili_[kimi] gamirirdi. M.Hüseyn.

GƏMİRTLƏMƏK

A1 I. gəmirtləmək₂: Dişleyib yemək, gemirmek.

II.gəmirtləmək>[kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] [Telebe:] Bu armuddan qabıqlı- qabıqlı altı danasını_[kimi] gamirtladım. Qantemir

¹⁰⁷“Gəmirişmək” fiilinin ikinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır lakin matuksal isteminin iki olduğu söylənə bilər.

GƏMİŞMƏK

- A1 I. gəmişmək₁: Ov dalınca şığımaq, uçmaq (alıcı quşlar haqqında).
 II.gəmişmək>[kim]
 Ör. Gamişdi tarlanım_[kim] şığıdı, getdi; Unladım, ünladım, ünümdən ötdü.
 Aşıq Kerem.

GƏNCLƏŞMƏK

- A1 I. gəncləşmək₁: Getdikce genc olmaq, cavanlaşmaq, yetkinləşmək.
 II.gəncləşmək>[kim]
 Ör. Getdikca Karim daha yekalib kişiləşir, Salim_[kim] isa boy atıb
 gəncləşirdi. S.Rehimov.
- A2 I. gəncləşmək₁: Özünü genc kimi hiss etmək, qıvrıqlaşmaq.
 II.gəncləşmək>[kim]
 Ör. (Ben)_[kim] Vannalardan sonra lap gəncləşmiş kimişam.
- A3 I. gəncləşmək₁: Tereqqi etmək, inkişaf etmək, yeniləşmək.
 II.gəncləşmək>[kim]
 Ör. Dönmaz oğullarm iradasından; Gəncləşir qocaman Vatan torpağı._[kim]
 S.Vurğun.

GƏNƏŞMƏK

- A1 I. gənəşmək₂: dan. Birisinin reyini bilmək üçün onunla meslehetləşmək,
 meslehet üçün birine müraciət etmək.
 II.gənəşmək>[kim] [kime]
 Ör. (Ben)_[kim] [Hesen:] Yax- şı, san get, man da dalınca galaram, deyiram,
qızın anasına_[kime] da bir gənəşim. Ə.Haqverdiyev

GƏRAYLAMAQ

- A1 I. gəraylamaq₁: fiolk. Geraylı oxumaq, geraylı çağırmaq.
 II.gəraylamaq>[kim]
 Ör. Aşıq_[kim] garaylayır.

GƏRGİNLƏŞMƏK

- A1 I. gərginləşmək₁: Dartılmaq, tarım çəkilmək, gərgin olmaq.
 II.gərginləşmək>[kim]
 Ör. Əsablari_[kim] gərginləşdi.

- A2 I. gərginləşmək₁: Çox ağırlaşmaq, çətinləşmək, pisləşmək.
II.gərginləşmək>[kim]
Ör.Münasibətlər_[kim] gərginləşdi.

GƏRMƏK

- A1 I. gərmək₂:Gerilmiş hala getirmək, dartmaq, tarım etmək, açmaq.
II.gərmək>[kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim] Qulac qollarımı_[kimi] garram; Meydanda hünar göstərrəm.
“Koroğlu”.
- A2 I. gərmək₁: Qanad gərmək qanadlarını bütünlüklə açmaq, uzatmaq.
II.gərmək>[kim]
Ör.Tarlan genişlik sevar; Göy- lardır onun yeri; Qanad_[kim] gərsin, dolaşsın;
Sonsuz mavilikləri. R.Rza.
- A3 I. gərmək₂: Obrazlı təşbehlerde.
II. gərmək>[kim]{ne}_{tamamlayıcı}
Ör. Har tərəfdə asrarəngiz bir sükut_[kim] qanad_{ne} gərmişdi. M.Hüseyn.
- A4¹⁰⁸ I. gərmək₂: Bir şeyi uclarından və ya kənarlarından çəkərək düz hala getirmək.
II.gərmək>[kim] [kimi]
Ör.
- A5 I. gərmək₃: Sinə gərmək çətinlikdən çıxmaq, qalib gəlmək.
II. gərmək>[kim] [kime]
Ör. (Biz)_[kim] Taza balalara_[kime] biz sina_[ne] gərdik; İstiq- bal milləti sevindirmədi. B.Vahəbzadə.

GƏRNƏŞMƏK

- A1 I. gərnəşmək₁: Bir vəziyyətdə qalmaqdan yorulmuş, keyimiş əzələləri normal vəziyyətə getirmək üçün qollarını qaldıraraq gövdəsini sağa-sola qarıb bədən əzələlərini hərəkətə getirmək.
II.gərnəşmək>[kim]
Ör. Xudayar bay_[kim] durdu aya- ğa, bir gərənəşdi, əsnədi.C.Məmmədqulu-

¹⁰⁸ “Gərmək” fiilinin dördüncü anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır lakin matixsal istəmi iki olduğu söylənebilir.

zade.

GƏTİRMƏK

- A1 I. gətirmək: Bir şeyi eline götürərək, yaxud dalma yükleyərək olduğu yerden başqa yere köçürmək, çatdırmaq (aparmaq ziddi).
II. gətirmək>[kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Günorta üstü poçtalyon Bahadura_[kime] tacili bir maktub_[ne] gətirdi. S.Rehimov.
- A2 I. gətirmək₂: Eyni menada neqliyyat haqqında.
II. gətirmək>[kim][kimi]
Ör. Trolleybus_[kim] adamları_[kimi] gətirdi.
- A3 I. gətirmək₂: Çatdırmaq.
II. gətirmək>[kim] [kimi]
Ör. (Onlar)_[kim] Malumatı_[kimi] vaxtında gətirdilər.
- A4 I. gətirmək₃: Birinin hareketini yönəltmək, özü ilə bərabər bir yere gəlməsinə kömək, yaxud özü ilə bərabər gəlməyə məcbur etmək.
II. gətirmək>[kim] [kimi] [kime]
Ör. (O)_[kim] [Şah:] Bu saat farraş göndər, münaccimbaşını_[kimi] manim hüzuruma_[kime] gətirsin. M.F.Axundzadə.
- A5 I. gətirmək₂: Özü ilə bərabər götürüb gətirmək, qo- vub gətirmək.
II. gətirmək> [kim][ne]
Ör. Sel_[kim] çoxlu kötük_[ne] gətirdi.
- A6 I. gətirmək₂: Bar vermək, meyve vermək, məhsul vermək.
II. gətirmək> [kim] [ne]
Ör. Ağac_[kim] yaxşı alma_[ne] gətirib.
- A7 I. gətirmək₁: Mec. menada.
II. gətirmək> [kim]
Ör. Çünki orda bar gətirir an müqəddas arzular_[kim] Çünki orda haqiqət var, saadət var, həyat var. Ə.Cemil.
- A8 I. gətirmək₂: Her hansı bir işdə müvəffəqiyyət qazanmaq, müvəffəqiyyət əldə etmək, uğurlu olmaq.
II. gətirmək> [kim] [kimde]
Ör. Leyləyin işi_[kim] birca masalada_[kimde] gətirmirdi. S.Rehimov.

- A9 I. gətirmək₂: Telqin edərək, inandıraraq və yaxud dile tutaraq birini öz eqidəsindən, fikrindən döndərməyə, bir şeylə razı salmağa nail olmaq (adeten isimlərə qoşularaq işlədilir).
II. gətirmək> [kim] {kime} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Razılığa_{kime} gətirdi.
- A10 I. gətirmək₂: İfade etmək, davam etdirmək, çatdırmaq, başa çıxmaq.
II. gətirmək> [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Sözü dalını_[kimi] gətirə bilmədi.
- A11 I. gətirmək₂: Bir şeyin neticesi olmaq, töretmək, səbəb olmaq, vermək.
II. gətirmək> [kim] [ne]
Ör. - Danizdən asan xəfif meh_[kim] xoş bir sarınlıq_[ne] gətirirdi. M.Hüseyn.
- A12 I. gətirmək₃: Bir sıra isimlərə qoşularaq, müxtəlif ifadələr və mürəkkeb sözlər emele getirir, məs.: üzr gətirmək, penah gətirmək, tab gətirmək, behanə gətirmək, şəkk gətirmək, dünyaya gətirmək.
II. gətirmək> [kim][kime]{ne} tamamlayıcı
Ör. Xülasə, o biri gün səhər tezdən cənabi-Şeyxülislam_[kim] məscidə_[kime]-təşrif_{ne} gətirdi. (1905-1906-cı İ E M D)

GƏVƏLƏMƏK

- A1 I. gəvələmək₂: Könülsüz, iştahasız, ağızından tökülə-tökülə yemək; çeynəmək.
II. gəvələmək> [kim] [ne]
Ör. [Merdan]_[kim] alında iri bir alma_[ne] tutaraq gavalayır və gözələrini süzərək Nəcəfə baxırdı. Q.İlkin.

GƏVƏZƏLƏMƏK

- A1 I. gəvəzələmək₁: Çox danışmaq, naqqallıq etmək, yansaqlıq etmək, boşboğazlıq etmək.
II. gəvəzələmək> [kim]
Ör. (Sen)_[kim] Bu gün çox gəvəzələdin.

GƏYİRMƏK

- A1 I. gəyirmək₁: Mədədə emele gələn qazları, bezen də qidanı hisseciklərini ağza qaytarmaq.

II.gəyirmək>[kim]

Ör. Sattar kişi_[kim] şirin çayı içib stakam nalbakiya qoyanda gayirdi.

Ə.Əbülhesen.

GƏZƏLLƏMƏK

A1 I. gəzəlləmək₁: Gezel suyunda boyamaq, nar qabığı ilə renglemek.

II.gəzəlləmək>[kim]

Ör. (O)_[kim] İpliyi gazalladi.

GƏZLƏMƏK

A1 I.gəzləmək₂: Şalbanın, ağacın, taxtanın vs'nin ucuna haça açmaq; haçalamaq.

II.gəzləmək>[kim][kimi]

Ör. (O)_[kim] Taxtam_[ne] gəzlədi.

GƏZMƏK

A1 I. gəzmək₂: Yerimek, dolaşmaq.

II.gəzmək>[kim] [kimde]

Ör. Uşaqlar_[kim] çox vaxt qolsuz bir köynakla yaşıl ot üstündə_[kimde] ayaqyalın gazirlar. Mir Celal.

A2 I. gəzmək₂: Ümumiyyətlə, hereket etmek, hereketde olmaq.

II.gəzmək>[kim] [kimi]

Ör. Yena açılmağa az qalıb sahar; Gazir buludları_[kimi] keşik çakanlar_[kim] M.Rahim.

A3 I. gəzmək₂: Var-gel etmek, o baş-bu başa gedib- gelmek; gezişmek, gezinmek.

II.gəzmək>[kim] [kimde]

Ör. (O)_[kim] Eyvanda¹⁰⁹_[kimde] gazirdi. Hayatda gazmak.

A4 I. gəzmək₂: Seyahet etmek, her yeri dolaşmaq

II.gəzmək>[kim] [kimi]

Ör. O_[kim] bir çox ölkaları_[kimi] gazmışdır.

A5 I. gəzmək₂: Seyre çıxmaq, gezintiye getmek.

II.gəzmək>[kim] [kime]

Ör. Vaxtıla qadmlar_[kim] cüma günlari ziyarət adı ilə [Pir- venzeriye]_[kime]

¹⁰⁹ EYVAN : Adeten evin, otağın, ya otaqların ön terefində, üstüörtülü, qabağı açıq balkon; seyvan.

- gezmaya gedardilar. H.Sarabski.
- A6 I. gəzmək₂: Gezerek baxmaq, geze-geze tamaşa etmək.
II.gəzmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Muzeyi_[kimi] gəzdi.
- A7 I. gəzmək₃: Bir şeyi axtarmaq, her yere baxmaq.
II.gəzmək>[kim] [ne] [kimde]
Ör. - [Bayram:] Ağa, bir sözüma qulaq as, man_[kim] buyaxınlıqda_[kimde] ov_[ne] gazirdim. M.F.Axundzade.
- A8 I. gəzmək₁: Axtarış aparmaq, axtarmaq.
II.gəzmək>[kim]
Ör. Polislar_[kim] gazir, har yeri addım-addım eşalayir(dilar). S.Rehimov.
- A9 I. gəzmək₂: Bir yerden başqa yere köçmək, çox yere baş vurmaq.
II.gəzmək>[kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim] Çox gazmışam bu dünyanı_[kimi] oba-oba, oymaq- oymaq; Kim istayir bu nemati öz alından yera qoymaq? S.Vurğun
- A10 I. gəzmək₂: Görüşmək, dostluq etmək, vaxt keçirmək, ünsiyyət bağlamaq.
II.gəzmək>[kim] [kimle]
Ör. Oğlan_[kim] qonşu qızı ilə_[kimle] gazir.
- A11 I. gəzmək₂: Cinsi yaxınlıqda olmaq.
II.gəzmək>[kim] [kimle]
Ör.(O)_[kim] Tiflisdə oxuduğu va xidmət etdiyi zaman çox qızla_[kimle] gazmış. Ə.Abasov.
- A13 I. gəzmək₁: Keçmək, ötmək.
II.gəzmək>[kim]
Ör. Ay_[kim] gazar, il dolanar, şənba düşər Novruza. (Ata. sözü).
- A14 I. gəzmək₂: Zahir olmaq, bir şeyin elaməti görünmək, aşkar olmaq, özünü bürüzə vermək.
II.gəzmək>[kim] [kimde]
Ör. Dodağında_[kimde] tabassüm_[kim] gazirdi.
- A15 I. gəzmək₂: Bir sıra isimlərə qoşularaq, mürekkəb feillər və müxtəlif ifadələr düzəldilir; mes.: dillərdə gezmək, əldə gezmək, kənar gezmək
II.gəzmək>[kim] {kimde} tamamlayıcı

Ör. Cilvənddə onların adları_[kim] dillərdə_{kimde} gəzirdi.(Ə T XT)

GİCƏLLƏNMƏK

A1 I. gicəllənmək₁: baş(ı) gicəllənmək müvazinet hissənin itirilməsi, gözlerin qaralması və başı herlənməsi şəklində təzahür edən yarıbayğılıq halında olmaq.

II.gicəllənmək>[kim]

Ör. [Yaşlı kişi:] Burada, məsciddə kasafətdən adamın başı_[kim] gicəllənirdi.
S.Hüseyn.

GİCİŞMƏK

A1 I. gicikmək₁: Qaşınmaq, qaşınma duymaq, qaşını hiss etmək.

II.gicikmək>[kim]

Ör. Ovcumun içi_[kim] yaman gicişirdi. M.Hüseyn.

GİCLƏŞMƏK

A1 I. gicləşmək₁: Gic olub getmək, axmaqlaşmaq, səfehləşmək, ağıl itmək.

II.gicləşmək>[kim]

Ör. Q_[kim] getdikcə gicləşir

A2¹¹⁰ I. gicləşmək₁: Axmaq hərəkətlər etmək, gic-gic danışmaq, yersiz iş görmək; axmaqlamaq, səfehlemək.

II.gicləşmək>[kim]

Ör.

GİLEYLƏNMƏK

A1 I. gileylənmək₂: Giley etmək, şikayətlənmək, narazılıq etmək.

II.gileylənmək>[kim] [kimden]

Ör. Kəndlilər_[kim] südün azlığından şikayət edir, çobanlardan_[kimden] gileylanirdilər. M.Hüseyn.

GİLƏLƏMƏK

A1 I. gilələmək₂: Üzümün, narın və ya başqa gilemeyvenin gilelərini bir-bir qırmaq, qoparmaq.

II.gilələmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Narı_[kimi] gilədi.

¹¹⁰“Gicləşmək” fiilinin ikinci anlam dəyişəsinə nümunə tapılmamışdır ancaq matixsal isteminin tək olduğu söylənilir.

GİLLƏMƏK II

A1 I. gilləmək₂: Gil vurmaq, gil sürtmək, gille suvaq çəkmək.

II.gilləmək>[kim] [kimi]

Ör. (Sen)_[kim] Divarı_[kimi] gilla.

GİLLƏNMƏK I

A1 I. gillənmək₁: Fırlana-fırlana düşmək, diyirlənmək.

II.gillənmək>[kim]

Ör. Cüyür qaçar, daş_[kim] gillanar; Bu dağlarda, bu dağlarda. B.Vahabzade.

GİPSLƏMƏK

A1 I. gipsləmək₂: Gips sarğısı qoymaq.

II.gipsləmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Qolunu_[kimi] gipslədi.

A2¹¹¹ I. gipsləmək₂: k.t. Torpağı gipsle gübrelemək.

II.gipsləmək>[kim] [kimi]

Ör.

A3 I. gipsləmək₂: xüs. Rengini ve dadın yaxşılaşdırmaq, habele xarab olmaqdan qorumaq üçün üzüm şerabına gips elave etmək.

II.gipsləmək> [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Sarabı_[kimi] gipslədi.

GİRDƏLƏMƏK

A1¹¹² I. girdələmək₂: Girde etmək, girde şəkə salmaq, yumrulamaq, şar şəkline salmaq,yuvarlaqlamaq

II.girdələmək>[kim] [kimi]

Ör.

A2 I. girdələmək₂: . Daire şəkline salmaq, dairevileşdirmək, dairevi etmək.

II.girdələmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Dodaqlarım_[kimi] girdələdi.

¹¹¹ “Gipsləmək” fiilinin ikinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak matksal isteminin iki olduęu söylenebilir.

¹¹² “Girdələmək” fiilinin birinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin iki olduęu söylenebilir.

GİRƏVƏLƏMƏK

- A1 I. girəvələmək₁: Fürset tapmaq, imkan tapmaq, elverişli vəziyyət axtarmaq.
II.girəvələmək>[kim]
Ör. (Sen)_[kim] [Peri xamm:] Qadan alım, get giravala, zindan- bana xalvatca pul ver, Qurbanini zindandan çıxart.. “Qurbani”.

GİRİŞMƏK

- A1 I. girişmək₂: Hevesle, ciddiyyətlə bir işə başlamaq, şüru etmək.
II.girişmək>[kim] {kime} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] - [Nesir] hala bəzi vaxt öz fikrinin üstündə duraraq böyük qardaşı ilə mübahisəyə {kime} da girişirdi. S.Hüseyn.
- A2 I. girişmək₂: Cüret etmək, cesaret göstərmək.
II.girişmək>[kim] [kime]
Ör.Başqa adam_[kim] bela işə [kime] çətin girişirdi. Qantemir.
- A3 I. girişmək₂: Üstünə hücum etmək, cummaq.
II.girişmək>[kim] [kime]
Ör. Rüstəm kişi_[kim] pencayini çıxarıb kanara atdı, Lal Hüseyna_[kime] girişdi.
M.İbrahimov.

GİRLƏMƏK

- A1 I. girləmək₂: Pasmaq, daim təqib etmək, dalınca gezmək, el çəkmək.
II.girləmək>[kim] [kimi]
Ör. [Mindilli:] Zarifa,_[kim] na girlamisan mani? [kimi] Niya manim başıma fırlanırsan? S.Rehman.

GİRMƏK

- A1 I. girmək₂: Daxil olmaq, içeriyə keçmək (çıxmaq əksi).
II.girmək>[kim] [kime]
Ör. [Mercan bey:] A gada, qoçaq, man sani çağırmayınca san_[kim] bu otağa [kime] girma! U.Hacıbeyov.
- A2 I. girmək₂: Sığmaq, yerləşmək.
II.girmək>[kim] [kime]
Ör. Əlim_[kim] alcaya_[kime] girmir.
- A3 I. girmək₂: Çatmaq, yetişmək, daxil olmaq.
II.girmək> [kim] [kime]

- Ör. Biz_[kim] şahara_[kime] girdiyimiz zaman şiddətli xəzri asir, küçələrin tozunu havaya sovurur, göydan başımıza torpaq yağdı. A.Şaiq.
- A4 I. girmək₁: Başlamaq, başlanmaq, gəlmək, daxil olmaq.
II.girmək>[kim]
Ör. Qış_[kim] girdi.
- A5 I. girmək₂: Bir yerdə gizlənmək, bir şeylə örtünmək.
II.girmək>[kim] [kime]
Ör. Günəş_[kim] buludun dalına [kime] girdi.
- A6 I. girmək₂: Yatmaq üçün yorğan-döşeyə uzanmaq.
II.girmək>[kim] [kime]
Ör. (Ben)_[kim] Gəldim, soyundum, girdim yera_[kime], amma sübhədak gözümə yuxu gəlmədi. Ə.Haqverdiyev.
- A7 I. girmək₂: Daxil olmaq (bir təşkilata, işə, məktele v s.-yə).
II.girmək>[kim] [kime]
Ör. - [Teymur]_[kim] yeddinci sinfi bitirib, sanat məktəbinə_[kime] girmiş, oram da müvəffəqiyyətlə qurtarmışdı. M.Hüseyn.
- A8 I. girmək₂: Batmaq, keçmək.
II.girmək>[kim] [kime]
Ör. [Aslanm] iki böyük damir parçası_[kim] qarnına_[kime] girmiş, bağırsaqlarını çöla tökmüşdü. Ə.Veliev.
- A9¹¹³ I. girmək₁: Girişmək, başlamaq.
II.girmək> [kim]
Ör.
- A10 I. girmək₂: Bir şeylə örtünmək.
II.girmək>[kim] [kime]
Ör. (O)_[kim] Her donə_[kime] girir.(N)
- A11 I. girmək₂: Yuyunmaq, çimmək üçün bir şeyin içinə, ya bir yerdə daxil olmaq.
II.girmək>[kim] [kime]
Ör. [Həsənqulu bey:] Əşi, insafdır, o xəznəyə_[kime] man_[kim] da girim, bu hambal da girsin? U.Hacıbeyov.

¹¹³ "Girmək" fiilinin 9. 14. 15. anlam dəğişkəsinə örnək bulunamamışdır amak matksal isteminin iki olduğı söylənebilir.

- A12 I. girmək₂: Soxulmaq.
II.girmək> [kim] [kime]
Ör.(O)_[kim] Adamların içina_[kime] girdi.
- A13 I. girmək₂: Dolmaq (adeten “yaşa, yaşma” sözü ilə).
II.girmək>[kim] [kime]
Ör. Bir neça ay bundan qabaq; Girmişdi o_[kim] doqquz yaşa_[kime] .M.Dilba
- A14 I. girmək₂: kob. Pul, çeki vs haqq-hesabında aldatmaq.
II.girmək> [kim] [kimi]
Ör.
- A15 I. girmək₂: Bir sıra isimlere qoşularaq, mürekkeb feil ve müxtelif ifadeler düzeldilir;mes.: başına girmek, beynine girmek, yuxusuna girmek, qoluna girmek.
II.girmək>[kim] {kime}_{tamamlayıcı}
Ör.

GİZİLDƏMƏK

- A1 I. gizildəmək₁: Yorğunluqdan, ağrıdan, soyuqdan sancmaq, göynemek.
II.gizildəmək>[kim]
Ör. O ayilib şırranda allarini yudu, barmaqları_[kim] donub gizildayınca qalxıb o taraf-bu tarafa boylandı. S.Rehimov.
- A2 I. gizildəmək₁: Titremək, qorxu keçirmək, heyecanlanmaq.
II. gizildəmək>[kim]
Ör. Qızım yumşaq va nazik allari ovcuna toxunanda Narimanın qalbinda odlu bir sim_[kim] gizildadi. Mir Celal.

GOPAMAQ

- A1 I. gopamaq₂: dan. Döymək, vurmaq, çəkmək, ilişdirmək.
II. gopamaq>[kim] [kime]
Ör. (Ben)_[kim] [Memmedeli:] Bacı- oğlu! ..O qadar goparam camdayına,_[kime] şişib dama dönərsən. N.Vezirov.

GOPLAMAQ

- A1 I. goplamaq₂: dan. Mübaliğə ilə danışmaq, şişirderek, artıraraq söylemek.
 II. goplamaq>[kim] [ne]
 Ör. (Sen)_[kim] [Selbnaz xamm:] Man gediram, biliram da oğluna iki yüz min pis şeylər_[ne] manim haqqında mandan goplayacaqsan. N.Vezirov.
- A2 ¹¹⁴ I. goplamaq₂: Yalan danışmaq, uydurmaq.
 II.goplamaq>[kim] [kimi]
 Ör.

GÖDƏLMƏK

- A1 I. gödəlmək₁: Gödek olmaq, qısalmaq.
 II.gödəlmək>[kim]
 Ör. Paltarı_[kim] yuduqca gödaldi.
- A2 I. gödəlmək₁: Müddetce azalmaq, mehdudlaşmaq, qısalmaq.
 II.gödəlmək>[kim]
 Ör.Gecalar_[kim] gödalir.

GÖLLƏNMƏK

- A1 I. göllənmək₁: Göl halma düşmək, göl kimi su yığılmaq, gölmeçə emele gelmek.
 II.göllənmək>[kim]
 Ör.Yağışdan küçalar¹¹⁵_[kim] göllandi.
- A2 I. göllənmək₁: Teşbeh kimi “göz yaşı axıtmaq” menasmda.
 II.göllənmək>[kim]
 Ör. Anamın göz yaşı_[kim] axıb göllandi; Sonra saç- larım yolub dillandi.
 S.Vurğun.

GÖLMƏÇƏLƏNMƏK

- A1 I. gölməçələnmək₂: Gölmeçə emele gelmek, bir yere yığılıb qalmaq; axmamaq.
 II.gölməçələnmək>[kim][kimde]
 Ör. Su_[kim] küçada_[kimde] gölmaçalandı.

¹¹⁴ “Goplamaq” fiilinin ikinci anlam değışkesine örnek bulunamamıştır ancak matksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

¹¹⁵ KÜÇƏ :Neqliyyatın ve adamların he- reketi üçün yaşayış menteqelerinde iki sıra tikililer arasmdaki açıq sahe, boş yer, yol.

GÖMMƏK

- A1 I. gömmək₃: Basdırmaq, torpağa quyulamaq, torpağın altında gizlətmək.
 II.gömmək>[kim] [kimi] {kime} tamamlayıcı
 Ör.(Ben)_[kim] Zavallı qocam_[kimi] mazara_{kime} gömdüm, ham da bir daha soyuq mazammatlarını eşitməmək üçün köhnə, çürük fəlsəfiyə və mühakimələri ilə bərabər gömdüm. A.Şaiq.
- A2 I. gömmək₃: Məhv etmək, puç etmək, yoxa çıxarmaq.
 II.gömmək>[kim] [kimi] [kime]
 Ör. (Ben)_[kim] İçində bir yığın ölünü- itikləri, dərdləri, həsrətləri_[kimi] qəbirə_[kime] gömmüşəm. (B X XQ)

GÖNDƏRMƏK

- A1 I. göndərmək₃: Yollamaq (birinə vermək, çatdırmaq üçün).
 II.göndərmək>[kim] [ne][kime]
 Ör. (Sen)_[kim][Oğul:] Ata, ayda on beş manat_[ne] qardaşıma_[kime] göndərə bilərsən? Ə.Haqverdiyev.
- A2 I. göndərmək₃: Bir tapşırıqda bir yere yollamaq.
 II.göndərmək>[kim] [kimi] [kime]
 Ör.(O)_[kim] Uşağı_[kimi] dükana_[kime] göndərdi
- A3 I. göndərmək₃: Bir məqsədlə bir yere gətirməsinə əmr və ya təklif etmək; təyin etmək.
 II.göndərmək>[kim] [kime] [ne]
 Ör.(Sen)_[kim] İdaraya_[kime] müdür_[ne] göndər.
- A4 I. göndərmək₃: Əzəmləmək, yollamaq.
 II.göndərmək>[kim] [kimi] [kime]
 Ör. (Onlar)_[kim]Bakıda Firidunu_[kimi] növbəti çağırışçılara qoşub, Tbilisiyə_[kime] göndərdilər. Mir Cəlil.
- A5 I. göndərmək₂: Yazı, hərəkət və ya sözlə öz münasibətini, hissiyyatını bildirmək,ifadə etmək.
 II.göndərmək>[kim] [ne]
 Ör.(Ben)_[kim] Salam_[ne] göndərdim.

GÖRƏNİMƏK

- A1 I. görənımək₁: mah. Sıra ile otlamaq (qoyun haqqında).
 II.görənımək>[kim]
 Ör.Qoyunlar [kim] güneylarda görənıyır, keçılar .. kolların başını dişlayır.
 Ə.Veliyev.

GÖRMƏK

- A1 I. görmək₂: Gözleri ile qavramaq.
 II.görmək>[kim] [kimi]
 Ör. (Ben) [kim] Hadisani [kimi] öz gözümle gördüm.
- A2 I. görmək₁: Görme qüvvesine malik olmaq.
 II.görmək>{kim} tamamlayıcı
 Ör.Gözüm [kim] zai fi görür.
- A4 I. görmək₂:. Şexsen görüşmək.
 II.görmək> [kim] [kimi]
 Ör. (O) [kim] Müdiri [kimi] görmaya getmək.
- A5 I. görmək₂: Yoluxmaq, yoxlamaq, baş çekmek.
 II.görmək> [kim] [kimi]
 Ör.- Ceyran, [kim] oğlunu [kimi] görmək bahanasıla har gün Eldarın evına gedir. S.Hüseyn.
- A3 I. görmək₂: Tesadüf etmək, rastlaşmaq.
 II.görmək>[kim] [kimi]
 Ör. (Ben) [kim] Na vaxtdır onu [kimi] görmürəm.
- A6 I. görmək₂: Başa düşmək, anlamaq, duymaq, hiss etmək
 II.görmək>[kim] [kimi]
 Ör. (O) [kim] Əsrafi [kimi] gördü ki, hesabdarlıq Naz- lının çox xoşuna galır.
 S.Rehman.
- A7 I. görmək₂: Hesab etmək, hiss etmək, tapmaq.
 II.görmək>[kim] [ne]
 Ör. Man [kim] burada pis bir niyyat [ne] görmürəm.
- A8 I. görmək₂: Görmeye nail olmaq, qismet olmaq, nesib olmaq.
 II.görmək>[kim] [ne]
 Ör.- Salma [kim] da aqibat xoş bir gün [ne] görür. H.Cavid.

- A9 I. görmək₂: Tesevvürünə getirmək, fikren təsevvür etmək, xeyalma, gözünün qabağma getirmək
II.görmək>[kim] [kimi]
Ör. Qahraman_[kim] öz uşaqlıq günlərini_[kimi] görürdü. S.Rehimov.
- A10 I. görmək₂: Müeyyen etmək, belli etmək, aşkara çıxarmaq.
II.görmək>[kim] [ne]
Ör.(O)_[kim] Aşkardı ki, har iş sahibi ilin axı- rında dəfətlərini qoyar qabağına və başlar hesab etməyə ki, görsün qazancı na olub və zərərini na olub. [ne]
C.Memmedquluzadə.
- A11 I. görmək₂: Çatmaq, bəs etmək, kifayət etmək.
II.görmək>[kim][kimi]
Ör.Bu çörək_[kim] iki günə bizi_[kimi] görür.
- A12 I. görmək₂: dan. Görüşüb danışmaq, görüşüb məsləhətləşmək, razılığını almaq.
II.görmək> [kim][kimi]
Ör. Onu_[kimi] görmək lazımdır.
- A13 I. görmək₂: dan. Qabaqca görüşüb rüşvət vermək.
II.görmək>[kim] [kimi]
Ör.(Sen)_[kim] Koxanı_[kimi] gör, kəndi çap. (Ata. sözü).
- A14 I. görmək₂: Etmək, icra etmək, yerinə yetirmək.
II.görmək>[kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör.[Mərcan bəy:] Qoymursan ki, man_[kim] öz işimi_{kimi} özüm görüm.
Ü.Hacıbəyov.
- A15 I. görmək₂: Şübhələnmək, təqsirləndirmək.
II.görmək>[kim] [kimdən]
Ör. [Oğurluğu] çayxana sahibi_[kim] kəndlilərdən_[kimdən] görürdü. Mir Cəlil.
- A16 I. görmək₂: Keçirmək, çəkmək, gərixtar olmaq, uğramaq.
II.görmək>[kim] [kimi]
Ör.- Bağın, aqının xeyrini_[kimi] baylar_[kim] görəcəkmis; Toxm aqmaya dəhqanları neylərdin, ilahi?! M.Ə.Sabir.

A17 I. görmək₂: Gezmək, yaşamaq, olmaq.

II.görmək>[kim] {ne}tamamlayıcı

Ör. (Ben)_[kim] Çox yer_{ne} gördüm.

GÖSTƏRMƏK

A1 I. göstərmək₂: Görməsinə imkan yaratmaq; göstərmək.

II.göstərmək>[kim] [kimi]

Ör. (Sen)_[kim] Gah göstərdin, gah gizlətdin yanacağı_[kimi] Axır mani darda saldın, al etdin. M.P.Vaqif.

A2 I. göstərmək₂: Baxmaq, yoxlamaq üçün təqdim etmək.

II. göstərmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Sanadlarını_[kimi] göstərdi.

A3 I. göstərmək₂: İzahat vererek təmş etmək.

II.göstərmək>[kim][kimi]

Ör.(Ben)_[kim] Otaqlarını_[kimi] göstərdim.

A4 I. göstərmək₂: Təməşəçilər qarşısında nümayiş etdirmək.

II. göstərmək>[kim] {ne}tamamlayıcı

Ör. (O)_[kim] Yeni film_{ne} göstərdi.

A5 I. göstərmək₃: Müayinə edərək baxmaq, məsləhət almaq üçün gətirmək.

II. göstərmək>[kim] [kimi] [kime]

Ör.(Ben)_[kim] Uşağı_[kimi] hakimə_[kime] göstərdim.

A6 I. göstərmək₂: Əl və ya baş hərəkəti ilə birinin diqqətini bir şeye cəlb etdirmək, nişan vermək, işarə etmək.

II. göstərmək>[kim] [kimi]

Ör.(O)_[kim] Evi_[kimi] göstərdi.

A7 I. göstərmək₃: Təqdim etmək.

II. göstərmək>[kim] [kime] {ne}tamamlayıcı

Ör. Anam_[kim] qızlara_[kime] yer_{ne} göstərərək oturdu və sonra bacımı və mani göstərərək tanış etdi. S.S.Axundov.

A8 I. göstərmək₃: Bədi əsərdə təsvir etmək, əks etdirmək.

II.göstərmək>[kim] [kimdə] [kimi]

Ör.(O)_[kim] Əsərdə_[kimdə] amək adamlarının rəşadətini_[kimi] göstərdi.

- A9 I. göstərmək₂: Şərh etmək, izah etmək, anlatmaq, başa salmaq.
II. göstərmək>[kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] Masalanin hallini_[kimi] göstər.
- A10 I. göstərmək₂: Belli etmək, şəhadət etmək.
II. göstərmək>[kim] [kimi]
Ör. Bu söz_[kim] onun niyyatini_[kimi] açıq göstərir.
- A11 I. göstərmək₂: Her hansı bir keyfiyyət, xüsusiyyət, hal bürüzə vermək, aşkar etmək.
II. göstərmək>[kim]{ne} tamamlayıcı
Ör. (Ben)_[kim]- Qulac qollarımı gərrəm; Meydanda hünər_[ne] göstərrəm.
“Koroğlu”.
- A12 I. göstərmək₂: Kemiyyətə bu və ya başqa nəticələr vermək.
II. göstərmək>[kim] [ne]
Ör. Tayyara_[kim] an yüksək sürət_[ne] göstərdi.
- A13 I. göstərmək₁: Bildirmək, demək və ya yazmaq.
II. göstərmək>[kim]
Ör. Bahmanyar_[kim] göstərir.
- A14 I. göstərmək₃: Göstərərəm, göstəririk, göstərar(lar) şəklində təhdid, hədə mənasında.
II. göstərmək>[kim] [kimi] [kime]
Ör. - [Zaman:] Mənim ixtiyarım yoxdur? Mürtadin qızı, yoxsa mən ata deyiləm? İmdi man_[kim] sənə_[kime] öz ixtiyarımı_[kimi] göstərərəm.
Ə. Haqverdiyev.

GÖTÜRMƏK

- A1 I. götürmək₂: Əlinə almaq, elinə alıb qaldırmaq.
II. götürmək>[kim] [kime]
Ör. (Sen)_[kim] Ağına bax, tikə_[kime] götür(A D A L)
- A2 I. götürmək₂: Qaldırmaq.
II. götürmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Ayaqlarının birini_[kimi] götürüb o birini qoyur. Ü. Hacıbəyov.

- A3 I. götürmək₂: Defn etmək üçün aparmaq, qaldırmaq (cenaze haqqında).
II. götürmək>[kim] {kimi}_{tamamlayıcı}
Ör. (Siz)_[kim] Canazani_{kimi} götürün.
- A4 I. götürmək₂: Özü ilə beraber aparmaq, yanımca aparmaq.
II. götürmək>[kim] [kimi]
Ör. Müallim_[kim] ehtiyat üçün məktəb xidmətçisi Mahmud ami_[kimi] ni da götürdü. B.Talıblı.
- A5 I. götürmək₃: Öz tərkibinə almaq, qəbul etmək, daxil etmək.
II. götürmək>[kim] [kimi] [kime]
Ör. (Onlar)_[kim] Əbili_[kimi] uşaq evinə_[kime] göturdülər. Ə.Vəliyev.
- A6 I. götürmək₂: Qavramaq, yadda saxlamaq, öyrənmək, mənimsəmək.
II. götürmək>[kim] [ne]
Ör. (Ben)_[kim] On üçümdə məclislərdə oturdum; On dördümdə har na varsa_[ne] göturdüm. Aşıq Qurban.
- A7 I. götürmək₂: Əldə etmək, məhsul almaq.
II. götürmək>[kim][ne]
Ör. (Biz)_[kim] Bol məhsul_[ne] göturdük.
- A8 I. götürmək₂: Her tərəfə yayılmaq, bürümək, basmaq, yayılmaq, qapılmaq, sarmaq.
II. götürmək>[kim] [kimi]
Ör. Qədim dayı künca çəkilib, xurcunu başının altına qoydu, bir azdan xorultusu_[kim] çayxananı_[kimi] götördü. S.Rehimov.
- A9 I. götürmək₁: Nəzərə almaq, misal çəkmək, nümunə gətirmək (bu mənada adətən “götürək” şəklində işlənir).
II. götürmək>[kim]
Ör. (Biz)_[kim][Süleyman:] Məsələn, götürək, bizim cavan tacirimiz Əsgəri.. Ü.Hacıbəyov.
- A10 I. götürmək₂: Xərc tələb olunmaq, sərf olunmaq; xərcənmək, başa gəlmək.
II. götürmək>[kim] [Z Ö]
Ör. Kostyum_[kim] 60 manat_[Z Ö] götördü.

- A11¹¹⁶ I. götürmək₂: Başlamaq, şüru etmək, ibtidasını qoymaq
 II. götürmək>[kim][kimi]
 Ör.
- A12 I. götürmək₂: Hirsəndirmək, esebileşdirmək, qızışdırmaq, berk tesir etmək.
 II. götürmək>[kim][kimi]
 Ör. Taklifim_[kim] onu_[kimi] götürdü.
- A13 I. götürmək₃: Əxz etmək, almaq.
 II. götürmək>[kim] [kimi] [kimden]
 Ör. (O)_[kim] Fikri_[kimi] başqasından_[kimden] götürdü
- A14 I. götürmək₂: Dözmək, təhəmmül etmək, qəbul etmək.
 II. götürmək>[kim] [ne]
 Ör. (Ben)_[kim] Söz_[ne] götürdüm.
- A15 I. götürmək₂: Çıxarmaq (baş geyimləri haqqında)
 II. götürmək>[kim] [kimi]
 Ör. Oğlan_[kim] şlyapasını_[kimi] götürdü.
- A16 I. götürmək₂: Yemek, dadmaq.
 II. götürmək>[kim] [kimden]
 Ör. (O)_[kim] Kababdan_[kimden] bir tika götürdü.

GÖVŞƏMƏK

- A1 I. gövşəmək₁: Yemi mededen qaytararaq yenidən ağızda çeynemek (gövşeyen heyvanlar haqqında).
 II. gövşəmək>[kim]
 Ör. Orada-burada xoruz banlayır, inaklar, öküzlar_[kim] gövşayirdi. S.Rehman.

GÖYƏRMƏK I

- A1 I. göyərmək₁: Göy reng almaq, göy olmaq, göyləşmək, maviləşmək.
 II. göyərmək>[kim]
 Ör. Görürəm, soyuqdan gömgöy göyermisen.
 Qar eriyir, seller axır, ot_[kim] göyerir sehrada (Az. Dil. Ant. Lüg.)

¹¹⁶ "Götürmək" fiilinin 11. anlam dəğişkesinə örnek bulunamamışdır ancak mantıksal isteminin iki olduğu söylənebilir.

- A2 I. göyərmək₁: Zerbe ve ya berk şeye toxunma neticesinde bedenin bir yeri göy olmaq.
II.göyərmək>[kim]
Ör. Qolu [kim] göyardi.
- A3 I. göyərmək₁: Soyuqdan, hirsden, qeyzden göy olmaq, göy reng almaq.
II.göyərmək>[kim]
Ör. Ədhamin qara sifati[kim] darhal dönüb göyardi. B.Bayramov.
- A4 I. göyərmək₁: Berk hirslenmek, özünden çıxmaq.
II.göyərmək>[kim]
Ör. Görüb o quşları göyardi Osman; [kim] Turutun düzündə olduğu zaman. H.K.Samlı
- A5 I. göyərmək₂: Uzaqdan görünmək (göy şey haqqında).
II.göyərmək>[kim]{kimden} tamamlayıcı
Ör. Uzaqdan {kimden} daniz[kim] göyərirdi.

GÖYƏRMƏK II

- A1 I. göyərmək₁: Bitmək, göyerməyə başlamaq, cücermək.
II.göyərmək>[kim]
Ör. - Sünbül [kim] göyarir sabza kimi güllərə qarşı. Q.Tebrizi.
- A2 I. göyərmək₁: Baş vermək, neşet etmək, emele gəlmək, səbəb olmaq.
II.göyərmək>[kim]
Ör.Fitna[kim] göyarir torpağımızdan, daşımızdan; Tarac edarək bac alarız qardaşımızdan. M.Ə.Sabir.
- A3 I. göyərmək₁: Bir neticə vermək, neticə hasil olmaq.
II.göyərmək>[kim]
Ör. [Bey:] Urayımdan keçənlər[kim] bir-bir göyarir. Mir Celal.

GÖYƏRMƏK III

- A1 I. göyərmək₁: Yaşıllaşmağa başlamaq, yaşıllaşmaq.
II.göyərmək>[kim]
Ör. Çaman[kim] göyardi.

GÖYƏRTMƏK I

- A1 I. göyərtmək₂: Göy rəngə boyamaq; mavileşdirmək.
II.göyərtmək>[kim] [kimi]

Ör. (Sen)_[kim] Goyərt millətimin arzularını_[kimi]

Bizi bu nisgildən, bu dərddən qurtar.

A2 I. göyərtmək₂: Berk bir şeylə vurub, yaxud toxundurub, göyermək, qançır emele getirmək.

II. göyərtmək> [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Gözünün altını_[kimi] göyartdı.

GÖYƏRTMƏK II

A1 I. göyərtmək: Göyerməsinə, bitməsinə səbəb olmaq, kömək etmək.

II. göyərtmək> [kim] [kimi]

Ör. Yazın istisi_[kim] buğdanı_[kimi] göyartdı.

A2 I. göyərtmək₂: Əkmək, becərmək, yetişdirmək.

II. göyərtmək> [kim] [ne]

Ör. - Lakin o adam_[kim] daha böyük lazzat alır ki, zamilər_[ne] göyardır, bağlar salır.. M.İbrahimov.

GÖYNƏMƏK

A1 I. göynəmək₁: Qıcıqlanmaq, qaşınmaq.

II. göynəmək> [kim]

Ör. Ənvala, katman dayan yer_[kim] bark göynayirdi. İkincisi, qolları az qalırdı ki, qırıla. Ə.Veliyev.

A2 I. göynəmək₁: Ağrımaq, sızıldamaq, gizildəmək.

II. göynəmək> [kim]

Ör. Zirzami yaman rütubətdir ha... Hala heç bir saat da keçməyib, amma indidan qıçlarını_[kim] göynayir. M.Hüseyn.

A3 I. göynəmək₁: Yazıq-yazıq, yavaşdan ağlamaq, sızlamaq, inləmək.

II. göynəmək> [kim]

Ör. Uşaq_[kim] göynayirdi.

A4 I. göynəmək₂: Bir şeyin üstündə esmək.

II. göynəmək> [kim] [kimde]

Ör. (Sen)_[kim] [Əşref:] Başqasının ürəyinə çalım-çarpaz dağ çaka bilirsən, özünə isə bir balaca toxunanda_[kimde] göynayırsan. Bu insafdırımı? İ.Şıxlı.

GÖZAYDINLAMAQ

A1 I. gözaydınlamaq₂: Şad bir hadisə və ya xəbər münasibətilə birini təbrik etmək, gözaydınlığı vermək.

II. gözaydınlamaq>[kim] [kimi]

Ör. -Xəbər tutanlar_[kim] galib bu xoşbəxt ataları_[kimi] gözaydınlayırdı(lar)
S.Rehimov.

GÖZƏLLƏŞMƏK

A1 I. gözəlləşmək₁: Daha da gözəl olmaq; qeşəngləşmək.

II.gözəlləşmək>[kim]

Ör. Qız_[kim] böyüdükca gözəlləşir.

A2 I. gözəlləşmək₂: Daha da yaxşılaşmaq, qeşəngləşmək.

II. gözəlləşmək>[kim][Z Ö]

Ör. Xətti_[kim] getdikca_[Z Ö] gözəlləşir.

GÖZƏMƏK

A1 I. gözəmək₂: Toxunma şeylərin yırtılmış, deşilmiş yerini yenidən toxumaq, tikmək, yamamaq.

II. gözəmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Corabları_[kimi] gözədi.

GÖZLƏMƏK

A1 I. gözləmək₂: Bir şeyin və ya bir adamın intizarını çəkmək, intizarında olmaq.

II.gözləmək>[kim] [kimi]

Ör. Şeyx_[kim] tak otaqda tabibsiz, darmansız ömrünün axır saatını_[kimi] gözləyirdi. Ə.Haqverdiyev.

A2 I. gözləmək₃: Qorumaq, qeydine qalmaq, qayğı çəkmək, muğayət olmaq.

II.gözləmək>[kim] [kimi] [kimden]

Ör. (Sen)_[kim] Özünü_[kimi] qatardan_[kimden] gözlə.

A3 I. gözləmək₂: Bir şeyin ümidində olmaq, arzusunda olmaq, elde etməyə çalışmaq.

II.gözləmək>[kim][kimi<filimsi>]

Ör. İxtiyar qadın_[kim] Şirəlinin öz fikrindən tezliklə daşınacağı_[kimi] gözləyirdi. M.Hüseyn.

- A4 I. gözləmək₂: Ehtimal etmək, ümid etmək, düşünmək.
II.gözləmək>[kim]{ne}tamamlayıcı
Ör. Ata [kim] oğlan (ne) gözləyirdi, amma qız oldu.
- A5 I. gözləmək₂: Ciddi surətdə riayət etmək, yerinə yetirmək.
II.gözləmək>[kim][kimi]
Ör. (Onlar) [kim]- Daftərxanada Mirzanin hörmətini [kimi] gözlərdilər.
Ə.Haqverdiyev

GUMBULDAMAQ

- A1 I. gumbuldamaq₁: Gumbultu sesi çıxarmaq, gumb elemək.
II.gumbuldamaq>[kim]
Ör. Çallak [kim] yera düşüb gumbuldadı.

GUMURLANMAQ

- A1 I. gumurlanmaq₁: Gumur-gumur ses çıxartmaq.
II.gumurlanmaq>[kim]
Ör. Qoç Koroğlu nalasından; Dağlar [kim] gumur-gumurlanır. “Koroğlu”.

GUPSAMAQ

- A1 I. gupsamaq₂: Birdən şiddətlə vurmaq, ilişdirmək.
II.gupsamaq>[kim] [kime]
Ör. Nariman [kim] daşı var gücü ilə Ro- bertin başına [kime] gupsadı.. Mir Celal.

GURLAMAQ

- A1 I. gurlamaq₁: Berkden seslenmək, gurultu qoparmaq, guruldamaq.
II.gurlamaq>[kim]
Ör. Hiddət ilə ruzigar [kim] gurlar; Qarparçaları samaya fırlar.
Şaiq.
- A2 I. gurlamaq₁: Eyni mənada odlu silahlar haqqında.
II. gurlamaq>[kim]
Ör. Minomyotlar [kim] gurladı.
- A3 I. gurlamaq₁: Eyni mənada gurultulu ses çıxaran çalğı aletləri haqqında.
II.gurlamaq>[kim]
Ör. Tabil [kim] gurladı.

- A4 I. gurlamaq₁: Qalın ve güclü ses çıxarmaq, bu cür sesle danışmaq.
II. gurlamaq>[kim]
Ör. Qoca_[kim] gurladı.
- A5 I. gurlamaq₁: Berk seslenmək.
II. gurlamaq>[kim]
Ör. Bu suallar_[kim] birar-birar Damirqayanın qulağında gurlayırdı. H.Nezerli.
- A6 I. gurlamaq₁: Güclü bir qüvvə ilə başlamaq, qopmaq.
II. gurlamaq>[kim]
Ör. Pancaradan izdihama tamaşa edən xanımlar, qızlar 1825-ci ildə baş vermiş de- kabristlar üsyanın_[kim] yeni bir qüvvə ilə gur- layacağından qorxub tır- tir asirdilər. M.Hüseyn

GUVDAMAQ

- A1 I. guvdamaq₁: Guvultu sesi çıxarmaq, uğuldamaq.
II. guvdamaq>[kim]
Ör. Budur şimal yeli_[kim] qopub guvdar; Sürükleyib buludları vıyıldar.
A.Sehhet.

GÜBRƏLƏMƏK

- A1 I. gübrələmək₂: Torpağa gübre vermək.
II. gübrələmək>[kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] Tarlanı_[kimi] gübrələ.

GÜCƏNMƏK

- A1 I. gücənmək₁: Güc serf etmək, güc vurmaq.
II. gücənmək>[kim]
Ör. - Deyib Hacı_[kim] birdən bark-bark gücəndi; Yumruğu Əjdarin ağzına endi. H.K.Sanlı.
- A2 I. gücənmək₁: Cəhd etmək, çox çalışmaq.
II. gücənmək>[kim]
Ör. Sardar Rəşid_[kim] bu son sözü üçün cavabım vermək üçün xeyli gücəndi.
M.S.Ordubadi.

GÜCLƏNMƏK

- A1 I. güclənmək₁: Gücü, qüvvəsi daha da artmaq; qüvvətlənmək.
II. güclənmək>[kim]

Ör. Qoşun_[kim] daha da gücləndi.

A2 I. güclənmək₁: Şiddeti, gücü artmaq

II.güclənmək>[kim]

Ör. Qar_[kim] güclənir.

GÜDMƏK

A1 I. güdmək₂: Gizlice birinin dalınca baxmaq, gözden qoymamaq; gözlemek.

II güdmək>[kim][kimi]

Ör. O_[kim] yolda adam qoymağa, Qadimin yolunu_[kimi] güdməyə başladı.

S.Rehimov.

A2 I. güdmək₂: Qorumaq, mühafizə etmək, gözlemek, qayğısına qalmaq.

IIgüdmək>[kim]{ne}_{tamamlayıcı}

Ör.Süd bişirdi, sas-samir yox, heyvan_(ne) güdan (f.sif.) uşaqlar_[kim] Bir çalanın atayında od qalamış isinir. A.Şaiq.

GÜLƏŞMƏK

A1 I. güləşmək₁: Bir-birinin küreyini yere vurmağa çalışmaq, qurşaq tutmaq.

II.güləşmək>[kim]

Ör. Pahlavanlar_[kim] gülaşdılar.

GÜLLƏLƏMƏK

A1 I. güllələmək₂: Güllələmə yolu ilə ölüm cezasını heyata keçirmək; edam etmək.

II. güllələmək>[kim][kimi]

Ör. [Eyvaz:] Man_[kim] agar naçalnik olsaydım, avval-avval sizin hamımız_[kimi] divara söykəyib güllələrdim. C.Cabbarlı.

GÜLLƏNMƏK

A1 I. güllənmək₁: Gül açmaq, gül açmağa başlamaq; çiçəklənmək.

II.güllənmək>[kim]

Ör.Yaz mövsümü bülbül dil-dil ötəndə; Bağ-bağçalar_[kim] nargizlənir, güllənir. “Qurbani”.

A2 I. güllənmək₁: Güllə bezedilmək; çiçəklənmək.

II. güllənmək>[kim]

Ör.Güllələndi heykəl daşı_[kim](D P)

Göynədi bağrımın başı.

Uçulan qəbir, başdaşı –
Vətən sənə neyləmişdi?

- A3 I. güllənmək₁: Xırda qabarlar, güllər emele gəlmək (çöreyin üzündə).
II.güllənmək>[kim]
Ör. Çöraq_[kim] güllənibdi.

GÜLMƏK

- A1 I. gülmək₁: Müeyyen bir hiss neticesində (mes.: sevindikdə, şenlendikdə, gülməli veya menasız bir şey gördükdə), habele bezi eseb sarsmtıları anmda xarakterik seslər çıxararaq öz duyğusunu bildirmək (ağlamaq eksi)
II.gülmək>[kim]
Ör. (Ben)_[kim] Zamani-hicrda gah ağlayıb, gahi güllam. S.Ə.Şirvani.
- A2 I. gülmək₂: İstehza etmək, ele salmaq, masqaraya qoymaq, lağ etmək.
II.gülmək>[kim] [kime]
Ör. Qıraqdan baxanlar_[kim] onun qorxaqlığına_[kime] gülmüşdular. Mir Celal.
- A3¹¹⁷ I. gülmək₂: Xoş bir xəberdən, yaxşı bir hadisədən sevinmək, şadlanmaq.
II. gülmək>[kim] [kimden]
Ör.
- A4 I. gülmək₁: Sevinc ifadə etmək.
II.gülmək>[kim]
Ör. Güldü yarpaq_[kim] coşdu ırmaq, güllar oynadı. C.Cabbarlı.

GÜLÜMSƏMƏK

- A1 I. gülümsəmək₁: Güler kimi olmaq, tebessüm etmək, qımışmaq, dodaqaltı gülmək, öz memnunluğunu, ya istehzasını tebessümle ifadə etmək.
II.gülümsəmək>[kim]
Ör. (O)_[kim] Gülümseyirdi, kirpikləri titreyirdi(A D A L)
- A2 I. gülümsəmək₁: Adamın üzünə gülmək, fəreh oyatmaq.
II.gülümsəmək>[kim]
Ör. Bahar_[kim] gülümsayir.

GÜMÜŞLƏMƏK

- A1 I. gümüşləmək₂: Üzerine nazik gümüş mehlulu çəkmək.
II.gümüşləmək>[kim] [kimi]

¹¹⁷ “gülmək” fiilinin üçüncü anlam dəğişkesinə örnək bulunamamıştır ancak matıksal isteminin iki olduđu söylenebilir.

Ör. (O)_[kim] Qasıqları_[kimi] gümüşlərdi.

A2 I. gümüşləmək₂: Gümüşlə bezemek, gümüşlə işləmək.

II.gümüşləmək>[kim][kimi]

Ör. (Sen)_[kim] Xancalı işlə, yolla; Üstün_[kimi]¹¹⁸ gümüşlə, yolla. (Bayatı).

GÜNAHLANDIRMAQ

A1 I. günahlandırmaq₁: Günahkar hesab etmək, müqəssir saymaq; təqsirləndirmək.

II.günahlandırmaq> [kim]

Ör. (O)_[kim] Əsassız yera günahlandırdı.

GÜNLƏMƏK

A1 I. günləmək₂: Bütün günü güdmək, göz qoymaq.

II.günləmək>[kim] [kimi]

Ör. Pası_[kim] Gülsanami_[kimi] günlayir, ona Hatamxanın evinin handavarından belə bulağa getməyə yol vermir. S.Rehimov.

GÜNÜLƏMƏK

A1 I. günləmək₂: Düşmənlə olmaq, xoşlamamaq, günü kimi baxmaq, yola getməmək.

II.günləmək>[kim] [kimi]

Ör. Ayna_[kim] Əbulfazi_[kimi] günlədiyi kimi, Əbulfaz da onu xoşlamırdı. Ə.Veliev.

GÜVƏNMƏK

A1 I. güvənmək₂: Arxalanmaq, bel bağlamaq.

II.güvənmək>[kim] [kime]

Ör. (O)_[kim] Atasına_[kime] güvənirdi.

A2 I. güvənmək₂: Lovğalanmaq, öyünmək, qürrelenmək, boş yere fəxr etmək.

II.güvənmək>[kime] [kime]

Ör. Inca xanım_[kim] çox güvənir özündəki gözəlliyə. [kime] S.Vurğun

HAÇALAMAQ

A1 I. haçalamaq₂: Haça kimi iki yere ayırmaq.

II.haçalamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim]Sözünü qurtarıb yenə saqqalını_[kimi] haçaladı. S.M.Qenizadə.

HAQLAMAQ

A1 I. haqlamaq: Yüyürüb çatmaq, dalınca qaçıb yaxalamaq, başının üstünü almaq.

II.haqlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim]Bazarçaydan galan dasta banditləri¹¹⁹_[kimi] haqlamışdı. Ə.Veliyev.

A2 I. haqlamaq₂: Çatmaq, yetmek, yetişmək.

II.haqlamaq>[kim] [kimi]

Ör. [Memmedbağır]_[kim]evlanarkən yaş qırxı_[kimi] haqlamışdı. S.Hüseyn.

HALƏLƏNMƏK

A1 I. halələnmək₁: Ətrafmda bezen işıqlı daire emele gəlmək (Ay və bezi iri ulduzlar haqqında).

II. halələnmək>[kim]

Ör. [Perşan]_[kim]göylərin axşam parıltısında halalanmış (f.sif.) ay kimi işıq verirdi. M.Ibrahimov.

HALQALAMAQ

A1 I. halqalamaq₂: xüs. Yerdeyişmə istiqaməti və sürəti, ömürlərinin uzunluğu vs. üzərində elmi müşahidə aparmaq məqsədilə quşların ayağına və balıqların quyruğuna nişanlanmış halqa taxmaq.

II.halqalamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim]Köçəri quşların ayaqlarını_[kimi] halqal

A2¹²⁰ I. halqalamaq₂: Zıyanvericilərdən qorumaq üçün ağacların gövdəsinə dairevi şəkildə qatran və s. sürtmək.

II.halqalamaq>[kim] [kimi]

Ör.

HALLANMAQ

A1 I. hallanmaq₁: qram. Hallar üzrə deyişmək.

II.hallanmaq>[kim]

Ör. Həm də təzə məsələ deyil bu, zavodun adı_[kim] meydanda tez-tez hallanır və hər dəfə ünvanına “ar olsun!” deyilirdi.(Z G)

¹¹⁹ BANDİT :Soyğunçu, quldur, qaret- kar, talançı.

¹²⁰ “Halqalamaq” fiilinin ikinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır ancaq matixsal isteminin iki olduğu söylənilir.

HAMARLAMAQ

A1 I. hamarlamaq₂: Yerin veya bir şeyin sethini hamar hala salmaq, hamar, düz etmək, düzlendirmek.

II.hamarlamaq>[kim] [kimi]

Ör.Danizin şıltaq lapaları_[kim] qumu_[kimi] tazadan hamarlayırdı. H.Seyidbeyli.

A2 I. hamarlamaq₂: Qarışmış, qırıışmış bir şeyi düzeltmek, seliqeye salmaq.

II.hamarlamaq>[kim] [kimi]

Ör. Zöhra_[kim] gah mis sanayin ora-burasını silir, gah da sanayin qulpuna bağlanmış çatının qotazlarını¹²¹_[kimi] hamarlayırdı.. Ə.Veliyev.

HAMARLAŞMAQ

A1 I. hamarlaşmaq₁: Hamar olmaq, hamar hala düşmək, düzlenmək.

II. hamarlaşmaq>[kim]

Ör. Mala çakildikdan sonra saha_[kim] hamarlaşdı.

HARAYLAMAQ

A1 I. haraylamaq₁: Qışqıraraq çağırmaq, sesleyib çağırmaq.

II.haraylamaq>[kim]

Ör. Ana vatan_[kim] harayladı; Dar günündə övladım. N.Refibeyli.

A2 I. haraylamaq₂: Hava ilə oxumaq.

II.haraylamaq>[kim] [ZÖ]

Ör. Xananda_[kim] qavalı üzünə tutub, “aziziyam ” deya_[zö] harayladı. Mir Celal.

HARINLAMAQ

A1 I. harınlamaq₁: Yaxşı beslenmekden, yaxşı qulluq edilmekden kökəlmək, qızıışmaq,harınlaşmaq.

II.harınlamaq>[kim]

Ör. At_[kim] bütün qışı tövlada xama bağlanıb, yeyib harınlamışdı. “M.N.letif.”

A2 I. harınlamaq₁: Qudurmaq, azğınlaşmaq, vehşiləşmək, harınlaşmaq.

II.harınlamaq>[kim]

Ör. Daniz kimi kükradılar, dalğa kimi döş gardılar; Harınlamış (f.sif.)

¹²¹ QOTAZ :Üst terefi bir yere qısılib bağ- lanmış saplardan ibaret saçaqlı bezek.

polislara_[kim] onlar yumruq göstardilar. B.Vahab- zade.

HASARLAMAQ

A1 I. hasarlamaq: Hasar çekmek, barı çekmek, barılamaq.

II.hasarlamaq>

Ör. (O)_[kim] Hayati_[kimi] hasarladı.

HAŞİYƏLƏMƏK

A1 I. haşiyələmək₂: Kenarlarına haşiye tikmek, haşiye ile çevrelemek, haşiye çekmek

II.haşiyələmək>_[kim] _[kimi]

Ör. (O)_[kim:] Paltarın atayını_[kimi:] haşiyaladı.

A2 I. haşiyələmək₃: Dövrelemek, çevrelemek, ehate etmek.

II.haşiyələmək>_[kim] _[kimi] _[kimden]

Ör. Respublika arazisinin yarısından çoxunu təşkil edən dağlıq sahələr_[kim] onu_[kimi] şimaldan, qərbdən, cənubdan və cənub-şərqdən_[kimden] haşiyalamışdır. “Azerbaycana səyahət”.

HAVALANMAQ

A1 I. havalanmaq₁: Havaya qalxmaq, uçmaq.

II havalanmaq>_[kim]

Ör. Göyərçinlər_[kim] havalandı.

A2 I. havalanmaq₁: Cuşa gəlmək, şövqə gəlmək, vəcde gəlmək, ruhlanmaq, şövqlənmək.

II.havalanmaq>_[kim]

Ör. (Sən)_[kim] Çal, havalan, santurum; Çal ki, tellar oynasın. A.Şaiq.

A3 I. havalanmaq₁: Azmaq, coşmaq, qızıışmaq, özündən çıxmaq; tutması tutmaq, ağılı başından oynamaq.

II.havalanmaq>_[kim]

Ör. Raiyyat_[kim] havalanacaq, Qədim kimilərinin qabağında heç fil də dayanmayacaq. S.Rehimov.

HAYXIRMAQ

A1 I. hayxırmaq₁: Belğem gətirmək, belğem tükürmək, boğazını arıtlamaq.

II.hayxırmaq>_[kim]

Ör. (O)_[kim] Kərbəlayı Qurban çubuğu doldurub almışdı ağızına və hardan

hayhırıb, ağacın dibinə tükürdü. Çemenzeminli.

HAYQIRMAQ

A1 I. hayqırmaq₁: Qışqırmaq, bağırmaq, hay salmaq.

II. hayqırmaq>[kim]

Ör. Duşub eşqin atəşinə,

(Ben)_[kim] Hayqırırım donə-donə!(D G)

HAYLAMAQ

A1 I. haylamaq₁:

II. haylamaq>[kim]

Ör. (Biz)_[kim] Qapını döydük, açan olmadı. Hayladıq, cavab çıxmadı.

C.Cabbarlı.

A2 I. haylamaq₂: Heyvanları sesleyib çağırmaq.

II. haylamaq>[kim][kimi]

Ör. Bu söhbətdən Cabiş_[kim] part olub atlarını_[kimi] hayladı. S.Rehimov.

HAZIRLAMAQ

A1 I. hazırlamaq₂: İşlətmək və ya istifadə üçün yararlı hala salmaq, hazır etmək.

II. hazırlamaq>[kim] [kimi]

Ör. - Malak_[kim] penisillin iynasını vuraraq bankaları¹²²_[kimi] hazırlayırdı.

M.Ibrahimov.

A2 I. hazırlamaq₂: Her hansı məqsəd üçün öyrətmək, lazımı bilik vermək, təlim etmək.

II. hazırlamaq>[kim] [ne]

Ör. (O)_[kim] Mütəxəssislər_[ne] hazırladı.

A3 I. hazırlamaq₂: Bir şeyi yerinə yetirmək, həyata keçirmək üzərində çalışmaq, ehtisasmək.

II. hazırlamaq>[kim][kimi]

Ör. (O)_[kim] Rolunu_[kimi] hazırladı.

A4 I. hazırlamaq₂: Xörək və s. bişirmək, bişirmək, bişirmək hazır etmək.

II. hazırlamaq>[kim]{ne} tamamlayıcı

Ör. (Onlar)_[kim] -Müşğünaz çayı dama qoyub matbaxda Ənvar üçün xörək

{ne} hazırlayırdı. Ə.Vəliyev.

¹²² BANKA¹: Silindrşekilli şüşə və ya saxsı qab.

- A5 I. hazırlamaq: Çay qoymaq.
II.hazırlamaq>[kim]{ne}tamamlayıcı
Ör. Gülsanam arvad_[kim] sahar tez- dan qalxıb sobanı qalamış va oğlu üçün çay_{ne} hazırlamışdı. M.Hüseyn.
- A6 I. hazırlamaq₂: Süfre salmaq, yemek-içmek üçün lazım olan her şeyi süfre üzerine qoymaq.
II.hazırlamaq>[kim]{kimi}tamamlayıcı
Ör. Süfrani_{kimi} da na zamandır; hazırlamış evda nana_[kim] . M.Dilbazi.
- A7 I. hazırlamaq₂: Sonradan işlətmək üçün tedarük etmək, ehtiyatım görmək, hazır etmək.
II.hazırlamaq>[kim] [kimi]
Ör. - [Mehriban]_[kim] Zeynalın sevdiyi içkini_[kimi] bazardan aldırıb hazırlar va süfraya gətirirdi.
- A8 I. hazırlamaq₂: Bir iş görmək niyyetində olmaq, bir şey etməyə hazırlaşmaq, bir şey qurmaq.
II.hazırlamaq>[kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Tala¹²³_[ne] hazırladı.
- A9 I. hazırlamaq₂: Qayıрмаq, düzəltmək.
II.hazırlamaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim:] [Tapdıq] iki gün allaşdı. Ancaq şananın barmaqlarım_[kimi:organ] hazırlaya bildi. Ə.Veliev.
- A10 I. hazırlamaq₂: Qabaqcadan düşünüb yazmaq, tertib etmək, hazır etmək.
II.hazırlamaq>[kim]{ne}tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Raisin adına maktub_{ne} hazırladı.
- A11 I. hazırlamaq₂: Qabaqcadan düşünüb nezerde tutmaq, hazır etmək, yadda saxlamaq.
II.hazırlamaq>[kim]{kimi}tamamlayıcı
Ör. - Ela bil Zeynal_[kim] cavabını_{kimi} qabaqcadan hazırlamışdı.
B.Bayramov.

¹²³ TALA:Meşede ağacsız, çılpaq yer, sahe; açıqlıq.

A12 ¹²⁴ I. hazırlamaq₂: Olmuş və ya gözlenilən acı bir hadisə xəberini derk etmək üçün birində qabaqcadan müvafiq ehval-ruhiyyə yaratmaq.

II.hazırlamaq>[kim] [kimi]

Ör.

HAZIRLAŞMAQ

A1 I. hazırlaşmaq₂: Bir iş görmək və ya bir yere getmək üçün hazırlıq görmək, hazırlanmaq, özünü hazır etmək.

II.hazırlaşmaq>[kim] {kime} tamamlayıcı

Ör. [Qehreman:] Har iki taraf_[kim] qatı hücuma_{kime} hazırlaşdı. H.Nezerli.

A2 I. hazırlaşmaq₂: Oxuyub öyrənmək, bir şey üzərində işləmək, çalışmaq.

II. hazırlaşmaq>[kim] {kime} tamamlayıcı

Ör. - Bütün qrup_[kim] bir neçə bri- qadaya bölünür, briqadanın rəhbərliyi ilə darsa_{kime} hazırlaşdı. Mir Celal.

HESABLAMAQ

A1 I. hesablamaq₂: Hesablama işi aparmaq, sayıb yekunlaşdırmaq.

II. hesablamaq>[kim] [kimi]

Ör. [Ferman] _[kim] qabağına bir kağız qoyaraq, karandaşla bir çox rəqəm_[kimi] yazır və hesablayırdı. Ə.Sadiq.

A2 I. hesablamaq₂: Hesablama zəmanə müəyyən ölçü vahidindən və ya hər hansı bir cihazın göstərdiyi sistemdən istifadə etmək.

II. hesablamaq>[kim] [kimlə]

Ör. (O) _[kim:] Temperaturu selsi ilə _[kimlə] hesabladı.

A3 I. hesablamaq₂: Texniki hesablama aparmaq.

II. hesablamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim:] Binanın uzunluğunu _[kimi] hesabladı.

HEYRƏTLƏNMƏK

A1 I. heyrlənmək₁: Heyrət etmək, təccüblənmək, təccüb etmək.

II.heyrlənmək>[kim]

Ör. Kazım_[kim] fəqat xəbərsizdi bu işdən; Gəldi, gördü, heyrləndi bir qədər. M.Müşfiq.

¹²⁴ "Hazırlamaq" fiilinin on ikinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır lakin məntiqi istəmi ikidir.

HƏDƏLƏMƏK

- A1 I. hədələmək₂: Hede gelmek, qorxut-maq, hede-qorxu gelmek, tehdid etmək.
 II.hədələmək>[kim][kimi]
 Ör. Birca Latif_[kim] özünü yoldaşları arasında çakir, hamını öz iradasına tabe etməyə çalışır, ona qulaq asmayanlar_[kimi] hadalayirdi. H.Seyidbeyli.

HƏLİMLƏŞMƏK

- A1 I. həlimləşmək₁: Helim olmaq, yum- şalmaq (xasiyyətce, reftarca) (b ax halim¹).
 II.həlimləşmək>[kim]
 Ör. Qoca kişi_[kim] helimleşmişdi.(A D A L)

HƏLLƏNMƏK

- A1 I. həllənmək₁: Neşelenmek, xoşlanmaq, xoşallanmaq.
 II.həllənmək>[kim]
 Ör. (Ben)_[kim] İsti qum mana ipak yataq kimi galdi, uzandım, hallanmaya başladım. Çemenzeminli.

HƏRBƏLƏMƏK

- A1 I. hərəbələmək₂: Qorxutmaq, hede qorxu gelmek, herbe-zorba gelmek.
 II.hərəbələmək>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] İstadim, yaxın gedam; Yoldaşları_[kimi] harbaladi. Aşiq Əlesger.

HƏRİSLƏŞMƏK

- A1 I. hərisləşmək₁: Tamahı, acgözlüyü daha da artmaq.
 II.hərisləşmək>[kim]
 Ör.Hala istismarın gündan- güna artması, sahibkarlarım_[kim] haddindən artıq hərisləşib hayasızlaşması an avam fiahlalarda belayeni duyğuyaratmışdır. M.S.Ordubadi.

HƏRLƏNMƏK

- A1 I. hərələnmək₂: Bir şeyin etrafında dolanmaq, fırlanmaq, aylanmaq, dövrə vurmaq.
 II.hərələnmək>[kim] [kime]
 Ör. (O)_[kim] Bağın ətrafına_[kime] harlandi.

- A2 I. hərlənmək₁: xüs. Öz oxu etrafında fırlanmaq, dolanmaq.
II.hərlənmək>[kim]
Ör. Çarx_[kim:] harlandı və getdikcə kəndir açıldı. C.Cabbarlı.
- A3 I. hərlənmək₁: Havada dövrə vurmaq.
II.hərlənmək>[kim]
Ör. Sarçalar_[kim:] bağın üstündə_[kimde] harlanir.
- A4 I. hərlənmək₂: Gezmək, dolaşmaq, dolanmaq, gezişmək.
II.hərlənmək>[kim] [kime]
Ör. (O)_[kim] Utandığından o tərəflərə_[kime] hərlənmədi(Ç)
- A5 I. hərlənmək₁: Gelib keçmək, ötüb keçmək, dolanıb keçmək.
II.hərlənmək>[kim]
Ör. Əsrlər_[kim:] harlandı.
- A6 I. hərlənmək₁: Qurdalanmaq, vumuxmaq.
II.hərlənmək>[kim]
Ör. (Sən)_[kim] - [Eyvaz:] Bu gecə vaxtı burada na harlanırsan? “Koroğlu”

HƏSLƏMƏK

- A1 I. həsləmək₂: Geri çəkilmək (bezen qorxudan, ehtiyat edərək).
II.həsləmək>[kim] [kimden]
Ör. - [Kazım:] Xan_[kim] manim zarafıtımdan_[kimden] hasladı. Çemenzeminli.
- A2¹²⁵ I. həsləmək₂: Atı-arabam geri sürmək, geri çəkmək.
II.həsləmək>[kim] [kimi]
Ör.

HƏVƏSİMƏK

- A1 I. həvəsımək₂: Heveslenmək, hevese gəlmək, heves göstərmək.
II.həvəsımək>[kim] [kime]
Ör. Eşidanlar_[kim] belə bir şöhrətli adam ilə tanış olmağa_[kime] havasıyirdilər.
Mir Celal.

¹²⁵ “Həsləmək” fiilinin ikinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır, lakin mantıqsal isteminin iki olduğu deyilə bilər.

HƏVƏSLƏNMƏK

A1 I. həvəslənmək₂: Hevesi gəlmək, meyil etmək, hevesi oyanmaq, maraqlanmaq

II.həvəslənmək>[kim] [kime]

Ör. – (Ben) _[kim] Qardaşım kimi maktaba getməyə_[kime] çoxdan havaslanmışdım. O gecəni də qarşısında bulduğum böyük bir hadisənin həyəcam içində keçirdim. T.Ş.Simurq.

HƏYALANMAQ

A1 I. həyalanmaq₁: Həya etmək, utanmaq, əbrmi gözlemək, həyalı olmaq.

II.həyalanmaq>[kim]

Ör. [Kiçikxamm]_[kim] yəra oturmaqdan həyalanırdı. M.S.Ordubadi

HƏYASIZLAŞMAQ

A1 I. həyasızlaşmaq₁: Daha da həyasız olmaq, sırtıqlaşmaq, arsızlaşmaq, qudurmaq.

II.həyasızlaşmaq>[kim]

Ör. Sedrin müdafiəsindən ruhlanan Lal Hüseyn_[kim] daha da həyasızlaşdı(A D AL)

HƏYƏCANLANMAQ

A1 I. həyəcanlanmaq₁: Həyəcana gəlmək, həyəcan keçirmək, təlaş keçirmək, təşvişə düşmək.

II.həyəcanlanmaq>[kim]

Ör. Qadın_[kim] bir az da həyəcanlandı(İ. FERZELİYEV)

HİÇQIRMAQ

A1 I. hıçqırmaq₁: Dərindən içini çəkərək ağlamaq, hıçqıra-hıçqıra ağlamaq.

II.hıçqırmaq>[kim]

Ör. Gülyaz_[kim] yaylığının ucunu gözəlarına gətirdi, çiyinini ata-ata hıçqırdı. S.Rehimov.

A2 I. hıçqırmaq₁: Hıçqırtı səsi çıxartmaq; geyirmək.

II.hıçqırmaq>[kim]

Ör. Kangarlı_[kim] iki-üç dəfə hıçqırdıqdan sonra xəbar aldı.. Ə.Vəliyev.

HIQQANMAQ

A1 I. hıqqanmaq₁: Gücənmək, zora düşmək.

II.hıqqanmaq>[kim]

Ör. Kangarli_[kim] yoxuşa diranmış arıq yabı kimi hıqqandı. Ə.Vəliyev.

HIQQILDAMAQ

A1 I. hıqqıldamaq₁: Lehlemek (ağır fiziki iş görərkən).

II.hıqqıldamaq>[kim]

Ör. Gülpari_[kim] bu dəfə sahangini bir az belinin yuxarıma italayib hıqqıldadı.. M.Hüseyn.

HIRILDAMAQ

A1 I. hırıldamaq: dan. Şit-şit, boş-boş, menasızca gülmək.

II. hırıldamaq>[kim]

Ör. (Sen)_[kim] Lovğalamb, a görməmiş, çox da belə fırladma! Tarbiyasız uşaq kimi boş-boşuna hırıldama! M.Ə.Sabir.

HİBRİDLƏŞDİRMƏK

A1 I. hibridləşdirmək₁: Müxtəlif bitki və ya heyvan növlərini keyfiyyətcə yeni, yaxşılaşdırılmış cins, növ almaq üçün cütləşdirmək; melezləşdirmək.

II.hibridləşdirmək>[kim]

Ör.Qabaqtapa arısı yüksək məhsuldar arı cinsi_[kim] yetişdirmək üçün xeyli alverişlidir və istiqamətli hibridləşdirmək üçün qiymətli damazlıq materialdır. "Gənc arıçılara məsləhətlər".

HİDDƏTLƏNMƏK

A1 I. hiddətlənmək₁: Qezebe, hiddətə gəlmək; hirslenmək, qezeblənmək, qeyz-
lənmək.

II.hiddətlənmək>[kim]

Ör. [Gülər Gülsabaha:] Sən çıxırma- saydın, man_[kim] da hiddətlənməsəydin, danış- mayacaqdım. C.Cabbarlı.

HİMLƏMƏK

A1 I. himləmək₂: Birinə gözü, ya eli ilə işarə etmək, him etmək; işarə, mimika ilə bildirmək.

II.himləmək>[kim][kimi]

Ör. (O)_[kim] Osman_[kimi] himlədi əlilə bəri; Bükülü bir şeyi verdi içəri..

H.K.Samlı.

HİNLƏMƏK

- A1 I. hinləmək₂: Hine salmaq.
 II hinləmək>[kim] [kimi]
 Ör. (Ben)_[kim] [Oddamdı:] Atam, man gedim, toyuq cücanı_[kimi] hinlayım,
 yoxsa ara qarışar. C.Cabbarlı.

HİPNOZLAMAQ

- A1 I. hipnozlaşmaq₂: Telqin vasitəsilə hipnoz vəziyyətinə getirmək, hipnoz etmək.
 II.hipnozlaşmaq>[kim][kimi]
 Ör. (O)_[kim] Xastanı_[kimi] hipnozladı.

HİSLƏMƏK

- A1 I. hisləmək₁: His buraxmaq, his elemək, az tüstülemək.
 II.hisləmək>[kim]
 Ör. Pilata_[kim] hisləyir.

HİSLƏNMƏK

- A1 I. hislənmək₁: Tüstülenmək, yaxşı yanmadığından his buraxmaq.
 II.hislənmək>[kim]
 Ör. Tonqal¹²⁶_[kim] hislənir.
 A2 I. hislənmək₁: His çəkmək, hissə bulanmaq, hisdən qaralmaq.
 II. hislənmək>[kim]
 Ör. Lampanm şüşəsi_[kim] hislənməmişdir.

HOHOLAMAQ

- A1 I. hoholamaq₂: dan. İneyi, öküzü, keli hərəkətə getirmək və ya yerini artırmaq üçün “ho-ho” deyə ses çıxarmaq.
 II.hoholamaq>[kim] [kimi]
 Ör. Tarxan_[kim] alında nar çubuğu irəli keçirdi və ağır tar- pənşli öküzləri_[kimi] hohalayır... Ə.Məmmədşanlı.

HOLAVARLAMAQ

- A1 I. holavarlaşmaq₁: Holavar oxumaq, holavar çəkmək.
 II.holavarlaşmaq>[kim]

¹²⁶ TONQAL :Yanan, yaxud yandırmaq üçün üst-üstə yığılmış odun, çör-çöp, şax-budaq və s. yığılı.

Ör. (Sen) [kim] [Qoca:] Ay balam, niya Allahm gözündən düşmüşən, bir holavarla, qoy öküz işin çamini tapsm, dedi. S.Rehimov.

HOPDURMAQ

A1 I. hopdurmaq: Tedricən canına çek- mek, sormaq, udmaq.

II.hopdurmaq>[kim] [kimi]

Ör. Torpaq[kim] suyu [kimi] yaxşı hopdurur.

HOPMAQ

A1 I. hopmaq₂: Canıma, içine keçmek; sorulmaq.

II.hopmaq>[kim] [kime]

Ör. Su[kim:sıvı] torpağa[kime:] yaxşı hopur.

A2 I. hopmaq₂: mac. Nüfuz etmək.

II.hopmaq>[kim] [kime]

Ör. Hopdu ruhumuza[kime] bayatılardan; Nağmaya banzayan lahcalarımız.
[kim] B.Vahabzade.

HOPPANMAQ

A1 I. hoppanmaq₂: Atlanmaq, tullanmaq, sıçramaq, atılmaq.

II.hoppanmaq>[kim][kime]

Ör. Qaçqınlar[kim] azacıq qorxuya düşdüler, tez pencerenin altındaki siyirmeye[kime] hoppandılar.(N)

A2 I. hoppanmaq₁: Çox sevinmek, şadlığmdan özünden çıxmaq, atılıb-düşmek (bezen “sevincinden”, “şadlığından” sözləri ilə).

II.hoppanmaq>[kim]

Ör. (O) [kim] Orxana ela galdi ki, bu qızın işi-peşasi dağ keçisi taki qayalara dırmaşmaq, daşdan-daşa hoppanmaqdır. İ.Melikzade.

A3 I. hoppanmaq₂: Bir şeyin üstündən atlanıb keçmek; aşmaq, atlanmaq, sıçramaq.

II. hoppanmaq>[kim] [kimden]

Ör. Baxın, har qapıda bir tonqal yanır; Uşaqlar[kim] hoppamr od-alov üstün. [kimden] S.Vurğun.

HORTULDATMAQ

A1 I. hortuldatmaq₂: Hortultu ilə içmek; hortlatmaq.

II.hortuldatmaq>[kim] [kimi]

Ör. Yarmammad_[kim] part olub talasik çayını_[kimi] hortuldatdı.. M.İbrah

HOVXURMAQ

A1 I. hovxurmaq₂: Yarımbükülü barmaqlarını ağzına tutaraq nefesi ilə onları qızdırmaq.

II.hovxurmaq>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Donan ellerini_[kimi] tez-tez hovxurur.

HÖNKÜRMƏK

A1 I. hönkürmək₁: Hönkürtü ilə, seslə, hönküre-hönküre, hıçqıra-hıçqıra ağlamaq.

II.hönkürmək>[kim]

Ör. Onlar_[kim] har iki qardaş dizlərini yera çırpıb, bu manzaranın qarşısında sas dolusu hönkürdülər. S.Rehimov. Rahila isa artıq hön- kürməyə başlamışdı. M.Hüseyn.

HÖRMƏK

A1 I. hörmək₂: Kerpici, daşı müeyyen qaydada palçıqla bir-birine yapışdırmaq.

II.hörmək>[kim] {ne} tamamlayıcı

Ör. (O)_[kim] - [Qaçay:] [Mahmud] dali deyil ki, bela soyuq bir gündə daş daşısın, ahang, palçıq gətirsən, yaxud hündür bir divarın üstünə çıxıb divar_{ne}hörsün. Ə. Xelil.

A2 I. hörmək₃: Bir şeyi divar arasına qoyub gizlətmək, orada yerləşdirmək.

II.hörmək>[kim][kimi] [kime]

Ör. [Perviz xan:] Baş haram olmaq üçün mana öz arvadımı öldürtdün. (Ben)_[kim] Oz alimlə qızımı_[kimi] divar arasına_[kime] qoyub hördürdüm. Ə.Haqverdiyev.

A3 I. hörmək₂: İp, meftil, qarğı vs.-ni bir-birinin içərisindən keçirərək bir şey düzəltmək; toxumaq.

II.hörmək>[kim][ne]

Ör. - Piri kişi_[kim] qapı- sında oturub sabat_[ne] höürdü. S.S.Axundov.

A4 I. hörmək₂: Höruk toxumaq, höruk etmək, höruklemek.

II.hörmək>[kim][kimi]

Ör. Qız_[kim] durdu sahar- sahar; Saçını_[kimi] hördü, galdi. R.Rza.

HÖRÜKLƏMƏK

- A1 I. hörükləmək₂: Saçı hörük şəklində hörmək.
 II.hörükləmək>[kim]{kimi} tamamlayıcı
 Ör. Qız_[kim] saçını_{kimi} hörüklədi.
- A2 I. hörükləmək₂: Otlamaq üçün buraxılmış ev heyvanını hörüye bağlamaq
 II.hörükləmək>[kim][kimi]
 Ör. - Madad_[kim] atını_[kimi] yedaklayıb, otluqda hörüklədi. M.Hüseyn

HÖVKƏLƏMƏK

- A1 I. hövkələmək₂: Bedenin her hansı bir yerini barmaqları ilə sıxmaq, ezişdirmək, ovmaq, ovuşdurmaq; masaj etmək.
 II.hövkələmək>[kim][kimi]
 Ör. - Eyvaz_[kim] özünamaxsus tamkinla danışır, arabir sağ ali ilə təza qır-xılmış çanasını_[kimi] hövkalayırdı. Ə.Vəliyev.

HÖYÜŞLƏNMƏK

- A1 I. höyüşlənmək₁: Nem çəkmək, nemlənmək, yaşlanmaq, rütubətlənmək
 II.höyüşlənmək>[kim]
 Ör. Un_[kim] bayırda qalıb höyüşləndi.

HÜRKMƏK

- A1 I. hürkmək₂: Gözlənilməz səsə, adamdan vs.-dən qorxub çəkilmək və ya qaçmaq; ürkmək, qorxmaq (heyvanlar və quşlar haqqında).
 II hürkmək>[kim][kimden]
 Ör. Onun atı_[kim] məndən_[kimden] hürkdü.(Ə T XT)
- A2 I. hürkmək₂: Eyni mənada adam haqqında.
 II.hürkmək>[kim][kimden]
 Ör. - [Fəhman Mələyev:] Biliram, san_[kim] mandan_[kimden:insan] hürkürsən.
 M.İbrahimov.

HÜRMƏK

- A1 I. hürmək₁: Kesik-kəsik səs çıxarmaq (it, tülkü və bezi başqa heyvanlar).
 II.hürmək>[kim]
 Ör. Sassamir yox idi, ancaq hardanbir zorba həyat iti_[kim] hürürdü.
 N.Nərimanov.

A2 I. hürmək₁: Söyləmək, yava danışmaq.

II.hürmək>[kim]

Ör. (Sen)_[kim] Basdir hürdün!

İBLİSLƏŞMƏK

A1 I. iblisləşmək₁: Fesadlaşmaq, hiyleger, fitnekar olmaq.

II.iblisləşmək>[kim]

Ör.(Sen)_[kim]Na iblisləşmisan?

İÇMƏK

A1 I. içmək₂: Maye bir şeyi udmaq.

II.içmək> [kim] [ne]

Ör. (Ben)_[kim]Stol üstündəki qrafından stakana su_[ne]töküb içdim. A.Şaiq.

A2 I. içmək₂: Mec. menada.

II.içmək>[kim][ne]

Ör. Yar ki yara hasrat ilə qovuşdu; Dodaq_[kim] busa_[ne] içar, dil ləzzət çəkar.

Aşiq Əlesger.

A3 I. içmək₂: Eyni menada spirtli içkilər haqqında: serxoşluq etmək, eyyaşlıq etmək.

II.içmək>[kim] [ne]

Ör. (Biz)_[kim] Eyladık tövba, agar göz görə pünhan_[ne] içdik. Qövsü.

A4 I. içmək₂: Sulanmaq, su verilmək.

II.içmək>[kim][ne]

Ör. Ağaclar_[kim] su_[ne] içdi.

İGİDLƏŞMƏK

A1 I. igidləşmək₁: İgid olmaq, cəsətli olmaq, daha da ürəkli olmaq; igidlənmək.

II.igidləşmək>[kim]

Ör. (O)_[kim] Ezəldən qoçaq idi, indi igidləşib(A D L)

İXTİSASLAŞMAQ

A1 I.İxtisaslaşmaq₂: Müəyyən bir sahədə ixtisas qazanmaq; mütəxəssisləşmək.

II.İxtisaslaşmaq>[kim] [kimdə]

Ör. (O)_[kim] Lüğətçilik sahasında_[kimdə] ixtisaslaşdı.

İKİLƏMƏK

- A1¹²⁷ I. ikiləmək₂: Bir şeyi, bir meseleni iki hissəyə bölmək.
II. ikiləmək>[kim] [kimi]
Ör.
- A2 I . ikiləmək₁: İki elemək, qoşalaşdırmaq, cütləşdirmək, bir şeyin üstünə birini de artırmaq
II. ikiləmək>[kim]
Ör. (Sen)_[kim] Ay qız, gözün aydın, ikiləmişən ki, adı nadir? Mir Celal.
- A3 I. ikiləmək₂: Bir işi iki yol görmək.
II. ikiləmək>[kim] [kimi]
Ör.

İLƏHİLƏŞDİRMƏK

- A1¹²⁸ I. iləhiləşdirmək₂: Allah saymaq, Allah sifəti vermək.
II. iləhiləşdirmək>[kim] [kimi]
Ör.
- A2 I. iləhiləşdirmək₂: Allah kimi yüksəltmək, qaldırmaq, təqdis etmək, Allah Kimi qarşısında secde etmək
II. iləhiləşdirmək>[kim] [kimi]
Ör. Qadim insan_[kim] odu_[kimi] iləhilaşdırır, ona tapırdı.

İLƏHİMLƏNMAQ

- A1 I. iləhəmlənmək₂: İlham gəlmək, vəcdə gəlmək, ruhlanmaq.
II. iləhəmlənmək>[kim] [kimi]
Ör. Gözəl manzara_[kim] şairi_[kimi] iləhəmləndirir.

İLƏQLƏŞMAQ

- A1 I. iləqləşmək₁: Azca qızmaq, ilıq olmaq, istilənmək, soyuqluğu gətirmək.
II. iləqləşmək>[kim]
Ör. Danizin suyu_[kim] iləqləşibdir.

¹²⁷ “İkiləmək” fiilinin birinci və üçüncü anlam dəyişikələrinə nümunə tapılmamışdır, lakin matrisal isteminin iki olduğu deyilə bilər.

¹²⁸ “İləhəşdirmək” fiilinin birinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır, lakin matrisal isteminin yalnız bir olduğu deyilə bilər.

İLİN MƏK

A1 I. ilinmək₁: mah. Azca qızmaq, ılıq olmaq.

II. ilinmək>[kim]

Ör. Yazda çayın suyu_[kim] ilinir.

İLİŞ MƏK

A1 I. ilişmək₂: Taxılmaq, taxılıb qalmaq, bir şeye keçib qalmaq.

II. ilişmək>[kim] [kime]

Ör. [İlyasm] saçlarına_[kime] quru ot va saman çörçöpləri_[kim] ilişmişdi.

Ə. Memmedxanlı.

A2 I. ilişmək₂: Qarmaq, mıx kimi iti bir şeye keçmək.

II. ilişmək>[kim] [kime]

Ör. Paltarım_[kim] mıxa_[kime] ilişdi.

A3 I. ilişmək₂: Bir şeye toxunmaq, deymək, ayağı dolaşmaq.

II. ilişmək>[kim] [kime]

Ör. Nabalad acnabi hündür sakılar üstündən bir neçə qadam yüyürdüyündən ayaqları_[kim] pillakanlara_[kime] ilişdi. S.M. Qenizade.

A4 I. ilişmək₂: Dolaşmaq düşmək, dolaşmaq, qarışmaq, bir-birine keçmək, ilişmiş kimi ayrılmamaq.

II. ilişmək>[kim] [kime]

Ör. Hamişə radio xattı_[kim] ilişir telefon xattına_[kime] dastayı qulağma götürəndə, ya son xəbərlər eşidirsən, ya da ki muğamat. “Kir- pi”.

A5 I. ilişmək₁: Bir yerdə bənd olub qalmaq, ləngimək, ilişib qalmaq.

II. ilişmək>[kim]

Ör. [Mirzedadaş:] ..San_[kim] get evə day, mən də gedim görüm, arvad süfrani açıbdırmı?

A6 I. ilişmək₂: Sataşmaq, öcəşmək.

II. ilişmək>[kim] [kime]

Ör. San_[kim] Har şey üçün adama_[kime] ilişma!

A8 I. ilişmək₂: dan. Açıqlıqla yeməyə başlamaq.

II. ilişmək>[kim] [kime]

Ör. Qız, uşaqları ovudub getdi, ortalığa çörək qoydu. Şahzadə Mütəlib_[kim] da bir tərəfidən ilişdi çörəyə_[kime] (Nağıl).

İLİTMƏK

- A1 I. ilitmək₂: mah. Qızdırmaq (suyu, xöreyi, çayı və s.-ni).
 II.ilitmək>[kim] [ne]
 Ör. Karim_[kim] da bu uşağa yena ata kimi öz qüvvətli qollarım açdı, onu öz komalarma gətirdi, avvalki kimi ocaq işıl- datdı, su_[ne] ilitdi, onu saxladı.
 S.Rehimov.

İMƏKLƏMƏK

- A1 I. iməkləmək₁: Əllər və dizlər üzərində hereket etmək.
 II.iməkləmək>[kim]
 Ör. Na isa, vaxt yetişdi, garak uşaq_[kim] imaklasin, yerisin, gülsün, danışsın, şadolsun.. N.Nerimanov.
- A2 I. iməkləmək₁: Üzüqoylu sürüne-sürüne hereket etmək, yerle sürünmək.
 II.iməkləmək>[kim]
 Ör. [Döyüşçülər]_[kim] bazan uşaq kimi imaklayır, bazan da şahin kimi uçurdular. Ə.Veliyev.

İMİRÇİMƏK

- A1 I. imirçimək₁: dan. İylenmək, xarab olmağa başlamaq, turşumaq, ağırlaşmaq.
 II.imirçimək>[kim]
 Ör. Pendir_[kim] imirçiyib.

İMRİKLƏMƏK

- A1 I. imrikləmək₂: mah. Buğda, duz və bu kimi şeyləri tam döyməmək, narın etməmək.
 II.imrikləmək>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Duzu_[kimi] imrikladi.

İMSİLƏMƏK

- A1 I. imsiləmək₂: mah. İylemək, qoxulamaq, iy almaq.
 II.imsiləmək>[kim] [kimi]
 Ör. Imsiladi o_[kim] havanı_[kimi] Buynuzunu sürtdü daşa. Z.Xelil.

İMZALAMAQ

- A1 I. imzalamaq₂: Altmda öz familiyasım (ya adını) yazmaq, öz imzasım qoymaq,qol çəkmək.

II.imzalamaq>[kim] [kimi]

Ör. [Benövşe:] Komissiya_[kim] aktı_[kimi] imzaladı. Tez köçün. S.Rehman.

İNANMAQ

- A1 I. inanmaq₂: Bir işin, sözün vs-nin yeqinliyinə, doğruluğuna qeti emin olmaq, arxayını olmaq, yeqin etmək.
II.inanmaq>[kim] [kime]
Ör. Gülnaz_[kim] çöla hamişa Laçınla yanaşı gedar, onun allıyaqlı olduğunu görüb, bacarığın_[kime] ürakdan inanardı. M.Hüseyn.
- A2 I. inanmaq₂: Heqiqet bilmək, doğru bilmək, gerçək bilmək.
II.inanmaq>[kim] [kime]
Ör. Man_[kim] onun har sözünə_[kime] inanırdım.
- A3 I. inanmaq₂: Etibar etmək, bel bağlamaq.
II.inanmaq>[kim] [kime]
Ör. (Sen)_[kim] Danizin sakitliyinə_[kime] inanma.
- A4 I. inanmaq: Ümid etmək, ümidvar olmaq, yeqin etmək, emin olmaq.
II.inanmaq>[kim]
Ör. Kasılacaq yer üzündən, inamram man; _[kim] Müsibatin, falakatin ilan nafasi. S.Vurğun.
- A5 I. inanmaq₂: din. Etiqad etmək, iman getirmək.
II.inanmaq>[kim] {kime}_{tamamlayıcı}
Ör. (O)_[kim] Dina_{kime} inandı.
- A6 I. inanmaq₂: Mövcud olduğuna qane olmaq.
II.inanmaq>[kim] [kime]
Ör. (O)_[kim] Yuxuya_[kime] inandı.
- A7 I. inanmaq₂: İnanmıram şəklində şübhe bildirir.
II.inanmaq>[kim] [kime]
Ör. İnanmıram, o, bu gün gala. (Ben)_[kim] İnanmıram, yağış yağsım_[kime]

İNCƏLMƏK

- A1 I. incəlmək₁: Arıqlamaq, zəifləmək, üzülmək.
II. incəlmək>[kim]
Ör. Jurnal, qazeta, harzavü hadyan oxumaqdan; Incəldi uşa ğım_[kim]
M.Ə.Sabir.

- A2 I. incəlmək₁: Nazikləşmək, zərifləşmək, daha incə olmaq.
II.incəlmək>[kim]
Ör. Çaltıklar dirçalıbdır; Sünbüllər_[kim] incalıbdır; Bu gün qarība toy var;
Biza galin galıbdır. (Bayatı).
- A3 I. incəlmək₁: Kövrekləşmək, yumşalmaq.
II.incəlmək>[kim]
Ör.[Elxan:] Urayım_[kim] çocuq kimi incalmış; Nahayat, sani tapdım.
C.Cabbarlı.

İNCİMƏK

- A1 I. incimək₁: Əziyyət çəkmək, ağrı hiss etmək.
II.incimək>[kim]
Ör. Eşqin yolunda qam vera üz, aşiq_[kim] incimaz. S.Ə.Şirvani.
- A2 I. incimək₂: Küşmək, qəlbi qırılmaq, sınmaq.
II.incimək>[kim] [kimden]
Ör. [Hacı Əhməd Almaza:] Ancaq bacıqızı, uzun sözün qıçası, biz_[kim] san
dan_[kimden] incimişik. C.Cabbarlı.

İNİLDƏMƏK

- A1 I. inildəmək₁: Berk ağrı, eziyyət, ruhi iztirab v s. neticesinde yavaşca, ağlar kimi hezin ses çıxarmaq; zarımaq, sızıldamaq.
II.inildəmək>[kim]
Ör. Yaralı_[kim] inildayir.
- A2 I. inildəmək₁: Meruz qaldığı bir hadisənin veya vəziyyətin ağırlığından sızıldayıb şikayətlənmək; ruhdan düşmək, bedbinlik göstərmək.
II.inildəmək>[kim]
Ör. Rüstəm_[kim] hamişa allarına güvanmiş və inildamamışdı. S.Rehimov.
- A3 I. inildəmək₁: Hezin, yanıqlı musiqi, neğmə sesi haqqında; ümumiyyətlə, insanda hüzn və kəder oyadan ses haqqında.
II.inildəmək> [kim]
Ör. Kaman_[kim] inildayir.
- A4 I. inildəmək₂: Yazıq-yazıq melemək.
II.inildəmək>[kim] [Z Ö]

Ör. [Derviş:] Könlüm_[kim] yaralı maral kimi_[Z.Ö] inildayirdi.
A.Divanbeyoğlu.

İNTENSİVLƏŞDİRMƏK

- A1 I. intensivləşdirmək₂: Daha intensiv etmək, intensivliyini artırmaq, daha mehsuldar, daha semereli etmək.
II.intensivləşdirmək> [kim] [kimi]
Ör.(O)_[kim] Istehsal proses- larini_[kimi] intensivləşdirdi.

İONLAŞDIRMAQ

- A1 I. ionlaşdırmaq₂: fiiz. İon emele getirmək, ion doğurmaq, ion töretmək.
II.ionlaşdırmaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Qazı_[kimi] ionlaşdırdı.

İPLƏMƏK

- A1 I. ipləmək₂: İple bağlamaq, iple sarımaq.
II.ipləmək>[kim] [kimi]
Ör.(O)_[kim] Yükü_[kimi] ipladi.

İRDƏLƏMƏK

- A1 I. irdələmək₂: mah. Temizləmək, arıtmaq.
II.irdələmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Taxıl_[kimi] irdaladi.

İRƏLİLƏMƏK

- A1 I. irəliləmək: Qabağa doğru hərəkət etmək, ireli getmək, yerimək.
II.irəliləmək>[kim] [E.Ö_{<taraf>}]
Ör. O, _[kim] yoldaşına taraf_[E.Ö] irəliladi.

İRİLƏNMƏK

- A1 I. irilənmək₁: Hecimce, ölçüce, cüssece böyümək, yekeleşmək.
II.irilənmək>[kim]
Ör.. Ağaclar_[kim] irilanib.
A2 I. irilənmək₁: Böyümək, boya-başa çatmaq.
II.İrilənmək>[kim]
Ör. Uşaq_[kim] daha irilanib.
A3 I. irilənmək₁: Geniş açılmaq (göz haqqında).
II.irilənmək>{kim} tamamlayıcı

Ör. Sultanın iri gözləri_[kim] ela bil bir az da iriləndi. İ.Hüseynov.

İRİNLƏMƏK

A1 I. irinləmək₁: İrin emele gəlmək.

II.irinləmək>[kim]

Ör. Yara_[kim] irinləyib.

İRİŞMƏK I

A1 I. irişmək₁: Çatmaq, yetişmək.

II.irişmək>[kim]

Ör. Bahar oldu, açıldı yüzümdən pərdə gülzarın; İrişdi qönçənin dövrü_[kim] zəmanə qalmadı xarın. Nesimi.

İRİŞMƏK II

A1 I. irişmək₁: dan. Boş-boş gülmək, hırıldamaq; dişlərini ağartmaq.

II.irişmək>[kim]

Ör. Ramazanov_[kim] mənə yaxınlaşdı, mənə tənqidi, yaldan irişdi.
S.Rehman.

İRKİLMƏK

A1 I. irkilmək₂: mah. Urkmək.

II.irkilmək>[kim] [kimdə]

Ör. Damirqaya_[kim] avval baxışda _[kimdə] irkildi. H.Nezerli.

İRMƏK I

A1 I. irmək₂: Çatmaq, yetişmək, irişmək.

II.irmək>[kim] [kime]

Ör. Mən_[kim] Cüməyə, bir murada_[kime] irmadım; Ha ki cəfa çəkdim, səfa sürmədim. Molla Cümə.

İSİNMƏK

A1 I. isinmək₁: Qızmaq, həyəti artırmaq.

II.isinmək>[kim]

Ör. Gün çıxdı, hava _[kim] isindi.

A2 I. isinmək₁: Qızınmaq, istilənmək.

II.isinmək>[kim]

Ör. (Biz) _[kim] Keçək, bir az içəridə isinək. H.Seyidbəyli.

- A3 I. isinmək₁: Nevaziş görmək, oxşanmaq.
II.isinmək>[kim]
Ör. Qüvvatimiz, ümidimiz, arzularımız_[kim] bu mahabbatla isinmişdir - bu mahabbat analarımızın ilk öpüşündən ürayimiza axmışdır. Ə.Memmedxanlı.
- A4 I. isinmək₂: İsinişmək.
II.isinmək>[kim] [kime]
Ör. (Biz) _[kim] Axşamdan bəri [müəllimlə] xeyli söhbət etmiş və iki köhnə dost kimi bir-birimizə_[kime] isinmişdik. M.Rzaquluzadə.

İSLANMAQ

- A1 I. islanmaq₁: İslaq hala gəlmək.
II.islanmaq>[kim]
Ör. Az keçdi, yəni güclü yağış başladı başdan; Bir anda bahar paltarım_[kim] islandı yağışdan. S.Rüstəm.
- A2 I. islanmaq₁: Suyun və ya başqa bir mayenin təsiri ilə yumşalmaq, sertliyini, diriliyini itirmək, canıma hopmaq.
II.islanmaq>[kim]
Ör. Galdiyev gələn kimi düyü_[kim] islanar, qazan asılardı. Mir Cəlal.

İSLATMAQ

- A1 I. islatmaq₂: Yaş elemək, islaq hala gətirmək.
II.islatmaq>[kim] [kimi]
Ör. Gözlərindən tökülən isti yaşlar_[kim] isə onun açıq sinasını_[kimi] islatdı.
H.Nezerli.
- A2 I. islatmaq₂: Su çileyib, su vurub yaşlatmaq, nemlətmək.
II.islatmaq>[kim] [kimi]
Ör. Gözlərinin yaş_[kim] səbhün şəhi kimi kipriklərini_[kimi] islatmışdı.(N E)
- A3 I. islatmaq₂: İslanmaq üçün suya (v s. mehlula) qoymaq, suda saxlamaq.
II.İslatmaq>[kim] [ne]
Ör. (Onlar) _[kim] Böyük taqalara buğda_[ne] töküblə isladardılar. H.Sarabski.
- A4 I. islatmaq₂: dan. Döymək, köteklemək, ezişdirmək.
II.islatmaq>[kim] [kimi]
Ör. Sair şeylər_[kim] duyub düşüb haman maralı_[kimi] lazımınca islatdılar.

Ə.Haqverdiyev.

İSMARLAMAQ

- A1 I. ismarlamaq₃: Tapşırmaq.
 II.ismarlamaq>[kim] [kimi] [kime]
 Ör. (Ben)_[kim] Gülcahan, Əşrafi sana, sani_[kimi] da Allaha_[kime] ismar-
 ladım..
 A.Şaiq.
- A2 I. ismarlamaq₂: Sifariş etmək, bir şey etməyi tapşırmaq.
 II.ismarlamaq>[kim] [ne]
 Ör. - Hasan_[kim] qulluqçunu çağırdı, çay_[ne] ismarladı. Çemenzeminli.

İSTƏMƏK

- A1 I. istəmək₂: Arzu etmək, üreyindən keçirmək, bir şeyin qesd ve niyetinde
 olmaq, üreyinde bir istek duymaq
 II.istəmək>[kim] [kimi]
 Ör.(O)_[kim] İstəyir cannatı_[kimi] zahid bu qadar hiyla ilə; Əblahin fikrini gör,
 dilda tamannasma bax! S.Ə.Şirvani.
- A2 I. istəmək: Bir şeye ehtiyac hiss etmək.
 II.istəmək>[kim] [ne]
 Ör. Urayım_[kim] yaman sü_[ne] istəyir.
- A3 I. istəmək₂: Sevmək, mehebbet yetirmək, عزیزləmək.
 II.istəmək>[kim] [kimi]
 Ör. Ana_[kim] oğlunu_[kimi] çox istəyir.
- A4 I. istəmək₁: Ummaq.
 II.istəmək>[kim]
 Ör. Könül_[kim] istar, al çatmaz.
- A5 I. istəmək₂: Qeydine qalmaq, sevmək.
 II.istəmək>[kim][kimi]
 Ör.Maslakini istəyən öz canmdan keçməli; Oz canını_[kimi] istəyən vicda-
 nından keçməli. B.Vahabzade.
- A6 I. istəmək₂:
 II.istəmək>[kim] {ne}tamamlayıcı
 Ör. [Əsger:] Dəyin görüm, gözal xanımlar,_[kim] na_{ne} istəyirsiniz.
 U.Hacıbe- yov.

- A7 I. istəmək₃: Özünə verilmesini veya bir işin görülməsini söylemek; teleb veya xahiş etmək.
II.istəmək>[kim] [ne] [kimden]
Ör. (Biz) [kim] Ondan[kimden] bir şey[ne] istadik, vermadi. - Hakim Cinayatov haqqhesab dafitarçasını is- tadi. Mir Celal.
- A8 I. istəmək₂: Möhtac olmaq, lüzum ve ehtiyac hiss etmək, teleb etmək.
II.istəmək>[kim] [ne]
Ör. Əkin[kim] su [ne] istayir.
- A9 I. istəmək₂: Dilemek.
II.İstəmək>[kim] {ne}tamamlayıcı
Ör. (Biz) [kim] Yardım{ne} istadi
- A10 I. istəmək₂: Çağırmaq, çağırtdırmaq.
II.istəmək>[kim] [ne]
Ör. [Xudayar bey:] Mahammadhasan ami, [kim] tez oğlam göndar, payadan eşşayi çıxartsm, .. minacayam şahara, naçarnik[ne] istayibdir.
C.Memmedquluzade.
- A11 I. istəmək₃: Aramaq, axtarmaq, soruşmaq.
II.istəmək>[kim] [kimi] [kimle]
Ör.Kimi istayirsiniz? (Onlar)[kim] Telefionla [kimle] sizi[kimi] istayirlar.
- A12 I. istəmək₃: Öz adama almaq, evlendirmek üçün (yaxud özü üçün) xahişləbirine müraciet etmək
II.istəmək>[kim] [kimi] [E.Ö<üçün>]
Ör. (Onlar)[kim] - [Ağcaxanım:] Qadeş!.. Bizim qızı[kimi] Hacı Abtalıbm oğlu üçün [E.Ö] istayirlar. H.Sarabski.
- A13 I. istəmək₁: “Bir” sözü ve şəxs sonluqları ile tereddüd, qetiyyetsizlik bildirir.
II.İstəmək>[kim]
Ör. [Mehriban] [kim] bir istadi ki, [Zeynalı] çakib irali sürüsün, gücü çatmadı. S.Hüseyn.
- A14 I. istəmək₂: İstamaz şeklinde hacet yoxdur, lüzumu yoxdur, ehtiyac yoxdur, besdir,kifayetdir.

II.istəmək>[kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] [Selim:] İstamaz başqa lafi! [kimi] Söylə, açıq söylə, har na var, söylə. H.Cavid.

İSTİQAMƏTLƏNMƏK

A1 I. istiqamətlənmək₂: İstiqamet almaq, yönəlmək; bir semte, bir terefe üz tutub getmək, yollanmaq.

II.istiqamətlənmək>[kim] [E.Ö<doğru>]

Ör. Maşm[kim] şimala doğru[E.Ö] istiqamatlandı.

A2¹²⁹ I. istiqamətlənmək₂: Təşkil olunmaq, yoluna düşmək, düzəlmək, qaydaya düşmək.

II.istiqamətlənmək>[kim] [kimi]

Ör.

İSTİLƏNMƏK

A1 I. istilənmək₂: Qızmaq, qızışmaq, isinmək.

II.istilənmək>[kim] [kimde]

Ör. Su[kim] gün altında[kimde] istilanibdir.

A2 I. istilənmək₂: qayıd. Özünü, bedenini, camm qızdırmaq.

II.istilənmək>[kim]_{organ} [kimde]

Ör. (O) [kim:organ] Ocağın qabağında[kimde] istilandi.

A3¹³⁰ I. istilənmək₁: İsteden bihal olmaq.

II.istilənmək>[kim]

Ör.

İSTİOTLAMAQ

A1 I. istiotlamaq₂: Üstüne istiot sepmək, istiot vurmaq.

II.istiotlamaq>[kim] [kimi]

Ör.(O) [kim] Xörayi [kimi] istiotladı.

İSTİRAHƏTLƏNMƏK

A1 I. istirahətlənmək₁: Dincəlmək, rahatlanmaq, istirahət etmək, yorğunluğunu (dincini) almaq.

II.istirahətlənmək>[kim]

¹²⁹ “İstiqamətlənmək” fiilinin ikinci anlam dəyişkəsinə örnek bulunamamışdır ancak mantıksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

¹³⁰ “İstilənmək” fiilinin üçüncü anlam dəyişkəsinə örnek bulunamamışdır ancak matıksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

Ör. Har dafa öküzleri açıb çamana buraxırdıq, onlar da bir az dincalir va kövşak çalırđı. Biz_[kim] da istirahatlanırdıq. T.Ş.Simurq.

İŞARMAQ

- A1 I. işarmaq₁: Xefifce işıldamaq, işıq vermek.
II. işarmaq>[kim]
Ör. Bağın qapısında yanan lampa_[kim] işarırdı. M.S.Ordubadi.
- A2 I. işarmaq₁: Parlamaq, işıldamaq.
II. işarmaq>[kim]
Ör. Sarmaşıq zoğutak qıvrım sallanan; Buruq saçlarında işarır yağış_[kim]
B. Vahabzade.

İŞIQLANMAQ

- A1 I. işıqlanmaq₁: İşıq olmaq, aydınlaşaraq görüne bilmek, işıqla dolmaq.
II. işıqlanmaq>[kim]
Ör. Geca tonqal yanardı; Qazma_[kim] işıqlanardı. M.Seyidzade.
- A2 I. işıqlanmaq₁: Mec. menada.
II. işıqlanmaq>[kim]
Ör. Cahan_[kim] işıqlanacaq sülh ilə, saadat ilə. Ə.Vahid.
- A3 I. işıqlanmaq₁: Seher açılmağa başlamaq, dan yeri sökülmək. (Bu menada çox vaxt “hava” sözü ilə).
II. işıqlanmaq>{kim} tamamlayıcı
Ör. Gözlarimi açdım, gördüm hava_[kim] taza işıqlanır.
C.Memmedquluzade.
- A3 I. işıqlanmaq₂: Her hansı bir hissın tesiri ilə üzünde, gözlerinde sevinc elamet zahir olmaq, ruhlanmaq, canlanmaq
II. işıqlanmaq>[kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Qarı pulu görən kimi gözləri_[kimi] işıqlanıb dedi: - Manim gözüm üsta! “Aşiq Qerib”.

İŞILDAMAQ

- A1 I. işıldamaq₁: İşıq vermek, işıq saçmaq
II. işıldamaq>[kim]
Ör. Yerlarda işıldamır na bir şam, na bir ocaq_[kim] Göylarda eşidilir ölüm narasi ancaq. Ə.Cemil.

A2 I. işıldamaq₁: Parlamaq, parıldamaq, berq vurmaq.

II. işıldamaq>[kim]

Ör. Şüşə_[kim] işıldayır.

İŞLƏMƏK

A1 I. işləmək₁: İş görmək, bir işlə məşğul olmaq, çalışmaq, emeyini tətbiq etmək.

II. işləmək>[kim]

Ör. İşçilər_[kim] istiya baxmadan od kimi işləyirdilər. Mir Celal.

A2 I. işləmək₂: Bir yerdə xidmət etmək.

II. işləmək>[kim] [kime]

Ör. (Onlar)_[kim] - [Hesenağa:] Baxım görünə naya layəqətləri var, bir aməlli qulluğa qoyum_[kime] işləsinlər, sən də bir qədər istirahət ələ. Ə. Haqverdiyev.

A3 I. işləmək₂: dan. Bir vəzifə daşımaq, bir peşədə çalışmaq, vəzifəsini yerinə yetirmək

II. işləmək>[kim] [kimdə]

Ör. İdarada_[kimdə] katib_[kim] işləyir.

A4 I. işləmək₂: Çalışaraq yaratmaq, hazırlamaq, mükəmməlləşdirmək, yaxud Tədqiq etmək, yaradıcı eməklə məşğul olmaq (çox vaxt “üzerində” sözü ilə).

II. işləmək>[kim] {kimdə}_{tamamlayıcı}

Ör. Yazıçı_[kim] yeni əsar üzərində_{kimdə} işləyir.

A5 I. işləmək₂: Öz üzərində işləmək öz biliyini, səviyyəsini, təcrübəsini artırmaq üçün daim məşğul olmaq, çalışmaq.

II. işləmək>[kim] [kimdə]

Ör. Bu da heç gözləməirdi və ilk anda çəşəcə, amma təzliklə özünü ələ alıb deyəcə: “Mən özüm_[kim] neft eməli zavodunda_[kimdə] işləyirəm, mühəndisəm. (Z G)

A6 I. işləmək₃: Bir şeyi islah etmək üçün üzərində düşünmək.

II. işləmək>[kim] [kimi] [kimdə]

Ör. Çünki «ögey ana» məsələsi bir məişət problemi olaraq bütün xalqlarda yaşanır və onların hamısı_[kim] bir-birindən asılı olmayaraq həmin mövzunu_[kimi] şifahi yaradıcılıqda_[kimde] işləmişlər.

- A8 I. işləmək₁: Beden üzvlərinin fealiyyəti haqqında.
II. işləmək>_[kim]
Ör. Nabzi_[kim] zaif işləyir.
- A9 I. işləmək₁: Hərəkətdə olmaq, dayanmadan iş görmək (maşın və s. haqqında).
II. işləmək>{kim}_{tamamlayıcı}
Ör. Maşın_[kim] işləyir. .
- A10 I. işləmək₂: Müəyyən istiqamət üzrə müntəzəm gedib-gəlmək.
II. işləmək>_[kim] _[kimdən]
Ör. Bu küçadan_[kimdən] avtobus_[kim] işləyir.
- A11 I. işləmək₂: Saat haqqında.
II. işləmək>_[kim] [E.Ö]
Ör. [Reis:] Daha basdır, dedi, qalanını sahar hesablarıq, saat_[kim] biraz_[Z.Ö] işləyir. İ.Əfəndiyev.
- A12 I. işləmək₂: Hər hansı bir material vs. vasitəsilə hərəkət etmək, hərəkətdə olmaq.
II. işləmək>_[kim] _[kimlə]
Ör. Motor_[kim] benzinlə_[kimlə] işləyir.
- A13 I. işləmək₂: Açıq olmaq, fealiyyətdə olmaq, xidmət göstərmək.
II. işləmək>_[kim] [ZÖ]
Ör. Teatr_[kim] bu gün_[Z.Ö] işləmir.
- A14 I. işləmək₁: Prosesi davam etmək, uzanmaq (xəstəlik, yara və s. haqqında).
II. işləmək>_[kim]
Ör. Əlinin yarası_[kim] işləyir.
- A15 I. işləmək₂: Həkk etmək, qazımaq, yaxud naxış vurmaq, bezək vurmaq.
II. işləmək>_[kim] _[kimi]
Ör. (Sen_[kim] - Xancarı_[kimi] işlə, yolla; Üstün gümüşlə, yolla; Mana beş alma göndər; Birini dişlə, yolla. (Bayatı).

- A16 I. işləmək₂: Bir şeyin içərisinə keçmək, derinləşmək.
II. işləmək>[kim] [kime]
Ör. Demək her ikisi_[kim] işləyir qana_[kime]
And içmək ömrümdə ən ülvî andı. (D Ç B)
- A17 I. işləmək₂: Tesir etmək, keçmək, girmək, yerimək (çox vaxt “iliyine” sözü ilə).
II. işləmək>[kim] [kime]
Ör. Soyuq_[kim] adamm iliklarına_[kime] işləyir.
- A18 I. işləmək₂: Girmək, nüfuz etmək.
II. işləmək>[kim] [kime]
Ör. Su_[kim] torpağın darinliklərinə_[kime] işləmişdi.
- A20 I. işləmək₂: Açılmaq, atılmaq.
II. işləmək>[kim]
Ör. Lakin çıxar-çıxmaz bir-birinin ardınca iki güllə_[ne] işlədi
. T.Ş. Simurq.
- A21 I. işləmək₂: Tesvir etmək, izah etmək, göstərmək.
II. işləmək>[kim] [kimi]
Ör. Yazıçı_[kim] asardakı surətləri_[kimi] diqqətlə işləmişdir.
- A22 I. işləmək₂: Etmək, yol vermək, görmək.
II. işləmək>[kim] {ne}_{tamamlayıcı}
Ör. Son zaman Rüstam kişi_[kim] oğlunun tora düşməsindən, pis bir günah_{ne} işləməsindən qorxurdu. M. İbrahimov.
- A23 I. işləmək₁: İşlək olmaq, gediş-gelişli olmaq.
II. işləmək>[kim]
Ör. Bu yollar_[kim] işləsin; Bazirgan qışlaşsın; Man sevdim, san apardın; Tanrı bağışlasın. (Bayatı).

İŞLƏTMƏK

- A1 I. işlətmək₂: İş gördürmək, işlə meşğul etmək, iş görməyə mecbur etmək; çalışdırmaq.
II. işlətmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Uşağı_[kimi] işlətdi.

- A2 I. işlətmək₂: Bir şey üçün istifadə etmək; faydalanmaq.
II. işlətmək>[kim] [ne]
Ör. (Siz)_[kim] Bircə bunlardan sual edən yoxdur ki, ay ermənilər, vilayətdə Alış verişlə məşğul olduğunuz, zavod və karxanalar_[ne] işlətdiyiniz, pul və malınız əlinizdə, çoxunuz milyonçu olduğunuz halda və bir kimsənin sizə gözünün üstündə qaşın var demədiyi bir vaxtda Qafqaz vilayətinə saldıığınız bu fitnə- fəsadlar nə üçündür? (1905-1906-cı İ E M D)
- A3 I. işlətmək₂: Tetbiq etmək, işe salmaq.
II. işlətmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Böyük yazıçı vəfiat etdiyi günə qadar qalamını_[kimi] işlatdı. M.İbrahimov.
- A4 I. işlətmək₂: Serf etmək.
II. işlətmək>[kim] [ne]
Ör. Cam oluruq bir maclisa yüz nafiər; (Biz)_[kim] İşladirik neça batman çay, şakar._[ne] Ə. Nezmi.
- A5 I. işlətmək₂: İçmək, qəbul etmək, yaxud içmək veya yemək kimi istifadə etmək.
II. işlətmək>[kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] [Professor:] Bu darmanları_[kimi] vaxtmda işlat.. Qantemir.
- A6 I. işlətmək₂:. Danışıda, yazıda tetbiq etmək, istifadə etmək.
II. işlətmək>[kim] [kimi]
Ör. - Hala ruslar, polyaklar və qeyrilər_[kim] biza görə öz dillərini_[kimi] və yazılarını çox işladılar.. C. Memmedquluzadə.
- A7¹³¹ I. işlətmək₂: Adeten “qamını” sözü ilə ifraz prosesini qaydaya salmaq, yaxud eksinə, ayaq yoluna salmaq.
II. İşlətmək>[kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör.

¹³¹ “İşlətmək” fiilinin yedinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapıla bilməmişdir lakin matixsal isteminin iki olduğu söylənebilir.

İTƏLƏMƏK

- A1 I. itələmək₂: Keskin, ani bir hareketle, tekanla bir şeye toxunmaq.
II.itələmək>[kim] [kimi]
Ör. [Ağca]_[kim] iki allı Galdiyevi_[kimi] italadi, içəri salıb qapını bark çırpdı.
Mir Celal.
- A2 I. itələmək₃: Tekanla bir şeyi bir terefe doğru hareket etdirmək, yerini deyişməyə mecbur etmək, yerindən terpetmək
II.itələmək>[kim] [kimi][kime]
Ör.(O)_[kim] Bu sözləri deyə-deyə stolun üstündəki dəftər-varaq qalağını_[kimi] Mələkxanımın qabağına_[kime] itələdi(T H)
- A3 I. itələmək₃: Bir şeyi eli ilə veya başqa bir şeylə özündən geriye çəkmək, کنار etmək.
II.itələmək>[kim] [kimi] [kimle]
Ör. Mollanın oğlu_[kim] qızıllı_[kimi] ali ilə_[kimle] italayır. “Mol. Nesr.”.
- A4 I. itələmək₃: Soxmaq, yeritmək, daxil etmək.
II.itələmək>[kim] [kimi] [kime]
Ör. (O)_[kim] Nəstəri_[kimi] yaraya_[kime] italadi.
- A5 I. itələmək₂: Tehrik etmək, sövq etmək, sürükləmək, bir şeyi etmesine sebep olmaq.
II.itələmək>[kim] [kime]
Ör. (O)_[kim] Cinayata_[kime] italadi.

İTİLMƏK

- A1 I. itilmək₂: dan. Çıxıb getmək, redd olub getmək, uzaqlaşmaq, gözden yox olmaq: getmək.
II.itilmək>[kim] [kimden]
Ör.[Tükez:] Kişi, dali olubsan! Man_[kim] evimdan_[kimden] hara itilacayam?
M.F.Axundzade.
- A2 I. itilmək₂: Əmr şəklində: itil, itil cahannama şəklində - redd ol! çıx bayıra!
Çekil get!
II.itilmək>[kim] [kimden]
Ör.(Sen)_[kim] [Soltan bey Əsgere:] Tez ol, itil buradan!_[kimden]
Ü.Hacıbeyov.

İTİRMƏK

- A1 I. itirmək: Diqqetsizlik üzündən harada ise salmaq, yaxud melum olmayan yere qoymaq, hara qoyduğunu bilmemek.
II.itirmək>[kim] [kimi]
Ör.- ..Man_[kim] gördüm, pullarını_[kimi] itirmişdi, bütün ciblərini axtardı, çevirdi, axırda birindən tapdı. C.Cabbarlı.
- A2 I. itirmək₂: Qeyb etmək, elindən çıxarmaq.
II.itirmək>[kim] [kimi]
Ör.(Onlar)_[kim] Uşaqlıqda meni_[kimi] itirseydilər, dağda tapardılar(A D A L)
- A3 I. itirmək₂: Mehrum olmaq, qeyb etmək.
II.itirmək>[kim] [kimi]
Ör.Lap balaca yaşlarında o_[kim] ata ve anasını_[kimi] itirmişdi (A D A L)
- A4 I. itirmək₂: Ata-anasını (ata va anasını) itirmək yetim qalmaq.
II.itirmək>[kim] {kimi}_{tamamlayıcı}
Ör.Lap balaca yaşlarında o_[kim] ata va anasını_{kimi} itirmişdi.
M.İbrahimov.
- A5 I. itirmək₂: Malik olduğu evvelki keyfiyyətindən mehrum olmaq.
II.itirmək>[kim] [kimi]
Ör. Lyudmila_[kim] özünü_[kimi] itirdi(A D A L)
- A6 I. itirmək₃: Heder yere, menasız, semeresiz serf etmək.
II.itirmək>[kim] [Z Ö] [ne]
Ör. (O)_[kim] Boş-boşuna_[Z.Ö] pul_[ne] itirdi.
- A7 I. itirmək₂: Yox etmək, yoxa çıxarmaq.
II.itirmək>[kim] [kimi]
Ör. (Onlar)_[kim] Deyaram, nökarlar başını kasar; İtirarlar, qalmaz sandan bir asar! H.K.Samlı.
- A8 ¹³² I. itirmək₂: Qovmaq, redd etmək.
II.itirmək>[kim] [kimi]
Ör.

¹³² “İtirmək” fiilinin sekizinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır ancaq mantıqsal isteminin iki olduğu söylənə bilər.

- A9 I. itirmək₂: Örtmək, gizlətmək.
II.itirmək>[kim] [kimi]
Ör. Bu gün [Salmanm] paltarı_[kim] badaninin yastı-yapalaqlığı_[kimi] bir qadar itirirdi. M.İbrahimov.
- A10 I. itirmək₃: itirtmək.
II.itirmək>[kim] [kimi] [kimden]
Ör. [Əhmed:] Hargah Cabbar bay razı olsa, man_[kim] onun oğlunu_[kimi] bir gündə bu vilayətdən_[kimden] itirram. N.Vezirov.

İTMƏK

- A1 I. itmək₁: Yoxa çıxmaq, qeyb olmaq.
II.itmək> [kim]
Ör.[Koroğlu:] Nigar, Dür atın_[kim] itmayi; Yandırır mani, yandırır. “Koroğlu”.
- A2 I. itmək₂: Azmaq, azıb qalmaq, başqa yere düşmək.
II.itmək>[kim] [kime]
Ör. [Seriyye ve uşaqlar] _[kim] bu qarışıqlığın, bu qaynar bataqlığın İçində_[kime] itməkdən qorxaraq, bark-bark bir-birinin alından tutur(lar). M.İbrahimov.
- A3 I. itmək₂: Gözdan itmək görünmemək, görünmez olmaq, çəkilmək, yox olmaq.
II.itmək>[kim] [kimde]
Ör.Şirzad_[kim] yavaş-yavaş addımlayaraq yastı-yapalaq kand evlərinin arasında_[kimde] itdi. M.İbrahimov.
- A4 I. itmək₂: Gizlənmək, örtülmək.
II.itmək>[kim] [kimde]
Ör.Ay_[kim] buludlar altında_[kimde] itdi.
- A5 I. itmək₁: Yox olmaq, yoxa çıxmaq, mehv olmaq, itmək.
II.İtmək>[kim]
Ör. O gedən uşaq_[kim] itib batdı.
- A6 I. itmək₂: Görünmez olmaq, gözden itmək, yox olmaq.
II.itmək> [kim] [kimde]

Ör. Yolun alt-üstündəki kövşənlərdə külaş_[kim] göy otun içində_[kimde] itib-
batmışdı. Ə.Vəliyev.

- A7 I. itmək₁: Tamamilə yox olmaq, puç olmaq, heç bilinmemək.
II.itmək>[kim]
Ör. [Rüstəm:] Manim ağılım_[kim] belə kasir ki, sanın savadın qarək itib
batmasın. S.Rehimov
- A8 I. itmək₂: Başqa şeylər içərisində, arasında qeyb olmaq.
II.itmək>[kim] [kimde]
Ör. Har şey _[kim] dəniz kimi barq vuran bir sarab içində_[kimde] itib gedirdi.
İ.Əfəndiyev;
- A9 I. itmək₂: Bir yere gedib qayıtmamaq, yoxa çıxmaq.
II.itmək>[kim] [kime]
Ör. (O)_[kim] İki saatdır hara_[kime] itib getmişən?
- A10 I. itmək₁: Yox olmaq, yoxa çıxmaq.
II.itmək>[kim]
Ör. Pirkətanqulu pırının şöhrəti və nüfuzu_[kim] xalqın içində yavaş-yavaş bil-
marra itib getdi. E.Sultanov.
- A11 I. itmək₂: Əvvəlki keyfiyyəti yox olmaq.
II.itmək>[kim] [ZÖ]
Ör. Yaşa dölduqca_[Z.Ö] gözün nuru_[kim] itir.
- A12 I. itmək₁: Puç olmaq, heçə çıxmaq, heder getmək, boşə çıxmaq.
II.itmək>[kim]
Ör. Vaxtım_[kim] itir.
- A13 I. itmək₂: İçində sözü ilə içində itmək bir şeyin bolluğunu, çoxluğunu
bildirir.
II.itmək> [kim] {kimde}_{tamamlayıcı}
Ör. (O)_[kim] Qızıl içində_{kimde} itdi.

İTMİLLƏMƏK

- A1 I. itmilləmək₂: mah. Demirin vəya ağacın ucunu şiş etmək, sivriləşdirmək,
itilemək, nazikləşdirmək
II.itmilləmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Oxu_[kimi] itmillədi.

İYLƏMƏK

- A1 I. iyləmək: Burunla nefes çəkerek, bir şeyin qoxusunu duymağa çalışmaq, qo xulamaq.
II.iyləmək>[kim] [kimi]
Ör.[Behram:] Man_[kim] qızdırmalı kimiyam. Bu çiçəkləri_[kimi] iylayım, balka bir az taskin tapım. C.Cabbarlı.
- A2¹³³ I. iyləmək₂: Öyrenib bilmeye çalışmaq, arayıb yoxlamaq, her yere baş soxmaq,axtarıb araşdırmaq.
II.iyləmək>[kim] [kimi]
Ör.

İYLƏNMƏK

- A1 I. iylənmək₁: Qoxumaq, iy vermek, xarab olmaq, ağırlaşmaq, üfunetlenmək.
II.iylənmək>[kim]
Ör.Ət_[kim] iylanmışdır.

İYNƏLƏMƏK

- A1¹³⁴ I. iynələmək₂: İyne batırmaq, ucu şiş bir şey batırmaq; sancmaq.
II.iynələmək>[kim] [kimi]
Ör.
- A2 I. iynələmək₂: İyne ile bedene derman yeritmək, iyne vurmaq.
II.iynələmək>[kim] [kimi]
Ör.[Uşaq_[kim] _dedi:] Doktor, mani_[kimi] da iynala! Mir Celal.
- A3 I. iynələmək₂: İyne ile tikmək, yamamaq ve s.
II.iynələmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Yorğa nın cırığını_[kimi] iynaladi.
- A4 I. iynələmək₂: Sancaqlamaq, birbirine bend etmək, rebt etmək.
II.iynələmək>[kim] [kimi]
Ör.(O)_[kim] Kağızları_[kimi] iynaladi.

¹³³ “İyləmək” fiilinin ikinci anlam dəyişkesinə örnek bulunamamışdır ancak matixsal isteminin iki olduğu söylenebilir.

¹³⁴ “İynələmək” fiilinin birinci anlam dəyişkesinə örnek bulunamamışdır ancak matixsal istemi iki olduğu söylenebilir.

- A5 I. iynələmək₂: Sancmaq, acılamaq, qelbine toxunmaq, toxunan sözlər demək.
 II.iynələmək>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Əlyarov:] Düzalan adam deyil. Əvvəldən vardı hüsn- camalı, indi olub dali Bayramalı! deya o yena Xalili_[kimi] iynaladi. M.Hüseyn.

İYRƏNMƏK

- A1 I. iyrənmək₂: Mezac qəbul etməyən, xoşa gəlməyən şeydən ikrah etmək, diksinmək, nifret etmək, görə bilməmək, çiyren- mek
 II.iyrənmək>[kim] [kimden]
 Ör.Man_[kim] dünyada har şeydən artıq yaltaq adamlardan_[kimden] iyanıram.
 M.S.Ordubadi.

İZLƏMƏK

- A1 I. izləmək₂: Birinin izi ilə, ardınca getmək, təqib etmək, izinə düşmək.
 II.izləmək>[kim] [kimi]
 Ör.Man_[kim] inamla irəliləyən Raşidi_[kimi]addım-addım izlayırdım.
 M.Rzaquluzade
- A2 I. izləmək₂: İzine düşüb axtarmaq, aramaq.
 II.izləmək>[kim] [kimi]
 Ör.Sanma qacıb ondan can qurtararsan,
Əzrail_[kim] izləyir, ey qafil səni_[kimi](D G)
- A3 I. izləmək₂: Göz qoymaq, güdmək.
 II.İzləmək>[kim] [kimi]
 Ör.[Teymur Zerifeye deyir:] Biz_[kim] illar uzununu sanın hayatmla maraqlanmış, har addımım_[kimi] izləmişik. H.Seyidbeyli.
- A4 I. izləmək₂: Birinin yolu ilə getmək, onun yolunu davam etdirmək, dalınca getmək.
 II.izləmək>[kim] [kimi]
 Ör. Bir dramaturq olaraq [Ü.Hacıbeyov]_[kim] mahz M.F.Axundov va C.Mammadquluzadanin dramaturji üslubunu_[kimi] izlayarak .. misli görünməmiş komediyalar yazmışdır. Ə.Sultanlı.
- A5 I. izləmək₂: Təqib etmək, göz qoymaq, müntəzəm tanış olmaq.
 II.izləmək>[kim] [kimi]

Ör. Firidun_[kim] diqqatla qazetləri_[kimi] izlayirdi. M.İbrahimov.

KAGIZLAMAQ

A1 I. kagızlamaq₂: Üzerine kağız yapışdırmaq, kağız çəkmək.

II.kagızlamaq >[kim]

Ör.(O)_[kim] Divarları_[kimi] kağızladı.

KALİBRLƏMƏK

A1 I. kalibrələmək₂: tex. Bir şeyin kalibrini ölçmək veya yoxlamaq, bir şeyə lazımı kalibr vermək

II.kalibrələmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Rəsləri_[kimi] kalibrelər.

A2 I. kalibrələmək₂: Ölçü aletlərinin bölgü dərəcələrini yoxlamaq.

II.kalibrələmək>[kim] [kimi]

Ör.(O)_[kim] Termometri_[kimi] kalibrələdi.

KALLAŞMAQ

A1 I. kallaşmaq₁: Sesi tutulmaq, boğunuq hala düşmək.

II.kallaşmaq >[kim]

Ör.Getdikce onun sesi_[kim] kallaşırdı(A D A L)

KAMİLLƏŞMƏK

A1 I. kamilləşmək₁: Kamil olmaq, kamala yetişmək; yetkinləşmək.

II.kamilləşmək>[kim]

Ör.Türk xalqlarının söz sanatı_[kim] qarşılıqlı mədəni adəbi əlaqələr sayəsində zənginləşib kamilləşəcəkdir. (Qəzetlərdən).

KANİFOLLAMAQ

A1 I. kanifollamaq₂: Çalğı aletinin yayına kanifol çəkmək

II.kanifollamaq >[kim] [kimi]

Ör.(O)_[kim] Skripkənin yayını_[kimi] kanifolladı.

KARIXMAQ

A1 I. karıxmaq₁: Çəşmaq, çəşib qalmaq, özünü itirmək, nə edəcəyini, nə deyəcəyini bilməmək.

II.karıxmaq >[kim]

Ör.Məmmədhasan_[kim] əmi lap karıxdı.. C.Məmmədquluzadə.

KASADLAŞMAQ

- A1 I. kasadlaşmaq₁: Kasad olmaq; müştərisi, alıcısı olmamaq; masatılmayıb qalmaq, alışverişdə durğunluq emele gəlmək (çox vaxt “bazar(ı)” sözü ilə).
II.kasadlaşmaq >[kim]
Ör. Bazar_[kim] gəldikcə kasadlaşır, camaat dindən-mazhabdan çıxır, ülamaya etina eləmir. Ə.Haqverdiyev.
- A2 I. kasadlaşmaq₁: Qıtlaşmaq, qəhetləşmək, yoxa çıxmaq.
II.kasadlaşmaq >[kim]
Ör. Çit bazarı_[kim] kasadlaşmışdı, ya pul tərəfindən çətinlik çəkirsiniz?
(A D A L)

KASIBLAŞMAQ

- A1 I. kasıblaşmaq₁: Var yoxu elindən çıxıb, kasıb hala düşmək, ehtiyaca düşmək; yoxsullaşmaq
II.kasıblaşmaq >[kim]
Ör.(O)_[kim] Var-yoxu elindən çıxıb, kasıblaşır(A D A L)

KEÇİN MƏK I

- A1 I. keçinmək₁: Dolanmaq, yaşamaq, güzeran etmək, baş saxlamaq.
II.keçinmək>[kim]
Ör. - Karim baba_[kim] naxırı saxladığı, otardığı üçün aldığı cüzi aylıq ilə keçinirdi. A.Şaiq.
- A2 I. keçinmək₂: Birisi ilə (ister-istemez) dinc yaşamaq, yola getmək; yola vermək.
II.keçinmək>[kim] [kimlə]
Ör. Çocuqlarına qarşı basladıyi məhəbbət Məhribam məcbur edirdi ki, Zeynəlm_[kim] “işlərinə” qatlaşıb, bir növ ilə_[kimlə] keçinsin. S.Hüseyn

KEÇİN MƏK II

- A1 I. keçinmək₁: Ölmək.
II.keçinmək>[kim]
Ör. Sahar üzü idi, dağlardan asan səbh külayinin nəfəsi [şairi] üşüdür, Afraq_[kim] isə artıq keçinirdi. Ə.Məmmədşanlı.

KEÇİRMƏK I

- A1 I. keçirmək: Yönelərək, istiqamət- ləndirərək bir yerden keçib getməsinə, ya bir yere keçməsinə kömək etmək, ya keçməyə məcbur etmək.
II.keçirmək>
Ör. (O) _[kim] Sarhaddan_[kimden] qoşun_[ne] keçirdi.
- A3 I. keçirmək₃: Taxmaq, geydirmək.
II.keçirmək>[kim] [kime] [ne]
Ör.(O) _[kim] Barmağ_[kime] üzük_[ne] keçirir.
- A4 I. keçirmək₃: Başqa işə, xidmətə, yere təyin etmək, qoymaq.
II.keçirmək>[kim] [kimi] [kime]
Ör.(O) _[kim] Uşağı _[kimi] musiqi məktəbinə _[kime] keçirdi.
- A5 I. keçirmək₂: Maşın vs-nin iş üsulunu, xarakterini dəyişdirmək.
II.keçirmək>[kim] [kimi]
Ör.(Sen) _[kim] Zavodu_[kimi] yeni iş üsuluna keçir.
- A6 I. keçirmək₂: Heyata keçirmək, yerinə yetirmək, icra etmək.
II.keçirmək>[kim] [kimi]
Ör. (O) _[kim] İclası_[kimi] keçirdi.
- A8 I. keçirmək₃: Bir şeyi (mülkü, hüququ və s.) rəsmi yolla başqasına vermək, onun adına yazdırmaq
II.keçirmək>[kim] [kimi][kime]
Ör.(O) _[kim] Evi_[kimi] oğlunun adına_[kime] keçirdi.
- A9 I. keçirmək₂: Bir şəxsin duyduğu heyecan vs. hissələri bildirir.
II.keçirmək>[kim] {ne} tamamlayıcı
Ör.(Ben) _[kim]- Çox cavan idim, hayacan_{ne} keçirirdim. A.Şaiq.
- A10 I. keçirmək₂: Bir müddət bir yerdə yaşamaq, olmaq, qalmaq.
II.keçirmək>[kim] [kimde]
Ör. [Turxan bəy:] [Cemil bəy]_[kim] ..Borjoma gəlmiş, yorğunluğunu çıxarmaq üçün yazı orada_[kimde] keçirəcəkmiş. H.Cavid .
- A11 I. keçirmək₂: Bir şəxsin halın, vəziyyətini bildirir.
II.keçirmək>[kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. (O) _[kim] Ağır həyat _{ne} keçirir.

- A12 I. keçirmək₃: Vaxtının bir hissəsini bu veya başqa bir şeye hesr etmək və ya istifadə etmək.
II.keçirmək>[kim] [kimi] {kimde}tamamlayıcı
Ör. (O) [kim] Vaxtının çoxunu[kimi] ışda{kimde} keçirir.
- A13 I. keçirmək₂: xüs. Keçiricilik (istilik, elektrik, ses və s.), keçirme qabiliyyətinə malik olmaq.
II.keçirmək>[kim] {ne}tamamlayıcı
Ör. Izolyatorlar[kim] elektrik{ne} keçirmir.
- A15 I. keçirmək₂: mac. Çekmek, görmək, başına gəlmək.
II.keçirmək>[kim] {ne}tamamlayıcı
Ör.(O) [kim] Xastalik{ne} keçirir.
- A16 I. keçirmək₂: Qəbul etdirmək, təsdiq etdirmək; bir şeyin qəbuluna, təsdiqinə, tətbiqinə nail olmaq
II.keçirmək>[kim] [kimi]
Ör. (O) [kim] Taklifi[kimi] keçirtdi.

KEÇİRMƏK II

- A1 I. keçirmək: Söndürmək.
II.keçirmək>[kim] [kimi]
Ör. Xasay[kim] gah taxılı yolub atır, gah taxılın içindəki qatır-quyruğu ilə alov[kimi] döyüb keçirirdi. Ə.Vəliyev.

KEÇMƏK I

- A1 I. keçmək₁: Hərəkət edərək, yeriyərək, addımlayaraq irəliləmək, yer dəyişmək, ötüb gətmək.
II.keçmək>[kim]
Ör. - Küçə ilə bir hambal, bir tay [kim] dalınca keçir. C.Məmmədquluzadə.
- A3 I. keçmək₂: Ayaq və ya miniklə ötüb keçmək, yeriyərək bir şeyi arxada buraxmaq.
II.keçmək> [kim] [kimi]
Ör. (Biz) [kim] Mən əzab və əziyyətlə Ləkər çayını[kimi] keçdik.(Ə T XT)
- A4 I. keçmək₂: Sərhəd, mərz vs'ni addamaq, aşmaq, addayıb keçmək.
II.keçmək>[kim] [kimi]
Ör.- Bilirsən da, dünyanın qoşunlarımız[kim] Almaniyanın sərhədini[kimi]

- keçdi! M.Hüseyn. .
- A5 I. keçmək₂: Bir şeyin üstü veya içi ile yeri yerək, gederek onu arxada buraxmaq.
II.keçmək>[kim] [kimden]
Ör.(Sen)_[kim] - Keçma namard körpüsündan,_[kimden] qoy aparsın su sani.
(Ata. sözü).
- A6 I. keçmək₂: Yaşadığı, olduğu yeri deyişmek, öz yerini deyişmek.
II.keçmək>[kim] [kime]
Ör.[Çopo:] Yaşayış şaraiti fanalaşdığı üçün Camasb ailasini va aqrabalarım götürarak Aran_[kim] ölkasına_[kime] keçir. Çemenzeminli.
- A7 I. keçmək₂: Vezifesini, senetini, işini, yaxud iş yerini, oxuduğu yeri deyişmek.
II.keçmək>[kim] [kime]
Ör.(O)_[kim] Tarix fiakültasına_[kime] keçdi.
- A8 I. keçmək₂: Bir sin- fi (kursu) bitirerek sonrakma daxil olmaq.
II.keçmək>[kim] [kime]
Ör. Eldar_[kim] beşinci sinfi bitirib altıya_[kime] keçir. İ.Əfendiyev.
- A9 I. keçmək₂: Olduğu yeri terk edib başqa yere çekilmek, girmek, daxil olmaq, içeri girmek.
II.keçmək>[kim] [kime]
Ör. Qarı_[kim] man sarıdan arxayın olub, öz otağına_[kime] keçdi. M.Hüseyn.
- A10 I. keçmək₂: Birisini terk ederek başqasına qoşulmaq, onunla birleşmek.
II.keçmək>[kim] [kime]
Ör.(O)_[kim] Düşman tarafına_[kime] keçdi.
- A12 I. keçmək₂: dan. Bir teşkilata, demeye qebul olunmaq, daxil olmaq, girmek, üzv olmaq.
II.keçmək>[kim] [kime]
Ör.(Ben)_[kim] Partiyaya_[kime] keçdim.
- A13 I. keçmək₃: Terzi-hereketini deyişmek, başqa cür hereket etmeye başlamaq.
II.keçmək>[kim] [kime] [kimden]
Ör. (Biz)_[kim] Müdafiadan_[kimden] hücuma_[kime] keçdik.

- A14 I. keçmək₂: Bir şeyin yerine başqasını tətbiq etməyə başlamaq.
II.keçmək>[kim] [kime]
Ör. Müsaibim_[kim] birdən rus dilinə _[kime] keçdi.
- A16 I. keçmək₂: Yer tutmaq, bir yerde qərar tutmaq, dayanmaq.
II.keçmək>[kim] [kime]
Ör. Usta _[kim] dazgahın arxasına_[kime] keçdi.
- A17 I. keçmək₁: Müəyyən həddi ötmək, ötüb keçmək.
II.keçmək>[kim]
Ör. Vaxt_[kim] keçir, artıq; Çökəcək dağlara yenə qaranlıq. Z.Xəlil.
- A18 I. keçmək₁: Ötüb-keçmək, başa çatmaq (vaxt haqqında).
II.keçmək>[kim]
Ör. Günlər_[kim] keçir, həftələr dolanır, aylar başa çatır. "M.N.İtif"
- A19 I. keçmək₁: Gəlib keçmək ötmək.
II.keçmək>[kim]
Ör. Şaxta vurmayacaq göy zəmiləri; Qış_[kim] gəlib keçəcək bir bahar kimi.
S.Vurğun.
- A20 I. keçmək₂: Cəريان etmək, müəyyən müddət bir yerde qalmaq, olmaq.
II.keçmək>[kim] [kimdə]
Ör. Dabbağ qaribə bir adam idi. Onun qırx illik ömrünün yarısı_[kim] məhəbətlərdə və sürgünlərdə_[kimdə] keçmişdi. M.İbrahimov.
- A22 I. keçmək₂: Məşğul olmaq, öyrənmək.
II.keçmək>[kim] [kimi]
Ör. Onlar_[kim] şahid olub millatımıza; Casarat darsini_[kimi] təlim keçdilər.
B.Vahəbzadə
- A23 I. keçmək₂: Davam edərək müəyyən nəticə ilə bitmək, sona çatmaq.
II.keçmək>[kim] [Z Ö]
Ör. Məşğələ_[kim] çox maraqlı_[Z.Ö] keçdi.
- A24 I. keçmək₂: Bir şeyin (oxumağın, təlimin, müalicənin və s.) müddətini başa vurmaq, yerinə yetirmək.
II.keçmək>[kim] [kimi]
Ör. (Ben) _[kim] Müalicə kursu_[kimi] keçdim.

- A25 I. keçmək₂: Oxumaq, öyrənmək.
II.keçmək>[kim] [ne]
Ör.(O)_[kim] Dars_[ne] keçdi.
- A28 I. keçmək₂: Ötmək, ötüb keçmək, geriye buraxmaq.
II.keçmək>[kim] [kimi]
Ör.Şagird_[kim] ustasını _[kimi] keçdi.
- A29 I. keçmək₁: Uçub getmək, uçaraq ötmək.
II.keçmək>[kim]
Ör.- Hardanbir kandin üzərindən durna dastaları_[kim] keçirdi.
Ə.Məmmədخانlı.
- A30 I. keçmək₁: Yox olmaq, çəkilmək.
II.keçmək>[kim]
Ör. Başının ağrısı_[kim] keçdi.
- A31 I. keçmək₁: Kəsmək, kəsilmək, dayanmaq, nəhayətlenmək.
II.keçmək>[kim]
Ör. Fırtına_[kim] keçdi.
- A32 I. keçmək₂: Birisinin sərəncamma, ixtiyarına verilmək, birinə çatmaq, onun malı olmaq
II.keçmək>[kim] [kime]
Ör. Mülk_[kim] varisların ixtiyarına_[kime] keçdi.
- A33 I. keçmək₂: Birindən o birinə sərəncam etmək (adət, ənənə, xasiyyət və s. haqqında).
II.keçmək>[kim] [kimdən]
Ör. Anasının dediyinə görə, musiqi və şeir havası [Şirzadə] atası Qasım_[kim] Kəngərli_[kimdən] keçmişdir. M.İbra- himov
- A34 I. keçmək₂: Eyni mənada xəstəlik haqqında.
II.keçmək>{kim}tamamlayıcı [kime]
Ör.Qızılca_[kim] uşağa_[kim] keçdi.
- A36 I. keçmək₂: Yayılmaq, başqalarını əhatə etmək.
II.keçmək>{kim}tamamlayıcı [kime]
Ör.Yanğın _[kim] qonşu evlərə_[kime] keçdi.

- A37 I. keçmək₂: Tesir etmək, nüfuz etmək, işləmək.
II.keçmək>{kim}_{tamamlayıcı} [kime]
Ör.Şaxta (soyuq) _{kim} adamin iliyina_[kime] keçir.
- A38 I. keçmək₂: Yoxlamaya, müayinəyə və s. uğramaq.
II.keçmək>[kim] [kimden]
Ör.(Ben) _[kim] Müayinadan_[kimden] keçdim.
- A39 I. keçmək₂: Bağışlamaq, serfi-nezer etmək, efv etmək
II.keçmək>[kim] [kimden]
Ör.(Ben) _[kim] Mana etdiyin pislikdan_[kimden] keçiram.
- A40 I. keçmək₁: Müzakirə, ses verme neticesində qəbul olunmaq, təsdiq edilmək, seçilmək.
II.keçmək>[kim]
Ör. Namizad_[kim] keçmədi.
- A41 I. keçmək₂: Deyişmək (paltar, geyim və s. haqqında).
II.keçmək>[kim] [kime]
Ör.(O) _[kim] Qış paltosuna_[kime] keçir.
- A42 I. keçmək₂: Güzeşt etmək, bağışlamaq, evezini isteməmək, vaz keçmək, serfi-nezer etmək.
II.keçmək>[kim] [kimden]
Ör. [Ağa Merdan:] Amma Hacı Qafurun arvadı_[kim] otuz min tündandan_[kimden] keçir. M.F.Axundzadə.
- A43 I. keçmək₂: Feda etmək, el çəkmək.
II.keçmək>[kim] [kimden]
Ör.(O) _[kim] Manafeyindən_[kimden] keçdi.
- A44 I. keçmək₁: Yaramaq, qüvvədə olmaq, təsirde olmaq.
II.keçmək>[kim]
Ör.Onun hökmü _[kim] daha keçmir.
- A45 I. keçmək₂: İnkər formasında: keçməmək, keçə bilməmək birinə hörməti olduğuna görə onun xilafına iş görməmək
II.keçmək>[kim] [kimden]
Ör. (O) _[kim] [Sefer bey:] Görünür ki, Qonça xanıma [Molla Abış] özü də vurulubdur. Ancaq mandan_[kimden] keçə bilməyir. B.Talıblı.

- A47 I. keçmək₂: Keçib-gətmək şəklində ötüb getmək.
 II.keçmək>[kim] [kimden]
 Ör.Xadicagilin faytonları_[kim] buradan_[kimden] keçib-gedəcəkdi.
 S.Hüseyn;
- A48 I. keçmək₁: Yox olmaq, silinib getmək, yaddan çıxmaq, unudulmaq.
 II.keçmək>[kim]
 Ör. [Toğrul:] Bunların hamısını bir tarafa qoy, mana tana vurma, bu yaharın üstündə çoxpahlavanlar oturubdur. ..Bunların hamısı_[kim] keçib-gedar, sən də keçib-gedəcəksən. M.S.Ordubadi.

KEÇMƏK II

- A1 I. keçmək₁: Sönmək.
 II.keçmək>[kim]
 Ör.Lampa_[kim] keçdi.

KEFLƏNMƏK

- A1 I. keflənmək₁: İçib mest olmaq, kefli hala düşmək; serxoşlanmaq.
 II.keflənmək>[kim]
 Ör. Çoxları_[kim] mey içdi meyxanalarda; Kefiləndi, amma ki, Xayyam olmadı. M.Rahim.

KEFSİZLƏMƏK

- A1 I. kefsizləmək₁: Yüngül xəstələnmək, naxoşlamaq, azarlamaq.
 II.kefsizləmək>[kim]
 Ör.Uşaq_[kim] kefsizləşir.

KEYİMƏK

- A1 I. keyimək₁: Hərəkət qabiliyyətini itirmək, qurumaq, çəng olmaq, keyləşmək.
 II.keyimək>[kim]
 Ör. [Selbinin] ayağı_[kim] əla keyimişdi ki, barmaqlarım kassaydılar xə- bəri olmazdı. Ə.Vəliyev.
- A2 I. keyimək₁: Hiss və derk etmə qabiliyyətini itirmək, donub qalmaq, quruyub qalmaq; kütləşmək, süstləşmək.
 II.keyimək>[kim]

Ör.Şeir adı eşidanda cami vücuda_[kim] keyidi, başını fırlanmağa başladı.
Çemenzeminli.

A3 I. keyimək₁: Azalmaq, zəifləmək, keçmək.

II. keyimək>[kim]

Ör. Ağrısı_[kim] bir az keyimişdi.

KƏDƏRLƏNMƏK

A1 I. kədərnlənmək₁: Kədere batmaq, qəmclənmək, qüssələnmək, çox meyl olmaq.

II. kədərnlənmək>[kim]

Ör. - Sabir_[kim] düşünür, kədərənir, dərslərini hazırlamağa çalışırdı.

S. Rehimov.

KƏFƏNLƏMƏK

A1 I. kəfənlənmək₂: Meyiti kəfəne bürümək, kəfəne tutmaq.

II. kəfənlənmək>[kim] [ne]

Ör. Salim_[kim] [qocam]_[ne] mafiya qoydu, yudu, kəfiyyəni, həmin dediyi gül ağacının dibində basdırdı. (Nağıl).

KƏFLƏNMƏK

A1 I. kəflənmək₁: Qaynadılan zaman köpüklə örtülmək.

II. kəflənmək>[kim]

Ör. Ət_[kim] kəfiləndi.

KƏHİLDƏMƏK

A1 I. kəhildəmək₁: mah. Çətinliklə, tövşüye-tövşüye nəfəs almaq; ləhləmək, tövşümək.

II. kəhildəmək>[kim]

Ör. Kişi_[kim] kəhildəyib yerində eşələndi, kürakları bir də səslənib xırıltıdaşanda nəfəsi genişləndi. B. Bayramov.

KƏHRİMƏK

A1 I. kəhrimək₁: mah. Qocalmaq, qartlaşmaq.

II. kəhrimək>[kim]

Ör. Ağac_[kim] kəhrimişdir.

KƏKƏLƏMƏK

- A1 I. kəkələmək₁: Damşarken bezi sesleri qeyri iradi tekrar edərək çətinliklə da- nışmaq.
II.kəkələmək>[kim]
Ör.Qızı elçilər danışdırırlar ki, görsünlər, qız_[kim] kar deyil, eşidirmi, lal deyil və kakalamir. R.Əfəndiyev.
- A2 I. kəkələmək₁: Ne deyəceyini bilməyib dili çaşmaq, dili söz tutmamaq, qırıq- qırıq danışmaq.
II.kəkələmək>[kim]
Ör. Burada müqəssir_[kim] kakaladı və cavab verə bilmədi. H.Nezerli.
- A3 I. kəkələmək₁: Kekeleyərək, dili dolaşa-dolaşa, çaşa-çaşa, dili topuq çala-çala.
II.kəkələmək>[kim]
Ör.-E -e!- deyə oğlan_[kim] kekeledi.(N)

KƏKƏLƏNMƏK

- A1 I. kəkələnmək₂: Xoruzlanmaq.
II.kəkələnmək>[kim] [kime]
Ör. [Şahperi:] Bura bax! Özün_[kim] da manim üstüma_[kime] kakalanma!
B.Bayramov.

KƏLƏKLƏMƏK

- A1 I. kələkləmək₂: dan. Kelek gəlmək, aldatmaq.
II.kələkləmək>[kim] [kimi]
Ör.(Ben)_[kim] [Meşədi İbad:] Görüm hamamçım_[kimi] bir növ kalaklaya bilərəmmi? Ü.Hacıbəyov.

KƏLLƏLƏMƏK

- A1 I. kəllələmək₁: Kelle ilə döyüşmək, kelle ilə vurmaq.
II.kəllələmək>[kim]
Ör.Qoçlar_[kim] bir-birini kallaladılar.

KƏMƏRLƏMƏK

- A1 I. kəmərləmək₂: Kemerindən yapışmaq, belindən yapışmaq, yere yıxmaq, kemerindən (belindən) yapışıb yere yıxmaq (vurmaq).
II.kəmərləmək>[kim] [kimi]

Ör. Pahlavan_[kim] raqibini_[kimi] kamarladi.

KƏPƏKLƏMƏK

A1 I. kəpəkləmək₂: Kepek vurmaq, kepek qatmaq.

II.kəpəkləmək>[kim] [kimi]

Ör.(O)_[kim] Samanı_[kimi] kapakladi.

KƏPİTKƏLƏMƏK

A1 I. kəpitkələmək₂: xüs. dan. Kəpitke ilə qapamaq, kəpitke tıxamaq (bax kapitka)

II.kəpitkələmək>[kim] [kimi]

Ör.(O)_[kim] Deşikləri_[kimi] kəpitkeledi.

KƏRKİLƏMƏK

A1 I. kərkiləmək₂: Kerki ilə yonmaq.

II.kərkiləmək>[kim] [kimi]

Ör.(Sen)_[kim] Taxtanı_[kimi] karkila.

KƏRTMƏK

A1 I. kərtmək₂: Kert, kertik açmaq.

II.kərtmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Ağacı_[kimi] kartti(ağaca kert vurmaq, diş-oyuq açmaq).

KƏSƏKLƏŞMƏK

A1 I. kəsəkləşmək₁: Kesək olmaq, keseye çevrilmək, qalıb kesək halında berkişmək.

II.kəsəkləşmək>[kim]

Ör. Palçıq_[kim] qalıb kasaklaşdı.

KƏSİFLƏŞMƏK

A1 I. kəsifləşmək₁: Kesif olmaq, kesifliyi artmaq; qatılaşmaq, tutqunlaşmaq, qelizleş- mek.

II.kəsifləşmək>[kim]

Ör. Axşamın maxmar qaranlığı_[kim] getdikca kasifləşir. İ.Əfəndiyev.

KƏSİŞMƏK

A1 I. kəsişmək₁: Bir nöqtədə bir-birini kəsmək, birbirinin üstünə düşmək.

II.kəsişmək>[kim]

Ör.Damiryol xatları_[kim] kəsişmir.

- A2 I. kəsişmək₁: riyaz. Bir-birini qet etmək, kesmək.
II.kəsişmək>[kim]
Ör. Kəsişən (f.is.) xatlar._[kim]
- A3 I. kəsişmək₁: qarş. Razılığa gəlmək, müəyyən bir qərara gəlmək;
razılaşımaq, uzlaşmaq.
II.kəsişmək>[kim]
Ör. - [Hacı Rüstəm]_[kim] bazara gündə yüz taks qoysunlar, danışıb
kəsişməyə idi, yarım girvanka soğan da almazdı. Ə.Haq- verdiyev

KƏSKİNLƏŞMƏK

- A1 I. kəskinləşmək₁: İtilənmək.
II.kəskinləşmək>[kim]
Ör. Nigarançılığın göyertisi_[kim] gətdikcə kəskinləşirdi(A D A L)
- A2 I. kəskinləşmək₁: Daha da şiddətlənmək, artmaq, güclənmək.
II.kəskinləşmək>[kim]
Ör. Şaxta_[kim] bir az da kəskinləşmişdi. M.İbrahimov.
- A3 I. kəskinləşmək₁: Daha da kəskin olmaq, gərgin olmaq; gərginləşmək.
II.kəskinləşmək>[kim]
Ör. Münasibətləri_[kim] kəskinləşdi.

KƏSMƏK

- A1 I. kəsmək₂: Kəsərti vasitəsilə bütövdən bir hissə ayırmaq; bölmək,
parçalamaq.
II.kəsmək> [kim] [kimi]
Ör. (Biz)_[kim] Ağacın budağını_[kimi] kəsdik.
- A2 I. kəsmək₁: Öz vəzifəsini görmək (kəsici, iti şey haqqında).
II.kəsmək> [kim]
Ör. Balta_[kim] kəsmir.
- A3 I. kəsmək₂: Kəsən aletlə yarmaq, yaralamaq.
II.kəsmək> [kim] [kimi]
Ör. (Onlar)_[kim] On bir nəfərin isə əl və ayaqlarını_[kimi] kəsdilər. (1905-
1906-cı İ E M D)

- A4 I. kəsmək₂: Kesen aletle ucunu almaq, kesib götürmək
II.kəsmək>[kim] [ne]
Ör. (O) [kim] Dırnaq [ne] kasdi.
- A5 I. kəsmək₂: Kesib atmaq, kesib götürmək (cərrahiyyə emeliyyatı zamanı)
II.kəsmək> [kim] [kimi]
Ör. (Onlar) [kim] Baş barmağını [kimi] kasdilar.
- A6 I. kəsmək₂: Boğazlamaq, başını bedenindən ayırmaq.
II.kəsmək> [kim] [ne]
Ör.(O) [kim] Toyuq [ne] kasdi.
- A7 I. kəsmək₂: Tekerleri ilə üzmək, kesib aralamaq (qatar, tramvay vs. haqqmda).
II.kəsmək>[kim] [kimi]
Ör. Tramvay [kim] oğlanın sol qıçını [kimi] kasdi.
- A9 I. kəsmək₂: Bedeni sıxan bir şeyden ağrı hiss etmək.
II.kəsmək> [kim] [kimi]
Ör. Toqqa [kim] belimi [kimi] kasir.
- A10 I. kəsmək₂: Qısaltmaq, gödeltmək.
II.kəsmək>[kim] [kimi]
Ör. (O) [kim] Saçını [kimi] kasdi.
- A11 I. kəsmək₂: Şiddətli tesir etmək, keskin ağrı vermek, göynətmək.
II.kəsmək> [kim] [kimi]
Ör.Soyuq[kim] adamı [kimi] kasir.
- A12 I. kəsmək₂: Dayandırmaq, saxlamaq, son vermek, daha davam etdirməmək.
II.kəsmək> [kim] [kimi]
Ör. Uşaq [kim] qorxusundan darhal ufiultusunu [kimi] kasdi. Mir Celal.
- A13 I. kəsmək₂: Qabağını kasmak qarşıma çıxmaq, getməyə qoymamaq, dayandırmaq.
II.kəsmək>[kim] [kimi]
Ör. (Onlar) [kim] Korun qabağını [kimi] aliağaclı kasmazlar. (Ata.sözü).
- A14 I. kəsmək₂: Daha verməmək, məhrum etmək, istifadəsini dayandırmaq.
II.kəsmək> [kim] [kimi]
Ör. (Onlar) [kim] Suyu [kimi] kasdiler.

- A15 I. kəsmək₂: Bir yeri tutub dayanmaq.
II.kəsmək> [kim] [kimi]
Ör. - Şaharin darvişlari, dilançilari, seyid va mollaları [kim] tamamilə yolun sağını va solunu [kimi] kəsmişdi(lar). M.S.Ordubadi.
- A16 I. kəsmək₁: Ara vermek, dayanmaq, sakitləşmək.
II.kəsmək>[kim]
Ör. Sulu qar [kim] kəsmişdi. Ə.Əbülhesen.
- A17 I. kəsmək₁: Sakitləşdirmək, dayandırmaq, nehayət vermek.
II.kəsmək> [kim]
Ör. Yüngül, sarin meh asir; Yağmur [kim] birdən kasir. A.Sehhet.
- A18 I. kəsmək₂: Örtmək, mane olmaq, qabağmı tutmaq.
II.kəsmək> [kim] [kimi]
Ör. Enmaya başladı Boranlı dağı; Qayalıq, ağaclıq [kim] kəsmişdi yolu [kimi].A.Şaiq.
- A19 I. kəsmək₂: Kesici bir şeylə öldürmək.
II.kəsmək> [kim] [kimi]
Ör. [Mehbus- lar:] Bir-bir kasacak, ağa darviş [kim] , bizi [kimi] Mas- tavar. U.Hacıbeyov.
- A20 I. kəsmək₃: Ceza təyin etmək, ceza vermek.
II.kəsmək>
Ör. (Onlar) [kim] - [İsmayıl:] Karima [kime] yeddi il Sibir [ne] kəsdilər, göndərdilər getdi. Ə.Haqverdiyev
- A21 I. kəsmək₂: Qırmaq, doğramaq.
II.kəsmək> [kim] [kimi]
Ör. (Onlar) [kim] [Kendli:] Ağa, manim öz alimlə akib-becardiyim badamlığı [kimi] kəsirlər. Mir Celal.
- A22 I. kəsmək₂: Ağacın, meynenin və s.-nin quru və artıq hissələrini qırmaq; budamaq.
II.kəsmək> [kim] [kimi]
Ör. (Ben) [kim] Meynalari [kimi] kəsdim.

- A23 I. kəsmək₂: Her hansı bir sebebe görə tutmaq, saxlamaq, verməmək (emək haqqının, maaşım bir hissəsini, ya hamısını)
II.kəsmək> [kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör. (Biz)_[kim] Maaşını {kimi} kəsdik.
- A24 I. kəsmək₂: Qət etmək, üzmək (əlaqəni, münasibəti).
II.kəsmək> [kim] [kimi]
Ör. Nadansa kəndlilər_[kim] [Hacı Sultanla] alış-verişlərini [kimi] kəsdilər.
S.Hüseyn.
- A25 I. kəsmək₂: Qelibe tökmək və ya döyməklə hazırlamaq.
II.kəsmək> [kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Karpic_[ne] kəsdi.
- A26 I. kəsmək₂: Pul haqqında.
II.kəsmək> [kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Pul {ne} kəsdi.
- A27 I. kəsmək₂: Boyuna, bedeninə görə ölçüb biçmək
II.kəsmək> [kim] [ne]
Ör. (Ben)_[kim] Paltar [ne] kəsdim.
- A28 I. kəsmək₂: Çeperləmək, hasarlımaq, ayırmaq, aram hasar (barı, arakesmə) ilə bölmək
II.kəsmək> [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Otağı [kimi] ortadan kəsdi.
- A29 I. kəsmək₂: Bir işi görüb başa çatdırmaq, tamamlamaq.
II.kəsmək> [kim] [kimi]
Ör.- Qaranfiil [kim] xala corabların ikisinin də dabanını [kimi] toxuyub kəsdi.
- A30 I. kəsmək₂: Oğurlamaq, yarmaq.
II.kəsmək> [kim] [kimi]
Ör. (Biz)_[kim] Bir gün lotubaşı dedi ki, galin gedək, padşahın xazinasını [kimi] kasak. “Aşiq Qerib”.
- A31 I. kəsmək₂: Qarşısına almaq, toxtatmaq, dayandırmaq
II.kəsmək> [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Ağrını [kimi] kəsdi.

A33 I. kəsmək₂: dan. Ağır tesir etmək, çox toxunmaq, yandırmaq.

II.kəsmək> [kim] [kimi]

Ör. Bu söz [kim] mani [kimi] kasdı.

A34 I. kəsmək₂: köhn. Sünnet etmək.

II.kəsmək> [kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Uşağı [kimi] kasdı.

KƏSMİKLƏŞMƏK

A1 I. kəsmikləşmək₁: Kəsmik halına düşmək.

II.kəsmikləşmək>[kim]

Ör. Süd [kim] kəsmikləşdi.

KƏTMƏNLƏMƏK

A1 I. kətmənləmək₂: Kətmənlə alacağı təmizləmək, yaxud kəsəkləri xırdalamaq, torpağı yumşaltmaq.

II.kətmənləmək>[kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Sahani [kimi] kətmənlədi.

KİCƏMƏK

A1 I. kicəmək₂: Öcəşmək, sataşmaq.

II.kicəmək>[kim] [kimlə]

Ör. [Meşedi İmamqulu:] Əda, [kim] balka darvazanın qabağında uşaqlarla [kimlə] kicədin, orada düşdü? Çəmənlə- zəminli.

KİÇİLMƏK

A2 I. kiçilmək₁: Getdikcə kiçik görünmək, balacalaşmaq.

II.kiçilmək>[kim]

Ör. Müəllim [kim] uzaqlaşdıqca kiçilir, kiçildikcə fərq edilma- yacaq bir hal alırdı. S.Hüseyn.

A3 I. kiçilmək₁: Vəzifəce, rütbece alçalmaq; hörmətdən, nüfuzdan düşmək.

II.kiçilmək>[kim]

Ör. [Xəce Nizam:] San [kim] kiçilsən də, böyüsan də; Hətta qopsa zülmat; Yəni parlar o zaka!.. H.Cavid.

A4 I. kiçilmək₁: Yaltaqlanmaq, özünü alçalmaq, alçalmaq.

II.kiçilmək>[kim]

Ör. O, divanxanada harkasa_[kim] kiçilir, har kasin üzünə gülür.. H.Nezerli.

KİFAYƏTLƏNMƏK

- A1 I. kifayətlənmək₂: Özünü temin olunmuş hesab etmək, razı qalmaq, qane olmaq; qenaetlenmek
II.kifayətlənmək>[kim] [kimle]
Ör. Şahid Siracəddin Əfəndiyevin dediyi məlumatdan aydın olur ki, ermənilər_[kim] insanları təkcə oldurməklə_[kimle] kifayətlənmirdilər, onlar qadın və kişi meyidləri üzərində xüsusi vəhşiliklər törədirdilər, öz əməllərinə baxıb həzz alırdılar, azyaşlı uşaqlara və qadınlara paz calırdılar.(1918-ci İ Q)
- A2 I. kifayətlənmək₂: Müeyyen bir çərçivədə qalmaq, bir şeyi kafi hesab etmək.
II.kifayətlənmək>[kim] [kimle]
Ör.Ancaq Camila,_[kim] yalnız [Mirza- ğanrın] üzünə gülümsamakla_[kimle] kifayatlandı.S.Hüseyn.

KİFİRLƏŞMƏK

- A1 I. kifirləşmək₁: Gözelliğini itirmək, eybecerləşmək, çirkinləşmək.
II.kifirləşmək>[kim]
Ör. QIZ_[kim] böyüdükca kifirlaşırdı.

KİFLƏNMƏK

- A1 I. kiflənmək₁: Üzü kiflə örtülmək, kif atmaq, kif bağlamaq.
II.kiflənmək>[kim]
Ör. Qaranfiil xala Camal amiya dörd iri fiatir uzadaraq: Bunları tak- tak qoy, çünki çim _[kim] süddə yoğurmuşam, kifilana bilar. Ə.Veliyev.

KİLİDLƏMƏK

- A1 I. kilidləmək₂: Kilidle bağlamaq.
II.kilidləmək>[kim] [kimi]
Ör. Maşadibay_[kim] birdən qalxıb kabinetinin qapısını _[kimi] kilidlədi.
M.Hüseyn.

KİLKƏLƏNMƏK

- A1 I. kilkələnmək₁: Kilke düşmək, düyün düşmək, pırtlaşmaq.
 II.kilkələnmək>[kim]
 Ör. [Arvadm] saçları [kim] pırtlaşıb kilkalanmış, üstü-başı parça-parça olmuşdu. (Qezetlerden).

KİMYALAŞDIRMAQ

- A1 I. kimyalaşdırmaq: Kimyanın və maddeleri kimyevi üsulla işleme
 Üsullarını nailiyyetlerini texnikada, senayede və kend teserrüfatında tetbiq etmək
 II.kimyalaşdırmaq>[kim] [kimi]
 Ör. Kand[kim] tasarrüfatını[kimi] kimyalaşdırır.

KİNOLAŞMAQ

- A1 I. kinolaşmaq₁: Kinofilmleri nümayiş etdirmək üçün lazımi avadanlıqla temin etmək, edilmək.
 II.kinolaşmaq>[kim]
 Ör. Kand[kim] kinolaşdı.

KİPLƏMƏK

- A1 I. kipləmək₂: Kip qapamaq, kip bağlamaq; möhkəmlətmək, berkitmək.
 II.kipləmək>[kim] [kimi]
 Ör. (Sen) [kim] Deşiyi[kimi] kipla.

KİRƏLƏMƏK

- A1 I. kirələmək₂: Kire ilə tutmaq, kire etmək; kirayələmək.
 II.lkirələmək>[kim] [ne]
 Ör. (O) [kim] Ev[ne] kiraladı.

KİRİMƏK

- A1 I. kirimək₁: Sesini kesmək, susmaq, dinmemək.
 II.kirimək>[kim]
 Ör. Uşaqlar[kim] kiridilər.
- A2 I. kirimək₁:
 II.kirimək>[kim]
 Ör. Göyün üzü[kim] ağladıqdan sonra kirimiş və gülməyə başlamış uşaq gözlarına banzayirdi. Ə.Veliyev

KİRKİTLƏMƏK

- A1 I. kirkitləmək₂: Kirkitle ilmeklerini sıxlaşdırmaq, kirkit vurmaq.
 II.kirkitləmək>[kim] [kimi]
 Ör.(O) [kim] Xalçanı[kimi] kirkitladi.

KİRLƏNMƏK

- A1 I. kirlənmək₁: Çirklenmek, kirli hala gelmek.
 II.kirlənmək> [kim]
 Ör. Ust-başı[kim] kirlandi.

KİRŞANLAMAQ

- A1 I. kirşanlamaq₂: Üze, yanağa kirşan sürtmek.
 II.kirşanlanmaq>[kim] [kimi]
 Ör.(Onlar) [kim] [Qetibenin] çöhrasını Bağdad və Xorasanın ağ marmar rangli kirşanları[kimi] ilə kirşanladılar. M.S.Ordubadi.

KİŞİLƏNMƏK

- A1 I. kişilənmək₂: Kekelenmek, xoruzlanmaq, cesaretlenmek, üstüne qabarmaq.
 II.kişilənmək>[kim] [kime]
 Ör. [Hacı:] Demak ki, Sultanali tak mani söyür, ya Maşadı[kim]

KİŞİLƏŞMƏK

- A1 I. kişiləşmək₁: Cismen yetkinləşmək, möhkəmlenmək, tamamilə boya-başa çatmaq, yekelmək.
 II.kişiləşmək> [kim]
 Ör. Ay kimsen?- deyə Mikola[kim] sesinə güc verib yaşına münasib olmayan bir tarzde kişileşdi. (A D A L)
- A2 I. kişiləşmək₁: Kişi xasiyyətli olmaq, kişi kimi olmaq.
 II.kişiləşmək>[kim]
 Ör. (Ben) [kim] Kişilərlə yoldaşlıq edib bir vazifa daşdığım üçün kişiləşmadim ki! M.S.Ordubadi.

KİŞNƏMƏK

- A1 I. kişnəmək₁: Kişnerti sesi çıxarmaq.
 II.kişnəmək>[kim]
 Ör. Kor at[kim] sahibinə yanaşb qamgin və titrak səsle ucadan kişnadi.

M.Hüseyn

A2 I. kişnəmək₁: At kimi ses çıxarmaq, qaqqıldamaq.

II.kişnəmək>[kim]

Ör. Uşaqlar gözlərini yumub-açınca gördülər ki, at örlüyünü qopardıb ilxıya tərəf gəlir, ilxıdakı erkək at_[kim] da şahə qalxıb kişnəyir.(Ç)

A3 I. kişnəmək₁: Uğultu sesi çıxarmaq; uğuldamaq.

II.kişnəmək>[kim]

Ör. Göy_[kim] kişnəyir.

KOKSLAŞMAQ

A1 I. kokslaşmaq₁: Koksa çevrilmək (daş kömür, torf və s.).

II.kokslaşmaq>[kim]

Ör. Bu kömür_[kim] yaxşı kokslaşır.

KOLLAMAQ

A1 I. kollamaq₂: Kolla örtmək, koldan çeper çəkmək.

II.kollamaq>[kim] [kimi]

Ör. (Sen)_[kim] Tayanın atı_[kimi] kolla.

KOLLEKTİVLƏŞMƏK

A1 I. kollektivləşmək₁: Kollektivləşmə heyata keçmək, kollektivin malı olmaq; kolxozda birleşmək.

II.kollektivləşmək> [kim]

Ör. Buna görə de emek_[kim] kollektivləşməli və istehsal vasitələri kollektivin elində olmalıdır(A D A L)

KOMALAMAQ

A1 I. komalamaq₂: Koma vurmaq, bir yere yığmaq, üst-üste yığmaq; qalaqlamaq, toplamaq

II.komalamaq>[kim] [kimi]

Ör. [Ələmdar]_[kim] dayirmi stolun üstü ilə sapalanan kağızları_[kimi] ali ilə sivrilib komaladı. S.Rehimov.

KOMPOSTLAŞDIRMAQ

A1 I. kompostlaşdırmaq₂: Komposterle işare vurmaq.

II.kompostlaşdırmaq>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Biletini_[kimi] kompostladı.

KONKRETLƏŞMƏK

- A1 I. konkretləşmək₁: Konkret hala düşmək, müəyyənləşmək, tam aydın şəkil almaq
 II.konkretləşmək>[kim]
 Ör. Hayatda hər kəsin eşitdiyi, özünə görə təsəvvür etdiyi və bəzən sövqi-təbii ilə dərk etdiyi bir məfihum_[kim] [Veys] üçün konkretləşdi.
 Ə.Əbülhəsən.

KONSERVLƏMƏK

- A1 I. konservləmək₂: Ərzağı konserv halına salmaq, konserv hazırlamaq.
 II.konservləmək>[kim] [kimi]
 Ör.(Sen)_[kim] Balıq_[kimi] konservlə.
- A2 I. konservləmək₂: xüs. Xüsusi surətdə işləməklə və xüsusi şəraitdə saxlamaqla xarab olmaqdan, korlanmaqdan qorumaq, mühafizə etmək.
 II.konservləmək>[kim] [kimi]
 Ör.(O)_[kim] Qanı_[kimi] konservlədi.

KONVEYERLƏŞDİRMƏK

- A1 I. konveyerləşdirmək₂: Konveyerlə təchiz etmək, konveyer sistemine keçirmək.
 II.konveyerləşmək>[kim] [kimi]
 Ör.(O)_[kim] İstehsalı_[kimi] konveyerləşdirdi.

KORLAMAQ

- A1 I. korlamaq₂: Xarab etmək, pis vəziyyətə salmaq, yaramaz hala salmaq; pozmaq.
 II.korlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (Sen)_[kim] - Sındırıb korlamısan; Oyuncaqları_[kimi] bir-bir. R.Rza.
- A2 I. korlamaq₂: Pisləşdirmək, xarablamaq, puça çıxarmaq, alt-üst etmək
 II.korlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. Mərdiməzar oğlu_[kim] mərdiməzar həyəndan gəldi isə, bütün işi_[kimi] korladı. Ü.Hacıbəyov.
- A3 I. korlamaq₂: Serfəsiz xərcləmək, sovurub dağıtmaq, puç etmək; sovurmaq.

II.korlamaq>[kim] [kimi]

Ör. - Yaşar_[kim] iki ayda iki min manatlıq malı_[kimi] korlamışdır.

C.Cabbarlı.

KORŞALMAQ

A1 I. korşalmaq₁: dan. Kütleşmək, itiliyini itirmək, küt olmaq.

II.korşalmaq>[kim]

Ör. Bu qılınc_[kim] ise çox korşalmışdı.(A D A L)

A2 I. korşalmaq₁: Mec. menada.Verimliliğin yitirilməsi.

II.korşalmaq>[kim]

Ör. Molla çox arxaymlıqla şahadat bar- mağını qaldırdı:Magar hafizaniz_[kim]

korşalıb mı? S.Rehimo

KORUXMAQ

A1 I. koruxmaq₁: mah. Sağalmaq, yaxşı olmaq.

II.koruxmaq>[kim]

Ör. Gal, iki gözümün ağıqarası; Koruxsun qalbimin balka yarası._[kim]

S.Rüstem.

KOTMULLANMAQ

A1 I. kotmullanmaq₁: Kotmul olmaq.

II.kotmullanmaq>[kim]

Ör.Süpürgə_[kim] kotmullandı.

KÖÇMƏK

A1 I. köçmək₃: Yaşayış yerini dəyişmək, bir yerden çıxıb başqa yere gəlmək, daşınmaq.

II.köçmək>[kim] [kimden] [kime]

Ör. (O)_[kim] Şahardan_[kimden] kanda_[kime] köçdü.

A2 I. köçmək₂: İqlim, yem və b. şəraitlə eləqədar olaraq yerini dəyişmək, bir yerden başqa yere (uçub) gətmək.

II.köçmək>[kim] [kime]

Ör. Quşlar_[kim] isti ölkələrə_[kime] köçdü.

A3 I. köçmək₂: Əre gətmək, gəlin gətmək.

II.köçmək> [kim] [ne]

Ör. (Sen)_[kim] Oğul toyu göresən, qız_[ne] köçüresən.(A QA D)

- A4 I. köçmək₁: Ölmək, dünyadan getmək.
 II.köçmək>[kim]
 Ör.Köçdü, heyf oldu, gözal [kim] Vaqif daxi düşməz ala: Bir siyah kirpik ucundan bağrımı dala-dala.. M.P.Vaqif.

KÖHNƏLMƏK

- A1 I. köhnəlmək₁: Çox işlənməkdən xarab olmaq, yıpranmaq, yararsız hala gəlmək.
 II.köhnəlmək>[kim]
 Ör.Ayaqqabı [kim]köhnəldi.
- A2 I. köhnəlmək₁: Çox qalmaqdan xarab olmaq, tezeliyini, teravətini itirmək, yaramaz olmaq
 II.köhnəlmək>[kim]
 Ör. Yağ (pen- dir) [kim] qalıb köhnəlibdir.
- A3 I. köhnəlmək₁: Vaxtı keçmək, debden düşmək, az işlənmək, az istifadə olunma günün tələblərinə cavab verməmək, bu gün üçün yaramamaq.
 II.köhnəlmək>[kim]
 Ör. İfadalar[kim] köhnəlibdir.

KÖKƏLMƏK

- A1 I. kökəlmək₁: Yaxşı yemək, beslənmək, qulluq edilmək nəticəsində kök halda gəlmək, ete-cana gəlmək.
 II.kökəlmək>[kim]
 Ör.Bu qoyunlar[kim] yaxşı kökəldi.

KÖKLƏMƏK I

- A1 I. kökləmək₂: Simli musiqi aletlərinin sesini simləri tənzimləmək, ya boşaltmaq yolu ilə tələb olunan tona salmaq, simlərinin ahəngini bir-birinə uyğunlaşdırmaq
 II.kökləmək>[kim] [kimi]
 Ör. (O) [kim]Baxşı cəld durur ayağa, kamançanı alır, çəkilib oturur dizi üstə, cibindən tikirtkə çıxarıb kəməni çəkir tikirtkəyə, qırılmış simlərin birini tez düyünləyir, simləri [kimi]yoxlayır, kökləyir, üzünü Qazançı kəndinə tərəf tutub, ah çəkir və ermənəcə deyir: "Ax sireli Muğuş bala".(D E)

KÖKLƏMƏK II

A1 I. kökləmək₂: Paltar biçildikdən sonra kesilmiş hisseleri iri tikişle bir-
birine quraşdırıb tikmək.

II.kökləmək>[kim][kimi]

Ör. (O)_[kim] Paltarı_[kimi] köklədi.

KÖKLƏŞMƏK II

A1 I. kökləşmək₁: Kök salmaq, kök atmaq, möhkəmlənmək, berkimək.

II.kökləşmək> [kim]

Ör. İllarca kökləşmiş olan bu adati_[kim] sonralardan targitmək olmur.

F.Ağazade

KÖLGƏLƏMƏK

A1 I. kölgələmək₁: Kölgə salmaq, kölgədə gizlətmək, kölgə etmək.

II.kölgələmək>[kim]

Ör. Gündüzlər_[kim] istinin dərdindən haman dəliyə girib kölgələnirdi.(N E)

A2 I. kölgələmək₂: Görünməz etmək, qabağım tutmaq, kölgələndirmək.

II.kölgələmək>[kim][kimi]

Ör. (O)_[kim] İsığlı_[kimi] kölgələr.

A3 I. kölgələmək₂: Qaranlıq etmək: dumanlatmaq.

II.Kölgələmək> [kim] [kimi]

Ör. Xatirələr_[kim] xayalını_[kimi] kölgələdi.

KÖMƏCLƏNMƏK

A1 I. kölgələnmək₁: Köməc bitkisi kimi yerin üzünə yayılmaq.

II.kölgələnmək>[kim]

Ör. Taxıl_[kim] köməcəlanmışdir.

KÖMÜRLƏŞMƏK

A1¹³⁵ I. kömürləşmək₁: Kömürə dönmək, kömür halına düşmək.

II.kömürləşmək> [kim]

Ör.

¹³⁵ “Kömürləşmək” fiilinin birinci anlam dəğişkesinə örnek bulunamamışdır ancak mantıksal isteminin tek olduğu söylenebilir.

- A2 I. kömürləşmək₁: Yandıqdan sonra kömürə çevrilmək.
 II.kömürləşmək> [kim]
 Ör. Köz_[kim] kömürləşdi.

KÖPBƏCƏLƏŞMƏK

- A1 I. köpbəcələşmək₁: dan. Kökəlmək, gonbullaşmaq.
 II.köpbəcələşmək> [kim]
 Ör. Uşaq_[kim] nayaxşı köpbəcaləşib?

KÖPƏŞMƏK

- A1 I. körəşmək₁: Deride xırda, qırmızı qabarıq, sızacaq emele gəlmək.
 II.körəşmək> [kim]
 Ör. Gicitkan daladığmdan alları_[kim] körəşir.
- A2 I. körəşmək₁: Köpmək, şişmək.
 II.körəşmək> [kim]
 Ör. Uşağın qarını_[kim] körəşdi.

KÖPMƏK

- A1 I. köpmək₁: Köp emele gəlmək; şişmək, qabarmaq, qalxmaq.
 II.köpmək> [kim]
 Ör. Torpaq_[kim] köpmüş, har yanda böyük-kiçikgölmaçalar amala gəlmişdi.
 H.Se- yidbeyli.
- A2 I. köpmək₁: Gəlmək, acımaq (xemir haqqında).
 II.köpmək> [kim]
 Ör. Xamir_[kim] köpdü.
- A3 I. köpmək₁: dan. zar. Yatmaq, yatıb qalmaq.
 II.köpmək> [kim]
 Ör. (Sen)_[kim]- [Qıssa:] Dağa gedirsən, evini yığışdır apar, getmirsən, yum ağzını, köp yerində. Mir Celal.

KÖPÜKLƏMƏK

- A1 I. köpükləmək₁: Köpük emele gəlmək, köpük etmək.
 II.Köpükləmək> [kim]
 Ör. Yağ_[kim] köpüklədi.

KÖPÜRMƏK I

- A1 I. köpürmək₁: Qabarıb köpüklenmək, qabarıb şişmək, kükremək.
II.köpürmək> [kim]
Ör. Daniz_[kim] köpürmüşdü.
- A2 I. köpürmək₁: Berk hirslenmək, coşmaq, özündən çıxmaq.
II.köpürmək>[kim]
Ör. (Q)_[kim] Bir anda köpürmüş, bir anda sönmüş; Xırçın amalların yadıma düşdü. M.Müşfiq.

KÖRÜKLƏMƏK¹³⁶

- A1 I. körükləmək₂: Körük basmaq, kö- rüyü işlətmək.
II.körükləmək> [kim] [kimi]
Ör. (Q)_[kim] Qaya körüyün ipini_[kimi] dartıb körüklamaya başladı. Q.İlkin.
- A2¹³⁷ I.körükləmək₂: Daha da qızışdırmaq, şiddətləndirmək, keskinləşdirmək.
II.körükləmək> [kim] [kimi]
Ör.

KÖSÖVLƏNMƏK

- A1 I. kösövlənmək₁: Yanıb kösöve dönmək, kösöv olmaq, yanıb qaralmaq.
II.kösövlənmək> [kim]
Ör. Oduqların yarısı_[kim] kösövlənmişdi.

KÖTƏKLƏMƏK

- A1 I. kötəkləmək₂: Ağac, deyənək vs. ilə vurmaq, döymək.
II.kötəkləmək> [kim] [kimi]
Ör. (Q)_[kim] [Cebi:] Balka yadına salanda sani_[kimi]da kötəkləyə.
S.S.Axundov.

KÖVRƏLMƏK

- A1 I. kövrəlmək₁: Ovulmaq, dağılmaq.
II.kövrəlmək> [kim]
Ör. Lavaş_[kim] kövrəldi.
- A2 I. kövrəlmək₁: Ürayi (qalbi) kövrəlmək.
II.kövrəlmək> [kim]

¹³⁷ “Körükləmək” fiilinin ikinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır, lakin mantiqsal isteminin iki olduğu deyilə bilər.

Ör.Mahmud:] San ağlayanda manim da ürayim_[kim] kövralir, ağla- mağım tutur. Ə.Haqverdiyev.

KÖVŞƏNLƏMƏK

A1 I. kövşənləmək₂: Üstünü kövşənlə, kü- leşlə örtmək.

II.kövşənləmək> [kim] [kimi]

Ör.(O)_[kim]Damı_[kimi]kövşənlədi.

KÖZƏRMƏK

A1 I. közərmək₁: Yanıb qızarmaq, alovuz yanmaq, qıpqırmızı olmaq.

II.közərmək> [kim]

Ör. Samovarin qaynaması zaifilayib, avvalki gurultu sakit olmuş, ocağın alovu sönmüşdü, ancaq odlar_[kim] közarirdi.. H.Nezerli.

A2 I. közərmək₁: Zeif işıq vermək; işarmaq, işıldamaq, parıldamaq.

II.közərmək> [kim]

Ör. Uzaqdan lampa_[kim] közarirdi.

KÖZLƏMƏK

A1 I. közləmək₂: Köz etmək, köz halına salmaq.

II.közləmək> [kim] [kimi]

Ör. (Sen)_[kim] Kömürü_[kimi]közlä.

A2 ¹³⁸ I. közləmək₂: Yandırmaq, yaxmaq.

II.közləmək> [kim] [kimi]

Ör.

KRAXMALLAMAQ

A1 I. kraxmallamaq₂: Şax olmaq üçün paltarı kraxmallı (nişastalı) suya salmaq.

II.kraxmallamaq> [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Paltarı_[kimi] kraxmalladı.

KRİSTALLAŞMAQ

A1 I. kristallaşmaq₁: xüs. Kristala çevrilmək, kristal şəkline düşmək.

II.kristallaşmaq> [kim]

Ör. Lavanın yer üzərində tez soyuması naticasında tarkibinin bir qismi_[kim] kristallaşır, digər qismi isə xırda kristallik və yaxud şüşəvari olur.

¹³⁸“Közləmək” fiilinin ikinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır lakin mantıqsal isteminin iki olduğu deyilə bilər.

M.Qaşqay.

KUTLAMAQ

A1 I. kutlamaq₂: Bir yere toplamaq, yığmaq, kut etmək.

II.kutlamaq> [kim] [kimi]

Ör. (Sen)_[kim]Otu_[kimi]kutla.

KÜÇÜKLƏMƏK

A1 I. küçükləmək₁: Balalamaq, doğmaq (it cinsindən olan heyvanlar haqqında).

II.küçükləmək> [kim]

Ör. Qurd_[kim] küçüklədi.

A2 I. küçükləmək₁: vulq. Doğmaq (tehqir meqanında).

II.küçükləmək> [kim]

Ör. QIZI_[kim] küçükləyanda, adam bilib subaylığım ilə 40 manat xarca düşdüm. Mir Celal.

A3¹³⁹ I. küçükləmək₁: Ağacın dibindən zoğlar çıxmaq, bic vermək.

II.küçükləmək> [kim]

Ör.

KÜKRƏMƏK

A1 I. kükrəmək₁: Hirslenerek özündən çıxmaq, berk qızmaq; coşmaq.

II.kükrəmək> [kim]

Ör. (Sen)_[kim] [Behlul:] Burda manim günahım nadir, üstüma bu cür kükrəyirsən? M.Hüseynov

A2 I. kükrəmək₁: Heddindən artıq qalxmaq, yüksəlmək, qabarmaq.

II.kükrəmək> [kim]

Ör. Gizlənmiş, boğulmuş qəzəb_[kim] yeni qüvvə ilə kükrəməkdə idi.

(A D A L)

KÜLÇƏLƏNMƏK

A1 I. külçələnmək₁: Burulmaq, yumrulanmaq, qıvrıq şəkil almaq.

II.külçələnmək> [kim]

Ör. İlan_[kim] külçələndi.

¹³⁹ "Küçükləmək" fiilinin üçüncü anlam dəyişkesinə örnek bulunamamıştır ancak matiksal isteminin tek olduğu söylenebilir.

KÜLƏKLƏMƏK

A1 I. küləkləmək₁: Külek esmək, külek olmaq.

II.küləkləmək> [kim]

Ör. Hava [kim]külaklayir.

A2 I. küləkləmək₁: Süni suretde yel, külek yaratmaq.

II.küləkləmək> [kim]

Ör. Ventilyator[kim] külaklayir

KÜLƏŞLƏMƏK

A1 I. küləşləmək₂: Küleşle örtmək; üstünə küleş salmaq, küleş döşəmək.

II.küləşləmək> [kim] [kimi]

Ör.(O) [kim]Tövlanin damım [kimi]kulaşladi.

KÜLLƏMƏK

A1 I. külləmək₂: Kül tökmək, kül sermək.

II.külləmək> [kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Ağacların dibini[kimi] külladi.

A2 I. külləmək₂: Lavaşı yandırmamaq üçün saca, hisden qorumaq üçün qazana vs ye küllü palçıq yaxmaq, sürtmək

II.külləmək> [kim] [ne]

Ör.(Sen) [kim] Qazam [ne]külla.

A3 I. külləmək₂: Küllə sürtmək, küllə temizləmək.

II.külləmək> [kim] [kimi]

Ör. (O) [kim]Mis qazanları [kimi]külladi.

KÜLLƏŞMƏK

A1 I. külləşmək₁:Yanıb küle dönmək, yanıb kül olmaq.

II.külləşmək> [kim]

Ör. Köz[kim] küllaşdi.

KÜNDƏLƏMƏK

A1 I. kündələmək₂: Xemirden künde hazırlamaq, künde qayıрмаq, künde tutmaq.

II.kündələmək> [kim] [ne]

Ör. Q. [kim]süfra qabağında oturub xamir [ne]kündalayirdi. S.Rehimov.

KÜPƏLƏMƏK

- A1 I. küpələmək₂: Küpe qoymaq, küpe salmaq; bankalamaq.
 II.küpələmək> [kim] [kimi]
 Ör.(O) [kim] Xastani [kimi]küpaladi.

KÜPƏMƏK

- A1 I. küpəmək₂: dan. gopamaq 1-ci menada.
 II.küpəmək> [kim] [kimi]
 Ör. QIZ [kim] almanı[kimi] küpadi [Melik Cümşüşdün] dalınca. (Nağıl).
- A2 I. küpəmək₂: Acgözlükle yemək, aşırmaq, tıxmaq, ötürmək.
 II.küpəmək> [kim] [kimi]
 Ör.(O) [kim] Xörayi[kimi] küpalədi.

KÜRƏKLƏMƏK

- A1 I. kürəkləmək₂: Kürəkle atmaq, temizləmək; kürümək.
 II.kürəkləmək> [kim] [kimi]
 Ör. - Mühendis [kim] qumu[kimi] bir xeyli kürakladi.. Mir Celal.
- A2 I. kürəkləmək₂: Kürək (avar) çəkmək, avarlamaq.
 II.kürəkləmək>[kim] [kimi]
 Ör. (O) [kim] Qayıǵı[kimi] kürakladi

KÜRLƏŞMƏK

- A1 I. kürləşmək₁: Getdikce ağlağan, qışqırıqçı, şiltaq olmaq (uşaq haqqında).
 II.kürləşmək> [kim]
 Ör. Aylar keçdikca körpa[kim] kürləşir, ağlamaqdan yorul- mur, Firangizin yuxusu isa göya çakilirdi.S.Rehimov
- A2 I. kürləşmək₁: Tenbelleşmək, tenbel olub getmək, vaxtım boş-boş keçirmək.
 II.kürləşmək>[kim]
 Ör. Uşaq[kim] hey ağlayır, kürləşir, sakitləşmir. Əvvəl aşıb- coşdu, sonra rahatlaşdı(A D A L)

KÜRÜLƏMƏK

- A1 I. kürüləmək₁: Kürü tökmək.
 II.kürüləmək> [kim]
 Ör. Balıqlar[kim] kürüladi

KÜRÜMƏK

- A1 I. kürümək₂: Kürekle temizlemek, götürmək; kürekle götürüb atmaq.
II.kürümək> [kim] [ne]
Ör. (Onlar) [kim]- [Qumru] dahlizdan ötanda xırıltı sasi eşitdi. Ela bil damda qar [ne] kürüyürdülər. Mir Celal.
- A2 I. kürümək₂: Redd etmək, qovmaq, uzaqlaşdırmaq.
II.kürümək> [kim] [kimden]
Ör.Duşmənlərin bağına dağ basacam,
(Ben) [kim]Kuruyəcəm, torpağımdan [kimden] atacam,(D G)

KÜSƏNMƏK

- A1 I. küsənmək₁: Ummaq, gileylenmək, giley-güzar etmək, küsen kimi olmaq.
II.küsənmək> [kim]
Ör. Dost [kim] dostdan küsanar.
- A2 I. küsənmək₂: Qibte etmək, hesretini çəkmək.
II.küsənmək> [kim] [kime]
Ör. Qız da, oğlan da [kim] Nacibanin yar-yarışıgına [kime] küsanir. Mir Celal.
- A3 I. küsənmək₂: Qürrelenmək, arxaym olmaq, bel bağlamaq.
II.küsənmək> [kim] [kime]
Ör. (O) [kim] Varlılığa [kime] küsanar yoxsulluğa tez düşər. (Ata. sözü)

KÜSMƏK

- A1 I. küsmək₂: Her hansı bir sebebe görə birindən (adeten öz yaxın adammdan) incimek, onunla danışmamaq, onu dindirmemək.
II.küsmək> [kim] [kimden]
Ör. (O) [kim] Qonşudan [kimden] küsdü.
- A2 I. küsmək₂: Ümumiyyətlə, incimek, qelbi sınımaq, xetri qalmaq.
II.küsmək> [kim] [kimden]
Ör. O adamlar [kim] bizdan [kimden] küsürdülər.. Ü.Hacıbeyov.
- A3 I. küsmək₂: Bedbinləşmək, bedbinliyə qapılmaq.
II.küsmək> [kim] [kimden]
Ör.Bir dünya bağışla mənə
Qədarimdən [kimden] küsməyim mən [kim].(B D S)

KÜŞKÜRTMƏK

- A1 I. küşkürtmək₃: İti bir başqasının üstünə saldırmaq; qısqırtmaq.
 II.küşkürtmək> [kim] [kimi] [kime]
 Ör. (O) [kim] [Nazlı:] Vallah, dadaş, ağam galanda deyacayam ki, dadaşım iti[kimi] küşkürdüdü adamların üstünə. [kime] C.Memmedquluzade .

KÜTLƏŞMƏK

- A1 I. kütləşmək₁: Küt olmaq, kesmez hala gelmek, keseri azalmaq; korşalmaq.
 II.kütləşmək> [kim]
 Ör.Neça vaxtdı ki, Gövhər qiymakeşi işlatmirdi qiymakeş[kim] yaman kütləşmişdi. H.Seyidbeyli.
- A2 I. kütləşmək₁: Hessaslığım itirmek, qavramaq qabiliyyətim, derrakesini itirmek.
 II.kütləşmək> [kim]
 Ör.- Nahayat, yorulur, kütləşir başı.[kim] Dönüb kölgəlanir mayus baxış. S.Vurğun.
- A3 I. kütləşmək₁: Keyimek, keyleşmek.
 II.kütləşmək> [kim]
 Ör.kütləşibdi mənim yaddaşım, [kim]
 Daha görünmür dost-tanışım,(M A D)
- A4 I. kütləşmək₁: Azalmaq, zeiflemek, hissedilmez hala gelmek.
 II.kütləşmək> [kim]
 Ör. Getdikca “alo, alo” saslari çoxalır, Mehribanm ürayındakı ağrı[kim] kütləşirdi H.Seyidbeyli

KÜYLƏMƏK

- A1 I. küyləmək₁: Bir işi, xeberi, hadiseni v s. heddindən artıq şişirtmek, küylə salmaq.
 II.küyləmək> [kim]
 Ör [Şeyda:] Ay Mehralı dayı.[kim] o qadar da küyləmə. Man na böyük iş görmüşəm ki? S.Rehman.

KÜYÜLDƏMƏK

- A1 I. küyüldəmək₁: Boğuş, küylü ses çıxarmaq.
 II.küyüldəmək> [kim]

Ör. Meşa_[kim] küyüldayir.

KÜZLƏMƏK

A1 I. küzləmək₂: Kotanla, cütle ekin yerinde açmaq.

II.küzləmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim]Yeri_[kimi]küzlədi.

QABAQLAMAQ

A1 I. qabaqlamaq₂: Bir hadisənin baş vermesine mane olmaq üçün qabaqcadan tədbir görmək, baş verməyə qoymamaq, qabağı almaq

II.qabaqlamaq > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Hadisələri_[kimi] qabaqladı..

A2 I. qabaqlamaq₂: Qabağı kesmək, qabağında dayanıb getməyə qoymamaq.

II.qabaqlamaq > [kim] [kimi]

Ör. Qədir özünü görməməzliyə vurub, yandan ötmək istədi. Sona_[kim] onu_[kimi] qabaqladı. Ə.Əbüi- hesen.

A3 I. qabaqlamaq₂: Başqasının etmək istədiyi bir işi ondan qabaq görmək, yaxud söyləmək istədiyi bir şeyi ondan qabaq söyimək

II.qabaqlamaq > [kim] [kimi]

Ör. Mən deyəcəkdim, lakin o_[kim] məni_[kim] qabaqladı.

A4 I. qabaqlamaq₁: Otmək, keçmək.

II.qabaqlamaq > [kim]

Ör. Budur, aşağıdan üçüncü dolayından başıyuxarı iki atlı çapışır. Görək bunların hansı_[kim] qabaqlayacaq. C.Memmedquiuzade.

A5 I. qabaqlamaq₂: Qabağına saımaq.

II.qabaqlamaq >[kim] [kimi]

Ör.Nəzarətçilərdən biri_[kim] oğrunu_[kimi] qabaqlayıb gətirdi.

QABAQLAŞMAQ

A1 I. qabaqlaşmaq₁:Qarşılaşmaq, qarşı- qarşıya gəlmək, üz-üze gəlmək; üz-üze durmaq

II.qabaqlaşmaq > [kim]

Ör. Ana-oğul_[kim]dikirdə qabaqlaşdılar. Şamxal anasını gözüyaşlı görüb, evdə bədbəxt bir hadisə baş verdiyini zənn etdi. İ.Şixii.

QABALAŞMAQ

- A1 I. qabaqlaşmaq₁: Qaba olmaq; zerifiyini, inceliyini itirmek; kobudlaşmaq, codlaşmaq.
II.qabaqlaşmaq > [kim]
Ör. Şaiqin rəftarı [kim] yoldaşlarına qarşı qabalaşmışdı.(A D A L)

QABARMAQ

- A1 I. qabarmaq₁: Qabar emele gelmek, qabar olmaq.
II.qabarmaq > [kim]
Ör. Var ol, bala, [kim] yorusa da, qabarsa da al; Bir daş üsta bir daş qoya garak har insan. Ə.Cemil.
- A2 I. qabarmaq₁: Berkimek.
II.qabarmaq > [kim]
Ör. [Geldiyevin] ürayı [kim] daş kimi barkimiş, asablari ağac kimi qabarmışdı. Mir Celal.

QABARMAQ II

- A1 I. qabarmaq₁: Yükselmek, qalxmaq, daşmaq.
II.qabarmaq > [kim]
Ör. Dağlarda qarlar ariyinca, çaylarm suyu [kim] qabarırdı.
- A2 I. qabarmaq₁: Köpmek, şişmek
II.qabarmaq > [kim]
Ör. Xəmir [kim] qabarır.
- A3 I. qabarmaq₁: Urpermek, dikelmek, dik-dik durmaq, biz-biz durmaq.
II.qabarmaq > [kim]
Ör. Xoruzun tükləri [kim] qabardı.
- A4¹⁴⁰ I. qabarmaq₁: Acıqlanmaq, sert söz demek.
II.qabarmaq > [kim]
Ör.
- A5 I. qabarmaq₂: Üzə qabarmaq, üstünə qabarmaq üze durmaq, sert cavab qaytarmaq, acıqlanmaq
II.qabarmaq > [kim] [kime]
Ör. Kərbəlayı Heydər [kim] bir dəfə onun [Zeynebin] üstünə [kime]

¹⁴⁰ “Qabarmaq” fiilinin dördüncü və yedinci anlam dəğişkesine örnek bulunamamıştır ancak matıksal istemi tek olduğu söylenebilir.

qabarmamışdı.

C.Memmedquiuzade.

- A6 I. qabarmaq₁:məc. Ruha gəlmək, ruhlanmaq, coşmaq.
II.qabarmaq > [kim]
Ör. Sən coş ki, qabarım mən_[kim] də səninlə; Aşığam, qoy çalım saz bayramına.
- A7 I. qabarmaq₁: məc. İftixar hissi duymaq, iftixar etmək; son derece sevinmək, ruhılanmaq
II.qabarmaq > [kim]
Ör.

QABIQLANMAQ

- A1 I. qabıqlanmaq₁: Qabıq bağlamaq, qabıq tutmaq.
II.qabıqlanmaq > [kim]
Ör. Fındıq_[kim] hələ qabıqlanmayıb.
- A2 I. qabıqlanmaq₁: Qat-qat soyulmaq, qat-qat qopmaq
II.qabıqlanmaq > [kim]
Ör. Belə ki dəri_[kim] quru olur, qabıqlanır.(İ N T)
- A3¹⁴¹ I. qabıqlanmaq₁: məc. Köz bağlamaq, göz tutmaq, üstü örtülmək (yara haqqında).
II.qabıqlanmaq > [kim]
Ör.

QABLAMAQ

- A1 I. qablamaq₂: Qoymaq, kip qoymaq.
II.qablamaq > [kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim] Qazanm qapağını_[kimi] qabladım.
- A2 I. qablamaq₃: Yerbeyer etmək, yerləşdirmək; qayda ilə bir şeyin içine qoymaq,yığmaq.
II.qablamaq > [kim] [kimi] [kime]
Ör. Ustalar_[kim] dizlərini yerə qoyub, üzümü_[kimi] yeşiyə_[kime] qablayırdılar. Mir Celal.

¹⁴¹“Qabıqlanmaq” fiilinin üçüncü anlam dəyişkesinə örnek bulunamamışdır ancak mantıksal istemi tek olduğu söylenebilir.

QACIMAQ

- A1 I. qacımaq₁: Quruyaraq yığışmaq, bürüşmek (yaş ağac ve s.).
 II.qacımaq > [kim]
 Ör. (O)_[kim] Suya girib heç bir hərəkətsiz qacıdı suyun üzündə.(İ N T)

QAÇARAQLAMAQ

- A1 I. qaçaraqlamaq₁: Çox tez qaçmaq, yüyürmək, götürülmək, qaçaraq getmək, ya gəlmək.
 II.qaçaraqlamaq > [kim]
 Ör. Bir qadardan Macid_[kim] qaçaraqlayıb bir bağlama gatirdi.
 S.Rehimov.

QAÇINMAQ

- A1 I. qaçınmaq₂: Saqınmaq, çəkinmək, qaçmaq ; uzaqlaşmaq, bir şeyden, ya bir işdən özünü kenara çəkmək.
 II.qaçınmaq > [kim] [kimden]
 Ör. O_[kim] əmiri yerinə yetirməkdən_[kimden] qaçındı və öz İsmayılını qorudu.(İ N T)

QAÇIRMAQ

- A1¹⁴² I. qaçırmaq₂: Birinin qaçmasına kömək etmək, yol vermək, səbəb olmaq; birini aradan çıxarmaq.
 II.qaçırmaq > [kim] [kimi]
 Ör.
 A2 I. qaçırmaq₂: Qaçmağa məcbur etmək.
 II.qaçırmaq >[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Düşmanı_[kimi] qaçırdı..
 A3 I. qaçırmaq₂:Hürkütmək.
 II.qaçırmaq > [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Quşları_[kimi] qaçırdı.
 A4 I. qaçırmaq₂: Hüduddan gizli mal keçirmək (daxil etmək və ya çıxarmaq)
 II.qaçırmaq > [kim] [kimi]
 Ör.

¹⁴² “Qaçırmaq” fiilinin birinci və dördüncü anlam dəyişikələrinə nümunə tapıla bilməmişdir lakin məntiqi istəminin iki olduğu deyilə bilər.

- A5 I. qaçırmaq: Oğurlamaq, xelveti aparmaq.
 II.qaçırmaq > [kim] [kimi]
 Ör. Oğrular [kim] geca qonşunun atını [kimi] qaçırdılar.

QAÇMAQ

- A1 I. qaçmaq₁: İti, celd addımlarla getmək, çox iti getmək; yüyürmək.
 II.qaçmaq > [kim]
 Ör. Q. [kim] tələsik yerindən durub qapıya qaçdı. M.Ibrahimov.
- A2 I. qaçmaq₂: İş yerindən, hebsdən vs den özbaşına getmək, xeiveti getmək.
 II.qaçmaq > [kim] [kimdən]
 Ör. İki nəfiər [kim] dərsdən [kimdən] qaçıb, oturmuş imişlər çayın kənarında.
 C.Memmedquluzade.
- A3 I. qaçmaq₂: Salındığı, yaxud saxlandığı yerden çıxıb getmək, uzaqlaşmaq.
 II.qaçmaq > [kim] [kimdən]
 Ör. İnək [kim] tövlədən [kimdən] qaçmışdır.
- A4 I. qaçmaq₂: İcazesiz olaraq qoşulub getmək, evini, ailesini terk edib getmək.
 II.qaçmaq > [kim] [kimlə]
 Ör. Qız [kim] bir oğlanla [kimlə] qaçdı.
- A5 I. qaçmaq₂: Çekinmək, saqınmaq, uzaqlaşmaq, əlaqə saxlamamaq, göze görünməməyə çalışmaq.
 II.qaçmaq > [kim] [kimdən]
 Ör. (Sen) [kim] Pis yoldaşdan [kimdən] qaç.
- A6 I. qaçmaq₂: Boyun qaçırmaq, imtina etmək, yaxa qurtarmağa çalışmaq.
 II.qaçmaq > [kim] [kimdən]
 Ör. Q. [kim] aydın suala cavab verməkdən [kimdən] qaçır.
- A7 I. qaçmaq₁: Getmək, yox olmaq, çekinmək.
 II.qaçmaq > [kim]
 Ör.- Saatlarca davam edən qarışıq fikirlər İbrahim xanı məşğul etdi, əsəbiləşdi, yuxusu [kim] tamamilə qaçdı. Çemenzeminii.

QAXACIMAQ

- A1¹⁴³ I. qaxacımaq₁: Qaxaca dönmək, çox qurumaq.
II.qaxacımaq > [kim]
Ör.
- A2 I. qaxacımaq₁: Arıqlamaq, zeiflemek, qurumaq.
II.qaxacımaq >[kim]
Ör. Oyun oynayırımış kimi bərkdən çıxan səsinə qulaq verdi: “Donuz [kim] qaxacıdı”, (İ N T)

QAXACITMAQ

- A1 I. qaxacıtmaq₂: Əti günəşde veya başqa bir üsul ile qurutmaq, qaxac elemek
II.qaxacıtmaq > [kim] [kimi]
Ör. (Onalar)_[kim] Əti [kimi] günəş qabağında qaxacıdırlar.
- A2 I. qaxacıtmaq₂: Soyuqdan dondurmaq, qurutmaq.
II.qaxacıtmaq > [kim] [kimi]
Ör. Zahrimara qalmışın soyuğu_[kim] da adamı_[kimi] qaxacıdır, - deya ağacı ilə sacın altından qabağına köz çakdi. S.Rehimov.

QAXILMAQ

- A1¹⁴⁴ I. qaxılmaq₂: mach. Vurulmaq, çırpılmaq, yere çaxılmaq.
II.qaxılmaq >[kim] [kime]
Ör.
- A2 I. qaxılmaq₂: Çalınmaq, vurulmaq, sancılmaq, girdirilmək.
II.qaxılmaq > [kim] [kime]
Ör. Yera_[kime] on paya [kim] qaxılmışdır.
- A3 I. qaxılmaq₂: Bir yerde oturub qalmaq.
II.qaxılmaq > [kim] [kime]
Ör. - [Keremeli:] Man_[kim] yükün üstünə_[kime] qaxılmışam. Dartıb salan olmasa, yı- xılan deyilam. M.F.Axundzade.

¹⁴³“Qaxacımaq” fiilinin birinci anlam değışkesine örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

¹⁴⁴“Qaxılmaq” fiilinin birinci anlam değışkesine örnek bulunamamıştır ancak matıksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

QAXMAQ

A1 I. qaxmaq₃: Var gücü ilə bir şeyi bir yere vurmaq, çırpmaq.

II.qaxmaq > [kim] [kimi] [kime]

Ör. (O)_[kim] Boşqabı_[kimi] yera_[kime] qaxıb sındırdı.

A2 I. qaxmaq₃: Çalmaq, vurmaq, sancmaq, girdirmək.

II.qaxmaq > [kim] [kimi] [kime]

Ör. (O)_[kim] Mıxı_[kimi] divara_[kime] qaxdı.

QAXSİMAQ

A1 I. qaxsımaq₁: Köhnelib qoxumaq; acı tam vermək.

II.qaxsımaq > [kim]

Ör. Pendir_[kim] açıq qalıb qaxsımışdır.

QAQQILDAMAQ

A1 I. qaqqıldamaq₁: Çığırma, qaqqıltı salmaq (toyuq və quşlar haqqında).

II.qaqqıldamaq > [kim]

Ör. Çaqqal güləndə toyuq_[kim] qaqqıldar.(İ N T)

A2 I. qaqqıldamaq₁: Berkden gülmək, qehqehə iie gülmək.

II.qaqqıldamaq > [kim]

Ör. Zəhra xanım_[kim] əllərini bir-birinə vurub qaqqıldadı. Şaiq.

QALAMAQ

A1 I. qalamaq₂: Bir-birinin üstünə yığmaq, qalaq-qalaq yığmaq, toplamaq, komalamaq.

II.qalamaq > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Oduqları_[kimi] qaladı.

A2 I. qalamaq₂: Ocağa, sobaya vs.-ye odun, kömür vs. qoyub yandırmaq, alovlandırmaq, alışdırmaq.

II.qalamaq > [kim] [ne]

Ör. Facrin soyuq tonqalı yananda; Man_[kim] da tonqal_[ne] qaladım gah dağda, gah aranda. Ə.Cemil.

QALAYLAMAQ

A1 I. qalaylamaq₂: Mis qabları pasdan qorumaq üçün onların üzünə xüsusi üsullarla qalay çəkmək, onları qalayla ağartmaq.

II.qalaylamaq>[kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] Qazan_[kimi] qalayladım.

A2¹⁴⁵ I. qalaylamaq₂: məch. Sethi ve üzden zinet vermek.

II.qalaylamaq>[kim] [kimi]

Ör.

QALXINMAQ

A1 I. qalkınmaq₁: Qalxmaq, durmaq.

II.qalkınmaq > [kim]

Ör. Birdən rus qızı_[kim] yerindən qalxındı, sanki canının ağrısından

Ulduzun allarını bark-bark sıxdı. Ə.Memmedxanlı

QALXIŞMAQ

A1 I. qalxışmaq₁: Hamı birdən ayağa qalxmaq

II.qalxışmaq > [kim]

Ör.(Onlar)_[kim] Namaza qalxışdılar.(İ N T)

QALXMAQ

A1 I. qalxmaq₁: Ayağa durmaq, dik vəziyyət almaq.

II.qalxmaq > [kim] {kime} tamamlayıcı

Ör. Bütün salondakılar_[kim] ayağa {kime} qalxdılar.

A2 I. qalxmaq₁: Yuxudan ayılıb yatağmdan durmaq.

II.qalxmaq > [kim]

Ör. Uşaqlar_[kim] çoxdan qalxıblar.

A3 I. qalxmaq₁: məc. Sağalmaq.

II.qalxmaq > [kim]

Ör. Xəstə_[kim] artıq qalxıbdır.

A4 I. qalxmaq₂: Bir şeyin üstünə, tepesine, başına çıxmaq; yuxarı çıxmaq, dırmaşmaq.

II.qalxmaq > [kim] {kime} tamamlayıcı

Ör. Bulud_[kim] göyə_{kime} qalxmışdı. (A D A L)

A5 I. qalxmaq₁: Yüksəlmək.

II.qalxmaq > [kim]

Ör. Gün_[kim] iki cida boyu qalxmışdı. Mir Celal.

¹⁴⁵ “Qalaylamaq” fiilinin ikinci anlam dəyişkesinə örnek bulunamamıştır ancak matkksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

- A6 I. qalxmaq₁: Daha yüksək bir vəziyyət almaq.
II.qalxmaq > [kim]
Ör. Pərdə_[kim] qalxdı.
- A7 I. qalxmaq₁: Qabarmaq, şişib böyümək.
II.qalxmaq > [kim]
Ör. Çiban_[kim] dünənkinə nisbətən bir qədər qalxmışdır.
- A8 I. qalxmaq₂: məc. Herekete gəlmək, herekete başlamaq, ayağa qalxmaq, qalxışmaq,qiyam etmək
II.qalxmaq >[kim] [kime]
Ör. (Onlar)_[kim] Mübarizəyə_[kime] qalxdılar.
- A9 I. qalxmaq₁: Seviyyəsi artmaq, daha da yüksəlmək.
II.qalxmaq > [kim]
Ör. Çayın suyu_[kim] qalxmışdır.
- A10 I. qalxmaq₁: Daha da güclənmək, artmaq.
II.qalxmaq > [kim]
Ör. Hərərət_[kim] qalxmışdır.
- A11 I. qalxmaq₂: məc. Vəzifəsi, rütbesi, mövqeyi, nüfuzu yüksəlmək, tereqqi etmək, irəlləmək.
II.qalxmaq > [kim] [kimde]
Ör. O,_[kim] elm sahəsində_[kimde] xeyli qalxmışdır.
- A12 I. qalxmaq₁: Birdən başlamaq, qopmaq, ucalmaq, artmaq vs. mənasında olaraq, köməkçi feil kimi bir sıra isimlərin qabağına gətirilir.
II.qalxmaq > [kim]
Ör. Zurna düzəldi. Dəf vuruldu. Çəpik səsi_[kim] qalxdı. Çe- menzeminii.

QALINLAŞMAQ

- A1 I. qalınlaşmaq₁: Daha qalın olmaq.
II.qalınlaşmaq > [kim]
Ör. Bu katan_[kim] yuyulduqda qalınlaşır.
- A2 I. qalınlaşmaq₁: Getdikcə qalın olmaq, yoğunlaşmaq.
II.qalınlaşmaq > [kim]
Ör. Zorxana milinin başı_[kim] nazik idi, lakin getdikcə qalınlaşdı, ucu isə

yumru idi. H.Sarabski.

- A3 I. qalınlaşmaq₁: Sıxlaşmaq, kesifləşmək, çoxalmaq, gurlaşmaq.
 II.qalınlaşmaq > [kim]
 Ör. Yavaş-yavaş payız qışa çevrilir, bacaların tüstüsü_[kim] qalınlaşdı.
 M.İbrahimov.

QALMAQ

- A1 I. qalmaq₂: Olduğu yerde ve halda durmaq, yerini deyişmemək, yerindən getmeme.
 II.qalmaq > [kim] [kimde]
 Ör. Evdə_[kimde] ancaq Sona ilə Bahadır_[kim] qaldı. N.Nerimanov.
- A2 I. qalmaq: Yuxarı sinfe keçmemək
 II.qalmaq > [kim] [kimde]
 Ör. (O)_[kim] İkinci sinifdə_[kimde] qaldı.
- A3 I. qalmaq₂: Var olmaq, mövcud olmaq, davam etmək.
 II.qalmaq > [kim] [kimden]
 Ör. Onun gözəlliyindən_[kimden] ancaq iki gözü_[kim] qalmışdır.
- A4 I. qalmaq₁: Sağ olmaq, heyatda olmaq, yaşamaq.
 II.qalmaq > [kim]
 Ör. Onun indi bircə qızı_[kim] qalmışdır.
- A5 I. qalmaq₁: İnkâr şekiinde: qalmamaq ölmək, yaşamamaq, heyatda olmamaq,sağ olmamaq.
 II.qalmaq > [kim]
 Ör. Onlardan heç kəs_[kim] qalmamışdır.
- A6 I. qalmaq₁: İşlendikden, serf edildikden, xerciendikden sonra müeyyen miqdar mövcud olmaq
 II.qalmaq > [kim]
 Ör.Cibimdə bir manat pulum_[kim] qalıbdır.
- A8 I. qalmaq₂: Texir edilmek, sonraya buraxılmaq, başqa vaxta keçirilmek
 II.qalmaq > [kim] [kime]
 Ör. İclas_[kim] sabaha_[kime] qaldı.
- A9 I. qalmaq₁: Dayandırılmaq, el çekilmek, buraxılmaq, terk edilmek, vaz keçilmek.

- II.qalmaq > [kim]
 Ör. Kitabın nəşri [kim] hələlik qaldı.
- A10 I. qalmaq₂: Bir yerdə unudulub buraxılmaq, yaddan çıxarılmaq
 II.qalmaq > [kim] [kimde]
 Ör. Gözlüyüm [kim] evdə [kimde] qalıbdır.
- A11 I. qalmaq₂: Irs yetişmək, irsen çatmaq.
 II.qalmaq > [kim] [kime]
 Ör. Dörd otaqdan ibarət ağzınacan dolu, topdağıtmaz ev-eşik [kim] təkcə ona [Ağcaya] [kime] qalmışdı. Mir Ceiai.
- A12 I. qalmaq₃: Mehrum olmaq, elindən çıxmaq.
 II.qalmaq > [kim] [kimden] [ne]
 Ör. (O) [kim] - Seyr üçün camalım əlimdə fürsət varkən; Əfsus ki, indi yədək [ne] qaldım ziyarətindən. [kimden] Ə.Cavad.
- A13 I. qalmaq₂: Ede bilməmək, başa çatdıra bilməmək, nail ola bilməmək, davam etdirə bilməmək, gedə bilməmək, iştirak edə bilməmək.
 II.qalmaq > [kim] [kimden]
 Ör. (O) [kim] Qara qoçun kəlləsinin zərbəsi ilə Bəxtiyar onbasının ağrısından iki gün işdən və fəhləlikdən [kimden] qaldı. S.Hüseyn.
- A14 I. qalmaq₂: Gecikmək, çatışa bilməmək, yetişə bilməmək, gecikərək yerində qalmaq.
 II.qalmaq > [kim] [kimden]
 Ör. (Ben) [kim] Qatardan [kimden] qaldım.
- A15 I. qalmaq₂: Geləndən sonra müvəqqəti olaraq bir yerdə yerləşmək, qərar tapmaq, bir yere düşmək; qonaq omaq.
 II.qalmaq > [kim] [kimde]
 Ör. Qonaqlar [kim] dünən bizdə [kimde] qalmışdılar.
- A16 I. qalmaq₂: Aid olmaq, dəxil olmaq, üzərinə düşmək.
 II.qalmaq > [kim] [kimi]
 Ör. Onun dərdini çəkmək [kim] sənəmi [kimi] qalıbair?
- A17 I. qalmaq₂: İlişmək, ilişib qalmaq, girib çıxmamaq.
 II.qalmaq > [kim] [kimde]
 Ör. Güllə [kim] əzələsində [kimde] qalıbdır.

- A18 I. qalmaq₂: Bir hala düşmək, bir vəziyyət içərisinə düşmək.
II.qalmaq >[kim] [ne]
Ör. O_[kim] üç yaşında atasız_[ne] qaldı.
- A19 I. qalmaq₂:Mühafizə etmək, davam etmək, el çəkməmək, saxlamaq.
II.qalmaq > [kim] [kimde]
Ör. (O)_[kim] Öz fikrində_[kimde] qaldı.
- A20 I. qalmaq₂: Yubanmaq, durmaq, bir yerdə ilişib qalmaq, gelib çıxmaq.
II.qalmaq > [kim] [kimde]
Ör. (O)_[kim] Yarıyolda_[kimde] qaldı.
- A21 I. qalmaq: Vaxt, zaman haqqında.
II.qalmaq > [kim] [kime]
Ör. Ayın axırına_[kime] iki gün_[kim] qalıbdır.
- A22 I. qalmaq₂: Hele çatmamaq, yetişməmək.
II.qalmaq >[kim] [kime]
Ör. (O)_[kim] Lakin hala Tükəzban xalanın takli- jinin [iclasda] qabul olmaq vaxtına_[kime] qalır. B.Talıblı.
- A23 I. qalmaq₁: İnkər şəklində: qalmamaq hamısı serf olunmaq, işlənilib qurtarmaq.
II.qalmaq > [kim]
Ör.[Qurban:] Sahar qazandığın_[kim] axşama qalmır. Ə.Haqverdiyev;
- A24¹⁴⁶ I. qalmaq₂: Qırılıb qurtarmaq, mehv olub (edilib) qurtarmaq;
II.qalmaq > [kim] [kimi]
Ör.
- A25 I. qalmaq₂: Kifayətlənməmək.
II.qalmaq > [kim] [kimlə]
Ör.[Selimi:] Oğlan_[kim] xarici kapital yalmz bizim torpağın sarvatini talan etməklə_[kimlə] qalmır. O, şəxsi mənfəət üçün hər şeyə hazır olan arbablarımızdan, aclıq səfalətini qucağına atdığı yüzlarla biçaralardan casuslar, satqınlar yetirir.

¹⁴⁶ “Qalmaq” fiilinin 24. 29. 30. Anlam dəyişikələrinə nümunə tapıla bilməmişdir lakin məntiqi istəmləri iki olduğu deyilə bilər.

- A26 I. qalmaq₂: Geri qalmamaq, bərabər olmaq.
II.qalmaq > [kim] [kimden]
Ör. (O)_[kim]Dacallikda yoldaşından_[kimden] qalmaz.
- A27 I. qalmaq₂: Hərəkətində, işində, adətində davam etmək, arasını kəsməmək, el çəkməmək.
II.qalmaq > [kim] [kimden]
Ör. (O)_[kim]Kejindən _[kimden]qalmadı.
- A28 I. qalmaq₂: Qalmamışam, qalmamışığıq şəklində ehtiyacım(ız) yoxdur, bizə lazım deyil
II.qalmaq >[kim] [kime]
Ör. . (Biz)_[kim] [Sefer:] Yüzbaşı, - dedi, - sanın buğdana_[kime] qalmamışığıq, bir az özünü yığışdır.
Çəmənzəminli.
- A29 I. qalmaq₁: Qalmamışam, qalmamışığıq şəklində ehtiyacım(ız) yoxdur, bizə lazım deyil
II.qalmaq > [kim]
Ör.
- A30 I. qalmaq₂: Bir sıra isimlərin yanma gətirilərək, ismin göstərdiyi mənada mürekkəb feil, yaxud müxtəlif ifadələr düzəldilir; məs.: avara qalmaq, sağ qalmaq, gözü qalmaq, heyran qalmaq.
II.qalmaq > [kim] [Z Ö]
Ör.

QAMARLAMAQ

- A1 I. qamarlamaq₂: Bir şeyi tez və qaba surətdə qapıb götürmək; elləri ilə bir şeydən berk-berk yapışmaq, tutub saxlamaq.
II.qamarlamaq > [kim] [kimi]
Ör. İşiq_[kim] bir anlıq Kellerin kraxmallı yaxalığını və avtomobildən ikinci çıxan arvadının paltarındakı şüşə muncuqları_[kimi] qamarladı.(İ N T)
- A2 I. qamarlamaq₂: Tutmaq, yaxalamaq.
II.qamarlamaq > [kim] [kimi]
Ör. [Mehralı:] Müxtəsər_[kim] bankdan bizim çeklərlə pul alanda

hərifləri_[kimi] qamarlayıblar. S.Rehman.

QAMAŞMAQ

- A1 I. qamaşmaq₁: Turş bir şey dişləmekdən, yaxud dişə deyməkdən kesmez və uyuşmuş bir hala gəlmək.
II.qamaşmaq > [kim]
Ör. Alçadan dişlərim_[kim] qamaşdı.
- A2 I. qamaşmaq₁: Parlaq bir şeye və ya çox güclü işığa baxmaqdan, yaxud qaranlıqdan işığa çıxarkən qaralıb görmez hala düşmək
II.qamaşmaq > [kim]
Ör. Günəşə baxdım, gözüm_[kim] qamaşdı.
- A3 I. qamaşmaq₁: Mec. menada.
II.qamaşmaq > [kim]
Ör. Zöhrə! Sənin camalının şövqündən; Gün tutular, göz_[kim] qamaşar, ay gəlməz. (Qoşma).

QAMÇILAMAQ

- A1 I. qamçılamaq₂: Qamçı ilə vurmaq.
II.qamçılamaq > [kim] [kimi]
Ör. Sıralı_[kim] çiyindəki tüfangi doldurdu, atı_[kimi] bark qamçıladı.
M.Hüseyn.
- A2 I. qamçılamaq₂: Döyəcəmək, vurmaq.
II.qamçılamaq > [kim] [kimi]
Ör. Başımızın üstündə yağmur_[kim] alaçığın keçələrini_[kimi] gum-gum qamçılıyır. A.Şaiq.
- A3 I. qamçılamaq₂: Berk tenqid etmək, ifşa etmək; eyib və nöqsanlarını açıb göstərərək tenqid etmək.
II.qamçılamaq > [kim] [kimi]
Ör. Yazıçı_[kim] öz asarında köhnə hayatın manfi cəhatlarını_[kimi] qamçılıyır.

QANADLANMAQ

- A1 I. qanadlanmaq₁: Qanad çıxarmaq, qanadı çıxmaq, pervazlanmaq.
II.qanadlanmaq > [kim]
Ör. Çəyirtkə_[kim] qanadlanınca qabağını almaq çətin olur.

- A2 I. qanadlanmaq₁: Uçmaq, qanad açmaq, qanad çaiib uçmaq.
II.qanadlanmaq > [kim]
Ör. Göyərçin_[kim] qanadlanıb uçdu.
- A3 I. qanadlanmaq₁: Uçmaq, havalanmaq.
II.qanadlanmaq > [kim]
Ör. Təyyarə_[kim] dairələr cızaraq yüksəklərə qanadlandı. Ə.Memmedxani.
- A4 I. qanadlanmaq₁: Yellenmək.
II.qanadlanmaq >[kim]
Ör. Qanadlanan kalağayı_[kim] qara saçlarla birlikda yellanir; Bayimi göylarda uçan bir malaka banzadirdi. Çemenzeminli.
- A5 I. qanadlanmaq₁: Son derece sevinmək, ruhlanmaq, heveslenmək, üreklənmək.
II.qanadlanmaq > [kim]
Ör. Yena könlümdə qanadlandı sevinc._[kim] M.Müşfiq.
- A6 I. qanadlanmaq₁: Yüksəlmək, inkişaf etmək.
II.qanadlanmaq >[kim]
Ör. C.Cab- barlının dramatik istedadı_[kim] bütün vüsati ilə inkişaf edib qanadlandı. M.İbrahimov.
- A7 I. qanadlanmaq₃: Üzerine cummaq, şığımaq.
II.qanadlanmaq >[kim] [kimi] [kime]
Ör. Tahir atını_[kimi] tarpadib ilxının yanından keçirkan, bir ağ ayğır_[kim] ilxıdan çıxıb quzğun kimi göy xallı atın üstünə_[kime] qanadlandı. S.Rehimov

QANAMAQ

- A1 I. qanamaq₁: Derinin yaralanması, zedelenmesi vs neticesinde damardan qan çıxmaq, qan axmaq, qan sızmaq.
II.qanamaq > [kim]
Ör. Əli_[kim] qanadı.

QANÇIRLAMAQ

- A1 I. qançırlamaq₁: Qançır olmaq.
II.qançırlamaq > [kim]
Ör. (Sen)_[kim] Məmməd oğlunun sağ kürək nahiyəsindən vurub ona sağ

kürək nahiyəsində qançırılar.(İ N T)

QANDALLAMAQ

A1 I. qandallamaq₂: Əl və ayaqlara qandal vurmaq, buxovlamaq, zencirlemek.

II.qandallamaq > [kim] [kimi]

Ör. Polis nəfərləri_[kim] içəri girdilər və dərhal iki caninin əllərini_[kimi]

qandalladılar.(B N O)

QANDIRMAQ

A1 I. qandırmaq₃: Anlatmaq, başa salmaq.

II.qandırmaq > [kim] [kimi] [kime]

Ör. (Ben)_[kim] Nə qədər çalışdımsa, məsələni_[kimi] ona_[kime] qandıra bilmədim.

QANIQMAQ

A1 I. qanıqmaq₁: Alışmaq, dadanmaq; heris olmaq.

II.qanıqmaq >[kim]

Ör. Bu tula_[kim] ov etməyə qanıqmışdır.

A2 I. qanıqmaq₁: Qana susamaq, gözü qızmaq.

II.qanıqmaq > [kim]

Ör. (O)_[kim] Ehtiras çölündə gezen qarınca.” Duyğusuz, qanına sanki qanıqdı (İ N T)

QANIRMAQ

A1 I. qanırmaq₂: Burmaq, eymək, qatlamaq, bükmək, qarmaq, çevirmək

II.qanırmaq > [kim] [kimi]

Ör. Qüvvətli bir kandli_[kim] onun [Semedin] sağ bilayini_[kimi] qanırdı, xancarı dartıb alından aldı. M.Hüseyn

QANQIMAQ

A1 I. qanqımaq₁: məh. Dilemək, yalvarmaq, arzusunda olmaq, hesretində olmaq.

II.qanqımaq > [kim]

Ör. Sail, qapıdan baxma bizə, pis göz atarsan!(Sen)_[kim] Çox qanqıma, durram, elə vurram ki, batarsan! M.Ə.Sabir.

QANMAQ

- A1 I. qanmaq₁: Anlamaq, başa düşmək.
 II.qanmaq > [kim]
 Ör. [Sefderquiu:] Vallah, mən_[kim] bilmirəm sən məndən nə istəyirsən, qana bilmirəm, nə qədər fikir eləyirəm, qana bilmirəm. N.Vezirov.

QANRILMAQ

- A1 I. qanrılmaq₁: Çevrilmək, dönmək, üzünü çevirmək.
 II.qanrılmaq > [kim]
 Ör. Molla_[kim] qanrılıb baxdı. O, ali şahinli xanın galdiyini görüb, yola tarafi çevrildi. S.Rehimov.

QANSIZLAŞMAQ

- A1¹⁴⁷ I. qansızlaşmaq₁: Qam azalmaq, qansız bir hala gəlmək, yemək və ya yorğunluq nəticəsində qansız olmaq, zəifləmək.
 II.qansızlaşmaq > [kim]
 Ör.
 A2 I. qansızlaşmaq₁: Ağarmaq, solmaq, qırmızılığım itirmək.
 II.qansızlaşmaq > [kim]
 Ör. Dodaqları_[kim] qansızlaşdı

QANTARGALAMAQ

- A1¹⁴⁸ I. qantargalamaq₂: Atın ağızına yüyən vurmaq, yüyənlemek.
 II.qantargalamaq > [kim] [kimi]
 Ör.
 A2 I. qantargalamaq₂: mac. Qabağını almaq, cilovlamaq.
 II.qantargalamaq > [kim] [kimi]
 Ör. San da_[kim] ey Azğın suları_[kimi] qantarğalayan, dur! Dayan! R.Rza.

QANUNİLƏŞDİRMƏK

- A1 I. qanuniləşdirmək₂: Qanuna uyğun bir hala salmaq, qanuni şəkə salmaq, qanun qüvvəsi vermək.
 II.qanuniləşdirmək > [kim] [kimi]
 Ör. Gürcüstandakı səfiri R.Həsənov yeni qəbul olunmuş qanuna

¹⁴⁷ "Qansızlaşmaq" fiilinin birinci anlam dəğişkesinə örnek bulunamamıştır ancak mantıksal istemleri tek olduğu söylenebilir.

¹⁴⁸ "Qantargalamaq" fiilinin birinci anlam dəğişkesinə örnek bulunamamıştır ancak matıksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

münasibətini belə açıqlayır: «Yeni qəbul olunmuş bu qanun [kim] əvvəlki ədalətsizliyi[kimi] daha da qanuniləşdirdi.(D B S)

QAPAMAQ

- A1 I. qapamaq₂: Bağlamaq, örtmək.
II.qapamaq > [kim] [kim]
Ör. (O) [kim] Sandıği[kimi] qapadı.
- A2 I. qapamaq₂: Bağlamaq, qıfıl v s. ile bağlamaq.
II.qapamaq >[kim] [kimi]
Ör. (Sen) [kim] Qapını [kimi] qapa.
- A3 I. qapamaq₂: Açıq şeyi örtmək.
II.qapamaq > [kim] [kimi]
Ör. (O)[kim]Birdən kimin əlləri isə arxadan Aynanın gözlərini[kimi] qapadı.
Ə.Memmedxanlı.
- A4 I. qapamaq₂: Ortmək, keçilmez hala salmaq.
II.qapamaq > [kim] [kimi]
Ör. Dərələrin sel oyan yerlərindən başlamış ta sinələrinə qədər seyrək tikan kolları[kimi] qapamışdı. S.Rehimov
- A5 I. qapamaq₂: Üstünə perde, örtü ve s. çəkmək; giz- letmək, görünmez hala salmaq.
II.qapamaq > [kim] [kimi]
Ör. [Gelin] [kim] bir də məclisin ortasında duruxub, əlləri ilə üzünü[kimi] qapadı. Çemenzeminli.
- A6 I. qapamaq₂: Deşiyi tutmaq, tıxamaq, kip bağlamaq.
II.qapamaq >[kim] [kimi]
Ör. (O) [kim] Şüşənin (quyunun) ağzını[kimi] qapadı.
- A7 I. qapamaq₂:Uclarım, kenarlarım, son nöqtələrini birleşdirmək.
II. qapamaq > [kim] [kimi]
Ör. (O) [kim] Dairəni [kimi] qapadı
- A8 I. qapamaq₂: Bağlamaq, bitirmək, fealiyyətini dayandırmaq.
II.qapamaq > [kim] [kimi]
Ör. (O) [kim] Iclası[kimi] qapattı.

QAPANMAQ

- A1 I. qapanmaq₁: Bağlanmaq, kilidlenmek.
II.qapanmaq > [kim]
Ör.- Qapılar_[kim] örtülüb qapanmışdır. A.Sehhet.
- A2 I. qapanmaq₁: Örtülmək (açıq şey haqqında).
II.qapanmaq > [kim]
Ör. Ela bil düşdüyü balanı qanır; Yenidan gözləri_[kim] yena qapanır.
A.Sehhet.
- A3 I. qapanmaq₁: Buludla örtülmək, tutulmaq, çulğalanmaq.
II.qapanmaq > [kim]
Ör. Hava soyudu, göyün har tarafı _[kim] qapandı.
- A4 I. qapanmaq₁: Tıxanmaq, kip bağlanmaq, tutulmaq.
II.qapanmaq > [kim]
Ör. Şüşənin ağzı_[kim] qapanmışdır.
- A5 ¹⁴⁹ I. qapanmaq: Ucları, kenarları, son nöqtələri birləşdirilmək (meftilin, zencirin vs'nin
II.qapanmaq > [kim] [kimi]
Ör.
- A6 I. qapanmaq₁: Bitirilmək, dayandırılmaq, bağlanmaq.
II.qapanmaq > [kim]
Ör. Iclas_[kim] axşam saat 10-da qapandı.
- A7 I. qapanmaq₁: Resmen leğv edilmək, qadağan edilmək; işləməsinə, fealiyyətinə çıxmasma icazə verilməmək, bağlanmaq
II.qapanmaq > [kim]
Ör. Bu fitva çıxandan bir neçə gün sonra [Tebrizdə] kinoteatrların bir neçəsi_[kim] qapandı. M.S.Ordubadı.
- A8 I. qapanmaq₂: Bayıra çıxmammaq, içəridə oturub qalmaq.
II.qapanmaq > [kim] [kime]
Ör. (Biz)_[kim] Otaqların kirayasını və amakxarcını axşamdan verib

¹⁴⁹ “Qapanmaq” fiilinin beşinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapıla bilər lakin matuksal istəmi iki olduğu deyilə bilər.

otağımıza_[kime] qapandıq. M.S.Ordubadi.

- A9 I. qapanmaq₂: Sıxınmaq.
II.qapanmaq > [kim] [kime]
Ör. [Duma]_[kim] da bu balaca qulan kimi anasının sasini eşidanda qaçıb dizlarına_[kime] qapanardı. İ.Əfendiyev.
- A10 I. qapanmaq₂: Yıxılmaq.
II.qapanmaq > [kim] [kime]
Ör. Əmrah_[kim] ağzı üsta_[kime] qapandı, yalnız ikica dafa hönkürdü.
M.Hüseyn.
- A11 I. qapanmaq₁: Haqq-hesab kesilmək, tamamlanmaq, leğv edilmək.
II.qapanmaq > [kim]
Ör. Keçənlik mühasibat daftarları_[kim] qapandı.

QAPAZLAMAQ

- A1 I. qapazlamaq₁: dan. Qapazla vurmaq, başına vurmaq.
II.qapazlamaq > [kim]
Ör. [Şahqulu:] Siz ölasız, özü_[kim] mani günde min qapazlayır. N.Vezirov.

QAPIŞDIRMAQ

- A1 I. qapışdırmaq₃: Tez-tez, telesik götürmək, bir-birinin elinden qapıb almaq, dartışdırmaq.
II.qapışdırmaq > [kim] [kimi] [kimden]
Ör. (O)_[kim] Suyu_[kimi] tasdan_[kimden] qapışdırır.(İ N T)
- A2 I. qapışdırmaq₂: Çırpışdırmaq, oradan-buradan götürmək.
II.qapışdırmaq > [kim] [ne]
Ör. Ya da onlar_[kim] şirniyyat_[ne] qapışdırır və eyni zamanda öz uşaq hərəkətlərinə gülürlər: ...(İ N T)
- A3¹⁵⁰ I. qapışdırmaq₂: icb. İtleri birbirinin üzerine saldırmaq, boğuşdurmaq.
II.qapışdırmaq > [kim] [kimi]
Ör.

¹⁵⁰“Qapışdırmaq” fiilinin üçüncü anlam dəğişkesinə örnek bulunamamıştır ancak matıksal isteminin iki olduğı söylenebilir.

QAPLAMAQ

A1 I. qaplamaq₂: Her terefini ehate etmək, bürümək, çulğamaq, örtmək, basmaq, tutmaq.

II.qaplamaq > [kim] [kimi]

Ör. Duman_[kim] atrafı_[kimi] qapladı.

QAPMAQ

A1 I. qapmaq₂: Birden elini uzadıb celd götürmək, dartıb almaq, qamarlamaq.

II.qapmaq > [kim] [kimi]

Ör. [Şagird qızım] bu sözlərindən molla bacı_[kim] ela acıdı ki, çubuğu_[kimi] qapıb qızı döyaclamaya başladı. Çemenzeminli.

A2 I. qapmaq₂: Götürmək, qaldırmaq.

II.qapmaq > [kim] [kimi]

Ör.(O)_[kim] Qaçdım yerdəki daşlara tərəf və qabağıma gələn daşları_[kimi] yerdən qapıb, başladım Şiraliyə tərəf tullamağa. Memmedquluzadə.

A3 I. qapmaq₂: Celd tutmaq (atılan, yaxud uçan şeyi).

II.qapmaq > [kim] [kimi]

Ör. Samad_[kim] Mirkazımın atdığı qızılı_[kimi] göydacə qaparaq, göy jiletinin kiçik cibinə yerləşdirdi. S.Rehimov.

A4 I. qapmaq₂: Yapışmaq, yapışb tutmaq.

II.qapmaq > [kim] [kimdən]

Ör. Mən onu deyiram ki, bu axır zamanda bir naxoşluq amala galibdir, adma “minəngit” deyirlər, marizlərin_[kim] qapır peysarından_[kimdən], peysar dönür bir oduna.

N.Vezirov.

A5 I. qapmaq₂: Çalmaq, oğurlamaq, aparmaq, götürüb qaçmaq.

II.qapmaq > [kim] [kimi]

Ör. (Onlar)_[kim] Dedi: Yorğan üçün imiş bu talaş; Yorğanı_[kimi] qapdılar, kasildi savaş. M.Ə.Sabir.

A6 I. qapmaq₂: Dişləmək, dişlərini batırıb yaralamaq.

II.qapmaq > [kim] [kimi]

Ör. İt_[kim] uşağı_[kimi] qapdı.

QAPSAMAQ, QAPSIMAQ

- A1 I. qapsamaq₂: mah. Zorla almaq, tutmaq, zebt etmək.
 II.qapsamaq > [kim] [kimi]
 Ör. (Onlar)_[kim] Qapsayıblar yetimlərin obasını_[kimi] Ev sahibin qovar zor olsa qonaq. Q.Zakir.

QARALAMAQ

- A1 I. qaralamaq₂: Qara reng çəkmək, qara sürtmək, qara rənglə çirkləndirmək, qara rəngə batırmaq.
 II.qaralamaq > [kim] [kimi]
 Ör. Uşaqlar_[kim] divarları_[kimi] kömür ilə qaralamışla
- A2 I. qaralamaq₂: Cızma-qara etmək.
 II.qaralamaq > [kim] [kimi]
 Ör. Gənc rəssam_[kim] şahidi olduğu mənzərəni_[kimi] tələsik dəftərçəsinə qaralayır (A D A L)
- A3 I. qaralamaq₂: Əl ilə yazmaq.
 II.qaralamaq > [kim] [kimi]
 Ör. O_[kim] alındaki karandaşla qabağında duran bir parça kağızı_[kim] qaralayır.
- A4¹⁵¹ I. qaralamaq₂: Bir şeyin ilk metnini, ilk layihəsini, planım yazmaq, qeyd etmək, eskizini çəkmək
 II.qaralamaq > [kim] [kimi]
 Ör.
- A5 I. qaralamaq₂: Yazılmış yazımın üstündən qələm çəkmək, pozmaq.
 II.qaralamaq > [kim] [kimi]
 Ör. (Ben)_[kim] Maqalanın matnini_[kimi] qaraladım.
- A6 I. qaralamaq₂: Lekelemək, qara yaxmaq, üstünə böhtan atmaq, biabır etmək
 II.qaralamaq > [kim] [ne]
 Ör. (O)_[kim] Tariximin neçə- neçə varəğim_[ne] lakaladı; qaraladı. B.Vahab-zadə.

¹⁵¹“Qaralamaq” fiilin dördüncü anlam dəğişkesinə örnek bulunamamışdır ancak matüksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

A7 I. qaralamaq₂: İtirmək, qarışdırmaq, pozmaq; görünmez, nezere çarpmaz hala salmaq.

II.qaralamaq > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Izini_[kimi] qaraladı.

A8 I. qaralamaq₂: dan. Bir şeyin yerini, bünövresini nişanlamaq.

II.qaralamaq > [kim] [kimi]

Ör. (Biz)_[kim] Burada toxumların yerini_[kimi] qaralamışığı.

QARALAŞMAQ

A1 I. qaralaşmaq₁: Uzaqdan görünmək (çoxlu qara şey haqqında).

II.qaralaşmaq > [kim]

Ör. Oyanlarda daniz buruqları_[kim] qaralaşırdı. M.Hüseyn.

QARALMAQ

A1 I. qaralmaq₁: Qara olmaq; hisden, güneşden, yaxud başqa bir şeyin tesirindən rengi qara olmaq, rengi tündleşmək

II.qaralmaq > [kim]

Ör. Qazan_[kim] ocaq üsta qalib qaralmışdır.

A2 I. qaralmaq₁: Qaranlıqlaşmaq, tutulmaq (hava, güneş, göy v s. haqqında).

II.qaralmaq > [kim]

Ör. Qışda hava_[kim] tez qaralır.

A3 I. qaralmaq₁: Sönmək, keçmək; sönmək üzre olmaq; soyumaq.

II.qaralmaq > [kim]

Ör. Ocaq_[kim] qaraldı.

A4 I. qaralmaq₁: Qaranlıq çökmək, qaranlıq içerisinde görünmez olmağa başlamaq, yaxud işıqları sönmək.

II.qaralmaq > [kim]

Ör. Daxmalar_[kim] sakit-sakit qaralırdı. M.Hüseyn.

A5 I. qaralmaq₁: Görünmək (qara şey, qaraltı haqqında).

II.qaralmaq > [kim]

Ör. [Veli:] Basdir, çox vaz verma, görürsanmi yuxarıda bir zad_[kim] qaralır.

M.F.Axundzade.

A6 I. qaralmaq₁: məc. Pertlikdən, acıqdan, hirsden üzünün rengi çevrilmək; tutulmaq, pozulmaq

II.qaralmaq > [kim]

Ör. Ağalar xan_[kim] qaraldı, dodaqlarını gəmirə- gəmirə soruşdu: Cənnət kişi qızını verirəm.S.Rehimov.

A7 I. qaralmaq₁: Tutulmaq, çətinləşmək.

II.qaralmaq > [kim]

Ör. Nəfəsi_[kim] qaraldı.

A8 I. qaralmaq₁: məc. Pisləşmək, xarablaşmaq, fenalaşmaq, ezablı, eziyyətli olmaq mehrumiyyətlər və fəlakətlər başlamaq.

II.qaralmaq > [kim]

Ör. Ağca xanımın ağ günləri_[kim] də beləcə qaralmış, puç olub getmişdi..
Mir Celal.

QARANLIQLAŞMAQ

A1 I. qaranlıqlaşmaq₁: Qaranlıq olmaq, qaranlıq çökmək, axşam olmaq, işıqsızlaşmaq.

II.qaranlıqlaşmaq > [kim]

Ör. Artıq hava_[kim] tamamilə qaranlıqlaşmışdı. M.İbrahimov.

QARDAŞLAŞMAQ

A1 I. qardaşlaşmaq₁: Qardaş kimi semimi olmaq, yaxın olmaq.

II.qardaşlaşmaq > [kim]

Ör. Azərbaycanın Şuşa və Macarıstanın Cöncös şəhərləri_[kim]
qardaşlaşdı(İ N T)

QARGANMAQ

A1 I. qarganmaq₁: Qarğınmaq.

II.qarganmaq > [kim]

Ör. Bu xalq_[kim] niyə belə qarğandı, Ayrı? (İ N T)

QARĞIMAQ

A1 I. qarğımaq₁: Qarğı etmək, nifrət etmək.

II.qarğımaq > [kim]

Ör. [Günes]_[kim] Arazı uzaqlara, Sibir çöllərinə sürgün edərlərsə, onsuz necə yaşa- ram? - deyə ağlayır, üzülür, Aslan bəyə qarğıyırdı. A.Şaiq

QARĞIŞLAMAQ

- A1 I. qarğışlamaq₂: Qarğış etmək, qarğımaq.
 II. qarğışlamaq > [kim] [kimi]
 Ör. Kərimin anası_[kim] oğlunu bu haləə görcək, əhvalatəən xəbərəər olarəi ki, Kərimi falaqqaya salmışlar və mollanı_[kimi] qarğışlamağa başlardı.
 H.Sarabski.

QARIXMAQ

- A1 I. qarixmaq₁: Çaşmaq, özünü itirmək.
 II. qarixmaq > [kim]
 Ör. (Sen)_[kim] [Ağa Merdan:] Yoxsa, albatta, mürafia maclisində qarixarsan, dilin tutular.. M.F.Axund- zade.

QARILAŞMAQ

- A1 I. qarılaşmaq₁: Qocalmaq, qoca halına düşmək (qadın haqqında).
 II. qarılaşmaq > [kim]
 Ör. Qarılaşdı hüsnün, ana._[kim] (İ N T)

QARILDAMAQ

- A1 I. qarıldamaq₁: Qarğa kimi ses çıxarmaq, qar-qar etmək.
 II. qarıldamaq > [kim]
 Ör. Ağaclarda qarğalar_[kim] sas salıb qarıldayır. M.Seyidzade.

QARILDAŞMAQ

- A1 I. qarıldeşmaq₁: Hamısı birdən qarıldamaq, here öz yerindən qar-qar etmək, ses salmaq
 II. qarıldeşmaq > [kim]
 Ör. Qarğalar_[kim] qarıldeşıb yem axtarırlar.

QARIMAQ

- A1 I. qarımaq₁: Qocalmaq, qoca yaşlarma çatmaq (bezen “qocalıb-qarımaq” şeklinde işlenir).
 II. qarımaq > [kim]
 Ör. Sani sevan cavan_[kim] olur günbagün; Qarımaz, qocalmaz, tartaza gedar. M.P.Vaqif.

- A2¹⁵² I. qarımaq₁: Qocalıb tecrübe qazanmaq.
II.qarımaq > [kim]_{insan}
Ör.
- A3 I. qarımaq:Suda çox qalmaqdan qırıq-qırıq olmaq (deri haqqında).
II.qarımaq > [kim]
Ör. Sinesi_[kim] dağların teze qarıdı. (İ N T)
- A4 I. qarımaq₁:mah. Ciftleşmek (heyvan haqqında)
II.qarımaq > [kim]_{hayvan}
Ör.

QARIŞMAQ

- A1 I. qarışmaq₁: Başqa şeyin, ya şeylerin içərisinə girib orada itib getmək, ayrılmayacaq, fərqlənməyəcək, seçilməyəcək hala düşmək.
II.qarışmaq > [kim]
Ör. Boylar_[kim] qarışdı.
- A2 I. qarışmaq₂: Birleşerek bir kütlə halına gəlmək.
II.qarışmaq >[kim] [kime]
Ör. Qoyun- quzu_[kim] bir-birinə_[kime] qarışar; Qulplu qazanlardan qatıqlar daşar. S.Vurğun
- A3 I. qarışmaq₂: Qovuşmaq, birleşmək, qoşulmaq.
II.qarışmaq > [kim] [kime]
Ör. İki çay_[kim] bir-birinə_[kime] qarışdı.
- A4 I. qarışmaq₁: Qarmaqarış olmaq, nizam və tertibi pozulmaq, bir-birinin için girmək, dolaşmaq düşmək
II.qarışmaq > [kim]
Ör. - Adamlar_[kim] qarışır, hər kəs istəyir qabağa gedə və axırda basabas düşür, qilü qal başlanır. C.Memmedquluzadə.
- A5 I. qarışmaq₂: Bir-birinə qarışmaq dolaşmaq, anlaşılmaz hala gəlmək.
II.qarışmaq > [kim] [kime]
Ör.Başım_[kim]dakı jikirilər_[kim] bir-birinə_[kime] qarışdı. M.S.Ordubadı;

¹⁵²“ Qarımaq” fiilin ikinci və dördüncü anlam dəğişiklərinə örnek bulunamamıştır ancak matıksal istemleri tek olduğu söylenebilir.

- A6 I. qarışmaq₂: Heyecan(a) düşmək, te- laş(a) düşmək, teşviş(e) düşmək, çaxnaşma düşmeq
II.qarışmaq >[kim] [kime]_{tamamlayıcı}
Ör. Bazar_[kim] bir- birinə_[kime] qarışmışdı. S.Rehman.
- A7 I. qarışmaq₁: Ses-küy düşmək, canlanmaq, herekete gelmek.
II.qarışmaq > [kim]
Ör. Qarışdı, səsləndi birdən aralıq.. _[kim] S.Vurğun.
- A8 I. qarışmaq₂: Müdaxile etmək, iştirak etmək, bir işin gedişinə tesir etmək (adeten“işe”sözü ilə).
II.qarışmaq > [kim] [kime]
Ör. Bir saatdan bəri sükut içərisində oturmuş Ulduz_[kim] tutqun bir səslə söhbətə_[kime] qarışdı. Ə.Memmedxanlı.
- A9 I. qarışmaq₁: Bulanmaq.
II.qarışmaq > [kim]
Ör. Ürəyim_[kim] qarışır.
- A10 I. qarışmaq₁: Pozulmaq.
II.qarışmaq >[kim]
Ör. Axşamüstü hava_[kim] qarışdı.

QARITMAQ

- A1 I. qarıtmaq₁: Əre vermeyib evde saxlamaq, qocaltmaq (qızı).
II.qarıtmaq > [kim]_{insan}
Ör. (Sen)_[kim:insan] [Gülçöhre:] Mən deyirəm ki, evdə qalıb qarıtıb qocalasan? Ü.Hacıbeyov.
- A2 ¹⁵³ I. qarıtmaq₁: Meyveni bostanda saxlayıb vaxtını keçirməklə ter ve tezeliyini ötürmək
II.qarıtmaq > [kim]_{bitki}
Ör.

QARLAMAQ

- A1 I. qarlamaq₁: Qar yağmaq.
II.qarlamaq > [kim]

¹⁵³ “Qarıtmaq” fiilinin ikinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak matıksal isteminin tek olduęu söylenebilir.

Ör. Hava_[kim] soyudu, deyəsən, qarlayacaqdır.

A2 I. qarlamaq₁: Qarla örtülmək.

II. qarlamaq > [kim]

Ör. Göyler ulduzladi, zirve_[kim] qarladı, (İ N T)

QARLAŞMAQ

A1 ¹⁵⁴ I. qarlaşmaq₁: Qara dönmək, qar şəklinə çevrilmək.

II. qarlaşmaq > [kim]_{sıvı}

Ör.

A2 I. qarlaşmaq₁: qarş. Əylenmək üçün bir-birine qartopu atmaq; qar atmaq; qar gülləsi oynamaq.

II. qarlaşmaq > [kim]_{insan}

Ör. Biz onun dərindən qabaq; Qaçışır, qarlaşdırdıq çöldə bir dəstə uşaq_[kim:insan] Ə.Cemil.

QARMAQ II

A1 I. qarmaq₂: Qanıрмаq.

II. qarmaq > [kim] [kimi]

Ör. Hətta utanmadan boylu qadının; Qollarını _[kimi] qarıb gəzdi polislər. _[kim]

M.Rahim.

QARMAQLAMAQ

A1 I. qarmaqlamaq₂: Bir şeyi qarmağa keçirmək, qarmağa vurmaq, qarmağa ilişdirmək, qarmaqdan asmaq, yaxud qarmaqla qaldırmaq.

II. qarmaqlamaq > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Yere bir qarmaq uzadıb yeri_[kimi] qarmaqladı. (İ N T)

A2 I. qarmaqlamaq₃: Qarmaqları bir-birine keçirmək, yaxud bir şeyi qarmaq kimi edib bir-birine bend etmək, ilişdirmək.

II. qarmaqlamaq > [kim] [kimi] [kime]

Ör. (O)_[kim] Məftili_[kimi] bir-birinə_[kime] qarmaqlayıb bərkitmək.

QARMALAMAQ

A1 I. qarmalamaq₁: Tez-telesik tutub götürmək, qapmaq, yapışmaq, tutmaq, qamarlamaq.

¹⁵⁴ “Qarlaşmaq” fiilinin birinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır lakin matixsal isteminin tek olduğu söylənilir.

II.qarmalamaq > [kim]

Ör. [Axund]_[kim] gah o xuruşdan, gah bu xuruşdan qarmalayıb plova qarışdırıb udurdu içəri. Ə.Haqverdiyev.

A2 I. qarmalamaq₂: İki elli tutmaq.

II.qarmalamaq > [kim] [kimi]

Ör. Orada da bir (deyək) vətəndaş bu rejimi, Əliyevləri təriflədiyi yerdə polis_[kim] gəldi, qollarını_[kimi] qarmaladı apardı.

QAROVULLAMAQ

A1 I. qarovullamaq: Nişan almaq.

II.qarovullamaq > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Tüfang ilə quşu_[kimi] qarovulladı.

A2¹⁵⁵ I. qarovullamaq₂: Pusquda dayanmaq, pusqulamaq, güdmək.

II.qarovullamaq > [kim] [kimi]

Ör.

QARPIŞMAQ

A1 I. qarpişmaq₁: Tutuşmaq, dalaşmaq, vuruşmaq.

II.qarpişmaq > [kim]

Ör. Uşaqlar_[kim] qarpişirlar.

A2 I. qarpişmaq₁: Bir-biri ilə küştü tutmaq, güleşmək, qurşaq yapışmaq.

II.qarpişmaq > [kim]

Ör. Pahlavanlar_[kim] qarpişirlar.

QARSALAMAQ

A1 I. qarsalamaq₂: Odda ütmək, pörtmək, yaxud üzden yandırmaq.

II.qarsalamaq > [kim] [kimi]

Ör. Tandirin alovu_[kim] qolumu_[kimi] qarsaladı.

QARSALANMAQ

A1 I. qarsalanmaq₁: Üzden yanmaq, ütölmək, pörtlenmək, alayarımçıq bişmək, üzden qabarlanmaq

II.qarsalanmaq > [kim]

¹⁵⁵“Qarovullamaq” fiilinin ikinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin iki olduęu söylenebilir.

Ör. Alma_[kim] bişmayib, qarsalanıbdır.

QARSITMAQ

A1 I. qarsıtmaq₂: Üzden yandırmaq.

II.qarsıtmaq > [kim] [kimi]

Ör. Bir alov_[kim] qarsıtdı içindən onu_[kimi] .(İ N T)

QARŞILAMAQ

A1 I. qarşılamaq₂: Qabağına çıxmaq, qarşısına çıxmaq, görüşünə çıxmaq.

II.qarşılamaq > [kim] [kimi]

Ör. - Xanım_[kim] onu_[kimi] eyni təbəssümlə qarşıladi. M.S.Ordubadi.

A2 I. qarşılamaq₃: Gelen bir şəxsə, yaxud biri ilə görüşərkən, ona her hansı bir vasitə ilə öz münasibətini izhar etmək

II.qarşılamaq > [kim] [kimi] [kimle]

Ör. Tamaşaçılar_[kim] artisti_[kimi] gurultulu alqışlarla_[kimle] qarşılədılar.

A3 I. qarşılamaq₃: Bir şey haqqında xəber tutaraq, ona qarşı müsbət, ya menfi münasibətini ifadə etmək.

II.qarşılamaq > [kim] [kimi] [Z.Ö]

Ör. Rübabə_[kim] zahirdə bu xəbəri_[kimi] soyuq_[z.ö] qarşılamişdı. Mir Celal.

A4 I. qarşılamaq₂: Yeni ili, bayramı (vs'ni) qarşılamaq bayram, tarixi gün və s. gəlməsi münasibəti ilə tentənəli yığıncaq, meclis, qonaqlıq vs. düzəltmək şənlik etmək.

II.qarşılamaq > [kim] [kimi]_{tamamlayıcı}

Ör. (Bi)_[kim] Parlayan saf göylərə bax, Qara dəniz; Gəl səninlə yeni ili_[kimi] qarşılacaq. N.Refibeyli.

QARŞILAŞMAQ

A1 I. qarşılaşmaq₂: Qarşı-qarşıya gəlmək, üz-üzə gəlmək, rastlaşmaq.

II.qarşılaşmaq > [kim] [kimle]

Ör. (O)_[kim] Böyük çətinliklərlə_[kimle] qarşılaşdı.

A2 I. qarşılaşmaq₂: Üzləşmək.

II.qarşılaşmaq > [kim] [kimle]

Ör. (O)_[kim] Nəhayət, geri dönəndə Billinin gülümsəyən sifəti ilə_[kimle] qarşılaşdı.(B N O)

QARTİMAQ

- A1 I. qartımaq₁: Qocalmaq.
II.qartımaq > [kim] insan
Ör. (Sen)_[kim:insan] [Sultan bey:] Na axmaq sözdür; necayani ara getmək istamırsan; evda qalıb qocalıb qartımayacaqsan ki? Ü.Hacıbeyov.

- A2¹⁵⁶ I. qartımaq₁: Tezeliyini, teravetini itirmək, köhnelmək.
II.qartımaq > [kim] bitki
Ör.

QARTLAŞMAQ

- A1 I. qartlaşmaq₁: Qocalmaq.
II.qartlaşmaq > [kim] hayvan
Ör. Bu sürünün keşiyini çəkən toplan_[kim:hayvan] artıq qartlaşmışdı.(A D A L)

- A2¹⁵⁷ I. qartlaşmaq₁: məc. Gencliyini, teravetini itirmək; sertleşmək, qabalaşmaq.
II.qartlaşmaq > [kim] insan
Ör.

QARTMAQ II

- A1 I. qartmaq₁: Berkimək, sertleşmək.
II.qartmaq > [kim]
Ör. O an cuaş1 _[kim] qartdı.(İ N T)

QAŞIQLAMAQ

- A1 I. qaşıqlamaq₂: Qaşıq ilə götürmək, qaşıq ilə götürüb yemək; qaşıq ilə alıb dadına baxmaq
II.qaşıqlamaq > [kim] [kimi]
Ör. (O) _[kim] Qatıq qabın1_[kimi] götürüb qaşıqladı, Ancaq səbri çatmadı.(Ç)

- A2 I. qaşıqlamaq₂: məc. Acgözlüklə yemək.
II.qaşıqlamaq > [kim] [kimi]
Ör. (O) _[kim] [Mecid kişi:] İsti xörayi_[kimi] qaşıqlayanda üfürməmiş udma, har işdə sabirli ol. İ.Melikzade

¹⁵⁶ “Qartımaq” fiilinin ikinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak matıksal isteminin tek olduğu söylenebilir.

¹⁵⁷ “Qartlaşmaq” fiilinin ikinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak matıksal isteminin tek olduğu söylenebilir.

- A3 I. qaşıqlamaq₂: Qaşıq ile qarışdırmaq
 II.qaşıqlamaq > [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] - Çəkilişə rəhbərlik edən texnik "Dəvə üçün nə fərqi,ya qızıl daşıdı,ya daş" dedi və paxlalı plovu_[kimi] qaşıqladı. (İ N T)

QAŞİMAQ

- A1 I. qaşımaq₂: Bedenin gicişən yerini dırnaq veya sert bir şey ile sürtmək, cırmaqlamaq, dırmaqlamaq.
 II.qaşımaq > [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Başını_[kimi] qaşıdı.
- A2 I. qaşımaq₂: Qazımaq, qazıyıb temizlemek, sıyımaq.
 II.qaşımaq >[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Taxtanm üstünü_[kimi] qaşıdı.

QAŞQALAŞMAQ

- A1 I. qaşqalaşmaq₂: mah. Toquşmaq, birbiri ile sözleşmək, çekişmək, tutaşmaq deyişmək,
 II.qaşqalaşmaq > [kim] [kimle]
 Ör. Ay yoldaşlar, siza bir söz söyləyim; Kandlilarla_[kimle] qaşqalaşdı mollalar._[kim] Aşıq Mirze.

QAŞLAMAQ

- A1 I. qaşlamaq₂: Üzüye qaş taxmaq.
 II.qaşlamaq > [kim] [kimi]
 Ör. O_[kim] da üz gözünü_[kimi] qaşladı qaqa men 10 deqiqelik çixiram.(İ N T)

QAŞOVLANMAQ

- A1 I. qaşovlamaq₂: Heyvanın qaşov ile tozunu, çirkini temizlemek.
 II.qaşovlanmaq >[kim] [kimi]
 Ör.Qonqarınla donqar ayı_[kim] Qaşovlandı bütün yayı_[kimi] Boz qaban ağzı dolayı...
 Palıd, sani kimyıxdı? M.Araz.

A2¹⁵⁸ I. qaşovlanmaq₂: dan. Ruhen incitmek, ruha ezab vermek (pis çalğıcı ve ya qaba sesle oxuyan haqqında).

II.qaşovlanmaq > [kim] [kimi]

Ör.

QATARLAŞMAQ

A1 I. qatarlaşmaq₁: Qatar düzülme, qatar bağlamaq.

II.qatarlaşmaq > [kim]

Ör. Dəstə ilə uçan quşlar dağınıq halda və ya müəyyən nizamla uçurlar.

Məsələn durnalar_[kim] küt bucaq şəklində qatarlaşıb uçurlar. “Zoologiya”.

QATILANMAQ

A1 I. qatılanmaq₁: Qatı olmaq, qatı hala gəlmək, qatılaşmaq.

II.qatılanmaq > [kim]

Ör. Sw sınıbes toğandar_[kim] qazılıp qatılandı biraq tağıda koterip alğandar jalğandıqpen istegendıkten jılğa jetpey isten qalwda, korıngen jermen(İ N T)

QATILAŞMAQ

A1 I. qatılaşmaq₁: Getdikce qatı hala düşmək, getdikce berkimek, qelizleşmək; metleşmək

II.qatılaşmaq > [kim]

Ör. Qatıq_[kim] qalıb qatılaşıbdır.

A2 I. qatılaşmaq₁: Getdikce artmaq, şiddetlenmək, güclenmək; kesifleşmək

II.qatılaşmaq > [kim]

Ör. Axşam qaranlığı_[kim] isa qatılaşır, sanki Nərimanın havaxdan bari həsrət olauğu gündüz işığını örtmək istayırdı. Mir Celal.

QATLAMAQ

A1 I. qatlamaq₂: Bükmək; iki qat, üçqat və etmək.

II. qatılaşmaq > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Paltarı_[kimi] qatladı.

A2 I. qatlamaq₂: Qarmaq, qanırmaq, geri qaytarmaq.

II.qatlamaq > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Dizini_[kimi] qatladı.

¹⁵⁸ “Qaşovlanmaq” fiilinin ikinci anlam değışkesine örnek bulunamamıştır ancak matıksal isteminin iki olduğı söylenebilir.

- A3 I. qatlamaq₂: Açıq şeyi örtmək.
II.qatlamaq > [kim] [kimi]
Ör. Labbeyk [kim] kitabı [kimi] qatlayıb alına aldı. Mir Celal.
- A4 I. qatlamaq₂: Parçanı bir beraberde qat-qat edib, her qatını bir-birinin dalınca tikmək
II.qatlamaq > [kim] [kimi]
Ör. (O) [kim] Köynayın yaxasını [kimi] qatladı.
- A5 I. qatlamaq₂: Əymək, bükmək.
II.qatlamaq > [kim] [kimi]
Ör. (O) [kim] Boynunu [kimi] qatlayıb çiyinə qoymaq.

QATLAŞMAQ

- A1 I. qatlaşmaq₂: Dözmək, tab getirmək, sebr etmək, ister-istemez razı olmaq, şikayət etmədən və müqavimət göstərmeden qəbul etmək.
II.qatlaşmaq > [kim] [kime]
Ör. [Haşım] [kim] akirdi, biçirdi və har bir ağır zahmatlara [kime] qatlaşırdı.
B.Talıblı.

QATMAQ

- A1 I. qatmaq₃: Əlavə etmək, qoymaq, birləşdirmək, qoşmaq, içərisinə daxil etmək.
II.qatmaq > [kim] [kimi] [kime]
Ör. (O) [kim] Qoyunu [kimi] sürüya [kime] qatdı.
- A2 I. qatmaq₃: Qarışdırmaq
II.qatmaq > [kim] [kime] [ne]
Ör. (O) [kim] Süda [kime] su [ne] qatdı.
- A3 I. qatmaq₂: Qatıb qarışdırmaq qarmaqarışıq etmək, birbirine qarışdırma, dolaşdırmaq.
II.qatmaq > [kim] [kimi]
Ör. (O) [kim] [Receb:] O zaman balası da mənim atmaca sözlərimi [kimi] özga cürə yozub, qatıb qarışdırıb. N.Vezirov.
- A4 I. qatmaq₃: dan. Salmaq, soxmaq.
II.qatmaq > [kim] [kime] [kimi]

Ör. Yekə kişi_[kim] xalqın eşşəyini_[kim] oğurlayıb gətirmisən, qatmısan manim karvansarama_[kime] C.Memmedquluzade.

A5¹⁵⁹ I. qatmaq₂: Bezi isimlerin qabağına getirilerek, mürekkeb feiller ve müxtelif ifadələr düzəldilir; mes: per qatmaq, şuluq qatmaq, el qatmaq.

II.qatmaq > [kim] [ne]

Ör.

QATRANLAMAQ

A1 I. qatranlamaq₂: Su keçmemək, çürümək və ya başqa məqsədlər üçün bir şeyin üzünə qatran sürtmək.

II.qatranlamaq > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Qayığ_[kimi] qatranladı.

QAVRAMAQ

A1 I. qavramaq₂: Başa düşmək, anlamaq, dərk etmək.

II.qavramaq > [kim] [kimi]

Ör. (Biz)_[kim] Biz cismi nə qədər tam duysaq, onu_[kimi] o qədər tam qavrayırıq.

QAYÇILAMAQ

A1 I. qayçılamaq₂: Qayçı ilə kəsmək, qayçı ilə üzden götürmək; qayçı ilə budamaq.

II.qayçılamaq > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Bağban ağacın quru budaqlarını_[kimi] qayçıladı.

QAYIRMAQ

A1 I. qayıрмаq₂: Emal etmək, hazırlamaq, istehsal etmək.

II.qayıрмаq > [kim] [ne]

Ör. Usta_[kim] güzgü_[ne] qayıdır.

A2 I. qayıрмаq₂: Bina etmək, qurmaq, tikmək.

II.qayıрмаq > [kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] [Mehemmedeli:] Ela artıq hesab deyil, ağa Tandirxana uçmuşdu, onu_[kimi] qayırmışam. N.Vezirov.

¹⁵⁹ “Qatmaq” fiilinin beşinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır lakin mantiqsal isteminin iki olduğu deyilə bilər.

- A3 I. qayıрмаq₂: Düzəltmək, təşkil etmək.
II.qayıрмаq > [kim] [ne]
Ör. (Onlar)_[kim] [Məstan beyin] özünə hər tərəfdən təzyiqlik etdilər və axırda da evini alıb, klub_[ne] qayırdılar. B.Talıblı.
- A4 I. qayıрмаq₂:Hazırlamaq, düzəltmək, qurmaq.
II.qayıрмаq > [kim] [ne]
Ör. (Siz)_[kim] [Şahnisə:] Ay uşaq, cəld bir ocaq_[ne] qayırdın, qahva içək, dedi.
Çəmənzəminli.
- A5 I. qayıрмаq₂: Temir etmək, eyer-eskiyini, çatışmayan yerlərini düzəltmək
II.qayıрмаq > [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Damın axan yerini_[kimi] qayırdı.
- A6 I. qayıрмаq₂: İş görmək, bir işlə məşğul olmaq.
II.qayıрмаq >[kim] [ne]
Ör. (Sen)_[kim] Orada na_[ne] qayıırırsan?
- A7 I. qayıрмаq₂: Etmək, bacarmaq, elindən gəlmək.
II.qayıрмаq >[kim] [ne]
Ör. Cəmətin qabağında Farhad bəy_[kim] na_[ne] qayıra bilər? Qantemir.

QAYITMAQ

- A1 I. qayıtmaq₂: Gətdiyi yoldan və ya yerdən geriye, əvvəlki yerinə dönmək.
II.qayıtmaq > [kim] [kimdən]
Ör. O_[kim] gətdiyi yerdən_[kimdən] qayıtdı.
- A2 I. qayıtmaq₁: Qayıdan baş qayıdanda, geri döndə.
II.qayıtmaq > [kim]
Ör. [Namaz:] Ağa_[kim] pristav səhər buradan Xocabəhmanlıya adlayıb və deyibdi, qayıdan baş Cahangir ağa ilə görüşəcəyəm. Ə.Həqverdiyev.
- A3 I. qayıtmaq₂: Dönmək, yenidən gəlmək, yenidən başlamaq, yenidən müraciət etmək.
II.qayıtmaq > [kim] [kime]
Ör. (Biz)_[kim] Bu mövzuya_[kime] sonra yəna qayıdacağıq.
- A4 I. qayıtmaq₁: Yenidən meydana gəlmək, zahir olmaq, təzələnmək, bərpa olmaq.
II.qayıtmaq > [kim]

- Ör. Xastaliyi_[kim] qayıtdı.
- A5¹⁶⁰ I. qayıtmaq₁: “Qayıdıb” şeklinde dönüb, dönerek, üzünü çevirerek;
II. qayıtmaq > [kim]
Ör.
- A6 I. qayıtmaq₁: Cavab olaraq.
II. qayıtmaq > [kim]
Ör. (Ben)_[kim] Qayıdıb dedim.

QAYMAQLANMAQ I

- A1 I. qaymaqlanmaq₁: Qaymaq tutmaq, qaymaq bağlamaq, üz tutmaq.
II. qaymaqlanmaq > [kim]
Ör. Südün üzü_[kim] qaymaqlandı.

QAYNAQLAMAQ II

- A1 I. qaynaqlanmaq₂: tex. Qaynaq etmək, qaynaq edib bitişdirmək, qaynaq vermək.
II. qaynaqlanmaq > [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Boruları_[kimi] qaynaqladı.

QAYNAMAQ

- A1 I. qaynamaq₁: Berk qızdırılmaq, ya qızmaq neticesinde buxarlanaraq pıqqıldamaq, paqqıldamaq, qeleyan etmək, köpüklenmek (mayeler haqqında)
II. qaynamaq > [kim]
Ör. Su_[kim] qaynayır.
- A2 I. qaynamaq₁: İçinde maye, xörek qaynayan qab haqqında.
II. qaynamaq > [kim]
Ör. Qazan_[kim] qaynayır.
- A3 I. qaynamaq₁: Şişib qabarmaq, turşuyub qabarmaq, qıçqırmaq.
II. qaynamaq > [kim]
Ör. Özüm şirasi_[kim] qaynamağa başladı.
- A4 I. qaynamaq₁: Yerden şiddetle çıxıb qabarmaq, fişqırmaq, köpüklenmek, axmaq.

¹⁶⁰“ Qayıtmaq” fiilinin beşinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak matkosal isteminin tek olduęu söylenebilir.

- II.qaynamaq > [kim]
 Ör. - Buradan man görürəm çeşmələri_[kim] qaynamada. A.Sehhet.
- A5 I. qaynamaq₁: İntizamsız bir suretdə hərəkət edən saysız hesabsız adam və ya heyvan, həşərat vs. kütləsi haqqında
 II.qaynamaq > [kim]
 Ör. Küçələr_[kim] adamlarla qaynayır.
- A6 I. qaynamaq₁: Bir şeyin çox güclü, şiddətli, coşqun təzahürünü ifadə edir.
 II.qaynamaq > [kim]
 Ör. Onun solğun yanaqlarında qarıba bir qızartı, gözələrində isə kəskin parıltı_[kim] qaynayırdı. Ə.Əbülhəsən.
- A7 I. qaynamaq₁: Daim hərəkətdə olmaq, bir an rahat olmamaq.
 II.qaynamaq > [kim]
 Ör. Bu adamın_[kim] bir dəqiqə rahatlığı yoxdur, daim qaynayır.
- A8 I. qaynamaq: Dalğalanmaq, coşmaq, köpüklenmək, qabarmaq.
 II.qaynamaq > [kim]
 Ör. Dəniz_[kim] qaynayır.
- A9 I. qaynamaq₂: Qaynayıb-qarışmaq (qovuşmaq) isinişmək, üns tutmaq, yaxmlaşmaq, dostlaşmaq.
 II.qaynamaq > [kim] [kimlə]
 Ör. Man_[kim] bütün qəmm və ruhumla_[kimlə] qaynayıb siza qarışmışam.
 M.S.Ordubadı.

QAYNAŞMAQ

- A1 I. qaynaşmaq₁: Yerdən şiddətlə çıxıb qabarmaq, fişqırmaq, köpüklenmək, axmaq qaynamaq
 II.qaynaşmaq > [kim]
 Ör. Kişilər, övratlar, uşaqlar_[kim] qarışqa kimi qaynaşırlar.
 C.Məmmədquluzadə.
- A2 I. qaynaşmaq₁: Hərəkət etmək, tərpəşmək, bir-birinə qarışmaq.
 II.qaynaşmaq > [kim]
 Ör. Doğrudan da yuxarıda qarıba bir manzara var idi; dağların zirvəsində buludlar_[kim] qaynaşır. M.Hüseyn

QAYTANLAMAQ

- A1 I. qaytanlamaq₂: Qaytan keçirmək, qaytanla berkitmək (bağlamaq).
II.qaytanlamaq >[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Ayaqqabıları_[kimi] qaytanladı.
- A2 I. qaytanlamaq₂: Paltarın kenarlarına, eteyinə veya tikiş yerlərinə qaytan qoymaq, qaytan ilə çevirmək
II.qaytanlamaq > [kim] [kimi]
Ör. Keçmişdə qadmlar_[kim] paltarlarını_[kimi] qaytanlardılar.

QAYTARMAQ

- A1 I. qaytarmaq₂: Alınmış, yaxud göndərilmiş bir şeyi geri vermək (göndərmək).
II.qaytarmaq >[kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] Kitabı_[kimi] oxuyub mana qaytar.
- A2 I. qaytarmaq₂: Xahişlə veya başqa bir yol ilə bir yere qayıtmağa, yaxud geri dönməyə məcbur etmək; geri döndərmək
II.qaytarmaq > [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Maşuqa fənari alıb qulluqçunu_[kim] qaytardı. S.Re- himov.
- A3 I. qaytarmaq₂: Redd etmək, def etmək, başdan sovmək.
II.qaytarmaq > [kim] [kimİ]
Ör. (O)_[kim] Zarbani_[kimi] qaytardı.
- A4 I. qaytarmaq₃: Söz, cavab qaytarmaq özündən böyüyün dediklərini veya göstərişlərini qəbul etməyərək, qəbacasına redd etmə.
II.qaytarmaq > [kim] {ne}tamamlayıcı [kime]
Ör. [Nenem mənə deyirdi:] Biz sani darsa qoyuruq, sani_[kim] fikir vermirsən, mollam aldadırsən, ona_[kime] cavab_{ne} qaytarırsən.
H.Sarabski

QAZANMAQ

- A1 I. qazanmaq₂: İşləməklə, çalışmaqla əldə etmək.
II.qazanmaq > [kim] [kimi]
Ör. Karbalayı Mammadalı_[kim] iki il yarım dır ki, qürbata çıxıb, az-çox çörək pulu_[kimi] qazansın. C.Memmedquluzadə.

- A2 I. qazanmaq₂: Fayda götürmək, udmaq.
II.qazanmaq > [kim] [kimi]
Ör. Oyunu_[kimi] kim_[kim] qazandı?
- A3 I. qazanmaq₁: Qazanc elde etmək, qazanc götürmək
II.qazanmaq > [kim]
Ör. [Selimi:] Ağayi-Hikmat Isfiahani, Tehranda oturmuşsunuz, ticarat kontorlarınız işlayır, (Siz)_[kim] yüz min tumanlarla qazanırsınız. M.İbrahimov
- A4 I. qazanmaq₂: Ümumiyyətlə, elde etmək, nail olmaq.
II.qazanmaq > [kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Hörmət_[ne] qazandı.
- A5 I. qazanmaq₂: Yiyelenmək, sahib olmaq.
II.qazanmaq > [kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Elmü ürfian_[ne] qazanmağa getdiyi yerda; Əsir oldu, aşiq oldu bir qumral qıza. Ə.Cavad

QAZIMAQ

- A1 I. qazımaq₃: Keskin bir aletlə bir şeyin sethindeki şeyi qoparmaq, qaşayıb çıxartmaq.
II.qazımaq > [kim] [kimi] [kimle]
Ör. (O)_[kim] Taxtanı_[kimi] bıçaqla_[kimle] qazıdı.
- A2 ¹⁶¹ I. qazımaq₂: qazmaq.
II.qazımaq > [kim] [kimi]
Ör.
- A3 I. qazımaq₂: Küt ülgüclə üzünü qırxarken derisini soymaq, qoparmaq
II.qazımaq > [kim] [kimi]
Ör.

QAZLANMAQ

- A1 ¹⁶² I. qazlanmaq₁: qazlaşmaq.
II.qazlanmaq > [kim] insan

¹⁶¹ “Qazımaq” fiilinin ikinci ve üçüncü anlam dəyişkeşkelere örnek bulunamamışdır ancak matıksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

¹⁶² “Qazlanmaq” fiilinin 1. 2. 3. anlam dəyişkeşkelere örnek bulunamamışdır ancak matıksal istemleri tek olduğu söylenebilir.

- Ör.
- A2 I. qazlanmaq₁: Köpüklenmək, qabarcıqlar emele gəlmək.
II. qazlanmaq > [kim]
Ör.
- A3 I. qazlanmaq₁: mach. Bir mayenin içərisinə qaz daxil edilmək.
II. qazlanmaq > [kim]_{sıvı}
Ör.
- A4 I. qazlanmaq₁: dan. Öyünmək, qürrelenmək, teşəxxüslenmək, coşmaq, xoruzlanmaq.
II. qazlanmaq > [kim]
Ör. İşdən sonra - «Taksim»_[kim] yenə qazlandı(İ N T)

QAZLAŞMAQ

- A1 I. qazlaşmaq₁: xüs. Qaz halına gəlmək, qaza çevrilmək.
II. qazlaşmaq > [kim]
Ör. Hacıqabul_[kim] yenidən qazlaşır. (İ N T)

QAZMAQ I

- A1 I. qazmaq₂: Her hansı bir alet ilə torpağı qaldırıb yeri oymaq, oyuc açmaq, derinləşdirmək, çuxurlaşdırmaq
II. qazmaq > [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Quyu_[kimi] qazdı.
- A2 I. qazmaq₂: Polad qələm vs. ilə oymaq, hekk etmək, naxış açmaq.
II. qazmaq > [kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Mis üzərində naxışlar_[ne] qazdı.

QAZMAQLANMAQ

- A1 I. qazmaqılanmaq₁: Qazmaq tutmaq, qazmaq bağlamaq, dib tutmaq.
II. qazmaqılanmaq > [kim]
Ör. Qazanın dibi_[kim] qazmaqlandı.

QAZSIZLAŞMAQ

- A1 I. qazsızlaşmaq₁: xüs. Qazsız hala gəlmək, qazı boşalmaq, qazı uçmaq(çıxmaq).
II. qazsızlaşmaq > [kim]
Ör. Belə ki, bu dövrdə layda təzyiq azaldığından neft_[kim] qazsızlaşır,

özlülüyü artır, sərbəst qaz meydana çıxır; süxurun neft üçün faza keçiriciliyi azalır; neft yatağı az və ... (İ N T)

QEYZLƏNMƏK

- A1 I. qeyzlənmək₁: Hiddetlenmək, qezeblənmək, berk acığı tutmaq.
II. qeyzlənmək > [kim]
Ör. Lakin bu dafa qarı_[kim] artıq qeyzlanmayaraq, mehriban gözlerini Leylaya qaldırdı. Ə. Memmedxanlı.

QƏDDƏMƏK

- A1 I. qəddəmək₁: dan. Yonmaq, çertmək.
II. qəddəmək > [kim]
Ör. Hikmət_[kim] haradansa çoxlu karandaş gətirib qaddadı, stolun üstünə qoydu. Mir Celal.

QƏDƏRLƏNMƏK

- A1 I. qədərlənmək₁: Alnıma yazılmaq, bextinə yazılmaq, qisməti olmaq.
II. qədərlənmək > [kim]
Ör. Qaza_[kim] qadarlanıb üz verəndə dard; Kamanda düşənə “qaç” demək olmaz. Aşıq Şəmşir

QƏHƏRLƏNMƏK

- A1 I. qəhərlənmək₁: Acıq çəkmək, hiddetlenmək, acığından boğulmaq.
II. qəhərlənmək > [kim]
Ör. Fəridə_[kim] özünü saxlaya bilməyib yaman qəhərləndi (A D A L)
- A2 I. qəhərlənmək₁: Müteəssir olmaq, kederlənmək, kövrəlmək, doluxsunmaq, boğula-boğula ağlamaq.
II. qəhərlənmək > [kim]
Ör. Bu sözlərdən sonra qadın_[kim] qaharlandı, çarqatmım ucu ilə gözlerini sildi. P. Makulu.

QƏLBİLƏNMƏK

- A1 I. qəlbilənmək₁: mah. Yüksəlmək, ucalmaq, yuxarı qalxmaq, yüksəklərə qalxmaq.
II. qəlbilənmək > [kim]
Ör. Man aşiq qalbiləndi; Ay_[kim] doğdu qalbiləndi; Naya desən and içim; Bu qəlb o qəlb iləndi. (Bayatı).

QƏLİZLƏŞMƏK

A1 I. qəlizləşmək₁: Qeliz hala düşmək.

II. qəlizləşmək > [kim]

Ör. Palçıq_[kim] qalıb qalizlaşdı.

QƏLPƏLƏMƏK

A1 I. qəlpələmək₂: Bir şeyin kiçik parçasını qoparmaq, qelpe-qelpe etmək.

II. qəlpələmək > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Daş_[kimi] çakicla vurub qalpaladı.

A2 I. qəlpələmək₂: Bir şeye ilişdirib cırmaq, kiçicik parçasını qoparmaq.

II. qəlpələmək > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Paltarını_[kimi] kola ilişdirib qalpaladı.

QƏLPƏLƏTMƏK

A1 I. qəlpələtmək₂: Bir şeyi bir şeye toxundurub, yaxud ilişdirib bir hissəsini və ya parçasını qopartmaq, cırmaq

II. qəlpələtmək > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Paltarmı_[kimi] mıxa ilişdirib qalpalatdı.

QƏMLƏNMƏK

A1 I. qəmlənmək: Kederlenmək, meyus olmaq, qeme batmaq

II. qəmlənmək > [kim]

Ör. Eldar qəmləndi bu işə

(Siz)_[kim] Sevindir, gülürsünüz, bəzən qəmlənirsiniz. (A D A L)

QƏRARLAŞMAQ

A1 I. qərarlaşmaq₂: Yerbeyer olmaq, yerləşmək, qerar tapmaq, sakin olmaq.

II. qərarlaşmaq > [kim] [kimde]

Ör. (O)_[kim] Taza manzilda_[kimde] qararlaşdı.

A2 ¹⁶³ I. qərarlaşmaq₁: Müeyyenləşmək, sabitləşmək.

II. qərarlaşmaq > [kim]

Ör.

¹⁶³ "Qərarlaşmaq" fiilinin ikinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır, lakin matixsal isteminin tək olduğu deyilə bilər.

A3 I. qərarlaşmaq: Biri ilə bir şey haqqında sözləşmək, bir reye, fikre gəlmək, bir qərara gəlmək

II.qərarlaşmaq> [kim]

Ör. (Biz)_[kim] Mahru ilə razılaşdıq, qərarlaşdıq. M.S.Ordubadı.

QƏRİBƏLƏŞMƏK

A1 I. qəribələşmək₁: Başqalaşmaq, getdikcə ayrı cür olmaq, dəyişmək.

II.qəribələşmək> [kim]

Ör. San_[kim] da get-gedə qarıbalaşırısan, ay Qəhraman! S.Rehimov.

QƏRİBLƏŞMƏK

A1 I. qəribləşmək₁: Qərib olmaq, getdikcə yad olmaq, uzaqlaşmaq.

II.qəribləşmək> [kim]

Ör. Qərib get-gedə doğmalaşır, doğmalar_[kim] isə əksinə, qəribləşir.(A D

A L)

QƏRİBSƏMƏK

A1 I. qəribsəmək₁: Özünü bir yerdə tək və kimsəsiz görüb qəmgin olmaq, qəriblik hiss etmək, darıxmaq

II.qəribsəmək> [kim]

Ör. Man_[kim] da sizsiz qarıbsadım, uçmaq istər ruhum daha. Ə.Cavad.

QƏŞƏNGLƏŞMƏK

A1 I. qəşəngləşmək₁: Daha da qəşəng olmaq, gözəlləşmək.

II.qəşəngləşmək> [kim]

Ör. [Qəhremən] ucalmış, qara saçları daha da sıxlaşmış, özü da_[kim] dayışib qəşəngləşmişdi. S.Rehimov

QƏTİLƏŞDİRMƏK

A1 I. qətiləşdirmək₂: Qəti şəkə salmaq, müəyyənləşdirmək.

II.qətiləşdirmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Masalani_[kimi] qatılaşdırdı.

A2 I. qətiləşdirmək₁: Daha möhkəm, daha cəsəretli, yaxud daha təsirli etmək, ciddiləşdirmək.

II.qətiləşdirmək> [kim]

Ör. Düşmən sənin qorxaqlığı m hiss edərsə, öz addımlarım_[kim] daha da qatılaşdırar. M.S.Ordubadı.

QƏZƏBLƏNMƏK

A1 I. qəzəblənmək: Çox hiddetlenmək, hirslenmək, qızmaq, açığı tutmaq, özünden çıxmaq, qızışmaq.

II.qəzəblənmək> [kim]

Ör. Ancaq gərək sualımdan qəzəblənməyəsen.(Ben)_[kim] Qəzəblənmərəm, xəbər al!(A D A L)

A2 I. qəzəblənmək₁: Eyni menada heyvan- lar haqqında.

II.qəzəblənmək> [kim]

Ör. Qurd_[kim] cavab tapmadı, qazablandı; Qışqırıb çox acıqlı saslendi. A.Sehhet.

QICANMAQ

A1 I. qıcanmaq₂: Birini vurmaq veya qorxutmaq meqsedi ile elini veya başqa bir şeyi onun üzerine qaldırmaq; qolaylanmaq.

II.qıcanmaq> [kim] [kime]

Ör. Üstünə_[kime] qıcandı baltanın dişi_[kim] (İ N T)

A2 I. qıcanmaq₂: Üzerine atılmaq.

II.qıcanmaq>[kim] [kime]

Ör. Rəhman_[kim] ona_[kime] qıcandı. (İ N T)

QICIQLAMAQ

A1 I. qıcıqlamaq₂: Qıdıqlamaq.

II.qıcıqlamaq>[kim] [kimi]

Ör. Toğlularım_[kim] yumşaq yunu va istiliyi sanki Qulunun alini_[kimi] qıcıqlayırdı. M.İbrahimov.

A2 I. qıcıqlamaq₂: Əsəbiləşdirmək, təsir etmək.

II.qıcıqlamaq> [kim] [kimi]

Ör. İçarisində sanki bir şey üzölmüşdü, atrafında gördüyü har şey_[kim] ona toxunur, qıcıqlayırdı. Çemenzeminli

QICILDANMAQ

A1 I. qıcıqlandanmaq₁: dan. Maraqlanmaq, heves göstərmək, kişilik hissleri ayılmağa başlamaq.

II.qıcıqlandanmaq> [kim]

Ör. (O) [kim] Camilin biğ yeri çoxdan tarlamışdı. Neca deyarlar, yavaş-yavaş qıcıldanır, galina, qıza baxırdı. Ə.Veliyev.

QICIRDAMAQ

A1 I. qıcırdamaq₁: Bir-birine sürtülerek qıcırtı sesi çıxarmaq.

II.qıcırdamaq> [kim]

Ör. Xanın bütün vücudu asdı, dişləri[kim] qıcırdadı, gözləri dumanlandı.
M.Rzaquluzade.

QICITMAQ

A1 I. qıcıtmaq₂: Qıcamaq.

II.qıcıtmaq> [kim] [kimi]

Ör. (Sen) [kim] Tamain indi nadir ya? Qıcadırsan dişini? [kimi] M.Ə.Sabir.

A2 I. qıcıtmaq₂: “Göz” sözü ilə beraber: göz qıcıtmaq göz ağartmaq, qorxutmaq, göz dikmek.

II.qıcıtmaq> [kim] {ne}tamamlayıcı

Ör. Bilsin hamı nalar yazmış tarixlərə Azərbaycan; [kim] Dars götürsün
sözümüzdan yurdumuza göz{ne} qıcıdan! R.Rza.

QICQIRMAQ

A1 I. qıcqırmaq₁: İstiden, çox qalmaqdan vs. sebebler üzündən turşuyub xarab olmaq, şişib qoxumaq.

II.qıcqırmaq> [kim]

Ör. Qatıq[kim] qıcqırıbdır.

A2 I. qıcqırmaq₁: Qıcqırma halında olmaq, turşumaq, acımaq.

II.qıcqırmaq> [kim]

Ör. Xamir[kim] qıcqırıbdır.

QICLAŞMAQ

A1 I. qıclaşmaq₁: Qıc olmaq.

II.qıclaşmaq> [kim]

Ör.18 Ruh onu harada tutursa, yerə çırpır, uşağın ağzı köpüklənir,
dişlərini[kim] qıcıdır və qıclaşır. (İ N T)

QIÇALAMAQ

A1 I. qıçalamaq₂: Qıça-qıça doğramaq.

II.qıçalamaq>[kim] [kimi]

Ör. Şimşəkləri_[kimi] qıçalardı qüdrətini_[kim] (İ N T)

QIDIQLAMAQ

A1 I. qıdıqlamaq₂: Birinin bedeninin bir yerinə el vs. ilə toxunmaqla həmin yerin qıcıqlanmasına səbəb olmaq.

II. qıdıqlamaq > [kim] [kimi]

Ör. Uşağı_[kimi] qıdıqlamaq ziyandır.

A2 I. qıdıqlamaq₂: Texerrüfə gətirmək, qıcıqlandırmaq.

II. qıdıqlamaq > [kim] [kimi]

Ör. Kababın_[kim] iyi burnumuzu_[kimi] qıdıqladı.

QIFILLAMAQ

A1 I. qıfıllamaq₂: Qıfıl ilə bağlamaq.

II. qıfıllamaq > [kim] [kimi]

Ör. (Onlar)_[kim] Dükanı_[kimi] qıfılladılar.

A2 I. qıfıllamaq₁: Ağzını yummaq

II. qıfıllamaq > [kim]

Ör. (Rüstəm bəy:) Ay qız_[kim] sən qıfılla sən danışma(A D S L)

A3¹⁶⁴ I. qıfıllamaq₁: Əmr formasında: qıfılla ağzını yum! sus! dinme!

II. qıfıllamaq > [kim]

Ör.

QIĞILCIMLANMAQ

A1 I. qığılımlanmaq₁: Qığılıml çıxarmaq, qığılıml saçmaq; qığılıml kimi işıq vermək, qığılıml kimi parlamaq; berq vurmaq

II. qığılımlanmaq > [kim]

Ör. İkinci laydan ulduzlar yarandı, ancaq üçüncü dəfə feza qaralıb sıxılındı o artıq soyula bilmedi və dartılma məcburiyyətindən günes_[kim] qığılımlandı feza işıqlandı. (İ N T)

QIGILDAMAQ

A1 I. qıgıldamaq₁: Qığ-qığ etmək (körpə uşağın gülərək çıxardığı ses).

II. qıgıldamaq > [kim]

Ör. Əşraf_[kim] hər sahar quşlar kimi erkan oyanar, kiçik beşiyinin içində

¹⁶⁴ “Qıfıllamaq” fiilinin üçüncü anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır ancaq matixsal isteminin tək olduğu söylənilir.

qığıldamağa başlar. A.Şaiq.

A2 I. qığıldamaq₁: Qağıldamaq.

II. qığıldamaq> [kim]

Ör. (O)_[kim] Ölüm dəhşətindən xəbərsiz kimi göydə-ovçunun başı üzərində dövrə vurdu, sonra yaxınlıqdakı qayalardan birinin tininə qondu, yazıq-yazıq qığıldadı. (İ N T)

QIGLAMAQ

A1 I. qıqlamaq₁: Qığ buraxmaq, qığ ifraz etmək (qoyun, keçi, deve haqqında)

II. qıqlamaq> [kim]

Ör. Qığladı qarğa qığın._[kim] (İ N T)

QIJILAMAQ

A1 I. qıjılamaq₂: Qablaşdırılan meyvenin altına və üstünə qıjı qoymaq, qıjı ilə örtmək.

II. qıjılamaq> [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Alma yeşiklərini_[kimi] qıjıladı.

QIJILDAMAQ

A1 I. qıjıldamaq₁: Qıjıltı sesi çıxarmaq, qıj-qıj etmək.

II. qıjıldamaq> [kim]

Ör. Çay_[kim] yaman qıjıldayır.

QIQQILDAMAQ

A1 I. qıqqıldamaq₁: Gülmək.

II. qıqqıldamaq> [kim]

Ör. Baylar_[kim] da qıqqıldaya-qıqqıldaya (z.) qızların oynama- sına çapik çalırđılar. C.Memmedquluzade.

QILÇALAMAQ

A1 I. qılçalamaq: Qılçasından tutmaq, yapışmaq.

II. qılçalamaq> [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Keçini_[kimi] qılçalayıb tutmaq.

QILIQLAMAQ

A1 I. qılıqlamaq₂: dan. Birinin qılığma girmək, tovlamaq, aldatmaq, yoldan çıxarmaq.

II. qılıqlamaq> [kim] [kimi]

Ör. Amma qərara aldı ki, görsün bu kimdi, sualında keçəl, Məcrid ağa_[kim] mən filankəsin oğluyam deyib, ağanı_[kimi] qılıqladı (İ N T)

QILINCLAMAQ

A1 I. qılınclamaq₂: Qılıncla vurmaq, qılıncla çarpmaq (kesmək).

II. qılınclanmaq > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] H.z. Əlini_[kimi] məsciddə namaz qılarkən qılıncladı və O, həmin zərbənin təsiri ilə 3 gündən sonra vəfat etdi. (İ N T)

QILLANMAQ

A1 I. qıllanmaq₁: Tüklenmək, qıl getirmək, qıl çıxarmaq, tük basmaq.

II. qıllanmaq > [kim]

Ör. Boynunun ardı_[kim] qıllanmışdır.

QILMAQ

A1 I. qılmaq₃: köhn. Etmək, görmək, yerinə yetirmək, eda etmək, icra etmək.

II. qılmaq > [kim] [kimi] {kime} tamamlayıcı

Ör. A sevgilim, aç bir niqab üzündən; Macnun_[kim] tak Leylaları_{kime} divana_{kime} qıl. A. Sehhet.

QIMILDA(N)MAQ

A1 I. qımıl-da(n)maq₁: Yerinde hareket etmək, yavaşca terpenmək.

II. qımıl-da(n)maq > [kim]

Ör. [Soldatlar]_[kim] bir müddət yerlərindən qımıldana bilmirlər.
Ə. Memmedxanlı.

QIMILDAŞMAQ

A1 I. qımıl-daşmaq₁: Here öz yerinde qımıldanmaq, terpenmək, hareket etmək; terpeşmək

II. qımıl-daşmaq > [kim]

Ör.

A2¹⁶⁵ I. qımıl-daşmaq₁: Mec. menada.

II. qımıl-daşmaq > [kim]

Ör. Günü-gündən millatlar_[kim] qımıl-daşdı və özləri üçün hökumatdan növ-növ azadlıq talab edirdi. C. Memmedquluzade.

¹⁶⁵“ Qımıl-daşmaq” fiilinin birinci anlam dəyişkesinə örnek bulunamamışdır ancak matixsal isteminin tek olduğu söylenebilir.

QIMILDATMAQ

- A1 I. qımıldatmaq₂: Yavaşca terpetmek, oynatmaq.
 II. qımıldatmaq> [kim] [kimi]
 Ör. [Əsger] [kim] allarını qardaşın boynu altından salıb onu [kimi] yerindən qımıldatdı. Ə.Əbülhəsən

QIMIŞMAQ

- A1 I. qımışmaq₁: Dodaqaltı gülmək, gülümsemək.
 II. qımışmaq> [kim]
 Ör. Mirza Kalantar [kim] maarif şöbəsinin müdirinin üzünə baxıb qımışdı.
 S.Rehman.

QIMZANMAQ

- A1 I. qımzanmaq₁: mah. Terpenmək, qalxmaq istemek, durmağa çalışmaq.
 II. qımzanmaq> [kim]
 Ör. Əməkçi [kim] xırıx-xırda qızcığaz dombalağ aşdı, astaca qımzandı və yerindəcə donub qaldı; əlindəki ... (İ N T)

QINAMAQ

- A1 I. qınamaq₂: Mezemmet etmək, danlamaq, teqsirləndirmək, töhmetləndirmək.
 II. qınamaq> [kim] [kimi]
 Ör. Dostlar uzun danışsam, mani [kimi] qınamayın siz; [kim] Mən hala az demişəm vatanımdan, elimdən. S.Rüstəm.

QINCANMAQ

- A1 I. qıncanmaq₁: Naz elemək, nazlanmaq, özünü ezib-büzmək.
 II. qıncanmaq> [kim]
 Ör. (Q) [kim] Müxtəlif pozalar alır, qıncanır, əsnəyir, saçına sığal çəkir, ayaqlarının yerini dəyişir, af-of tipli səslər çıxarır. (İ N T)

QIRAQLAMAQ

- A1 ¹⁶⁶ I. qıraqlamaq₂: Bir parçanın vs'nin qıraqlarını kesib düzəltmək.
 II. qıraqlamaq> [kim] [kimi]
 Ör.

¹⁶⁶ "Qıraqlamaq" fiilinin birinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır, lakin matkəsal isteminin iki olduğu söylənə bilər.

A2 I. qıraqlamaq₂: Bir şeyin etrafını, kenarlarını berkitmək, başqalarından ayırmaq.

II.qıraqlamaq> [kim] [ne]

Ör. (Onlar)_[kim] Sənə respect fake`lərin mənə dəstək_[ne] qıraqlardı uzaglaşdırdığım hərəkətə bu punch bəs edəcək mənə. (İ N T)

QIRÇINLAMAQ

A1 I. qırçınlamaq₁: Qırçın-qırçın etmək.

II.qırçınlamaq> [kim]

Ör. Qırçınladı irəgim_[kim] (İ N T)

A2 I. qırçınlamaq₂: Burub arasına salmaq.

II.qırçınlamaq> [kim] [kimi]

Ör. [Zöhre]_[kim] birçaklarını_[kimi] qoçbuynuzu burdu, sonra balaca darağı ilə telini darayıb birçaklarının arasında qırçınladı. Ə.Veliyev.

QIRÇINMAQ

A1 I. qırçınmaq₁: mah. İncimək, dözmək, sınmaq.

II.qırçınmaq> [kim]

Ör. [Şeyxselim]_[kim] varlığını hiss etmirdi, çünki ona daş daydikda bela deyasan, incimir və qırçınmırdı. M.S.Ordubadi.

QIRXMAQ

A1 I. qırxmaq₂: Üzündeki, başındakı və ya bedeninin başqa yerlərindəki tükleri ülgüc və ya qayçı ilə dibindən kəsmək.

II.qırxmaq> [kim] [kimi]_{organ}

Ör. Tütüncüoğlu_[kim] ülgüc və qayçı ilə çıxarıb Molla Qurbanın bığlarını və saqqalını_[kimi:organ] qırxdı. M.S.Ordubadi.

A2¹⁶⁷ I. qırxmaq: Qoyunun yununu qayçı ilə dibindən kəsmək, qayçılamaq.

II.qırxmaq> [kim] [kimi]_{hayvan}

Ör.

¹⁶⁷ “Qırxmaq” fiilinin ikinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır lakin matkial isteminin iki olduğu deyilə bilər.

QIRILDAMAQ

- A1 I. qırıldamaq₁: Qır-qır etmək, qırıltı sesi çıxarmaq.
II. qırıldamaq> [kim]
Ör. Qarğa [kim] qırıldayır.

QIRILMAQ

- A1 I. qırılmaq₁: Kesilmək, kesilib ayrılmaq, qopmaq, qopub düşmək.
II. qırılmaq> [kim]
Ör. İp [kim] qırıldı.
- A2 I. qırılmaq₁: Birdən kesilmək, əlaqə kesilmək.
II. qırılmaq> [kim]
Ör. Əlaqə [kim] qırıldı.
- A3 I. qırılmaq₁: Sınmaq, parçalanmaq, tike-tike olmaq.
II. qırılmaq> [kim]
Ör. Pancaranın şüşəsi [kim] qırıldı.
- A4 I. qırılmaq₁: İncimək, sınmaq, xatirə demək.
II. qırılmaq> [kim]
Ör. Qalbi [kim] qırıldı.
- A5 I. qırılmaq₁: Kütləvi surətdə telef olmaq, mehv olmaq, ölmək
II. qırılmaq> [kim]
Ör. Quşlar [kim] soyuqdan qırıldı.
- A6 I. qırılmaq₁: Ağrımaq; sümüklerde ağrı, sızı, ezginlik hiss etmək.
II. qırılmaq> [kim]
Ör. - Onun sümükləri [kim] qırılırdı.

QIRIŞMAQ

- A1 I. qırışmaq₁: Qırışlar emələ gəlmək, qırış-qırış olmaq, büzüşmək, büzük-büzük olmaq, yığışmaq, qırış halına düşmək.
II. qırışmaq> [kim]
Ör. Onun alını [kim] qırışmışdı, qaşları az qala gözlerini bürümüşdü.
Ə. Vəliyev.
- A2¹⁶⁸ I. qırışmaq₁: Yığılmaq, qırışb gödəlmək
II. qırışmaq> [kim]

¹⁶⁸“ Qırışmaq” fiilinin ikinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır lakin mantiqsal isteminin tək olduğu deyilə bilər.

Ör.

QIRLAMAQ

A1 I. qırlamaq₂: Qır döşəmək, qır salmaq, qır ile örtmək.

II. qırlamaq > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Damı_[kimi] qırladı.

A2 I. qırlamaq₁: Qırlanmaq.

II. qırlamaq > [kim]

Ör. Müştükün içi_[kim] qırılıbdır.

A3¹⁶⁹ I. qırlamaq₁: dan. Yeni doğulmuş uşağın birinci günlerinde qeyri-adi suretdə bayıra işləməsi, qır kimi ifraz etməsi.

II. qırlamaq > [kim]_{insan}

Ör.

QIRLAŞMAQ

A1¹⁷⁰ I. qırlaşmaq₁: Qır halına düşmək.

II. qırlaşmaq > [kim]

Ör.

A2 I. qırlaşmaq₁: dan. Berk-berk yapışmaq, tutmaq.

II. qırlaşmaq > [kim]

Ör. Qönçə_[kim] asla Habibdan ayrılmır. Gör necə qırlaşib qucağına, əla bil doğma atasıdır. Ə.Vəliyev.

QIRMAQ I

A1 I. qırmaq₂: Berk bir şeylə vurmaqla, toxundurmaqla, yaxud yere salmaqla parçalamaq, sındırmaq.

II. qırmaq > [kim] [kimi]

Ör. Xan_[kim] havalı kimi bu otaqdan o otağa qaçır, nara çəkib yerindən qopur, rast gələn har şeyi_[kimi] qırırdı. M.Rzaquluzadə.

A2 I. qırmaq₂: Doğramaq, bütöv bir parçanı xırda-xırda etmək.

II. qırmaq > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Daşı_[kimi] qırdı.

¹⁶⁹ “Qırlamaq” fiilinin üçüncü anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır ancaq mantıksal isteminin tək olduğu söylənilir.

¹⁷⁰ “Qırlaşmaq” fiilinin birinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır ancaq mantıksal isteminin tək olduğu söylənilir.

- A3 I. qırmaq₂: Balta vs. ilə kesmək, doğramaq.
II.qırmaq> [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Meşani_[kimi] qırdı.
- A4 I. qırmaq₂: Kütlevi suretde telef etmək, mehv etmək, öldürmək.
II.qırmaq> [kim] [kimi]
Ör.(Onlar)_[kim] [Nebi:] Uşaqlar, fürsati aldan buraxmışıq. Bizi_[kimi] tamam qıracaqlar! “Qaçaq Nebi”.
- A5 I. qırmaq₂: Eyni menada bezen “qırıb tökmək”, “qırıb çatmaq” ve s. şəklinde
II.qırmaq> [kim] [kimi]
Ör. Bir neça qadın_[kim] sahani gazarak maşının götürə bilmədiyi alaq otlarını_[kimi] katmanla qırıb töküdü. M.İbrahimov.
- A6 I. qırmaq₂: Kəsmək, üzmək, qət etmək.
II.qırmaq> [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Əlaqani_[kimi] qırdı.
- A7 I. qırmaq₂: Yarımcıq qoymaq, kəsmək.
II.qırmaq> [kim] [kimi]
Ör. Karımqulu_[kim] sözünü_[kimi] qırıb, ara qapıdan navasının iniltisinə qulaq verdi. S.Rehimov.
- A8 I. qırmaq₂: Sarsıtmaq, zeiflətmək, azaltmaq, yox etmək.
II.qırmaq>[kim] [kimi]
Ör. Günaş_[kim] havanın şaxtasını_[kimi] qırdı.
- A9 I. qırmaq₂: Bağlayan, məhkum edən bir şeydən xilas olmaq, azad olmaq.
II.qırmaq> [kim] [kimi]
Ör. [İnsanlar]_[kim] boğazlarına keçmiş fəlakət zəncirini_[kimi] qırıb atmağa heç bir yol və imkan tapa bilmirdilər. Ə.Abasov.

QIRMA(N)CLAMAQ

- A1 I. qırma(n)clamaq₂: Qırmancla vurmaq.
II.qırma(n)clamaq> [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Qırmanclayır atı_[kimi] yortur, yüyürür; Bir dağı döndükdə böyük kand görür. A.Sehhet.

QIRMIZILAŞMAQ

- A1 I. qırmızılaşmaq₁: Qırmızı olmaq, qırmızı reng almaq; allaşmaq.
 II. qırmızılaşmaq > [kim]
 Ör. Ağ çiçəklər, sarı güllər_[kim] qırmızılaşdı.(İ N T)

QIRPINMAQ

- A1 I. qırpınmaq₁: Tez-tez açılıb yumulmaq, açılıb örtülmək.
 II. qırpınmaq > [kim]
 Ör. Onun qonur gözlerini bürümüş uzun kirpikləri_[kim] tez-tez qırpınırdı.
 Ə.Veliev.
- A2 I. qırpınmaq₁: Mec. menada.
 II. qırpınmaq > [kim]
 Ör. Günaş _[kim] qırpınanda açıldı hava; Dayandı ordular, durdu üz-üza.
 S.Vurğun.
- A3 I. qırpınmaq₁: Utanmaq, çekilmək, sıxılmaq.
 II. qırpınmaq > [kim]
 Ör. (O) _[kim] Bu qadar söz deyildi, amma heç qırpınmadı.
- A4 I. qırpınmaq₁: Diksinmək, qımıldanmaq, yerindən terpenmək.
 II. qırpınmaq > [kim]
 Ör. Qoca Alı_[kim] atın qabaq ayaqlarının üylərini bark sıxdı, at na diksindi, na da qırpındı. “Koroğlu”.

QIRPITMAQ

- A1 I. qırpıtmaq₂: Aşağıya yatırtmaq, yaxud terpetmək, qımıldatmaq.
 II. qırpıtmaq > [kim] [kimi]
 Ör. Qoyunlar_[kim] tütayın sasini eşidan kimi, ela bil ki, bir şeydan ürkdülər; elaca getdikləri yerda dayandılar, qulaqlarını_[kimi] qırpıtdılar.C.Memmedquluzade.

QIRPMAQ

- A1 I. qırpmaq₂: Tez-tez yumub açmaq, örtüb-açmaq (gözü, kirpiyi).
 II. qırpmaq > [kim] {kimi} tamamlayıcı
 Ör. Musa kişi_[kim] darınlara getmiş, takca gilasi işıldayan gözlerini_{kimi} qırpdı. M.İbrahimov.

- A2¹⁷¹ I. qırpmaq₁: Göz qırpınca bir anda, göz yumub açınca.
II.qırpmaq > [kim]
Ör.
- A3 I. qırpmaq₂: Göz qırpmamaq qorxmamaq, çekinmemek.
II.qırpmaq > [kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör. Ən qanlı savaşlarda qorxu bilmayan, an müdhiş ha- qıqatlarla üz-üza galdikda gözünü_{kimi} bela qırpmayan Qazan xan_[kim] röyaään çox qorxardı. M.Rzaquluzade.
- A4 I. qırpmaq₂: Gözlerini zilleyib baxmaq, gözünü çekmemek.
II.qırpmaq > [kim] [kimi]
Ör. Zeynab da_[kim] Nadirin kametinalığına gördükda sakit oturub gözlerini_[kimi] qırpmayaraq otağın bucağına asılmış tufəngin çaxmağına baxırdı. B.Talıblı.
- A5 I. qırpmaq₂: Bir şeyin qıraqlarını, uclarını vs.-ni kesib atmaq, kesmek, vurmaq, balaca balaca qoparmaq
II.qırpmaq > [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Lampanın fitilini_[kimi] bir az qırpmaq lazımdır
- A6 I. qırpmaq₂:Dişleri, ya dimdiyi ile dartıb qopartmaq.
II.qırpmaq > [kim] [kimi]
Ör. Qazlar_[kim] otu_[kimi] qırpırdılar.

QIRTILDAMAQ

- A1 I. qırtıldamaq₁: Qırt-qırt etmək
II.qırtıldamaq > [kim]
Ör. Bilmirəm niyə ürəyim_[kim] qırtıldadı.(N E)

QIRTLAMAQ

- A1 I. qırtlamaq₁: Qırt-qırt etmək.
II.qırtlamaq > [kim]
Ör. Toyuq_[kim] qırtlayır.
- A2 I. qırtlamaq₁: Xırda-xırda dişlemek.
II.qırtlamaq > [kim]

¹⁷¹ “Qırpmaq” fiilinin ikinci anlam değışkesine örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin tek olduğu söylenebilir.

Ör. Siçan_[kim] sabahadak nayi isa qırtlayırdı.

QIRTMAQ

- A1 I. qırtmaq₂: dan. Azacıq kesmek, qopartmaq.
 II. qırtmaq > [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] İki gün sonra birini_[kimi] də qırtdı. (İ N T)

QISALMAQ

- A1 I. qısalmaq₁: Gödelmek, qısa olmaq, yığılmaq.
 II. qısalmaq > [kim]
 Ör. Köynak_[kim] yuyulub qısalmışdır.
 A2 I. qısalmaq₁: Müddetce azalmaq, mehdudlaşmaq.
 II. qısalmaq > [kim]
 Ör. Qışda günlar_[kim] qısalır.

QISILMAQ

- A1 I. qısılmaq₂: Bir şeyin arasında qalıb berk sıxılmaq.
 II. qısılmaq > [kim] [kimde]
 Ör. Barmağım_[kim] qapının arasında_[kimde] qısıldı.
 A2 I. qısılmaq₁: Ümumiyyətlə, sıxılmaq.
 II. qısılmaq > [kim]
 Ör. Qocurdan Tiflisi göranda Bahadırın ürəyi_[kim] qısıldı.. N.Nerimanov.
 A3¹⁷² I. qısılmaq₁: Tutulmaq, xırıldamaq, batmaq (ses)
 II. qısılmaq > [kim] ses
 Ör.
 A4 I. qısılmaq₂: Sığınmaq, daldalanmaq, bir yere sıxılmaq, büzüşüb qalmaq, gizlenmek.
 II. qısılmaq > [kim] [kime]
 Ör. (Sen)_[kim] [Memmed:] Bas niya nanam o günü Malik Mammadin nağılını söyləyanda mamanın qucağına_[kime] qısıldın? S.S.Axundov.
 A5 I. qısılmaq₁: Utanmaq, sıxılmaq, çəkinmək
 II. qısılmaq > [kim]

¹⁷² “Qısılmaq” fiilinin üçüncü anlam dəğişkesinə örnek bulunamamışdır ancak matksal isteminin tek olduğu söylenebilir.

Ör. Kamil_[kim] qısılmasa, yaxşı oxuyar.

QISQANMAQ

- A1 I. qısqanmaq₂: Sevdiyi, qelbinde mehebbet beslediği bir adama başqasının münasibətini çəke bilməmək, yaxud yaxın bir adamın başqasına daha çox meyil və mehebbət göstərdiyinə, daha çox sədəqətli olmasına şübhələnərək ruhi ezab çəkmək.
II. qısqanmaq > [kim] [kimdən]
Ör. Hüsəməddin qəşqəbəğmi turşutmuşdu; Q_[kim] Qatiba ilə Toğrulun əlaqəsindən_[kimdən] şübhələnir və qısqamrdı. M.S.Ordubadi.
- A2 I. qısqanmaq₂: Şübhələnmək, çəkinmək, ehtiyat etmək.
II. qısqanmaq > [kim] [kimdən]
Ör. Dayı_[kim] mandan_[kimdən] qısqanma, mən çörayi dizi üstündə olan namak- baharam adamlardan deyiləm. A.Divan- beyoğlu.
- A3 I. qısqanmaq₁: Çəkinmək, utanmaq, sıxılmaq.
II. qısqanmaq > [kim]
Ör. (O)_[kim] [Əziz bey:] Yeri gələndə o özü də danışmaqdan çəkinən və qısqanan deyil! M.F.Axundzadə.
- A4 I. qısqanmaq₂: Qibte etmək, həsəd aparmaq, paxıllıq etmək.
II. qısqanmaq > [kim] [kimi]
Ör. Uşaq_[kim] kiçik qardaşını_[kimi] qısqanır.
- A5¹⁷³ I. qısqanmaq₂: Xəsislik etmək, esirgəmək, acgözlük etmək.
II. qısqanmaq > [kim] [kimi]
Ör.

QISQIR(T)MAQ

- A1 I. qısqır(t)maq₂: İti birinin üzərinə saldırmaq qəsdini ilə qıs-qıs demək.
II. qısqır(t)maq > [kim] [kimi]
Ör. [Ovçular]_[kim] mağaranın içindən ayının nariltisini eşidib, tüfənglərini hazırladılar və itləri_[kimi] içəri qısqırdılar. S.S.Axundov. ...

¹⁷³ "Qısqanmaq" fiilinin beşinci anlam dəğişiksinə örnək bulunamamışdır ancaq matkxsal isteminin iki olduğı söylənebilir.

QISMAQ

- A1 I. qısmaq₃: Sıxıb tutmaq, iki şey arasında berk sıxmaq.
II.qısmaq > [kim] [kimi] [kime]
Ör. [Şerefnise xanım]_[kim] şakil kağızlarını_[kimi] dişin-dişina_[kime] qısıb, alında bark- bark övkalayir, salır ayağı altına. M.F.Axundzade.
- A2 I. qısmaq₁: Yatırmaq, kip yapışdırıb sıxmaq, basmaq.
II.qısmaq > [kim]
Ör. Adatdır, quyruğun_[kim] buduna qısar; Har yerda ki görse köpayi paraq. Q.Zakir.
- A3 I. qısmaq₂: Ümumiyyətlə sıxmaq.
II.qısmaq > [kim] [kimi]
Ör. [Şamamanm anası:] A kişi,_[kim] san allah, o qara günlari yadımıza salıb ürayimizi_[kimi] qısma.. İ.Əfendiyev.
- A4 I. qısmaq₃: Gizletmek, çekmek.
II.qısmaq > [kim] [kimi] [Z Ö]
Ör. Toyuqlar_[kim] boyunlarını_[kimi] ıçarı_[z ö] qısaraq, gözlerini qırpırdılar. H.Nezerli.
- A5 I. qısmaq₁: Qenaet etmek, azaltmaq, daraltmaq, kiçiltmek, kesmek, sıxışdırmaq.
II.qısmaq > [kim]
Ör. Xarci_[kim] bir qadar qısmalı.

QISNAMAQ

- A1 I. qısnamaq₂: Tekidle israr etmek, tekidle teleb etmek; berk qısqı gelmek; sıxışdırmaq, direnmek. [2-ci kendli:]
II.qısnamaq > [kim] [kimi]
Ör. Manim qardaşım_[kim] galib mani_[kimi] qısnayıbdır ki, tez ol mani äa maktaba qoy. C.Memmedquluzade.

QIŞQIRMAQ

- A1 I. qışqırmaq₁: Berkden çıxırmaq, bağırmaq.
II.qışqırmaq > [kim]
Ör. Cannat xamm_[kim] başını silkalayıb ela qışqırdı ki, üzündən pudra alandı. Mir Celal.

QIŞLAMAQ

- A1 I. qışlamaq₁: Qışı bir yerde keçirmək.
 II. qışlamaq > [kim]
 Ör. Qoyunlar_[kim] aranda qışladı.

QITLAŞMAQ

- A1 I. qışlaşmaq₁: Tapılmaz hala gəlmək, yox olmaq, çatışmamaq, qəhetləşmək, tapılmayacaq dərəcədə azalmaq.
 II. qışlaşmaq > [kim]
 Ör. Aran agentliyi. Kibrit_[kim] qıtlaşdı və bahalıydı. İki həftədən artıqdır ki, paytaxt dükanlarında kibrit qıtlığı yaranıb(İ N T)

QIVRAQLAŞMAQ

- A1 I. qıvraqlaşmaq₁: Sağlamlaşmaq, yaxşılaşmaq, sağalmaq, gümrahlaşmaq.
 II. qıvraqlaşmaq > [kim]
 Ör. (O)_[kim] İstirahatdan sonra xeyli qıvraqlaşmışdır.
- A2¹⁷⁴ I. qıvraqlaşmaq₁: Yüngülləşmək.
 II. qıvraqlaşmaq > [kim]
 Ör.
- A3 I. qıvraqlaşmaq₁: Geyinmək, üst-başını seliqeye salmaq, düzəltmək.
 II. qıvraqlaşmaq > [kim]
 Ör. (Sen)_[kim] [Xeyransa:] Ha... ha... ha... yaxşı əeyirсан. Bir az dayan, qıvraqlanıb gedak. H.Sarabski

QIVRILMAQ

- A1 I. qıvrılmaq₁: Qıvrıq hala gəlmək, qıvrıq şəkil almaq; burulmaq, buruq-buruq olmaq.
 II. qıvrılmaq > [kim]
 Ör. Saçları_[kim] qıvrıldı.
- A2 I. qıvrılmaq₁: Teşbehlerde.
 II. qıvrılmaq > [kim]
 Ör. Har zaman kim, halqeyi-zülfi-kacin yad eylaram; Qıvrılıb afi kimi yüz ahü faryad eylaram. S.Ə.Şirvani.

¹⁷⁴ “Qıvraqlaşmaq” fiilinin ikinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır, lakin matixsal isteminin tək olduğu söylənə bilər.

- A3 I. qıvrılmaq₁: Halqa şeklinde burulmaq, bükülmək, büzüşmək, yaxud bir tərəfdən o biri tərəfə eyilmək.
II.qıvrılmaq > [kim]
Ör. İlan_[kim] qıvrılıb yatmışdı.
- A4 I. qıvrılmaq₁: Qatlanmaq, bükülmək, bürüşmək, büzüşmək.
II.qıvrılmaq > [kim]
Ör. Soyuqdan yarpaqlar_[kim] qıvrılmışdır.
- A5 I. qıvrılmaq₂: Ağrıdan, sancıdan, hirsden vs.den eyilib bükülmək, yığılmaq, büzüşmək (bədənin haqqında).
II.qıvrılmaq > [kim] [kimdən]
Ör. Xasta_[kim] dahşətli ağrıdan _[kimdən] qıvrılırdı.
- A6 I. qıvrılmaq₂: Əziyyət çəkmək, ezab çəkmək, iztirab çəkmək.
II.qıvrılmaq > [kim] [kimdən]
Ör. Onun bədəni_[kim] yerdə hələ də ağrıdan_[kimdən] qıvrılırdı.(B N O)
- A7 I. qıvrılmaq₁: Düz olmayan, eyri-üyrü, dalğavari şəkildə uzanıb gedən şey haqqında.
II.qıvrılmaq > [kim]
Ör. Ayağımız altında ilan-ilan qıvrılan çaylar_[kim] var. M.Müşfiq.

QIVRIMLAŞMAQ

- A1 I. qıvrımlaşmaq₁: Qıvrım-qıvrım olmaq, qıvrırcıq hala düşmək, buruq-buruq olmaq.
II.qıvrımlaşmaq > [kim]
Ör. Yetkinlik dərəcəsinə birincili struktura fonunda xorion lövhədə kiçik exogen sahələr meydana gəlir, xorionik lövhə_[kim] qıvrımlaşır. (İ N T)

QIYĞACLAMAQ

- A1 I. qıyğaclamaq₂: Bir şeyi (kağızı, parçanı vs'ni) qıyğacı bükmək və ya qıyğacı kəsmək.
II.qıyğaclamaq > [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Çarqatı_[kimi] qıyğaclayıb başına atdı.

QIYILDAMAQ

A1 I. qıyıldamaq₁: Qıy vurmaq

II. qıyıldamaq > [kim]

Ör. Qırğıl [kim] oturduğu kötüyün üstündən boynunu burub qıyıldadı və dərhal qanadlanaraq Cəfər əminin çiyinə qondu. H.Nəzərli. (İ N T)

QIYILMAQ

A1 I. qıyılmaq₁: Yığılmaq, yarı yumulmaq.

II. qıyılmaq > [kim]

Ör. Molla Qurbanalının xırda gözləri [kim] qıyıldı. P.Makulu.

QIYLAMAQ I

A1 I. qıylamaq₁: Qıy vurmaq, qışqırmaq, haray çəkmək, bağırmaq, sesləmək, qışqıraraq çağırmaq.

II. qıylamaq > [kim]

Ör. Bir neçə uşaq [kim] isə növbə ilə ciblərinə yığdığı daşları qaşlarının tuşuna qadırır, qıylayıb iyirmi-iyirmi beş addımlıqda dikətdikləri iri daşı yıxmaq ... (İ N T)

QIYLAMAQ II

A1 I. qıylamaq₂: mah. Qıy (qaytan) keçirmək, qıya tutmaq.

II. qıylamaq > [kim] [kimi]

Ör. qanlı sevinclə, dəli bağırıyla qayıtmışdı, muştuluğa çapan əsgərlər [kim] ona tez çatmaqdan ötrü atlarını [kimi] qıylayıb yarışa girmişdilər, dünyanı köhlən ... (İ N T)

QIYMAQ I

A1 I. qıymaq₂: Heyfi gəlməmək, esirgəməmək; bir şeyi başqasına reva görmək.

II. qıymaq > [kim] [kime]

Ör. [Sadıq:] Ay zalım oğlu, [kim] adam da İskandar kimi oğlana [kime] qıyıb güllə atarmı? Ə.Haqverdiyev.

QIYMAQ II

A1 I. qıymaq₂: Gözlərini qıymaq gözlerini yarım yumaraq və kirpiklərini qısaraq baxmaq.

II. qıymaq > [kim] {kimi} tamamlayıcı

Ör. Karim baba [kim] iri, sallaq dodaqlarını geniş- geniş açaraq gözlərini {kimi}

daha da qıydı. A.Şaiq.

QIYMAMAQ

- A1 I. qıymamaq₁: Heyfi gəlmək, esirgəmək, bir şeyi başqasına reva görməmək.
II.qıymamaq > [kim]
Ör. [Mürsel:] [Anam]_[kim] yumurta bişirmək üçün aldığı təzə tayqulpa qıymır.Mir Celal.

QIYNAQLAMAQ

- A1 I. qıynaqlamaq₂: Qıynaqları ilə tutmaq, qıynağına keçirtmək; caynaqlamaq.
II.qıynaqlamaq > [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Çalağan göyarçini_[kimi] qıynaqlayıb apardı.

QIZARIŞMAQ

- A1 I. qızarışmaq₁: Görünmək, qızarmaq (çoxlu qırmızı şey haqqında).
II.qızarışmaq > [kim]
Ör. Dağın atayında buğda zamılarınin içindəki lalalar_[kim] qızarışdı.
Ə.Vəliyev.

QIZARMAQ

- A1 I. qızarmaq₁: Çox qızmaqdan qırmızı rəng almaq, közərmək.
II.qızarmaq >[kim]
Ör. Damir_[kim] ocaqda qızardı.
- A2 I. qızarmaq₁: Şiddətli od üstündə tavada vs.-də qırmızı oluncaya qədər qovrulub bişmək
II.qızarmaq > [kim]
Ör. Ət_[kim] qızarmışdır.
- A3 I. qızarmaq₁: Qırmızı olmaq, qırmızılaşmaq, qırmızı rəng almaq, allanmaq.
II.qızarmaq > [kim]
Ör. Şaxtadan yanıqları_[kim] qızarmışdır.
- A4 I. qızarmaq₁: Yetişmək, deymək (meyvələr haqqında).
II.qızarmaq > [kim]
Ör. Almalar_[kim] lap qızarıbdır.
- A5 I. qızarmaq₂: Uzaqdan görünmək (qırmızı şey və işıq haqqında).
II.qızarmaq > [kim] [kimde]
Ör. Taxıl akininin içində_[kimde] lalalar_[kim] qızarır.

- A6 I. qızarmaq₁: Utanmaq, xecalet çekmek.
II. qızarmaq > [kim]
Ör. Ara-sıra uşaqlar_[kim] analarına baxıb, bir da qonaqlarına baxıb qızarırdılar. M.S.Ordubadi.
- A7 I. qızarmaq₁: Xecaletinden qan üzünə vurub yanağı qırmızı olmaq, reng verib reng almaq (bezen teşbehlerle işlenir).
II. qızarmaq > [kim]
Ör. Ruqiyya_[kim] matlabi anladı, atrafa baxdı, bir kas yox idi. Dan şafaqi kimi qızardı. A.Divanbeyoğlu.
- A8 I. qızarmaq₁: Acıqdan, hirsden üzünün rengi deyişib qırmızılaşmaq.
II. qızarmaq > [kim]
Ör. Sardar Raşidin üzü_[kim] qızarıb va yena da ağarırdı. M.S.Ordubadi.
- A9 I. qızarmaq₁: Qızarıb-bozarmaq xecaletden ve ya acıqdan reng verib reng almaq.
II. qızarmaq > [kim]
Ör. [Memmed] güldükca Əli_[kim] amniyyabaşı qızarıb-bozarırdı. M.İbrahimov.

QIZILLAMAQ

- A1 I. qızillamaq₂: Qızılı tutmaq, üstünə qızıl çekmek, ya qızıl suyu vermek.
II. qızillamaq > [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] - Bəzək vurdu qızilladı torpağı_[kimi] (İ N T)

QIZINDIRMAQ

- A1 I. qızındırmaq₂: Odda, istide qızdırmaq, isindirmek, istilendirmek.
II. qızındırmaq > [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Teatr binasının soyuq daş divarlarını_[kimi] nəfəsi ilə qızındırdı. Zəlin boş olduğu vaxtlarda həm tamaşaçı, həm aktyor oldu. (İ N T)

QIZIRGA(N)MAQ

- A1 I. qızırğa(n)maq₂: Müzayiqe etmək, esirgəmək, heyfi gəlmək, xesislik etmək, verməyə eli getməmək, bir şeyi başqasına çox görmək
II. qızırğa(n)maq > [kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] Utanmırsan, 9 manatı_[kimi] qızırğa- nırsan, sanin yanınəə

bizim äoqquz manat- lıq äa xatirimiz yoxäur? C.Memmedquluzade..

QIZMAQ I

- A1 I. qızmaq₁: Berk istilik almaq, heraret almaq, çox istilenmek, herareti artmaq.
II.qızmaq > [kim]
Ör.Su [kim] qızmamışdır.
- A2 I. qızmaq₂: Hirslenmek, hiddetlenmek.
II.qızmaq >[kim] [kime]
Ör. Əşraf, [kim] anasının bu böyük xəbari etinasız qarşılmasına[kime] qızdı.
Mir Celal.
- A3 I. qızmaq₁: Qızışmaq, coşmaq.
II.qızmaq > [kim]
Ör. (Biz) [kim] Çırmamrıq keçməyə çay galmamış; Başlayırıq qızmağa yay galmamış. M.Ə.Sabir.

QIZMAQ II

- A1 I. qızmaq₁: dan. İnanmaq, etibar etmək, bel bağlamaq, xatircem olmaq, arxayın olmaq(çox vaxt “üreyi” sözü ilə beraber).
II.qızmaq > [kim]
Ör. [Şahnise xanım:] Axı, ürayim[kim] qızdır, dedi, yad ölka, uzaq yer. Çemenzeminli.

QİDALANMAQ

- A1 I. qıdalanmaq₁: Qida almaq, beslenmek, qida ile temin olunmaq, qida kimi qebl etmək, yeyib-içmək.
II.qıdalanmaq > [kim]
Ör. Heyvanlar[kim] bitkilardan farqli olaraq qeyri- üzvi maddalarla qıdalan bilmirlar.

QIYMƏLƏMƏK

- A1 I. qiymələmək₂: Qiyme etmək, narın döymək.
II.qiymələmək >[kim] [kimi]
Ör. (O) [kim] Əti[kimi] qiymaladi.

QİYMƏTSİZLƏŞDİRMƏK

- A1 I. qiymətsizləşdirmək₂: Qiymətdən salmaq, deyersizləşdirmək; qiymətini, dəyərini aşağı salmaq, qiymətsiz hala getirmək, son dərəcə ucuzlaşdırmaq.
II. qiymətsizləşdirmək > [kim] [kimi]
Ör. Xüsusi amak qanununun olmaması_[kim] fəhlələrin amayini_[kimi]
qiymətsizləşdirirdi. M. İbrahimov.

QOCALMAQ

- A1 I. qocalmaq₁: Qoca olmaq, qocalıq yaşına dolmaq.
II. qocalmaq > [kim]
Ör. Q_[kim] çox tez qocaldı.
A2 I. qocalmaq₁: Köhnəlmək, gücdən düşmək, yıpranmaq.
II. qocalmaq > [kim]
Ör. Köhnə dünya_[kim] qocalır, bu döyüşdə qartalır. R. Rza.

QOHUMLAŞMAQ

- A1 I. qohumlaşmaq₂: Əslində qohum olmayıb, sonradan birbirinə qız verib almaqla qohum olmaq.
II. qohumlaşmaq > [kim] [kimlə]
Ör. [Meherrem bey:] Man_[kim] özümü çox xoşbəxt hesab edirdim ki, sanın ilə_[kimlə] qohumlaşmaq mümkün olardı. S. S. Axundov.
A2 I. qohumlaşmaq₂: Yaxınlaşmaq, dostlaşmaq.
II. qohumlaşmaq > [kim] [kimlə]
Ör. 1456-jı ildə Şeyx Cüneyd Uzun Həsən_[kim] Ağqoyunlu ilə_[kimlə] qohumlaşdı (onun bəyisi Xədiyə bəyimlə evləndi). (İ N T)

QOXULAMAQ

- A1 I. qoxulamaq₂: Burunla nəfəs çəkərək, bir şeyin iyini almaq, iyini duymağa çalışmaq.
II. qoxulamaq > [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Gülü_[kimi] qoxuladı.
A2 I. qoxulamaq₂: Yoxlamaq, öyrənməyə, tanımağa, bilməyə çalışmaq.
II. qoxulamaq > [kim] [kimi]
Ör. Qorodovoylar, jandarmalar_[kim] yəna da öz duracaqlarında gəzişir və galib-gedanları_[kimi] it kimi qoxulayırdılar. M. S. Ordubadi.

QOXUMAQ

- A1 I. qoxumaq₁: Müeyyen iy vermek.
II.qoxumaq > [kim]
Ör.Bu yerlarda müşkü anbar_[kim] qoxuyur; Nazlı dilbar gazan yerdir bu yerlar. Aşıq Kerem.
- A2 I. qoxumaq₁: Pis iy vermek, üfunetlenmek, iylenmek, çürümek.
II.qoxumaq > [kim]
Ör.Havalar_[kim] istilaşdikca fabrikin havası xarablaşır, çirkab suları küçalara çıxır, qoxuyur.
- A3 I. qoxumaq₂:Bir şeyin elametini, işaresini, nişanesini göstermək menasında.
II.qoxumaq > [kim] [ne]
Ör. Sarin bir iyun axşamı idi, lakin bu sarinlik_[kim] yaz _[ne] qoxumurdu. Ə.Əbülhesen.

QOLAQLAMAQ

- A1 ¹⁷⁵ I. qolaqlamaq₂: dan. Qolaqla ölçmek.
II.qolaqlamaq >[kim] [kimi]
Ör.
- A2 I. qolaqlamaq₂: Qollarını qabağa uzatmaq.
II.qolaqlamaq > [kim] [kimi]
Ör.Alo kişi _[kim] adamlara taraf qollarını _[kimi] qolaqlayıb [dedi:]
A balam, niya maattalsiniz! S.Rehimov.

QOLAYLANMAQ

- A1 I. qolaylanmaq₁: Birini vurmaq veya bir şey atmaq üçün qolunu qaldırıp dala germek.
II.qolaylanmaq > [kim]
Ör.Buğac_[kim] ceyranı harlayıb xanın lap yaxınında alini kamanda atıb qolaylandı. M.Rzaquluzade.

¹⁷⁵ “Qolaqlamaq” fiilinin birinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak anlam ilki mantıksal isteminin iki olduęu söylenebilir.

QOLAYLAŞMAQ

A1 I. qolaylaşmaq₁: Asanlaşmaq, yüngülleşmek.

II.qolaylaşmaq > [kim]

Ör. İş_[kim] get-geda qolaylaşır.

QOLAZLAMAQ

A1 I. qolazlamaq₁: Bir şeyi, qolunun gücü çatdığı qeder uzağa tullamaq, atmaq, tolazlamaq.

II.qolazlamaq > [kim]

Ör.Nainsaf_[kim] ela hana göndarib ki, heç zada daymaz, lap çöla qolazlamalıdır. N.Vezirov.

QOLTUQLAMAQ

A1 I. qoltuqlamaq₂: Bir şeyi qoltuğuna vurmaq, qoltuğuna almaq, qoltuğuna keçirmək.

II.qoltuqlamaq > [kim] [kimi]

Ör.Meñlibey_[kim] bir elinen atnıñ cügeninden tuttı, digər elinen ocanı_[kimi] qoltuqladı, yeteklep evge ketirdi. (İ N T)

A2 I. qoltuqlamaq₂: Qolunu başqasmm qoluna keçirmək, birinin qoluna girmək.

II.qoltuqlamaq > [kim] [kimi]

Ör. Süfra başından durdular, hara bir tarafə çakildi, yena da Sardar Raşid_[kim] mani_[kimi] qoltuqladı. M.S.Ordubadi.

QOMARLAMAQ

A1 I. qomarlamaq₂: mah. Dövremək, dövreye almaq, mühasireye almaq.

II.qomarlamaq > [kim] [kimi]

Ör. İtlar_[kim] paltarı su çakib ağardılmış Safonu_[kimi] qomarladılar. S.Rehimov.

QONAQLAMAQ

A1 I. qonaqlamaq₁: Qonaq etmək, qonaq saxlamaq.

II.qonaqlamaq > [kim]

Ör. Tabiindən Qasim əş-Şeybani rəvayət edir: “Rifət bin Saleh ailəsi ilə_[kim] bizdə qonaqladı. Onun həyat yoldaşı və qızları vardı.(İ N T)

QONDARMAQ

- A1 I. qondarmaq₂: Uydurmaq, özündən düzəltmək, özündən toxumaq, özündən icad etmək
II.qondarmaq > [kim] [ne]
Ör.(O)_[kim] Söz_[ne] qondurdu.
- A2 I. qondarmaq₂: Üzerine artırmaq, sonradan elave etmək.
II.qondarmaq > [kim] [ne]
Ör. (Onlar)_[kim] Sözyox ki, mana xoş galmir ki, atam, anam qoyduqları adımın yanına bir özga ad_[ne] qondaralar. C.Memmedquluzade.
- A3 I. qondarmaq₂: Qurmaq, qayıрмаq, düzəltmək, birteher tikmək.
II.qondarmaq > [kim] [kimi]
Ör.O_[kim] özü öz ali ilə bupeçin yerini tayin etmiş, üz-gözünü qaralayaraq, trubaların_[kimi] qondarmışdı. S.Rehimov.

QONMAQ

- A1 I. qonmaq₂: Yuxarıdan, havadan enerek bir şey üzerinde oturmaq, dayanmaq; enmək.
II.qonmaq > [kim] [kime]
Ör. Sarçalar_[kim] söyüd ağacına_[kime] qondular.
- A2 I. qonmaq₂: Yere enmək.
II.qonmaq > [kim] [kime]
Ör. Tayyara_[kim] meydançaya_[kime] qondu.
- A3 I. qonmaq₂: Toz haqqında çökmək, oturmaq.
II.qonmaq > [kim] [kime]
Ör. Stolun üstünə_[kime] bir barmaq toz_[kim] qonubdur.
- A4 I. qonmaq₂: Celd oturmaq, eyleşmək, minmək.
II.qonmaq > [kim] [kime]
Ör. Qoç Koroğlu_[kim] qonar olsa yahara_[kime] Yağı düşmanları salar qahara. “Koroğlu”.
- A5 I. qonmaq₂: Çökmək, tezahür etmək, ifade etmək.
II.qonmaq > [kim] [kime]
Ör. Qeyri-adi bir kadar_[kim] uşağın gözlarına_[kime] qonmuşdu.
M.İbrahimov.

- A6 I. qonmaq₂: Şığımaq, hücumla birinin başının üstünü almaq.
 II.qonmaq > [kim] [kime]
 Ör.Əsgarlarımız [kim] şahin kimi düşman üzərinə[kime] qondular.

QONŞULAŞMAQ

- A1 I. qonşulaşmaq₁: Qonşu olmaq, birbirinə yaxın yerde sakin olmaq.
 II.qonşulaşmaq > [kim]
 Ör. O [kim] başqa bir mahalladan köçüb bizimlə qonşulaşdı.
- A2¹⁷⁶ I. qonşulaşmaq₂: Birbirinə yaxınlaşmaq.
 II.qonşulaşmaq > [kim] [kime]
 Ör.

QONURLAŞMAQ

- A1 I. qonşurlaşmaq₁: Qonur reng almaq, şabalıdı renge çevrilmək.
 II.qonşurlaşmaq > [kim]
 Ör.Gözlərin[kim] daha da qonurlaşdı, Yoxa çıxdı bir nostalji mənzərəsində.
 Doğum yerim deyilsə belə işğal altında bir ölkədir anılarım. (İ N T)

QONUŞMAQ

- A1 I. qonuşmaq₂: Danışmaq, söhbət etmək.
 II.qonuşmaq > [kim] [kimlə]
 Ör. (Biz) [kim] Galyamma, sanın ilə[kimlə] qonuşaq; Könlümüzün istayani danışaq. H.K.Sanlı.

QOPARAQLAMAQ

- A1¹⁷⁷ I. qoparaqlamaq: Dalınca qaçmaq, təqib etmək
 II.qoparaqlamaq > [kim] [kimi]
 Ör.
- A2 I. qoparaqlamaq₂: Berk qaçmaq, çapmaq.
 II.qoparaqlamaq > [kim] [kimi]
 Ör.(O) [kim] Ağmayanı [kimi] birdən qoparaqladı, Başını bələdən uzaq saxladı.(İ N T)

¹⁷⁶ “Qonşulaşmaq” fiilinin ikinci anlam dəyişkesinə örnek bulunamamıştır ancak matıksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

¹⁷⁷ “Qoparaqlamaq” fiilinin anlam dəyişkesinə örnek bulunamamıştır ancak matıksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

QOPARMAQ

- A1 I. qoparmaq₂: Dartaraq veya çekerek bir şeyin bir hissesini ayırmaq, kesmek, üzmeq, qırmaq.
II.qoparmaq > [kim] [kimi]
Ör.Ayna_[kim] ayılarak çiçakları_[kimi] qoparırdı. Ə.Memmedxanlı.
- A2 I. qoparmaq₂: Bütöv bir şeyi başqa bir şeyle vurmaqla veya dartmaqla onun bir parçasını, bir hissesini ayırmaq, sındırmaq, aralamaq.
II.qoparmaq > [kim] [kimi]
Ör.(O)_[kim] Çaynikin lülayini_[kimi] qopardı.
- A3 I. qoparmaq₂: Yapışmış şeyi yapışdığı yerden dartıb ayırmaq, çekib ayırmaq, aralamaq
II.qoparmaq > [kim] [kimi]
Ör.(O)_[kim] Dırnağını_[kimi] qopardı.
- A4 I. qoparmaq₃: Kökünden çıxartmaq, yerinden oynatmaq.
II.qoparmaq > [kim] [kimi] [kimden]
Ör. Külak_[kim] ağacı_[kimi] yerindən_[kimden] qopardı.
- A5 I. qoparmaq₃: Dartıb çıxarmaq.
II.qoparmaq > [kim] [kimi] [kimden]
Ör. At_[kim] qabaq allarini qaldırdı göya va az qaldı noxtanı Karbalayı_[kimi] Qasının alından_[kimden] qoparsın. C.Memmedquluzade.
- A6 I. qoparmaq₂: Ayırmaq.
II.qoparmaq > [kim] [kimi]
Ör.Ayna_[kim] gözlerini_[kimi] xalçadan qopardı. Ə.Memmedxanlı.
- A7 I. qoparmaq₂: Birinden bir şeyi zorla, yaxud hiyle ile almaq, ele keçirmek, elde etmek
II.Qoparmaq > [kim] [ne]
Ör. O_[kim] deyasan, yena bir şey_[kim] qoparmaq istayir
- A8 I. qoparmaq₁: Mübarize, inadla çalışmaq, elleşmek, yaxud tehdid, icbar neticesinde elde etmek.
II.qoparmaq > [kim]
Ör.1905-ci ilda xalqın_[kim] qoparmış olduğu xırda siyasi azadlıqları çar mütləqiyyati yenidan geri almaq istayirdi. M.S.Ordubadı.

- A9¹⁷⁸ I. qoparmaq₂: Bir sıra isimlere qoşularaq, qaldırmaq, etmək, salmaq, yaxud ismin göstərdiyi herekete, işə başlamaq menasım ifade edir; mes: feryad qoparmaq, gurultu qoparmaq, velvele qoparmaq, haray qoparmaq.
II. qoparmaq > [kim] {ne} tamamlayıcı
Ör.

QOPMAQ

- A1 I. qopmaq₁: Dartılmaq, çekilmek vs. neticesinde kesilmek, üzülme, qırılmaq.
II. qopmaq > [kim]
Ör. Paltarm düymaları [kim] qopdu.
- A2 I. qopmaq₁: Yapışdığı, bitişdiyi yerden aralanmaq, ayrılmaq, ayrılıb düşme.
II. qopmaq > [kim]
Ör. Divarın kağızı [kim] qopmuşdur.
- A3 I. qopmaq₁: Kökünden çıxmaq.
II. qopmaq > [kim]
Ör. [Kola bağlanmış ayı] durub zancirini dartmağa başladı. Kolun budağı [kim] ayının gücünə davam etməyib qopdu. S.S. Axundov.
- A4¹⁷⁹ I. qopmaq₁: Bütöv bir şeyin bir parçası ayrılıb (sınıb) düşme.
II. qopmaq > [kim]_{madde}
Ör.
- A5 I. qopmaq₂: Ayrılmaq, əlaqesini kesme (oturduğu, ya yaşadığı yerden).
II. qopmaq > [kim] [kimden]
Ör. (O) [kim] Rza Qahramani cald harakatla yerindən sıçrayıb, yarıbihuş halda torpaqdan [kimden] qopmaq istəməyən Mahbusinin qollarım açdı. M. İbrahimov.
- A6 I. qopmaq: Birdən və şiddətlə başlamaq, zahir olmaq, eşidilmək.
II. qopmaq > [kim]
Ör. Valvala [kim] qopdu.

¹⁷⁸ “Qoparmaq” fiilin dokuzuncu anlam dəğişkesinə örne bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

¹⁷⁹ “Qopmaq” fiilin dördüncü anlam dəğişkesinə örne bulunamamıştır ancak matıksal istemi tek olduğu söylenebilir.

- A7 I. qopmaq₁: Qalxmaq.
II.qopmaq > [kim]
Ör. Ata oğlunu bela görənə sinasinən odlu bir faryad_[kim] qopdu.
M.Rzaquluzade.
- A8 I. qopmaq₂: Yerindən qopmaq birdən yerindən sıçramaq, atılmaq, qalxmaq.
II.qopmaq >[kim] [kimden]
Ör. O_[kim] dali kimi yerindən_[kimden] qopub, atına sıçradı və ildırım sürati ilə çapdı. M.Rzaquluzade.

QORĞANMAQ

- A1 I. qorğanmaq₂: mah. Bir şeyi çox qoru- yub saxlamaq, gözden qoymamaq, üstündə esmek.
II.qorğanmaq > [kim] [kimi]
Ör. Baxti_[kim] malını_[kimi] qorğamr, onun üstün- ää, äoğruän ää, ilan kimi qabıq qoyuräu. S.Rehimov.

QORXMAQ

- A1 I. qorxmaq₂: Bir adam, ya şey, yaxud hadise və s. qarşımda qorxu hiss etmək, ürkmək, xoflanmaq, qorxaqlıq göstərmək.
II.qorxmaq > [kim] [kimden]
Ör. (O)_[kim] Qaranlıqdan_[kimden] qorxur.
- A2 I. qorxmaq₂: Cesaret edə bilməmək.
II.qorxmaq > [kim] [kime]
Ör. O_[kim] qaranlıqda bayıra çıxmağa_[kime] qorxur.
- A3 I. qorxmaq₁: Narahət olmaq, təşvişə düşmək, təlaş etmək.
II.qorxmaq > [kim]
Ör. Mahira_[kim] qorxmuş kimi dörd yanına boylandı. M.Hüseyn.
- A4 I. qorxmaq₂: Çəkinmək, sağınmaq, ehtiyat etmək.
II.qorxmaq > [kim] [kimden]
Ör. (O)_[kim] Soyuq suda çimmakdan_[kimden] qorxur.
- A5 I. qorxmaq₂: Bir şeyin təsirindən xarab olmaq, pozulmaq, korlanmaq.
II.qorxmaq > [kim] [kimden]
Ör. Bu bitkilər_[kim] soyuqdan_[kimden] qorxmur.

- A6 I. qorxmaq₁: qorxa-qorxa Çox ehtiyatla, çekine-çekine.
 II.qorxmaq > [kim]
 Ör. Man_[kim] qorxa-qorxa kreslolarm birinin üsta oturub yumşaq maxmar döşayin içina qulaylandı. C.Memmedquluzade.

QORXUŞMAQ

- A1 I. qorxuşmaq₁: Qorxmaq (çoxları), hamısı qorxmaq.
 II.qorxuşmaq > [kim]
 Ör. Çinovniklardan har biri_[kim] bu sözlərin hadyan va başdan-ayağa yalan ol-duğunu anlayıb, bu hadyanatı eşitdikca daxi da artıq qorxuşurlar.
 F.Köçerli.

QORLAMAQ

- A1 I. qorlamaq₁: Yanan odunu qor halına getirmek, qora çevirmek.
 II.qorlamaq > [kim]
 Ör.Ürəyində Vətən eşqi_[kim] gurladı, Ocaq oldu, atəş oldu qorladı(İ N T)
- A2¹⁸⁰ I. qorlamaq₂: Bişirilən bir şeyin üstünü qor ilə örtmək, qor ilə basdırmaq.
 II.qorlamaq > [kim] [kimi]
 Ör.

QORUMAQ

- A1 I. qorumaq₃: Hücumdan, tehlükeden, zerbeden, düşmence qesdlərdən vs.-den mühafizə etmək, müdafie etmək, tehlükesizliyini təmin etmək.
 II.qorumaq > [kim] [kimi] [kimden]
 Ör.- [Yasavulbaşı]_[kim] tez-tez atını sürüb oğlu ilə [atanın] arasına girir, guya özünü sipar edib onu_[kimi] oğlundan_[kimden] qoruyurdu.
 M.Rzaquluzade.
- A2 I. qorumaq₃: Pis, zərərli və ya istenilməz bir şeyin təsirindən mühafizə etmək.
 II.qorumaq >[kim] [kimi] [kimden]
 Ör. (Sen)_[kim] Başını_[kimi] gündən_[kimden] qoru!

¹⁸⁰ “Qorlamaq” fiilinin ikinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır ancaq matixsal isteminin iki olduğu söylənə bilər.

- A3 I. qorumaq₂: Ümumiyyətlə, mühafizə edib saxlamaq.
 II.qorumaq > [kim] [kimi]
 Ör. [Seriyye xala]_[kim] uşaqlarm galacayini düşünərək yaxasında
gizlatdiyi pulu_[kimi] bir sirr kimi qorumağı qarara aləi. M.İbrahimov.

QOŞALAMAQ

- A1 I. qoşalamaq₂: İkiləmək, iki elemək
 II.qoşalamaq > [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Saçlarının ucunu_[kimi] qoşaladı və hörüyünü çiyni üstündən geri atdı.(İ N T)
- A2 I. qoşalamaq₂: Cüt qoymaq, iki şeyi yan-yanə qoymaq, cütləşdirmək.
 II.qoşalamaq > [kim] [kimi]
 Ör. Zeyğam_[kim] isa allarini_[kimi] qo-şalayıb çirtiq çalırdı. S.Rehimov.
- A3 I. qoşalamaq₂: ovç. Yere qonmuş veyə uçan quşları nişana alaraq ikisini bir atımda vurmaq.
 II.qoşalamaq > [kim] [kimi]
 Ör.

QOŞALAŞMAQ

- A1 I. qoşalaşmaq₁: Qoşa olmaq, cüt olmaq; cütləşmək, ikiləşmək.
 II.qoşalaşmaq > [kim]
 Ör.Cəmiyyəət-nifrət kəlimələri_[kim] qoşalaşdı.(İ N T)
- A2 I. qoşalaşmaq₁: Bir-birine yanışı olmaq, bir-birinin yanmda durmaq.
 II.qoşalaşmaq > [kim]
 Ör. İki yoldaş_[kim] qoşalaşıb gedirlər.

QOŞQULANMAQ

- A1 I. qoşqulanmaq₁: Qorxub hürkmək, narahat olmaq, təşvişə düşmək, qorxudan titrəmək
 II.qoşqulanmaq > [kim]
 Ör. Köpək_[kim] da daranin dibindən keçən dava karvanm zang saslarını dinləyən- dinləyən qoşqulanır. M.S.Ordubadı.

QOŞMAQ I

- A1 I. qoşmaq₂: Arabam vs.-ni çekib aparmaq üçün atı ve başqa qoşqu heyvanlarını xüsusi suretde arabaya vs'ye bağlamaq.
II.qoşmaq > [kim] [kime]
Ör. Arabaya_[kime] dörd at_[kim] qoşdular.
- A2 I. qoşmaq₃: İlişdirmek, bend etmək, bağlamaq.
II.qoşmaq > [kim] [kimi] [kime]
Ör. (O)_[kim] Vaqonları_[kimi] parovoza_[kime] qoşdu.
- A3 I. qoşmaq₂: Birləşdirmek, qatmaq.
II.qoşmaq > [kim] [kimi]
Ör. Man_[kim] da qoşdum sasimi_[kimi] Bu gancliyin sasına. Ə.Cavad.
- A4 I. qoşmaq: Celb etmək, bir işin iştirakçısı etmək.
II.qoşmaq > [kim] [kimi] [kime]
Ör. Siz_[kim] varlı kolxozları_[kimi] bu işə_[kime] qoşun! Qoyun kandimiz şahara çatsın! S.Rehimov.
- A5 I. qoşmaq₃: Birge, beraber göndermək, yanınca göndermək, yoldaş etmək.
II.qoşmaq > [kim] [kimi] [kime]
Ör. O_[kim] Süleyman adlı bir nafarı_[kimi] bıza_[kime] qoşdu. M.S.Ordubadı.
- A6 I. qoşmaq₂: Düzəltmək, telif etmək, demək.
II.qoşmaq > [kim] [ne]
Ör. El aşığıları_[kim] inca Azərbaycan dilində xalqımız mardliklərini tarannüm edən ölməz dastanlar_[ne] qoşurdular. İ.Əfəndiyev.

QOŞMAQ II

- A1 I. qoşmaq₂: Getmək, bir terefe üz tutmaq, yüyürüb getmək
II.qoşmaq > [kim] [kime]
Ör. Azacıq keçmədən casur insanlar_[kim] Qoşdu iş başına_[kime] tarpandı şahar. S.Vurğun.

QOŞULMAQ

- A1 I. qoşulmaq₁: “Qoşmaq”dan.
II.qoşulmaq > [kim]
Ör. Fayton_[kim] qoşulmuşdur.

- A2 I. qoşulmaq₂: t-siz. Birləşmək, qarışmaq, daxil olmaq, bir işin iştirakçısı olmaq.
II.qoşulmaq > [kim] [kime]
Ör. Fahlaların daha düzgün fənd işlətdiklərini göran yanğın alayı [kim] da onlara[kime] qoşuldu. M.Hüseyn.
- A3 I. qoşulmaq₁: Şerik olmaq, razı olmaq, qəbul etmək.
II.qoşulmaq > [kim]
Ör.Yoldaş sadr, cavanlar deyana man [kim] da qoşulub qol qoya bilərəmmi? Mir Celal.
- A4 I. qoşulmaq₂: t-siz. Yoldaş olmaq, birləşmək, əlaqə saxlamaq.
II.qoşulmaq > [kim] [kime]
Ör. (O) [kim] [Mesme:] Xastaxanaya getməyə ürayım gəlmirdi. Nahayat, bir gün tanış bir qadına [kime] qoşulub oraya getdim. S.Hüseyn.
- A5 I. qoşulmaq₂: Meşğul olmağa başlamaq, pis iş dalmca getmək.
II.qoşulmaq > [kim] [kime]
Ör.[Naçalnik:] San[kim] manim mas- lahatimi eşitmayib, yena yaman işə[kime] qoşuldun. M.F.Axundzadə.
- A6 I. qoşulmaq₂: t-siz. Qarışmaq, müdaxilə etmək.
II.qoşulmaq > [kim] [kime]
Ör. O, [kim] heç özünün da xəbari olmadan söhbətə[kime] qoşulmuşdu. Ə.Əbülhəsən.
- A7 I. qoşulmaq₂: Qoşulub qaçmaq (getmək) - köhnə meişətdə: ata-anasının razılığı ve xəberi olmadan, qızın sevdiyi oğlanın evinə gətməsi
II.qoşulmaq > [kim] [kime]
Ör. [Meherrem:] Man sanın yerinə olsam, Cahangir, ahvalatı düz Rüstam bayın özünə deyərəm və qandıraram ki, qızın[kim] Rəşid bayı doğrayan Heydər bayın oğluna[kime] qoşulub qaçmaq istəyir, onda balka... N.Vezirov.

QOTMANLAMAQ

- A1 I. qotmanlamaq₂: Qotman şəklində yığmaq, qotman vurmaq.
II.qotmanlamaq > [kim] [kimi]
Ör. (O) [kim] Otu[kimi] qotmanladı.

QOVARLANMAQ

- A1 I. qovarlanmaq₁: Öyünmək, kibr satmaq, qürrelenmək.
 II. qovarlanmaq > [kim]
 Ör. Ya man ölməliyəm, ya siz, deyirdi; Calal_[kim] qovarlamb nəşə yeyirdi.
 S.Vurğun.

QOVMAQ

- A1 I. qovmaq₂: Çıxıb getməyə, redd olmağa məcbur etmək; çıxıb getməsinə, re
 olmasının qaba surətdə emr etmək
 II. qovmaq > [kim] [kimdən]
 Ör. Kişi_[kim] mani evdan_[kimdən] qovsa, bir gün də dolanmağa taqatım yox-
 dur. N.Vezirov.
- A2 I. qovmaq₃: dan. Çıxarmaq, xaric etmək.
 II. qovmaq > [kim] [kimi] [kimdən]
 Ör. Rədd olun buradan!- deyər imperatoracılı-acıqlı bağırdı və şahzadə qızı
da, _[kim] donuzotaranı da _[kimi] öz ölkəsindən _[kimdən] qovdu.(N)
- A3 I. qovmaq₂: Bir şeylə, yaxud el ilə uzaqlaşdırmaq, redd etmək, çıxarmaq;
 çıxmağa, dağılışıb getməyə məcbur etmək
 II. qovmaq > [kim] [kimi]
 Ör. - Zeynab_[kim] gah çiçək yığırdı və gah da qışqıra-qışqıra parvanaları _[kimi]
 qovurdu. S.S.Axundov.
- A4 I. qovmaq₂: Qəbul etməmək, geri qaytarmaq, redd etmək.
 II. qovmaq > [kim] [kimi]
 Ör. (Onlar)_[kim] Galan qonağı _[kimi] qovmazlar.
- A5 I. qovmaq₂: Fikrindən, xəyalından çıxarmaq, uzaqlaşdırmaq.
 II. qovmaq > [kim] [kimi]
 Ör. (Sen)_[kim] Pis fikirləri _[kimi] qov getsin.
- A6 I. qovmaq₂: Birinin arxasınca qaçmaq, izləmək, qaçıb getməyə məcbur
 etmək.
 II. qovmaq > [kim] [kimi]
 Ör. (Onlar)_[kim] Oğrunu_[kimi] evinacan qovurlar.
- A7 I. qovmaq₂: Vurmaqla, ya ses çıxarmaqla heyvanı iti getməyə məcbur
 etmək.

II.qovmaq > [kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] Atı_[kimi] dörd ayaq qovdum.

- A8 I. qovmaq₃: Öz yerindən hereket etməye, bir terefe getməye, qaçmağa mecbur etmək.

II.qovmaq >[kim] [kimi] [kime]

Ör. (O)_[kim] Qazları_[kimi] hayata_[kime] qovdu

QOVRULMAQ

- A1 I. qovrulmaq₁: Susuz olaraq yalxı ve ya yağda od üstündə bişib qızarmaq.

II.qovrulmaq > [kim]

Ör.[Xudayar bey:] Ət_[kim] bir tika da yanmayıb, balka qovrulubdu. Ətin çox yaxşı qoxusu galir. C.Memmedquluzade.

- A2 I. qovrulmaq₁: Yanmaq.

II.qovrulmaq > [kim]

Ör.Yaz ki, man Əzim oğlu Qadim pambığıma su istayiram, torpağım_[kim] qovrulur. S.Rehimov.

- A3 I. qovrulmaq₂: Əzab çəkmək, acıq çəkmək, iztirab ve işgencə içində olmaq(bezen “qovrulub-yanmaq” şəklinde işlenir)

II.qovrulmaq > [kim] [kimden]

Ör.O_[kim] bütün gecani acığında_[kimden] qovrulurdu.

QOVURMAQ

- A1 I. qovurmaq: Susuz olaraq yalxı veya yağda bir şeyi od üzərində qabda qızartmaq, bişirmək.

II.qovurmaq > [kim] [kimi] [kimde]

Ör.(O)_[kim] Əti_[kimi] yağda_[kimde] qovururdu.

- A2 I. qovurmaq₂: Yandırmaq.

II.qovurmaq > [kim] [kimi]

Ör. Gün_[kim] lap adamı_[kimi] qovurur.

- A3 I. qovurmaq: Mec. menada.

II.qovurmaq > [kim] [kimi]

Ör. Şübha alovları_[kim] haqiqatan onu_[kimi] yandırır və qovurğa kimi qovururdu. S.Rehimov.

QOVUŞDURMAQ II

- A1 I. qovuşdurmaq₂: At çapmaq, yarışmaq.
II.qovuşdurmaq > [kim][kimi]
Ör. (O) _[kim] Bu təsadüf bir-birindən xəbərsiz yaşayan iki gənci _[kim] bir-birinə qovuşdurdu. (İ N T)

QOVUŞMAQ I

- A1 I. qovuşmaq₁: Birleşmek, bitişmek.
II.qovuşmaq > [kim]
Ör. Çayın qolları_[kim] kandin yanında qovuşur.
- A2 I. qovuşmaq₂: Bir şeyle birleşerek onun içinde yox olub getmək.
II.qovuşmaq > [kim] [kime]
Ör.Sabahın zülmati har tarafii qap- lamışdı. Qarşıda görünən gündüzkü dağlar_[kim] indi bela qaynayıb qaranlığa_[kime] qovuşmuşdu. S.Rehimov.
- A3 I. qovuşmaq₁: Birbirine lap yaxınlaşmaq, birbiri ile birleşmek, aralarındaki mesafe,serhed yox olub getmək, birleşerek bir bütöv şeklini almaq, bitişmek.
II.qovuşmaq > [kim]
Ör.- Bazi vaxtda çatlaq zəlzələdən sonra da qalır. Amma bazi vaxtda onun qıraqları _[kim] gena galib qovuşur. H.Zerdabi.
- A4 I. qovuşmaq₂: Görüşmək, ayrılıq ve hicrandan sonra vüsala çatmaq, birleşmek
II.qovuşmaq > [kim] [kime]
Ör. (Sen) _[kim] Yaxında harbi vazifiani bitirir, yena da sevimli ailana_[kime] qovuşarsan. M.S.Ordubadi.
- A5 I. qovuşmaq₂: Çatmaq, yetişmək, nail olmaq.
II.qovuşmaq > [kim] [kime]
Ör.Biz qismatimiza düşən ağır yolu keçmasak, galacak nasillarımız_[kim] da o işığa_[kime] tez galib qovuşmaz. Ə.Memmedxanlı.
- A6 I. qovuşmaq₁: Sağalmaq, ağzı örtülmək, derisi birleşmək, bitişmək (yara haqqında).
II.qovuşmaq > [kim]

Ör. Yara [kim] sağalıb qovuşmuşdur.

A7 I. qovuşmaq₁: Bezi isimlerin yanına getirilerek, mü- rekkeb feil ve ifadeler düzeldilir; mes.: qaranlıq qovuşmaq, toran qovuşmaq, ebediy- yete qovuşmaq.

II. qovuşmaq > [kim] {kime} tamamlayıcı

Ör. Böyük senetkar [kim] evezolunmaz gözəl obrazlarını bize qoyub gederek ebediyete {kime} qovuşdu.

QOVZAMAQ

A1 I. qovzamaq₂: dan. Qaldırmaq.

II. qovzamaq > [kim] [kimi]

Ör. [Oruc:] Balı, [kim] tüfangin çaxmağın [kimi] yuxarı ayağa qovza ki, hamımız biräan tüfangları boşalaaq. M.F.Axundzade.

QOYMAQ

A1 I. qoymaq₃: Bir şeyi bir yere buraxmaq, bir şeyi bir yere yerləşdirmək.

II. qoymaq > [kim] [kimi] [kime]

Ör. Karim [kim] kitabı [kimi] büküb pancaraya [kime] qoyau. M.İbrahimov.

A2 I. qoymaq₃: Əmanət vermək, tapşırmaq, saxlamaq üçün vermək.

II. qoymaq > [kim] [kimi] [kime]

Ör. (Ben) [kim] Pullarım [kimi] amanat kassasına [kime] qoydum

A3 I. qoymaq₃: Oxumaq, işləmək vs. üçün bir yere göndərmək, vermək, düzəltmək.

II. qoymaq > [kim] [kimi] [kime]

Ör. (O) [kim] Uşaqları [kimi] maktaba [kime] qoydu.

A4 I. qoymaq₁: Bir şey etməyə icazə vermək, yol vermək, imkan vermək, buraxmaq.

II. qoymaq > [kim]

Ör. (Sen) [kim] Əda, Hasanali, qoyma, öküz giräi bağçaya, ağacları sındıracaq. C.Memmed- quluzade.

A5 I. qoymaq₂: Rahat buraxmaq, imkan vermək.

II. qoymaq > [kim] [kimde]

Ör. Lakin qaza təşkilatları [kim] Qahraman özlüyünda [kimde] qoymur, onu oyan-bu yana çakişairirlər.

S.Rehimov.

- A6 I. qoymaq₃: Texir etmək, saxlamaq, sonraya buraxmaq, başqa bir vaxta keçirmək, lengitmək
II. qoymaq > [kim] [kimi] [Z Ö]
Ör. (Biz)_[kim] Söhbəti_[kimi] sonraya_[z.ö] qoyaq.
- A7 I. qoymaq₂: Hevale etmək, yükləmək, tapşırmaq.
II. qoymaq > [kim] [ne]
Ör. Usta adı böyük addır, bu ad_[kim] har adamın üzərinə böyük vəzifələr_[ne] qoyur.
- A8 I. qoymaq₂: Təsis etmək, tikmək, qurmaq.
II. qoymaq > [kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Heykal_[ne] qoydu.
- A9 I. qoymaq₃: Geymək, yaxud geydirmək, başına keçirmək.
II. qoymaq > [kim] [ne] {kime}
Ör. (O)_[kim] Başına_{kime} araqçın_[ne] qoydu
- A10 I. qoymaq₃: Serf etmək, işlətmək, xərcləmək.
II. qoymaq > [kim] [kime] [ne]
Ör. Man_[kim] bu işə_[kime] zəhmət_[ne] qoymuşam.
- A11 I. qoymaq: Müəyyən bir təsir emələ gətirmək məqsədi ilə bir şeyin üstünə, arasına yerləşdirmək, salmaq, döşəmək.
II. qoymaq > [kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Termometr_[ne] qoydu
- A12 I. qoymaq₂: Təyin etmək.
II. qoymaq > [kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Növbətçi_[ne] qoydu
- A13 I. qoymaq₂: Müəyyən etmək.
II. qoymaq > [kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Möhlat_[ne] qoydu
- A14 I. qoymaq₃: Həll etmək, yerinə yetirmək, yaxud müzakirə üçün irəli sürmək, təklif etmək
II. qoymaq > [kim] [kimi] [kime]
Ör. (O)_[kim] Qərarı_[kimi] müzakirəyə_[kime] qoydu..

- A15 I. qoymaq₂: Yazı ile ifade etmək, işare etmək; yazmaq.
II.qoymaq > [kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Nişan_[ne] qoydu.
- A16 I. qoymaq₂: Düzeltmək, teşkil etmək, tertib etmək.
II.qoymaq > [kim] [ne]
Ör. (Ben)_[kim] Tacrüba_[ne] qoydum
- A17 I. qoymaq₂: Bir adam ve ya şey üçün her hansı bir şərait, vəziyyət yaratmaq, bu veya digər vəziyyətə, şəraite düşməsinə səbəb olmaq.
II.qoymaq > [kim] {kime}
Ör. (Sen)_[kim] Banda saldim manim kimi dustağı; Çox mani qoyubsan darda,_{kime} gül, Pari. Aşıq Abbas.
- A18 I. qoymaq₂: Bir şeye lazımı vəziyyət vermək, lazımı şəkə salmaq.
II.qoymaq > [kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] Gazarkan ayaqlarını_[kimi] düzgün qoy.
- A19 I. qoymaq₂: Uzatmaq, saxlamaq.
II.qoymaq > [kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Saqqal_[ne] qoydu.
- A20 I. qoymaq₃: Gederken özü ilə beraber götürməmək, olduğu, çatdığı, gəlidiyi yerdə buraxmaq
II.qoymaq > [kim] [kimi] [kimde]
Ör. (Ben)_[kim] Gözlüyümü_[kimi] evda_[kimde] qoymuşam.
- A21 I. qoymaq₂: Her hansı bir vəziyyətdə, şəkildə, halda saxlamaq.
II.qoymaq > [kim] [kimde]
Ör. Bu hadisə_[kim] bizi heyratda_[kimde] qoydu.
- A22 I. qoymaq₂: Saxlamaq.
II.qoymaq > [kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. (Sen)_[kim] Axşama bir az çörək_{ne} - qoy.
- A23 I. qoymaq₂: Buraxmaq, buraxıb getmək, terk etmək, atmaq, atıb getmək (bezen“qoyub getmək” şəkildə işlenir
II.qoymaq > [kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] Yoldaşını_[kimi] tahlükada qoyma!

- A24 I. qoymaq: Keçmek, feda etmək, serf etmək, hesr etmək.
II.qoymaq > [kim] [ne]
Ör.- Yolunda qoydu Nasimi_[kim] cahan ila cam_[ne] Nesimi.
- A25 I. qoymaq: dan. Kesilmək, dayanmaq, yox olmaq
II.qoymaq > [kim]
Ör. Dişimin ağrısı_[kim] qoydu.
- A26 I. qoymaq: Bir sıra isimlere qoşularaq mürekkeb feil ve müxtelif ifadeler düzəldilir; mes.: ad qoymaq, qol qoymaq, çay qoymaq, sese qoy- maq, lağa qoymaq, araya qoymaq.
II.qoymaq >
Ör.

QOZALAMAQ

- A1 I. qozalamaq₁: Qoza getirmək, qoza ile örtülmək, düymelenmək (pambıq, palıd ağacı ve s.).
II.qozalamaq > [kim]
Ör. (O)_[kim] [Pambıq kollarının] biri açılmağa başladığı halda, digəri yenica qozalayır. Ə.Veliyev.

QOZQUR(T)MAQ

- A1 I. qozqur(t)maq₁: dan. Özündən uydurub söylemək, uydurma sözlər danışmaq, ecaibşeylər danışmaq, cefengiyat danışmaq, lovğalanmaq, öyünmək, gop basmaq.
II.qozqur(t)maq > [kim]
Ör. [Mirze Semender:] A kişi, san_[kim] çox qozqurtma ha! Sanin kimiləri çox görmüşük. C.Cabbarlı

QOZLANMAQ

- A1 I. qozlanmaq₁: dan. Kibr lenmək, teşəxxüs lenmək, qürren lenmək, lovğalanmaq kişilenmək.,
II.qozlanmaq > [kim]
Ör. (O)_[kim] Qozlandı fəqir üstünə, vicdanına bir qoz. (İ N T)

QÖNÇƏLƏNMƏK

A1 I. qönçələnmək₁: Qönçe açmaq; açılmaq
 II. qönçələnmək > [kim]
 Ör. Lalali yaz galsin, gül_[kim] qönçalansin; Yetişsin bülbüllar güla, sevgilim! Aşıq Hüseyn.

A2 I. qönçələnmək₁: Mec. menada.
 II. qönçələnmək > [kim]
 Ör. [Ağabeyim ağanın] yalnız ağ tafita köynakda qönçalanan köksü_[kim] hayacan içində çırpınırdı. Çemenzeminli.

QRİMLƏMƏK

A1 I. qrimləmək₂: Qrim vasitesile üzünə lazımı surət vermək
 II. qrimləmək > [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Artistləri_[kimi] qrimladı.

QRUPLAŞMAQ

A1 I. qruplaşmaq₁: Qrup-qrup olmaq, deste- deste olmaq, qruplar şəklində birləşmək, toplaşmaq.
 II. qruplaşmaq > [kim]
 Ör. Avropa dövlətləri_[kim] qruplaşdı. (İ N T)

QUBARLANMAQ

A1 I. qubarlanmaq₁: Son derece kederlenmək, qemlənmək, qüссelenmək.
 II. qubarlanmaq > [kim]
 Ör. Onun alından ürayim_[kim] qubarlandı.

QUCAQLAMAQ

A1 I. qucaqlanmaq₂: Nevaziş ve mehribanlıq elameti olaraq birini qolları arasına alıb döşünə basmaq, ağuşuna almaq.

II. qucaqlanmaq > [kim] [kimi]
 Ör. Ana_[kim] uşağını_[kimi] qucaqladı.

A2 I. qucaqlanmaq: Qolları arasına almaq.

II. qucaqlanmaq > [kim] [kimi]
 Ör. Böyükxamm_[kim] bir tarafıda dizlərini_[kimi] qucaqlayıb fikir edirdi.
 M.S.Ordubadi.

- A3 I. qucaqlanmaq₂: Berk-berk yapışmaq, tutmaq.
 II. qucaqlanmaq > [kim] [kimi]
 Ör. Dağların ardi-arası_[kim] kasilmir, zancir kimi bir- birina hörülmüş, bir-
 birini_[kimi] qucaqlamış kimi durur. A.Şaiq.

QUDALAŞMAQ

- A1 I. qudalaşmaq₁: Bir-birine quda olmaq; qız almaq ve ya qız verməklə biri ilə qohum olmaq.
 II. qudalaşmaq > [kim]
 Ör. "Bakı" və "Rəvan"_[kim] "qudalaşdı". (İ N T)

QUDRONLAMAQ

- A1 I. qudronlamaq: xüs. Qudronla ört- mek, qudron döşəmək (salmaq).
 II. qudronlamaq > [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Yolları_[kimi] qudronladı.

QUDURMAQ

- A1 I. qudurmaq₁: Quduz olmaq, quduzluq xesteliyine tutulmaq.
 II. qudurmaq > [kim]
 Ör. Tarix orneklerle doludur yazar, Geberecek kopek_[kim] qudurdu azar. (İ N T)
- A2 I. qudurmaq₁: Son derece hiddetlenmek; hirsinden, acığından özünü itirmek derecesine gelmek.
 II. qudurmaq > [kim]
 Ör. Necə ayırd etmək olar haqla –nahaqqı?
 Rüşvət almaq? Nə? Bəyəm ki, qudurmuşam mən_[kim] !
- A3 I. qudurmaq₁: Coşmaq, tüğyana gelmek, şiddetlenmek.
 II. qudurmaq > [kim]
 Ör. Çırpınırken xilas üçün hapimiz; Daha dahşatlanıb qudurdu daniz_[kim] .
 H.Cavid.
- A4 I. qudurmaq₁: Azğınlaşmaq, heddini aşmaq, cığırdan çıxmaq; hereketind danışığında hedd-hüdudu aşmaq.
 II. qudurmaq > [kim]
 Ör. Əda, qardaş, vallah, san_[kim] qudurubsan, san heç özün da bilmirsən ki,

na danışırsan. C.Memmedquluzade.

A5¹⁸¹ I. qudurmaq₂: Lovğalanmaq, tay-tuş tammamaq, özünü yüksek tutmaq (vardövlət və ya menseb sayesinde).

II.qudrurmaq > [kim] [kimi]

Ör.

QUGULDAMAQ

A1 I. quguldamaq₁: Göyerçin kimi ses çı- xarmaq.

II.quguldamaq >[kim]

Ör.Göyarçin_[kim] quğuldayır.

QUQQULDAMAQ

A1 I. quqquldamaq: Quq-qu ses çıxarmaq.

II.quqquldamaq > [kim]

Ör. Turac_[kim] quqquldayır.

A2 I. quqquldamaq₁: Xoruz kimi ses çıxarmaq, banlamaq, quqqu elemek.

II.quqquldamaq > [kim]

Ör. Kabla Hatam xan_[kim] qırmızı cığalı xoruz kimi quqquldadı.

S.Rehimov.

QULAQLAMAQ

A1 I. qulaqlamaq₁: dan. Qulağından tutmaq.

II.qulaqlamaq > [kim]

Ör. (O)_[kim] Qırsraq şeydir, öküz deyil ki, qulaqlayıb cüta qoşasan.

S.Rehimov.

A2¹⁸² I. qulaqlamaq₂: Berk yapışib buraxmamaq.

II.qulaqlamaq >[kim] [kimi]

Ör.

QULLABLAMAQ

A1 I. qullablamaq₂: Qullab vurmaq.

II.qullablamaq > [kim] [kimi]

Ör. Madad_[kim] başı açıq otaqda gazinir, papirosu_[kimi] tez-tez qullablayır.

Ə.Veliev.

¹⁸¹ “Qudurmaq” fiilinin beşinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak matıksal isteminin iki olduęu söylenebilir.

¹⁸² “Qulaqlamaq” fiilinin ikinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak matıksal isteminin iki olduęu söylenebilir.

QULUNLAMAQ

A1 I. qulunlamaq₁: Bala doğmaq (madyan haqqında).

II.qulunlamaq > [kim]

Ör. Madyanlar [kim] qulunlamışdır.

QUMLAMAQ

A1 I. qumlamaq₂: Qumla sürtüb yumaq, temizlemek; qumla silmek, sürtmek.

II.qumlamaq > [kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Qabları [kimi] qumlayıb tamizlamak.

A2 I. qumlamaq₂: Bir şeyin üstünü qumla örtmek, bir şeyi qum altında basdırmaq.

II.qumlamaq > [kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Sonra da adəti üzrə şapkasının içini [kimi] qumladı. (İ N T)

QUNDAQLAMAQ I

A1 I. qundaqlamaq₂: Uşağı qundağa sarımaq, belemek.

II.qundaqlamaq > [kim] [kimi]

Ör.(Onlar) [kim] Adını Leyla qoyub, qızı [kimi] qundaqladılar. S.Rüstəm.

A2 I. qundaqlamaq₂: Bir şeyi sarıyıb bürümək, boğça halma salmaq.

II.qundaqlamaq > [kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Paltarları [kimi] qundaqlayıb qoltuğuna aldı.

QURASİMAQ

A1 I. qurasımaq₁: Qurumaq, quraqlıq emele gəlmək.

II.qurasımaq > [kim]

Ör. Xanparinin sahası [kim] sellama sulandığı üçün isti günlərdə darha quraqsıyırdı. Ə.Vəliyev.

A2¹⁸³ I. qurasımaq₁: Bir şeyin hesretində olmaq.

II.qurasımaq > [kim]_{insan}

Ör.

QURAMAQ

A1 I. quramaq₂: Bütöv bir şeydən deyil, parçalardan quraşdırmaq, qondarmaq, onları bir- birinə calamaqla düzəltmək, hazırlamaq.

¹⁸³“Qurasımaq” filinin ikinci anlam dəyişkesinə örnək bulunamamışdır ancak mantıksal isteminin tek olduğu söylenebilir.

II.quramaq > [kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] Yorğan üzü_[kimi] quradım.

QURAŞDIRMAQ

- A1¹⁸⁴ I. quraşdırmaq₂: Bir neçə müxtəlif parçanı bir-birine calamaq, bitişdirmək, uyuşdurmaq.
II.quraşdırmaq >[kim] [kimi]
Ör.
- A2 I. quraşdırmaq: Qatmaq, birləşdirmək, calamaq, yapışdırmaq.
II.quraşdırmaq > [kim]
Ör. (Sen)_[kim] [Sefer bey Axunda:] Bulaq yanında olanların bir parça yeri var, onu garak bulaqqarışiq şariatın yolu ilə manim yerimə quraşdırasan.
B.Talıblı.
- A3 I. quraşdırmaq₁: xüs. Maşınm vs.-nin hissələrini yığıb qurmaq, birləşdirmək yerbeyer yerləşdirmək
II.quraşdırmaq > [kim]
Ör. Ozüller qurulduqdan sonra vışka_[kim] quraşdırılır. Quliyev.
- A4 I. quraşdırmaq: Özündən düzəltmək, özündən toxumaq, uydurmaq.
II.quraşdırmaq > [kim] {kimden}_{tamamlayıcı}
Ör. Zeynalm_[kim] özündən_{kimden} quraşdırıb oxuduğu şikasta ortalığı daha da canlandırdı. Ə.Əbülhəsən.

QURAŞMAQ

- A1 I. quraşmaq₂: Yaraşmaq, uyuşmaq, bir- birinə münasib olmaq
II.quraşmaq > [kim] [kimlə]
Ör. Mənlə_[kimlə] kim_[kim] quraşır.(İ N T)

QURCALANMAQ

- A1 I. qurcalanmaq₁: dan. Qurcalanmaq, yerindece terpenmək, o yan-bu yana çevrilmək (çox vaxt “yerinde” sözü ilə).
II.qurcalanmaq > [kim]
Ör. Mürsal kişi_[kim] utancaq gözlerini Maryama zillayib yerində qurcalandı.
M.Hüseyn.

¹⁸⁴ “Quraşdırmaq” fiilinin birinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır ancaq matixsal isteminin iki olduğu söylənə bilər.

QURCUXMAQ

A1 I. qurcuxmaq₁: dan. Bir yerde sakit oturmayıb tez-tez çevrilmək, qurdalanmaq.

II.qurcuxmaq > [kim]

Ör.Safar_[kim] yerində qurcuxur, sonra yena gözlerini ulduzlara dikarak, qalbini dinlamaya başlayırdı. Çemenzeminli.

QURDALAMAQ

A1 I. qurdalamaq₂: Bir şeyi eli ilə və ya başqa bir şeylə elleşdirmək, yerindən terpetmək, qarışdırmaq, o teref-bu terefine toxunmaq.

II.qurdalamaq > [kim] [kimi]

Ör. Rahim bay_[kim] dodaqaltı gülümsadi, böyrünäki maşanı götürüb manqalm közlarını_[kimi] qurdaladı. M.Hüseyn.

A2 I. qurdalamaq₂: Əli ilə araşdırmaq.

II.qurdalamaq >[kim] [kimi]

Ör. [Ferhad]_[kim] sağ cibini_[kimi] qurdaladı. Bir loğma quru qara çörək tapdı. Ə.Veliyev.

A3 I. qurdalamaq₂: Qaşmaq, toxunmaq, elleşdirmək, qıcıqlandırmaq.

II.qurdalamaq > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Yaranı_[kimi] qurdaladı.

A4 I. qurdalamaq₂: Tezelemek, üstünü açmaq, yaxud yaddan çıxmış bir şeyi tezedən yada salmaq.

II.qurdalamaq > [kim] [kimi]

Ör.Man_[kim] masalani_[kimi] çox da qurdalamaq istamayarak, intibahnamani oxumağa başla- äim. M.S.Orduvadi.

QURDLANMAQ

A1 I. qurdlanmaq₁: Çox qalmaqdan, istiden, yaxud başqa bir sebebdən qurd düşmək, iylenmək

II.qurdlanmaq > [kim]

Ör. Pendir_[kim] qalıb qurdlandıdır.

A2 I. qurdlanmaq₁: dan. Paxıllıq etmək, üreyində paxıllıqını çekmək.

II.qurdlanmaq > [kim]

Ör. Əvvəl biri düşdü, sonra o birisi xarab oldu, az sonra bir başqası_[kim]

qaralıb qurdlandı, indi də əngimdə bir-iki kötük qala, qalmaya. (İ N T)

QURMAQ

- A1 I. qurmaq₂: Yaratmaq, təşkil etmək, meydana getirmək.
II.qurmaq >[kim] [ne]
Ör. (Ben)_[kim] Yeni hayat, yeni məişət_[ne] qurdum.
- A2 I. qurmaq₂: Tikmək, bina etmək, tesis etmək, inşa etmək, qayıрмаq.
II.qurmaq > [kim] [ne]
Ör. [Qaraca çobanın] igid yoldaşları_[kim] bir neçə möhkəm tiri ça- kib
birbirinə band etdilər, körpü_[ne] qurdular. M.Rzaquluzadə.
- A3 I. qurmaq₂:Düzeltdmək, tertib etmək.
II.qurmaq > [kim] [ne]
Ör. Qazetlərdə yazırlar ki, Tabrizdə övrətlər_[kim] mitinq_[ne] qururlar, köhnə
adətələri aradan götürürlər, islahat tələb edərlər. C.Məmmədquluzadə.
- A4 I. qurmaq₃:Bir şeyin üzərində əsaslandırmaq, təş- kil etmək.
II.qurmaq > [kim] [kimi] [kimdə]
Ör. (O)_[kim] Planı_[kimi] real imkanlar əsasında_[kimdə] qur- malı.
- A5 I. qurmaq₂: Xeyalında yaratmaq.
II.qurmaq >[kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Xeyalında böyük-böyük planlar_[ne] qurdu.
- A6 I. qurmaq: Saat və s. mexanizmlərin yayım bur- maq və işə salmaq.
II.qurmaq > [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Saatı_[kimi] qurdu.

QURŞAMAQ

- A1 I. qurşamaq₂: Beline bağlamaq.
II.qurşamaq >[kim] [kimi]
Ör. Koroğlu_[kim] qılınıcı_[kimi] qurşadı, tarlan kimi Qıratın belinə sıçradı.
“Koroğlu”.
- A2 I. qurşamaq₂: Dolamaq, ələ salmaq, araya qoymaq, oynatmaq.
II.qurşamaq > [kim] [kimi]
Ör.(Onlar)_[kim] İstəyirlər özək katibini heçə döndərib, Xədica Soltanı_[kimi]
qurşasınlar. Mir Cəlal.

QURŞANMAQ

- A1 I. qurşanmaq₂: qayıd. Beline qurşaq, kemer ve saire bağlamaq.
II.qurşanmaq > [kim] [kimi]
Ör. [Tükez:] Yani san_[kim] bu yaraqları_[kimi] qurşanıb, onlar ilə adam qorxudacaqsan? M.F.Axundzade.
- A2 I. qurşanmaq₂: Girişmək, başlamaq, qoşulmaq, meşğul olmaq; bir işe heddindən artıq qapılmaq; özünə senet etmək.
II.qurşanmaq > [kim] [kime]
Ör. [Arvadlar]_[kim] oxuyublar, işə girişiblar, kluba, iclasa_[kime] qurşanıblar.
Mir Celal.

QURTARMAQ

- A1 I. qurtarmaq: t-li. Bitirmək, axıra çatdırmaq, tamamlamaq.
II.qurtarmaq >[kim] [kimi]
Ör. - Danışan qazmaçı_[kim] bir neçə kalma ilə sözünü_[kimi] qurtardı.
M.İbrahimov.
- A2 I. qurtarmaq₂: t-siz. Bitmək, tamamlanmaq, axıra çatmaq.
II.qurtarmaq > [kim] [Z Ö]
Ör. İclas_[kim] axşam saat 9-da_[Z.Ö] qurtardı. Ə.Veliyev.
- A3 I. qurtarmaq₁: t-siz. Tükenmək.
II.qurtarmaq > [kim]
Ör. Pullar_[kim] xarclanıb qurtarmışdır.
- A4 I. qurtarmaq₂: t-li. Xilas etmək, azad etmək, nicat vermək.
II.qurtarmaq > [kim] [kimi]
Ör. O_[kim] yoldaşını_[kimi] ölümdən qurtardı.
- A5 I. qurtarmaq₂: t-li. Ağır, çetin, pis, çıxılmaz vəziyyətdən çıxarmaq.
II.qurtarmaq > [kim] [kimi]
Ör.[Oduñcu oğlu.] O qız xeylağı ki burda asirdir, baba_[kim] onu_[kimi] da qurtarmaq üçün mana kömək elasaydin.Ə.Memmedxanlı.
- A6 I. qurtarmaq₂: t-siz. Xilas olmaq, özünü xilas etmək, qurtulmaq, nicat tapmaq.
II.qurtarmaq >[kim] [kimden]
Ör. Bir nafarin_[kim] zindandan_[kimden] qurtarması .. [Firidunu] sevindirdi.

M.İbrahimov.

A7 I. qurtarmaq₁: t-siz. Ölmək, keçinmək.

II.qurtarmaq >[kim]

Ör. Xasta_[kim] artıq qurtardı.

QURTULMAQ

A1 I. qurtulmaq₂: Xilas olmaq, azad olmaq, nicat tapmaq; canını xilas etmək

II.qurtulmaq >[kim] [kimden]

Ör. [Qorxmaz:] Biz_[kim] bu arab yırtıcılarmdan, bu vahşi elbayılardan_[kimden] qurtulmalıyıq. C.Cabbarlı.

QURTUMLAMAQ

A1 I. qurtumlamaq₂: Qurtum-qurtum, yaxud bir-birinin dalınca içmək.

II.qurtumlamaq >[kim] [ne]

Ör. Əzəmətli safsar_[kim] bağın aşağısında axan xırda çaya yol aldı, bir saniyə ayaq saxlayıb su_[ne] qurtumladı, sonra kiçik taxta körpünü keçdi və kolların ..(İ N T)

QURULAMAQ

A1 I. qurulamaq₂: Yaş və islaq bir şeyi desmal vs. ilə silib quru hala getirmək, yaşlıgım ref etmək; qurutmaq

II.qurulamaq > [kim] [kimi]

Ör. Zöhra _[kim] suya çakmakda olduğu paltarı sarıb qurtardı, alini_[kimi] quruladı. Ə.Veliyev

QURULDAMAQ

A1 I. quruldamaq₁: Qur-qur etmək.

II.quruldamaq > [kim]

Ör. Qurbağalar_[kim] gölmaçalarda quruldayır.

QURULUŞMAQ

A1 I. quruluşmaq₁: mah. Bardaşım qurmaq.

II.quruluşmaq > [kim]

Ör. Ocaq qulu koxaya yer düzəltdi, koxa_[kim] quruluşub oturdu. S.Rehimov.

QURUMAQ

- A1 I. qurumaq₁: Yaşlılığı, islaqlığı, rütubeti, nemliyi yox olmaq, quru hala düşmək
II.qurumaq >[kim]
Ör. Sarılmış paltarlar_[kim] qurudu.
- A2 I. qurumaq₁: Güneşin istisinden, quraqlıqdan solmaq veya torpaqdan qida almamaq neticesinde telef olmaq (bitkiler haqqında).
II.qurumaq > [kim]
Ör. Tut ağacı_[kim] qurumuşdur.
- A3 I. qurumaq₁: dan. Arıqlamaq, zeyfləmək, üzül- mek
II.qurumaq > [kim]
Ör. (O)_[kim] Dərd onu üzür, elə bil ki, həç nə yemir, quruyur(A D A L)
- A4 I. qurumaq₁: dan. İflic olmaq, hareketdən qalmaq.
II.qurumaq > [kim]
Ör. Onun bir tərəfi_[kim] qurumuşdur.
- A5 I. qurumaq₁: Bu menada emr şeklinde qarğış kimi işlenir .
II.qurumaq > [kim]
Ör. Əlin (ayağın, dilin)_[kim] qurusun!
- A6 I. qurumaq₁: Donmaq, hissiz bir hala gəlmək.
II.qurumaq >[kim]
Ör. Külakdan ayaqlarım_[kim] qurudu.
- A7 I. qurumaq₁: Son derece teccüblənmək, mat qalmaq.
II.qurumaq > [kim]
Ör. (Ben)_[kim] Ela bunu bilcək lap qurudum. C.Memmedquluzade.
- A8 I. qurumaq₁: Quruyub daşa dönmaq - b ax quruyub qalmaq.
II.qurumaq > [kim]
Ör. (O)_[kim] Taaccübdan [Nadirin] gözləri dörd oldu. Dimdik durub qapının ağzında dayandı. Sanki quruyub daşa döndü. B.Talıblı.
- A9 I. qurumaq₁: Quruyub qalmaq mat qalmaq, heyretde qalmaq, son derece teccüblənmək.
II.qurumaq > [kim]
Ör.- Har kas_[kim] olduğu yerində quruyub qalmışdı. M.S.Ordubadı;

- A10 I. qurumaq₁: hereketsiz durmaq, donub qalmaq.
 II.qurumaq > [kim]
 Ör. Qısa adam_[kim] qarşısında quruyub qalmış bu samimi vücudu başdan-ayağa süzdü. H.Nezerli.

QUSMAQ

- A1 I. qusmaq₂: Yediyni geri qaytarmaq, öyümək, sifraq etmək.
 II.qusmaq >[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Yediyi balığı_[kimi] qusdu.
- A2 I. qusmaq₂: Mec. menada
 II.qusmaq >[kim] [ne]
 Ör. Bu amrda hakimi-vilayatlar şabihdirlar_[kim] zalilərə ki, qan sorub şişdikdə sahibi oları sıxır, tamam sorduqları qam_[ne] qusarlar.
 M.F.Axundzade.

QUŞLAMAQ

- A1 I. quşlamaq₂: Alıcı quşla ovlamaq
 II.quşlamaq > [kim] [ne]
 Ör. (O)_[kim] Quş_[ne] quşladı.

QUŞQULANMAQ

- A1 I. quşqulanmaq₁:Hürkmək, qorxmaq, titremək.
 II.quşqulanmaq > [kim]
 Ör. Köpək_[kim] da daranın dibindən keçən dəvə karvanının zəng səslərini dinləyə-dinləyə quşqulanır. M.S.Orubadi.

QUVARLANMAQ

- A1 I. quvarlanmaq₁: mah. Ürəklenmək, fərehlənmək.
 II.quvarlanmaq > [kim]
 Ör.Baxtiyar tufanla vermədən ara: Ya mən ölməliyəm, ya siz! - deyirdi
Calal_[kim] quvarlanıb nəşə yeyirdi. S.Vurğun.

QUYLAMAQ

- A1 I. quylamaq₂: B ax quyulamaq.
 II.quylamaq > [kim] [kimi]
 Ör. (Biz)_[kim] Ölən_[kimi] quylamışıq, öldürəni danlamışıq.. Ə.Nezmi.

- A2 I. quylamaq₃: Qoymaq, soxmaq.
 II. quylamaq > [kim] [kimi] [kime]
 Ör. Sona [kim] dizlarini [kimi] ota [kime] quylamışdı. Mir Celal.

QUYRUQLAMAQ

- A1 I. quyruqlamaq₂: Quyruğundan tutmaq, quyruğundan yapışmaq.
 II. quyruqlamaq > [kim] [kimi]
 Ör. (Onlar) [kim] Noxtasını qırmış atı [kimi] quyruqladılar.
- A2 I. quyruqlamaq₂: Tutmaq, ele keçirmək, ya- xalamaq, tutub buraxmamaq.
 II. quyruqlamaq > [kim] [kimi]
 Ör. (O) [kim] Hərifini, [kimi] quyruqladı, (İ N T)

QUYULAMAQ

- A1 I. quyulamaq₂: Basdırmaq, quyu kimi bir yere qoyub üstünü torpaqla örtmək, torpağın altmda gizlətmək, yere gömmək
 II. quyulamaq > [kim] [kimi]
 Ör. (O) [kim] İnəyin ətindən heç yemədi və sümüklərini [kimi] yığb bir yerdə quyuladı. (İ N T)

QUZULAMAQ I

- A1 I. quzulamaq₁: Quzu doğmaq, balalamaq (qoyun haqqında).
 II. quzulamaq > [kim]
 Ör. Quzuladı qoyun, [kim] töküldü döllər; Yaylaq havasını qıldı ellər. Xetayi.

QUZULAMAQ II

- A1 I. quzulamaq₁: mah. Yumşalıb narınlaşmaq, ovulub tökülmək, boşalmaq, yaxud horra halma gəlmək (torpaq haqqında)
 II. quzulamaq > [kim]
 Ör. Tikanlı tel uzanır, har yana ayri, qıyğac; Palçıq [kim] çixır qurşağa, quzulamış sangarda. R.Rza.

QÜRRƏLƏNMƏK

- A1 I. qürrələnmək₂: Əsassız və boş bir şeye arxalanaraq qürurlanmaq, güvənmək; iftixar etmək, lovğalanmaq.

II.qürrələnmək>[kim] [kime]

Ör. (Sen)_[kim] Çox güvənə, qürralanma haluva,övladuva._[kime] M.Möcüz.

QÜRURLANMAQ

A1 I. qürurlanmaq₁: Boş-boşuna qürrelenmək, iddialanmaq, teşəxxüs satmaq.

II.qürurlanmaq>[kim]

Ör. Ruhum_[kim] sevincdən qürurlandı. (İ N T)

QÜSSƏLƏNMƏK

A1 I. qüssələnmək₁: Kederlənmək, qemlənmək, dərclənmək, fikir çəkmək.

II.qüssələnmək> [kim]

Ör. Tamam manə yanaşib dedi:(Sen)_[kim] Heç qüssələnə, doq- quz aydan sonra yəna galacaksən, burada şad görüşəcəyik. S.S.Axundov.

QÜVVƏTLƏNMƏK

A1 I. qüvvətlənmək₁: Qüvvəti, gücü artırmaq; daha güclü, daha qüvvətli olmaq; güclənmək.

II.qüvvətlənmək> [kim]

Ör. Gecadan asmaya başlayan yay külayi_[kim] yavaş-yavaş qüvvətlənir. M.Hüseyn.

LAXLAMAQ

A1 I. laxlamaq₁: Yerindən oynamaq, yerində möhkəm durmamaq, lax olmaq, terpenmək, boşalmaq; möhkəmliyini, sabitliyini itirmək.

II.laxlamaq >[kim]

Ör. Stulun qıçları_[kim] laxlayır.

A2¹⁸⁵ I. laxlamaq₂: məc. Sarsılmaq, möhkəmliyini itirmək.

II.laxlamaq > [kim] [kimi]

Ör.

LAXTALANMAQ I

A1 I. laxlalanmaq₁: Laxta halına düşmək; berkimək, kesifləmək, qatılmaq (qan haqqında).

II.laxlalanmaq >[kim]

Ör. [Kamalı] çiyindən sızan qan_[kim] döşündə laxtalanırdı. Ə.Vəliyə

¹⁸⁵ "Laxlamaq" fiilinin ikinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır lakin matixsal isteminin iki olduğu deyilə bilər.

LAXTALANMAQ II

- A1 I. laxlatalanmaq₁: dan. Dolğunlaşmaq, irilenmek, böyümək.
 II.laxlatalanmaq > [kim]
 Ör. Ay_[kim] doğdu, laxtalandı; Doğduqca laxtalandı; Yarıma xəbər verin;
 Məzarım taxtalandı. (Bayatı).

LAKLAMAQ

- A1 I. laklamaq₂: Lak vurmaq, lak sürtmək, lakla örtmək
 II.laklamaq > [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Stolu_[kimi] lakladı.

LAQEYDLƏŞMƏK

- A1 I. laqeyləşmək₁: Laqeyd olmaq, heç bir şeye maraq göstərməmək,
 soyuqqanlı olmaq.
 II.laqeyləşmək > [kim]
 Ör. Növrəstə_[kim] laqeydləşdi(A D A L)

LALƏLƏNMƏK

- A1 I. lalələnmək₁: Lale açılmaq, lale ilə örtülmək.
 II.lalələnmək > [kim]
 Ör. Yaz gəldi, çöllər_[kim] lalələndi.
- A2 I. lalələnmək₁: Qırmızı reng almaq; qızarmaq.
 II.lalələnmək > [kim]
 Ör. Al bayraqlar_[kim] Lalələni sinəsində; Doğma yurdun; Azad gözəl bu
 vətənin. R.Rza.

LALIQLAMAQ

- A1 I. lalıqlamaq₁: Heddindən artıq yetişmək, deyib sulanmaq, boşalmaq.
 II.lalıqlamaq > [kim]
 Ör. Əzgillər_[kim] lalıqlamış, armudlar dəymişdi. Ə.Veliyev.

LAVAŞALAMAQ

- A1 I. lavaşalamaq₂: məh. Atı nallarken ağzına lavaşa vurmaq.
 II.lavaşalamaq > [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Atı_[kimi] lavaşaladı

LAVAŞLAMAQ

- A1 I. lavaşlamaq₂: Lavaşa bükmək, lavaşın içinə qoymaq.
 II.lavaşlamaq > [kim] [kimi]
 Ör. (Ben)_[kim] Halvanı_[kimi] çaldım, həmi lavaşladım; Bir neçə molla qarnını aşladım. Ə.Nezmi

LAYLAMAQ

- A1 I. laylamaq₂: Lay-lay düzmək, qat-qat qoymaq.
 II.laylamaq > [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Odunu_[kimi] layladı.

LEHİMLƏMƏK

- A1 I. lehimləmək₂: Lehim vurmaq, lehimle birləşdirmək.
 II.lehimləmək > [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Boruları_[kimi] lehimlədi.
- A2 I. lehimləmək₂: Mis və başqa qablardakı delikləri lehimle tutmaq, lehimləmək.
 II.lehimləmək > [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] - [Servnaz qarı:] Eşitdim ki, qalayçı Əliş gələcək bura. Dedim bəlkə körük qurdu, verim, deşiyi_[kimi] lehimləsin. B.Bayramov.

LƏÇƏKLƏNMƏK

- A1 I. ləçəklənmək₁: Leçək-leçək olmaq, leçək açmaq, leçək halına gəlmək.
 II.ləçəklənmək > [kim]
 Ör. Qızılgül_[kim] ləçəkləndi.

LƏHLƏMƏK

- A1 I. ləhləmək₁: Berk qaçmaq, yerimək, yoxuş çıxmaq və s. neticesində, yaxud heraretin təsirindən tez-tez və ağır nəfəs almaq, tövşümək (adətən heyvanlar haqqında)
 II.ləhləmək > [kim]
 Ör. Atlar_[kim] lahləyir.

LƏHLƏŞMƏK

- A1 I. ləhləşmək₁: Lehlemək (bir neçə heyvan bir yerdə).
 II.ləhləşmək > [kim]
 Ör. Qoyunlar_[kim] lahləşir.

LƏKƏLƏMƏK

A1 I.ləkələmək₂: Paltara, yaxud bir şeyin üstünə leke salmaq; batırmaq, bulamaq.

II.ləkələmək> [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Kitabı_[kimi] lakaladı

A2 I.ləkələmək₂: Birisinin adına, şerefine toxunulacaq söz demək; olmayan şeyi ona isnad etmək, bednam etmək, rüsvay etmək, biabır etmək, hörmətdən salmaq, qara yaxmaq

II.ləkələmək> [kim] [kimi]

Ör. (Sen)_[kim] [Barat:] Yoldaş Şarif, na haqq ilə san müallima Almaz xanımı_[kimi] biabır edirsən, lakalayırsan? C.Cabbarlı

LƏKLƏMƏK

A1 I. ləkləmək₂: Lek düzəltmək, lek qayıрмаq.

II.ləkləmək> [kim] [kimi]

Ör. (Onlar)_[kim] - Bostanı_[kimi] ləklədilər; Tağını təklədilər; Düşdüm nadan əlinə; Na- zımı çəkmədilər. (Bayatı).

LƏLƏKLƏNMƏK

A1 I. lələklənmək₁: Leleyi görünməyə başlamaq, leleyi çıxmaq

II.lələklənmək> [kim]

Ör. Cüce_[kim] lələkləndi.

A2 I. lələklənmək₁: Leleyi tökülmək, leleyi düşmək

II.lələklənmək> [kim]

Ör. Xəstə_[kim] toyuq lələklədi.

LƏLİMƏK

A1¹⁸⁶ I. ləlimək₂: dan. Yalvarmaq, yalvarıb-yaxarmaq.

II.ləlimək> [kim] [kime]

Ör.

A2 I. ləlimək₂: Bir şeyin hesretində olmaq, arzusunda olmaq.

II.ləlimək> [kim] [E.Ö_{<üçün>}]

¹⁸⁶ "Ləlimək" fiilinin birinci anlam dəyişkəsinə örnek bulunamamışdır ancak matixsal isteminin iki olduğu söylenebilir.

Ör. Uşaq_[kim] oyuncaq üçün_[E.Ö] laliyir.

LƏMSLƏŞMƏK

- A1 I. ləmsləşmək₁: Süstləşmək, keyləşmək, halsızlaşmaq, hissizləşmək.
 II.ləmsləşmək> [kim]
 Ör.[Dərviş:] Ozümü itirdim, na etməliyəm bilmədim, huşum va badanim_[kim] ləmsləşdi, pozğunlaşdım. A.Divan- beyoğlu.

LƏNƏTLƏMƏK

- A1 I. lənətləmək₂: Nifn etmək, qarğımaq, lenet oxumaq.
 II.lənətləmək> [kim] [kimi]
 Ör. İskəndər_[kim] “Olülər aləmi”nin saxtakarlığını, yalanını, puç və mənasızlığını_[kimi] fəş edib lənətləyir. M.İbrahimov.

LƏNGƏRLƏMƏK

- A1 I. ləngərləmək₁: Ləngər vurmaq, hər iki tərəfə yatıb-qalxmaq; yırgalamaq, eyilmək, yellənmək
 II.ləngərləmək> [kim]
 Ör. Araba_[kim] yol uzunluğunu ləngərləyir.

LƏNGİMƏK

- A1 I. ləngimək₂: Bir yerdə lazım olduğundan, yaxud bir səbəb üzündən artıq qalmaq, ilişib qalmaq
 II.ləngimək> [kim] [Z.Ö]
 Ör. (O)_[kim] İki günə getdi, bir həftə_[Z.Ö] ləngidi.
- A2 I. ləngimək₂: Vaxtda gəlməmək, gecikmək, yubanmaq.
 II.ləngimək>[kim] [Z.Ö]
 Ör. (Ben)_[kim] [Hetemov katibə:] Bazar ertəsi, bəlkə bir az_[Z.Ö] ləngidim.
 B.Bayramov.
- A3 I. ləngimək₁: Dayanıb durmaq, dayanıb gözlemək, ayaq saxlamaq.
 II.ləngimək> [kim]
 Ör. - [Əhmed]_[kim] lampam yandırmadan qaranlıq otaqda xeyli ləngidi.
 S.Rehimov.
- A4 I. ləngimək₁: Geridə qalmaq, çatmamaq, dala qalmaq.
 II.ləngimək> [kim]
 Ör. Qaçay_[kim] sevinirdi ki, mebel hardasa ləngiyir. Kimsə onu yola salmağı

unudub. İ.Melikzade.

LƏPƏLƏMƏK

A1 I. ləpələmək₂: Ləpesini çıxartmaq, qabıqdan içini çıxartmaq, qabıgım soymaq.

II.ləpələmək> [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Qozu_[kimi] lapaladi.

LƏPƏLƏNMƏK

A1 I. ləpələnmək₁: Dalğalanmaq.

II.ləpələnmək> [kim]

Ör. Günün axır şafəqləri_[kim] ahastacasına lapalanan suya düşüb onda xüsusi gözəllik vücuda gətirirdi. T.Ş.Simurq.

A2 I. ləpələnmək₁: Deniz dalğalarını xatırladacaq şəkildə yellenmək, terpenmək;dalğalanmaq.

II.ləpələnmək> [kim]

Ör. Kandin kanarındakı akinların başaqları_[kim] sakit bir daniz kimi lapalanirdi. S.Hüseyn.

LƏTLƏNMƏK

A1 I. lətlənmək₁: Ətlənmək, kökelib ete dönmək, hereket ede bilməmək; atiləşmək

II.lətlənmək> [kim]

Ör. [Kiçikbeyim:] Ay ana,_[kim] evda oturub latlan- makdansa bu yaxşıdır: palaza bürün, elnan sürün. Çemenzeminli.

LİĞLANMAQ

A1 I. liğlanmaq₁: Liğ halına gəlmək, liğ olmaq.

II.liğlanmaq> [kim]

Ör. Yağışın suyu_[kim] liğlanıb.

LIQQILDAMAQ

A1 I. liqqıldamaq₁: Liqqıltı ile qaynamaq (samovar, çaynik, su vs.).

II.liqqıldamaq> [kim]

Ör. Çaynik_[kim] liqqıldayır.

LİFLƏMƏK

- A1 I. lifləmək₂: Liflə bedeni yumaq, bedene lif sürtmək
 II. lifləmək > [kim] [kimi]
 Ör. (O) [kim] Özünü [kimi] lifiladi.

LİLLƏMƏK

- A1 I. lilləmək₂: Lil vurmaq, lilli suya salmaq; sinkalamaq.
 II. lilləmək > [kim] [kimi]
 Ör. (O) [kim] Paltarı [kimi] lillədi.

LİLLƏNMƏK I

- A1 I. lillənmək₁: Bulanmaq, bulanıq hala gəlmək.
 II. lillənmək > [kim]
 Ör. Dağ suları [kim] dağdan enər; Nə bulanar, nə lillənər. B. Vahabzadə.
- A2 I. lillənmək₁: Dəbində lil, çöküntü emele gəlmək.
 II. lillənmək > [kim]
 Ör. Kanal [kimi] lillənib.

LİMLİTLƏŞDİRMƏK

- A1 I. limitləşdirmək₁: Her hansı bir şeyin işlənməsinə hədd, dərəcə təyin etmək, norma qoymaq.
 II. limitləşdirmək > [kim]
 Ör. Aztapılan mallar [kim] limitləşdirilmişdir.

LİNGLƏMƏK

- A1 I. lingləmək₂: Lingle qaldırmaq, altma ling salaraq yerindən tərpətmək.
 II. lingləmək > [kim] [kimi]
 Ör. (O) [kim] Daş [kimi] linglədi.

LİMBALAMAQ

- A1 I. lombalamaq₂: dan. kob. Lomba ilə yemək.
 II. lombalamaq > [kim] [kimi]
 Ör. [Məhmud:] Bir tika nadir, ay axmaq? (Sen) [kim] Bütövünü [kimi] götürüb lombalaya bilmirsən? Ə. Haqverdiyev.

LOVGALAŞMAQ

- A1 I. lovgalaşmaq₁: Lovğa olmaq; lovgalanmaq.
 II. lovgalaşmaq > [kim]

Ör. Bu qədər etmə cəsarət, özünü gözlə, yavaş!

(Sen)_[kim] Dəymədikcə kefinə lovğalaşırsan deyəsən?(H)

LÖKKÜLDƏMƏK

A1 I. lökküldəmək₁: Sanki nebz kimi vuraraq, ara vermeden bir qaydada ağrımaq,sızıldamaq (çirk eleyen yara, çiban haqqında).

II.lökküldəmək> [kim]

Ör. Dişim_[kim] lökküldəyir.

LÖKLƏMƏK

A1 I. lökləmək₁: İri addımlarla, ağır-ağır yerimək (deve haqqında).

II.lökləmək> [kim]

Ör. Dəvə,_[kim] maya, nər, köşək; Lökləyirlər dalbadal. A.Sehhet.

LÜLƏLƏMƏK

A1 I. lülələmək₂: Düz şeyi yuvarladaraq lüle şəkline salmaq

II.lülələmək> [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Kağızı_[kimi] lülələdi.

A2 I. lülələmək₂: Eşmək.

II.lülələmək> [kim] [ne]

Ör. [Mehreli]_[kim] gözlüyün uclarmı qulaqlarına keçirdi, sonra tütün qutusunu çıxarıb, iri bir papiros_[ne] lülələdi.. Çemenzeminli.

LÜTLƏŞMƏK

A1 I. lütləşmək₁: Yarpaqları tökülme, çılpaqlaşmaq (ağacla haqqında).

II.lütləşmək> [kim]

Ör. Payız fəslı ağaclar_[kim] lütləşir.

A2¹⁸⁷ I. lütləşmək₁: məc. Var-yoxu elindən çıxmaq, kasıblaşmaq, yoxsullaşmaq

II.lütləşmək> [kim]

Ör.

MAARİFLƏNDİRMƏK

A1 I. maarifləndirmək₂: Maarif, elm, bilik, medeniyyət vermek; savadlaşdırmaq.

II.maarifləndirmək>[kim]

¹⁸⁷“ Lütləşmək” fiilinin ikinci anlam dəyişkesinə örnek bulunamamıştır ancak matıksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

Ör. (O) [kim] Xalqı [kimi] maarifləndirdi.

MAHİRLƏŞMƏK

A1 I. mahirləşmək₁: Mahir olmaq, ustalaşmaq, meharet qazanmaq.

II. mahirləşmək > [kim]

Ör. - [Mirze Hesen:] Uşaqlarımız [kim] əkinçilik işlərində də mahirləşirlər.

Ə. Haqverdiyev.

MALALAMAQ

A1 I. malalamaq₂: Divara mala çəkmək; suvaqlamaq.

II. malalamaq > [kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Evi [kim] malaladı.

A2 I. malalamaq₂: Şumlanmış yerin keseklərini mala ilə ezmək, hamarlamaq.

II. malalamaq > [kim] [kimi]

Ör. Şamama və onun yoldaşları [kim] tarlanı [kimi] mükəmməl surətdə malalayıb üstündən ensiz zolaqlar çəkildilər. I. Əfəndiyev

A3 I. malalamaq₂: məc. Üstünü örtmək, ört-basdır etmək, açmamaq, faş etməmək (sözün, işin, hadi- senin vs.).

II. malalamaq > [kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] [Odabaşı:] Belə danışqlar ilə sözlərini [kimi] malalayırıdıda da, elə ürəklərə bir şəkk toxumusəpirdi. Ə. Haqverdiyev

MAMIRLANMAQ

A1 I. mamırlanmaq₁: Mamırla örtülmək, üzərində mamır bitmək.

II. mamırlanmaq > [kim]

Ör. Qaya [kim] mamırlanmışdı.

MANŞIRLAMAQ

A1 I. manşırlamaq₂: məh. Bir şeyin yerini, semtini və başqa cəhətlərini beledləmək, nişanlamaq.

II. manşırlamaq > [kim] [kimi]

Ör. Bahadır [kim] bir ağacın dalına qısılib məzkur qızı [kimi] yaxşı manşırladı.

N. Nərimanov. [Xəlil:] İndidən yerini manşırlasan yaxşıdır. M. Hüseyn

MARAQLANMAQ

A1 I. maraqlanmaq₂: Bir şeye maraqla göstərmək, bir şeyi bilməyə, öyrənməyə böyük heves və diqqət göstərmək.

II.maraqlanmaq> [kim] [kime]

Ör. - Mən_[kim] bu qadının xüsusiyyətini öyrənməyə_[kime] çalışdıqca onunla maraqlandım.S.Hüseyn.

MARIQLAMAQ

A1 I. marıqlamaq₂:. Marığa yatmaq, pusmaq, güdmək.

II.marıqlamaq> [kim] [kimi]

Ör.(O)_[kim] Ovu_[kimi] marıqladı

MARITLAMAQ

A1 I. marıtlamaq₂:Gözlerini bir yere, bir nöqtəyə dikib baxmaq.

II.marıtlamaq> [kim] [kimi]

Ör.Yaxası açıq uşaq_[kim] isə gah divardakı şəkillərə baxır, gah altdan- yuxarı danışanları_[kimi] marıtlayır. Mir Celal.

A2 I. marıtlamaq₁: marıqlamaq.

II.marıtlamaq> [kim]

Ör. [İbrahim]_[kim] biryerdə gizlənib başladı marıtlamağa. (Nağıl). [Tofiq:]
..Divar dibindən marıtlamaqdan bir şey çıxmayacaq. M.İbrahimov.

MARKALAMAQ

A1 I. markalamaq₂:. Bir şeyin üzerine marka yapışdırmaq, marka vurmaq.

II.markalamaq> [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Ayaqqabını_[kimi] markaladı.

MASKALAMAQ

A1¹⁸⁸ I. maskalamaq₂: Bir adamın veya bir şeyin üzünə maska taxmaq, maska keçirtmək.

II.maskalamaq> [kim] [kime]

Ör.

A2 I. maskalamaq₂: Bir şeyle üstünü örtmək, gizlətmək; görünmez, etraf mühitdən seçilmez hala salmaq

II.maskalamaq> [kim] [kimi]

Ör.(O)_[kim] Sangarları_[kimi] maskaladı

¹⁸⁸“Maskalamaq” fiilinin birinci anlam dəyişkesinə örnek bulunamamışdır ancak matüksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

MAŞALAMAQ

- A1 I. maşalamaq₂: Maşa ile qurdalamaq.
 II.maşalamaq> [kim] [kimi]
 Ör. (O) [kim] Ocağı [kimi] maşaladı..

MAŞINLAMAQ

- A1 I. maşınlamaq₂: Tikiş maşmmda tikmek.
 II.maşınlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (O)[kim] Paltarı[kimi] maşınlamaq.
- A2 I. maşınlamaq₂: Maşınla qırmaq.
 II.maşınlamaq> [kim] [kimi]
 Ör. (O) [kim] [Qarakişi:] Galdim ki, bir başımı[kimi] maşınlayasan, ay Yusif!

B.Bayramov.

MAŞINLAŞMAQ

- A1 I. maşınlaşmaq₁: Maşınlarla, mexanizmerle techiz olunmaq, istehsalata maşm tetbiq olunmaq.
 II.maşınlaşmaq> [kim]
 Ör.Azərbaycan kəndləri[kim] süratla maşınlaşır. İ.Əfəndiyev.

MAVİLƏŞMƏK

- A1 I. maviləşmək₁: Mavi renge düşmək, mavi reng almaq.
 II.maviləşmək>[kim]
 Ör.Sama [kim] mavilaşır.

MAYALAMAQ

- A1 I. mayalamaq₂: Maya vurmaq.
 II.mayalamaq> [kim] [kimi]
 Ör.(O) [kim] Südü [kimi] mayaladı.
- A2¹⁸⁹ I. mayalamaq₂: Dölləndirmək.
 II.mayalamaq> [kim] [kimi]
 Ör.
- A3 I. mayalamaq₂: Birinci südden emmek, yemek (yeni doğulmuş heyvanlar haqqında).
 II.mayalamaq> [kim] [kimi]

¹⁸⁹ “Mayalamaq” fiilin ikinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır, lakin matrisal isteminin iki olduğunu söyləyə bilərik.

Ör. Möhsün_[kim] balanı_[kim] mayalayıb Səbanı çağırdı. S.Rehimov.

MAYELƏŞMƏK

A1 I. mayeləşmək₁: Maye halına keçmək; durulaşmaq

II.mayeləşmək> [kim]

Ör. Buxar_[kim] mayeləşir.

MAZLAMAQ

A1 I. mazlamaq₂: Maz sürtmək, maz çəkmək.

II.mazlamaq> [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Ayaqqabmı_[kimi] mazlamaq.

A2¹⁹⁰ I. mazlamaq₂: məc. zar. Üzüne yağ veya başqa bir şey çəkmək.

II.mazlamaq>[kim] [kimi]

Ör.

A3 I. mazlamaq₂: məc. dan. Üstünü malalamaq, örtbasdır elemək.

II.mazlamaq> [kim] [kimi]_{soyut}

Ör.

MAZUTLAMAQ

A1 I. mazutlamaq₂: Mazut sürtmək, üzə- rine mazut çəkmək; mazuta bulamaq.

II.mazutlamaq> [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Borunu_[kimi] mazutladı.

MEHRİBANLAŞMAQ

A1 I. mehribanlaşmaq₂: Mehriban olmaq, dostlaşmaq, ünsiyyət bağlamaq.

II.mehribanlaşmaq> [kim] [kimle]

Ör. Bakıdan galan arvad_[kim] 3-4 gün kəndimizdə qalıb, bəzi arvadlarla_[kimle] lap mehribanlaşdı. Qantemir. .

MEXANİKLƏŞDİRMƏK

A1¹⁹¹ I. mexanikləşdirmək₂: Maşın və mexanizmlər tətbiq etmək.

II.mexanikləşdirmək> [kim] [kimi]

Ör.

¹⁹⁰ “ Mazlamaq”fiilin ikinci və üçüncü anlam dəyişkesinə örnek bulunamamıştır ancak matixsal isteminin iki olduğu söylenebilir.

¹⁹¹“ Mexanikləşdirmək” fiilin birinci anlam dəyişkesinə örnek bulunamamıştır ancak matixsal isteminin iki olduğu söylenebilir.

A2 I. mexanikləşdirmək₂: Əl emeyini maşm ve mexanizmlerin işi ile evez etmək.

II.mexanikləşdirmək> [kim][kimi]

Ör.(O) [kim] Çay yığımı [kimi] mexanikləşdirmək.

MEYİLLƏNMƏK

A1 I. meyillənmək₂: Bir terefe meyil etmək, yana doğru eyilmək.

II.meyillənmək> [kim][kime]

Ör. Sütun_[kim] getdikca sol tarafia _[kime] meyillanir.

A2¹⁹² I. meyillənmək₂: Meyil göstərmək, heves göstərmək.

II.meyillənmək> [kim]_{insan} [kime]

Ör.

MEYVƏLƏNMƏK

A1 I. meyvələnmək₁:Bar getirmək, barlanmaq, mehsul getirmək.

II.meyvələnmək> [kim]

Ör. Ağaclar _[kim] meyvalandi.

MƏFTUNLAŞMAQ

A1 I. məftunlaşmaq₂: Məftun olmaq, heyran qalmaq, valeh olmaq.

II.məftunlaşmaq>[kim][kime]

Ör. Yürüyür dağ aşağı orda çoban da daraya; İştə maftunlaşır insan_[kim] bu gözal manzaraya_[kime]. A.Sehhet.

MƏHDUDLAŞMAQ

A1 I. məhdudlaşmaq₁:Məhdud olmaq, müeyyen hedd-hüdüdü içerisinde olmaq, kifayətlənmək.

II.məhdudlaşmaq> [kim]

Ör. [Müəllimlərin] ikiilliklə aləqadar olaraq gördükleri işlər_[kim] yalnız bununla məhdudlaşmır. (Qəzetlərdən).

MƏHSULDARLAŞMAQ

A1 I. məhsuldarlaşmaq₁: Daha da məhsuldar olmaq, məhsuldarlığı artmaq.

II.məhsuldarlaşmaq> [kim]

Ör.İstəhsal qüvvələri dayışır, amək _[kim] məhsuldarlaşır. Mir Celal

¹⁹² “Meyillənmək” fiilinin ikinci anlam dəğişikəsinə örnək bulunamamışdır ancak matiksəl isteminin iki olduğı söylənebilir.

MƏLƏMƏK

- A1 I. mələmək₁: Çığırmaq, bağırmaq, ses çıxarmaq (qoyun quzu, keçi, maral, inek vs. haqqında).
II.mələmək> [kim]
Ör. Keçi_[kim] maladi.
- A2 I. mələmək₁: Sızıltılı ses çıxarmaq, ağlamaq, sızıl- damaq, inildemek.
II.mələmək> [kim]
Ör. (Onlar)_[kim] [Bebir bey:] “Yar, yar” deyib ömür boyu malayanlar bas havayıdırımı? Mir Celal.
- A3 I. mələmək₁: Ses çıxarmaq, sesi eşidilmək.
II.mələmək> [kim]
Ör. Qarazurna_[kim] çay aşağı və çay yuxarı malayirdi. Ə.Veliyev.

MƏNALANMAQ

- A1 I. mənalanmaq₁: Məna almaq, müəyyənləşmək, aydınlaşmaq.
II.mənalanmaq> [kim]
Ör.Qoşmada sözlər_[kim] inci kimi seçilmiş, mənalanmış, musiqi parçası kimi bastalanmışdır. M.İbrahimov.
- A2 I. mənalanmaq₁: Məna qazanmaq, əhəmiyyət qazanmaq, əhəmiyyət kəsb etmək.
II.mənalanmaq>[kim]
Ör. Ömür_[kim] mənalanır şirin keçəndə. M.Rahim.

MƏNİMSƏMƏK

- A1 I. Mənimsəmək₂: Bir işi görüb götürmək, öyrənmək, özünə aşılmaq.
II.Mənimsəmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] [Ferman müəlliminin] dediklərini_[kimi] mənimsər və rusca hələ zəif bilmasına baxmayaraq, kəlmələri bir-birinə quraşdıraraq sualı sual dəlincə verərdi. Ə.Sadiq.
- A2 I. mənimsəmək₂: Yaxşı-yaxşı öyrənərək, başa düşərək yadda saxlamaq.
II.mənimsəmək> [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] İş üsulunu_[kimi] mənimsədi.
- A3 I. mənimsəmək₂: Qəbul edərək, udaraq həzm etmək.
II.mənimsəmək> [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Xörayi_[kimi] yaxşı manımsadı.

A4 I. mənimsəmək₂: Qanunsuz olaraq başqasının malına, puluna vs. sahiblənmək, yiyələnmək.

II.mənimsəmək> [kim] [kimi]

Ör. . (O)_[kim] Özganin kitabımı_[kimi] manımsadı.

MƏRCLƏŞMƏK

A1 I. Mərcələşmək₁: Merc çəkmək, merc gəlmək, merc tutmaq, çekişmək.

II.mərcələşmək> [kim]

Ör. Qızlar_[kim] mərəcləşdilər.

MƏRZLƏMƏK

A1 I. mərzləmək₂: Merz çəkmək, merz qoymaq, merzle ayırmaq.

II.mərzləmək> [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Tarlaları_[kimi] mərəzladı.

MƏSLƏHƏTLƏŞMƏK

A1 I. məsləhətləşmək₂: Nece hərəkət etmək, bir şeyi necə görmək haqqında biri ilə məsləhət etmək, onun reyini soruşmaq, məsləhət almaq üçün müraciət etmək.

II.məsləhətləşmək>[kim] [kimlə]

Ör. - [Mehriban] istayırdı ki, Zeynal_[kim] barəsində onunla_[kimlə] danışib məsləhətləşsin. S.Hüseyn.

A2 I. məsləhətləşmək₂: qarş. Bir yerdə fikir mübadiləsi aparmaq, məşverət etmək.

II.məsləhətləşmək>[kim] [kimlə]

Ör. Serjant_[kim] cəld çıxıb camaatla_[kimlə] məsləhətləşdi və iki nəfərlə içəri girdi. H.Seyidbəyli.

MƏŞƏLLƏNMƏK

A1 I. məşəllənmək₁: Parıldamaq, işıq vermək, işıqlanmaq, işıldamaq

II.məşəllənmək> [kim]

Ör.[Dərişin] gözləri _[kim] məşəlləndi. A.Divanbəyöglü.

MƏŞHURLAŞMAQ

A1 I. məşhurlaşmaq₁: Məşhur olmaq, xalq arasında tanımaq, adsan qazanmaq.

II.məşhurlaşmaq> [kim]

Ör. [Nebi] _[kim] öz ziraqlıq va qoçaqlığı ilə Şuşa qalasında məşhurlaşır.
“Qaçaq Nebi”.

MƏTİNLƏŞMƏK

A1 I. mətinləşmə₁: Daha da mətin olmaq, möhkəmləşmək, sebatlı, dözümlü olmaq.

II. mətinləşmək > [kim]

Ör. Ağrılarla mətinləşdi həyatım, _[kim]

Yavaş-yavaş ahıllaşdı həyatım. (B D S)

MƏYUSLAŞMAQ

A1 I. məyuslaşmaq₁: Məyus olmaq, ehvalı pozulmaq, ruhdan düşmək.

II. məyuslaşmaq > [kim]

Ör. (O) _[kim] Pis xəbərdən məyuslaşdı.

MƏZDƏMƏK

A1 I. Məzdəmək₂: dan. İcazəsiz və teklifsiz acgözlüklə yemək.

II. məzdəmək > [kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim] Xörayi _[kimi] mazedadı..

A2 I. məzdəmək₂: Mənimsemək, içəri salmaq.

II. məzdəmək > [kim] [kimi]

Ör. (Ben) _[kim] [Əhmed:] Mənim də alimə düşəydi sanın pulların, _[kimi] na
səliqə ilə mazedədim. N. Vəzirov.

MƏZƏMMƏTLƏMƏK

A1 I. məzəmmətləmək₂: Məzəmmət etmək, danlamaq, qınamaq.

II. məzəmmətləmək > [kim] [kimi]

Ör. [Gülnaz] _[kim] gəncəyə görə razılıq verdiyi üçün
özünü _[kimi] mazedətlədi. Q. İlkin.

MİGİLDAMAQ

A1 I. mığıldamaq₁: Öz-özünə gülümsemək

II. mığıldamaq > [kim]

Ör. Uşaq _[kim] mığıldayır.

MİXLAMAQ

A1 I. mıxlamaq₂: Mıx çalmaq, mısarlamaq, mıx vurmaq, mıx vurub
berkitmək

II.mıxlamaq> [kim] [kimi]

Ör. İki nafar uşaq [kim] alda çakic hazır yeşikların qapağını[kimi] mıxlayırdı.
Mir Celal.

A2 I. mıxlamaq₂: Möhkem vurmaq, vurub berkit- mek.

II.mıxlamaq> [kim] [kimi]

Ör. (Sen) [kim] Əl qaldırsa qulağından mıxlayarsan divara; [kime] Aşılırsan
hər tin başı badamgözlü qızlara(A D A L)

MIRILDAMAQ

A1 I. mırıldamaq: Mır-mır etmək, mırıltı sesi çıxarmaq.

II.mırıldamaq> [kim]

Ör. It[kim] mırıldayır.

A2 I. mırıldamaq₂:dan. Söylenmek, deyinmek, donquldanmaq.

II.mırıldamaq> [kim] [kimi]

Ör.(Sen) [kim] [Ağa Kerim xan:] Burnunun altında na[ne] mırıldayırsan, a
gada! N.Vezirov.

MIŞILDAMAQ

A1 I. mışıldamaq₁: Sakit-sakit, şirin-şirin, rahat-rahat yatmaq (uşaq haqqında).

II.mışıldamaq> [kim]

Ör. Uşaq[kim] mışıldayırdı.

MIZILDAMAQ

A1 I. mızıldamaq₂: Dodaqaltı danışmaq, anlaşılmaz danışmaq veya oxumaq.

II.mızıldamaq> [kim] [ne]

Ör. Yar mammad[kim] na isa dodaqarası anlaşılmaz bir şey[ne] mızıldadı.
M.İbrahimov.

MİLÇƏKLƏNMƏK

A1 I. milçəklənmək₁: Quyuğu ile veya bedeninin her hansı bir hareketi ile
üstüne, göz-başına qonan milçekləri qovmaq (heyvanlar haqqında).

II.milçəklənmək> [kim]

Ör. Çil at[kim] büdradi, sonra yerinda sakit dayandı va gödak quyuğu ila
milçaklandı. S.Rehimov.

A2¹⁹³ I. milçəklənmək₁: dan. Heç hereket etmemək, qətiyyən terpenmemək, qımıldanmamaq.

II.milçəklənmək> [kim]_{insan}

Ör.

MİLLİLƏŞMƏK

A1 I. milliləşmək₁: Xüsusi sahibkarlarını elindən çıxıb hökumət ixtiyarına keçmək.

II.milliləşmək> [kim]

Ör. Şahar naqliyyatı [kim] milliləşdi.

A2¹⁹⁴ I. milliləşmək₁: Milli seciyyə almaq.

II.milliləşmək> [kim]

Ör.

MİALAMAQ

A1 I. mialamaq₂: Mina ilə naxışlamaq, bezemek, üzerine mina çəkmək

II.mialamaq> [kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Gümüş kamari [kimi] minaladı.

MİNALAMAQ

A1 I. minalamaq: Bir şeyi partlatmaq üçün altına mina qoymaq, mina düzmək, mina basdırmaq.

II.minalamaq> [kim] [kim]

Ör. Baladçinin biri xəbar gətirdi ki, maftil hasarın bir kilometrliyini [kimi] düşman[kim] minalamışdır. Ə.Veliyev.

MİNİMƏK

A1 I. minmək₂: At veya başqa minik heyvanın üstünə qalxmaq, oturmaq.

II.minmək> [kim] {kime} tamamlayıcı

Ör.Cıdır meydanına yaxınlaşdıqda gördü ki, Mir Əsgər bəyin nöqərlərindən biri qışqıra-qışqıra arxadan yetişib ərz elədi: «Qurbanın olum, Mir Əsgər[kim] bəyin ürəyi elə bərk ağrıyır ki, ata{kime} minə bilməyir.(Ə T X T)

¹⁹³ “Milçəklənmək” fiilinin ikinci anlam dəyişkesinə örnek bulunamamıştır ancak matıksal isteminin tek olduğu söylenebilir.

¹⁹⁴ “Milliləşmək” fiilinin ikinci anlam dəyişkesinə örnek bulunamamıştır ancak matıksal isteminin tek olduğu söylenebilir.

- A2 I. minmək₂: Bir yere getmək üçün neqliyyat vasitələrindən birinə oturmaq.
II.minmək> [kim] {kime} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Tayyaraya_[kime] mindi
- A3 I. minmək₂: Oturmaq, eyleşmək.
II.minmək>[kim] [kime]
Ör. Tapdıq_[kim] atasını görən kimi anasının belindən düşüb atasının qucağına_[kime] mindi. Ə.Veliyev.

MİSKİNLƏŞMƏK

- A1 I. miskinləşmək₁: Miskin hala düşmək; fağırlaşmaq, acizləşmək, elindən heç bir şey gəlməmək.
II.miskinləşmək> [kim]
Ör.Mağrur sarkarda özünün_[kim] miskinləşmiş ordusu ilə barabar müqəddas rus torpağından qovuldu. M.Hüseyn.

MİSLƏMƏK

- A1 I. misləmək₂: Metal şeylərin üzünü mislə örtmək; mis çəkmək
II.misləmək> [kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör. (O)_[kim] Borunun üzünü_[kimi] mislədi.

MİSMARLAMAQ

- A1 I. mismarlamaq₂: Mismar vurmaq, mismar vurub berkitmək; mıxlamaq
II.mismarlamaq> [kim] [kimi]
Ör. [Camal]_[kim] yeşiyin qapağını_[kimi] qoyub bark-bark mismarladı.
Ə.Veliyev.

MİŞARLAMAQ

- A1 I. mişarlamaq₂: Mişarla kəsmək.
II.mişarlamaq> [kim] [kimi]
Ör.Kiçik Farman_[kim] saatlarla atasının yanında durub ona tamaşa edər, mişarlayıb atdığı taxta parçaları_[kimi] və talaşlarla oynardı. Ə.Sadiq.

MİYOVULDAMAQ

- A1 I. miyovuldamaq₁: Miyovultu sesi çıxarmaq (pişik haqqında)
II.miyovuldamaq> [kim]

Ör. Pişik_[kim] miyovuldayır

MİZLƏMƏK

- A1 I. mizləmək₂: Miz vurmaq, dürtme vurmaq, dürtmelemek.
 II. mizləmək> [kim] [kimi]
 Ör. Bir adam_[kim] da dal tərəfdən mani_[kimi] hey mizlayır ki, tez ol, get qabağa! M.S.Ordubadi.
- A2 I. mizləmək₂: Mayenin içərisinə soxmaq, yaş etmək, batırmaq.
 II. mizləmək> [kim] [kime]
 Ör. (O)_[kim] Qabaqca qalamin tez-tez davata_[kime] mizlayıb kağızı bir az yanqılıcı tutur. C.Memmedquluzade.

MODELLƏŞDİRMƏK

- A1 I. modelləşdirmək₂: Bir şeyin modelini hazırlamaq.
 II. modelləşdirmək> [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Paltarı_[kimi] modellaşdırdı.

MOVULDAMAQ

- A1 I. movuldamaq₁: Movultu sesi çıxarmaq (malqara haqqında).
 II. movuldamaq> [kim]
 Ör. İnak_[kim] movuldayır.

MÖHKƏMLƏNMƏK

- A1 I. möhkəmlənmək₁: Möhkem hala gəlmək, möhkem olmaq, möhkəmləşmək.
 II. möhkəmlənmək> [kim]
 Ör. Çünki keçmişdə Nayibüssəltənə ilə Mir Həsən xan arasında dostluq və qohumluq_[kim] möhkəmlənmişdi(Ə T X T)
- A2 I. möhkəmlənmək₁: Berkimək, sertləşmək
 II. möhkəmlənmək> [kim]
 Ör. Sümüyü_[kim] möhkəmləndi.
- A3 I. möhkəmlənmək₁: Cismen və ruhen sağlamlaşmaq, qüvvətlənmək, berkimək, möhkəmləşmək.
 II. möhkəmlənmək> [kim]
 Ör. İdman naticasında badan_[kim] möhkəmlənir.

- A4 I. möhkəmlənmək₁: Qüvvətlənmək, güclənmək
 II.möhkəmlənmək>[kim]
 Ör.Taşkilat_[kim] günügündən möhkəmlənir.

MÖHÜRLƏMƏK

- A1 I. möhürləmək₂: Her hansı sənədi təsdiq etmək üçün ona möhür basmaq, möhür vurmaq.
 II.möhürləmək>[kim] [kimi]
 Ör.(O)_[kim] Qələmi aldı, bir kağıza bir nece kelime_[kime] qaraladı, möhürledi, verdi qocaya dedi:
- A2 I. möhürləmək₂:Bir şeyin müəyyən vaxt bağlı qalması üçün ağzına möhür vurmaq, möhür basmaq.
 II.möhürləmək> [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Qapını_[kimi] möhürlədi.

MÖTƏDİLLƏŞMƏK

- A1 I. mötədilləşmək₁: Mötədil olmaq; mülayimləşmək, yumşalmaq.
 II.mötədilləşmək>[kim]
 Ör. İyun ayının avvalları idi, hava_[kim] mötədilləşmişdi. Ə.Vəliyev.

MÖVCLƏNMƏK

- A1 I. mövclənmək₁: klas. Mövce gəlmək, dalğalanmaq, lepələnmək.
 II.mövclənmək> [kim]
 Ör.Düzlərdə akılmış taxıl nasimin qabağında oyan buyana yatıb dar yatak_[kim] mövclənirdi. Ə.Haqqverdiyev.

MUCULLANMAQ

- A1 I. mucullanmaq₁: Yanıb yığılmaq; büzüşmək, yığılmaq.
 II.mucullanmaq> [kim]
 Ör. Yun_[kim] yanıb mucullandı.

MUMLAMAQ

- A1 I. mumlamaq₂: Mum sürtmək, mum çəkmək
 II.mumlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Eşilmiş sapı_[kimi] mumladı.

A2 I. mumlamaq₂: Bir şeyin (qabın, şüşenin vs.-nin) ağzını mumla bağlamaq, qapamaq.

II.mumlamaq>[kim] {kimi} tamamlayıcı

Ör. (O) [kim] Qabın ağzını {kimi} mumladı..

A3 I. mumlamaq₁: mac. Susmaq, danışmamaq, ağzını açmamaq, dinmemek.

II.mumlamaq> [kim]

Ör.(Sen) [kim] Na olub, bela mumlamısan?

MUNCUQLANMAQ

A1 I. munculamaq₁: Muncuq-muncuq olmaq, muncuq kimi düzülme, muncuq şəkline düşme, yumrulanmaq.

II.munculamaq> [kim]

Ör. [Şiraslanın] ..hayacandan alında tar danaları[kim] muncuqlanırdı.

S.Rehimov.

MURDARLAMAQ

A1 I. murdarlamaq₂: Murdar etmək, napak etmək.

II.murdarlamaq> [kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Xurcun sahibi çavuş Ələfələh həkimin əlini öz əli ilə rədd edirki, əli [kimi] sümüklərə dəyib, murdarlamasın.(D E)

A2 I. murdarlamaq: dan. Gebertme, öldürme.

II.murdarlamaq> [kim] [kimi]

Ör.Eyvaz kişi darından köksünü ötürüb dedi: Uşaqlar! Canımız üçün, kafir[kim] az qala mani [kimi] murdarlamışdı. Ə.Veliev.

MUŞQURMAQ

A1 I. müşqurmaq₂: Minik və qoşqu heyvanlarını herekete getirmək, it vs. heyvanları yaxma çağırmaq üçün dodaqları büzerek müşquruq sesi çıxarmaq.

II.muşqurmaq> [kim] {kimi} tamamlayıcı

Ör. İ s k ə n d ə r [kim] (qarıya tərəf gedib). Küş, küş, küş! Xa ... xa ... xa!

Küş, küş, küş! Xa xa xa! Mars, Mars, Mars! Fut, fut, fut! (İti {kimi} müşqurur).(D E)

MUŞTULUQLAMAQ

- A1 I. muştulanmaq₂: Xoş xəber vermək, şad xəber yetirmək, müjde vermək.
 II.muştulanmaq> [kim] [kimi]
 Ör.(Sen)_[kim] [Melik- memmed derziye:] Dur get, padşahı_[kimi] muştuluqla ki, balaca oğlunu tapmışam. (Nağıl).

MÜASİRLƏŞMƏK

- A1 I. müasirləşmək₁: Müasir hala, şəkə düşmək; esrin, dövrün, zamanın teleblərinə zövqünə uyğun olaraq dəyişmək.
 II.müasirləşmək> [kim]
 Ör. Bir sıra məsələlərə münasibət_[kim] müasirləşmişdi.(A D A L)

MÜƏYYƏNLƏŞMƏK

- A1 I. müəyyənləşmək₁: Müəyyən olmaq, dürüstləşmək, dəqiqləşmək, aydınlaşmaq, qəti şəkə almaq, konkretləşmək.
 II.müəyyənləşmək> [kim]
 Ör. Payızdır, lakin asil payız havası_[kim] müəyyənlaşmamışdır. Mir Celal.

MÜFLİSLƏŞMƏK

- A1¹⁹⁵ I. müflisləşmək₁: İflasa uğramaq, iflas etmək.
 II.müflisləşmək> [kim]
 Ör.
 A2 I. müflisləşmək₁: Var-dövlətini itirmək, var-dövləti elindən çıxmaq, müflis olmaq.
 II.müflisləşmək> [kim]
 Ör.İndi Heydər bəy_[kim] elə müflisləşmişdir ki, toy etməyə pulu yoxdur.(A D A L)

MÜKƏMMƏLLƏŞMƏK

- A1 I. mükəmməlləşmək₁: Mükəmməl hala düşmək, qüsursuz olmaq, heç bir eyer- eskiyi qalmamaq, daha da yaxşılaşmaq.
 II.mükəmməlləşmək> [kim]
 Ör. İş üsulları_[kim] gündən-günə mükəmməlləşir.

¹⁹⁵ “Müflisləşmək” fiilin birinci anlam dəğişkəsinə örnək bulunamamıştı ancak matiksəl isteminin tek olduğı söylənebilir.

MÜLAYİMLƏŞMƏK

- A1 I. mülayimləşmək₁: Mülayim olmaq, yumşalmaq, helim olmaq.
II.mülayimləşmək>[kim]
Ör. Rövşən [kim] oğlunu sərt qarşıladı, sonra mülayimləşdi.
- A2 I. mülayimləşmək₁: Mülayim olmaq, mötediləşmək, yumşalmaq.
II.mülayimləşmək> [kim]
Ör. Meşa zonaları salındıqdan sonra iqlim[kim] getdikca mülayimləşir.

MÜRƏKKƏBLƏMƏK

- A1 I. mürəkkəbləmək₂: Mürəkkebe batırmaq, mürəkkebe boyamaq.
II.mürəkkəbləmək> [kim] [kimi]
Ör. (O) [kim] Üst-başımı [kimi] mürəkkəblədi.
- A2 I. mürəkkəbləmək₁: zar. Yazmaq.
II.mürəkkəbləmək> [kim]
Ör. [Selim Zemişana:] Manim[kim] heykalım, başımın ucalığı balalarım-
dır, bir da bax bu mürəkkəblədiyim, cızıqladığım kağızlardır. B.Bayramov.

MÜRƏKKƏBLƏŞMƏK

- A1 I. mürəkkəbləşmək₁:Sade haldan mürəkkeb hala keçmək, getdikce mürəkkeb olmaq.
II.mürəkkəbləşmək> [kim]
Ör.Hidrotexniki qurğular[kim] getdikca mürəkkəbləşir.
- A2 I. mürəkkəbləşmək₁:Mürəkkeb olmaq, qarışmaq, çətinləşmək, dolaşmaq.
II.mürəkkəbləşmək> [kim]
Ör.Şiraslanın vəziyyəti[kim] yüngül- laşmaqdan, aydınlaşmaqdan, daha da çətinləşir və mürəkkəbləşirdi. S.Rehimov.

MÜRĞÜLƏMƏK

- A1 I. mürğüləmək₁:. Yarıyuxulu halda olmaq, mürğü basmaq.
II.mürğüləmək> [kim]
Ör. Qurban[kim] da bir tərəfdə oturub mürğüləyirdi. T.Ş.Simurq.

MÜŞƏMBƏLƏMƏK

- A1 I. Müşəmbələmək₂: Müşembe ile örtmək, üzünə müşembe çəkmək.
II.müşəmbələmək> [kim] [kimi]
Ör.(Sen) [kim] [Uşaq:] Ata, mani ki suya atırsan, bir müşəmbə götür, sandığın

ağzını [kimi] müşambala ki, su dolmasın. (Nağıl).

MÜŞKÜLLƏŞMƏK

- A1 I. müşkülləmək₁: Daha da müşkül olmaq, daha da çətin olmaq; çətinləşmək.
II. müşkülləmək > [kim]
Ör. (Cavad xan:) işlər [kim] müşkülləşdi, indi ölkənin nizamına nəzarət qılmaq bizə düşür (A D S L)

NAÇAQLAMAQ

- A1 I. naçaqlamaq₁: Xestelenmək, azarlamaq.
II. naçaqlamaq > [kim]
Ör. Gecə Şeyxin yanından mürəxxəs olandan sonra, eşşək [kim] səhrada naçaqlayıb vəfat elədi. E. Sultanov.

NAFTALİNLƏMƏK

- A1 I. naftalınləmək₁: Güvedən qorumaq üçün naftalin səpmək, naftalin tökmək
II. naftalınləmək > [kim]
Ör. Musanın nevesi] köhnə kostyumlarını [kim] naftalınləyib sandığa yığdı. Qantəmir.

NAXIŞLAMAQ

- A1 I. naxışlamaq₁: Cürbecür rənglər, boyalar, saplar vs. ilə şeylərin üzərinə naxış salmaq, naxış vurmaq.
II. naxışlamaq > [kim] [kimi]
Ör. Yaylıq, sani yar işlədi; (O) [kim] Ətrafını [kimi] naxışladı.. Aşıq Kerem.
- A2 I. naxışlamaq₂: Həkk etmək, qazımaq (ağacda, daşda, qabın üzərində).
II. naxışlamaq > [kim] [kimi]
Ör. Qabları naxışlamaq, baza- mak qoca bağbanın böyük qardaşı İbrahim Tahirin peşəsi idi. S. Rehimov.

NAXOŞLAMAQ

- A1 I. naxoşlamaq₁: Xestelenmək, azarlamaq.
II. naxoşlamaq > [kim]
Ör. [İmran:] [kim] Yadındırmı, anacan, atam bir dəfə naxoşladı..
Ə. Haqverdiyev.

NALLAMAQ

- A1 I. nallamaq₂: Nal vurmaq.
 II.nallamaq> [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Atı_[kim] nalladı.

NARINLAŞMAQ

- A1 I. narınlaşmaq₁: Narın hala düşmək, narın olmaq.
 II.narınlaşmaq> [kim]
 Ör. Qar dənələri_[kim] getdikçə narınlaşırdı(A D A L)

NAZIKLƏŞMƏK

- A1 I. nazikləşmək₁: Nazik olmaq, nazik hala düşmək; incələşmək.
 II.nazikləşmək> [kim]
 Ör. [Bəziləri] geca evda yatanda papaqlarını başlarından çıxart- mırlar, bunun da naticası bu olur ki, mürur ilə onların başlarını çanağı_[kim] nazikləşir və kiçilir. C.Məmmədquluzadə.
- A2 I. nazikləşmək₁: Arıqlamaq, cılızlaşmaq, zəifləşmək, incəlmək.
 II.nazikləşmək> [kim]
 Ör. [Tap- dıgım] gün-gündən bat-banizi saralır, qolu -qıçı_[kim] nazikləşirdi.
 Ə.Vəliyev.
- A3 I. nazikləşmək₁: Getdikcə incələşmək, naziklənmək.
 II.nazikləşmək> [kim]
 Ör. İstilər düşdükcə novdan donmuş su_[kim] nazikləşir, əriyib yox olur(A D A L)

NAZLAMAQ

- A1 I. nazlamaq₂: Əzizləmək, nazım çəkmək, oxşamaq, nəvaziş etmək.
 II.nazlamaq> [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim]Üstünə bazakli yumşaq taftadan; Alafa ça kardi, nazları sani_[kimi]. R.Rza.

NAZLANMAQ

- A1 I. nazlanmaq₁: Naz elemək, işve etmək, naz satmaq.
 II.nazlanmaq> [kim]
 Ör. [Koroğlu:] Qarı deyanda tozlanır; Galin_[kim]deyanda nazlanır.
 “Koroğlu”.

- A2 I. nazlanmaq₁: Obrazlı təşbehlerde.
 II.nazlanmaq> [kim]
 Ör. Ay gümüş_[kim] dalğalarda nazlanır gami kimi. N.Refiyyəli.

NEŞTƏRLƏMƏK

- A1 I. neştərləmək₂: Neşterlə deşmək, kəsmək, yarmaq.
 II.neştərləmək> [kim] {kimi} tamamlayıcı
 Ör. Xan Əsliyə hasrat qoydun Karami; (Sen)_[kim] Xancar alıb neştarladın yaramı_{kimi}. Aşıq Kerem.
- A2 I. neştərləmək₂: Sancmaq, acılmaq.
 II.neştərləmək> [kim] [kimi]
 Ör. Arı_[kim] alimi_[kimi] neştarladı.

NƏMÇİLƏMƏK

- A1 I. nəmçiləmək₁: Narın-narın yağmaq, yağış çiləmək.
 II.nəmçiləmək> [kim]
 Ör. Yavaş-yavaş yağış_[kim] nəmçiləyir, xırda damcılar Gülzərm üzünə, döşlərinə toxunurdu. C.Cabbarlı.

NƏMÇİMƏK

- A1 I. nəmçimək₁: Nəm çəkmək, yaş olmaq, nəm olmaq.
 II.nəmçimək> [kim]
 Ör. İndi bildim ki, qocalmışam. Yoxsa mən olam, iş görəndə alnım_[kim:organ] nəmçiyə. Ə.Vəliyev.
- A2 I. nəmçimək₁: Yaşarmaq, doluxsunmaq, sulanmaq.
 II.nəmçimək> {kim} tamamlayıcı
 Ör. Atamın cəbhəyə gətirdiyi günü xəyalıma gətirib kövrəldim, gözlərim_{kim} nəmçidi. Ə.Vəliyev.

NƏMLƏNMƏK

- A1 I. nəmlənmək₁: Nəm olmaq, canma su çəkmək; rütubətlənmək.
 II.nəmlənmək> [kim]
 Ör. Torpaq_[kim] yağışdan sonra nəmlənib.

NƏRİLDƏMƏK

- A1 I. nərildəmək₁: Nəriltili səsi çıxarmaq; bağırmaq, qışqırmaq, nərə vurmaq.
II. nərildəmək> [kim]
Ör. [Pələng]_[kim] iki-üç addım mandan aralı bir qaratikan kolu yanında yıxılıb nərildayirdi. A.Şaiq.
- A2 I. nərildəmək₁: Guruldamaq, uğuldamaq, gurultulu səs salmaq.
II. nərildəmək> [kim]
Ör. Çay_[kim] nərildayib meşaya sas saldı.

NƏŞƏLƏNMƏK

- A1 I. nəşələnmək₁: Şadlanmaq, ferehleenmek, zövqlenmek, üreyi açılmaq.
II. nəşələnmək> [kim]
Ör. Qız_[kim] artıq nəşələnməmişdi, içir və oxuyurdu(A D A L)
- A2 I. nəşələnmək₁:Keflenmek, yüngülce mest olmaq.
II. nəşələnmək> [kim]
Ör. (O)_[kim] (Əbülhəsən bəy:) Hələ dünyanın şadlığından ümidini kəssə bəzi xəstə və zəif üreklər də vardır ki, anlara daima ağlamaqdan nəşələnilir, əyləncələrdən deyil, yas evlərində zövq aramağa çalışır(A D S L)

NƏTİCƏLƏNMƏK

- A1 I. nəticələnmək₂: Nəticəsi olmaq, bir nəticə ilə qurtarmaq, bitmək, sona çatmaq.
II. nəticələnmək> [kim] [Z Ö]
Ör. İş_[kim] badbaxtlikla_[Z.Ö] naticalandı.
- A2 I. nəticələnmək₁: Həyata keçmək, bitmək.
II. nəticələnmək> [kim]
Ör. İş_[kim] naticalandı.

NIQQILDAMAQ

- A1 I. nıqqıldamaq₁: Xestelikden, ağrıdan inildemek, zarıldamaq, şikayetlenmek, ax-uf etmek.
II. nıqqıldamaq> [kim]
Ör. Bir da mani vurma, aman, sangäil; Rahm ela, nıqqıldayıram indi man.
_[kim] M.Ə.Sabir.

NIRÇILDAMAQ

A1 I. nırçıldamaq₁: “Yox” menasında nırç elemek.

II. nırçıldamaq> [kim]

Ör. (Sen)_[kim] Na nırçıldayırsan?.

NIRILDAMAQ

A1 I. nırıldamaq₁: Nere çəkmək, bağırmaq, berkdən qışqırmaq

II. nırıldamaq> [kim]

Ör. Maral _[kim] yera uzamb nır- nır nırıldayır. (Nağıl).

NİFRƏTLƏNMƏK

A1 I. nifrətlənmək₂: Nifrat etmək, zəhləsi getmək, acığı gəlmək, qətiyyəən xoşlamamaq.

II. nifrətlənmək> [kim] [kimden]

Ör. [Əbülhəsənbəy:] Man _[kim] qızların bu adi va ani sevişindən_[kimden] olduqca nifratlanırdım. M.S.Ordubadi.

NİKELLƏMƏK

A1 I. nikelləmək₂: Üzərinə nikel çəkmək.

II. nikelləmək> [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Samovarı_[kimi] nikellədi.

NİŞANLAMAQ

A1 I. nişanlamaq₂: Cizgi, nöqtə vs. vasitesile nişan qoymaq, başqalarından fərqləndirici işare qoymaq.

II. nişanlamaq> [kim] [kimi]

Ör. Turab Raşidi_[kim] buraxıb, qızın dalınca getdi, onun girdiyi evi_[kimi] nişanladı. M.Hüseyn..

A2 I. nişanlamaq₂: Ad elemək, üzük taxmaq, adaxlamaq.

II. nişanlamaq> [kim] [kimi]

Ör. (Onlar)_[kim] Üç gün sonra “getmiram”deya ağladığına baxmayaraq, [Gülzarı]_[kimi] nişanladılar. C.Cab- barlı.

A3 I. nişanlamaq₂: Nişanaya almaq, tuşlamaq.

II. nişanlamaq> [kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] Kəndə gəlmək üçün hündür çinar ağacını_[kimi]

nişanlamışdım.(A D O L)

NİŞASTALAMAQ

A1 I. nişastalama₂: Deyişek döşekağı vs. bu kimi şeylere parıltı, berklik vermek üçün nişastalı suya salmaq, nişasta vurmaq; kraxmallamaq.

II. nişastalamaq> [kim] [kimi]

Ör.(O)_[kim] Balış üzlerini_[kimi] nişastaladı.

NİZAMLAMAQ

A1 I. nizamlama₂: Nizama salmaq, qaydaya salmaq, müeyyen sistemle düzmək.

II. nizamlamaq> [kim] [kimi]

Ör. Xətayi_[kim] öz qoşununu_[kimi] nizamladı(A D A L)

NOXTALAMAQ

A1 I. noxtalama₂: HeyvanIN başma noxta vurmaq, noxta salmaq.

II. noxtalamaq> [kim] [kimi]

Ör.(Ben)_[kim] Atı_[kimi] noxtaladım.

A2 I. noxtalama₂: Daim birini öz tabeliyində saxlamaq, özündən asılı etmək, əlində tutmaq; yüyənləmək.

II. noxtalamaq> [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] [Mustafa bəy:] Indi garak başımızı_[kimi] noxtalayıb verək oğul-uşaq alına. Ə.Haqverdiyev.

NORMALLAŞMAQ

A1 I. normallaşma₁: Normal hala (qaydaya) düşmək, adi halına düşmək

II. normallaşmaq>[kim]

Ör. Vaziyyət_[kim] normallaşmışdır.

NÖMRƏLƏMƏK

A1 I. nömrələmək₂: Şeylere sıra üzrə rəqem yazmaq, nömrə qoymaq.

II. nömrələmək> [kim] [kimi]

Ör.(O)_[kim] Kitabları_[kimi] nömrələdi.

NÖVBƏLƏŞMƏK

A1 I. növbələşmək₁: Növbə ilə biri digərini əvəz etmək, ardıcıl dəyişilmək, bir-birinin ardınca gəlmək.

II. növbələşmək> [kim]

Ör. Dastan şeyrlə nasrin növbələşməsi prinsipinə əsaslanır.

NÖVLƏŞDİRMƏK

A1 I. növbələşdirmək₂: Növlərə ayırmaq.

II. növbələşdirmək > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Taxılı_[kimi] növləşdirdi.

NURLANMAQ

A1 I. nurlanmaq₁: Işıqlanmaq, parlammaq.

II nurlanmaq > [kim]

Ör. Ufüqlər dalında günəş batsa da,

Birdən dibinədək nurlandı dəniz_[kim]

Deyib danışdıqca nurlanır gözüm,

Asta sür, əmican, bir azca yavaş (D Ç B)

ODLAMAQ

A1 I. odlamaq₂: Od vurub yandırmaq, yanğın töretmək.

II. odlamaq > [kim] { kimi }_{tamamlayıcı}

Ör. (O)_[kim] Ocağı_{ kimi } odlamadı.

A2 I. odlamaq₂: Alışdırmaq, yandırmaq.

II. odlamaq > [kim] [kimi]

Ör. Nəriman_[kim] dərhal fitili_[kimi] odladı. Mir Celal.

A3 I. odlamaq₂: məc. Odlu silahla öldürmək, ya yaralamaq.

II. odlamaq > [kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] [Server Meşedi İbada:] Danışma, yaz, yoxsa odlaram səni!
[kimi] Ü. Hacıbəyov.

A4 I. odlamaq₂: məc. Berk hirsəndirmək, esəbiləşdirmək, özündən çıxartmaq.

II. odlamaq > [kim] [kimi]

Ör. Qapıcıların sözləri_[kim] Talış xanı_[kimi] odlayırdı. Çemenzeminli.

OGURLAMAQ

A1 I. ogurlamaq₂: Başqasına məxsus şeyi, malı, pulu vs.-ni gizlincə götürüb
menimsemək, aparmaq.

II. ogurlamaq > [kim] [kimi]

Ör. [Dosteli:] Bilmək olmur ki, onları_[kimi] kim oğurlayır. U. Hacıbəyov.

OHALAMAQ

A1 I. ohalamaq₂: “Oha” ederek inek, öküz vb. iribuynuzlu heyvanı herekete getirmek veya hereketini sürətləndirmək.

II.ohalamaq> [kim] [kimi]

Ör. Xaraba kandin küçəsi ilə galan bir qoca, [kim] qabağmda gedən öküzü[kimi] ohalayırdı. Ə.Memmedxanlı.

A2¹⁹⁶ I. oxalamaq₂:dan. Ox keçirmək, ox salmaq.

II.oxalamaq> [kim] [kimi]

Ör.

A3 I. oxalamaq₂: Arabanı oxlamaq.

II.oxalamaq> [kim] [kimi]

Ör.

OXLAMAQ

A1 I. oxalamaq₁: Oxla vurmaq.

II.oxalamaq> [kim]

Ör. (Sen) [kim] Yanaqların güldü, solmaz; Oxladın, yaram sağalmaz. Aşiq Əlesger.

OXLOVLAMAQ

A1 I. oxlovlamaq₂: Oxlovla yaymaq.

II.oxlovlamaq> [kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Xamiri [kimi] oxlovladı.

A2 I. oxlovlamaq₂: Oxlovla döymək, oxlovla vurmaq.

II.oxlovlamaq> [kim] [kimi]

Ör. (Sen) [kim] Uşağı[kim] oxlovla.

OXRANMAQ

A1 I. oxranmaq₁: . məh. Yavaşdan kişnemek

II.oxranmaq> [kim]

Ör.At[kim] oxrandı.

¹⁹⁶ “Oxalamaq” fiilinin ikinci və üçüncü anlam dəğişkesinə örnek bulunamamışdır ancak matıksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

OXŞAMAQ I

- A1 I. oxşamaq₂: Benzemek.
 II.oxşamaq> [kim] [kime]
 Ör. (Siz) [kim] [Sona:] Baxıram, siz çox yaxşı adama[kime] oxşayırsınız.
 H.Nezerli.

OXŞAMAQ II

- A1 I. oxşamaq₂: Nevaziş etmək, öz sevgisini, rıqetini ifade etmək; nazlamaq.
 II.oxşamaq> [kim] [kimi]
 Ör. (Ben) [kim] Gəl, ipək saçını [kimi] oxşayım; Səninlə bir an da yaşayım.(A D A L)
- A2 I. oxşamaq₃: Nevaziş, sevgi, rıqet elameti olaraq eli ilə sığallamaq, elini sürtmək.
 II.oxşamaq> [kim] [kimi] [kimle]
 Ör. (O) [kim] [Çoban:] Bunun na qadar ağıllı va igid heyvan olduğunu bilsan, heç vurmazsan, deya itin başını[kimi] alları ilə[kimle] oxşadı.
 A.Şaiq.
- A3 I. oxşamaq₂: Xoşlandırmaq, lezzet vermek, ruhunu oxşamaq.
 II.oxşamaq> [kim] [kimi]
 Ör. Xoş bir yel[kim] insanı [kimi] oxşayır, köksünə sirli bir fiarah doldururdu.
 Çemenzeminli.
- A4 I. oxşamaq₂: Ölü üçün oxuyub ağlamaq.
 II.oxşamaq> [kim] {kimi}_{tamamlayıcı}
 Ör. Hər kəs[kim] öz ölüsünü{kimi} oxşar(A D A L)

OXUMAQ

- A1 I. oxumaq₂: Yazılmış bir şeyi gözden keçirib sesle veya sessiz qiraet etmək, mütaləie etmək.
 II.oxumaq> [kim] [kimi]
 Ör. Canab Bax[kim] kağızı [kimi] diqqatla oxudu, satırlara takrar- takrar göz gazdırdı, bir qüsur tapa bilmadi.. Çemenzeminli.
- A2 I. oxumaq₁: Tehsil almaq, elm almaq, öyrənmək.
 II.oxumaq> [kim]
 Ör. Man[kim] on il bundan müqaddam Şamdan bay ilə bir yerda oxu-

- muşam. N.Nerimanov.
- A3 I. oxumaq₂: Dersi menimsemək, bilikləri, fenləri öyrənmək
II.oxumaq> [kim] [kimi]
Ör. QIZ [kim] böyüdükca yaxşı oxuyur, adabiyata xüsusi meyil göstərirdi.
Ə.Əbülhəsən.
- A4 I. oxumaq₂: Mahm vs. ifa etmək, bir şeyi hava ilə ifa etmək.
II.oxumaq> [kim]
Ör. - Raqqasa arab qızları[kim] oynar və ara- sıra oxuyurlar. H.Cavid.
- A5 I. oxumaq₁: Cəh-cəh vurmaq, cəvildəmək, ötmək (quşlar haqqında).
II.oxumaq> [kim]
Ör. Bülbüllər[kim] oxuyur.
- A6 I. oxumaq₂: Hiss etmək, sezmək, duymaq.
II.oxumaq> [kim] [ne]
Ör. (Ben)[kim] Bir az əvvəl sən öz raportunu mənə oxuyarkən mən də sənə
gözlərində başqa şeylər [ne] oxumuşdum. Ə.Məmmədşanlı.

OXUYUB-YAZMAQ

- A1 I. oxuyub –Yazmaq₁: Oxumaq və yazmaqla məşğul olmaq, zehni işlə
məşğul olmaq.
II.oxuyub-yazmaq> [kim]
Ör. (O) [kim] Gecə-gündüz oxuyub-yazdı.

OLMAQ

- A1 I. olmaq₂: Müstəqil feil kimi aşağıdakı mənələrdə işlədilir: yaşamaq, sakin
olmaq, ömür sürmək.
II.olmaq > [kim] [kimdə]
Ör. (Ben)[kim] İki il Bakıda[kimdə] oldum.
- A2 I. olmaq₁: mövcud olmaq, var olmaq.
II.olmaq > [kim]
Ör. İnsan [kim] olmasaydı nəyə gərəkdi; Sənə gözəl- liyin, ana təbiət!
M.Dilbazi;
- A3 I. olmaq₂: İştirak etmək.
II.olmaq > [kim] {kimdə} tamamlayıcı
Ör. (O) [kim] Darsda{kimdə} oldu.

- A4 I. olmaq₁: Üz vermek, baş vermek, vaqe olmaq, emele gelmek.
II.olmaq > [kim]
Ör. Dünan balaca yanğın_[kim] olmuşdu.
- A5 I. olmaq₁:Doğulmaq, dünyaya gelmek, anadan olmaq.
II.olmaq > [kim]
Ör. Münavvar xanımın binadan-başdan uşağı_[kim] olmurdu. Mir Celal.
- A6 I. olmaq₂: Bir yere gelmek (getmek), bir yeri gedib görmək.
II.olmaq > [kim] [kimde]
Ör. (Ben)_[kim] Saat ikida maktabda_[kimde] olacağam.
- A7 I. olmaq₂: Yerleşmek, sığmaq.
II.olmaq > [kim] [kime]
Ör. Papaq_[kim] başına_[kime] yaxşı oldu.
- A8 I. olmaq₁: Malik olmaq.
II.olmaq > [kim]
Ör. Pulu_[kim] olmadı.
- A9 I. olmaq₁: Mümkün olmaq, icaze verilmek.
II.olmaq > [kim_{<fiilimsi>}]
Ör. Galmak_[kim] olar mı?
- A10 I. olmaq₁: Gelib çatmaq, yetişmek.
II.olmaq > [kim]
Ör. Sahar_[kim] oldu.,
- A11 I. olmaq₂: Kömekçi feil kimi işledilir: ixtisas ve senet menası verenisimlerden sonra gele- rek, hemin ixtisas ve senete yiyelenmeyi, onunla meşğul olmağı bildirir.
II.olmaq > [kim] {ne}_{tamamlayıcı}
Ör. Firangistanda birisi_[kim] ki istayir alim_{ne} ola, garak gecalar yatmayıb zahmat çaka, elm oxuya.C.Memmedquluzade;

ORAQLAMAQ

- A1 I. oraqlamaq₂: Oraqla biçmek.
II.oraqlamaq > [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Otu_[kimi] orakladı.

ORKESTRLƏMƏK

A1 I. okestrləmək₂: mus. Orkestr musiqi eserini partitura şəklində işləmək, yazmaq.

II. orkestrləmək> [kim] {kimi} tamamlayıcı

Ör. (O)_[kim] Operanı_{kimi} orkestrladı.

A2 I. okestrləmək₂: Her hansı musiqi eserini orkestrdə ifa olunmaq üçün uyğunlaşdırmaq.

II. orkestrləmək> [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Fortepiano pyesini_{kimi} orkestrladı.

OTARMAQ

A1 I. otarmaq₂: Otlada heyvanlara ot yedirmək

II. otarmaq> [kim] [kimi]

Ör. - Alı kişi neçə illər idi ki, Hasan_[kim] xana ilxı_[kimi] otarırdı. "Koroğlu".

OTLAMAQ

A1 I. otlamaq₁: Otlada ot yemək.

II. otlamaq> [kim]

Ör. Sürülar_[kim] çöldə otlayırdı. M. İbrahimov.

OTURMAQ

A1 I. oturmaq₂: Yanın bir yere, ya oturacağı qoyub oturmaq vəziyyəti almaq, eylemək.

II. oturmaq> [kim] [kimde]

Ör. Ruhnavaz xanım_[kim] ciddi baxışına heç də təzyir verməyərək Qurbanlının qarşısında_[kimde] oturdu. Çəmənzeminli.

A2 I. oturmaq₁: Hərəkət etməyib durmaq, qalmaq.

II. oturmaq> [kim]

Ör. - Yusif və Bahadır_[kim] gözlerini silib xeyli vaxt səsiz oturdular. N. Nərimanov.

A3 I. oturmaq₁: Heç bir işlə məşğul olmamaq, vaxtını boş keçirmək, boş durmaq.

II. oturmaq> [kim]

Ör. (Sen)_[kim] Oturdun basdır.

- A4 I. oturmaq₁: Çökmək, dibi torpağa direnmək, aşağı enmək.
II.oturmaq> [kim]
Ör. Gami_[kim] saya oturdu.
- A5 I. oturmaq₂: Dibe çökmək, aşağı enmək.
II.oturmaq> [kim] [kime]
Ör. Sudakı duzlar_[kim] şüşənin dibinə_[kime] oturdu.
- A6 I. oturmaq₂: Yerine düşmək, yerinə girmək, uyğun gəlmək.
II.oturmaq> [kim] {kime} tamamlayıcı
Ör. Pancara_[kim] çarçivəyə_{kime} yaxşı oturmur.
- A7 I. oturmaq₂: Əyninə yaxşı gəlmək, düz gəlmək, uyğun olmaq
II.oturmaq> [kim] {kime} tamamlayıcı
Ör. Paltar_[kim] badanına_{kime} yaxşı oturur.
- A8 I. oturmaq₂: dan. Minmək.
II.oturmaq> [kim] [kime]
Ör. (O)_[kim] Qatara_[kime] oturdu.
- A9 I. oturmaq₂: Hebsdə olmaq, hebsxanada saxlanılmaq, məhbus olmaq.
II.oturmaq> [kim] [kimde]
Ör. (O)_[kim] Oğurluq üstə_[kimde] üç il oturdu.

OTURUB-DURMAQ

- A1 I. oturub-durmaq₂: Əlaqə saxlamaq, dostluq etmək, yoldaşlıq etmək.
II.oturub-durmaq> [kim] [kimle]
Ör. [Balax Sevilə:] Man_[kim] indi böyük camiiyyət adamıyam, doktorlar, adiblər, filosoflarla_[kimle] oturub-dururam. C.Cab- barlı.
- A2 I. oturub-durmaq₁: Oturub-durub şəklində - həmişə, daima, hər zaman.
II.oturub-durmaq> [kim]
Ör. Gülü arvad_[kim] oturub-durub uşaqlarına belə nəsihət verərdi.

S.Rehimov.

OTURUŞMAQ

- A1 I. Oturuşmaq₁: Hamı özünə yer tapıb oturmaq.
II.oturuşmaq> [kim]

Ör. Qonaqlar_[kim] oturuşdular.

A2¹⁹⁷ I. oturuşmaq₁: mac. Yaşa dolmaq, ahillaşmaq, köhnelmək, qartmaq.

II.oturuşmaq> [kim]

Ör.

OV LAMAQ

A1 I. ovlamaq₂: Ov vurmaq, şıkar etmək

II.ovlamaq> [kim] [ne]

Ör. [Deliler]_[kim] sahardan kövşanda ceyran_[ne] ovlayırlar. “Koroğlu”.

A2 I. ovlamaq₂: Çalmaq; ele keçirmək, ele getirmək.

II.ovlamaq> [kim] [kimi]

Ör. [Tarxan:] O gözəl qız,_[kim] o ovçu, şux tarlan; Könlünü_[kimi] ovlamış sanin. A.Şaiq.

OVMAQ I

A1 I. ovmaq₂: Ovulmuş hala salmaq, narın etmək, narınlaşdırmaq.

II.ovmaq> [kim] [kimi]

Ör. -Xalıqverdi kişi_[kim] köhna mandula kisadan tanbaki_[kimi] çıxarıb ovcunda ovdu. Ə.Veliev.

A2 I. ovmaq₂: Yuyub qazımaq (dağıtmaq), yuyub aparmaq, deşmək.

II.ovmaq> [kim] [kimi]

Ör. Yarğan yarar sinasını dağlarını; Sular_[kim] ovar binasını_[kimi] dağların. R.Rza.

A3 I. ovmaq₂: Delmək, qazımaq.

II.ovmaq> [kim] [kimi]

Ör. (Onlar)_[kim] Dağların içini_[kimi] ovarağ bu tuneli açmışlar. M.Ibrahimov.

A4 I. ovmaq₃: Bıçaq vb. ucu iti şeyle pozmaq, silmək, pozub görünmez etmək.

II.ovmaq> [kim] [kimi] [kimle]

Ör. O_[kim] sanin yazdığım;_[ne] Ovub tökdü bıçaqla._[kimle] Z.Xelil.

A5 I. ovmaq₂: Əzişdirmək, ezmək, eziyyət vermək.

II.ovmaq> [kim] [kimi]

¹⁹⁷ “Oturuşmaq” fiilinin ikinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak matüksal isteminin tek olduęu söylenebilir.

Ör. (O)_[kim] Pərdələr daalında qalan həyatı_[kimi]

Görmək ən çətin iş, möcüzə, ovsun.(D Ç B)

OVMAQ II

A1 I. ovmaq₂: ovuşdurmaq.

II.ovmaq> [kim] [kimi]

Ör. Yaxşısı budur ki, Hacı söhrab sancılansın, biz_[kim] də duraq belini_[kimi]
ovaq(A D A L)

OVSARLAMAQ

A1 I. ovsarlamaq₂: Devenin başına ovsar keçirmək, deveni noxtalamaq.

II.ovsarlamaq> [kim] [kimi]

Ör. (Sen)_[kim] Davani_[kimi] avval ovsarla, sonra Allaha ismarla. (Mesel).

A2 I. ovsarlamaq₂: noxtalamaq menada.

II.ovsarlamaq> [kim] [kimi]

Ör. (Onlar)_[kim] Lap bizi_[kimi] ovsarladılar, mindilər; Ay keçən ayyam, olan indilər! M.Ə.Sabir.

OVSUNLAMAQ

A1 I. ovsunlamaq₂: Mövhumatçıların təsevvürünce: ovsunla özünə tabe etmək, öz tesiri altına almaq.

II.ovsunlamaq> [kim] [kimi]

Ör. (Onlar)_[kim] Elə bil onu (Könülü)_[kimi] ovsunlamışdılar.(A D A L)

OVŞARLAMAQ

A1 I. ovşarlamaq₂: Sağından evvel heyvanların, esasən qaramalm emceklerini sığallamaq, ovuşdurmaq, ovşara getirmək

II.ovşarlamaq> [kim] [kimi]

Ör. Bu arvad_[kim] inayi_[kimi] adi sağıcılar kimi sağmır, ovşarlayırdı.
Ə.Veliev.

OVUCLAMAQ

A1 I. ovuclamaq₂: Ovucla götürmək, ovcunu ya ovuclarını doldurub götürmək.

II.ovuclamaq> [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Arpanı_[kimi] ovucladı.

OVUNMAQ

- A1 I. ovunmaq₁: Sakitleşmək, teskinlik tapmaq, teselli tapmaq.
II.ovunmaq> [kim]
Ör. Anası ona tasalli verirdisa, Dilara_[kim] ovunmurdu. Ə.Memmedxanlı.

OYANMAQ

- A1 I. oyanmaq₁: Yuxudan ayılmaq, gözlerini açmaq.
II.oyanmaq>[kim]
Ör. Nana_[kim] darin yuxusundan; Xeyli vaxtdır oyanmışdır. M.Dilbazi.
- A2 I. oyanmaq₁: Canlanmaq, herekete gelmek.
II.oyanmaq> [kim]
Ör. Kand_[kim] oyandı.
- A3 I. oyanmaq₁: Cana gelmek, canlanmaq, dirilmək, inkişafa başlamaq.
II.oyanmaq>{kim} tamamlayıcı
Ör. Bazi yerlarda torpaq_{kim} yenica oyanır, taxıllar boy atmağa başlayırlar.
M.İbrahimov.
- A4 I. oyanmaq₁: Gözü açılmaq, qeflet yuxusundan ayılmaq, herekete gelmek.
II.oyanmaq> [kim]
Ör. Mazlum siniflar_[kim] oyandı.
- A5 I. oyanmaq₁: Əmele gelmek, doğmaq, töremək.
II.oyanmaq> [kim]
Ör. Birdan-bira manda bağçaya baxmaq havasi_[kim] oyandı. M.İbrahimov.
- A6¹⁹⁸ I. oyanmaq₁: Özünü tanımaq, özünde kişilik elametleri hiss etməye başlamaq
II.oyanmaq> [kim]
Ör.

OYNAMAQ

- A1 I. oynamaq₂: Oyuncaqla, yaxud eylence üçün olan oyunlardan biri ile meşğul olmaq, onunla vaxtını keçirmək; eynlenmek.
II.oynamaq> [kim] [kimle]
Ör. (O)_[kim] Galincikla_[kimle] oynadı.

¹⁹⁸ "Oyanmaq" fiilinin altıncı anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak matıksal isteminin tek olduęu söylenebilir.

- A2 I. oynamaq₂: İstirahet veya eynlemek meqsedile idman növlerinden biri ile meşğul olmaq
II.oynamaq> [kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Şahmat_[kim] oynadı.
- A3 I. oynamaq₂: Oynamaq üçün bir şeyden istifadə etmək.
II.oynamaq> [kim] [kimle]
Ör. (Ben)_[kim] Topla_[kimle] oynadım.
- A4 I. oynamaq₂: Bir şeyle qeyri-ciddi meşğul olmaq, özünü işleyen kimi göstərmək.
II.oynamaq> [kim] [ne]
Ör. O_[kim] şilamir_[ne] oynayır
- A5 I. oynamaq: Boş vaxt keçirmək, vaxtım öldürmək, boş şeylərlə meşğul olmaq, eynləmək.
II.oynamaq> [kim]
Ör. Man_[kim] hayata oynamağa galmiram. Mir Celal.
- A6 I. oynamaq₂: Bir şeylə oyuncaq kimi reftar etmək, bir şeyi meqsedsiz olaraq elində oynatmaq, fırlatmaq və s.
II.oynamaq> [kim] [kimle]
Ör. Sona_[kim] başından siyrilib çiyinə düşən ağ torunun ipak saçaları_[kimle] ilə oynayırdı. Ə.Əbülhesen.
- A7 I. oynamaq₂: Bir şəxsə və ya şeye oyuncaq, eynlənce kimi baxmaq, birinin arzu və iradəsi ilə hesablaşmayaraq onunla istədiyi kimi reftar etmək.
II.oynamaq> [kim] [kimi]
Ör. O başdakı zurnanın züyültüsü dünyanı dağıdırdı, burada Məhəmmədin qavalının gumbultusu_[kim] ustanın əsəblərini_[kimi] yerindən oynadırdı, amma o, qavalçıya da heç nə demirdi, çünki tarçı hələ də üsrəyində bu dünyanın ünvanına qəribə-qəribə sözlər deyirdi və ürəyində bu dünyanın ünvanına dediyi o sözlərin arasına tarçı heç bir ayrı söz qatmaq istəmirdi.(T H)
- A8 I. oynamaq₂: Əynləmək, özü üçün oyuncağa, eynləncəyə döndərmək.
II.oynamaq> [kim] [kimle]

- Ör. Şirzad anladı ki, Yarmammad_[kim] manliyi ilə_[kimle] oynayır.
M.Ibrahimov.
- A9 I. oynamaq₁: Süretilə o teref- bu terefe hereket etmek, hereket ederek terpenmek.
II.oynamaq> [kim]
Ör. Danizda dalğalar_[kim] oynayır.
- A10 I. oynamaq₁: Şefeqlenerek, bir şeyin üzerinde, yaxud bir şeyden inikas etmek, parlamaq, berq vurmaq.
II.oynamaq> {kim}_{tamamlayıcı}
Ör. Kand üzərində günün al şafaqları_{kim} oynayırdı. M.Hüseyn.
- A11 I. oynamaq₁: Sayrışmaq.
II.oynamaq> [kim]
Ör. Göyda ulduzlar_[kim] oynayır.
- A12 I. oynamaq₁: Tezahür etmək, görünmək, görşenmək, görünüb yox olmaq.
II.oynamaq> {kim}_{tamamlayıcı}
Ör. Böyük bir maraqla açılan gözlərdə indi hədd-hüdüdü olmayan bir təşviş və həyacan kölgələri _{kim} oynayırdı. Ə.Əbül- hesen.
- A13 I. oynamaq₁: Reqs etmək.
II.oynamaq> [kim]
Ör. - Başına döndüyüm, toy adamları; Siz də deyın: toya gələn_[kim] oynasın.
M.P.Vaqif.
- A14 I. oynamaq₂: Teatr tamaşasında, kinoda, pyesdə vs.-də müeyyen rolü ifa etmək.
II.oynamaq> [kim] [kimde]
Ör. Qahraman rolunda_[kimde] kim _[kim] oynayır?
- A15 I. oynamaq₂: Tamaşaya qoymaq, göstərmək.
II.oynamaq> [kim] [kimi]
Ör. (Onlar)_[kim] Teatrda M.F.Axundzadənin “Hacı Qara” pyesini_[kimi] oynayırlar.

A16¹⁹⁹ I. oynamaq₂: Bir sıra isimlerden sonra getirilerek, mürekkeb feil ve müxtelif ifadələr düzəldilir; mes.: yerindən oynamaq, rol oynamaq, sözle oynamaq, oyun oynamaq və s.

II. oynamaq > [kim] {ne} tamamlayıcı

Ör.

ÖCƏŞMƏK

A1 I. öcəşmək: Çekişmək, sataşmaq, sürtüşmək, mübahisə etmək, tutaşmaq

II. öcəşmək > [kim]

Ör. (O)_[kim][Rzaqulu:] Qoy o məni yaxşı tanısin, mənə öcəşməsin, xataya salmasın.. N.Vezirov.

ÖDƏMƏK

A1 I. ödəmək₂: Başqasından aldığı, yaxud borc etdiyi şeyi qaytarmaq, vermek.

II. ödəmək > [kim] [kimi]

Ör. Həsən_[kim] çəkmə pulunu _[kimi] iki aya qədər ödəyə biləcək idi. Çemenzeminli.

A2 I. ödəmək₂: Temin etmək.

II. ödəmək > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] [Genc:] Uç ay tədarük olunan hərərət ölkənin doqquz aylıq ehtiyacını_[kimi] tamamilə ödəyir. Çemenzeminli.

A3 I. ödəmək₂: Bes etmək, yetmək, çatmaq, kifayət etmək.

II. ödəmək > [kim] [kimi]

Ör. - [Behlul:] Mənim təqaüdüm_[kim] ev kirayəsini_[kimi] ödəyirdi..

B.Bayramov.

A4 I. ödəmək₂: Öhdəsinə götürmüş olduğu bir şeyi yerinə yetirmək.

II. ödəmək > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Planı _[kimi] artıqlamasilə ödədi.

ÖLÇMƏK

A1 I. ölçmək₂: Bir şeyin ölçüsünü, miqdarını qəbul olunmuş vahidlər əsasında müəyyən etmək, müəyyənləşdirmək.

II. ölçmək > [kim] [kimi]

¹⁹⁹ "Oynamaq" fiilinin 16. Anlam dəğişkesinə örnək bulunamamışdır ancak matıksal isteminin iki olduđu söylenebilir.

- Ör. (O) _[kim] Südü _[kimi] ölçdü
- A2 I. ölçmək₂: Mülahizə etmək, çıxış etmək, müqayisə etmək, tutuşdurmaq.
II. ölçmək > [kim] [kim]
Ör. (O) _[kim] Hər şeyi öz düşüncəsi ilə ölçdü.
- A3 I. ölçmək₂: məc. dan. Vurmaq, gopamaq, çəkmək, ilişdirmək.
II. ölçmək > [kim] [kime]
Ör. Suyun gah soyuq və gah istiliyin- dən narazı olaraq [Meşedi Qulam] _[kim] yaşı əllə- rilə Cavahirin başma _[kime] ölçərdi. T.Ş. Simurq.
- A4 I. ölçmək₂: ölçüb-biçmək
II. ölçmək > [kim] {kim} tamamlayıcı
Ör. (Sen) _[kim] Sözünü _[kimi] ölç.

ÖLÇÜB-BİÇMƏK

- A1 ²⁰⁰ I. ölçüb-Biçmək₁: Tikilecek paltarını vs'nin ölçüsünü götürmək və bu ölçüyə esasən parçasını kəsmək.
II. ölçüb-biçmək > [kim] _{giysi}
Ör.
- A2 I. ölçüb-Biçmək₁: məc. Götür-qoy etmək, hertərəfli fikirleşmək.
II. ölçüb-biçmək > [kim] _{insan}
Ör. Hidayət, _[kim] kişinin bu vəziyyətində ona verəcəyi cavabı ölçüb-biçmədi.
B. Bayramov.

ÖLDÜRMƏK

- A1 I. öldürmək₂: Cismən məhv etmək, həyatdan məhrum etmək, ölümünə səbəb olmaq; qətl etmək.
II. öldürmək > [kim] [kimi]
Ör. (Onlar) _[kim] [Meleyin] sevimli nişanlısını _[kimi] gəca oğurluqda öldürmüşdülər. A. Divanbəyoğlu.
- A2 I. öldürmək₂: Çox yormaq, çox üzmək, eziyyət vermək, eldən salmaq, incitmək, çox ezab və cəfa vermək.
II. öldürmək > [kim] [kimi]

²⁰⁰“ Ölçüb-Biçmək” fiilinin birinci anlam dəğişkəsinə örnək bulunmamışdır ancak matkəsal istəminin tək olduđu söylənebilir.

- Ör. Bu yol_[kim] lap mani _[kimi] öldürdü.
- A3 I. öldürmək₂: Menen sarsıtmaq, tamamilə ruhdan salmaq, çox ağır tesir etmək.
II. öldürmək > [kim] [kimi]
Ör. Bu acı xəbar_[kim] bizi_[kimi] öldürdü.
- A4 I. öldürmək₂: Puça çıxarmaq, puç etmək, boş yere serf etmək; itirmək.
II. öldürmək > [kim] [kimi]
Ör. - Sanat yaxşı şeydir. Sanat sahibi_[kim] vaxtım_[kimi] boş öldürməz.
Ə. Sadıq.
- A5 I. öldürmək₁: Öldürsən də, öldürsəniz də, öldürsələr də, öldürsəydin də və i.a. şəkildə esla, qetiyən, heç bir vechlə
II. öldürmək > [kim]
Ör. (Onlar)_[kim] Öldürsalar da gedən deyiləm.
- A6²⁰¹ I. öldürmək₂: Bir sıra isimlərdən sonra gələrək, müxtəlif tərkib və ifadələr düzəldilir; mes.: özünü öldürmək, nəfsini öldürmək, ruhunu öldürmək.
II. öldürmək > [kim] {kimi} tamamlayıcı
Ör.

ÖLƏZİMƏK

- A1 I. öləzımək₁: məh. Alovu sönməyə, közerməyə başlamaq; işarmaq, közermək
II. öləzımək > [kim]
Ör. Karvansaranın bir tərəjində qalanmış ocaq_[kim] gah yanır, gah öləziyirdi.
Ə. Vəliyev.
- A2 I. öləzımək₁: Zeifləmək, azalmaq (ışıq haqqında).
II. öləzımək > {kim} tamamlayıcı
Ör. Get-gedə ocaq_[kim] öləziyir, sazaq güclənir, ara vermiş qar indi qum kimi ələnirdi. B. Bayramov.

ÖLGÜNLƏŞMƏK

- A1 I. ölgünləşmək₁: Ölgün hala gəlmək, ölgün kimi görünmək.
II. ölgünləşmək > [kim]

²⁰¹ "öldürmək" fiilinin altıncı anlam dəğişiksinə örnek bulunamamışdır ancak matıksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

Ör. Divardakı əcaib şə-killər_[kim] Məşuqənin gözlərində ölgünləşirdi.
S.Rehimov.

ÖLMƏK

- A1 I. ölmək₁: Heyatı terk etmək, vefat etmək; keçinmək.
II.ölmək > [kim]
Ör. Bir gün qoca bağban_[kim] xəstələnib öldü. M.Hüseyn.
- A2 I. ölmək₁: Qırılmaq, telef olmaq, mehv olmaq (heyvanlar haqqında).
II.ölmək > [kim]
Ör. Qışda xeyli malqara_[kim] öldü.
- A3 I. ölmək₁: Telef olmaq, mehv olmaq (ağac, ot və s. haqqında).
II.ölmək > [kim]
Ör. Şaxtadan güllər_[kim] öldü.
- A5 I. ölmək₂:məc. Özünden qabaq gelen sözün ifadə etdiyi şeyin şiddətini, tesirmi bildirir.
II.ölmək >[kim] [kimden]
Ör. (O)_[kim] San- cıdan_[kimden] ölür.
- A6 I. ölmək₁: Mən ölüm şəklində bir şeyi tekidli xahiş meqamında işlənir.
II.ölmək > [kim]
Ör. Mən_[kim] ölüm, tez gəl.
- A7 I. ölmək₁: Sən öl, sən öləsən, siz öləsiniz şəklində.
II.ölmək > {kim}
Ör.[Meşedi İbad:] A kişi, sən_[kim] öl, mən sənə; Nə qədər desən pul verərəm. Ü.Hacıbeyov.
- A8 I. ölmək₁: ölsün - and içmək, inandırmaq meqamında işlənir.
II.ölmək > [kim]
Ör. [Hacı Qara:] Oğlum_[kim] ölsün ki, daxi kisada tanbaki yoxdur.
M.F.Axundzade.

ÖLÜŞKƏMƏK

- A1 I. ölüşkəmək₁: Solmaq, saralmaq, solub-saralmaq, büzüşmək.
II.ölüşkəmək > [kim]
Ör. Kırpikləri bir- birinə qarışib, bütün vücudu_[kim] ölüşkəmiş və andamı quru alma kimi büzüşmüşdü. M.S.Ordubadi.

ÖPMƏK

- A1 I. öpmək₂: Sevgi, dostluq, sevinc elameti olaraq, yaxud görüşdükdə veya ayrılıqda dodaqlarım birinə və ya bir şeye toxundurmaq; buse etmək, buse almaq.
II.öpmək > [kim] [kimi]
Ör. - Sahar_[kim] Sona çay vaxtı adət üzrə anasını_[kimi] öpdü. N.Nerimanov.
- A2 I. öpmək₁: Obrazlı təşbehlerde.
II.öpmək > [kim]
Ör. Axar çaylar_[kim] öpdü o gün; Atlıların ayağından. S.Vurğun.
- A3 I. öpmək₂: Toxunmaq, temas etmək, deymək.
II.öpmək > [kim] [kimden]
Ör. (Ben)_[kim] Amma o danışanda doğrudan mən həmişə gərək duram onun dodaqlarından_[kimden] öpəm. (N E)

ÖRTMƏK

- A1 I. örtmək₂: Örtük salmaq, üzerine bir şey salmaq.
II.örtmək > [kim]_{insan} [kimi]_{organ}
Ör. Bu vaxt eşikdən Qulamxan səslənir: (Siz)_[kim:insan] - Durun, başınızı_[kimi:organ] örtün. M.S.Ordubadı.
- A2 I. örtmək₂: Üzerinə bir şey çəkib görünmez etmək.
II.örtmək > [kim] [kimi]
Ör. Qızım_[kim] başında çadrası olardı, lakin üzünü_[kimi] örtməzdi.
R.Əfendiyev.
- A3 I. örtmək₁: Qabağını kəsmək, görünmez etmək.
II.örtmək > {kim}_{tamamlayıcı}
Ör. Bütün sahili duman_{kim} örtmüşdür.
- A4 I. örtmək₂: Bağlamaq, qapamaq.
II.örtmək > [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] [Sona] tez otağına gedib qapını_[kimi] örtdü.
- A5 I. örtmək₂: Üstünə bir şey salmaq, sermək.
II.örtmək > [kim] [ne]
Ör.Carga ilə düzölmüş yamyaşıl şam ağaclarını_[kim] ağappaq qar_[ne] örtmüşdü. M.İbrahimov.

- A6 I. örtmək₂: Bürümək, sarmaq, çulğamaq, tutmaq, basmaq.
 II.örtmək > [kim] [kimi]
 Ör. Man çox istardim ki, sanin har zaman; Örtmasin o dilbar _[kim]
hüsnünü_[kimi] duman. S.Vur- ğun.

ÖRTÜB-BASDIRMAQ

- A1 I. örtüb-Basdırmaq₂: Üstünü örtmək, üstünü malalamaq, gizletmək.
 II.örtüb-basdırmaq> [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Pis amalla- rini_[kimi] örtüb-basdırdı.

ÖTMƏK I

- A1 I. ötmək₁: Keçmək, keçib getmək, gelib keçmək.
 II.ötmək > [kim]
 Ör. Ötür dəqiqələr _[kim] səssiz- səmirsiz(A D O L)
- A2 I. ötmək₂: Bir yerin, sahenin ortasından, içindən keçmək, keçib getmək
 II.ötmək > [kim] [kimden]
 Ör. Azərbaycan ucun, doğma xalqımızın musibətləri baxımından faciələrlə dolu bir il _[kim]1918-ci il əzəli türk torpaqları, olan Zəngəzur qəzasından_[kimden] da yan otməmişdir. (1918-ci İ Q)
- A3 I. ötmək₂: Uçub getmək, uçaraq keçmək.
 II.ötmək > [kim] [kimi]
 Ör. Bir dasta quş_[kim] çayı _[kimi] ötdü.
- A5 I. ötmək₁: İrelide olmaq, keçmək.
 II.ötmək >[kim]
 Ör. Bali, garak Qahraman_[kim] ötsün da! deya Rüstam yena da qati cavab verdi. S.Rehimov
- A7 I. Ötmək₁: Keçmək, aşmaq, atlamaq, sovuşmaq, qurtarmaq (saat, mövsüm, zaman, yaş haqqında).
 II.ötmək > [kim]
 Ör. Ötdü yaz_[kim] soldu çiçək, inladi bülbül, kalabak. M.Müşfiq.

ÖTMƏK II

- A1 I. ötmək₁: Oxumaq, ceh-ceh vurmaq, civildəşmək.
 II.ötmək > [kim]

Ör. Sahar açıldı, quşlar_[kim] ötdü. Ə.Veliyev.

A2 I. ötmək₁: Terennüm etmək.

II.ötmək > [kim]

Ör. Yaşıl yamacda qumru tak; Ötür yanıqlı bir tütək²⁰²_[kim] Ə.Cemil.

ÖTÜRMƏK

A1 I. ötürmək₂: Yola salmaq.

II.ötürmək > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Qalxıb getdikdə [Ceyranı]_[kimi] ötürmək maqsadı ilə dışarı çıxır.S.Hüseyn.

A2 I. ötürmək₃: Bir-birine vererek göndermek.

II.ötürmək > [kim] [kimi] [kime]

Ör. (O)_[kim] Yazını_[kimi] qabaqdakına_[kime] ötürdü.

A3 I. ötürmək₃: Bir şeyi tez, xelveti, başqalarına sezdirmedən qoymaq, salmaq, vermek

II.ötürmək > [kim] [kimi] [kime]

Ör. [Oğlan]_[kim] qarşı tərəfdən beş nəfər silahlı adamın gəldiyini görür və bombanı_[kimi] cibinə_[kime] ötürür.. M.S.Ordubadi.

A4 I. ötürmək₂: Üstündən keçmək, buraxmaq, fikir vermemək, nezerden qaçıрмаq.

II.ötürmək > [kim] [kimi]

Ör. Məclisdəkilər_[kim] Qənbərovu böyük maraq və diqqətlə dinləyir, onun bir kəlməsini_[kimi] belə ötürmürdülər. Ə.Veliyev.

A5 I. ötürmək₂: məc. Acgözlükle, tez-tez yemek; aşırmaq.

II.ötürmək > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Günorta zamanı ətini_[kimi] ötürdü; Quşlar işin həlakətə yetirdi(A D A L)

A6 I. ötürmək₂: Gelmemək, iştirak etmemək, buraxmaq.

II.ötürmək > [kim] [kimi]

Ör. (Onlar)_[kim] Bayramqabağı qonaqların bir qismini_[kimi] ötürdülər, bəzilərini isə qarşılayırdılar.

²⁰² TÛTƏK :Qarğıdan və s.-den qayrılmış nefesli xalq musiqi aleti.

A7 I. ötürmək₂: Qaçırmaq, elden çıxarmaq, istifadə ede bilmemek, çata bilmemek.

II.ötürmək > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Trolleybusu_[kimi] ötürdü.

ÖVKƏLƏMƏK

A1 I. övkələmək₂: Əli ilə ezişdirmək.

II.övkələmək > [kim] [ne]

Ör. [Şerefnise xanım]_[kim] şəkil kağızlarım²⁰³_[ne] dişin- dişinə qısıb əlində bərk-bərk övkələyir, salır ayağı altına. M.F.Axundzade.

A2 I. övkələmək₂: Ovuşdurmaq, ovmaq, masaj etmək.

II.övkələmək > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Boynunu_[kimi] övkələdi.

ÖYMƏK

A1 I. öymək₂: Terifləmək.

II.öymək > [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Başladı tarifa palıd qamatin; Öydü özün, zorbalığın, halatın.
_[kimi] M.Ə.Sabir.

ÖYRƏNİŞMƏK

A1 I. öyrənişmək₂: Alışmaq, verdiş olmaq, öyrəşmək, isinişmək.

II.öyrənişmək > [kim] [kime]

Ör.(Ben)_[kim] Rüstəm bəy mətanətli bir səslə: - Gün-gündən sizə_[kime] öyrənişirəm. Çemenzeminli.

ÖYRƏNMƏK

A1 I. öyrənmək₂: Bilik elde etmək, bir şeyi tecrübe ilə menimsemək.

II.öyrənmək > [kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] İşin texnologiyasını_[kimi:] öyrəndim.

A2 I. öyrənmək₂: Bir işlə (senetle, peşə ilə) meşğul olaraq ona sahiblənmək, yiyələnmək, bir senet (peşə, ixtisas) elde etmək.

II.öyrənmək > [kim] {kimi}_{tamamlayıcı}

Ör. (O)_[kim] Dərzilik peşəsi_{kimi} öyrəndi..

²⁰³ KAGIZ :Üzerinde yazı yazılan, yazı çap edilen, resm çekilen, yaxud başqa meq- sedler üçün işlədilen, ağac kütləsindən ve s.-den hazırlanan xüsusi material.

- A3 I. öyrənmək₂: Meşğul olaraq hazırlamaq, hazırlaşmaq.
 II.öyrənmək > [kim] {kimi}_{tamamlayıcı}
 Ör. (Sen)_[kim] [Əsger:] Rasul, .. heç olmasa kitabı əlinə al, barı görsün ki, guya dərsini_{kimi} öyrənirsən. N.Vezirov.
- A4 I. öyrənmək₂: öyrəşmək.
 II.öyrənmək > [kim] [kimi]
 Ör.- Biz hərbiyyəli_[kim] danüzü durmağa_[kim] öyrənmişik. Mir Celal.
- A5 I. öyrənmək₂: Xeberləşib, soraqlaşib bilmək, məlumat əldə etmək, xəber bilmək.
 II.öyrənmək > [kim] [kimi]
 Ör. (Ben)_[kim] Lakin nə adını bilirdim, nə də kim və nəci olduğunu_[kimi] öyrənə bilmişdim. S.Hüseyn.
- A6 I. öyrənmək₂: Mec. menada.
 II.öyrənmək > [kim] [kimi]
 Ör. (Ben)_[kim] Hayat nədir? Sual verdim özümə; Mənasını_[kimi] çiçəklərdən öyrəndim. M.Müşfiq.

ÖYRƏŞMƏK

- A1 I. öyrəşmək₂: Verdiş etmək, alışmaq, öyrənmək, adət etmək.
 II.öyrəşmək > [kim]_{hayvan} [kime]_{nesne}
 Ör. Qaratoyuq_[kim:hayvan] əsarətə (qəfəsə)_[kime:nesne] tez öyrəşir, sonra oxumağa başlayır. S.S.Axundov.
- A2 I. öyrəşmək₂: İsinləşmək, alışmaq, öyrənmək.
 II.öyrəşmək > [kim] {kime}_{tamamlayıcı}
 Ör. (O)_[kim] Bir də Aslan buzlu-şaxtalı Rusiya iqliminə_{kime} öyrəşmişdi (A D S L)

ÖYÜDLƏMƏK

- A1 I. öyüdləmək₂: dan. Öyüd vermək, nəsihət etmək.
 II.öyüdləmək > [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Uşağı_[kim] öyüdlədi.

ÖYÜNMƏK

- A1 I. öyünmək₁: Özünü öymək, özünü tərifləmək; lovğalanmaq.
 II.öyünmək > [kim]

Ör. O kəslər ağlayar ki, qədim adamlar_[kim] kimi səninlə öyünərdi.(A T E M T F B A B D İ)

A2 I. öyünmək₁: Fexr etmək.

II.öyünmək > [kim]

Ör.(Sen)_[kim] [Şerefnise xanım:] Heç vaxt san Parija geda bilmazsan. Ha vaxt getsan, öyün! M.F.Axundzade.

A3 I. Öyünmək₂: Arxalanmaq, bel bağlamaq, özünə arxa saymaq.

II.öyünmək > [kim] [kime]

Ör.(O)_[kim] Öz övladlarına_[kime] öyündü.

ÖZƏKLƏMƏK

A1 I. özəkləmək₁: Özek emele gelmek, özek bağlamaq.

II.özəkləmək > [kim]

Ör. Çiban_[kim] özaklayib.

ÖZLƏMƏK

A1 I. özləmək: şair. Bir daha görmək veya qovuşmaq arzusunda olmaq; görmək istemek, arzulamaq, hesretinde olmaq.

II.özləmək > [kim][kimi]

Ör. (O)_[kim] [Şeyx Kebir Senana:] Cahil-arif böyük-küçük yeksar; Sani_[kimi] özlər, sevar, parastış edar. H.Cavid.

PAÇALAMAQ

A1 I. paçalamaq₂: Paçasından tutmaq; yapışmaq, paçabend etmək.

II.Paçalamaq > [kim][kimi]

Ör. [Feyzi]_[kim]cəsarətlə sürünün içinə yeriyib, ala əmliyi_[kimi] paçaladı..
B.Bayramov.

PAKLAMAQ

A1 I. paklamaq₂: Murdar sayılan bir şeyi yumaqla pak etmək; temizlemek.

II.paklamaq > [kim][kimi]

Ör. It_[kim]yalamış qabı_[kimi] pakladı.

PAKLANMAQ

- A1²⁰⁴ I. paklanmaq₁: Temizlenmek, yuyulub temizlenmek.
II.paklanmaq > [kim]_{giysi}
Ör.
- A2 I. paklanmaq₁: qayıd. Yuyunub temizlenmek.
II.paklanmaq > [kim]_{insan}
Ör. Biz_[kim] indi dünənin çirkablarından; Necə təmizləmək, necə paklanmaq?
B.Vahabzade.

PAQQILDAMAQ

- A1 I. paqqıldamaq₁:Paqqıltı sesi çıxarmaq, paqqapaq qaynamaq.
II.paqqıldamaq > [kim]
Ör. Qazan_[kim] paqqıldayır.
- A2 I. paqqıldamaq₁: Qaynayan, yaxud bir qabın boğazından çıxan su haqqında.
II.paqqıldamaq > [kim]
Ör. Duma bulağmm daş şırranına söykanmış balaca qırmızı sanayin boğazından çıxan ağappaq su_[kim] paqqıldayır. S.Rehimov.

PALANLAMAQ

- A1 I. palanlamaq₂: Heyvanın dalına palan qoymaq; çullamaq.
II.palanlamaq > [kim] [kimi]
Ör. Aslan kişi_[kim] geca yarı olmamışdan yerindən qalxıb, paltarmı, çarıq-corabımı geyindi, eşşakları_[kimi] palanladı. Ə.Veliyev.

PALÇIQLAMAQ

- A1 I. palçıqlamaq₂: Palçıq vurmaq, palçıq sürtmək; malalamaq.
II.palçıqlamaq > [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Divarı_[kimi] palçıqladı.
- A2 I. palçıqlamaq₂: Palçığa bulamaq (bulaşdırmaq), palçıqlı olmaq.
II.palçıqlamaq > [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Paltosunu_[kimi] palçıqladı.

²⁰⁴ “Paklanmaq” fiilinin birinci anlam dəyişkesinə örnək bulunamamışdır ancak mantıksal isteminin tek olduğu söylenebilir.

PAPAQLAMAQ

- A1 I. papaqlamaq₁: Iri-iri parçalar şəklində, lopa-lopa yağmaq (qar haqqında).
 II.papaqlamaq >[kim] [kimi]
 Ör. Dünandan başlayan qalın qar_[kim] papaqlayır, yer üzünü qaplayırdı.
 S.Rehimov.

PARAFİNLƏMƏK

- A1 I. parafinləmək₂: Üzerine parafin sürt- mek, parafin hopdurmaq.
 II.parafinləmək > [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Çəlləyi_[kimi] parafinlədi.

PARAFLAMAQ

- A1 I. paraflamaq₂: dipl. Beynelxalq müqaviləni, sazişi resmen imzalanana qeder ilkin imzalamaq (adını, atasının adını, yaxud familiyasının ilk hərflərini yazmaqla).
 II.paraflamaq > [kim] [kimi]
 Ör. (Ben)_[kim] Ticarət müqaviləsini_[kimi] parafladım.

PARALAMAQ

- A1 I. paralamaq₂: Bütöv bir şeyi para-para etmək, parçalamaq, hissələrə bölmək.
 II.paralamaq >[kim] [kimi]
 Ör. Sözün_[kim] mani yaralar; Urayimi_[kimi] paralar. M.Ə.Sabir.

PARÇALAMAQ

- A1 I. parçalamaq₂: Parça-parça etmək, tike-tike doğrayıb, kesib paralamaq; doğramaq
 II.parçalamaq > [kim] [kimi]
 Ör. Köpək_[kim] madyanın alt dodağı_[kimi] dartıb parçaladı.
 S.S.Axundov.
- A2 I. parçalamaq₂: Bütöv bir şeyi kesmək, bölmək, doğramaq.
 II.parçalamaq > [kim] [kimi]
 Ör. Sonra biz_[kim] bıçağı götürüb qazı_[kimi] parçaladıq.(B N O)
- A3 I. parçalamaq₂: Mec. menada.
 II.parçalamaq >[kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Get ancaq Tepegöz'ün mağarasının etrafında gezme, görübseni [kimi] parçalar.(N M X P)

A4 I. parçalamaq₂: Dişi ilə kesik-kesik etmək, parça-parça etmək, dağıdıb tökmək, öldürmək.

II.parçalamaq > [kim] [kimi]

Ör. Canavar [kim] qoyunu [kimi] parçalamışdı.

A5 I. parçalamaq₂: Mec. menada.

II.parçalamaq > [kim] [kimi]

Ör. İncə bir rıqqət [kim] Rüba bənin könlünü [kimi] parçaladı. Mir Celal.

A6 I. parçalamaq₃: Bir neçə hissəyə ayırmaq, bölmək.

II.parçalamaq > [kim] [kimi] [kime]

Ör. Sedal [kim] bunu [kimi] bu axşam İngiltərədən xaricə apara bilər və Amsterdanda dörd hissəyə [kime] parçalar.(B N O)

PARILDAMAQ

A1 I. parıldamaq₁: Parıltı vermək, berq vurmaq, parlamaq, işıldamaq.

II.parıldamaq > [kim]

Ör. Mavi göylərdə axşam günəşinin son işıqları [kim] parıldayır. M.Ibrahimov.

A2 I. parıldamaq₁: Az işıq vermək, işıq saçmaq, işarmaq, şefeqlənmək

II.parıldamaq > [kim]

Ör. Parıldayır hər bir yeri, [kim] işıldayır(AD SL)

PARLAMAQ

A1 I. parlamaq₁: parıldamaq.

II.parlamaq > [kim]

Ör. Ulduzlar [kim] da parlayır bir cüt qara gözüntak.. M.Rahim.

A2 I. parlamaq₁: Ad-san qazanmaq, nüfuz və etibar qazanmaq, adı yüksəlmək, adı çıxmaq, ad qazanmaq.

II.parlamaq > [kim]

Ör. Burda Lomonosov [kim] qalxdı, parladı; Oldu kainata maşal dühası. M.Rahim.

PARTLAMAQ

- A1 I. partlamaq₁: Partlama neticesinde hisselerə ayrılmaq, parçalanmaq, xıçım-xıçım olmaq, qelpelenmək.
II. partlamaq > [kim]
Ör. Bomba [kim] partladı.
- A2 I. partlamaq₁: Açılmaq (silah haqqında).
II. partlamaq > [kim]
Ör. Tapança [kim] partlar, Əşrafın sol qolu yaralanar. H.Cavid.
- A3 I. partlamaq₁: Deşilmək, cırılmaq (içi hava ilə dolu və ya boş şeylər haqqında).
II. partlamaq > [kim]
Ör. Futbol [kim] topupartladı.
- A4 I. partlamaq₁: Çatlamaq, üzərində çatlaqlar emele gəlmək, cadar-cadar olmaq, parçalanmaq (bir şeyin qabığı, sethi, üzü).
II. partlamaq > [kim]
Ör. Dodaq [kim] cadar- cadar olub partlayırdı. S.Rehimov.
- A5 I. partlamaq₂: Adeten “hirsindən”, “acığında” vs. sözlərlə berk hirslenmək, coşmaq, acıqlanmaq, qezeblenmək.
II. partlamaq > [kim] {kimden} tamamlayıcı
Ör. Sarı Musa [kim] acığında {kimden} partlayırdı. A.Şaiq.
- A6 I. partlamaq: Parçalanmaq (ürek haqqında).
II. partlamaq > [kim]
Ör. [Alı:] Bu qara xabardan partlayır ürək; [kim] Getmir boğazından na su, na çörək. S.Rüstəm.
- A7 I. partlamaq₁: Hirsindən özünü saxlaya bilməyib demək.
II. partlamaq > [kim]
Ör. Salminaz arvad [kim] böyürdan partladı.. M.Hüseyn.
- A8 I. partlamaq₁: dan. Paxıllıq etmək, dargözlük etmək, gözü götürməmək, acıq çəkmək
II. partlamaq > [kim]
Ör. [Rüstəm:] Camaatımız [kim] dargözdür, biri irali gedanda partlayırlar, ağızlarına na galdı deyirlər. M.Ibrahimov.

PASSİVLƏŞMƏK

- A1 I. passivləşmək₁: Passiv olmaq, fealiyyətsizləşmək, getdikcə fealiyyətsiz olmaq, fealiyyətdən düşmək
 II. passivləşmək > [kim]
 Ör. İş adamı passivləşdirmir, əksinə aktivləşdirir.
 Məchul fellərdə subyekt [kim] passivləşir. (A D AL)

PATENTLƏMƏK

- A1 I. patentləmək₂: Bir iş haqqında patent vermək və ya patent almaq, onu patentlə birinə aid etmək.
 II. patentləmək > [kim] [kimi]
 Ör. İxtiram patentləmək.

PAYLAMAQ

- A1 I. paylamaq₃: Çoxları arasında bölüşdürmək, hereyə öz payını vermək.
 II. paylamaq > [kim] [kimi] [kime]
 Ör.- [Rüstəm kişi] [kim] borclarını ödədi və har amak gününə [kime] üç kilo taxıl [kim] payladı. M. İbrahimov.

PAZLAMAQ

- A1²⁰⁵ I. pазlamaq₂: Paz vurmaq, pazla yarmaq.
 II. pазlamaq > [kim] [kimi]
 Ör.
 A2 I. pазlamaq₂: Paz vurub berkitmək, pazla möhkəmlətmək.
 II. pазlamaq > [kim] [kimi]
 Ör. (O) [kim] Pardinin yanını [kimi] pазladı.

PEYİNLƏMƏK

- A1 I. peyinləmək: Peyinlə gübrelemək, peyin vermək
 II. peyinləmək > [kim] [kimi]
 Ör. (O) [kim] Bostanı [kimi] peyinlədi.

²⁰⁵ “Pazlamaq” fiilinin birinci anlam dəğişkesinə örnek bulunamamışdır ancak matksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

PEYLƏMƏK

A1 I. peyləmək₂: dan. Xencer, bıçaq vs. ile vurmaq, vurub öldürmək, ya yaralamaq.

II.peyləmək> [kim] [kimi]

Ör. (Siz) [kim] [Siçan:] Bu pişiyin atını[kimi] bir peylayın; Xaka yıxın, ömrünü tey eylayın. S.Ə.Şirvani.

PEYVƏNDLƏMƏK

A1 I. peyvəndləmək₂:Peyvend etmək, calaq etmək, qelem etmək.

II.peyvəndləmək> [kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Alma ağacını [kimi] peyvəndladi.

A2 I. peyvəndləmək₂: Peyvend vurmaq, peyvend etmək.

II.peyvəndləmək> [kim] [kime< qarşı>]

Ör. (O) [kim] Qripa qarşı[kime] peyvəndladi.

PƏHLƏVANLAŞMAQ

A1 I. pəhləvanlaşmaq₁: Qoçaqlaşmaq, cesurlaşmaq, pəhləvan olmaq, cesaretlenmək.

II.pəhləvanlaşdırmaq> [kim]

Ör. Ağagül [kim] pəhləvanlaşan (f.sif.) dostunun üzünə mat-mat baxdı. S.Rehimov.

PƏLMƏLƏNMƏK

A1 I. pəlmələnmək₁: mah. Rəngləri çıxaraq birbirinə qarışmaq, ala-bula olmaq.

II.pəlmələnmək>[kim]

Ör. Xalıların, cecimlərin və döşəklərin boyları[kim] birbirinə qarışaraq palmələnməmişdi. Çemenze- minli.

PƏNCƏLƏŞMƏK

A1 I. pəncələşmək₁: Çarpışmaq, vuruşmaq, mübarizə aparmaq.

II.pəncələşmək> [kim]

Ör. [Qüdrət:] Geca ilə gündüz [kim] pəncələşir. M.S.Ordubadı.

PƏRÇİMLƏMƏK

A1 I. pərçimləmək₂: Pərçimlə bağlamaq, berkitmək.

II.pərçimləmək> [kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Döşəməsilənin hissələrini[kimi] pərçimlədi.

- A2 I. pərçimləmək₃: Soxmaq, sancmaq.
 II.pərçimləmək> [kim] [kimi] [kime]
 Ör.(O)_[kim] Xancari_[kimi] ürayına_[kime] pərçimladi.

PƏRDƏLƏMƏK

- A1 I. pərdələmək₂: Qabağını örtmək, tutmaq, görünmez etmək.
 II.pərdələmək> [kim] [kimi]
 Ör. Duman_[kim] günaşi_[kimi] parda- ladi.

PƏRDİLƏMƏK

- A1 I. pərdiləmək₂: Dama perdi düzmək, damı üstünə perdi uzatmaq.
 II.pərdiləmək> [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Damı_[kimi] pardiladi.

PƏRGARLAMAQ

- A1 I. pərgarlamaq₂: Nizam-intizam yaratmaq, qaydaya, seliqeye salmaq; sahmanlamaq.
 II.pərgarlamaq> [kim] [kimi]
 Ör. (Sen)_[kim] Sabahdan etibarən öz evlarini_[kimi] lazımca pargarlarsan.
 M.S.Ordubadi.

PƏRTLƏŞMƏK

- A1 I. pərtləşmək₂: Bir sebep (söz, hereket vs.) üzündən pert olmaq, üreyi sınmaq,meyus olmaq, tutulmaq, qanı qaralmaq.
 II.pərtləşmək> [kim][kimden]
 Ör.[Naşad]_[kim] Mehribanın sözündən_[kimden] partlaşdı. S.Hüseyn.

PƏRVAZLAMAQ

- A1 I. pərvazlamaq₂: Uçurmaq.
 II.pərvazlamaq> [kim][kimi]
 Ör. (O)_[kim] Quşu_[kimi] parvazladı.
 A2 I. pərvazlamaq₂: Ruhlandırmaq, qanadlandırmaq.
 II.pərvazlamaq> [kim][kimi]
 Ör. Bu sayaq unudub ağır möhnati; Rana_[kim] parvazladı ilk mahabbati_[kimi].
 M.Rahim.

PIÇILDAMAQ

A1 I. pıçıldamaq₂: Yavaşcadan, pıçılı ile demek (çox vaxt “qulağma” sözü ilə).

II.pıçıldamaq>[kim] {kime} tamamlayıcı

Ör. [Me- hemmedcefer]_[kim] ayilib yavaşcadan qulağıma_{kime} pıçıldadı. Qantemir.

A2 I. pıçıldamaq₁: Obrazlı teşbehlerde.

II.pıçıldamaq> [kim]

Ör.Qovaq ağacların yarpaqları_[kim] sanki yoldan ötanlara nağıllar pıçıldardı. Ə.Memmedxanlı.

PIQQILDAMAQ

A1 I. pıqqıldamaq₁: Pıqqılı sesi çıxarmaq, “pıq-pıq” etmək, yaxud “pıq-pıq” qaynamaq (maye haqqında).

II.pıqqıldamaq> [kim]

Ör. Arabanın üstündəki boçkanın ağzından sarin çeşmə suyu_[kim] pıqqıldayaraq ətrafa sapalanırdı. Q.İlkm.

A2 I. pıqqıldamaq₁: Özünü saxlaya bilməyərək, sesini boğaraq gülmək.

II.pıqqıldamaq> [kim]

Ör. Teymur ağa_[kim] pardanin dalısında gülməyini saxlaya bilməyib pıqqıldayır. M.F.Axundzadə.

PIRILDAMAQ

A1 I. pırıldamaq₁: Qanadları ilə pırlılı sesi çıxararaq, “pırr” edərək uçmaq (quşlar haqqında).

II.pırıldamaq> [kim]

Ör. Quşlar_[kim] pırıldayır kollar içindən; Uçub çaparlara qonur xoruzlar. B.Vahabzadə.

PIRPIZLANMAQ

A1 I. pırpızlanmaq₁: Vız durmaq.

II.pırpızlanmaq>[kim]

Ör. Qocanın seyrak saçları_[kim] pırpızlanmışdı. M.Hüseyn.

PIRTLAMAQ

- A1 I. pırtlamaq₁: İreli çıxmaq, qabarıb çıxmaq, qabarmaq.
II.pırtlamaq> [kim]
Ör. Qarnı_[kim] pırtladi.
- A2 I. pırtlamaq₁: Dar bir yerden dışarıya çıxmaq.
II.pırtlamaq> [kim]
Ör.Yaralanan sol ali ilə başını düzəltdi və xancarı müarizinin qarnına soxdu, piy_[kim] pırtladi. Çemenzeminli.
- A3 I. pırtlamaq₁: pırtlaşmaq.
II.pırtlamaq> [kim]
Ör.Haqiqatin qırmızı yanağını toz basmış, başının tükləri_[kim] bir neçə yerdən pırtlamış .. daş aşırın yoldaşlarma baxırdı. Ə.Veliyev.

PIRTLASHMAQ

- A1 I. pırtlaşmaq₁: Bir-birine qarışmaq, dolaşmaq, pırtlaşıq düşmək, bir-birine qarışaraq nizamsız hala düşmək
II.pırtlaşmaq> [kim]
Ör. [Arvadin] saçları_[kim] pırtlaşıb kılalanmış, üstü-başı parça- parça olmuşdu. Ə.Veliyev.

PİLƏKLƏMƏK

- A1 I. piləkləmək₂: Düymelemek, pilekleri bağlamaq.
II.piləkləmək> [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Donu_[kimi] pilakladi.

PİLƏMƏK

- A1 I. piləmək₂: Odu üfürüb alıxdırmaq, yaxud nefesli musiqi aletlərini seslendirmək üçün ağzını hava ilə doldurub püflemək.
II.piləmək> [kim] [kimi]

PİLTƏLƏMƏK

- A1 I. piltələmək₂: Pilete, lampa vs.-ye pilte keçirmək, pilte salmaq.
II.piltələmək> [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Lampanı_[kimi] piltaladi.
- A2 I. piltələmək₂: tib. Yaraya veya boşluğa pilte (tampon) qoymaq.
II.piltələmək> [kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Yaranı [kimi] piltaladi.

PİNCLƏMƏK

A1 I. pincləmək₂: köhn. Sınıq çini veya şüşə qabı pincle yapışdırmaq, pinc qoymaq.

II. pincləmək> [kim] [ne]

Ör. (O) [kim] Bankam [ne] pincladi..

PİSİKMƏK

A1 I. pisikmək₂: dan. Qorxmaq, vahiməyə düşmək, ürkmək.

II. pisikmək> [kim] [kimde]

Ör. (O) [kim] Qaranlıqda [kimde] pisikdi

A2 I. pisikmək₁: İncimək, qəlbine deymək.

II. pisikmək> [kim]

Ör. Yahya Kamal [kim] pisikdi, küsdü, getdi. Mir Celal.

PİSLƏMƏK

A1 I. pisləmək₂: Haqqında pis rey, menfi fikir söyləmək; pis hesab etmək.

II. pisləmək> [kim] [kimi]

Ör. Son mənzilə yola salırlar məni,

(Onlar) [kim] Pisləyirlər özümü, [kimi] həm yazımı. (M A D)

PİSLƏŞMƏK

A1 I. pisləşmək₁: Getdikcə pis olmaq, keyfiyyətini itirmək, xarablaşmaq.

II. pisləşmək> [kim]

Ör. X əstəxanada yatan arvadının əhvalı [kim] getdikcə pisləşirdi (A D A L)

A2 I. pisləşmək₁: Halı, vəziyyəti daha da xarab olmaq, daha da pis olmaq, ağırlaşmaq, keskinləş- mek, fenalaşmaq.

II. pisləşmək> [kim]

Ör. Getdikca Məmməd sövda- garin ahvalı [kim] pisləşirdi. "Aşiq Qerib".

A3 I. pisləşmək₁: Maddi veya mənəvi vəziyyəti getdikcə xarab olmaq, ağırlaşmaq.

II. pisləşmək> [kim]

Ör. Torpaqsız kandli-nin bad idi falı; Pisləşirdi onun gün-gündən halı. [kim]

H.K.Sanlı.

PİSTONLAMAQ

A1 I. pistonlaşmaq₂: Piston qoymaq, piston salmaq.

II.pistonlaşmaq> [kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim] Patronu_[kimi] pistonladı.

PİYLƏMƏK

A1 I. piyləmək₂:Müalicə vb. meqsedlerle bedene veya onun bir yerine piy sürtmək, piy çəkmək.

II.piyləmək> [kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim] - Ballı xala keçi piyi axtarırdı ki, Qulunu_[kimi] piyləsin.
Çemen- zeminli.

PLANLAŞDIRMAQ

A1 I. planlaşdırmaq₂: Tikinti, qurğu vs.-nin planını veya layihəsini tertib etmək, hazırlamaq, planlamaq

II.planlaşdırmaq>[kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim] Binanı_[kimi] planlaşdırdı.

A2 I. planlaşdırmaq₂: Plana, çertyoja esasən düzəltmək, yerləşdirmək; bir şeyin çertyoja, plana esasən qurulması, yerləşdirilməsi üçün yer ayırmaq.

II.planlaşdırmaq> [kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim] Parkı_[kimi] planlaşdırdı.

A3 I. planlaşdırmaq₂: Her hansı bir tədbirin, işin vs.-nin gedişi, inkişaf etdirilməsi planını tertib etmək.

II.planlaşdırmaq> [kim] [kimi]

Ör. (Sen) _[kim] Yaz tarla işlərini _[kimi] planlaşdır.

A4 I. planlaşdırmaq₂: Bir işin heyata keçirilməsi, başa çatdırılması üçün plan üzrə vaxt təyin etmək.

II.planlaşdırmaq> [kim] [Z Ö]

Ör. İşin bitməsi, _[kim] cüma gününə_[Z.Ö] planlaşdırılmışdır.

PLOMBLAMAQ

A1 I. plomblamaq₂: Bağlı qapılara, mallara plomb vurmaq.

II.plomblamaq> [kim] [kimi]

Ör.(O)_[kim] Vağonu_[kimi] plombladı.

- A2 I. plomblamaq₂: Plomb qoymaq.
 II.plomblamaq> [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Dişi_[kimi] plomblamaq

POZGUNLAŞMAQ

- A1 ²⁰⁶ I. Pozgunlaşmaq₁: Pozğun olmaq, exlaqı pisleşmək, xarablaşmaq.
 II.Pozgunlaşmaq> [kim]
 Ör.
 A2 I. pozgunlaşmaq₁: Pozulmaq, perişan olmaq, xarablaşmaq.
 II.pozgunlaşmaq> [kim]_{insan}
 Ör.[Derviş:] Huşum va badanim_[kim] lamslaşdı, pozğunlaşdı, özümü duymaz oldum.. A.Divan- beyoğlu.
 A3 I. pozgunlaşmaq₁: Pozğun hala gelmək, intizamdan çıxmaq, qayda-qanuna riayət etməyə başlammaq.
 II.pozgunlaşmaq> [kim]
 Ör. Pozğunlaşmış silahlı dastani_[kim] tark-silah etmək.

POZMAQ

- A1 I. pozmaq₂: Yazını rezin vs. ilə silmək, yaxud üstündən xett çəkməklə qaralamaq.
 II.pozmaq> [kim] [kimi]
 Ör. Camila_[kim] yazdığıni_[kimi] oxudu, bayan- madi, pozdu, yenidan düzaltdi. S.Rehimov.
 A2 I. pozmaq₂: İcaze verilməyən bir iş görmək, qaydadan kenara çıxmaq.
 II.pozmaq> [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Qara bəyin işini_[kimi] pozdu.(Ə T X T)
 A3 I. pozmaq₂: İcaze verilməyən, qadağan olunmuş yerden keçmək.
 II.pozmaq>[kim] [kimi]
 Ör. [İnci:] Düşmanlar_[kim] hüdudu_[kimi] pozmuşdur deya; Gediram xamma xabar verməyə. A.Şaiq.
 A4 I. pozmaq₂: Adi qayda ilə inkişaf etməsinə mane olmaq, qarmaqarışlıq töretmək, nizamsız hala salmaq, dağıtmaq.

²⁰⁶ “Pozgunlaşmaq” fiilinin birinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak matıksal isteminin tek olduęu söylenebilir.

- II.pozmaq> [kim] [kimi]
 Ör. Amansız mühariba_[kim] [kendlilerin] yaşayışını_[kimi] pozmuş, yurdlarını dağıtmış, özlərini də dilançı halına salmışdı. T.Ş.Simurq.
- A5 I. pozmaq₂: Mane olmaq, maneçilik töretmək, engel töretmək.
 II.pozmaq> [kim] [kimi]
 Ör. (Sen)_[kim] Garak özgasinin dincliyini_[kimi] pozmayasan. B.Bayramov.
- A7 I. pozmaq₁: Deyişmək, deyışdirmək (esasən inkarda işlədilir).
 II.pozmaq> [kim]
 Ör. Ermənilər, həmcinin, azərbaycanlı kəndlərinə öz malqarasını yaylaqlar çıxarmağa imkan verməmiş, Şuşa şəhərinə və qəzasına gedən yolu bağlayaraq aran zonasının əhalini daim gərginlikdə saxlamışdılar, təsərrüfat işləri_[kim] tamam pozulmuşdu.(1918-ci İ Q)
- A8 I. pozmaq₂: Danışmağa başlamaq, sükuta, sakitliyə son qoymaq.
 II.pozmaq> [kim] [kimi]
 Ör. Aralığa çökən sükutu_[kimi] artıq heçkas_[kim] pozmadı. Ə.Memmedxanlı.
- A9 I. pozmaq₂: qanşdırmaq₃-cü menada.
 II.pozmaq> [kim] [kimi]
 Ör. Yemək ustə keyfimizi,_[kimi]
 (O)_[kim] Gəlib pozdu meşəbəyi.(D G)
- A10 I. pozmaq₂: “Əhdi”, “ilqarı”, “peymanı”, “vedini” sözləri ilə verdiyi sözden qaçmaq, əhdinə vefa etməmək.
 II.pozmaq> [kim] [kimi]
 Ör. Unudur verdiyi əhdi, ilqarı; Pozur peymanını_[kimi] tez insan oğlu._[kim]
 Aşıq Şemşir.

PÖHRƏLƏNMƏK

- A1 I. pöhrələnmək₁: Ağac və kolların dibindən pöhre göyermək.
 II.pöhrələnmək> [kim]
 Ör. Nar ağacı_[kim] tez pöhrəlanir.
- A2 I. pöhrələnmək₁:Cavan budaqlar, qollar, zoğlar emele gəlmək.
 II.pöhrələnmək>[kim]
 Ör. Ağaclar_[kim] yenidən pöhrəlanir. M.İb-rahimov.

PÖRŞƏLƏMƏK

- A1 I. pörşələmək₂: Pörtüb tükünü çıxarmaq, təmizləmək
 II.pörşələmək> [kim] [kimi]
 Ör.[Odabaşı:] İbrahim [kim] qırxallı cüca başı kasib badanlarını [kimi] pörşalayirdi. Ə.Haqqverdiyev.

PÖRTMƏK

- A1 I. pörtmək₁: Qırmızı olmaq, qırmızılaşmaq, qırmızı reng almaq, qızarmaq.
 II.pörtmək>[kim]
 Ör. Gülşan[kim] pörtüdü. İşin içindən çıxmaq üçün yol axtardı. Ə.Ve- liyev.
- A2 I. pörtmək₁: Üzden yanmaq, yanıb qızarmaq, qarşaq- lanmaq
 II.pörtmək> [kim]
 Ör. Uzun illərdən bəri oda yaxın olduğundan bu arvadın üzü[kim] pörtmüşdü.
 Ə.Əbülhəsən.
- A3 I. pörtmək₂: Qaynar suya salıb çıxarmaq, üstünə qaynar su tökmək;
 pörtmək.
 II.pörtmək>[kim] [kimi]
 Ör. [Çerkez:] Pencar yaxşıdır. Heç bu il nubar eləməmişəm.(Sen) [kim]
 İstəyirsən balığı[kimi] da pörtüdü. İ.Şıxlı.

PROBKALAMAQ

- A1 I. Probkalamaq₂: Probka ilə bağlamaq, tıxamaq.
 II.Probkalamaq> [kim] [kimi]
 Ör. (O) [kim] Şüşənin ağzını [kim] probkaladı..

PUÇURLAMAQ

- A1 I. puçurlamaq₁: Tumurcuqlamaq.
 II.puçurlamaq>[kim]
 Ör. Pancaranın önündə bir ağac[kim] puçurladı; Yarpaq açdı aram-aram.
 N.Refibeyli.
- A2 I. puçurlamaq₁: Damcılar şəklində görünmək, damcı- damcı çıxmaq (ter).
 II.puçurlamaq> [kim]
 Ör. Şair gülümsəyir baxıb Sarvana; Sarvanın alnında puçurlayır tar. [kim]
 H.Arif.

PUDRALAMAQ

- A1 I. pudralamaq₂: Pudra vurmaq, pudra sürtmək.
 II.pudralamaq>[kim] [kimi]
 Ör. Xanım_[kim] avvalki kimi tualetina maşğul idi: gözəl geyinmişdi, üzünü_[kimi] pudralayırdı. Çemenzeminli.

PULLANMAQ

- A1 I. pullanmaq₁: Çoxlu pul qazanmaq; varlanmaq, dövlətlənmək.
 II.pullanmaq> [kim]
 Ör. (Sen)_[kim] [Hacı Nuru şair:] İndi istayırsan ki, biryalançı kimyagarın dövlətindən birdən pullanasan. M.F.Axundzadə.

PULSUZLAMAQ

- A1 I. pulsuzlamaq₁: Pulu qurtarmaq, pulu olmamaq, kasıblaşmaq, yoxsullaşmaq.
 II.pulsuzlamaq> [kim]
 Ör. Hala cavan vaxtlarında Molla Nasrəddin_[kim] yaman pulsuzlayır..
 “M.N.letif.”

PUSMAQ

- A1 I. pusmaq₂: Gizlincə üzərində göz olmaq, gözden qoymamaq; güdmək
 II.pusmaq> [kim] [kimi]
 Ör. Uzaqdan bir kölgə_[kim] onları_[kimi] [Selim və Mehribanı] pusur, gizlincə taqib edirdi. S.Hüseyn.

PÜFLƏMƏK

- A1 I. püfləmək₁: Ağıza doldurulmuş havam birdən buraxmaq, püf etmək; püfürmək.
 II.püfləmək> [kim]
 Ör. Elə bunu dəmişdi ki, kəşiş_[kim] ayıldı, oğlanı görən kimi gözlərini onabərəldib püflədi. (K D K A F)

PÜXTƏLƏŞMƏK

- A1 I. püxtələşmək₁: Bir işdə tecrübe qazanmaq, tecrübəlenmək, ustalaşmaq, berkdən-boşdan çıxmaq, püxtələnmək, yetkinləşmək, berkimek.
 II.püxtələşmək>[kim]
 Ör. Bütün ölkəni sel kimi bürüyan partizan dastaları_[kim]da bu dağlarda

püxtalaşmışdı. S.Veliev.

PÜSKÜRMƏK

A1 I. püskürmək₁: Öz içərisindən şiddətlə bir şey sovurub atmaq.

II.püskürmək> [kim]

Ör. Vulkan_[kim] püskürür.

RABİTƏLƏNDİRMƏK

A1 I. rabitələndirmək₃: Əlaqə yaratmaq, rabitə düzəltmək; əlaqələndirmək, birləşməyə bağlamaq.

II.rabitələndirmək> [kim] [kimi] {kimlə} tamamlayıcı

Ör.Müəllim_[kim] sualların cavabı üzərində şagirdləri işlədir və ayrı-ayrı cavabları _[kim] bir-birilə_{kimlə} rabitələndirib yığcam və ardıcıl bir yazı mətni düzəldib. (Qezetlerden).

RAHATLAMAQ

A1 I. rahatlamaq₂: Yerini düzəltmək, rahat etmək, istifadə üçün münasib şəkə salmaq.

II.rahatlamaq> [kim] {kimi} tamamlayıcı

Ör. [Yusif]_[kim] gah sabunu köpüklədir, gah ülgücü əlinin tiling çəkib itiləyir, güzgünün yerini_{kimi} rahatlayır. B.Bayramov.

A2 I. rahatlamaq₁: Rahat olmaq, istirahət etmək üçün hər cür şərait yaratmaq.

II.rahatlamaq> [kim]

Ör. Kosaoğlu_[kim] köksünü ötürüb mütəkkəyə dirsəkləndi, ayaqlarını uzadıb yerini rahatladı, sağ əlini qırıxıq başında gədirədi. İ.Şıxlı.

A3 I. rahatlamaq₂: Yehər vəya çulunu götürərək yem və. vermək (heyvanlar haqqında).

II.rahatlamaq> [kim] [kimi]

Ör.Dalınca dolanan anası ilə danışa-danışa Şirməmməd_[kim] öküzləri_[kimi] rahatladı, çullarını alıb, qabaqlarına yem tökdü. E.Sultanov.

RASTLAŞMAQ

A1 I. rastlaşmaq₂: Təsadüf etmək, üz-üzə gəlmək, qarşısına çıxmaq, görmək.

II.rastlaşmaq> [kim] [kimlə]

Ör. Maşm_[kim] üç at qoşulmuş bir araba ilə_[kimlə] rastlaşdı. H.Se- yldbeyli.

RAYONLAŞDIRMAQ

- A1²⁰⁷ I. rayonlaşdırmaq₂: Ərazini iqtisadi, inzibati vb rayonlara bölmək.
II. rayonlaşdırmaq > [kim] [kimi]
Ör.
- A2 I. rayonlaşdırmaq₂: xüs. Müeyyen rayona (veya rayonlara) uyğunlaşdırmaq, aid etmək.
II. rayonlaşdırmaq > [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Buğda növünü_[kimi] rayonlaşdırdı.

RAZILAŞMAQ

- A1 I. razılaşmaq₁: Razi olmaq, razılıq vermek, öz razılığını bildirmək, düzgün hesab etmək.
II. razılaşmaq > [kim]
Ör. Kişi_[kim] yenə də başını buladı və guya əlacsız qalıb razılaşdı.
H. Seyldbeyli.

RƏĞBƏTLƏNDİRMƏK

- A1 I. rəğbətləndirmək₂: Özünə cəlb etmək, istəmək, rəğbet hissi oyatmaq.
II. rəğbətləndirmək > [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Uşağı_[kimi] rəğbətləndirdi.

RƏNDƏLƏMƏK

- A1 I. rəndələmək₂: Taxtanın rəndə ilə yonub hamarlamaq, rəndədən keçirmək.
II. rəndələmək > [kim] [ne]
Ör. (Onlar)_[kim] Bir yanda xarratlar_[ne] taxta yonub rəndələyir, qapı-pəncərənin çərçivəsini yerinə salır, döşəməni düzəldirdilər. M. İbrahilmov.
- A2 I. rəndələmək₂: məc. Ora-burasını düzəltmək, yaxşı şəkə salmaq, qaydaya salmaq, abıra salmaq.
II. rəndələmək > [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Bela çirkin adətləri_[kimi] rəndələmək, özü də əməlli-başlı rəndələmək lazımdır.
- A3 I. rəndələmək₂: Terbiyələndirmək; kobud, qaba cəhətlərinin bir qədər yumşaltmaq, azaltmaq.

²⁰⁷ "Rayonlaşdırmaq" fiilinin birinci anlam dəğişikəsinə örnək bulunamamışdır ancak matiksəl isteminin iki olduğı söylənebilir.

II.rəndələmək> [kim] [kimi]

Ör. Zaman onu xamır kimi; kündələdi; Yaman_[kim] onu_[kimi] rəndələdi...

B.Vahabzade.

RƏNGLƏMƏK

A1 I. rəngləmək₂: Bir şeyin üzünə rəng sürtmək, boya çəkmək, yaxud onu boyanın içine salaraq müeyyən bir rəng vermək; boyamaq.

II.rəngləmək> [kim] [kimi]

Ör. [Qızıyeter Şirzadə:] Biz_[kim] da köhnə taxil anbarı_[kimi] rəngləmişik, əla bilirik qahramanlıqdır. M.İbrahimov.

RƏSMİLƏŞMƏK

A1 I. rəsmiləşmək₁: Rəsmi seciyyə almaq, rəsmi şəkil almaq; qanuniləşmək

II.rəsmiləşmək> [kim]

Ör. Masala_[kim] rəsmiləşdi.

RİSALAMAQ

A1 I. rısalamaq₂: İpe düzmək, sapa düzmək.

II.rısalamaq> [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Qoğalı_[kimi] rısaladı.

RİQQƏTLƏNMƏK

A1 I. rıqqətlənmək₁: Rıqqətə gəlmək, müteəssir olmaq, təsirlənmək, üreyi nazikləşmək.

II.rıqqətlənmək> [kim]

Ör. (O)_[kim] Sonralar Rəhimovun 80 yaşlı atası da “oğlum sənə tapşırıram”, deyib rıqqətləndi. R.Rza.

ROMANTİKLƏŞDİRMƏK

A1 I. romantikləşdirmək₂: Bir şeyi və ya adamı romantik, ideallaşdırılmış şəkildə göstərmək, təsvir etmək; ideallaşdırmaq.

II.romantikləşdirmək> [kim] [kimi]

Ör. [Nizami, Xaqam, Nesimi, Füzuli, Vaqif və Sabir]_[kim] insan gözəlliyini tarannüm etmiş, insan zakasını şöhrətləndirmiş, insanın böyük qəlbini və qədir məhəbbətini_[kimi] romantikləşdirmişdir. M.Arlf.

RUHLANMAQ

- A1 I. ruhlanmaq₁: Üreklenmek, cesaretlenmek, qüvvət almaq, cuşa gəlmək
II.ruhlanmaq> [kim]
Ör. Mürsal kişi [kim] danışdıqca ruhlanırdı. M.Hüseyn.
- A2 I. ruhlanmaq₁: Canlanmaq, cana gəlmək.
II.ruhlanmaq> [kim]
Ör. Çiçəklər, otlar, güllər [kim] bahar günəşinin ılıq şüası altında ruhlanıb, taravatlanıb gözəl qoxuyurdular. Çemenzəmlil.
- A3 I. ruhlanmaq₁: Tebe gəlmək, vecde gəlmək, ilhamlanmaq.
II.ruhlanmaq> [kim]
Ör. Oxu, tar, ruhlansın; Şirvanın, Gancanın mehriban gözəli! [kim]
M.Müşflq.

RUSLAŞMAQ

- A1 I. ruhlaşmaq₁: köhn. Rus dili və adətlerini qəbul etmək; rus olmaq.
II.ruhlaşmaq> [kim]
Ör.Orda [Kremide] sosialistlərin [kim] ruslaşan tamalı var; Nerda bir canavarlıq, bir cinayət çıxarsa; Orda bar- bar, kommunist Moskvanın ali var! A.İldırım.

SABİTLƏŞMƏK

- A1 I. sabitləşmək₂: Sabit olmaq, sabit hala gəlmək.
II.sabitləşmək> [kim][kimde]
Ör.Sabit birləşmələrdə tərəflər (sözlər) [kim] öz əvvəlki formasını saxlayaraq, həmin formada [kimde] sabitləşir(A D A L)

SABUNLAMAQ

- A1 I. sabunlamaq₂: Sabun sürtmək, sabunla yumaq.
II.sabunlamaq> [kim][kimi]
Ör.(O) [kim] Əllərini [kimi] sabunladı.

SAÇAQLAMAQ

- A1 I. saçaqalamaq₁: Saçaq etmək, saçaq salmaq.
II.saçaqlamaq> [kim]
Ör.Şüalar [kim] sulara saçaqlanıbdır.
Mənim ürəyimə bənzəyir dəniz,(D Ç B

- A2 I. saçaqlamaq₂: Tel-tel etmək.
 II.saçaqlamaq> [kim][kimi]
 Ör. (O) [kim] Kəkliyi bıçaqlaram; Tüklərin[kimi] saçaqlaram; Vədə verib gəlməsən; Balıncı qucaqlaram. (Bayatı).

SAÇLAMAQ

- A1 I. saçlamaq₂:Saçından tutub dartmaq.
 II.saçlamaq> [kim] [kimi]
 Ör.Kərbəlayı Həsən[kim] yerindən sıçrayıb arvadı[kimi] saçladı və baş-göz deməyib, həryerinə yumruqdan döşədi. Çemenzeminli.

SAÇMAQ

- A1 I. saçmaq₃: Yaymaq, sepmək, tökmək.
 II.saçmaq> [kim] [ne] [kime]
 Ör. Həm də heç bir vaxt fənərlər [kim] mənim əvəziminə[kime] ışığı[ne] saçmırlar, həmişə mən onların əvəzinəm, -ışığı saçıram deyə ay yenə buludların ardında gizlendi, o istəmirdi ki, zəhləsini aparsınlar.(N)

SADALAMAQ

- A1 I. sadalamaq₂: Adbaad, bir-bir saymaq.
 II.sadalamaq> [kim] [kimi]
 Ör. Nəyiniz var? soruşdum; O [kim] mənə daş-qaşlarını[kimi] sadaladı.

R.Rza.

SADƏLƏŞMƏK

- A1 I. sadələşmək₁: Daha sade (besit) olmaq, besitləşmək; asanlaşmaq.
 II.sadələşmək> [kim]
 Ör.Həmişə rəsmi, yekə xana, quru görünən raykom katibi[kim] adiləşir, sadələşirdi.(A D A L)

SAFLAŞMAQ

- A1 I. saflaşmaq₂: Qatışıqlardan temizlenmək, saf hala gəlmək, temizlenmək.
 II.saflaşmaq> [kim] [kimi]
 Ör. Erkən durmaq[kim] yaxşı şeydir, bədəni [kimi] saflaşdırır(A D A L)
- A2 I. saflaşmaq₁: Durulmaq, şəffaflaşmaq.
 II.saflaşmaq> [kim]
 Ör.Bu nəcib hisslər[kim]daim təkmilləşmədə, gözəlləşmədə, saflaşmadadır.(A

D A L)

SAGALMAQ

A1 I. sagalmaq₁: Xestelikden qurtarıb ayağa durmaq, yaxşılaşmaq, şefa tapmaq, sağlamlı- ğmı qaytarmaq.

II.sagalmaq> [kim]

Ör. (Sen) [kim][Ana qızma:] Ağlama, gözünə qurban, nə var ki səndə, sağalacaqsan, ağlama, axı evdə qonağımız var. Ə.Memmed- xanlı.

A2 I. sagalmaq₁: Keçib-getmək, bitişmək, evvelki halını almaq.

II.sagalmaq> [kim]

Ör. Yarası [kim] sağaldı.

SAĞLAMLAŞMAQ

A1 ²⁰⁸ I. sağlamlaşmaq₁: Xestelikdən sağalmaq, sağlam olmaq, qüvvətlənmək, yaxşılaşmaq, gümrahlaşmaq.

II.sağlamlaşmaq> [kim]_{insan}

Ör.

A2 I. sağlamlaşmaq₁: məc. Möhkəm olmaq, sağlam ehvaliruhiyyə yaranmaq, yaxşılaşmaq, qaydaya düşmək.

II.sağlamlaşmaq> [kim]

Ör. [Qoşqar:] Mən elə bilirdim, Sultandan sonra kollektivimiz[kim] xeyli sağlamlaşdır. İ.Hüseynov.

SAGMAQ

A1 I. sagmaq₂: Südveren heyvanların yelinindən südü süzüb çıxarmaq.

II.sagmaq> [kim] [kimi]

Ör. [Ana Periye:] Qoy Əsrəf baba[kim] keçiləri[kimi] sağsın, bu saat qonağımız üçün süfrə açarıq. Ə.Memmedxanlı.

A2 I. sagmaq₂: məc. Birinin pulunu, malını tedricən elindən almaq, birindən daim pul vs. çəkmək.

II.sagmaq> [kim] [kimi]

Ör. (Onlar) [kim] Nebi: [Ağamı] [kimi] qumarda sağmal inək kimi sağırlar. S.S.Axundov.

²⁰⁸ “Sağlamlaşmaq” fiilinin birinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır lakin mantıqsal isteminin tək olduğu deyilə bilər.

SAHİBLƏNMƏK

A1 I. sahiblənmək₂: Sahib olmaq, tutmaq, yiyelenmək.

II.sahiblənmək> [kim] [kime]

Ör. (O)_[kim] Torpağa_[kime] sahibləndi.

SAHMANLAMAQ

A1 I. sahmanlamaq₂: Qaydaya salmaq, seliqeye salmaq, nizama salmaq, düzeldib hazırlamaq.

II.sahmanlamq> [kim] [kimi]

Ör. [Tapdıq]_[kim] şananı_[kimi] əlində sahmanlayır, yabam çəpərə ilişdirir, beləliklə, gününü keçirirdi. Ə.Veliyev.

A2 I. sahmanlamaq₂: Hazırlıq, tədbir görmək, şərait yaratmaq.

II.sahmanlamq>[kim] [kimi]

Ör. (Biz)_[kim] Ya deyirik işləri_[kimi] sahmanlayaq; Məclisi- əyanda vurur tək səbir. M.Ə.Sabir.

SAXLAMAQ

A1 I. saxlamaq₃: Bir şeyi elində (ağzında, dişində vs.-de) tutub düşməyə qoymamaq.

II.saxlamq> [kim] [kimi] [kime]

Ör. Bayram_[kim] pulu_[kimi] açıb bir neçə dəqiqə əlində_[kimde] saxladı. M.Hüseyn.

A2 I. saxlamaq₂: Hərəkətini kəsmək, dayandırmaq, eylemək.

II.saxlamq> [kim] [kimi]

Ör. Aralarında ən yaş lıları olan Rəşid_[kim] atı_[kimi] saxladı. H.Nezerli.

A3 I. saxlamaq₂: Getməsinə, ireli hərəkətinə mane olmaq, qabağını kəsmək, dayandırmaq.

II.saxlamq>[kim] [kim]

Ör. Dürrə polislərə çatmağa az qalmışdı ki, kimsə_[kim] onu_[kimi] saxladı. S.Veliyev.

A4 I. saxlamaq₂:Sahib olmaq, heveskarı olmaq, besləmək (heyvan haqqında).

II.saxlamq> [kim] [ne]

Ör. (O)_[kim] İnek_[ne] saxlar.

- A5 I. saxlamaq₂: Yaşamaq üçün lazım olan vesaitle temin etmək, dolandırmaq.
II.saxlamq> [kim] [kimi]
Ör. Nənəcan_[kim] mamalıq edib qızını_[kimi] saxlardı və yaxşı da saxlardı.N.Nerimanov.
- A6 I. saxlamaq₃: Mühafizə etmək, qoruyub saxlamaq
II.saxlamq>[kim] [kimden] [ne]
Ör. Ana_[kim] gəlinlikdən_[kimden] bir örpək_[ne] saxlayırdı. C.Cabbarlı.
- A7 I. saxlamaq₂: Gizlətmək, heç kəsə göstərməmək.
II.saxlamq> [kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim] Qiymətli şeyləri_[kimi] sandıqda saxladım.
- A8 I. saxlamaq₂: Bir sözü, sirri vs.-ni heç kəsə deməmək, yaymamaq, gizli saxlamaq.
II.saxlamq> [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] [Demirqaya:] Hərbi sirri_[kimi] möhkəm saxlamamışdır.
H.Nezerli.
- A9 I. saxlamaq₂:Dayaq olmaq, yığılmağa, uçmağa qoymamaq.
II.saxlamq> [kim] [ne]
Ör.Tirləri_[kim] divar_[ne] saxlayır.
- A10 I. saxlamaq₂: Ehtiyat görmək, qoruyub saxlamaq.
II.saxlamq> [kim] [kimi]
Ör.(Sen)_[kim] Saxla samanı,_[kimi] gələcək zamanı. (Ata. sözü)
- A11 I. saxlamaq₂: Müəyyən bir məqsəd üçün özünə kö- mekçi, xidmətçi tutmaq.
II.saxlamq>[kim] [kimi]
Ör.(Onlar)_[kim]Varlıların çoxu özlərini və mədənlərini qorumaq məqsədilə yanlarında qoçu_[kimi] saxlayırdılar. A.Şaiq.
- A12 I. saxlamaq₂: Əvvəlki keyfiyyətini mühafizə etmək, qorumaq.
II.saxlamq>[kim] [kimi]
Ör. Yarpaqlar_[kim] hələ də öz tərəvətini_[kimi] saxlayırdı. M.Hüseyn.
- A13 I. saxlamaq₂: Bir yerdə qalmağa, durmağa məcbur etmək.
II.saxlamq> [kim] [kimde]
Ör. Firidunupolk_[kim] qərargahının qarşısında_[kimde] saxlamışdılar. Mir Celal.

- A14 I. saxlamaq₃: Her hansı bir vəziyyətdə qalmağa məcbur etmək.
II. saxlamaq > [kim]_[kimi]_[kimde]
Ör. (O)_[kim] Səhəri_[kimi] mühasirədə_[kimde] saxladı.
- A15 I. saxlamaq₂: Sözü, işini vs.-ni davam etdirməyə qoymamaq, yarımçıq kəsmək.
II. saxlamaq > [kim]_[kimi]
Ör. (Sen)_[kim] Yığıncağı_[kimi] saxla.
- A16 I. saxlamaq₂: Bir sıra isimlərə qoşularaq müxtəlif ifadələr düzəldilir; məs.: ayaq saxlamaq, dilini saxlamaq, başım saxlamaq, özünü saxlamaq, göz üstə saxlamaq və s
II. saxlamaq > [kim]_[ne]_{tamamlayıcı}
Ör. Sülü_[kim] o qırmızı sifət kişiyə yaxınlaşmaq istədi, ancaq utanıb ayaq_[ne] saxladı. (T H)

SAXTALAŞDIRMAQ

- A1 I. saxtalaşdırmaq₁: Bir şeyin saxtasım düzəltmək, bir şeyi saxta şəkə salmaq; uydurmaq.
II. saxtalaşdırmaq > [kim]
Ör. - dördüncüsü, Gürcüstanda yaşayan türklərin sayı bir qayda olaraq məqsədli şəkildə daim azaldılmış, statistik rəqəmlər_[kim] saxtalaşdırılmışdı; (D B S)

SAKİTLƏŞMƏK

- A1 I. sakitləşmək₁: Ses-küy azalmaq, ya kəsilmək, sakitlik düşmək.
II. sakitləşmək > [kim]
Ör. Gecədən keçmiş şəhər_[kim] sakitləşdi.
- A2 I. sakitləşmək: Sakit olmaq, gücü, şiddəti zəifləmək, yavaşmaq, kəsilmək, keçib getmək.
II. sakitləşmək > [kim]
Ör. Dəniz_[kim] sakitləşdi.
- A3 I. sakitləşmək₁: Əsbiliyi, heyecanı, iztirabı keçmək; teskinlik tapmaq, rahatlanmaq, müvazinet kəsb etmək.
II. sakitləşmək > [kim]
Ör. Əgər Ağca tərəf qalib gəlsə idi, demək olar ki, Şükür_[kim] sakitləşərdi.

Çemen- zeminli.

SAQINMAQ

A1 I. Saqınmaq₂: Çekinmek, qorunmaq, özünü saxlamaq.

II.saqınmaq>[kim] [kimden]

Ör.(O) [kim] Içkidən[kimden] saqındı.

SALAMLAMAQ

A1 I. salamlamaq₂: Salam vermek, salamla qarşılamaq.

II.salamlamaq>[kim] [kimi]

Ör. Ağsaqqal qocalar[kim] qatran çubuqlarını dodaqlarından çəkib, qorxaq nəzərlərlə bizi [kimi] salamladılar. H.Nezerli.

A2 I. salamlamaq₂: məc. tənt. Tebrik etmək, alqışlamaq.

II.salamlamaq>[kim] [kimi]

Ör. Günəş[kim] qızıl şüaları ilə sanki azadlığa çıxan adamları[kimi] salamlayırdı. S.Veliyev

SALAMLAŞMAQ

A1 I. salamlaşmaq₂: qarş. f. Bir-birine salam vermek.

II.salamlaşmaq>[kim] [kimlə]

Ör.Qoca, [kim] əmim oğlu ilə [kimlə] görüşdü, salamlaşdı. S.S.Axundov.

A2 I. salamlaşmaq₂: Mec. menada.

II.salamlaşmaq>[kim] [kimlə]

Ör. Onlar[kim] salamlaşır aydın səhərlə; [kimlə] Dönürlər geriyə şən nəğmələrlə. M.Rahim.

SALDIRMAQ

A1 I. saldırmaq₂: Salmağa mecbur etmək.

II.saldırmaq>[kim] [kimi]

Ör. Molla[kim] tülkünün dalınca nə qədər qaçırsa, toyuğu[kimi] saldıra bilmir. “M.N.letif.”

A2 I. saldırmaq₃: İki və ya bir neçə adamı, yaxud heyvanı qızıqdırıb birbirimn üstünə hücum etdirmək, salıdırmaq.

II.saldırmaq>[kim] [kimi] [kime]

Ör. (Biz) [kim] [Müşavir:] Min zəhmətlə bunları[kimi] bir-birinə[kime] saldırmışıq. P.Makulu.

- A3 I. saldırmaq₂: Tikdirmək, bina etdirmək, düzəltməmək.
 II.saldırmaq>[kim] [ne]
 Ör. [Cennəteli ağa:] Oranı mən, [kim] orada olanda istəyirdim bağ[ne] saldıram. N.Vezirov.
- A4 I. saldırmaq₂: Döşətmək, yere serdirmək.
 II.saldırmaq>[kim] [kime]
 Ör. Molla[kim] İrandan gəbələr aldirmiş; Otağına, eyvanına[kime] saldırmış. A.Sehhet.
- A5 I. saldırmaq₂: məc. dan. Qənaət edərək yığmaq, top- lamaq; dala atmaq.
 II.saldırmaq>[kim] [ne]
 Ör. - Hacı Rüstəm[kim] burada da çalışırdı ki, bir neçə şahı, heç olmasa bir neçə qəpik[ne] saldırsın. Ə.Haqverdiyev.
- A6 I. saldırmaq: Qoydurmaq.
 II.saldırmaq>[kim] [kime]
 Ör. (O) [kim] - [Geldiyev:] “Soyuqlamışam” - deyə neçə dəfə küpe[kime] saldırdı. Mir Celal.

SALXIMLANMAQ

- A1 I. salxımlanmaq₁: Salxım şəkline düşmək.
 II.salxımlanmaq>[kim]
 Ör. [İbrahim Xelilin] yetişdirdiyi bağda almalar qızarır, heyvalar saralır, bal şəhdli üzümlər[kim] salxımlanıb sallanırdı. S.Rehimov.

SALLAMAQ

- A1 I. sallamaq₃: Bir şeyi üzəşəği tutmaq, uzatmaq, sallaq vəziyyətdə saxlamaq, ucunu aşağı endirmək; asmaq.
 II.sallamaq>[kim] [kimi] [kime]
 Ör. (Siz) [kim] Yenə böyük oğlan qabağa yeriyib dedi ki, görək quyuya[kime] məni[kimi] sallayasınız. Çemenzeminli.
- A2 I. sallamaq₂: Aşağı eymək, sallaq vəziyyət vermək.
 II.sallamaq>[kim] [kimi]
 Ör. Başını[kimi] sallayır şamlar, qovaqlar; [kim] Dillənib bir nəğmə ötür budaqlar. M.Rahim.

- A3 I. sallamaq₁: məc. dan. Qaşqabağmı tökmək, üzünü turşutmaq, dinib-damşmamaq.
II.sallamaq>[kim]
Ör. - Mənim malıma mallanırsan;(Sen)_[kim] Məni görəndə sallanırsan. (Ata. sözü).
- A4²⁰⁹ I. sallamaq₂: Bir sıra sözlərin yanına getirilərək, müxtəlif ifadələr və mürekkeblər düzəldilir; mes.: qaşqabağmı sallamaq, qarnı sallamaq, damağmı sallamaq və
II.sallamaq>[kim] {kimi}_{tamamlayıcı}
Ör.

SALMAQ

- A1 I. salmaq₂: Bir şeyi hündür yerdən aşağı atmaq, tullamaq, buraxmaq, düşürmək
II.salmaq>[kim] [kime]
Ör. (Siz)_[kim] Asta qanad çalın, qafil telləri; Heyfdir, salarsız düzə,_[kime] durnalar! M.P.Vaqif.
- A2 I. salmaq₂: Əlindən buraxmaq, düşürmək.
II.salmaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Qutunu_[kimi] saldı.
- A3 I. salmaq₁: Özü bilmeden bir şeyi düşürüb itirmək.
II.salmaq>[kim]
Ör. (Ben)_[kim] Açarı bilmirəm harada salmışam.
- A4 I. salmaq₂: Əsası qoymaq, tesis etmək, qurmaq, düzəltmək
II.salmaq>[kim] [ne]
Ör. (Biz)_[kim] Fəhlə qardaş, nə tiki- lir bu qum çölündə? Qəribmisən, nə sən, oğul? Şəhər_[ne] salırıq. Ə.Cemil.
- A5 I. salmaq₂: Tikmək, qurmaq, qayıрмаq, düzəltmək.
II.salmaq>[kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Çayların üstündən buz körpü_[ne] saldı; Seyrəldi get-gedə gediş-

²⁰⁹ "Sallamaq" fiilinin dördüncü anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır, lakin mantiqsal isteminin iki olduğu deyilə bilər.

- gəliş də. S.Vurğun.
- A6 I. salmaq₃: Keçirmək, taxmaq.
II.salmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. Əmniyyət_[kim] açar_[kimi] qapıya _[kime] saldı. M.İbrahimov.
- A7 I. salmaq₂: Örtmək.
II.salmaq>[kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Başına şal_[ne] saldı.
- A8 I. salmaq₃: Tez-telesik oturmaq, özünü yerləşdirmək.
II.salmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. (O) _[kim] Ozünü_[kimi] divanın üstünə_[kime] saldı.
- A9 I. salmaq₁: Tez-telesik girmək; yetmək, çatmaq, özünü çatdırmaq.
II.salmaq>[kim]
Ör. Yoldaşlarım_[kim] özlərini mənim yanıma saldılar. Mir Celal.
- A10 I. salmaq₃: Yerine oturtmaq, keçirmək, geydirmək.
II.salmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. (O) _[kim] Stulun qıçını_[kimi] yerinə_[kime] saldı.
- A11 I. salmaq₃: Yatağına qoymaq, yerləşdirmək, rahatlamaq.
II.salmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. Əynində ağ xalat olan təmiz geyimli, yaşlı arvad_[kim] uşağı_[kimi] alıb yerinə_[kime] saldı. M.İbra- himov.
- A12 I. salmaq₂: Tez yollamaq, derhal göndərmək.
II.salmaq>[kim] [ne]
Ör. Mən _[kim] aşıq bu çağlara; Bülbül qonub bağlara; Qayıtmasan bərəyə;
Ovçu_[ne] sallam dağlara. (Ba- yatı).
- A13 I. salmaq₂: Döşəmək, sermək.
II.salmaq>[kim] [kime]
Ör. Göyçək bacı _[kim] sevincək halda eyvana naxışlı bir keçə_[kime] saldı.
Ə.Veliev.
- A14 I. salmaq₂: Bir şeylə örtmək, qapamaq; aşağı endirmək.
II.salmaq>[kim] [kimi]
Ör. Ağca xanım_[kim] qapının rəzəsini vurdu, pərdəsini _[kimi] saldı. Mir Celal.

- A15 I. salmaq₃: Qoymaq.
II.salmaq>[kim] [kime] [ne]
Ör. (O) _[kim] Xəstəyə_[kime] banka_[ne] saldı.
- A16 I. salmaq₂: Ağac vs. göyerti ekmek.
II.salmaq>[kim] [ne]
Ör.Bizim məktəb_[kim] kənddə gözəl bir meyvə bağı_[ne] salmışdır.
M.Rzaquluzade.
- A17 I. salmaq₃: Yaymaq, yerləşdirmək.
II.salmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör.Molla_[kim] baxır ki, halvaçı təzəcə halvanı_[kimi] tiyandan çıxarıb, salır tabaqlara_[kime] “M.N.letif.”
- A18 I. salmaq₃: Tökmək.
II.salmaq>[kim] [kime] [ne]
Ör. (O) _[kim] Samovara_[kime] kömür_[ne] saldı.
- A19 I. salmaq₃: Batırmaq (mayede).
II.salmaq>[kim] [kime] [ne]
Ör.Mollayev_[kim] təzəcə gətirilmiş çaya_[kime] limon_[ne] saldı.
M.Hüseyn.
- A20 I. salmaq₃: İçəri buraxmaq, daxil etmək.
II.salmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. Sürmə xala_[kim] Əzizi_[kimi] hamamxanaya_[kime] salıb mətbəxə qayıtdı və tələsik yemək hazırlamağa başladı. S.Rehman.
- A21 I. salmaq₂: Tikmək, naxışlamaq.
II.salmaq>[kim] [ne]
Ör.- Axşamüstü Səjiqə_[kim] küçəyə baxan pəncərənin qırağında otu- rub, yaylığına haşiyə_[ne] salırdı. H.Seyidbeyli.
- A22 I. salmaq₁: məc. Yoluxdurmaq, yaymaq.
II.salmaq>[kim]
Ör. Xəstəlik_[kim] saldı.
- A23 I. salmaq₃: məc. Tutmaq, hebs etmək.
II.salmaq>[kim] [kimi] [kime]

- Ör.- [İzzeddin:] Şah [kim] bizi [kimi] istəsə zindana [kime] salar. M.Rahim
- A24 I. salmaq₃: Devirmək, yıxmaq, taxtdan düşürmək.
II.salmaq>[kim] [kim] [kimden]
Ör. (Onlar) [kim] Padşahı [kimi] taxtdan [kimden] saldılar.
- A25 I. salmaq₃: Bir sıra isimlere qoşularaq müxtəlif ifadə və mürekkəb feillər emelə getirir; mes.: mehbətini salmaq, könlünü salmaq, ele salmaq, araya salmaq və i.a
II.salmaq>[kim] [kimi] {kime} tamamlayıcı
Ör. (Bəhram) [kim] Elə bax bu mücərrəd söz kimi məni [kim] hər şeydən çox şübhəyə [kime] salır. (A D S L)

SAMANLAMAQ

- A1 I. samanlamaq₂: Saman qatmaq, saman vurmaq, saman tökmək.
II.samanlamaq>[kim] [kimi]
Ör. (Ben) [kim] Palçığı [kimi] samanladım.
- A2 I. samanlamaq₂: Heyvana saman vermək.
II.samanlamaq>[kim] [kimi]
Ör. (O) [kim] Atı [kimi] samanladı.

SANBALLAMAQ

- A1 I. sanballamaq₂: Bir şeyi elinə götürərək ağırlığını, vəznini texmini şəkildə yoxlamaq
II.sanballamaq>[kim] [kimi]
Ör. [Paşa bey] [kim] yastı [kimi] bir daş götürüb sanballadı. Ə.Vəliyev.
- A2 I. sanballamaq₂: Sahmanlamaq, hazırlamaq.
II.sanballamaq>[kim] [kimi]
Ör. [Veys] [kim] iri zabit tapançalarını [kimi] götürüb sanballadı.. Ə.Əbül-hesen.

SANCAQLAMAQ

- A1 I. Sancaqlamaq₂: Sancaqla bend etmək, sancaqla berkitmək.
II.sancaqlamaq>[kim] [kimi]
Ör. - [Firengiz] [kim] saçlarını [kimi] bütöv geriyyə daradı, yumrulayıb sancaqladı.
B.Bayramov.

SANCMAQ

- A1 I. sancmaq₃: Batırmaq, geydirmək, soxmaq.
II.sancmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. Yetişmiş qızlar_[kim] inyənini_[kimi] [Kiçikbeyimin] duvağına batırır, sonra yaxalarına_[kime] sancırdılar. Çemenzeminli.
- A2 I. sancmaq₃: Taxmaq, ilişdirmək, keçirmək.
II.sancmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. Dəli_[kim] dəlini görəndə çomağını_[kimi] belinə_[kime] sancar. (Ata. sözü).
- A3 I. sancmaq: Bend etmək, ilişdirmək, keçirmək.
II.sancmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. Leyli_[kim] ətəklərini_[kimi] nazik belinə_[kime] sancıb rəqs edir.
Ə.Memmedxanlı.
- A4 I. sancmaq₂: Dişləmək.
II.sancmaq>[kim] [kimi]
Ör. Balaca uşaqlar gecələr yatmayıb şıltaq elə- yəndə, anaları istəməyiblər şirin yuxudan ayılıb uşağa süd versinlər, ya görsünlər niyə uşaq ağlayır və bəlkə uşağı_[kimi] birə_[kim] sancır, ya bəlkə bir özgə dərdi var.
C.Memmedqulu- zade.
- A5 I. sancmaq₁: Sanki bir şey batır kimi ağrımaq.
II.sancmaq>[kim] [kimi]
Ör. - [Sadiq kişi]_[kim] soyuqda oturduqca, özünə gəldikcə vücudu ağrılaşır, kürəkləri_[kimi] sancır. Mir Celal.
- A6 I. sancmaq₂: məc. Ağır söz deyib qelbine deymək, incitmək, acılamaq, zəherləmək.
II.sancmaq>[kim] [kimi]
Ör. Səməndər_[kim] Nərgizi_[kimi] sanc- mağa fürsət tapdı. B.Bayramov.

SANMAQ

- A1 I. sanmaq₁: Hesab etmək, zenn etmək, güman etmək.
II.sanmaq>[kim]
Ör. (Sen)_[kim] [Vaqif Vidadiye:] Omrün nəşəsindən sevinən kimi, əzabını da toy-bayram sanmalısan! Çemenzeminli.

SAPILMAQ

- A1 I. sapılmaq₂: Başqa terefe dönmək, başqa yola girmək, yaymmaq.
 II.sapılmaq>[kim] [kimden]
 Ör. [Demirçioğlu dedi:] Mərd igidlər_[kim] müxənnətdən_[kimden] sapılsın;
 Qarı düşmən dərələrə təpilsin. “Koroğlu”.

SAPITMAQ

- A1 I. sapıtmaq₁: Ağlını, fikrini azdırmaq, çaşdırmaq, xeriflemek.
 II.sapıtmaq>[kim]
 Ör. [Xace Nizam:] Hər nə olmuşsa, mən etməm təhrif; Son zamanlarda
 sapıtmiş o hərif._[kim] H.Cavid.

SAPLAMAQ

- A1 I. saplamaq₂: İynenin gözüne sap keçirmək.
 II.saplamaq>[kim] [kimi]
 Ör. [Maritsa]_[kim] İynəni_[kimi] çətinliklə saplayır, asta-asta tikirdi. S.Veliev.
- A2 I. saplamaq₂: Əl yeri qayıрмаq, sap taxmaq.
 II.saplamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Baltanı_[kimi] sapladı.
- A3 I. saplamaq₃: Ucu şiş, iti aleti sapına (destesine) qeder soxmaq, keçirmək.
 II.saplamaq>[kim] [kimi] [kime]
 Ör. [Yusif]_[kim] qoynunda saxladığı ufaq xəncəri_[kimi] xaqanın köksünə_[kime]
 saplar. H.Cavid.

SAPMAQ

- A1 I. sapmaq₂: Düz yoldan çıxıb, sağa veya sola dönerek başqa bir yola girmək,
 başqa istiqamet almaq; yolu azdırmaq.
 II.sapmaq>[kim] [kime]
 Ör.(Ben)_[kim] [Kor aşiq Qehremana:] Həmən qoşdum sağa-sola_[kime] sa-
 parkən; Baxdım ki, səs gəlir bənövşəlikdən. H.Cavid.
- A2 I. sapmaq₂: məc. Doğru yoldan çıxıb yanlış yola düşmək (çox vaxt “yol”
 sözü ilə bərabər işlənir).
 II.sapmaq>[kim] {kimden} tamamlayıcı
 Ör. (Ben)_[kim] Qapılıb hissə bu gün doğru yolumdan_{kimden} sapdım!
 S.Rüstəm.

SARALMAQ

- A1 I. saralmaq₁: Sarı reng almaq, sarı olmaq.
II.saralmaq>[kim]
Ör. Stolların üstünə yığılmış qəzet, jumallar_[kim] rütubətdən saralmışdı.
İ.Əfendiyev.
- A2 I. saralmaq₁: Yetişmək (meyve haqqında).
II.saralmaq>[kim]
Ör. “N” şəhərindən uzaqlaşarkən hər tərəfdə yetişmiş taxıl zəmiləri_[kim]
saralırdı. S.Şamilov.
- A3 I. saralmaq₁: Xezan olmaq, solmaq, soluxmaq.
II.saralmaq>[kim]
Ör. Gün altında quruduqca vətən çölləri; Oz vaxtından tez saralır güllər, çiçəklər._[kim]S.Vurğun.
- A4 I. saralmaq₁: Xestelikdən, derddən, heyecandan, qorxudan vs.-den üzünün
rengi qaçmaq, solmaq.
II.saralmaq>[kim]
Ör. Həryerdən “doğrudur, doğrudur!” səsi gəldikcə Yarməmməd ölür,
Salman _[kim] saralırdı. M.İbrahimov.

SARILMAQ

- A1 I. sarılmaq₂: Bir şeyin etrafına, dövresinə dolanmaq, dövrenmək.
II.sarılmaq>[kim] [kime]
Ör. Gülab ilə sığallanır, sulamr; Baş qoyur, sarılır qulağa_[kime] zülfun. _[kim]
M.P.Vaqif
- A2 I. sarılmaq₂: Bükülmək.
II.sarılmaq>[kim] [kime]
Ör. Parça_[kim] kağıza_[kime] sarılıb.
- A3 I. sarılmaq₂: məc. Bir-birini qucaqlamaq, qucaqlaşmaq.
II.sarılmaq>[kim] [kime]
Ör. Ana-qız_[kim] bir-birlərinə_[kime] sarıldılar. S.Rehman.
- A4 I. sarılmaq₂: məc. Bir şeydən berk-berk yapışmaq, böyük hevesle, şövqlə bir
şeyə girişmək.

II.sarımaq>[kim] [kime]

Ör. (Sen)_[kim] Bu varlığımla sarıl zəhmət ilə biliyə; _[kime] Başın dönsün günəşə, qolların bir çəliyə. A.Şaiq.

SARİMAQ

A1 I. Sarımaq₂: Bir şeyin üzerine dolamaq.

II.sarımaq>[kim] [ne]

Ör. (O)_[kim] Yumaq_[ne] sarıdı.

A2 I. sarımaq₂: İp vs. ilə üstündən, her terefdən dövreləmə bağlamaq.

II.sarımaq>[kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] Qutuları_[kimi] sarıdım.

A3 I. sarımaq₃: İp və s. ilə başqa bir şeyi üzerine bağlayaraq bend etmək.

II.sarımaq>[kim] [kimi][kime]

Ör. (Onlar)_[kim] Qediril_[kimi] dirəyə_[kime] sarıdılar. Mir Celal.

A4 I. sarımaq₂: Sarğı dolamaq, sarğı ilə bağlamaq.

II.sarımaq>[kim] [kimi]

Ör.- Sınıqçı_[kim] Məşədi Əsgərdən üç manat alıb qolunu_[kimi] sarıdı.

S.M.Qenizade.

A5 I. sarımaq₂: məc. Bürümək, tutmaq, qaplamaq, çulğamaq.

II.sarımaq>[kim] [ne]

Ör. Nüşabə:] Sənə qəlbimdə bir iman vardı; Könlümü_[kim] şübhə, tərəddüd_[ne] sarıdı.Şaiq.

A6 I. sarımaq₂: məc. Ələ salmaq, dolamaq, araya qoymaq.

II.sarımaq>[kim] [kimi]

Ör. Bir başqa tələbə_[kim] Əsədi_[kimi] sarımaq istədi. S.Rehimov.

SARMAŞMAQ

A1 I. sarmaşmaq₂: Bir şeyin etrafına dolanmaq, sarılmaq.

II.sarmaşmaq>[kim] [kime]

Ör. Dəmirov Əlisanın yay otağını gözdən keçirib: Doğrudan da gözəldir, dedi, sarmaşıqlar_[kim] qərribə_[kime] sarmaşıbdır. S.Rehimov.

A2 I. sarmaşmaq₂: Qucaqlaşmaq, birbirinə sarılmaq.

II.sarmaşmaq>[kim] [kime]

Ör. Ana ilə bala_[kim] bir-birinə_[kime] sarmaşdılar. Ə.Memmedxanlı.

SARSAQLAMAQ

- A1 I. Sarsaqlamaq₁: Sefəhləmək, ağılı itirmək, gicələşmək, axmaqlamaq; xerifləmək.
II.sarsaqlamaq>[kim]
Ör. Müəllimi gülmək tutmuşdu. Fikrinə gəlirdi ki, bu adam [kim] sarsaqlamışdır. S.Hüseyn.
- A2 I. sarsaqlamaq₁: Sarsaqlaşmaq, başı xarab olmaq.
II.sarsaqlamaq>[kim]
Ör. [Misir:] [Behbud] sizin nəslin hamısı [kim] qocalanda sarsaqlayır. Ə.Vəliyev.
- A3 I. sarsaqlamaq₁: Sarsaq iş tutmaq, sarsaq hərəkət etmək, sarsaq damşmaq.
II.sarsaqlamaq>[kim]
Ör. (Sen) [kim] [Leyla:] A kişi, başa düş, gəl sarsaqlama; Ağrımaz başına yaylıq bağlama. S.Rüstəm.

SARSILMAQ

- A1 I. sarsılmaq₂: Şiddətli zərbedən dağılmaq, uçmaq, böyük zədə almaq; titremək.
II.sarsılmaq>[kim] [kimdən]
Ör. Bizim təyyarələr Od saçı hər yan; Topların səsindən [kimdən] sarsılır cahan. [kim] M.Rahim.
- A2 I. sarsılmaq₂: məc. Təsirli, kederli bir xəberdən, işdən, hadisədən və s.-dən çox böyük həyəcan keçirmək, ruhi ezab çəkmək, müteəssir olmaq, sarsımtı keçirmək.
II.sarsılmaq>[kim] [kimdən]
Ör. Oğlan [kim] bu dəhşətli tələbdən [kimdən] sarsıldı. Mir Celal.
- A3 I. sarsılmaq₁: məc. Qırılmaq, puç olmaq, alt-üst olmaq
II.sarsılmaq>[kim]
Ör. Onun ümidləri [kim] hər tərəfdən sarsılmışdı. M.S.Ordubadı.

SARSIMAQ

- A1 I. sarsımaq₂: Güclü bir zərbedən titremək, lərzəyə gəlmək, yerindən oynamaq

II.sarsımaq>[kim] [kimi]

Ör. Gözlerin_[kim] mənliyimi _[kimi]sarsıdır.(A D A L)

A2 I. sarsımaq₁: məc. Güclü heyecan keçirmək, sarsılmaq (bu menada adeten
terkiblerde işlenir).

II.sarsımaq>[kim]

Ör. Sübhanverdizadə_[kim] əli ilə onun saçını tumar- laya-tumarlaya
barmağını onun çənəsinə to- xundurdu və ildırım vurmuş kimi bütün vücudu
ilə sarsıdı. S.Rehimov.

SATAŞMAQ

A1 I. sataşmaq: Birini acıqlandırmaq, pert etmək, qanını qaraltmaq, təhqir
etmək, ele salmaq məqsədilə ona söz atmaq və ya başqa bir hərəkət
göstərmək; sürtüşmək

II.sataşmaq>[kim] [kime]

Ör. (Onlar)_[kim] [Gülzar:] Onların ağzı nədi sənə_[kime] sataşırlar, birçəklərini
bircə-bircə yolaram. İ.Hüseynov.

A2 I. sataşmaq₂: Zarafat məqsədilə söz atmaq, sürtüşmək, pert etmək.

II.sataşmaq>[kim] [kime]

Ör. Hamı gəminin gəlməsini gözləyirdi. Birdən sərxoşun gözü adamlar_[kim]
arasında səliqə ilə geyinmiş alçaqboylu filippinli oğlana _[kime] sataşdı.(B N
O)

A3 I. sataşmaq₂: Namusuna toxunmaq.

II.sataşmaq>[kim] [kime]

Ör. [Əliyar Toğrula:] [Yaşar] suyumuzu kə- sir, qənd vermir, çay vermir,
üstəlik bir arvad_[kim] uşağımıza _[kime] da sataşır. C.Cabbarlı.

A4 I. sataşmaq₂: Toxunmaq.

II.sataşmaq>[kim] [kime]

Ör. (O) _[kim] [Hesenin] barmaqları zurnaya_[kime] sataşcaq, əlinə alıb bir segah
çaldı.

B.Talıblı.

SATIB-SOVMAQ

A1 I. satıb-Savmaq₂: Her ne var heçə-puçə satmaq, dağıtmaq, korlamaq, axırına
çıxmaq.

II.satıb- savmaq>[kim] [kimi]

Ör. [Mesum kişi] [kim] tələm-tələsik hər şeyi [kimi] dəyər-dəyməzinə satıb-sovdu. Mir Celal.

SATMAQ

A1 I. satmaq₂: Pul alaraq evezində bir şey vermek.

II.satmaq >[kim] [ne]

Ör.- [Cahan:] Mən [kim] arşmmalçmm xalasıyam, özüm də qız-ara, arvadlara mal [ne] satıram. Ü.Hacıbeyov.

A2 I. satmaq₂: Satqımlıq etmək, xain çıxmaq, xeyanət etmək, ele vermek.

II.satmaq >[kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Yoldaşını [kimi] satdı.

A3 I. satmaq₃: Bir sıra isimlerden sonra getirilərək mü- rekkeb feil ve müxtəlif ifadələr düzəldilir; mes.: ağırlıq satmaq, namusunu satmaq, naz satmaq, yalan satmaq və s

II.satmaq >[kim] [kime] {ne} tamamlayıcı

Ör. Sevgilim sən [kim] mənə [kime] naz {ne} satırsan.

Sinən üstə bir cüt nar tutursan,(M A D)

SAVAŞMAQ

A1 I. savaşımaq₂: Dalaşımaq, vuruşmaq, söyüşmək, küsüşmək.

II.savaşımaq >[kim] [kimlə]

Ör. Dost [kim] dost ilə [kimlə] əbəs yerə savaşımaz; Sevənin sevəndən könlü bulaşmaz. M.P.Vaqif.

SAYALANMAQ

A1 I. sayalanmaq₁: məh. Sağalmaq

II.sayalanmaq >[kim]

Ör. Nəzakət vaxtında, xublar çağında; Baxdım, yar yarası [kim] sayalanıbdı. “Qurbani”.

SAYIQLAMAQ

A1 I. Sayıqlamaq₁: Huşunu itirmiş halda veya yuxuda iken rabitesiz, aydın olmayan sözlər danışmaq.

II.sayıqlamaq >[kim]

Ör. Birinci günlər Yaqut [kim] qızdırma içərisində sayıqlayır, yavaş-yavaş

gözlərini açırdısa da, lakin heç kəsi tammırdı. Ə.Memmedxanlı.

A2 I. sayıqlamaq₁: məc. Ağına gələn danışmaq, rabitesiz, mezmunsuz sözlər danışmaq; sarsaqqlamaq.

II.sayıqlamaq >[kim]

Ör. (O)_[kim] [Xace Nizam:] Kimdir bu? Neçin böylə sayıqlar? H.Cavid.

SAYMAQ

A1 I. saymaq₂: Rəqəmləri sıra ilə demək, sadalamaq, sanamaq.

II.saymaq >[kim] [Z Ö]

Ör. Salman_[kim] ona qədər [Z.Ö] saydı. S.Rehimov.

A2 I. saymaq₂: Miqdarını bilmək üçün hesablamaq.

II.saymaq >[kim] [kimi]

Ör. Bir qoca rus arvadı_[kim] pullarım_[kimi] sayırdı. Ə.Haqverdiyev.

A3 I. saymaq₂: Bir-bir adlarını çəkmək, eyni cinsdən olan şeyləri adbaad sıra ilə demək;sadalamaq.

II.saymaq >[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Uşaqları_[kimi] saydı.

A4 I. saymaq₂: məc. Ehtiram etmək, hörmətini saxlamaq, hörmət etmək; hesablaşmaq.

II.saymaq >[kim] [kimi]

Ör. Əsgər_[kim] indi səni_[kimi] sayacaq. Ə.Əbülhesen.

A5 I. saymaq₁: Ehtiyat etmək, çəkinmək.

II.saymaq >[kim]

Ör. (Ben)_[kim] [Nebi:] Qubernat, naçalnik gəlsə, saymaram; Düşmənin qanından içsəm, doymaram. “Qaçaq Nebi”.

A6 I. saymaq₂: məc. Bilmək, hesab etmək.

II.saymaq >[kim][ne]

Ör. (O)_[kim] Ozünü yenidən dünyaya gəlmiş_[ne] sayırdı. Mir Celal.

SAYRIŞMAQ

A1 I. sayrışmaq₁: Titrek, zeif işıq saçmaq, parlammaq, şefeq buraxmaq.

II.sayrışmaq >[kim]

Ör. Məğrib səmtində hələ ulduzlar_[kim] göy üzündə sayrışırdı. F.Kö- çərli.

- A2 I. sayrışmaq₁: məc. Belirmək, görünmək.
II. sayrışmaq >[kim]
Ör. Payızın sonu olduğuna baxmayaraq, evlərin qarşılardakı bağçalarda al-
əlvan güllər, çiçəklər_[kim] sayrışırdı. M.Rzaquluzade.
- A3 I. sayrışmaq₁: Qaçışmaq menasında.
II. sayrışmaq >[kim]
Ör. Naşı ovçu bərə bəklər, əylənər; Marallar_[kim] sayrışar yollara doğru.
“Qurbani”.

SAZLAMAQ

- A1 I. sazlamaq₂: Saz hala salmaq, düzəltmək, temir edib işləmək üçün hazır
hala salmaq.
II. sazlamaq >[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Maşmları_[kimi] sazladı.
- A2 I. sazlamaq₂: Hazır vəziyyətə getirmək
II. sazlamaq >[kim] [kimi]
Ör. Nəbi_[kim] [Memmedeli beyi] vurmaq istəmirsə də, amma yenə keçmiş
yadına salıb aynalını_[kimi] sazlayır. “Qaçaq Nebi”.
- A3 I. sazlamaq₂: Qaydaya salmaq, sahmana salmaq, hazırlamaq, qayıрмаq.
II. sazlamaq >[kim] [ne]
Ör. O,_[kim] maxorka papiros_[ne] sazladı, səngərin rütü- bətli divarma
söykənərək papirosunu du- manlatmağa başladı. H.Nezerli
- A4 I. sazlamaq₂: Təşkil etmək, düzəltmək.
II. sazlamaq >[kim] [ne]
Ör. O vaxt mən_[kim] görürdüm ki, bu on səkkiz manat qəzetə üçün xüsusi bir
mətbəə_[ne] sazlamağa sərf olunur. C.Memmedquluzade.

SEÇMƏK

- A1 I. seçmək₂: Her hansı bir elamətinə görə çoxları arasından birini beyənib
ayırmaq, ona üstünlük vermək.
II. seçmək >[kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim] Qızılgülü biçmişəm; Ustündə and içmişəm; Min gözəlin
içindən; Bircə səni_[kimi] seçmişəm. (Bayatı).

- A2 I. seçmək₂: Müeyyen bir şeye, senete, işe ve s.-ye daha çox maraqla göstərmək, onu daha üstün tutmaq, üstünlük vermək.
II.seçmək>[kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim]Mühəndis sənətini_[kimi]seçdim.
- A3 I. seçmək₂: Yaxşını pisdən ayırd edə bilmək.
II.seçmək>[kim] [kimi]
Ör.(Biz)_[kim]Mey tökərdin, içərdik; Xeyri, şəri_[kimi] seçərdik; Bir əkər, bir biçərdik; Biz qardaş deyilmirik? Ə.Cavad.
- A4 I. seçmək₃: Müeyyen vəzifəni, tapşırığı yerinə yerinə tirmək üçün səsvermə yolu ilə bir və ya bir neçə şəxsə üstünlük vermək.
II.seçmək>[kim] [kimi][kime]
Ör.(Onlar)_[kim]- [Telebe:] Məni_[kimi] ictimaiyyət dərəcəsinə_[kime] sədr seçdilər. Qantemir.
- A5 I. seçmək₂: Müeyyen bir işi yerinə yetirmək üçün gün, vaxt, saat ayırmaq, təyin etmək.
II.seçmək>[kim] [kimi]
Ör. (Onlar)_[kim] Müzakirə üçün şənbə günü_[kimi] seçdilər.
- A6 I. seçmək₁: Müeyyenləşdirmək, təyin etmək, ayırd etmək, bir-birindən ayırmaq.
II.seçmək>[kim]
Ör.Açılan güllələrin haradan, kimə atıldığı_[kim] seçmək də çətin idi. Mir Cəlil. [Vahid:] Lakin [anamm] oxuması ilə ağlamasım seçmək çətin idi. B.Bay-ramov.
- A7 I. seçmək₂: məc. Göre bilmək, görüb fərqləndirmək.
II.seçmək> [kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim]Yazını_[kimi]Seçə bilmədim.

SEHRLƏMƏK

- A1 I. sehrləmək₂: Ovsunlamaq.
II.sehrləmək>[kim] [kimi]
Ör.Artıq ikinci dəfə idi ki, maral_[kim] [ovçunu]_[kimi]bu cür sehrləyirdi. Ə.Məmmədşanlı.

- A2 I. sehləmək₂: məc. Meftun etmək, valeh etmək.
 II.sehləmək>[kim] [kimi]
 Ör.[Mez- lum Aslana:] Skripka_[kim] məni_[kimi] sehlədi və onu bağrıma basıb
 çalmağa başladım. S.Veliyev.

SELLƏNMƏK

- A1 I. sellənmək₁: Sel kimi axmaq, sele çevrilmək.
 II.sellənmək>[kim]
 Ör. Gecə-gündüz, vaxtbivaxt ağlaram; Çəşmim yaşı_[kim] Ceyhun olur,
 sellənir. Qurbani.

SEMENTLƏMƏK

- A1 I. sementləmək₂: Sement mehlulu tökmək, sementle malalamaq, üzerine
 sement çəkmək, sementle örtmək.
 II.sementləmək>[kim] [kimi]
 Ör. (Sen)_[kim]Divarı_[kimi] sementlə
- A2 I. sementləmək₂: tex. Sementle berkitmək, aralarını sementle doldurub
 möhkəmləndirmək.
 II.sementləmək>[kim] [kimi]
 Ör. Çox keçmədi ki, Kamil_[kim] borunu_[kimi] basdırıb sementlədi.
 M.Süleymanov.
- A3 I. sementləmək₂: məc. Möhkəmlətmək, berkitmək.
 II.sementləmək>[kim] [kimi]
 Ör. (Ben)_[kim] [Kələntər:] Mənə də Kələntər deyərlər, dövrəmi_[kimi] elə
 sementləmişəm ki, heç yeri qaza bilməzlər. M.İbrahimov.

SEVİB-SEÇMƏK

- A1 I. Sevib-Seçmək₁: İsteyerek, xoşlayaraq, beyenerek bir neçə adamın, şeyin
 arasından birini ayırmaq, seçmək.
 II.sevib-seçmək> [kim]
 Ör. Sevib-seçdiyi sənət._[kim]

SEVİNMƏK

- A1 I. sevinmək₁: Xoş xəberdən, hadisə və ya işdən fəreh duymaq, şadlanmaq,
 vecde gəlmək.
 II.sevinmək>[kim]

Ör.Şairin sevinci evlə bir oldu. Anası da_[kim] həm sevinir, həm nisgillənirdi. Çemenzeminli.

SEVMƏK

- A1 I. sevmək₁: Eşq yetirmək, aşiq olmaq.
II.sevmək>[kim]
Ör. [Əsger:] Əlbəttə, xanım. Gözgördü, könül_[kim] sevdi. U.Hacı- beyov.
- A2 I. sevmək₂: Qelben bağlı olmaq, sadıq olmaq
II.sevmək>[kim] [kimi]
Ör. [Nizami:] Mən_[kim] bu yerləri_[kimi] sevirəm. Sevgi isə mənim ən böyük ilham mənbəyimdir. M.Hüseyn.
- A3 I. sevmək₂: Əzizləmək, oxşamaq, rıqqet göstərmək.
II.sevmək>[kim] [kimi]
Ör.Həqiqət ər və arvad_[kim] Bahadıra nəinki bir eyib tapmırdılar, hətta onu_[kimi] sevirdilər. N.Nerima- nov.
- A4 I. sevmək₂: Bir şeyin aludəsi olmaq, ona hedsiz maraq göstərmək, meyli olmaq, çox istəmək, xoşlamaq.
II.sevmək>[kim] [kimi]
Ör.(O)_[kim]Əl işlərini_[kimi] severdi.

SEYRƏKLƏMƏK I

- A1 I. seyrəkləmək₂: Seyrek etmək, birbirindən aralamaq, ara qoymaq, seyrekləməyə gətirmək.
II.seyrəkləmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim]Pambığı_[kimi] seyrəklədi.

SEYRƏKLƏMƏK II

- A1 I. seyrəkləmək₁: Sefəhləmək, ağılını azdırmaq, gicləşmək, axmaqlamaq.
II.seyrəkləmək>[kim]
Ör. (Sen)_[kim] [Diyar kişi:] Nə seyrəkləyirsən, ay arvad! Ə.Mem- medxanlı.

SEYRƏLMƏK

- A1²¹⁰ I. seyrəlmək₁: Seyrek hala gəlmək, azalmaq, tökülmək (saç, qaş və s. haqqında).

²¹⁰“Seyrəlmək” fiilinin birinci anlam dəyişkəsinə örnək bulunamamışdır ancak mantıksal isteminin tek olduğu söylenebilir.

II.seyrəlmək>[kim]_{organ}

Ör.

A2 I. seyrəlmək₁: Parçalanmaq, dağılmaq, seyrəlmək.

II.seyrəlmək>[kim]

Ör. Yavaş və yeknəsəq piyada addımlarının səsi altında qaranlıq_[kim] seyrəlir, üfük işıqlanırdı. Mir Celal.

A3 I. seyrəlmək₁: Ara-sıra olmaq, herdenbir olmaq, tek- tek görənmək.

II.seyrəlmək>[kim]

Ör. Küçələrdə izdiham_[kim] seyrəlmişdi. Ə.Məmmədşanlı.

SEZMƏK

A1 I. sezmək₂: Duymaq, hiss etmək, başa düşmək, anlamaq.

II.sezmək>[kim] [kimi]

Ör. Vaqif_[kim] bütün incəliklərinə qədər bələd olduğu bu çöhrədəki dəyişikliyi_[kimi] sezdi. Çəmənzəminli.

SƏBİRSİZLƏNMƏK

A1 I. səbirsizlənmək₁: Özünü saxlaya bilməyib haldan çıxmaq, səbirsizlik göstərmək, səbirsiz olmaq, hövsələdən çıxmaq.

II.səbirsizlənmək>[kim]

Ör.Gündə bir dəfə qəzet idarəsinə baş çəkən Müsyö Qamel_[kim] çox səbirsizlənirdi. Qantemir.

SƏCİYYƏLƏNMƏK

A1 I. səciyyələnmək₁: Səciyyəvi xüsusiyyətlərlə fərqlənmək, başqalarında olmayan səciyyəvi xüsusiyyətlərə malik olmaq

II.səciyyələnmək>[kim]

Ör.Azərbaycan ədəbiyyatı_[kim] tarixində bu dövr bir tərəfdən mürəkkəbliyi ilə, ikinci tərəfdən mövcud ədəbi materialların, parlaq ədəbi şəxsiyyətlərin azlığı ilə səciyyələnir.

SƏFEHLƏMƏK

A1 I. səfehləmək₁: Gicləmək, axmaqlamaq, sarsaqlamaq.

II.səfehləmək>[kim]

Ör. (Sen)_[kim] Səfehləşmə, aqlını başına yığ (A D AL)

- A2²¹¹ I. səfəhləmək₂: Səfeh hərəkət etmək, səfeh sözlər demək.
 II.səfəhləmək>[kim][ne]
 Ör.

SƏHİFƏLƏMƏK

- A1 I. səhifələmək₂: Kitabın, jurnalın, dəftərin vs.-nin səhifələrini bir-bir çevirmək, gözden keçirmək.
 II.səhifələmək>[kim][kimi]
 Ör.(Ben)_[kim] Lüğəti_[kimi] səhifələdim.
- A2 I. səhifələmək₂: Mətbəədə yığılmış mətni səhifələrə ayırmaq, səhifə bağlamaq.
 II.səhifələmək>[kim][kimi]
 Ör. (O)_[kim] Kitabı_[kimi] səhifələdi.
- A3 I. səhifələmək₂: Yazılı mətnin səhifələrini sıra ilə nömrələmək.
 II.səhifələmək>[kim][kimi]
 Ör.(Sen)_[kim] Məqaləni_[kimi] səhifələ.

SƏHNƏLƏŞDİRMƏK

- A1 I. səhnələşdirmək₂: Hər hansı ədəbi əsəri teatrda və ya kinoda göstərmək üçün uyğunlaşdırmaq, pyes şəklində salmaq
 II.səhnələşdirmək>[kim] [kimi]
 Ör.(O)_[kim] M.İbrahimovun "Böyük dayaq" romanını_[kimi] ekran üçün səhnələşdirdi.

SƏKMƏK

- A1 I. səkmək₁: Bir və ya hər iki ayaq üstündə sıçrayaraq yerimək, sıçramaq, hoppanmaq.
 II.səkmək>[kim]
 Ör.Kəhər_[kim] səkərək qonşu evin həyatında göründü və bir göz qırpımında Cəmilin qarşısında dayandı. M.Hüseyn.
- A2 I. səkmək₁: Bu qaydada uçmaq, yaxud yerimək.
 II.səkmək>[kim]
 Ör. Qayalarda kəklik_[kim] səkir; Bulud qalxır, yağış tökür. Aşıq Şəmşir.

²¹¹ "Səfəhləmək" fiilinin ikinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır lakin mantiqsal isteminin iki olduğu deyilə bilər.

A3 I. səkmək₁: Mec. menada.

II.səkmək>[kim]

Ör. Səkdi gəlin_[kim], süzdü gəlin, bir də məclisin ortasında duruxub, əlləri ilə üzünü qapadı, gəlin hönkürdü. Çemenzeminli.

SƏLBƏLƏMƏK

A1 I. səlbələmək₂: Selbe vurmaq, selbe atmaq.

II.səlbələmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Ağacı_[kimi] səlbələdi.

SƏLDİRLƏMƏK

A1 I. səldirləmək₁: Yıxılan kimi olub yerini çəşdirmaq, lenger vuraraq yerimek; sendelemek.

II.səldirləmək>[kim]

Ör. Sərxoş_[kim] səldirlədi.

SƏMƏRƏLƏŞDİRMƏK

A1 I. səmərələşdirmək₂: Semereləşdirme işləri aparmaq.

II.səmərələşdirmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] İstehsalatı_[kimi] səmərələşdirdi.

SƏMİMİLƏŞMƏK

A1 I. səmimiləşmək₁: Bir-birine daha da yaxın olmaq, semimi olmaq, mehribanlaşmaq

II.səmimiləşmək>[kim]

Ör. [Hüseyn:] Qızla yenə yolumuza başladıq. Bu dəfə müsaibəmiz_[kim] bir qədər daha səmimiləşmişdi. S.Hüseyn.

SƏNAYELƏŞMƏK

A1 I. sənayeləşmək₁: Maşın texnikasma keçmək, maşınlar tetbiq etmək.

II.sənayeləşmək>[kim]

Ör. Ölkə_[kim] yeni yollarla inkişaf etsin gərək; Sürətlə başdan-başa tez sənayeləşərək. R.Rza.

SƏNDƏLƏMƏK

A1 I. səndələmək: Müxtelif sebeblərdən müvazineti itirerek, ayaq üstə dura bilmeyib

yırğalanmaq.

II.səndələmək>[kim]

Ör. Səlim_[kim] sillənin zərbindən səndələdi. M.İbrahimov.

SƏNGƏRLƏNMƏK

A1 I. səngərlənmək₁: qayıd. Sengerde gizlənmək, sengere girmək.

II.səngərlənmək>[kim]

Ör. Əsgərlər_[kim] səngərləndilər.

SƏNGİMƏK

A1 I. səngimək₁: Yavaşmaq, azalmaq.

II.səngimək>[kim]

Ör.Səngiyir Gunəşin odu, istisi,_[kim]

Solur bağ-bağcalar, soyuyur torpaq.(D G)

A2²¹² I. səngimək₁: Daşlaşmaq (herekətsiz olmaq menasında).

II.səngimək>[kim]_{insan}

Ör.

A3 I. səngimək₁: İnkişafdan qalmaq, ləngimək

II.səngimək>[kim]

Ör.

SƏPƏLƏMƏK

A1 I. səpələmək₂: Bir şeyi müxtəlif terefe necə gəldi atmaq, dağıtmaq, töküşdürmək,

yaymaq

II.səpələmək> [kim] [kime]

Ör. Bunlardan əlavə, [Əbiş]_[kim] şkafın gözlərini eşələyir, kağızlardan çıxarır, stolun üstünə_[kime] səpələyirdi. S.Rehimov.

A2 I. səpələmək₂: Səpmək, tökmək.

II.səpələmək>[kim] [ne]

Ör.Afaq_[kim] çoxdan bu yerləri tərk etmiş quşları da geri qaytarmaq istəyərək, bağçadakı tərəciyə gətirib bir çanaq arpa_[ne] səpələdi.

Ə.Məmmədخانlı.

²¹² “Səngimək” filinin ikinci və üçüncü anlam dəyişəsinə nümunə tapılmamışdır, lakin mantıqsal isteminin tək olduğu deyilə bilər.

- A3 I. səpələmək₂: Sovurmaq, sıçratmaq.
 II.səpələmək>[kim] [kimi]
 Ör.Külək_[kim] qarı_[kimi] səpələr, Bəxtiyar! Ağ geyinər təpələr, Bəxti- yar!
 R.Rza
- A4 I. səpələmək₁: Narın-narın yağmaq, çilemək.
 II.səpələmək>[kim]
 Ör.Arabir narın yağış_[kim] da səpələyir, soyuq adamın iliklərinə işləyirdi.
 M.Rzaquluzade..

SƏPMƏK I

- A1 I. səpmək₃: Toxumu sepin üçün hazırlanmış torpağa sepelemek; toxum atmaq.
 II.səpmək>[kim] [kime][ne]
 Ör. (Ben)_[kim] [Tarverdi:] ..İkicə pud bu il yerə_[kime] [buğda]_[ne] sap- dim.
 C.Cabbarlı.
- A2 I. səpmək₂: Tökmək (toz halında olan şeylər haqqında).
 II.səpmək>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Qapının qabağına qum_[kim] səpdi.
- A3 I. səpmək₂: Den atmaq, yem tökmək.
 II.səpmək>[kim] [ne]
 Ör.(Ben)_[kim] [Novruzeli xana:] Xan, qadanı alım, bu xoruzlar qaldılar burada, heyvandılar, qoyaydın qıçlarını açıb bir az burada dən_[ne] səpəydim.
 C.Memmedquluzade.
- A4 I. səpmək₃: Çilemək, tökmək, sepelemek (maye haqqında).
 II.səpmək>[kim] [kime][ne]
 Ör.(O)_[kim] Başına_[kime] atır_[ne] səpdi.
- A5 I. səpmək₂: Perakende halda atmaq, nece geldi atmaq, tökmək, tökübtöküşdürmək.
 II.səpmək>[kim] [ne]
 Ör.(Onlar)_[kim] [Birinci fehle:] Budur ha, genə kağız_[ne] səpiblər ki...
 H.Nezerli.

- A6 I. səpmək₁: Yağmaq, sepelemek.
II.səpmək>[kim]
Ör. Yağış [kim] sapır.
- A7 I. səpmək₂: Atmaq (çoxlu miqdarda).
II.səpmək>[kim] [ne]
Ör. Salim[kim] dayana bilmədi. Bir qatar güllə[ne] sapdı.. Mir Celal
- A8²¹³ I. səpmək₂: Obrazlı təşbehlerde: işıq sepmək, nur sepmək, seadet çiçeyi sepmək vs
II.səpmək>[kim] [ne]
Ör.
- A9 I. səpmək₂: Bir sıra isimlerle işlenerek müxtəlif ifadələr düzəldilir; mes.: yarasına duz sepmək, gözüne torpaq sepmək, üreyinə soyuq su sepmək və
II.səpmək>[kim] {ne} tamamlayıcı
Ör.

SƏPMƏK II

- A1 I. səpmək₁: Derisi sepgi tökmək, sepgi çıxarmaq.
II.səpmək>[kim]
Ör. Qolları [kim] səpdi.

SƏRİLMƏK I

- A1 I. sərilmək₂: Əl və ayaqlarını açıb uzanmaq.
II.sərilmək>[kim] [kime]
Ör. Har ikisi[kim] yumşaq otların üzərinə[kime] sərildilər. H.Nezerli.
- A2 I. sərilmək₂: Yere deymək, yıxılmaq.
II.sərilmək>[kim] [kime]
Ör. Kor Seyid [kim] üzü üsta yera[kime] sarilir. S.Hüseyn.
- A3 I. sərilmək₁: Düşüb qalmaq, yıxılıb qalmaq.
II.sərilmək>[kim]
Ör. Yaxınla- şanda [İmamverdi] gördü ki, bir uşaq[kim] hərəkətsiz yerə sərilibdir. S.S.Axundov.
- A4 I. sərilmək₁: məch. Salınmaq, döşənmək.
II.sərilmək>[kim]

²¹³“Səpmək” fiilinin 8. və 9. anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır, lakin mantıqsal istemləri iki olduğu deyilə bilər.

- Ör. Sobanın yanında Tellinin yatağı_[kim] sərilmişdi. S.Hüseyn.
- A5²¹⁴ I. sərilmək₂: məch. Qurumaq üçün ip, meftil, ağac və s. üzerine salınmaq, asılmaq.
- II.sərilmək>[kim] [kimi]
- Ör.

SƏRİLMƏK II

- A1 I. sərilmək₂: bax sarınmaq.
- II.sərilmək>[kim] [kime]
- Ör.Qaraqaş tilsimli qılınçnan əjdahanı quyruğunnan yaraladı. Əjdaha_[kim] dönüb sarıldı Qaraqaş._[kime] (Nağıl).

SƏRİNLƏMƏK

- A1 I. sərinləmək₁: Serin olmaq, serin düşmək.
- II.sərinləmək>[kim]
- Ör. Axşamüstü hava_[kim] sərinlədi.
- A2 I. sərinləmək₁: sərinlənmək.
- II.sərinləmək>[kim]
- Ör. [Nuriyyə:] Mən_[kim] arxın büllur kimi duru suyu ilə üzümü yuyub sərinlədim. İ.Əfəndiyev.

SƏRMƏK

- A1 I. sərmək₃:Bir şeyi qurumaq üçün ip v s. üzerine salmaq.
- II.sərmək>[kim] [kimi][kime]
- Ör. Axı, mən _[kim] gecə, heç kəs görməsin deyə, patları _[kimi] dəyənin böyrünə, ipin üstünə _[kime] sərmışdim.(Ç)
- A2 I. sərmək₃: Qurutmaq üçün meyveni vs.-ni bir şeyin üzerine nazik qat şəklində tökmək, yaymaq.
- II.sərmək>[kim] [kimi][kime]
- Ör.(Sen) _[kim] Qızılgülü_[kimi] darəsən; Yaylıq üsta_[kime] sərəsən; Yer mənə nişan ver; Atgöndərimgələsən. (Bayatı).
- A3 I. sərmək₂: Bükülmüş, lüleşmiş, qatlanmış bir şeyi açılmış hala getirmək.
- II.sərmək>[kim] [kimi]

²¹⁴“Sərilmək” fiilinin beşinci anlam dəğişkesinə örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

Ör. Müdür_[kim] girdələnib bükülmüş qazeti_[kim] şkafm üstündən götürüb stolun üstünə sardi. M.İbrahimov.

A4 I. sərmək₂: Döşəmək, salmaq.

II.sərmək>[kim] [kimi]

Ör. Axı, mən_[kim] gecə, heç kəs görməsin deyə, patları_[kim] dəyənin böyrünə, ipin üstünə sərmişdim.(Ç)

A5 I. sərmək₃: Yere yıxmaq, vurub salmaq.

II.sərmək>[kim] [kimi][kime]

Ör. Dünyaya sas saldı öz səs ilə o; Q_[kim] sardi torpağa_[kime] qanlı düşməni_[kimi] N.Xezri.

A6 I. sərmək: Bükmək, sarımaq.

II.sərmək>[kim] [kimi]

Ör. (Biz)_[kim] Bəyaz-bəyaz vərəqlərə sardik səni_[kimi] ağ çiçək! N.Xezri.

SƏRSƏMLƏMƏK

A1 I. sərsəmləmək₁: Her hansı bir sebeb- den ağılmı itirmək, gicelmək, deli kimi olmaq, zehni qarışmaq.

II.sərsəmləmək> [kim]

Ör. [Şabanın]_[kim] sərsəmləyən (f.sif.) vaxtda dilindən Gülsüm adı bilmərrə düş- mürdü. Ə.Haqverdiyev.

SƏRTLƏŞMƏK

A1 I. sərtləşmək₁: Getdikce yumşaqlığı, mülayimliyi azalmaq, keskinləşmək, daha da sert olmaq, daha da şiddetlenmək, qatılaşmaq

II.sərtləşmək>[kim]

Ör. Havə_[kim] daha da sərtləşir, külək daha da gücləşirdi. C.Cabbarlı.

A2 I. sərtləşmək₁: məc. Qabalaşmaq, kobudlaşmaq, keskinləşmək.

II.sərtləşmək>[kim]

Ör. Xalil_[kim] deyəsən, katibin niyyətini duyub, birdən sərtləşdi. M.Hüseyn.

A3 I. sərtləşmək₁: Ciddi, sert görkəm almaq, sertlik ifadə etmək.

II.sərtləşmək>[kim]

Ör. Səmədin sifəti_[kim] sərtləşdi. İ.Hüseynov.

SƏSLƏMƏK

- A1 I. səsləmək₂: Çağırmaq, haraylamaq.
 II.səsləmək>[kim] [kimi]
 Ör. - Bahadır_[kim] çox sağ ol, deyib Novruzu_[kimi] sasladi. N.Nerimanov.

SƏSLƏNDİRMƏK

- A1 I. səsləndirmək₂: Her hansı bir musiqi aletini, yaxud zengi vs.-ni çalmaq, sesini çıxartmaq.
 II.səsləndirmək>[kim][kimi]
 Ör. Hümmət_[kim] sükut içində zangi_[kimi] saslandirdi. İ.Əfəndiyev.

SƏSLƏNMƏK

- A1 I. səslənmək₁: Ses çıxartmaq.
 II.səslənmək>[kim]
 Ör. Budaq- lar tarpandı, ağaclar_[kim] saslandı. Mir Celal.
- A2 I. səslənmək₁: Sesi çıxmaq, sesi eşidilmək.
 II.səslənmək>[kim]
 Ör. Radio_[kim] saslanır: Hüseyn, dön geri; Qalxmışdır ehtiyat tayyaranları.
 M.Rahim.
- A3 I. səslənmək₁: Çağırana cavab vermək, sesini ucaltmaq.
 II.səslənmək>[kim]
 Ör. Bu vaxt eşikdən Qulam xan_[kim] saslanır. M.S.Ordubadi.

SƏTHİLƏŞDİRMƏK

- A1 I. səthiləşdirmək₂: Sethi (2-ci menada) hala salmaq, sethi etmək; besitləşdirmək, bayağılaşdırmaq
 II.səthiləşdirmək>[kim] [kimi]
 Ör. Bizcə, bu_[kim] həm Kosaoğlunun təbiətinə ziddir, həm də surəti_[kimi] səthiləşdirir. M.İbrahimov.

SƏYİRTMƏK

- A1 I. səyirtmək₂: Çapmaq, dördnala sürmək (atı).
 II.səyirtmək>[kim] [kimi]
 Ör. [Ayaz]_[kim] “Tarlam” üzü_[kimi] yuxarı kanda taraf sayırtı.
 Ə.Memmedxanlı. Atımı dörd- nala sayırdarak man; Nahayat, Boz dağa galib yetişdim. H.Hüseynzade.

- A2 I. səyirtmək₂: Uçurtmaq (quşlar haqqında).
 II.səyirtmək>[kim] [kimi]
 Ör. (O) _[kim] [Kerem:] Şahini gazdirar baylar qolunda; Quşları_[kimi] sayirdar sagü solunda. “Əsli ve Kerem”.

SƏYİRİMƏK

- A1 I. səyirimək₁: Hirsden, acıqdan vs. hisslerden esmek, titremək (üz ezeleleri).
 II.səyirimək> [kim]
 Ör. İsmayılzadanin dodaqları_[kim] xajifbir tarzda sayridi. M.Hüseyn.

SİÇRAMAQ

- A1 I. sıçramaq₂: Atılmaq, tullanmaq, hoppanmaq.
 II.sıçramaq>[kim] [kimden]
 Ör. (O) _[kim] Yerindən_[kimden] sıçradı.
- A2 I. sıçramaq₁: Atlanıb (hoppanıb) keçmək.
 II.sıçramaq>[kim]
 Ör.Gülşan Yasamanin sözündan xoşlanmadı: Arxı_[kim] sıçramamış barakallah gözlamayin. Ə.Veliev.
- A3 I. sıçramaq₂: Hoppanıb qalxmaq (oturmaq).
 II.sıçramaq>[kim] [kime]
 Ör. Oğul _[kim] sıçradı ata, _[kime] yel kimi uçdu getdi; Ela bil ov dalınca alıcı quşdu, getdi. R.Rza.
- A4 I. sıçramaq₁: Sepilmək, çilenmək.
 II.sıçramaq>[kim]
 Ör. Sıçrayarkan işıldayar damcılar, _[kim] San saçılar mirvaridlar, in- cilar. A.Sehhet.

SİĞALLAMAQ

- A1 I. sığallamaq₂: Əllərini, barmaqlarını bir şeyin üzərində xefifce gezdirerek onu hamar şəkə salmaq, düzəltmək; tumarlamaq.
 II.sığallamaq>[kim] [kimi]
 Ör.(Ben)_[kim] Xəzərin saçını _[kimi] sığallayiram,
 Üzürəm dənizdə hey aram-aram.(D Ç B)

- A2 I. sıgallamaq₂: Masaj elemək, ovmaq.
II. sıgallamaq>[kim] [kimi]
Ör. Əlacı üzülmüş Nargiz_[kim] gah oğlunu dila tutur, gah qarıya kömək elayib uşağın qarnını _[kimi] sı- ğallayır. Ə.Veliyev.
- A3 I. sıgallamaq₂: Nevaziş, mehribanlıq, rıqqet, oxşama elameti olaraq elini xefifce birinin başına veya üstünə sürtmək, çəkmək.
II. sıgallamaq>[kim] [kimi]
Ör. Kosa_[kim] isa öz işində olmaqla toyuqlardan tutub başını_[kimi] sığallayır va buraxırdı. S.Rehimov.
- A4 I. sıgallamaq₁: Mec. menada.
II. sıgallamaq>[kim]
Ör. Ləpələr_[kim] sığallayır nəhəng gövdəsini “Avrora”nım; Yuxulu bir ananın əli kimi. R.Rza.

SIĞINMAQ

- A1 I. siğınmaq₂: Bir tehlikeden etibarlı bir yerde gizlənmək və ya birinə penah gətirmək, himayesi altına girmək; daldalanmaq.
II. siğınmaq>[kim] [kime]
Ör. (Onlar)_[kim] Osmanlıya_[kime] siğındılar.

SIĞMAQ

- A1 I. siğmaq₂: Yerləşmək, gire bilmək.
II. siğmaq>[kim] [kime]
Ör. Nəriman_[kim] Ulfətin qucağına_[kime] siğmirdi. Mir Celal

SIXILMAQ

- A1²¹⁵ I. sıxılmaq₁: Tezyiq, sıxma vs. neticesində hecimce kiçilmək, sıxlaşmaq.
II. sıxılmaq>[kim]
Ör.
- A2 I. sıxılmaq₁: Daralmaq, sıxlaşmaq, balacalaşmaq.
II. sıxılmaq>[kim]
Ör. Naha- yat.. üç yol ayrıcında bu halqa _[kim] tamamilə sıxıldı.
H.Seyidbeyli.

²¹⁵“Sıxılmaq” fiilinin birinci anlam dəyişkeisne örnek bulunmamıştır ancak mantıksal isteminin tek olduğu söylenebilir.

- A3 I. sıxılmaq₂: Büzüşmək, yığılmaq, qısılmaq.
II.sıxılmaq>[kim] [kime]
Ör. Zarifia_[kim] tazadan oturduğu yerda qurcalanıb dayısına_[kime] sıxıldı.
Ə.Əbülhesen.
- A4 I. sıxılmaq₁: Pert olmaq, utanmaq, tutulmaq.
II.sıxılmaq>[kim]
Ör. Farman hamişa bela qoçaq va dilavar_[kim] qızların yanında sıxılar va özünü itirardi. Ə.Sadıq.

SIXLAŞMAQ

- A1 I. sıxlaşmaq₁: Getdikce sıx olmaq, sıx hala gelmek; kesifleşmək, qatılaşmaq, qelizleşmək.
II.sıxlaşmaq>[kim]
Ör. Göy üzündə qara buludlar_[kim] sıxlaşır, yavaş-yavaş yağış çisalayırdı.
Ə.Veliyev.
- A2 I. sıxlaşmaq₁: Bir-birine lap yaxın durmaq, qovuşmaq, çox sıx dayanmaq.
II.sıxlaşmaq>[kim]
Ör. Maşadibay cavab vermədi, onun üzündəki qırışlar_[kim] daha da sıxlaşdı.
M.Hüseyn.
- A3 I. sıxlaşmaq₁: Birleşmək, hemreylük, birlik yaratmaq, birge hareket etmək üçün bir araya toplaşmaq.
II.sıxlaşmaq>[kim]
Ör. Kandililər_[kim] sıxlaşmağa başladılar. Ə.Veliyev.

SIXMAQ

- A1 I. sıxmaq₂: Üstündən, ya yanlarından basmaq, tezyiq etmək.
II.sıxmaq> [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Qarpızı_[kimi] sıxıb yoxlamaq.
- A2 I. sıxmaq₂: Kip birleşdirmək, bir-birinin üstünə berk basmaq, qısmmaq.
II.sıxmaq>[kim] [kimi]
Ör.Cavan müəllim_[kim] susdu, dişlərini_[kimi] bir-birina sıxdı, gözləri isa çox şeylər söyləyirdi. M.Rzaquluzade.

- A3 I. sıxmaq₂: Əlini sıxmaq salamlama veya başqa bir hissini (teşekkür, hüsn-reğbet, razılıq vs.) ifadə etmək üçün birinin elini tutub berk sıxmaq.
II.sıxmaq>[kim] [kimi]
Ör. Hyuc_[kim] pıçılıtlı ilə dedi və dostunun əlini_[kimi] sıxdı.(B N O)
- A4 I. sıxmaq₂: Meyveni el və s. ilə berk basıb (sıxıb) suyunu çıxarmaq.
II.sıxmaq>[kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Limon_[ne] sıxdı.
- A5 I. sıxmaq₂: Berk buraraq suyunu çıxartmaq.
II.sıxmaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Paltarları_[kimi] sıxdı.
- A6 I. sıxmaq₂: Sıxışdırmaq, ruhen incitmək, sıxıntı vermək.
II.sıxmaq>[kim] [kimi]
Ör. Bela harakat_[kim] adamı_[kimi] SİXR.
- A7 I. sıxmaq₃:Tetiyi çekib boşaltmaq (odlu silahı).
II.sıxmaq>[kim] [kimi][kime]
Ör. [Bahadır]_[kim] bu sözləri yazandan sonra tapançanı_[kimi] gicgahına_[kime] qoyub sıxdı... N.Nerimanov.
- A8 I. sıxmaq₂: Dar gəlmək, dar olmaq (paltar, ayaqqabı).
II.sıxmaq>[kim] [kimi]
Ör. Tufili_[kim] ayağımı_[kimi] SİXR.
- A9 I. sıxmaq₂: Berk çekib bağlamaq.
II.sıxmaq>[kim] [kimi]
Ör. [Gülbadam]_[kim] boynuna düşmüş ağ çit, qara çiçəkli yaylığı_[kimi] başına salıb, boğazının altından sıxdı. N.Nerimanov.

SINAMAQ

- A1 I. sınamaq₂: Yoxlamaq, tecrübədən, sınaqdan keçirmək.
II.sınamaq>[kim] [kimi]
Ör. [Elxan yoldaşlarına:] Qardaşlar,_[kim] taleyimizi_[kimi] sınamaq.
C.Cabbarlı.

SINDIRMAQ

- A1 I. sindirməq₂: Berk bir şeye vurmaqla, toxundurmaqla, yaxud yere salmaqla parç ləmaq, qırıb tökmək.

- II.sındırmaq>[kim] [kimi]
 Ör.(Ben)_[kim] - Birdan gülümü üzdüm, tacımı_[kimi] daşa vurdum, sındırdım.
 A.Divanbeyoğlu.
- A2 I. sındırmaq₂: Bütöv bir şeyi berk bir şeye vuraraq xmcım-xmcım etmək, qırmaq.
 II.sındırmaq>[kim] [kimi]
 Ör.Neçə yırtıcının yeri gələndə
Tamah_[kim] dişlərini_[kimi] sındıra bilsin.(D Ç B)
- A3 I. sındırmaq₂: Qopararaq üzmək, qırmaq.
 II.sındırmaq>[kim] [ne]
 Ör. [Güllü:] Man_[kim] daha budaq_[ne] sındırmayacağam. H.Seyidbeyli.
- A4 I. sındırmaq₂: Korlamaq, xarab etmək, yararsız hala salmaq.
 II.sındırmaq>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Oyuncağı_[kimi] sındırdı.
- A5 I. sındırmaq₂: Şikest etmək, qırmaq.
 II.sındırmaq>[kim][kimi]
 Ör. (Sen)_[kim] [Hambal:] A Maşadi, bu qadar xalqa pul paylayırsan, mana da bir abbası ver, belimi_[kimi] sındırıbsan. U.Hacı- beyov.
- A6 I. sındırmaq₂: Mehv etmək, yox etmək, meğlub etmək, dağıtmaq.
 II.sındırmaq>[kim] [ne]
 Ör. (O)_[kim] - Qoşun_[ne] sındırmış, qala fiath etmiş asgar sevinci ilə Durmuş yatağına girdi. Mir Celal.
- A7 I. sındırmaq₂: Pert etmək, xetrine deymək, meyus etmək.
 II.sındırmaq>[kim] [kimi]
 Ör. Bu gülüşlər_[kim] da onu_[kimi] sındırmışdı. H.Nezerli.
- A8 I. sındırmaq₁: dan. zar. Hevesle, şövqlə oynamaq (reqş etmək).
 II.sındırmaq>[kim]
 Ör. [Kerbelayı Fatmanise:] Vallahı, zalımın qızı_[kim] ela sındırır ki, ela sındırır ki, bü- tün sümükləri beşatılan kimi şaraq-şaraq şaqqıldayır.
 C.Cabbarlı.
- A9 I. sındırmaq₂: Bir sıra isimlərin yanına getirilərək, mürekkeb feil və müxtəlif ifadələr düzəldilir; mes.: üreyini sındırmaq, sözünü sındırmaq, başım

sındırmaq, qol-qanadım sındırmaq, belini sındırmaq və s

II.sındırmaq>[kim] [ne]_{tamamlayıcı}

Ör. (Biz) [kim] - Yaxşı, - Puaro dedi - gəlin lanç edəyin, lançdan sonra bu məsələ barədə birlikdə baş [ne] sındırırıq.(B N O)

SINIXMAQ

A1 I. sınıxmaq₁: Zeiflemek, arıqlamaq, etini tökmək, üzülmək, erimek.

II.sınıxmaq>[kim]

Ör. Kiçik bayimin solğun çöhrəsi [kim] sınıxmışdı və darin bir kadar saçırdı. Çemenzeminli.

SINMAQ

A1 I. sınmaq₁: Bir şeye berk toxunaraq parçalanmaq, tike-tike olmaq, xırda hissələrə ayrılmaq; qırılmaq, zedelenmək.

II.sınmaq>[kim]

Ör. Boşqablar [kim] əlimdən düşüb sındı.

A2 I. sınmaq₁: Ağır bir şeyin tezyiqi altında eyilerek yerindən qopmaq, qırılmaq.

II.sınmaq>[kim]

Ör.Küləkdən ağacın budaqları [kim] sındı.

A3 I. sınmaq₁: Berk bir şeye şiddetle deyerek, toxunaraq şikest olmaq; qırılmaq, zedelenmək.

II.sınmaq>[kim]

Ör. - [Hambal:] Məşədi, belim [kim] sınıbdır, bir abbası da verəcəksən. Ü.Hacıbeyov.

A4 I. sınmaq₁: məc. İncimek, xetrine, qelbine deymək, pert olmaq.

II.sınmaq>[kim]

Ör. Qulam dayı [kim] sınmadı, nağılını söyləməyə davam etdi. M.Hüseyn.

A5 I. sınmaq₁: Basılmaq, məğlub olub dağılmaq, müqavimet qabiliyyətini itirmək.

II.sınmaq>[kim]

Ör. Ən əvvəl Gamışvan tərəfindən hücum edən Maku ordusu [kim] sındı. M.S.Ordubadi.

- A6 I. sınmaq₁: Azalmaq, zeiflemek, yenmek.
II.sınmaq>[kim]
Ör. Yavaş-yavaş hava_[kim] sınır. B.Vahabzade.
- A7 I. sınmaq₁: məc. Aşağı düşmək, enmək.
II.sınmaq>[kim]
Ör. Qiymətlər_[kim] sındı.
- A8²¹⁶ I. sınmaq₁: məc. İflas etmək, müflis olmaq.
II.sınmaq>[kim]
Ör.
- A9 I. sınmaq₁: Bir sıra isimlerden sonra getirilerek, mürekkeb feil ve müxtelif ifadəler düzeldilir; mes.: üreyi sınımaq, könlü sınımaq, canına sınımaq, qol-qanadı sınımaq ve s
II.sınmaq>{kim}_{tamamlayıcı}
Ör. "Kaş qollarım_[kim] sınıydı, o gün paltar yumayaydım, tuman-köynəyə əl vurmayaydım.(N E)

SIRALANMAQ

- A1 I. sıralanmaq₁: Bir-birinin yanınca sıra ilə dal-dala düzölmək, sıra ilə düzölmək.
II.sıralanmaq>[kim]
Ör. Fabriklar, zavodlar_[kim] sıralandı yan-yana; Xoş- baxt hayat verməkçün azad olmuş insana. R.Rza.

SIRIMAQ

- A1 I. sırımaq₂: Arasına (içine) yun, pambıq qoyulmuş mitili vs.-ni iri tikiş ataraq tikmək.
II.sırımaq>[kim] [ne]
Ör. Pəri nənə_[kim] nəvəsinə təzə bir yorğan_[ne] sırıdı.(A D O L)
- A2 I. sırımaq₃: məc. dan. Zorla ve ya aldatma yolu ilə qəbul etdirmək, almağa mecbur etmək.
II.sırımaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. (Sen)_[kim] [Ələsger:] Bir vədə var idi, arşını beş şahıya satdığı_[kimi]

²¹⁶ "Sınmaq" fiilinin sekizinci anlam deęişkesinə örnək bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin tek olduęu söylenebilir.

Hacıya iki abbasıya_[kime] sırıyırdın. Ə.Haqverdiyev.

SIRMALAMAQ

A1 I. sirmalamaq₂: Sırma tikmək, sırma ilə bezəmək.

II.sirmalamaq>_{[kim][kimi]}

Ör. (Sen)_[kim] Köynəyi_[kimi] sirmala

SIRTIQLAŞMAQ

A1 I. sırtıqlaşmaq₁: Daha da sırtıq olmaq; heyasızlaşmaq, arsızlaşmaq.

II.sırtıqlaşmaq>_[kim]

Ör. Uşaq_[kim] döyüldükcə sırtıqlaşar.

SIYIQLAŞDIRMAQ

A1 I. sıyıqlaşdırmaq₂: Daha da sıyıq etmək, yaxud qatı halda olan şeyi sıyıq hala salmaq; durulaşdırmaq.

II.sıyıqlaşdırmaq>_{[kim] [kimi]}

Ör. (O)_[kim] Palçığı_[kimi] sıyıqlaşdırdı.

SIZILDAMAQ

A1 I. sızıldamaq₁: Yüngülce ağrımaq, sızı vermək.

II.sızıldamaq>_[kim]

Ör. Sümük_[kim] sızıldayır.

A2 I. sızıldamaq₁: Halından, heyatından şikayətlənmək, ağlayıb-sızılmaq.

II.sızıldamaq>_[kim]

Ör. (Ben)_[kim] Ey sevdiyim, sandan cüda düşəli; Qan-yaş töküüb sızıldaram, yanaram. Q.Zakir.

A3 I. sızıldamaq₁: Zarımaq, inildəmək, ağlamaq.

II.sızıldamaq>_[kim]

Ör. Qapı ağzında xasta, arıq, sarıbaniz bir uşaq_[kim] yera yıxılıb sızıldayırdı. S.Veliev.

SIZLAMAQ

A1 I. sızılmaq₁: Bax sızıldamaq.

II.sızılmaq>_[kim]

Ör.- Şahsuvar, Şahsuvar! — deyib ağladım; İçimdə sızladı bir yanıq kaman.
_[kim] M.Müşfiq.

- A2 I. sızılamaq₁: məc. Ağlamaq, inildemek, yana-yana ağlamaq.
 II.sızılamaq>[kim]
 Ör. Gilə_[kim] isə bir müddət ağladı, sızladı, sonra kişini danlamağa başladı.
 Ə.Veliev.

SIZMAQ

- A1 I. sızmaq₂: Bir şeyin arasından, mesamelerindən yavaş-yavaş, damcı-damcı sızıb çıxmaq, keçmək, dammaq (mayeler haqqında)
 II.sızmaq>[kim] [kimden]
 Ör. Bu dərə başdan-başa su qaynağı idi. Hər ağacın, hər daşın dibindən_[kimden] su_[kim] sızırdı. A.Şaiq.

SİCİMLƏMƏK

- A1 I. sicimləmək₂: Sicimlə bağlamaq.
 II.sicimləmək>[kim][kimi]
 Ör. (O)_[kim] Yükü_[kimi] sicimlədi.

SİLAHLANMAQ

- A1 I. silahlanmaq₁: Özünü silahla təmin etmək, özü üçün silah tədarük etmək, silahlı hala gəlmək; yaraqlanmaq.
 II.silahlanmaq>[kim]
 Ör. Geyib asgar paltarım, silahlandı qahraman_[kim] S.Vurğun.
- A2 I. silahlanmaq₂: Her hansı bir iş üçün lazımi vasitələr, materiallar vs. ilə özünü təmin etmək.
 II.silahlanmaq>[kim][kimlə]
 Ör. Neft sənayesi_[kim] qabaqcıl texnika ilə_[kimlə] silahlanmışdır.
- A3 I. silahlanmaq₂: Her hansı bir iş üçün lazım olan bilikləri, məlumatı və s. əldə etmək.
 II.silahlanmaq> [kim] [kimlə]
 Ör. Qabaqcıl_[kim] nazariyyə ilə _[kimlə] silahlandı.

SİLƏLƏMƏK

- A1 I. silələmək₂: Ağızına qədər doldurmaq.
 II.silələmək>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Qabı_[kimi] silələdi.

SİLİB-SÜPÜRMƏK

A1 I. silib-Süpürmək₂: Süpürge, esgi ve s. ile bir yeri silmek, süpürmək, temizlemek.

II.silib-süpürmək>[kim] [kimi]

Ör. Dükənçilərin bir çoxu_[kim] öz dükənlarının qabağını_[kimi] silib-süpürürdü. P.Makulu. [Be- yim xala] gündə iki-üç yol həyatimizi silib-süpürür. İ.Hüseynov.

A2 I. silib-Süpürmək₂: məc. Özü ilə yığıb aparmaq, götürüb aparmaq, heç bir şey qoymamaq.

II.silib-süpürmək>[kim] [kimi]

Ör. [Xelil:] Zalım qızı_[kim] otaqları_[kim] elə silib-süpürüb aparıbdir ki, kağız-kuğuzdan savayı bir şey qalmayıb- dır. N.Vezirov.

SİLKƏLƏMƏK

A1 I. silkələmək₁: Tekan vererek, dartaraq bu terefdən-o terefe berk terpetmək, yerindən oynatmaq, sarsıtmaq.

II.silkələmək>[kim] [kimi]

Ör. Ganç_[kim] sart alıla Bayramı_[kimi] silkaladı. M.Hüseyn.

A2 I. silkələmək₂: Meyveləri salmaq üçün ağacı berk terpetmək, esdirmək.

II.silkələmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Tut ağacını_[kimi] silkaladı.

A3 I. silkələmək₂: Bir şeyin üstündeki tozu, zibili vs.-ni temizləmək üçün çırpmaq, berk esdirmək, silkib temizləmək

II.silkələmək>[kim] [kimi]

Ör. - Pinaçi bir da Gülnaza baxıb fikra getdi. (O)_[kim] Ayağa durub çirkli döşlüyünü_[kimi] silkaladı va: - Dalımca galin, - deyib, dükənın arxasına keçdi. M.İbrahimov.

A4 I. silkələmək₂: Atıb-tutmaq, yırgalamaq.

II.silkələmək>[kim] [kimi]

Ör. Araba_[kim] bizi_[kimi] yaman silkaladı.

A5 I. silkələmək:Oynatmaq, o teref-bu terefe esdirmək, terpetmək.

II.silkələmək>[kim] [kimi]

Ör. Seyid Samad_[kim] başını_[kimi] bir silkaladı:

SİLLƏLƏMƏK

- A1 I. sillələmək₂: Sille vurmaq.
 II.sillələmək>[kim][kimi]
 Ör. Gülnaz_[kim] yerindən sıçrayıb durdu, mübaşir Mammadi_[kimi] sillələdi.
 M.İbrahimov.

SİLMƏK

- A1 I. silmək₂: Desmal vs. ilə qurulamaq.
 II.silmək>[kim] [kimi]
 Ör. Nargiz_[kim] hər tərəfdən üstünə yağın suallara cavab vermədən əvvəl qolu ilə gözünü_[kimi] sildi, başına yığılmış adamların üzünə baxdı.
 Ə.Məmmədşanlı.
- A2 I. silmək₂: Əsgəri və başqa bir şeylə silib çirkini və s.-ni təmizləmək.
 II.silmək>[kim] [kimi]
 Ör. Rivera_[kim] dizini üstə çökərək otağın döşəməsini_[kimi] silirdi.(B N O)
- A3 I. silmək₂: Pozmaq, üstündən xətt çəkmək, çıxarmaq.
 II.silmək>[kim] [kim]
 Ör. (Onlar)_[kim] - Ela ki müəllimin adını_[ne] sildilər, sadr dedi: - Adam verin, kandidat qoyaq. Mir Cəlal.
- A4 I. silmək₂: Unutmaq, xatirindən çıxartmaq.
 II.silmək>[kim] [kimdən]
 Ör. (Ben)_[kim] O ilin yay tətlini bitirərək şərəyə qayıdıb işlərimə başlayınca Ceyranı tamamilə xatirəmdən_[kimdən] sildim. S.Hüseyn.

SİLOSLAMAQ

- A1 I. Siloslamaq₁: Silos etmək, silosa çevirmək, silos halına salmaq.
 II.siloslamaq> [kim] _
 Ör. Qarğıdalım_[kim] _ silosladı.

SİMLƏMƏK I

- A1 I. simləmək₂: Sim çəkmək (musiqi aletinə).
 II.simləmək>[kim] [kimi]
 Ör. Tarı_[kim] kamançasını_[kimi] simlədi.

SİMLƏMƏK II

- A1 I. simləmək₁: YaranIN iltihabı neticesinde qana keçmək (mikrob).
 II.simləmək>[kim]
 Ör. [Allahqulu:] Güllə_[kim] içarida qalıb simlayar. Ə.Əbülhesen.

SİNDİKATLAŞDIRMAQ

- A1 I. sindikatlaşdırmaq₁: Sindikatlar şəklində birləşdirmək.
 II.sindikatlaşdırmaq>[kim] [kimi]
 Ör.(O)_[kim] Madan va metallurgiya sanayesini_[kimi] sindikatlaşdırdı.

SİNMƏK

- A1 I. sinmək₂: Göze daha az çarpmaq üçün aşağı oturmaq, eyilmək, gizlənmək, çuxur yatmaq; qorxub büzülmək.
 II.sinmək>[kim] [kime]
 Ör. Karbalayı Tapdıq balladiyi_[kim] tağların dibinə_[kime] sindi. Mir Celal.
- A2 I. sinmək₁: Çökmək.
 II.sinmək>[kim]
 Ör. Yeni gülümsamakda olan baharın hayatverici munis günəşi dağların arxasında gizləndiyindən atfafa hazın bir axşam qaranlığı_[kim] sinməkda idi. İ.Hüseynov.
- A3 I. sinmək₂:Tutub eyilmək.
 II.sinmək>[kim] [kime]
 Ör.Karam_[kim] yaharin qaşına_[kime] sinmişdi. M.Hüseyn..
- A4 I. sinmək₁: Cesareti qırılaraq sesini kesmək, qorxmaq, çekinmək.
 II.sinmək>[kim]
 Ör. Xudayar bay_[kim] bir az sinib çəkildi kanara. C.Memmedquluzade.
- A5 I. sinmək₂: Terkilərdə: üreyinə (canına və s.) sinmək üreyinə yatmaq, xoşuna gəlmək, üre- yince olmaq.
 II.sinmək>[kim] {kime} tamamlayıcı
 Ör.(Sen)_[kim] [Heybet Salmana:] Kökəlməyin da şartı var. Əgar istəyirsən yediğin canma_[kime] sinsin, garak mayana haram qatmayasan. M.Hüseyn.

SİSTEMLƏŞDİRMƏK

- A1 I. sistemləşdirmək₂: Sisteme salmaq, nizama salmaq.
 II.sistemləşdirmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Tacrübani_[kimi] sistemləşdirdi.

A2 I. sistemləşdirmək₂: Təsəvvif etmək, qruplaşdırmaq.

II. sistemləşdirmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] İzotopları_[kimi] sistemləşdirdi.

SİVİŞMƏK

A1 I. sivişmək₁: Sürüşmək, sürüşüb çıxmaq.

II. sivişmək>[kim]

Ör. QIZ_[kim] sivişib [Mübaşir Memmedin] qolları arasında çıxdı, otağın ortasında durub gözünün içinə baxdı. M.İbrahimov.

A2 I. sivişmək₁: Gizlincə çıxıb getmək, ötüb keçmək, aradan çıxmaq, qaçıb yaxasını qurtarmaq.

II. sivişmək>[kim]

Ör. [Şirkət idaresi] yanmdan keçərkən yenə iki itin_[kim] sivişib həmin dəhlizə girdiyini gördüm. Ə. Memmedxanlı.

SİVRİLƏŞMƏK

A1 I. sivriləşmək₁: Sivri şəkil almaq, sivri olmaq, ucu nazikləşmək.

II. sivriləşmək>[kim]

Ör. Şiddətli küləklərin nəticəsində qayalar_[kim] get-gedə sivriləşirdi. S. Veliyev.

SİYİRMƏK

A1 I. siyirmək₂: Şiddətlə toxunaraq, sürtünərək üzərindən qoparmaq, soymaq, aparmaq, cızmaq, qabıqım çıxartmaq.

II. siyirmək>[kim] [kimi]

Ör. Ağac_[kim] qolumu_[kimi] siyirdi.

A2 I. siyirmək₂: Qabda qalan yemək qalıqını çörək və ya barmaqla silib təmizləmək.

II. siyirmək>[kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] Qazanın dibini_[kimi] siyirdim.

A3 I. siyirmək₂: Qınından çəkərək çıxarmaq.

II. siyirmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Xancarı_[kimi] siyirdi.

- A4 I. siyirmək₁: Ölümle hedelemek, öldürməyə amade olmaq.
II.siyirmək>[kim]
Ör. İndi azar soxulub; İliyina, qanına; Olüm_[kim] qılınc siyirib; Hayat qahramanına. R.Rza.
- A5 I. siyirmək₂: Əynindən sürüşdürüb salmaq, çıxartmaq.
II.siyirmək>[kim] [kimi]
Ör. [Nergiz]_[kim] [plaşmı]_[kimi] siyirib otun üstünə saldı. B.Bayramov.
- A6 I. siyirmək₂: Üzüb atmaq, kesmək.
II.siyirmək>[kim] [kimi]
Ör.[Kovxa]_[kim] belin- daki xancarini çakib xoruzun başını_[kimi] siyirdi. S.Rehimov.

SOXMAQ

- A1 I. soxmaq₃: Bir şeyin altına, içərisinə, arasına ve ya dalma qoymaq, daxil etmək; dar bir yerin içine qoymaq
II.soxmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. (O)_[kim] Döşayini söküb paketi_[kimi] yunların arasına_[kime] soxdu. H.Nezerli.
- A2 I. soxmaq₃: Zorla soxmaq, dürtmək.
II.soxmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör.Mən_[kim] doğrusu, belə işi allahdan istəyirdim; dadaşım deyən kimi başımı əyib özümü_[kimi] soxdum qalağın içinə_[kime]. (N E)
- A3 I. soxmaq₂: Özünü soxmaq zorla girməyə çalışmaq, özünü tepmək, dürtmək, girmək, soxulmaq.
II.soxmaq>[kim][kime]
Ör. Bir bahana gatirmakla özünü o arvad_[kim], qız olan mahallaya_[kime] soxardı. R.Əfendiyev.
- A4²¹⁷ I. soxmaq₂: Salmaq.
II.soxmaq>[kim][kimi]
Ör.

²¹⁷ “Soxmaq” fiilin 4. ve 6. anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak mantıksal istemleri ikidir.

- A5 I. soxmaq₃: Batırmaq, saplamaq, keçirmək.
II. soxmaq>[kim][kime] [ne]
Ör. (Onlar)_[kim] Ela bil qıçıma_[kime] şiş_[ne] soxdular.
- A6 I. soxmaq₂: Bir sıra sözlərə qoşularaq müxtəlif ifadələr düzəldilir; mes.: baş soxmaq, göze soxmaq, burun soxmaq.
II. soxmaq>[kim]{ne}_{tamamlayıcı}
Ör.

SOXULMAQ

- A1 I. soxulmaq₂: Özünü soxmaq, dürtmək; tepilmək, girmək.
II. soxulmaq>[kim][kime]
Ör. (Biz)_[kim] Sonra obaya galdik. Sürüların içına_[kime] soxulduq. Quzularla, oğlaqlarla oynadıq. A.Şaiq.
- A2 I. soxulmaq₂: Zorla girmək, basıb girmək.
II. soxulmaq>[kim] [kime]
Ör. (O)_[kim] Özganin torpaqlarına_[kime] soxuldu.
- A3 I. soxulmaq₂: Qarışmaq, müdaxilə etmək.
II. soxulmaq>[kim] [kime]
Ör. (Ben)_[kim] Har işa_[kime] soxuldum.

SOLMAQ

- A1 I. solmaq₁: Rengi qaçmaq, rengini, parlaqlığını itirmək, saralmaq, teravətini itirmək.
II. solmaq>[kim]
Ör. Payız galdi, yarpaqlar_[kim] soldu.
- A2 I. solmaq₁: Ağarmaq, bozarmaq, rengini itirmək.
II. solmaq>[kim]
Ör. Paltar_[kim] günün altında geyinməkdən solub.
- A3 I. solmaq₁: Mec. manada.
II. solmaq>[kim]
Ör. [Asya ve Telli:] Niya solmuş rüxsarın_[kim] Gül-çöhra, tez söyla.
Ü.Hacıbeyov. Ela bir vaxt oldu ki, qız solmağa, çirkinləşməyə üz qoydu.
M.Hüseyn.

SOLUB-SARALMAQ

A1 I. solub-Saralmaq₁: Solmaq, saralmaq; rengini, parlaqlığını, teravetini itirmek; bozarmaq.

II.solub-saralmaq>[kim]

Ör.Burada sınıq budaqlı ağaclar susuz qalib qurumağa başlamış, bağçalar [kim] solub- saralmış(dı).. Ə.Memmedxanlı.

SOLUXMAQ

A1 I. soluxmaq₁: Solmaq.

II.soluxmaq>[kim]

Ör.Gün batdı, ağardı har cığır, har iz; Amma soluxmadı dağ başında nur. [kim] N.Xezri.

SONALAMAQ

A1 I. sonalamaq₂: Her şeye irad tutmağa çalışmaq, her şeyde nöqsan axtarmaq.

II.sonalamaq>[kim] [kimi]

Ör.Əfiruz bacı[kim] har şeyi[kimi] sonalayan idi. O, evin qabağın- da Kosanı qarşılıyib bala baxdı va qızıışdı. S.Rehimov.

SONCUQLAMAQ

A1 I. soncuqlamaq₁: Soncuq atmaq, tepik atmaq, şıllaq atmaq.

II.soncuqlamaq>[kim]

Ör. Cöngə[kim] isa hey soncuqlayır, taka kimi atılıb-düşürdü. S.Rehimov.

SORMAQ I

A1 I. sormaq₂: Soruşmaq, sual etmək, xeber almaq.

II.sormaq>[kim] [kimden]

Ör. Bahadır[kim] papiros yandırır Sultandan[kimden] sordu.. N.Nerimanov.

SORMAQ II

A1 I. sormaq₂: Əmmek.

II.sormaq>[kim] [kimi]

Ör. Boynum qolunu dilar havadan; Lalim[kim] labini [kimi] sorar sabadan. Füzuli.

A2 I. sormaq₂: Dil ve dodaqlarm hareketile konfet, qend ve bu kimi şeyleri ağzmda yavaş-yavaş eri- derek yemek.

II.sormaq>[kim] [kimi]

Ör. - [Mustafa]_[kim] haradansa tapdığı çay daşını_[kimi] durmadan sorurdu.
S.Veliyev.

SOSIALİSTLƏŞDİRMƏK

- A1 I. sosialistləşdirmək₂: Bütün cəmiyyətin mülkiyyəti etmək, sosialist mülkiyyətinə çevirmək.
II.sosialistləşdirmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Ağır sənayeni_[kimi] sosialistləşdirdi.

SOVURMAQ

- A1 I. sovrmaq₂: Havaya atmaq, sovrucu məşm vasitəsilə deni samandan, zibildən təmizləmək.
II.sovurmaq>[kim] [kimi]
Ör. (Onlar)_[kim] Döyülən taxılı_[kimi] sovrurdular. Ə.Əbülhəsən.
- A2 I. sovrmaq₃: Havaya qaldırmaq, sepelemək, dağıtmaq.
II.sovurmaq>[kim][kimi] [kime]
Ör. Biz şəhərə girdiyimiz zaman şiddətli xəzri_[kim] asir, küçələrin tozunu_[kimi] havaya_[kime] sovrurur, göydən başımıza torpaq yağdırdı. A.Şaiq.
- A3²¹⁸ I. sovrmaq₂: Həder yere, boş-boşuna xərclemək, puç etmək; israfçılıq etmək.
II.sovurmaq>[kim] [kimi]
Ör.
- A4 I. sovrmaq₂: Yağdırmaq, demək.
II.sovurmaq>[kim] [ne]
Ör. (Biz)_[kim] [Qorxmaz Dönmeze:] Bir gün böyük bir izdihamm sani sovraraq, lanatlar_[ne] sovraraq, sani daşladığını gördüm. C.Cabbarlı.

SOVUŞMAQ

- A1 I. sovuşmaq₂: Getmək, keçmək, uzaqlaşmaq, çəkilmək (nezərə çarpmadan).
II.sovuşmaq>[kim] [kimdən]
Ör.Rüxsara bir şey edir kimi, çiyinləri üstündən geriyə baxdı, gödək tumanlı bir qaraltı_[kim] sağdan_[kimdən] sovuşub yuxarıya ötdü. S.Rehimov.

²¹⁸“Sovurmaq” fiilinin üçüncü anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır lakin məntiqi istəminin iki olduğu deyilə bilər.

- A2 I. sovuşmaq₁: Əkilmək, sivişmək, yaymmaq, xelveti qaçmaq.
II.sovuşmaq>[kim]
Ör. Balaca_[kim] Sabir günorta yemayini yeyib sovuşdu. S.Rehimov.
- A3 I. sovuşmaq₁: Ötmək, keçmək; keçib getmək, ötüb keçmək.
II.sovuşmaq>[kim]
Ör. [İlyas Adileye:] Belalikle, ilk falakat _[kim] sovuşdu, yoxsa har ikimiz uçuruma aşıb mahv olacaqdıq. Ə.Memmedxanlı.
- A4 I. sovuşmaq₁: Eyni zamanda vaxt, zaman, mövsüm haqqmda.
II.sovuşmaq>[kim]
Ör.Hafta_[kim] sovuşdu, getdi; Ay galdi, başa çatdı. R.Rza.
- A5 I. sovuşmaq₁: Dayanmaq, ara vermək, kesmək, keç- mek, ötmək.
II.sovuşmaq>[kim]
Ör. Qoy yağış _[kim] sovuşsun, sonra söyla! Ə.Veliyev.
- A6 I. sovuşmaq₁: Yaddan çıxmaq, unudulmaq; yox olmaq, keçib getmək.
II.sovuşmaq>[kim]
Ör. Pirinin dilxorluğu_[kim] bir anda sovuşdu. İ.Əfendiyev.

SOYMAQ

- A1 I. soymaq₂: Her hansı bir şeyin üst qabığıını, derisini çıxartmaq, yapışdığı yerden qoparmaq, aralayıb götürmək.
II.soymaq>[kim] [ne]
Ör. (O) _[kim] Alma_[ne] soydu.
- A2 I. soymaq₂: Kesilmiş heyvanın derisini çıxartmaq.
II.soymaq>[kim] [kimi]
Ör. (Ben) _[kim] Bu sözlərdən sonra yüzbaşı və çavuş Nəzərəli başlayırlar kəndliləri şallaq ilə vurmağa və vura-vura deyirlər: get, bu saat uşağıını gətir, yoxsa dərini _[kimi] soyaram! (D E)
- A3 I. soymaq₂: Bütün var-yoxunu elindən almaq; çapmaq, talamaq.
II.soymaq>[kim] [kimi]
Ör. (Onlar) _[kim] Biçarə kəndçiləri _[kimi] (...) soyardılar, harada?(F)

SOYUQLAMAQ

- A1 I. soyuqlamaq₁: Soyuqdeymeden xestelenmək, özünü soyuğa vermək.
II.soyuqlamaq>[kim]

Ör. (Sen) [kim] [Ana:] Bala, pancara qabağında çox oturursan, külakdir, soyuqlayarsan! Mir Celal.

SOYUMAQ

- A1 I. soyumaq₁: Soyuq olmaq, heraretini itirmek, temperaturu aşağı düşmək.
II. soyumaq> [kim]
Ör. Payız galdi, havalər[kim] soyudu.
- A2 I. soyumaq₂: Getdikce hevesden düşmək, ruhdan düşmək.
II. soyumaq> [kim] [kimden]
Ör. — Ela man[kim] özüm da bir hafta, bir ay; Yazmasam, şeyrdan [kimden] çox soyuyaram. S.Vurğun.
- A3 I. soyumaq₂: Getdikce mehebbetini, hissini itirmek, daha istememek.
II. soyumaq> [kim] [kimden]
Ör. (Sen) [kim] [Sona xanım:] Heydar, görünür ki, mandan[kimden] soyumusan? M.F.Axundzade.

SOZALMAQ

- A1 I. sozalmaq₁: Rengi ağarmaq, rengi qaç- maq.
II. sozalmaq> [kim]
Ör. İraq olsun, uşaq [kim] sozalır, qorxuram, başına bir iş gələr(A D A L)

SÖKMƏK

- A1 I. sökmək₂: Qurulmuş bir şeyi uçurtmaq, dağıtmaq, yıxmaq.
II. sökmək> [kim] [kimi]
Ör. - Bir neçə yerda ali belli va kürakli kişilər[kim] uçuq damlarm daşını va torpağmı[kimi] sökməkda idilər. C.Memmedquluzade.
- A2 I. sökmək₂: Qurulu bir şeyi hisselerine ayırmaq.
II. sökmək> [kim] [kimi]
Ör. (Ben)[kim] Cihazı[kimi] sökdüm.
- A3 I. sökmək₂: Tikişini açmaq.
II. sökmək> [kim] [kimi]
Ör. (O)[kim] Bircə aya tikdilər doğma övlarıyçün; Köhnə paltarını[kimi] sökür maşınla(A D A L)

- A4 I. sökmək₂: Xam torpağı işləmək, açmaq, qaldırmaq.
II.sökmək>[kim] [kimi]
Ör. (Q)_[kim] [Muxtar kişi Adiləyə:] Eşidirsən tapanın dalından galan o gur sasi? Taza aldığımız traktordur, güney talada xam torpağı _[kimi] sökür.
Ə.Memmedxanlı.
- A5 I. sökmək₁:İşıqlaşmaq, işıqlaşmağa başlamaq; işıqlandırmaq.
II.sökmək>[kim]
Ör. Oyadır sahar-sahar; Quşlar mani yuxudan; Ela bil ki, manimçin; Yena sökür qızıl dan. _[kim] N.Xezri.
- A6 I. sökmək₂: Parçalamaq, dağıtmaq, mehv etmək (bu menada bezen “söküb-dağıtmaq” şeklinde işlenir).
II.sökmək>[kim] [kimi]
Ör. [Qız:] Varam ciyarlarımı_[kim] söküb- dağıtdıqca qüvvadan düşdüm.
Ə.Memmed- xanlı.

SÖKÜŞDÜRMƏK

- A1 I. söküşdürmək₂: Dartışdırmaq, didmək.
II.söküşdürmək>[kim][kimi]
Ör. Bir balaca uşaq_[kim] bir övratın döşlərini _[kimi] ağlaya- ağlaya söküşdürürdü. C.Memmedquluzade.

SÖNMƏK

- A1 I. Sönmək₁: Keçmək (yanan şey).
II.sönmək>[kim]
Ör.Ocaq_[kim] söndü
- A2 I. sönmək₁: Qaralmaq, işığı kesilmək.
II.sönmək>[kim]
Ör. Daş ariyar, günaş_[kim] sönar; Çıxmaz o gün yaddaşımından. R.Rza.
- A3 I. sönmək₁: Sakitleşmək, azalmaq, zəifləmək.
II.sönmək>[kim]
Ör. Həsən ağanın birdən-birə alışan ovçuluq ehtirası_[kim] birdən-birə də söndü.(Ç)
- A4 I. sönmək₁: Bir sıra isimlere qoşularaq mürekkeb feil ve müxtelif ifadələr düzəldilir; mes.: şam kimi sönmək, ümidi sönmək, ocağı sönmək vs.

II.sönmək>[kim]

Ör.Son günləri yaşar dinc; Qəlbində sönmüş sevinc_[kim] (A D A L)

SÖVDƏLƏŞMƏK

A1 I. sövdələşmək₁: köhn. Alverde, sövdədə razılığa gəlmək, saziş bağlamaq, razılıq elde etmək, razılaşımaq

II.sövdələşmək>[kim]

Ör. (Biz)_[kim] Sonra sövdələşdik, - deyib, tacir qeyri-müayyan cavab verdi. M.İbrahimov.

SÖYKƏMƏK

A1 I. söykəmək₃: Dayamaq, diremək, yapışdırmaq.

II.söykəmək>[kim] [kimi] [kime]

Ör. Nariman_[kim] yazı masasını_[kimi] şüşəbanda_[kime] söykəmişdi. Mir Celal.

SÖYKƏNMƏK

A1 I. söykənmək₂: Arxasını veya bedeninin bir yerini bir şeye dayayaraq dayanmaq; durmaq, istinad etmək.

II.söykənmək>[kim] [kime]

Ör. (Ben)_[kim] Gəca keçmiş, ulduzlar ağ, göy, qara; Söykənmişəm qocaman bir çinara_[kime]. R.Rza.

A2 I. söykənmək: Arxalanmaq, güvenmək, etibar etmək.

II.söykənmək>[kim] [kime]

Ör.— Mollayev tak-tük nüfuzlu dostlarına arxalandığı halda, Aslanov_[kim] saysız-hesabsız sınavı, sadə adamların gücünə_[kime] söykənirdi. M.Hüseyn.

A3 I. söykənmək₂: Əsaslanmaq, istinad etmək.

II.söykənmək>[kim] [kime]

Ör. (O)_[kim] Faktlara_[kime] söykəndi.

A4 I. söykənmək₂: Bir-birine sıx qoyulmaq, durmaq.

II.söykənmək>[kim] [kime]

Ör. Dalda kisalar_[kim] bir-birinə_[kime] söykənmişdi. Ə.Əbülhəsən.

SÖYLƏMƏK

A1 I. söyləmək₂: Demək.

II.söyləmək>[kim] [ne]

Ör. (Sen)_[kim] Na_[ne] söyləyirsən?

A2 I. söyləmək₂: Anlatmaq, bildirmək, xəber vermək.

II.söyləmək>[kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Əhvalatı [kimi] olduğu kimi söylədi.

SÖYMƏK

A1 I. söymək₂: Nalayıq, pis, edəbsiz sözlərlə təhqir etmək.

II.söymək>[kim] [kimi]

Ör. (Onlar) [kim] [Əhmed:] Əl- bəttə, adam kəsib olanda onu [kimi] söyürlər də, döyürlər də. Ə.Haqverdiyev.

A2²¹⁹ I. söymək₂: Pisləmək, danlamaq, kəskin sözlərlə məzəmmətləmək.

II.söymək>[kim] [kimi]

Ör. (Onlar) [kim] Geridə qaldığımız üçün bizi [kimi] söyürlər.

SÖYÜŞMƏK

A1 I. söyüşmək₁: Bir-birini söymək, bir- birinə nalayıq, qaba, təhqirli sözlər demək.

II.söyüşmək>[kim]

Ör. (Onlar) [kim] Söyüşsələr də, döyüşsələr də bəzən Camil [Semen- derin] könlünü alar(dı).. M.Hüseyn.

SÖZLƏŞMƏK

A1 I. sözləşmək₁: Bir-birilə danışib razılığa gəlmək, razılaşmaq, müəyyən qərara gəlmək; qərarlaşmaq.

II.sözləşmək>[kim]

Ör. [Bəbəkə Cavidan] [kim] sözləşdilər, sahar açılarda Babək də onlarla birlikdə yola çıxdılar. M.Rzaquluzadə.

A2 I. sözləşmək₂: Aralarında söz olmaq, davaları, mübahisələri düşmək, söyüşmək, sözə gəlmək.

II.sözləşmək>[kim] [kimlə]

Ör. (Sen) [kim] - [Səfi bəy:] Dayı, deyəsan, yəna Şamsi ilə [kimlə] sözləşmişən, çox hirsli gədiridi, mənə də mahal qoymadı. S.S.Axun- dov.

²¹⁹ "Söymək" fiilinin birinci anlam dəğişkəsi ikinci anlam dəğişkəsini kapsamaktadır.

STANDARTLAŞDIRMAQ

- A1 I. standartlaşdırmaq₂: Her hansı bir şey üçün standart (1-ci menada) təyin etmək, standart şəkli salmaq.
 II. standartlaşdırmaq>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Detalları_[kimi] standartlaşdırdı.

STERİLLƏŞDİRMƏK

- A1 I. sterilləşdirmək₂: Mikropsuzlaşdırmaq, mikroorqanizmləri məhv etmək, sterilizə etmək.
 II. sterilləşdirmək>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Konservləri_[kimi] sterilləşdirdi.
- A2²²⁰ I. sterilləşdirmək₂: Dölsüzləşdirmək, axtalamaq
 II. sterilləşdirmək>[kim] [kimi]
 Ör.

SULAMAQ

- A1 I. sulamaq₂: Serinlik üçün su tökmək, su axıtmaq, su çilemək, su sepmək.
 II. sulamaq>[kim] [kimi]
 Ör. - Hüseynali_[kim] ami hayati_[kimi] sulamaqda idi. M.S.Ordubadi.
- A2 I. sulamaq₂: Mec. menada.
 II. sulamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Xəzri haradansa buludları qovub gətirmiş, Bakını_[kim] şiddətli və qısa yağışla sulayandan sonra, birdən xırıp kəsilməmişdi. M.Hüseyn.
- A3 I. sulamaq₂: suvarmaq.
 II. sulamaq>[kim] [kimi]
 Ör. [İlyas Adileye:] Mandan başqa bir neçə oğlan_[kim] uşağı da göl qırağında atını_[kimi] sulayırdı. Ə.Məmmədخانlı.
- A4 I. sulamaq₂: Dibinə su tökmək, su vermək.
 II. sulamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Ağacları_[kimi] suladı.
- A5 I. sulamaq₂: Yumşaltmaq üçün su çilemək.
 II. sulamaq>[kim] [kimi]

²²⁰ "Sterilləşdirmək" fiilinin ikinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapıla bilməmişdir lakin məntiqi istəminin iki olduğu deyilə bilər.

Ör. [Se-riyye:] Nazik_[kim] ağ yuxadan bir neçasini_[kimi] sulayıb qoydum.
İ.Əfendiyev.

SULUQLAMAQ

A1 I. suluqlamaq₂: Suluq emele gelmek, qabarlamaq.

II.suluqlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Uç qardaşın üçünün da ali _[kimi] üç dafa qabar qoyub suluqladı.

S.Rehimov.

SURĞUCLAMAQ

A1 I. surğuclamaq₂: Surğuc vurmaq.

II.surğuclamaq>[kim][kimi]

Ör.(O)_[kim] Konvertlari _[kimi] surğucladı.

SUSAMAQ

A1 I. susamaq₁: Su içmeye şiddətli ehtiyac hiss etmək, özünde yanğı hiss etmək.

II.susamaq>[kim]

Ör. Susamışdı atlılar; _[kim] Hamı axtarırdı su. M.Seyidzade.

A2 I. susamaq₂: Bir şeyin hesretinde, arzusunda olmaq.

II.susamaq>[kim] [kime]

Ör. Manim namard amim_[kim] onun nayına_[kime] susadı? Ə.Haqverdiyev.

SUSMAQ

A1 I. Susmaq₁: Dinmemek, danışmamaq, dinmez oturmaq, ağzını açıb bir söz dememek.

II.susmaq>[kim]

Ör. Bütün bu söhbat vaxtı Teymur_[kim] bark hayacan keçirmasına baxmayaraq susurdu. H.Seyidbeyli.

A2 I. susmaq₁:Kesmək, dayanmaq, daha sesi eşidilmemek, gəlməmək, kesilmək (ses).

II.susmaq>[kim]

Ör. Quşlar_[kim] susdu.

A3 I. susmaq₁: Eyni menada top, tüfəng vs. sesi haqqında.

II.susmaq>[kim]

Ör. Top saslari_[kim] susdu.

- A4 I. susmaq₁: Mec. menada.
II.susmaq>[kim]
Ör.Ucalır bağçadan bülbülün sasi; Çay_[kim] susur, asmayır çamanda yel da.
N.Xezri.
- A5 I. susmaq₁: Cavab vermemek, ses vermemek.
II.susmaq>[kim]
Ör. (Sen)_[kim] Na üçün susmusan, cavab vermirsan?
- A6 I. susmaq₂: Öz duyğusunu, hissini büruze vermemek.
II.susmaq>[kim] [kime]
Ör. Masum kişi_[kim] bütün bu gözlanılmaz şeylərə_[kime] susur, sabir edirdi.
Mir Celal.
- A7 I. susmaq₁: Əmr şəklində: sus! - danışma, dinme, sesini kes.
II.susmaq>[kim]
Ör.(Sen)_[kim] [Hüseynqulu ağa Pericahan xanıma:] Sus! Tezliklə sana göstərərəm ki, bu evin sahibi manam. S.S.Axundov.

SUVAMAQ

- A1 I. suvamaq₂: Suvaq çəkmək, malalamaq.
II.suvamaq>[kim] [kimi]
Ör.Çox çakmadi ki, galinlar_[kim] galib [şairin] daxmasını_[kimi] suvadılar.
Ə.Memmedxanlı.

SUVARMAQ

- A1 I. suvarmaq₂: Süni vasitələrlə torpağı, yeri islatmaq, nemləndirmək;
sulamaq.
II.suvarmaq>[kim] [kimi]
Ör.(O)_[kim] Əkin yerlərini_[kimi] suvardı.
- A2 I. suvarmaq₂: Dibinə su tökmək.
II.suvarmaq>[kim][kimi]
Ör.- Hüseynali_[kim] ami gülləri_[kimi] suvarırdı. M.S.Ordubadı.
- A3 I. suvarmaq₂: Su vermək, su içirtmək.
II.suvarmaq>[kim] [kimi]
Ör. Xırman döyanlar_[kim] öküzləri_[kimi] valdan açıb suvarır, yemləyir,

tövlalarda, hayatlarda rahatla- yırdılar. Ə.Abasov.

SUVAŞMAQ

- A1 I. suvaşmaq₂: Yapışmaq (suvaşqan şey haqqında).
 II.suvaşmaq>[kim] [kime]
 Ör. [Adil:] O qadar yaxşı bişmamiş çöraq_[kim] xamir kimi adamın alına, dişlarına _[kime] suvaşırdı. Bayramov.
- A2 I. suvaşmaq₁: Mec. menada.
 II.suvaşmaq>[kim]
 Ör. [Hebibe:] Saqqız kimi suvaşan san_[kim] idin, man? Mir Celal.

SÜLƏNMƏK

- A1 I. sülənmək₂: Daima yemək ardınca düş- mek, yemək axtarmaq, yemək olan yere getmək; sümsünmək (esasen it haqqında, ya da tehqir, söyüş menasında adam haqqında)
 II.sülənmək>[kim] [kimde]
 Ör. [Mayor:] San_[kim] Mahammad yüzbaşm oğlu deyil san mi ki, manim qarım_[kimde] dünanacan sülənirdin? N.Vezirov

SÜMSÜN MƏK

- A1 I. sümsünmək₁: Qapıları gezib dilenmək, el açmaq, yemək aramaq (çox vaxt tehqir, söyüş kimi işlenir).
 II.sümsünmək>[kim]
 Ör.[Hacı:] Bu donuz_[kim] harada sümsünür? - deya sordu. A.Şaiq.

SÜMÜKLƏŞMƏK

- A1 I. sümükləşmək₁: Berkimek, qurumaq, sümük kimi olmaq
 II.sümükləşmək>[kim]
 Ör.Çöraq _[kim] qalıb sümüklaşib.

SÜMÜRMƏK

- A1 I. sümürmək₂: Ağız ve dodaqları ile bir şeyi sorub çəkmək: emmek.
 II.sümürmək>[kim] [kimi]
 Ör.Qarı _[kim] bu suala diqqatla qulaq asıb çubuğunu _[kimi] sümürdü..
 S.Rehman.
- A2 I. sümürmək₂: Aldadaraq, dile tutaraq birinin var- yoxunu sorub çəkmək, soymaq.

II.sümürmək>[kim] {kimi}tamamlayıcı

Ör. (Sen)_[kim] Hümmete:] ..Taxta biti kimi kolxozun qanını_[kimi] sümürdün, indi da bizim üstümüza yığırsan?!B.Bayramov.

SÜNBÜLLƏŞMƏK

A1 I. sünbülləşmək₁: Sünbül halma gəlmək, sünbül bağlamaq; sünbüllenmək

II.sünbülləşmək>[kim]

Ör.Samad_[kim] sünbülləşməmişdən yamb qaralmış zamilara, uzaqdan görünən kimsəsiz tarlalara baxdıqca ürəyi sıxılırdı. İ.Hüseynov.

SÜNGÜLƏMƏK

A1 I. süngüləmək₂: Süngü ilə vurmaq, süngü batırmaq.

II.süngüləmək>[kim] [kimi]

Ör. Danizda parlayan elektrik işıqları_[kim] onu_[kimi] süngüləmək istəyən bir dasta çar soldatını xatırlatdı. M.S.Ordubadi.

SÜPÜRGƏLƏMƏK

A1 I. süpürgələmək₂: Süpürge ilə təmizləmək, süpürge ilə süpürmək

II.süpürgələmək>[kim] [kimi]

Ör.(O)_[kim] Otaqları_[kimi] süpürgələdi

SÜPÜRLƏMƏK

A1 I. süpürləmək₁: Birdən üstünə atılıb elləri ilə berk-berk yapışmaq, tutub yıxmaq.

II.süpürləmək>[kim]

Ör. (Ben)_[kim] [Cənnətəli ağa:] Ay hanı o günlər ki, on beş nökar ilə kəndin üstünə bulud kimi çöküb, bunu burda süpürləyir idim, onu orda. N.Vezirov.

A2 I. süpürləmək₂: Hamısını qapıb götürmək, qarışdırmaq.

II.süpürləmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Şeyləri_[kimi] süpürlədi.

SÜRƏTLƏNMƏK

A1 I. sürətlənmək₁: Daha da sürətli olmaq, sürəti artırmaq, tezləşmək.

II.sürətlənmək>[kim]

Ör.Harakat_[kim] sür- atlandı.

A2 I. sürətlənmək₁: Tezləşmək, qabağa düşmək, tez emələ gəlmək, tez baş vermək

II.sürətlənmək>[kim]

Ör. Hadisalar_[kim] sürətləndi.

SÜRMƏK I

A1 I. sürmək₃: Qabağına qatıb ireli hereket etdirmək, aparmaq, istiqamətləndirmək.

II.sürmək>[kim] [kimi][kime]

Ör. (Ben)_[kim] Naxırı_[kimi] çöla_[kime] sürdüm.

A2 I. sürmək₂: Arabaya vs.-ye qoşulmuş heyvanı yeriməyə təhrik etmək, məcbur etmək, həyləməq

II.sürmək>[kim] [kimi]

Ör. Novruz_[kim] istayırdı atları_[kimi] sürsün. N.Nerimanov.

A3 I. sürmək₂: Həreket edən şeyi (avtomaşını, teyyarəni, gemini vs.-ni) idarə etmək.

II.sürmək>[kim] [ne]

Ör. [Xala Yunise:] Deyirlər, Yaqut_[kim] ayrı plan_[ne] sürür, göyda uçur. Ə.Məmməd xanlı.

A4 I. sürmək₂: Qovmaq, sürgün etmək, cəza olaraq uzaqlara göndərmək.

II.sürmək>[kim] [kimi]

Ör. (Onlar)_[kim] [Paşa bəy xana:] A kişi, indi danışıqda bizi_[kimi] sürməyəcəklər ki, söz- dər... Çəmənzəminli.

A5 I. sürmək₂: Bir sıra isimlərə qoşularaq mürekkəb feil və müxtəlif ifadələr düzəldilir; məs.: ömür sürmək, həyat sürmək, dövrən sürmək, cəfa sürmək və

II.sürmək>[kim] {ne} tamamlayıcı

Ör. (O)_[kim] Sonralar evlənməmişdi, eləcə tək-tənha ömür_[ne] sürürdü. (T H)

SÜRMƏK II

A1 I. sürmək₂: Davam etmək, çəkmək.

II.sürmək>[kim] [Z Ö]

Ör. İclas_[kim] iki saat_[Z.Ö] sürdü.

A2 I. sürmək₁: Vaxt keçmək, zaman keçmək.

II.sürmək>[kim]

Ör. Həç bir saat_[kim] sürmədi ki, özü gəldi.

SÜRMƏK III

- A1 I. sürmək: Şumlamaq.
 II.sürmək>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Tarlanı_[kimi] sürdü.

SÜRTMƏK

- A1 I. sürtmək₃: Əlini bedeninin müeyyen yerinə basa-basa o tərəf-bu tərəfə
 gezdirmək, ovxalamaq.
 II.sürtmək>[kim] [kimi] [kime]
 Ör. (O)_[kim] - [Fatma:] Hardan alini_[kimi] başına_[kime] sürtüb, al qana
 bulaşmış bir halda ay işığına tutur, şikayətlənirdi.Çemenzeminli.
- A2 I. sürtmək₂: Sürtərək xırdalamaq, doğramaq, şiresini çıxartmaq.
 II.sürtmək>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Çuğunduru_[kimi] sürtgaca sürtdü.
- A3 I. sürtmək₂: Hərəkət zəlam ağrı vermək, derini incitmək, eziyyət vermək,
 zədələmək.
 II.sürtmək>[kim] [kimi]
 Ör.Çakma_[kim] ayağını_[kimi] sürtür.
- A4 I. sürtmək₃: Çekmək, toxunduraraq gezdirmək, dey- dirmək.
 II.sürtmək>[kim] [kimi] [kime]
 Ör.[At]_[kim] Karbalayı Qasımın dalınca gəda- gəda hardan alını_[kimi]
 sürtürdü Karbalayı Qasımın kürayına._[kime] C.Memmedquluzadə.
- A5 I. sürtmək₂: Qum, pasta vs. ilə sürtüb təmizləmək.
 II.sürtmək>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Qabları_[kimi] sürtdü.
- A6 I. sürtmək₂: mah. Süründürmək.
 II.sürtmək>[kim] [kimi]
 Ör. Madət başını bulayaraq oturmuş, Sübhanverdizadəyə olan borcunu necə
 olur olsun bu ayın içində vermək qərarına gəlmişdi. Əfiruz bacı_[kim] isə bu
pulu_[kimi] sürtməyi qat etmişdi. S.Rehimov.

SÜRÜKLƏMƏK

- A1 I. sürükləmək₃: Bir şeyi yerden qaldırmadan sürüyə-sürüyə aparmaq, çəke-
 çəke (darta-darta) aparmaq; sürümək

II.sürükləmək>[kim] [kimi] [kime]

Ör. [Kimon] [kim] İncini[kimi] dar ağacına[kime] sarı sürüklayir. A.Şaiq.

A2 I. sürükləmək₃: Çekib aparmaq, sövq etmək, cezb etmək, celb etmək; aparıb çıxarmaq

II.sürükləmək>[kim] [kimi] [kime]

Ör. (O) [kim] Hayatın tabii axını [Seriyyeni] [kim] bir kor kimi istadiyi samta[kime] sürüklayirdi. M.İbrahimov.

SÜRÜLMƏK II

A1 I. sürülmək₁:Şumlanmaq.

II.sürülmək>[kim]

Ör. Hatam dayı[kim] sürülmüş (f.sif.) zamilara baxırdı. Mir Celal.

A2 I. sürülmək₂: Sövq edilmək, celb edilmək.

II.sürülmək>[kim] [kime]

Ör.Lakin bunu bilməlisiniz ki, siza güllə atan soldatlar[kim] da sizinla müharibəyə[kime] məcburiyyətlə sürülür. M.S.Ordubadı.

SÜRÜMƏK

A1 I. sürümək₂: Zorla çekib aparmaq ve ya getirmək; dartmaq, çekmək, darta-darta, çeke-çeke, sürüye-sürüye aparmaq (getirmək).

II.sürümək>[kim] [kimi]

Ör.(O) [kim] Uşağı [kimi] alından tutub sürüdü.

SÜSLƏMƏK

A 1 I. süsləmək₂: Bezemek, zinetləndirmək, bezək, yaraşıq vermək.

II.süsləmək>[kim] [ne]

Ör. Şairləri qanadmda başlayan; İnsanların[kim] hayatım[ne] süsləyən; İncə ruhlu malaklara and olsun. M.Müşfiq.

SÜSTLƏŞMƏK

A1 I. süstləşmək₁: Hissini, duyğusunu itirmək, sustalmaq, keyimek.

II.süstləşmək>[kim]

Ör.Güldasta[kim] birdan-bira süstləşdi. H.Seyidbeyli.

A2 I. süstləşmək₁: Donub qalmaq, quruyub qalmaq, kütləş- mek.

II.süstləşmək>[kim]

Ör. Calil danışdıqca Nariman[kim] fikra gedib süstləşirdi. M.İbrahimov.

SÜTÜLLƏNMƏK

A1 I. sütlənmək₁: Teze-teze yetişməyə başlamaq, tam yetişmemək, sütlə halma gəlmək.

II.sütlənmək>[kim]

Ör.Qarğıdalı [kim] sütlənir.

SÜZMƏK

A1 I. süzmək₂: Mayeni qatışıqdan, xıltan vs.-den təmizləmək, saflaşdırmaq üçün süzgecdən keçirmək.

II.süzmək>[kim][kimi]

Ör. (O) [kim] Nefti [kimi] süzdü.

A2 I. süzmək₂: Suyunu çıxarmaq, sudan ayırmaq.

II.süzmək>[kim][kimi]

Ör. [Göyçək] [kim] soru [kimi] torbaya töküb süzdü. Ə.Vəliyev.

A3 I. süzmək₂: Tökmək (ancaq içməli şeylər, xüsusən çay haqqında).

II.süzmək>[kim][ne]

Ör. (Ben) [kim] Ətir cəkib, bal [ne] suzurəm,

İnci yatır qələmimdə!(D G)

A4 I. süzmək₁: Oynamaq, rəqs etmək.

II.süzmək>[kim]

Ör. “Nazarı” deyil ki, yeni yetmələr [kim] süzsün, Parizad xala bacarmam.
Mir Celal.

A5 I. süzmək₂: Yarıqapalı gözlerle baxıb nezerden keçirmək.

II.süzmək>[kim][kimi]

Ör. Xalil [kim] yuxusuzluqdan tutqunlaşmış qonur gözlerini qaldırıb, sət və ağır baxışı ilə Şahmarı [kimi] süzdü. M.Hüseyn.

A6 I. süzmək₁: Qanad çalmadan sakit-sakit, sessiz uçmaq.

II.süzmək>[kim]

Ör.Bu yerlərə gəlmiş quşlar [kim] çay üzərində süzürdülər. S.Rehimov.

ŞADARALAMAQ

A1 I. şadarlanmaq₂: Şadaradan keçirmək, şadarada təmizləmək

II.şadarlanmaq >[kim] [kimi]

Ör. (Sen)_[kim] Buğdanı_[kimi] şadarala.

ŞADLANMAQ

A1 I. şadlanmaq₁: Şad olmaq, sevinmək, ferehlenmək

II.şadlanmaq >[kim]

Ör. Rüstəm Hümətəlinin vəhşi çəngəindən xilas edilmiş Gülzara_[kim]

baxdıqda şadlanır. T.Ş.Simurq.

ŞAXƏLƏNMƏK

A1 I. şaxələnmək₁: Şaxelere, qollara ayrılmaq, şaxe vermək.

II.şaxələnmək>[kim]

Ör. Toplandı bir yera çaqıl, kirac, su; İşçi_[kim] qüvvasıla şaxalandılar.

M.Müşfiq.

ŞAXİMAQ

A1 I. şaxımaq₁: Güclü tesir etmək, vurmaq.

II.şaxımaq >[kim]

Ör. Na yağış yağır, na gün_[kim] şaxıyır, amma [Nise xanım] garak aerodroma da yapon çatiri ilə gala.. Ə.Memmedxanlı.

ŞAXLAMAQ

A1²²¹ I. şaxlamaq₂: Leklere şax vurmaq, lekleri şaxla ayırmaq.

II.şaxlamaq >[kim] [kimi]

Ör.

A2 I. şaxlamaq₂: Şax döşəmək, şaxla örtmək.

II.şaxlamaq >[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Xandayın kanarlarını_[kimi] şaxladı.

A3 I. şaxlanmaq₂: Dal ayaqları üzərinə qalxmaq, şahe qalxmaq (at).

II.şaxlanmaq >[kim] [kimi]_{hayvan}

Ör.

ŞAXLANMAQ

A1 I. şaxlanmaq₁: Lovğalanmaq, tekeb- bürülenmək, iddialanmaq, kekelenmək

II.şaxlanmaq >[kim]

Ör. Lal Hüseyn_[kim] üraklanib şaxlandı. M.Ibrahimov.

²²¹ “Şaxlamaq” fiilinin birinci və üçüncü anlam değışkesinə örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin iki olduğu söylenenebilir.

- A2 I. şaxlanmaq₁: Şax dayanmaq, dikelmək
 II.şaxlanmaq >[kim]
 Ör. Kayan [kim] ayağa qalxdı va ufultu ilə bir şaxlanıb belini dikaltdi.
 Ə.Əbülhesen.

ŞAQQALAMAQ

- A1 I. şaqqalamaq₂: Şaqq halmda bölmək, parçalamaq; iki parçaya ayırmaq.
 II.şaqqalamaq >[kim] [kimi]
 Ör. Sonra Soltan [kim] xancarini siyirib, ayını [kimi] şaqqaladı. İ.Əfendiyev.
- A2 I. şaqqalamaq₂: Mec. menada.
 II.şaqqalamaq >[kim] [kimi]
 Ör. (Siz) [kim] [Fatma xanım:] Xiyar ayrı bitanda, a qız, analı-qızlı mani [kimi] şaqqalayacaqsınız. N.Vezirov.

ŞAQQILDAMAQ

- A1 I. şaqqıldamaq₁: Şaqqıltı sesi çıxarmaq.
 II.şaqqıldamaq >[kim]
 Ör. Göy gurultusu [kim] qulaqbatıran bir dahşatla şaqqıldayırdı. M.Hüseyn.
- A2 I. şaqqıldamaq₂: Çatırdamaq, çırtıldamaq, şaq-şaq ses çıxarmaq.
 II.şaqqıldamaq >[kim] [kimi]
 Ör. Sübhün hazin külayi [kim] yaşıl yarpaqları [kimi] bir-birina vurub şaqqıldadırdı. Çemenzeminli.
- A3 I. şaqqıldamaq₁: Terpendikce, bir-birine deydikce şaqqıltı sesi çıxar(t)maq (beden sümükleri haqqında).
 II.şaqqıldamaq >[kim]
 Ör. [İlyas:] Tərmanın boynu [kim] şaqqıldadı. O, yanakı sıçrayıb sıldırım qırağıyla çaparaq, enişə doğru getdi. Ə.Memmedxanlı.
- A4 I. şaqqıldamaq₁: Şaqqanaq çekib gülmək, qehqehə ilə gülmək.
 II.şaqqıldamaq >[kim]
 Ör. Nəriman [kim] əmi əllərini bir-birinə vuraraq bərkdən şaqqıldadı. İ.Əfendiyev.
- A5 I. şaqqıldamaq₁: Ceh-ceh vurmaq, ceh-cehle ötmək, oxumaq.
 II.şaqqıldamaq >[kim]

Ör. Meyvəlidir ormanmda ağaclar; Şaqqıldayır qırqovullar, turaclar._[kim]

A.Sehhet.

ŞALLAQLAMAQ

A1 I. şallaqlamaq₂: Şallaqla vurmaq, qamçılamaq, qırmanclamaq.

II.şallaqlamaq >[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Atı_[kim] şallaqladı.

A2 I. şallaqlamaq₂: Mec. menada.

II.şallaqlamaq >[kim] [kimi]

Ör. [Mustafa hekime:] Axı bu dalini gətirib buraya qatmışmız, bizim
günahımız_[kim] nadi, bizi_[kimi] şallaqlayır? C.Memmedquluzade.

ŞANALAMAQ

A1 I. şanalamaq₂: Şana ile otu, küleş, samanı vs.-ni yığmaq, yaymaq, atmaq, sepelemek.

II.şanalamaq >[kim] [kimi]

Ör. Həsi_[kim] bu gün böyük xırmanın qırağını_[kimi] əvvəlcə çaldı, sonra şanaladı. S.Rehimov.

ŞANƏLƏNMƏK

A1²²² I. şanələnmək₁: klas. Şane-şane olmaq.

II.şanələnmək>[kim]

Ör.

A2 I. şanələnmək₁: məc. Delik-delik, deşik-deşik olmaq, parçalanmaq.

II.şanələnmək>[kim]

Ör. Qəmzə xəncərindən, müjgan oxundan; Ciyər parə-parə, dil_[kim] şanələnməmiş. M.V.Vidadi.

ŞAPALAQLAMAQ

A1 I. şapalaqlamaq₂: Şapalaq vurmaq, şil- lelemek.

II.şapalaqlamaq >[kim] [kimi]

Ör. [Müqim bey]_[kim] sonra da ayaqlarının ucunda dikalib, peysarini_[kimi] şapalaqladı. S.Rehimov.

²²² “Şanələnmək” fiilin birinci anlam dəğişkesinə örnek bulunamamışdır ancak mantıksal isteminin tek olduğu söylenebilir.

ŞAPATLAMAQ

- A1 I. şapatlamaq₂: Arası kesilmeden, dal- badal, şappaşap vurmaq.
 II.şapatlamaq >[kim] [kimi]
 Ör. [Hacı Qambay]_[kim] alındaki qamçı ilə çatdığı uşağı_[kimi] şapatlayırdı.
 Qantemir.

ŞAPLAMAQ

- A1 I. şaplamaq: Şapalaq vurmaq, şapalaqlamaq.
 II.şaplamaq >[kim] [kime]
 Ör. (Ben)_[kim] [Əhmed:] İstayırsan mi, peysarina_[kime] bir, beş, on yol da şaplayım, ela düz gedasan?.. N.Vezirov.

ŞAPPILDAMAQ

- A1 I. şappıldamaq₁: Şappıltı sesi çıxarmaq
 II.şappıldamaq >[kim]
 Ör. Mayın 26-da səhər tezdən dəmiryol vağzalının başı üzərində şrapnel mərmiləri_[kim] şappıldadı və çarpanalar dolu kimi ətrafa səpələndi. (Ç)

ŞARILDAMAQ

- A1 I. şarıldamaq₁: Şarıltı ilə axmaq, tökülme və yaxud çarpmaq.
 II.şarıldamaq >[kim]
 Ör. Dəniz yavaş-yavaş uğuldayır, dağlalar_[kim] zərblə qayalara çırpılaraq şarıldayırdı. M.Hüseyn.-

ŞARPİLDATMAQ

- A1 I. şarpıldatmaq₁: Əl, qamçı vs. ilə dalbadal çırpmaq, vurmaq, şappıldatmaq.
 II.şarpıldatmaq >[kim]
 Ör. [Bebir bey]_[kim] gah fit çalır, gah da çakmasının boğa- zından asılan qamçını şappıldadaraq hazz alırdı. Mir Celal.

ŞARTILDAMAQ

- A1 I. şartıldamaq₁: Şart-şart ses çıxarmaq.
 II.şartıldamaq >[kim]
 Ör. Musiqi susan kimi toybayinin zoğal qamçısı_[kim] şart-şart şartılayırdı.
 Mir Celal.

ŞAŞIRMAQ

A1 I. şaşırmaq₁: Bir iş, bir hadisə vs. qarşında özünü itirmək, çaşıb qalmaq, ne edəcəyini bilməmək.

II. şaşırmaq >[kim]

Ör. Diləranın sasına çıxan anası_[kim] da şaşırmışdı. C.Cabbarlı.

ŞAŞIRTMAQ

A1 I. şaşirtmaq₂: Çaşdırmaq, karıxdırmaq.

II. şaşirtmaq >[kim][kimi]

Ör. "Canab Bax" sözü_[kim] pristavı _[kimi] da şaşirtdi, allarını çırpdi, yerindən qalxdı. Çemenzeminli.

ŞAŞMAQ

A1 I. Şaşmaq₁: Özünü itirmək, çaşmaq, çaşıb qalmaq

II. şaşmaq >[kim]

Ör. Mən_[kim] isə bu iki qüvvə arasında şaşmış, tamamilə aqlımı itirmişdim.

T.Ş.Simurq.

ŞEİRLƏŞMƏK

A1 I. Şeirləşmək₂: Şeir deməkdə bir-birilə yarışmaq

II. şeirləşmək >[kim][kimlə]

Ör. Məhəmməd bəy Aşıq Mirzəcan Mədətov, Mirzə Həsən Mirzə və başqaları_[kim] onunla _[kimlə] (Aşıq Pəri ilə) dostluq şəraitində şeirləşirdilər.(A D S L)

ŞEŞƏLƏMƏK

A1 I. şeşələmək₂: Dikəltmək, dik saxlamaq, iti tutmaq.

II. şeşələmək >[kim][kimi]

Ör. (O) _[kim] Qulaqlarını _[kimi] şeşələdi.

ŞEŞƏLƏNMƏK

A1 I. şeşələnmək₂: Acıqlanmaq, qışqırmaq, sert söz demək, qabarmaq, xoruzlanmaq.

II. şeşələnmək >[kim][kime]

Ör. (O) _[kim] [Sedr:] Bu ixtiyarı sənə kim verib? - deyə o, Xəlilin üstünə_[kime] şeşələndi. M.Hüseyn.

ŞEYTANLAMAQ

A1 I. şeytanlamaq₂: Gizli olaraq vermek, xəber aparmaq, casusluq etmək, çuğullamaq, satmaq.

II. şeytanlamaq >[kim] [kimi]

Ör. (Onlar)_[kim] [Mehdi:] Məni_[kimi] şeytanladılar. C.Cab-barlı.

ŞƏFALANMAQ

A1 I. şəfalanmaq₁: Şefa tapmaq, sağalmaq.

II. şəfalanmaq >[kim]

Ör. Xasta_[kim] şafalanar tari galanda; Tabib ona yönü bari galanda.

A.Şemşir.

ŞƏFƏQLƏNMƏK

A1 I. şəfəqlənmək₁: İşıqlanmaq, şölələnmək, parıldamaq, şefeq saçmaq, berq vurmaq.

II. şəfəqlənmək >[kim]

Ör. Sırğa taxıb qulağına göy otlar_[kim] da şafaqlandı; Yuvalardan çıxan quşlar süzüb keçdi bütün kandi. B.Vahabzade.

ŞƏFFAFLAŞDIRMAQ

A1 I. şəffaflaşdırmaq₂: Şeffaf hala salmaq.

II. şəffaflaşdırmaq >[kim] [kimi]

Ör. Yarğanların, qolpunların dibindən poqquldayıb qaynayan bulaqların suyu_[kim] çayı_[kimi] daha da şəffaflaşdırırdı.(Ç)

ŞƏHLALANMAQ

A1 I. şəhlalanmaq₁: İri açılmaq (gözler haqqında).

II. şəhlalanmaq >[kim]

Ör. Ala gözlar_[kim] nargisi-mastana tak şahlalanır; Ela ki süzgünlaşır, yüz martaba zibalamr. M.P.Vaqif.

ŞƏKƏRLƏMƏK

A1 I. şəkərləmək₂: Şeker sepmək, şeker qarışdırmaq, yaxud şeker şiresinde qaynatmaq.

II. şəkərləmək >[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Meyvani_[kimi] şakarladı.

ŞƏKLƏNMƏK

- A1 I. şəklənmək₁: Şekke düşmək, şübhe etmək, şübhelenmək.
 II.şəklənmək >[kim]
 Ör. (O)_[kim] Həmin şəxs bir saat bundan qabaq küçədə gəzərkən İslamiyyə mehmanxanasma cəm olan müsəlmanlara diqqət salıb şəklənmişdi ki, bunlar işsiz deyillər. C.Məmmədquluzadə.

ŞƏLƏLƏMƏK

- A1 I. şələləmək₃: Şele bağlayıb arxasına götürmək, dalma qoymaq, yükləmək (bezen “dalma” sözü ilə)
 II.şələləmək >[kim] [kimi] [kime]
 Ör. (Sen)_[kim] [Niyaz:] A kişi, sarsaq olma, gal odunu_[kimi] şalala dalma_[kime] itil cahannama. Ə.Haqqverdiyev.

ŞƏLLƏMƏK

- A1 I. şəlləmək₂: Dalına almaq, yükləmək.
 II.şəlləmək >[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Ata [Sararı]_[kimi] arxasına şəlləyib qoyun otardı. İ.Əfəndiyev

ŞƏNLƏNMƏK

- A1 I. şənlənmək₁: Sevinmək, fərəhlenmək, şadlanmaq, açılmaq; üzü gülmək.
 II.şənlənmək >[kim]
 Ör. [Ge- ray:] Söyləmiş, biz onunla aylandıq; O da şanlıdı, biz_[kim] da şandıq. A.Şaiq.
- A2 I. şənlənmək₁: Canlanmaq, ruhlanmaq.
 II.şənlənmək >[kim]
 Ör. Çöldə traktorun səsi canlanır; Obalar_[kim] şənlənir, həyəcanlanır(S. VURĞUN)

ŞƏRƏFLƏNMƏK

- A1 I. şərəflənmək₁: Şərəfli olmaq, şərəf və hörməti artırmaq, etibarını, qiymətini artırmaq, ucalmaq; başı uca olmaq.
 II.şərəflənmək >[kim]
 Ör. Dağlar_[kim] şərəflanar öz tarlanıla; Vatan fəxr elayar qahramanıla. M.Rahim.

ŞƏRTLƏŞMƏK

A1 I. şərtləşmək₂: Bir-birile şərt bağlamaq, qabaqcadan sözləşmək, söz qoymaq, vedələşmək, müəyyənləşdirmək.

II. şərtləşmək >[kim] [kimlə]

Ör. (O) _[kim] Professor Aslanla_[kimlə] şərtləşdiyi yerda görüş(dü).. M.Rza-quluzade.

ŞIĞI MAQ

A1 I. şığımaq: Çox böyük sürətlə enerek hedefe hücum etmək, üzerine atılmaq.

II. şığımaq >[kim] [kime]

Ör. Təyyarələr_[kim] düşmənin üzərinə_[kime] şığıdılar.

A2 I. şığımaq₁: Çaxmaq.

II. şığımaq >[kim]

Ör. Hava qaralır, ıldırım_[kim] şığıyır, göy peydarpey guruldayır.

Ə. Haqverdiyev.

ŞIRILDAMAQ

A1 I. şırıldamaq₁: Şırıltı ilə axmaq, tökülmək (su, yağış və s.).

II. şırıldamaq >[kim]

Ör. Dalbadal şimşək çaxdı və sonra yağış_[kim] şırıldadı. İ. Əfen- diyev.

ŞIRILDAŞMAQ

A1 I. şırıldeşmaq₁: Şırıltı ilə, şır-şırda axan çoxlu vəya çağlayan su haqqında; şırdamaq.

II. şırıldeşmaq >[kim]

Ör. Aşağılarda yaşıl otlar su ilə öpüşür, sələlələr_[kim] şırıldeşir. M. Hüseyin.

ŞIRMANMAQ

A1 I. şırmanmaq₂: mah. Yaxına gəlmək, qucaqlamaq, boynuna serilmək.

II. şırmanmaq >[kim] [kime]

Ör. Uşaq_[kim] anasına_[kime] şırmandı.

ŞIRTILDAMAQ

A1 I. şirtıldamaq₁: Şirtıltı sesi çıxartmaq.

II. şirtıldamaq >[kim]

Ör. [Şerifzadenin] ikinci qamçı_[kim] qulağının dibində şirtıldadı.

M. Hüseyin.

ŞIRVANMAQ

- A1 I. şırvanmaq₁: Nevaziş göstərmək.
II.şırvanmaq>[kim]
Ör.(O) [kim] Alan sahibinin ayaqlarına dolaşdı, quyruğunu bulayıb şırvandı.(Ç)
- A2 I. şırvanmaq₂:. Yalmanmaq (itlerde).
II.şırvanmaq>[kim] [kime]
Ör. It[kim] sahibinə[kime] şıvranırdı.
- A3²²³ I. şırvanmaq₁:Quyruq bulamaq.
II.şırvanmaq>[kim]
Ör.

ŞİDDƏTLƏNMƏK

- A1 I. şiddətlənmək₁:Şiddəti, gücü, qüvvəsi, tesiri daha da artmaq, güclənmək; daha da sertləşmək, qızıışmaq.
II.şiddətlənmək>[kim]
Ör. Axşamdan yağan yağış[kim] sahara yaxın daha da şiddətləndi.

ŞİKAYƏTLƏNMƏK

- A1 I. şikayətlənmək₁:Halından, vəziyyətindən, taleyindən vs.-den şikayət etmək, məmnunsuzluğunu bildirmək
II.şikayətlənmək>[kim]
Ör. İzzətin sasküyündən şikayətlənən bu ev[kim] indi çıraxsız, zülmat bir dama banzayirdi. Mir Celal.
- A2 I. şikayətlənmək₂:. Şikayət etmək, gileylenmək
II.şikayətlənmək>[kim] [kimden]
Ör. [Hacı Mirzağa] [kim] Maşadi Kazım ağadan[kimden] şikayətləndi. M.S.Or-dubadi.

ŞİLLƏLƏMƏK

- A1 I.şillələmək₂: sillələmək.
II.şillələmək>[kim] [kimi]

²²³ “Şırvanmaq” fiilinin üçüncü anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır lakin mantiqsal isteminin tək olduğu deyilə bilər.

Ör. (O)_[kim] Lalə Şirmayını_[kimi] yalnız bir dəfə özündən kiçik bir qızı döyüb ağlatdığı üçün bark şillələmişdi. M.Hüseyn.

A2 I. şilələmək₂: Əl dolusu, ovuclayıb götürmək.

II.şilələmək>[kim] [ne]

Ör.Ocaq qulunun arvadı_[kim] xərayi çəkib gatirdi, koxa_[ne] şillələyib plovu ötürdü. S.Rehimov.

ŞİNLƏMƏK

A1 I. şinləmək₂: Şin çəkmək.

II.şinləmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Takarları_[kimi] şinladi.

ŞİRƏLƏMƏK

A1 I. şirələmək₂: Şirə vurmaq, şirə çəkmək, şirə ilə örtmək.

II.şirələmək>[kim] [kimi]

Ör. Qazıma zamanı quyuda carayan edan gilli mahlul_[kim] onun divarlarını_[kimi] şiralayır. S.Quliyev.

ŞİRİNLƏŞMƏK

A1 I. şirinləşmək₁: Şirin olmaq, şirin dad vermək.

II.şirinləşmək>[kim]

Ör. Xəmirə_[kim] şəkər qatıldığından şirinləşdi.

A2 I. şirinləşmək: Daha şirin olmaq.

II.şirinləşmək>[kim]

Ör. Meyvələr_[kim] dəyib şirinləşdi.

A3 I. şirinləşmək₁: məc. Sertliyi, qabalığı atmaq, xoşsifət, şirindil olmaq.

II.şirinləşmək>[kim]

Ör. (Sen)_[kim] Bülbülün qarşısında açıl, şirinləş; Qızılgül kimi. M.Müşfiq.

A4 I. şirinləşmək₁: Daha da qızıışmaq, daha maraqlı olmaq, canlı olmaq.

II.şirinləşmək>[kim]

Ör. [Ata:] Söhbətimiz_[kim] çox şirinləşdi. Ə.Haqverdiyev.

ŞİRLƏMƏK

A1 I. şirləmək₂: Üzerine şir çəkmək.

II.şirləmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Çini qablarm üzərini_[kimi] şirləmək üçün çöl şpatı, kaolin,

silisium ilə bərabər təbaşir və ahangdaşı da işlədilir. A.Quliyev.

A2²²⁴ I. şirləmək₂: Üstünü rəngləmək, boya ilə boyamaq

II.şirləmək>[kim] [kimi]

Ör.

ŞİRNİKMƏK

A1 I. şirnikmək₁: Alışmaq, öyrəşmək, uyuşmaq, heveslənmək.

II.şirnikmək>[kim]

Ör. (O)_[kim] Bağban:] Nə deyim, qızıdır, şimikməsə, qaçmaq istəsə, ona da hamıyyat göstərərəm. Ə.Məmmədخانلی.

ŞİŞKİNLƏŞMƏK

A1 I. şişkinləşmək₁: Şişkin olmaq, şişmək

II.şişkinləşmək>[kim]

Ör. Qarnı_[kim] şişkinləşdi.

ŞİŞLƏMƏK

A1 I. şişləmək: Şiş etmək, ucunu iti elemək, şiş hala getirmək.

II.şişləmək>[kim] [kimi]

Ör. Student Hamzabay_[kim] başını darayırdı, bığlarının uclarını_[kimi] maşa ilə şişləyib yuxarı qovzayırdı. Çəmənzeminli.

A2 I. şişləmək₂: Şişə keçirmək, şişə keçirib düzmək.

II.şişləmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Əti_[kimi] şişlədi.

A3²²⁵ I. şişləmək₂: Şişlə deşmək

II.şişləmək>[kim] [kimi]

Ör.

ŞİŞLƏNMƏK

A1 I. şişlənmək₁: Şiş durmaq, qabarmaq.

II.şişlənmək>[kim]

Ör. Onun alları titrayırdı, bıqları_[kim] qaplan bıqları kimi şişlənirdi.

M.S.Ordubadi.

²²⁴ “Şirləmək” fiilinin ikinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır, lakin məntiqi istəminin iki olduğu deyilə bilər.

²²⁵ “Şişləmək” fiilinin üçüncü anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır, lakin məntiqi istəminin iki olduğu deyilə bilər.

- A2 I. şişlənmək₁: Getdikce daralmaq, ensizleşmek.
 II.şişlənmək>[kim]
 Ör. Yol [kim]getdikca şişlanir.

ŞİŞMƏK

- A1 I. şişmək₁: Xestelik, zede v s. neticesinde qalxmaq, köpmek, qabarmaq.
 II.şişmək> [kim]
 Ör. Ayağı[kim] şişdi.
- A2 I. şişmək₁: İslamb köp- mek, böyümeq, qabarmaq.
 II.şişmək> [kim]
 Ör. Noxud [kim] suda şişir.
- A3 I. şişmək₁:Çox kökelmek, piylenmek.
 II.şişmək>[kim]
 Ör. [Xace Firuz:] Amma bunlar[kim] yeyib şişirlar. Ə.Haqverdiyev.
- A4 I. şişmək₁:dan. Umsunmaq, tamarzı qalmaq, gözü qalmaq.
 II.şişmək>[kim]
 Ör. Kabab iyindan qonşular[kim] şişa bilar.

ŞİVLƏMƏK

- A1 I. şivləmək₁: Şiv emele gelmek, şiv qalxmaq, şiv çıxmaq.
 II.şivləmək>[kim]
 Ör. Şil-küt olmuş ağaclar[kim] yarpaqlarmı sağaldır, şivlayirdi. S.Rehimov.

ŞLÜZLƏMƏK

- A1²²⁶ I. şlüzmək₂: tex. Şlüz düzeltmek, şlüz qurmaq.
 II.şlüzmək>[kim] [kimi]
 Ör.
- A2 I. şlüzmək₂: Şlüzden buraxmaq, keçirmek.
 II.şlüzmək>[kim] [kimi]
 Ör. (O) [kim] Gamilari[kimi] şlüzladı.

²²⁶ “Şlüzmək” fiilinin birinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin iki olduęu söylenebilir.

ŞORALAMAQ

A1 I. şoralamaq₂: Yüsekden tökmek, axıt- maq.

II.şoralamaq>[kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] Südü_[kimi] şoraladım.

ŞORANLAŞMAQ

A1 I. şoranlaşmaq₁: Duzlu olmaq, terki- bine çoxlu duz yığılmaq, duzlanmaq.

II.şoranlaşmaq>[kim]

Ör. Çox şoran olan torpaq suları dayazdadır, bu isa torpağın_[kim] şoranlaşmasma sabab olur.

ŞORLANMAQ

A1 I. şorlanmaq₁: Şor olmaq, şor dadı vermek.

II.şorlanmaq>[kim]

Ör. [Veysin] hardanbir dili dodağına dayarkan ağzı_[kim] şorlanırdı.

Ə.Əbülhesen.

ŞORLAŞDIRMAQ

A1 I. şorlaşdırmaq₂: Terkibine duz hopdurmaq, şorluğunu artırmaq, duzlu etmək, şor etmək, şoranlaşdırmaq.

II.şorlaşdırmaq> [kim] [kimi]

Ör. İzafi rütubatin buxarlanması zaman duzlar_[kim] torpağın sathına qadar qalxaraq onu_[kimi] şorlaşdırır. H.Salayev.

ŞOTKALAMAQ

A1 I. şotkalamaq₂: Şotka ile temizlemek.

II.şotkalamaq>[kim] [kimi]

Ör. [Hüseyn]_[kim] şalvarını_[kimi] çox diqqatla şotkaladı. S.Rehman.

ŞÖHRƏTLƏNMƏK

A1 I. şöhrətlənmək₁: Her yerde, hamı terefinden tanınmaq, məşhur olmaq, ad qazanmaq, şöhrət qazanmaq.

II.şöhrətlənmək> [kim]

Ör. Ramz anlayan, söz düşünən, dard bilan;_[kim] Alamlarda şöhrətlənir, ballanir. Qurbani.

ŞÖLƏLƏNMƏK

A1 I. şölələnmək₁: Şöle saçmaq, alovlanmaq, alışıb-yanmaq, işıqlanmaq, iş vermək, şefeqlenmək.

II.şölələnmək> [kim]

Ör. Yena od tutdu dan yeri, yandı; Şölandı üfüq, [kim] alovlandı. A.Sehhet.

ŞÖNGÜMƏK

A1 I. şöngümək₁: Çömbelmək.

II.şöngümək>[kim]

Ör. Alabaş[kim] quyruğu üsta şöngüyüb aram-aram hürür, gah da eyvanın altına taraf soxulurdu. B.Bayramov.

ŞÖTDƏMƏK

A1 I. şötdəmək₂: dan. Tez-telesik tikmək.

II.şötdəmək>[kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Paltarm atayini [kimi] şötdadi.

ŞUMLAMAQ

A1 I. şumlamaq₂: Torpağı kotanla sürmək, şum elemək, yumşaltmaq.

II.şumlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Cütçü batıb qantara, yer şumlayır; Şumladığı tarlasını[kimi] şumlayır. M.Ə.Sabir.

ŞÜALANMAQ

A1 I. şüalanmaq₁: Şüa buraxmaq, şüa saçmaq, şüa vermək.

II.şüalanmaq>[kim]

Ör. Elektrik aparatlarında sərbast elektronlar[kim] manfi kontaktın sathında şüalanır. P.Rüstemzade.

ŞÜBHƏLƏNMƏK

A1 I. şübhələnmək₂: Bir şeyin gerçək olub-olmadığım kesdire bilmemek, şübhe etmək, şekk etmək, inanmamaq.

II.şübhələnmək>[kim][kimden]

Ör. Seyid Əhmad[kim] madaxili az görüb yoldaşından[kimden] şübhalandı..

Ə.Haqverdiyev.

A2 I. şübhələnmək₂: Gümanı getmək, güman etmək, zenn etmək.

II.şübhələnmək> [kim]

Ör. Maharram_[kim] onun başqa bir alandan gəlmiş fəvqalada insan
olduğuna_[kime] şübhələnirdi. H.Nezerli.

ŞÜKKÜTMƏK

A1 I. şükkütmək₃: Qondurmaq, oturtmaq.

II.şükkütmək>[kim] [kimi] [kime]

Ör. (Sen)_[kim] [Selim bey:] Amma indi... Bir çolaq yabım minirsən, bir
quşu_[kimi] şükkütürsən barmağının başına,_[kime] onun da bir gözü kor, bir
gözü də mayub. Ə.Haqverdiyev.

ŞÜLƏKLƏMƏK

A1 I. şüləkləmək₂: Şülek halma salmaq, sarıyaraq top halma salmaq.

II.şüləkləmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Parçanı_[kimi] şüləklədi.

ŞÜŞƏLƏMƏK

A1 I. şüşələmək₂: Şüşə salmaq.

II.şüşələmək>[kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] Pancara- ları_[kimi] şüşələdim.

ŞÜTÜMƏK

A1 I. şütümək₁: Berk qaçmaq, sürətlə getmək, berk sürüb getmək, ötüb keçmək.

II.şütümək> [kim]

Ör. Beş daqiqadan sonra maşın_[kim] Araz çayına doğru şütüdü. M.Hüseyn.

TABAQLANMAQ

A1 I. tabaqlanmaq₁: Tabaq kimi enli yastı olmaq; açmaq.

II.tabaqdanmaq>[kim]

Ör. Vaxt yetişib vədə çatanda, qızılgül kolları_[kim] da düymələnib
qönçələnir, sonra tabaqlamb açır, bağçanın təmtərağını artırır. S.Rehimov.

TABLAŞMAQ

A1 I. tablaşmaq: Tab getirmək, davam getirmək, dözmək, tablamaq.

II.tablaşmaq>[kim]

Ör. (Sen)_[kim] [Rüstəm:] Bir az tablaş, səni dəmirçigilə köçürəcəyəm.

S.Rehimov.

TAXMAQ

- A1 I. taxmaq₃: İki şeyin uclarmı bir-birine keçirmək, ilişdirmək, yaxud bir şeyi başqa bir şeye keçirmək.
II. taxmaq>[kim] [kime] [ne]
Ör. (O)_[kim] Sağ və salamat gözlərinə_[kime] çəsmək_[ne] taxardı, başına panama papağı qoyardı, yayın isti günü qaloş geyərdi, yanına gəlmək-eləmək istəyənləri dörd saat qapıda ayaq üstə saxladardı və onun istirahətini pozan adamlara da xeyli acığı tutardı.(F)
- A2 I. taxmaq₃: Sancmaq, ilişdirmək, keçirmək.
II. taxmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. Mən_[kim] bir yolçu olub yoldan keçərkən; Qoparıb köksümə_[kime] taxardım səni_[kimi] H.Cavid.
- A3 I. taxmaq₃: Keçirmək.
II. taxmaq>[kim] [kime] [ne]
Ör. (O)_[kim] Barmağma_[kime] üzük_[ne] taxdı.
- A4 I. taxmaq₃: dan. Əynine, eline keçirmək, geymək.
II. taxmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. Nəriman_[kim] sevinmiş kimi əlcəyi_[kimi] barmaqlarına_[kime] taxdı. Mir Celal.

TAXTALAMAQ

- A1 I. taxtalamaq₂: Taxta vurmaq, taxta düzmək.
II. taxtalamaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Evin damım_[kimi] taxtaladı.

TAQQILDAMAQ

- A1 I. taqqıldamaq₁: Taqqıltı sesi çıxartmaq, taq(q) etmək.
II. taqqıldamaq>[kim]
Ör. Lap yaxında pancaralardan birinin qapısı_[kim] açılıb taqqıldadı.
M.Hüseyn.
- A2 I. taqqıldamaq₁: Döyülmək, taqqıldadılmaq, taqqıltı sesi çıxmaq.
II. taqqıldamaq>[kim]
Ör. Həqiqət, əvvəl qulaqlarım_[kim] taq-taq taqqıldayırdı.(F)

TALAMAQ

- A1 I. talamaq₂: Qaret etmək, çalıb-çapmaq, soyub talan etmək.
 II.talamaq>[kim] [kimi]
 Ör.(Onlar)_[kim]Oradan töküldülər bazara, tamam dükənləri va karvansaraları_[kimi] taladılar. M.F.Axundzade.
- A2 I. talamaq₂: Var-yoxunu güc, ya hiylə ilə elindən almaq.
 II.talamaq>[kim] [kimi]
 Ör. O_[kim] əfsər ki, yurdu_[kimi] Görənlər bilir bunu; Viran qoyur, talayır(A D S L)

TALVARLAMAQ

- A1 I. talvarlamaq₂: Tenək üçün talvar düzəltmək; teneyi talvara qaldırmaq.
 II.talvarlamaq>[kim] [kimi]
 Ör.(Biz)_[kim]Tənəkləri_[kimi] talvarladık

TAMAHLANMAQ

- A1 I. tamahlanmaq₁: Bir şeyi elde etməyə, bir şeye sahib olmağa heves göstərmək; nefsini saxlaya bilməmək; tamahsılanmaq.
 II.tamahlanmaq>[kim]
 Ör. Xəlifə_[kim] eşidib, bərk tamahlandı,. Guya qızıl verib, qızıl qazandı.(İ N T)

TAMAMLAMAQ

- A1 I. tamamlamaq₂: Tamam etmək, tam hala getirmək, əlavə edib doldurmaq, bütövləşdirmək.
 II.tamamlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (Onlar)_[kim] Bakı kəndlərində divara yazılmış belə cümlələrə tez-tez rast gəlmək olar və onların sonunda həmişə üç nöqtə qoyulur, – müasir Azərbaycan dilinin qrammatik qaydalarına uyğun olaraq, üç nöqtə ya işlədilməsi etik normalara zidd olan sözləri əvəz eləyir, ya da yüksək hiss-həyacan ifadə eləyən nəqli cümləni_[kimi] tamamlayır.(Z G)
- A2 I. tamamlamaq₂: Bir-birini tamamlamaq bir tam, bir bütöv əmələ getirmək, birbirinə əlavə olmaq, tamlamaq
 II.tamamlamaq>[kim] [kimi]
 Ör.Damşıqlar uzanır, zarafatlar, gülüşlər_[kim] birbirini_[kimi] tamamlayırdı.

Ə.Veliyev.

- A3 I. tamamlamaq₂: Sona yetirmək, qurtarmaq, axıra çatdırmaq.
 II.tamamlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. Bayram_[kim] ehmalca gülümsündü. Mənə cavab verməyib öz fikrini_[kimi] tamamladı. Ə.Veliyev.

TANIMAQ

- A1 I. tanımaq₂: Bir adamı, şeyi vs. görərkən, keçmişdə onunla tanış olduğunu, tanışlığını xatırlamaq.
 II.tanımaq>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Cabha dostunu_[kimi] tanıdı.
- A2 I. tanımaq₂: Tanış olmaq, tanışlığı olmaq.
 II.tanımaq>[kim] [kimi]
 Ör. (Ben)_[kim] [Yaqut:] Onu_[kimi] tanıyıram. Adı Yaşardır. C.Cabbarlı.
- A4 I. tanımaq₂: Ayırd ede bilmək, fərqləndirə bilmək, seçmək.
 II.tanımaq>[kim] [kimi]
 Ör. (Sen)_[kim]- Namərdlə mərdi_[kimi] tanı; El sevər mərd atanı; Oğul fərsiz çıxanda; Oldürər dərd atanı. (Bayatı).
- A5 I. tanımaq₂: Bir adam və onun bütün xüsusiyyətləri haqqında aydın təsevvürü
 olmaq, onu yaxşı bilmək.
 II.tanımaq>[kim] [kimi]
 Ör. Mən_[kim] onu_[kimi] tanıyıram, o belə iş görməz.
- A6 I. tanımaq₂: İtaət etmək, tabe olmaq.
 II.tanımaq>[kim] [kimi]
 Ör. Burada özünü Quba Qəza Komissarı elan edən D.Gelovank yerli əhaliyə bildirir ki, onlar_[kim] mütləq bolşeviklərin hakimiyyətini_[kimi] tanımalıdırlar. (1918-ci İ Q)
- A7 I. tanımaq₂: Saymaq, əhəmiyyət vermək, hesablaşmaq.
 II.tanımaq>[kim] [kimi]
 Ör. Ata oğlunu, oğul atasını, ər_[kim] arvadını_[kimi] tanımır. (Ə T X T)
- A8 I. tanımaq₂: dipl. Yeni dövləti rəsmi dövlət kimi qəbul edib, onunla diplomatik əlaqə yaratmaq.

II.tanımaq>[kim] [kimi]

Ör. Burada özünü Quba Qəza Komissarı elan edən D.Gelovank yerli əhaliyə bildirir ki, onlar [kim] mutləq bolşeviklərin hakimiyyətini [kimi] tanımalıdırlar.

TANIŞDIRMAQ

A1 I. tanışdırmaq₂: Tanış etmək.

II.tanışdırmaq>[kim] [kimle]

Ör. [Aydm Surxaya:] San [kim] niyə mani [Gültekinle] [kimle] tanışdırdın, niyə? C.Cabbarlı.

TAPANLAMAQ

A1 I. tapanlamaq₁: Tapanla döyəcəyib berkitmək və hamarlamaq.

II.tapanlamaq>[kim]

Ör. Aşiq Ələsgər [kim] Ağkilsə kəndinin qənşərindəki dağın döşündə ikigünlük yer şumladı, arpa səpdi, tapanladı və belə hesab elədi ki, bu yerin (İ N T)

TAPDALAMAQ

A1 I. tapdalamaq₂: Ayaqlamaq, ayağı ilə basdalamaq.

II.tapdalamaq>[kim] [kimi]

Ör.Inəklər [kim] bütün sahəni [kimi] tapdalaya bilərdi. Ə.Veliev.

A2 I. tapdalamaq₂: Ayağı ilə basıb ezmək.

II.tapdalamaq>[kim] [kimi]

Ör. Xəlil [kim] onun ardınca baxdı, papirosun kötüyünü [kimi] yerə çıxırıb, ayağı altında tapdaladı. M.Hüseyn.

A3 I. tapdalamaq₂: məc. Qabacasma saymazlıq göstərmək, heç yerinə qoymaq; saymamaq.

II.tapdalamaq>[kim] [kimi]

Ör. Maya [kim] Rüstəm kişinin çoxdan alışdığı, qanına, iliyinə işləmiş adət və təsəvvürləri [kimi] tapdalamışdı. M.İbrahimov.

TAPMACALAMAQ

A1 I. tapmacalamaq₁: Qeyri-müeyyen, üstü örtülü danışmaq, müemmal söz demək.

II.tapmacalamaq>[kim]

Ör.Usta Ramazan [kim] yalmz böyründəki adamların eşida biləcəyi bir səsle

tapmacaladısa da, hamı onun sözünü eşitdi. M.Hüseyn.

TAPMAQ

- A1 I. tapmaq₂: Axtarış, aramaq neticesinde meydana çıxarmaq, üze çıxarmaq, elde etmək.
II.tapmaq>[kim] [kimi]
Ör.(Ben)_[kim] Gazib güclə bir qapı_[kimi] tapa bildim. S.Rehman.
- A2 I. tapmaq₂: Eyni menada adam haqqmda.
II.tapmaq>[kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim] [Sultan bey:] Axır galib sani_[kimi] tapdım, maralım, maralım, dilbilmaz! Ü.Hacıbeyov.
- A3 I. tapmaq₂: İtirdiyi ve ya bir yerde unutduğu şeyi tezedən elde etmək, özün qaytarmaq.
II.tapmaq>[kim] [kimi]
Ör.(O)_[kim]İtirdiyi pulu_[kimi] tapdı.
- A4 I. tapmaq₂: Əlde etmək, ele keçirmək..
II.tapmaq>[kim] [ne]
Ör. [Fer- had]_[kim]sağ cibini qurdaladı. Bir loğma quru qara çörək_[ne] tapdı. Ə.Veliyev.
- A5 I. tapmaq₂: Xüsusi tədqiqat, araşdırma, axtarış neticesinde aşkara çıxarmaq, açmaq, kəşf etmək.
II.tapmaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim]Yeni neft yataqları_[kimi]tapdı.
- A6 I. tapmaq₂: Hesablayaraq, fikirleşərək bir şeyin neticesini, cavabım müeyyen etmək, elde etmək.
II.tapmaq>[kim] [kimi]
Ör. (Biz)_[kim]Məsə- lənin cavabını_[kimi] tapdıq.
- A8 I. tapmaq₂: Çox axtararaq axırda elde etmək; tapıb almaq.
II.tapmaq>[kim] [ne]
Ör. (Ben)_[kim] Ayağıma, nəhayət, ayaqqabı_[ne]tapdım.
- A9 I. tapmaq₂: məc. Görmək, hiss etmək.
II.tapmaq>[kim] [kimi]
Ör. Tahir_[kim] bu balacaboy uşağın varlığında suçu uşaqların kədər və

- iztirablarını_[kimi] tapırdı. S.Rehimov.
- A10 I. tapmaq₃ məc. Birini her hansı bir vəziyyətdə, halda görmək.
II.tapmaq>[kim] [kimi] [kimde]
Ör. (O)_[kim] Atasını_[kimi] Xəstə halında_[kimde] tapdı.
- A11 I. tapmaq₂: məc. Əldə etmək, nail olmaq.
II.tapmaq>[kim] [kimi]
Ör. [Geldiyev]_[kim] illərdən bəri ar- zuladığı "normal" həyatı_[kimi] tapmışdı.
Mir Celal.
- A12 I. tapmaq₂: Danışılan bir sözə və s.-yə istehzalı münasibət bildirir.
II.tapmaq>[kim] {ne}_{tamamlayıcı}
Ör. (Sen)_[kim] Deməyə söz_{ne} tapmısan! Tərifləməyə adam tapdımlar!
- A13 I. tapmaq₂: Bir sıra isimlerden sonra gelerek, mü- rekkeb feil və müxtəlif ifadələr düzəldilir; mes.: firsət tapmaq, macal tapmaq, söz tapmaq, nöqsan tapmaq, yol tapmaq və s
II.tapmaq>[kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Volqanın sahilinə qaçıb, gözdən uzaq bir yer_[ne] tapırdı(Ç)

TAPPILDAMAQ

- A1 I. tappıldamaq₁: Tappıltı sesi çıxarmaq, tap-tap etmək.
II.tappıldamaq>[kim]
Ör. Boz at_[kim] quyuğunu buladıqca xurcuna dəyir və taqqıldayırdı.
S.Rehimov.

TAPŞIRMAQ

- A1 I. tapşırmaq₃: Hevale etmək, üzerine qoymaq.
II.tapşırmaq>[kim][kime] [ne]
Ör. Saadat xanım_[kim] Sariyya xala və Gülnaza_[kime] bəzi işlər_[ne] tapşırırdı.
M.İbrahimov.
- A2 I. tapşırmaq₃: Birisinin və ya bir şeyin qayğısına, qey- dine qalması hevale etmək; inanaraq, etibar edərək öhdəsinə buraxmaq, himayəsinə buraxmaq; qızmaq
II.tapşırmaq>[kim][kime] [kimi]

Ör. (O) _[kim] Əmioğlumun peşəsi qoyun saxlamaq idi və qoyunları_[kimi] da çobanlara_[kime] tapşırırdı. Memmedquluzade.

TARANLAMAQ

A1 I. taranlamaq₂: harb. Öz teyyaresinin, gemisinin veya tankmm gövdesi ile düşməni teyyaresinə, gemisinə və ya tankma zərbə endirmək.

II.taranlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim] Düşməni tayyarasını (tankını) _[kimi] taranladı.

A2 I. taranlamaq₂:Taran (2-ci mənada) üsulu ilə düşmənin cəbhəsini yarmaq.

II.taranlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (Biz) _[kim] Cabhani_[kimi] taranladık.

TARAŞLAMAQ

A1 I. taraşlamaq₂:Taraş etmək, qırmaq.

II.taraşlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim] Saqqalını_[kimi] taraşladı.

TARAZLAMAQ

A1 I. tarazlamaq₂: Düzlemek, taraz etmək, bərabərləşdirmək.

II.tarazlamaq>[kim] [kimi]

Ör. Kamil _[kim] özünü qabağa atıb sükam burdu, pozulmuş müvazinəti_[kimi] tarazladı və qa- yığı batmaqdan qurtardı. M.Süleymanov.

TARIMLAMAQ

A1 I. tarımlamaq₂: Tarım çəkmək, berk dartıb çəkmək, tarım etmək.

II.tarımlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim] İpi (burazı) _[kimi] tarımladı.

TARİFLƏŞDİRMƏK

A1 I. tarifləşdirmək₂: Vergi və ya ödənc obyektlərinin təsnifi əsasında tarif təyin etmək, tarifləşdirmə aparmaq.

II.tarifləşdirmək> [kim] [kimi]

Ör. (Sen) _[kim] Müxtəlif işləri_[kimi] tarifləşdir.

TARLAŞMAQ

A1 I. tarlaşmaq₁: Tar olmaq, aləqəranlıq olmaq, qaranlıq düşmək.

II.tarlaşmaq>[kim]

Ör. Hava_[kim] tarlaşmışdı.

TAYALAMAQ

- A1 I. tayalamaq₂: Otu, küleş, pambığı, taxılı vs.-ni saxlamaq üçün bir yere toplayıb taya düzəltmək, taya vurmaq.
 II.tayalamaq>[kim][kimi]
 Ör.- [Arvadlar]_[kim] çoxdan quruyub qot- manlarda qalan otu_[kimi] tayalayırdılar. Ə.Əbül- hesen.

TAYLAŞMAQ

- A1 I. taylaşmaq₁: Tay olmaq, bərabər olmaq, bərabərleşmək; uyğunlaşmaq.
 II.taylaşmaq>[kim]
 Ör. Ormanda ayılar, _[kim] leşi taylaşır, Sırtlanlar toplaşır,avı paylaşır, Ceylanın gözünü,oyan oyana. (İ N T)

TELEFONLAŞDIRMAQ

- A1 I. telefonlaşdırmaq₂: Telefonla, telefon rabitesi ile temin etmək
 II.telefonlaşdırmaq>[kim][kimi]
 Ör. (O)_[kim]Kəndi _[kimi]telefonlaşdırdı

TEYLƏMƏK

- A1 I. teyləmək₂: İti bir şeylə yaralamaq; batırmaq.
 II.teyləmək>[kim][kimi]
 Ör. Həsətin atmacası_[kim] neştər olub Qüdrətin qalbini_[kimi] teylədi.
 Ə.Veliev.

TEZLƏŞMƏK

- A1 I. tezləşmək₁: Sürəti artmaq, sürətlənmək, daha da sürətli olmaq.
 II.tezləşmək>[kim]
 Ör. Onun məzuniyyətə çıxması,_[kim] nədənsə tezləşdi.

TƏCRÜBƏLƏNMƏK

- A1 I. təcrübələnmək₁: Tecrübe qazanmaq, təcrübəli olmaq, təcrübə əldə etmək
 II.təcrübələnmək>[kim]
 Ör. "Yatağan" balıqlar_[kim] artıq "təcrübəli- dilər". Təhlükə hiss edən kimi qayanın al- tına şütüyür, .. dalma-deşiya dürtülürdülər. İ.Hüseynov.

TƏƏCCÜBLƏNMƏK

- A1 I. təəccüblənmək₁: Teeccüb etmək, heyret etmək.
 II.təəccüblənmək>[kim]
 Ör. Laman_[kim] avval taaccübləndi, sonra gülmayini güclə saxlayıb, sərbəst bir hara- katla başını geri atdı, xurmayı saçları dal- ğalandı. H.Seyidbeyli.

TƏƏSSÜFLƏNMƏK

- A1 I. təəssüflənmək₁: Teessüf etmək, kederlenmək, heyifsilenmək.
 II.təəssüflənmək>[kim]
 Ör. Hamza_[kim] isa artıq, masaləni gizlətməyin lüzumsuz olduğunu düşünüb, açıqca taəssüflənirdi. Ə.Əbülhesen.
- A2 I. təəssüflənmək₂: Ürekden acımaq, heyifsilenmək, teessüf etmək.
 II.təəssüflənmək>[kim]
 Ör. Bir çoxları_[kim] qızın bağı çatlamış olduğunu zənn edərək taəssüflənirdi. M.S.Ordubadi.

TƏKANLAMAQ

- A1 I. təkanlamaq₂: İtelemək.
 II.təkanlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. Aralığa basabas düşür. Bu onu, Q_[kim] bunu_[kimi] takanlayır. Memmedquluzade.

TƏKLƏMƏK

- A1 I. təkləmək₃: Ətrafındakılardan, yanındakılardan və ya yoldaşlarından ayıraraq tek qoymaq, tecrid etmək.
 II.təkləmək>[kim][kimi] [kimden]
 Ör. (Onlar)_[kim] Axırda [deliləri]_[kimi] bir- birlərindən_[kimden] ayrı salıb takladılar. “Koroğlu”.
- A2 I. təkləmək₂: Tek olmağından istifadə edərək üzərinə atılmaq və ya sıxışdırmaq.
 II.təkləmək>[kim][kimi]
 Ör. (Onlar)_[kim] [Telli Şeydaya:] Eşit- dim, bala, eşitdim, orda, institutda sani_[kimi] necə taklayıblar. Ə.Memmedxanlı.

A3²²⁷ I. təkləmək₁: Teklikdə görüşmək, danışmaq.

II.təkləmək>[kim]

Ör.

TƏKRARLAMAQ

A1 I. təkrarlanmaq₂: Tekraren etmək, bir şeyi neçə defə etmək; bir sözü yene de, bir daha, yenidən söylemək.

II.təkrarlanmaq> [kim] [kimi]

Ör. (Sen) [kim] [Semender:] İki-üç anlamazm dediklərini[kimi] niyə təkrarlayırsan, ay ana? B.Bayramov.

TƏKYƏLƏNMƏK

A1 I. təkyələnmək₂: Söykenmək, dayaq vermək, dayanmaq.

II.təkyələnmək> [kim] [kime]

Ör. (O) [kim] Comağa[kime] təkyləndi.

TƏLƏSMƏK

A1 I. tələsmək₁: Bir işi mümkün qədər tez, çapıq yerinə yetirməyə çalışmaq; sebirsizlik göstərmək, ecele etmək.

II.tələsmək>[kim]

Ör. Şamama[kim] aramla danışsa da, bir az talasirdi. Ə.Əbülhesen.

A2 I. tələsmək₁: Tez-tez, becid getməyə sey etmək, bir yere tez çatmağa çalışmaq.

II.tələsmək>[kim]

Ör. (Ben) [kim] Evimizdən ayrılanda çox da talasmirdim. C.Memmedquluzade.

TƏLİMATLANDIRMAQ

A1 I. təlimatlandırmaq₂: Bir işi necə görmək haqqında izahat vermək, təlimat vermək, rəhbər göstəriş vermək, öyrətmək.

II.təlimatlandırmaq>[kim][kimi]

Ör. Katib [kim] ayrılan on iki nafari [kimi] təlimatlandırırdı. Ə.Əbülhesen.

TƏLLƏMƏK

A1 I. təlləmək₂: dan. Uzun tepe kimi yığmaq.

II.təlləmək>[kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Daşı [kimi] talladı

²²⁷ "Təkləmək" fiilinin üçüncü anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır lakin mantıqsal isteminin tək olduğu deyilə bilər.

TƏMİZLƏMƏK

- A1 I. təmizləmək₂: Çirkini, lekesini yumaq veya başqa yolla aparmaq, təmiz etmək; təmizləmə işi aparmaq.
II.təmizləmək>[kim] [kimi]
Ör. Quşlar_[kim] yuvalarında oturub dimdiklərini_[kimi] təmizləyirdilər.
N.Nerimanov
- A2 I. təmizləmək₂: Tərkibce təmiz etmək, başqa şeyin qarışığından azad etmək.
II.təmizləmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim]Paltosunun tozunu_[kimi] təmizlədi.(A D A L)
- A3 I. təmizləmək₂: Çırpmaq, püfləmək və s. yolla üzərindəki tozdan, qardan və s.-dən təmiz etmək.
II.təmizləmək>[kim] [kimi]
Ör. [Xosrov]_[kim] al-qolunu atıb qarı_[kimi] təmizlədi. B.Bayramov.
- A4 I. təmizləmək₃: Korlayan, xarab edən, pozan, yad ünsürlərdən azad etmək, təmiz etmək.
II.təmizləmək>[kim] [kimi] [kimdən]
Ör. (O)_[kim] Dili_[kimi] ehtiyac olmadan işlədilan yabancı sözlərdən_[kimdən] təmizlədi.
- A6 I. təmizləmək₂: Üz hissəsini, qabığı və s.-ni soyub atmaq, kənar etmək.
II.təmizləmək>[kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim]Balıği_[kimi] təmizlə.
- A7 I. təmizləmək₂: Bir yerden artıq, lazımsız, kənar şeyləri götürmək.
II.təmizləmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Stolun üstünü_[kimi] təmizlədi
- A8 I. təmizləmək₂: Üstündəki lü- zumsuz, mane olan şeylərdən azad etmək
II.təmizləmək>[kim] [kimi]
Ör. (Onlar)_[kim]Yolu_[kimi] təmizlədilər.
- A9 I. təmizləmək₃: Bir yeri düşməndən, arzu edilməyən kənar adamlardan azad etmək.
II.təmizləmək>[kim] [kimi][kimdən]
Ör. (Onlar)_[kim]Şəvval ayının 17-si, cümə axşamı Şuşakənddən, Daşkənddən, Muxətərdən, Keşişkənddən və Daşaltıdan neçə yüz erməni

yığılaraq qımdatlarla məsləhətləşib belə qərara gəldilər ki, müsəlmanların quvvələrini zəiflətmək məqsədilə kəndlərdən_[kimden] onları_[kimi] qovub təmizləsinlər. (1905-1906-cı İ E M D)

- A10 I. təmizləmək₂: Yığışdırmaq, sil-süpür etmək.
II. təmizləmək>[kim] [kimi]
Ör. Har gün saat beşdə doktorgildan qayıdan Xavar_[kim] evi_[kimi] tamizlar, xörək hazırlar, çay qoyar(dı). M. İbrahimov.
- A11 I. təmizləmək₂: dan. Ne varsa hamısını aparmaq, oğurlamaq.
II. təmizləmək>[kim] [kimi]
Ör. Oğrular_[kim] evi_[kimi] tamizlamışdılar.
- A12 I. təmizləmək₂: İçində olan şeyin hamısını yemək, yeyib qurtarmaq.
II. təmizləmək>[kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] Kasanı_[kimi] tamizla.

TƏNBƏLLƏNMƏK

- A1 I. tənbellənmək₁: Tenbellik etmək, tenbel olmaq, tənbelləşmək.
II. tənbellənmək> [kim]
Ör. Usta_[kim] geri dönməyə tənballanıb, eşşayın altından zorla keçib getdi. Çemenzeminli.

TƏNGİŞMƏK

- A1 I. tənğişmək₁: Teng olmaq, çətinliklə nefes almaq, tövşümək, üreyi sıxılmaq.
II. tənğişmək>[kim]
Ör. [Gövher xanım:] Oturub bir az özümü havaya verim, nafasım_[kim] tənğişir. S.S.Axundov.

TƏNGLƏŞMƏK

- A1 I. tənqləşmək₁: Tenge gəlmək, cana gəlmək, bezmək.
II. tənqləşmək>[kim]
Ör. Katib_[kim] tənqləşib çıxardı, baş qoşmazdı. Mir Celal.
- A2 I. tənqləşmək₁: Teng olmaq, sıxılmaq, nefesi çətinləş- mek, üreyi sıxılmaq, tənqimek.
II. tənqləşmək>[kim]
Ör. Süsan yena dinmədi. Onun nafası_[kim] tənqləşdi. M.Hüseyn.

TƏNTİMƏK

A1 I. təntimək₁: dan. Telesmek, darıxmaq, hövselesini itirmək, telesmekdən cam sıxılmaq.

II.təntimək>[kim]

Ör. (Sen)_[kim] [Naile:] Allah mani öldürsün, qardaş, lap acından tantidin, deya manim qarşında öz kasıb süfrasini nizama salırdı. İ.Hüseynov.

TƏNZİMLƏMƏK

A1 I. tənzimləmək₂: Tenzim etmək, nizama salmaq, qaydaya salmaq.

II.tənzimləmək>[kim] [kimi]

Ör. Gündəlik həyat ritmlərini proqramlaşdıran təqvim mifləri_[kim] etnosun tarixi yaddaşını_[kimi]tənzimləyir.(M E)

TƏPÇİMƏK

A1 I. təpçimək₂: Parçam üz-üzə qoyaraq qırağmı tikmək, qırağmı közəmək.

II.təpçimək>[kim][kimi]

Ör. [Qadın]_[kim] paltarları bir-bir götürərək talasmadan düyməsi qırılanın düymasını_[kimi] tikir, cırıq olanına yamaq salır, tapçiyir və bu biri tərəfə qoyurdu. M.İbrahimov.

TƏPƏLƏMƏK

A1 I. təpələmək₂: Tepe kimi yığmaq, tepe emele getirmək; qalaqlamaq.

II.təpələmək>[kim][kimi]

Ör. (O)_[kim]Torpağı_[kimi] tapaladı.

A2²²⁸ I. təpələmək₂: Başına qapaz vurmaq.

II.təpələmək>[kim][kime]

Ör.

TƏPİKLƏMƏK

A1 I. təpikləmək₂: Tepiyi ilə vurmaq, tepik vurmaq, ayaqları ilə zerbe endirmək.

II.təpikləmək>[kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] [Bayrameli bey:] Yoxsa istayırsan yıxım, qarnını_[kimi]tapikləyir? N.Vezirov.

²²⁸ “Təpələmək” fiilin ikinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapıla bilməmişdir lakin mantiqsal isteminin iki olduğu deyilə bilər.

A2 I. tәpiklәmәk₂: Getmesi ve ya sүretini artırması үçүн ayaqları ile minik heyvanının yanlarını döyec-lemek.

II.tәpiklәmәk>[kim][kimi]

Ör. Şirali_[kim] qara madyanı_[kimi] tapıkladı. M.Hüseyn.

TӘPİLMӘK II

A1 I. tәpilmәk₂: Soxulmaq, zorla girmek, dürtülmek, özünü soxmaq.

II.tәpilmәk>[kim][kime]

Ör.Uşaq_[kim] anasının qucağına_[kime] tapıldı.

A2 I. tәpilmәk₂: mach. Çetnlikle torbaya, yeşiyе ve s.-ye qoyulmaq, basılmaq, dürtülmek, doldurulmaq.

II.tәpilmәk>[kim][kime]

Ör. Tapılır bir yanda tumac xurcuna; _[kime] Qanaat etmirlar qaçaqlar_[kim] buna. H.K.Sanlı.

TӘPİMӘK

A1 I. tәpimәk₁: dan. Qurumaq, qurquru olmaq, suyu çekilmek.

II.tәpimәk>[kim]

Ör. Gülparinin özü da susuz idi. Dili-dodağı_[kim] tapımışdı. M.Hüseyn.

TӘPİNМӘK

A1 I. tәpinmәk₁: Acıqlanmaq, berk danlamaq, üstüne qışqırmaq; hede-qorxu gelmek.

II.tәpinmәk>[kim]

Ör. Feyziyə_[kim] tәpindi(A D S L)

A2 I. tәpinmәk₂: Üstüne cummaq, hücum etmek, hemle etmek, şığımaq.

II.tәpinmәk>[kim][kime]

Ör. (Onlar)_[kim] Nabigil atlarını minib tapındılar qoşuna. _[kime] “Qaçaq Nebi”.

TӘPİTМӘK

A1 I. tәpitmәk₂: Od üzerinde ve ya günde azacıq qurutmaq.

II.tәpitmәk>[kim][kimi]

Ör.(O)_[kim] Xamiri_[kimi] tapıtdı.

A2²²⁹ I. təpitmək₂: Ümumiyyətlə, qurutmaq.

II.təpitmək>[kim][kimi]

Ör.

TƏPMƏK I

A1 I. təpmək: Bir şeyi başqa bir şeyin içərisində yerləşdirmək; soxmaq, salmaq.

II.təpmək>[kim] [kimi] [kime]

Ör. (O) [kim] Sattar xanın bu söhbətdən xoşlanmadığını hiss etdim, çünki daima bu kimi hallarda bığlarını burub, uclarını[kimi] ağzına[kime] tapardı. M.S.Ordubadi.

A2 I. təpmək₃: Güclə soxmaq, doldurmaq, yerləşdirmək, basmaq, qoymaq, dürtmək,

dürtüşdürmək.

II.təpmək>[kim] [kimi] [kime]

Ör. (O) [kim] Samanı [kimi] kisaya [kime] tapardı.

A3 I. təpmək₂: Hücum etmək, hemlə etmək, şığımaq, üzerine atılmaq.

II.təpmək>[kim] [kime]

Ör. [Pası] gecələr da adamları rahat buraxmır, çobanları oyadıb: - Sarvaxt olun, heyvan [kime] canavar [kim] tapar [deyər]. S.Re- himov.

A5 I. təpmək₂: dan. Tepik atmaq, tepiklemek.

II.təpmək>[kim] [kimi]

Ör. Danasını bir gün qoymaz yanına; Bizim inak[kim] taki [kimi] tapar, ağlarsan. M.V.Vidadi.

A6 I. təpmək₁: Atarken şiddətlə geri itelemək, basmaq, ağzı geri qayıtmaq (odlu silahlar haqqında).

II.təpmək>[kim]

Ör. Tüfang [kim] Yaşarı ela tapdı ki, o, arxası üsta yera yıxıldı. M.Rzaquluzade.

TƏPMƏK II

A1 I. təpmək₂: Bellemək.

II.təpmək>[kim] [ne]

²²⁹“Təpitmək” fiilinin ikinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır, lakin mantıqsal isteminin iki olduğu deyilə bilər.

Ör. Gülşan_[kim] ela cald, ela süratla yer_[ne] tapirdi ki, onun üz-gözündən tar axırdı. Ə.Veliyev.

TƏRAVƏTLƏNMƏK

- A1 I. tərəvətlənmək₁: Tezelenmək, terlənmək, letafetli olmaq.
II. tərəvətlənmək> [kim]
Ör. Sulandıqda güllər_[kim] taravatlanır.
- A2 I. tərəvətlənmək₁: Serinləşmək, serin olmaq.
II. tərəvətlənmək> [kim]
Ör. Hava_[kim] taravatlanır.
- A3 I. tərəvətlənmək₁: Sağlamlaşmaq, gümrahlaşmaq, canlanmaq.
II. tərəvətlənmək> [kim]
Ör. Dağda adam_[kim] taravatlanır.

TƏRBIYƏLƏNMƏK

- A1 I. tərbiyələnmək₁: Terbiyə almaq, terbiyə öyrənmək.
II. tərbiyələnmək> [kim]
Ör. Uşaq_[kim] valideynlərindən tərbiyəlanır.

TƏRGİTMƏK

- A1 I. tərgitmək₂: Adət etdiyi pis veya zərərli adətdən el çəkmək, həmin işi daha etməmək.
II. tərgitmək> [kim][kimi]
Ör. Əsil masala [tenbellere, şöhrətperest- lere, aravuruşduranlara]_[kim] bu xasiyyətləri_[kimi] tərgitməkdir. Ə.Sadiq.

TƏRİFLƏMƏK

- A1 I. tərifləmək₂: Tərif etmək, vəsf etmək, mədh etmək.
II. tərifləmək> [kim][kimi]
Ör. Alimlər_[kim] imperatorun paytaxtını, sarayını, bağını_[kimi] kitablarda tərifləyirdilər.(N)

TƏRKLƏŞMƏK

- A1 I. tərkləşmək₁: Birisinin tərkinə minmək.
II. tərkləşmək> [kim]
Ör. [Settar:] Qal, axşam ikimiz_[kim] tərkləşdik. P.Makulu.

TƏRLƏMƏK

- A1 I. tərləmək₁: Bedeni terle örtülmək, ter tökmək, derinin mesamelerindən ter sızmaq
II.tərləmək>[kim]
Ör. Bilqeyi_[kim] hayacanından tarlamışdı. S.Veliyev.
- A2 I. tərləmək₂: Bir işle çox və ciddi meşğul olmaq, bir şey üzərində işləməkdən çox yorulmaq.
II.tərləmək>[kim][kimde]
Ör. (Ben)_[kim]Masalanın halli üzərində_[kimde] tarladım.
- A3 I. tərləmək₁: Çökmüş buxardan nem olmaq, nem çəkmək.
II.tərləmək>[kim]
Ör. (O)_[kim] Hopduqca sahranın gövdasına su; Tarladı qaxsımış bir badan kimi. S.Vurğun.
- A4 I. tərləmək₁: Bir terefi isti, o biri terefi soyuq olan boru, şüşə vs. kimi şeylər üzərində su damlları emele gəlmək; nemlənmək
II.tərləmək>[kim]
Ör. Havanın sazaq, ətrafın qrov olmasına baxmayaraq enli kürəyinin ortası_[kim] tərləmişdi.(Ç)
- A5 I. tərləmək₂: dan. zar. İstemediyi halda xərcləməyə, verməyə məcbur olmaq (pul haqqında)
II.tərləmək>[kim] [Z Ö]
Ör. (Ben)_[kim] 100 manat [Z.Ö] tarladım.

TƏRPƏNMƏK

- A1 I. tərpənmək₁: Yerindece hərəkət etmək, hərəkətə başlamaq, terpəşmək, qımıldanmaq.
II.tərpənmək>[kim]
Ör. Tarpanmayır geca yarı; Ağacların yarpaqları._[kim] S.Rüstəm.
- A2 I. tərpənmək₁: Yola düşmək, hərəkət etməyə başlamaq.
II.tərpənmək>[kim]
Ör. [Nergiz:] Tez ol ata, deyasan, anagilin dastası_[kim] tarpanır.. Ə.Məmməd-xanlı.

- A3 I. tərənəmək₁: Bir işi görməyə başlamaq, bir işə girişmək, herekete gəlmək.
 II.tərənəmək>[kim]
 Ör. [Qönçə atasma:] Balka san_[kim] tarpanınca onlar gecənin birində mani apardılar? Ə.Vəliyev.

TƏSDİQLƏMƏK

- A1 I. təsdiqləmək₂: Təsdiq etmək.
 II.təsdiqləmək>[kim] [kimi]
 Ör. Maclisdakılar da_[kim] mehtar Murtuzun sözü_[kimi] təsdiqlədilər.
 “Koroğlu”.

TƏSİRLƏNMƏK

- A1 I. təsirlənmək₂: Tesir altına düşmək, bir şeyin təsirini hiss etmək.
 II.təsirlənmək>[kim] [kimdən]
 Ör.(O)_[kim] Göstərilən həqiqətlərdən_[kimdən] təsirlənir və deyilənlərin doğruluğunu inkar edə bilmir.(İ N T)
- A2 I. təsirlənmək₁: Kederlənmək, doluxsunmaq, rıqqete gəlmək, müteəssir olmaq.
 II.təsirlənmək>[kim]
 Ör. Kişi _[kim]daha da təsirləndi. Mir Cəlal.

TİGLAMAQ

- A1 I. tıqlamaq₂: dan. Tığ vurmaq, qalaqlamaq.
 II.tıqlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (Sen)_[kim]Samanı_[kimi] tıqla.

TIXACLAMAQ

- A1 I. tıxaclamaq₂: Tıxac tıxamaq, şüşə vs.-nin ağzını tıxacla bağlamaq; probkalamaq.
 II.tıxaclamaq>[kim][kimi]
 Ör.(Onlar)_[kim] Uşaqları dəmir borulara yığıb ağzını _[kimi] tıxacladılar,
 Qadınları soyundurub
 qar üstündə qova-qova
 qırmancladılar.(D P)

TIXAMAQ

- A1 I. tixamaq₃: Güclə sığışdırmaq, yerləşdirmək; soxmaq, dürtmək.
II.tixamaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. Serdyuk_[kim] asgini _[kimi] [Tevəkkülün] ağzına_[kime] tıxadı.. Ə.Əbülhesen.
- A2 I. tixamaq₃: Deliyi, deşiyi, bir şeyin aralarını esgi vs. şeylə tutmaq, qapamaq.
II.tixamaq>[kim] [kime] [ne]
Ör. [Niyaz] _[kim] bir gün seherden-axşama kimi tövlə qapısmm bütün ışığı gelen yerlerine_[kime] köhne ve cır-cındır_[ne] tıxadı. Ə.Veliyev.
- A3 I. tixamaq₂: Yolunu kesmək, qapamaq.
II.tixamaq>[kim] [ne]
Ör. [Şamilin] nafasını_[kim] ağır bir şey_[ne] tıxamış, gözləri dumanlan- mışdı.
A.Şaiq.

TIXMAQ

- A1 I. tixmaq₁: dan. (Açgözlüklə) yemək.
II.tixmaq>[kim]
Ör. [Veys:] Biz işləmişik bu vaxta kimi [dövlətlilər]_[kim] tıxıblar, qoy indi onlar işləsinlər, bizyeyək! Ə.Əbül- hesen.

TIQQILDAMAQ

- A1 I. tıqqıldamaq₁: Tıqq (tıq-tıq) sesi çıxarmaq, tıq-tıq elemək
II.tıqqıldamaq>[kim]
Ör. Külakdan qapı_[kim] tıqqıldadı.

TINCIXMAQ

- A1 I. tıncıxmaq₁: mah. Çətinliklə nəfəs almaq, nəfəsi teng olmaq.
II.tıncıxmaq>[kim]
Ör. [Əsgerin] nafası_[kim] tıncıxdı, artıq dayana bilməyib, Kosa ilə danışmağa girişmək qərarına gəldi. S.Rehimov.

TIRILDAMAQ

- A1 I. tırıldamaq₁: Tırılıti sesi çıxarmaq.
II.tırıldamaq>[kim]
Ör. Motor_[kim] tırıldadı.

TİSİLDAMAQ

- A1 I. tııldamaq₁: Çox yemekdən nefesi çətinləşərək fışılıtlı ses çıxarmaq.
 II.tııldamaq>[kim]
 Ör. Qarı_[kim]yaz öküzü kimi o qadar yemişdi ki, tıs-tıs tııldayırdı. (Nağıl).

TİSMAQ

- A1 I. tısmaq₁: İncimek, küsmək, narazı qalmaq.
 II.tısmaq>[kim]
 Ör. Q_[kim]Onunla söz güləşdirmə sən allah bir də gördün tısdı getdi.(İ N T)

TİFTİKLƏNMƏK

- A1 I. tiftiklənmək₁: İplikləri, telləri birbirindən ayrılmaq, sökülme, tiftik-tiftik olmaq, didilmək.
 II.tiftiklənmək>[kim]
 Ör. Bu parça_[kim] çox tez tiftiklanır.

TİKMƏK I

- A1 I. tikmək₂: Daşdan, kerpicdən, taxtadan vs.-den bina, divar ve s. ucaltmaq qurmaq.,
 II.tikmək>[kim] [ne]
 Ör. [Atası Rövşene:] İndi san_[kim] garak böyük bir tövla_[ne] tikasan. “Koroğlu”.
- A2 I. tikmək₂: Düzəltmək, qurmaq, hazırlamaq (yuva).
 II.tikmək>[kim] [ne]
 Ör. Tikan üsta qonan quşlar_[kim] Qonmaz bura, tikmaz yuva!_[ne] Z.Xelil.
- A3 I. tikmək₂: Teyin etmək, qoymaq.
 II.tikmək>[kim] [kimi]
 Ör. Sonra camaat_[kim] Qaraqası_[kimi] tikdi padşah. (Nağıl).

TİKMƏK II

- A1 I. tikmək₁: Tikme işi görmək, tikişle meşğul olmaq.
 II.tikmək>[kim]
 Ör. (O)_[kim]Tikiş maşınında tikdi.
- A2 I. tikmək₂: Parçanın, derinin vs.-nin kenarlarını iyne-sapla bir-birine calayaraq paltar, ayaqqabı vs. hazırlamaq.
 II.tikmək>[kim] [kimi]

Ör. Man körpaykan özü biçib, özü_[kim] tikmiş paltarımı_[kimi] Gülüşündə görmüşəm öz çiçaklanan baharımı. S.Rüstəm.

A3 I. tikmək₂: Parça vs. üzərində rengbereng saplarla hendesi veya nebati naxışlar şekiller toxumaq.

II.tikmək>[kim] [ne]

Ör. Onlar_[kim] sifarişçilərin dərisindən papaq, doqquz cür don_[ne] tikirlər.(A D O L)

A4 I. tikmək₂: Cerrahiyyə emeliyyatında: toxumaları iyne-sapla birləşdirmək, bitişdirmək.

II.tikmək>[kim] [ne]

Ör. (Onlar)_[kim]Şarafağlunun qarnını yarmış, bağırsağım_[ne] kasib tikmişdilər. M.İbrahimov.

TİLSİMLƏMƏK

A1 I. tilsimləmək₁: Tilsim etmək, tilsim oxumaq, tilsime salmaq, ovsunlamaq.

II.tilsimləmək>[kim]

Ör.Bilmirəm insandır, yoxsa mələkdir?

Gozum_[kim] tilsimlənilib tamaşasına.(D G)

TİPLƏŞDİRMƏK

A1 I. tipləşdirmək₂: xüs. Müeyyen tipe uyğunlaşdırmaq

II.tipləşdirmək>[kim] [kimi]

Ör. Texnoloji_[kim]prosesləri_[kimi] tipləşdirdi.

A2²³⁰ I. tipləşdirmək: adab. ve inc. Tipik ceheti seçib konkret bedii suretlerde, formalarda tecessüm etdirmək, canlandırmaq.

II.tipləşdirmək>

Ör.

TİRLƏNMƏK

A1 I. tirlənmək₁: Tir çəkmək, serelenmək, uzanmaq.

II.tirlənmək>[kim]

Ör. (O)_[kim] [Arvad:] Allah, san saxla, Allah, san saxla, deyib, şarpıltı ilə qarm içinə tirləndi. S.Rehimov.

²³⁰ “Tipləşdirmək” fiilinin ikinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır lakin mantıqsal isteminin iki olduğu söylənilir.

TİSƏKLƏMƏK

- A1 I. tisəkləmək₁: Çisemek, çiskinlemek, narm-narm yağmaq (yağış haqqında).
II.tisəkləmək>[kim]
Ör. Bazen tisaklayan, bazan da güclanan bahar yağışı_[kim] bela [Terlangili]
yerlerinden tarpada bilmadi. M.Hüseyn.

TİTRƏMƏK

- A1 I. titrəmək₁: Titreme tutmaq, esmek.
II.titrəmək>[kim]
Ör. Geyar_[kim] cırıq bürünmasin, soyuqda titrayar, asar; Gedar odunçu
meşaya, ağac qırar, odun kasar. A.Sehhet.
- A2 I. titrəmək₁: Əsmek.
II.titrəmək>[kim]
Ör. Top elə acıldı ki, sanki onun gurultusundan yer_[kim] titrədi. (1905-1906-
cı İ E M D)
- A3 I. titrəmək₁: Yanıb-sönmək, sayrışmaq, titrek işıq vermek.
II.titrəmək>[kim]
Ör. O gündən titradi mascid şamları_[kim] Qarib gecaların Ay işığımda.
S.Vurğun.
- A4 I. titrəmək₁: İztirab, narahatçılıq keçirmək, narahat olmaq.
II.titrəmək>[kim]
Ör.Qahraman_[kim] öz oğlu üçün na qadar titradiyini Firangizyaxşı bilirdi.
S.Rehimov.
- A5 I. titrəmək₁: Dalğalanmaq, esmek.
II.titrəmək>[kim]
Ör. Xalqın ciyarından dalğalanaraq; Əllarda titradi bir qızıl bayraq_[kim].
S.Vurğun.
- A6 I. titrəmək₁: Herekete gəlmək, telatüme gəlmək, sarsılmaq.
II.titrəmək>[kim]
Ör. Dünyalar_[kim] titradi, alamlar mayallaq aşdı, falaklar bir-birina qarışdı,
millətlər yuxudan oyamb gözlerini açdılar. C.Memmedquluzade.

TOXALAMAQ

- A1 I. toxalamaq₂: Ketmenlemek.
 II.toxalamaq>[kim][kimi]
 Ör. (O)_[kim]Pambıq sahasini_[kimi] toxaladı.

TOXALMAQ

- A1 I. toxalmaq₁: dan. Yeyib doymaq, tox olmaq.
 II.toxalmaq>[kim]
 Ör. Ver Çakara_[kim] yüz-yüz kiyesin, qarnı toxalsın. Ə.Qemküsar.

TOXMAQLAMAQ

- A1 I. toxmaqlamaq₂: Toxmaqla vurmaq, döymək.
 II.toxmaqlamaq> [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim]Keçani_[kimi] toxmaqladı.

TOXTAMAQ

- A1 I. toxtamaq₁: Dayanmaq, dözmək, sebir etmək, duruxmaq; sakit olmaq, özünü saxlamaq, özünü ele almaq
 II.toxtamaq>[kim]
 Ör. Gülsahar_[kim] bir az toxtadı. Ə.Veliyev.
- A2 I. toxtamaq₁: Dayanmaq, kesilmək, sakit- leşmək (ağrı haqqında).
 II.toxtamaq>[kim]
 Ör. Dişin ağrısı_[kim] bir az toxtadı.
- A3 I. Toxtamaq₂: Bir yere gelib çatmaq, yetişmək, çatıb dayanmaq.
 II.toxtamaq>[kim] [kime]
 Ör. Biz_[kim] galib kandda_[kime] toxtadıq.

TOXUMAQ

- A1 I. toxumaq₂: Uzununa (eriş) ve enine (arğac) sapları bir-birinin arasından keçirmək parça, xalça ve s. hazırlamaq.
 II.toxumaq>[kim] [ne]
 Ör. (O)_[kim] [Sarıköynek] çox vaxt hayatda oturub hasır_[ne] toxuyardı.
 S.Hüseyn.
- A2 I. toxumaq₂: Eyni üsulla parça üzərində naxış, şəkil hörmək.
 II.toxumaq>[kim] [ne]

- Ör. Zeynəb_[kim] bucaqda diz üstə oturub, əlində corab_[ne] toxuyurdu(N E)
- A3 I. toxumaq₂: Hörmək.
II.toxumaq>[kim] [ne]
Ör. Ağabayım_[kim] bütün günü rangin xazaldan çalang_[ne] toxuyur, dayasına min bir sual verirdi. Çemenzeminli.
- A4 I. toxumaq₃: “Özünü” sözü ilə vurmaq
II.toxumaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. Fatma_[kim] qırğı kimi özünü_[kimi] tandıra_[kime] toxuyur, kahraba kimi sarı çorakları alında çıxarıb, buğlana-buğlana süfiranın üstünə atırdı. Mir Celal.
- A5 I. toxumaq₂: dan. Uydurmaq, özündən quraşdırmaq.
II.toxumaq>[kim] [ne]
Ör. (Sen)_[kim]Yalan_[ne] toxuma.

TOXUMLAMAQ

- A1 I. toxumlamaq₂: Toxum emele gəlmək, toxumu yetişmək.
II.toxumlamaq>[kim] [ne]
Ör. (O)_[kim]Kalam_[ne] toxumladı.
- A2 I.toxumlamaq₂: dan. Toxum sepmək.
II.toxumlamaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim]Lakları_[kimi]toxumladı.

TOXUNMAQ I

- A1 I. toxunmaq₂: Əl veya bedeninin başqa bir üzvü ilə bir şeye deymək, temas etmək, elini vurmaq
II.toxunmaq>[kim][kime]
Ör. Ona_[kime] toxunmasın o soyuq əllər; _[kim] Mənim sarayımdır yüksək əməllər!(A D A L)
- A2 I. toxunmaq₂:Əl vurmaq, qarışdırmaq, deymək.
II.toxunmaq>[kim] [kime]
Ör. Heç kas_[kim] bu kağızlara_[kime] toxunmasın.
- A4 I. toxunmaq₂: Pis təsir etmək, təhqir etmək, könlünə deymək, sataşmaq.
II.toxunmaq>[kim][kime]
Ör. Bu sual_[kim]safiqat bacısma_[kime] toxundu. Ə.Sadiq.

A5 I. toxunmaq₂: mac. İnkâr şeklinde: toxunmamaq el deymemek, işi olmamaq,

deymemek, deyib- dolaşmamaq, sataşmamaq.

II.toxunmaq>[kim][kime]

Ör. (Sen)_[kim]Mana_[kime]toxunma!

A6 I. toxunmaq₂: Aidiyyəti olmaq, eləcəsi olmaq, dexli olmaq.

II.toxunmaq>[kim][kime]

Ör. Bu masala_[kim] mana_[kime] toxunmur.

TOQQALANMAQ

A1 I. toqqalanmaq₂: Beline toqqa (qayıq, kemer) bağlamaq.

II.toqqalanmaq>[kim] [kimi]

Ör. [Əlisgəndər]_[kim]köynayini_[kimi] geyib toqqalandı. Ə.Vəliyev.

TOQQUŞMAQ

A1 I. toqquşmaq₁: Qarşı-qarşıya hərəkət edərkən üz-üzə gələrək bir-birinə bərk toxunmaq, deymək, çarpmaq.

II.toqquşmaq>[kim]

Ör.Qatarlar_[kim] toqquşdu.

A2 I. toqquşmaq₁: Aralarında ziddiyyət baş vermək; dalaşmaq, küsüşmək.

II.toqquşmaq>[kim]

Ör. Yəna da Şafiiqa ilə Zeynal_[kim] toqquşdular. H.Seyidbəyli.

A3 I. toqquşmaq₂: Gözlənmədən təsadüf etmək, təsadüfən rast gəlmək, birdən rastlaşmaq, üz-üzə gəlmək.

II.toqquşmaq>[kim][kimlə]

Ör. Komendant_[kim] özünü itirmiş halda qayıdıb çöla çıxarkən qapıda Hakimülmülk və sarti b Salimi ilə_[kimlə]toqquşdu. M.İbrahimov.

A4 I. toqquşmaq₂: Üz-üzə gəlib vuruşmağa başlamaq; döyüşmək, vuruşmaq.

II.toqquşmaq>[kim][kimlə]

Ör. (Biz)_[kim]Düşmanla_[kimlə] toqquşduk.

A5 I. toqquşmaq₁: Maraqları, mənafeləri, əqidələri, tələbləri müxtəlif olduğu üçün bir-biri ilə mübarizə aparmaq.

II.toqquşmaq>[kim]

Ör. [Saltik:] Şübhəyox, toqquşacaq xeyirlə sar_[kim]. A.Şaiq.

TOLAZLAMAQ

- A1 I. tolazlamaq₂: Əlini dala gererek bir şeyi uzağa atmaq, tullamaq.
 II.tolazlamaq>[kim][kimi]
 Ör. (Sen)_[kim] İmamverdi:] A qız [Sona], o nadir tolazlamısan salbani,_[kimi]
 gedib dayib Haykanuşun danasının gözüna?

TOPALAMAQ

- A1 I. topalamaq₂: Yığıb topa halma getirmek, bir yere yığmaq; qalaqlamaq,
 toplamaq.
 II.topalamaq>[kim][kimi]
 Ör. (O)_[kim] Samanı_[kimi] topaladı.

TOPALLAŞMAQ

- A1 I. topallaşmaq₁: Topal olmaq, qolundan, ya qıçından şikest olmaq;
 şikestləşmək.
 II.topallaşmaq>[kim]
 Ör. Çoban neyi uyutmuşdu qayanı, daşı; Döşdə sürü məst olmuşdu, Dərədə
 duman. Diki qalxıb, yastan yerə çıxanda maşın. Sürü_[kim] hürküb topallaşdı.(
 İ N T)

TOPLANMAQ

- A1 I. toplanmaq₂: Toplaşmaq, yığışmaq, cemləşmək.
 II.toplanmaq>[kim][kime]
 Ör. Bir daqiqada arvad-uşaq_[kim] galinin başına_[kime] toplandı. Çemen-
 zeminli.
- A2 I. toplanmaq₂: mach. Bir yere, üst-üste veya yan-yana yığılmaq, topa, qalaq
 vurulmaq.
 II.toplanmaq>[kim][kime]
 Ör. Yığılmış pambıq_[kim] biryera_[kime] toplandı.

TOPUQLAMAQ

- A1 I. topuqlamaq₂: Arxadan qovub çatmaq; haqlamaq.
 II.topuqlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. Camışlar_[kim] evdan uzaqlaşan kimi [uşaq] camışları_[kimi] topuqladı.
 S.Rehimov.

TORANLAŞMAQ

A1 I. toranlaşmaq₁: Axşamüstü hava qaralmağa, qaranlıq düşməyə başlamaq, toran qovuşmaq (düşmək, çəkmək).

II.toranlaşmaq>[kim]

Ör. Konyakları içib qurtarana qədər hava_[kim] toranlaşdı və getmək zamanı gəlib çatdı. (İ N T)

A2 I. toranlaşmaq₁: mac. Gözü qaralmaq, gözleri dumanlanmaq.

II.toranlaşmaq>[kim]

Ör. İlk narkoz vuruldu sistemlə, yuxu gəlmədi, ikinci narkoz vuruldu, hər şey_[kim] toranlaşdı, yatdım. (İ N T)

TORBALAMAQ

A1 I. torbalamaq₂: Dayanacaqlarda yemləmək üçün minik veya yük heyvanın başına torba salmaq.

II.torbalamaq>[kim][kimi]

Ör. (O)_[kim]Atı_[kimi] torbaladı.

TORLAMAQ

A1 I. torlamaq₂: Tor çəkmək, tor vurmaq, torla qapamaq.

II.torlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (Sen)_[kim]Pancarani_[kimi] torla.

TORMOZLAMAQ

A1 I. tormozlamaq₁: Tormoz vasitesile maşım dayandırmaq veya sürətini azaltmaq.

II.tormozlamaq>[kim]

Ör. (Sen)_[kim] [Ağa Saleh:] Ada Musa bay, qoyma, qoyma. Çarx dönmüş, tormozla, tormozla. S.S.Axundov.

A2 I. tormozlamaq₂: Öz hareketini birden dayandırmaq veya azaltmaq.

II.tormozlamaq> [kim] [Z Ö]

Ör. Maşım_[kim] birdan [Z.Ö]tormozladı.

TORPAQLAMAQ

A1 I. torpaqlamaq₂: Üstünü veya yanlarını torpaqla örtmək.

II.torpaqlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (Onlar)_[kim]Çan dolduqdan sonra borunun deşiyini probkalayıb

üstünü_[kimi] torpaqlardılar. H.Sarabski.

A2 I. torpaqlamaq₂: Torpağa basdırmaq, defn etmək.

II.torlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (Sen)_[kim]Olünü_[kimi] torpaqla.

TORPEDLƏMƏK

A1 I. torpedləmək₂: Torpedle hücum etmək; torpedle vurmaq.

II.torpedləmək>[kim] [kimi]

Ör. (Biz)_[kim]Düşmanın sualtı qayı- ğını_[kimi] torpedladık.

A2 I. torpedləmək₂: Quyunu genişləndirmək v s. meqsədlər üçün onun içində partlayıcı maddə partlatmaq.

II.torpedləmək>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim]Neft quyusunu_[kimi] torpedladi

TOVLAMAQ I

A1 I. tovlamaq₂: Terpetmək, hereket etdirmək.

II.tovlamaq>[kim] [kimi]

Ör. Hacı_[kim] istehza ilə alini_[kimi] tovladı. Mir Celal.

A2 I. tovlamaq₂: Oynatmaq.

II.tovlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Oğlan dedi azamatla: Manim da qüvvatim var; Cabhalarda at çaparaq qılınıcı_[kimi] tovladı. N.Xezri.

TOVLAMAQ II

A1 I. tovlamaq₂: Dile tutmaq; aldatmaq, başdan çıxarmaq, yoldan çıxarmaq.

II.tovlamaq>[kim] [kimi]

Ör. Na qadar müəllim_[kim] [Tapdığı]_[kimi] tovladı, müəllimin arvadı onu dila tutdusa da, heç kasa qulaq asmadı. Ə.Vəliyev.

TOZLAMAQ

A1 I. tozlamaq₂: Toza bulamaq, tozlu etmək.

II.tozlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Paltarını_[kimi] tozladı.

A2 I. tozlamaq: Toz qaldırmaq, tozlu etmək.

II.tozlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (Sen)_[kim] Tozlama həyəti_[kimi] su səp, süpür(A D A L)

A4 I. tozlamaq₂: bot. Tozlama aparmaq (bax tozlama 2.ci menada).

II.tozlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim]Çiçayi_[kimi] süni tozladı.

A5 I. tozlamaq₂: Bitkileri zehirli tozla dermanlamaq.

II.tozlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (Sen)_[kim]Ağaçları_[kimi] tozla.

TÖKMƏK

A1 I. tökmək₃: Mayeleri, narın veya denever halmda olan şeyleri olduqları qabdan başqasına ya başqa yere boşaltmaq.

II.tökmək>[kim] [kimi] [kime]

Ör. (O)_[kim]Buğdanı_[kim] anbara_[kime] tökdü.

A2 I. tökmək₂:Üstünde olan bir şeyi salmaq, düşürmək, atmaq.

II.tökmək>[kim] [kimi]

Ör. Payızda ağaclar_[kim] yarpaqlarmı_[kimi] tökür.

A3 I. tökmək₃: Ümumiyyətlə, her hansı şeyi bir yerden başqa yere boşaltmaq.

II.tökmək>[kim] [kimi] [kime]

Ör. (Ben)_[kim]Dam üstündəki karpicları_[kimi]yera_[kime] tökdüm.

A4 I. tökmək₁: Aramsız yağmaq.

II.tökmək>[kim]

Ör. Quşbaşı qar_[kim] hala da töküdü. A.Şaiq.

A5 I. tökmək₂: Sallandırmaq, sallamaq, salmaq.

II.tökmək>[kim] [kim]

Ör. [Qulu]_[kim] seyrak tüklerini_[kimi] darayıb, geniş alnıma tökmüşdü, nazik qaşlarının altından baxan xırda gözləri hiyla saçırdı. Çemenzeminli.

A6 I. tökmək₃: Bir yere çoxlu adam veya şey getirmək, yığmaq.

II.tökmək>[kim] [kimi] [kime]

Ör. Balaca Sabira suyuq olanda Qahraman_[kim] bir göz qırpımında şaharın hakimlərini_[kimi] eva_[kime] tökür. S.Rehimov.

A7 I. tökmək₂: tex. Ərimiş metaldan tökmə üsulu ilə memulat hazırlamaq, detallar istehsal etmək.

II.tökmək>[kim] [ne]

Ör. (Sen)_[kim]Bolt _[ne]tökma.

- A9 I. tökmək₂: Bir sıra isimlerden sonra gelerek, mürekkeb feil və müxtəlif ifadələr düzəldilir; məs.: tədbir tökmək, qan tökmək, qaşqabağım tökmək, acığımı tökmək, plan tökmək və s

II.tökmək>[kim] [ne]

Ör. (Biz)_[kim]Can verərik, qan _[ne]tökərik, çıxacaq xoşbəxt səbahlara!(M O D)

TÖKÜŞDÜRMƏK

- A1 I. töküşdürmək₂: Nizamsız, səlhiqəsiz halda tökmək, qoymaq, dağıtmaq.

II.töküşdürmək>[kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim]Seylari _[kimi]töküşdüdü.

TÖRƏMƏK

- A1 I. törəmək₁: Əmələ gəlmək, baş vermək, meydana gəlmək, vücudə gəlmək, doğmaq.

II.törəmək>[kim]

Ör. Hangama _[kim] ondan törəmişdi ki, Bandalı galib bura çıxmışdı. Mir

- A2 I. törəmək₁: Doğulmaq, dünyaya gəlmək.

II.törəmək>[kim]

Ör. [Qartal:] Böyük sarkardam Cavanşirdan belə xain övlad_[kim] törəyə bilməz. M.Hüseyn.

- A3 I. törəmək₁: Nesli artmaq, çoxalmaq, törəyib-artmaq, doğub-törəmək.

II.törəmək>[kim]

Ör. [Muradım] müəyyən bir planı da vardı, toyuqlarını çoxaldacaq, keçiləri_[kim] doğub-törəyəcək, keçən payızda aldığı dünyəsi galan il bala verəcəkdə. S.Hüseyn.

TÖVŞÜMƏK

- A1 I. tövşümək₁: Çətinliklə nəfəs almaq, tengnəfəs olmaq, nəfəsi tənqləşmək.

II.tövşümək>[kim]

Ör. Gün altmda tövşü- yür; Qara kal, tapal öküz. _[kim] H.Hüseynzadə.

TULLAMAQ

- A1 I. tullamaq: Bir şeyi az və ya çox şiddətli bir hərəkətlə yaxına və ya uzağa, yuxarıya və ya aşağıya atmaq; fırlatmaq.

II.tullamaq>[kim][kimi] [kime]

Ör. Rafizada _[kim] şarab şüşasını _[kimi] götürüb, Mahmud xana _[kime] tulladı.
M.S.Ordubadi.

A3 I. tullamaq₃: Çekmek, itelemek, kenara çekmek, atmaq.

II.tullamaq>[kim][kimi] [kime]

Ör. Zarrin _[kim] tacxamm bazakli yorğanı _[kimi] üstündən kanara _[kime] tulladı.
S.Rehimov.

A4 I. tullamaq₂: Tökmek, salmaq.

II.tullamaq>[kim][kimi]

Ör. Tayyaralar _[kim] beş yüz kiloqram ağırlığında olan bombaları _[kimi] yera
tulladı. Ə.Veliyev.

A5 I. tullamaq₂: Terk etmək; buraxıb getmək.

II.tullamaq>[kim][kimi]

Ör. (Biz) _[kim] Halalik tullamışiq xaneyi-viranalari; _[kimi] Dolanıb kişvari-
Tiflisda kaşanalari. M.Ə.Sabir.

A6 I. tullamaq₂: Əl çəkmək, atmaq.

II.tullamaq>[kim][kimi]

Ör. (Ben) _[kim] Qırxların alından bir bada içdim; Tulladım namusu, _[kimi]
hayadan keçdim. Molla Cüme.

A7 I. tullamaq₂: dan. İçmək.

II.tullamaq>[kim] [ne]

Ör. Cümşüd bay _[kim] evdən çıxmamış bir neça piyala qırmızı çaxır
_[ne] tullayıb getdi. E.Sultanov.

TULUQLANMAQ

A1 I. tuluqlanmaq₁: Şişmək.

II.tuluqlanmaq>[kim]

Ör. Yerbəyerdən üzü _[kim] tuluqlandı, Özünün axmaq olduğun qandı(İ N T)

A2 I. tuluqlanmaq₁: Nemden şişmək (toxum haqqında).

II.tuluqlanmaq>[kim]

Ör.Əgar indi toxumlar yer üzərində qalsa, onlar _[kim] tuluq- lanıb donacaq,
heç bir samarasi olmayacaq və fayda vermayacaktır. S.Rehimov.

TUMARLAMAQ

- A1 I. tumarlamaq₂: Seliqeye salmaq üçün sıgallamaq, sığal-seliqe vermek.
II.tumarlamaq>[kim] [kimi]
Ör. Hacı_[kim] börünü_[kimi] tumarladı. M.S.Ordubadi.
- A2 I. tumarlamaq: Nevaziş elameti olaraq elini birinin başına vs. çekmek;
oxşamaq.
II.tumarlamaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Mehribanlıq ilə Şahpələng bəyin saçlarını_[kimi] tumarladı. (1905-1906-cı İ E MD)

TUMLAMAQ

- A1 I. tumlamaq₂: dan. Tum hasil etmək, tum emele getirmek; toxumlamaq.
II.tumlamaq>[kim][kimi]
Ör. Alaq_[kim] otları_[kimi] qaldıqca tumlayır.
- A2 I. tumlamaq₂: Toxum səpmək.
II.tumlamaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Cütçü batıb qantara, yer şumlayır; Şumladiğı tarlaları_[kimi] tumlayır. M.Ə.Sabir.

TUMURCUQLANMAQ

- A1 I. tumurcuqlanmaq₁: Tumurcuq emele gəlmək, düymə açmaq; puçurlanmaq.
II.tumurcuqlanmaq>[kim]
Ör. Aprel-mart aylarında ağaclar_[kim] tumurcuqlamr.
- A2 I. tumurcuqlanmaq₁: Əmele gəlmək, doğmaq, yetişmək, çiçək açmaq.
II.tumurcuqlanmaq>[kim]
Ör. Sıxdımı dost kimi alimi bahar; Qalbmında arzular_[kim] tumurcuqlanar.
S.Rüstəm.

TURŞALMAQ

- A1 I. turşalmaq₁: Turş olmaq.
II.turşalmaq>[kim]
Ör. Alçadan ağzım_[kim] turşaldı.

TURŞUMAQ

- A1 I. turşumaq₁: İstiden, çox qalmaqdan v s. sebebler üzünden qıqcırır xarab olmaq, şişib qoxumaq.
II.turşumaq>[kim]
Ör. Qatıq [kim]turşudu.
- A2 I. turşumaq₁: Qıqcırma halmda olmaq; acımaq, qıqcırmaq.
II.turşumaq>[kim]
Ör. Dünənki xörəklər[kim] günün qabağında qalib turşumuşdu(A D A L)
- A3 I. turşumaq₁: “Üzü”, “üz-gözü” ve s. sözlərlə narazılıq, memnunsuzluq elameti olaraq üz gözü yığılmaq, büzüşmək, qaş-qabağı tökülmək.
II.turşumaq>[kim]
Ör. Yarmammadin üz-gözü [kim]yığışdı, turşudu. M.İbrahimov.

TUŞLAMAQ

- A1 I. tuşlamaq₃: Nişan almaq, nişanlamaq, tuş qarovullamaq, hedefə yönəltmək.
II.tuşlamaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. Musəlman cavanları[kim] qəflətən sıcrayıb ermənilərin tüfənglərini ələ keçirdilər və yenə də cəld səngərlərə girib tüfəngləri[kimi] ermənilərə[kime] tərəf tuşladılar.(1905-1906-cı İ E M D)
- A2 I. tuşlamaq₃: Yönəltmək, semtləndirmək.
II.tuşlamaq>[kim][kimi] [kime]
Ör. Kamal[kim] gözlanılmaz bir sürətlə havada ilmak vurub, tayyarasını[kimi] fəşist tayyarasına [kime] tuşladı. M.Rzaquluzade.
- A3 I. tuşlamaq₃: Bir şeyi nişanlayıb ona teref getmək; yönəlmək.
II.tuşlamaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. (Onlar)[kim]Çaxmağı çəkib tüfəngləri [kimi]kolluğa[kime] tuşladılar.(Ç)

TUTAŞMAQ

- A1 I. tutaşmaq₂: Vuruşmaq, döyüşmək, yaxalaşmaq, dalaşmaq, qovğa etmək, höcətləşmək.
II.tutaşmaq>[kim] [kimle]
Ör. Vaziyyatdan aydın idi ki, Orucov[kim] alman kaşfiyyatçısı ilə[kimle] tutaşmışdır. Mir Celal.

- A2 I. tutaşmaq₂: Mübarizə aparmaq, döyüşmək, mübarizə etmək.
 II. tutaşmaq > [kim] [kimlə]
 Ör. Doğrudur, Vahid_[kim] adı bir talaba idi, Galdiyev ilə _[kimlə] tutaşmağa tabı galmazdı, lakin bir adamı yıxmaq üçün tutarlı bir bahana da lazımdır. Mir Celal.

TUTQUNLAŞMAQ

- A1 I. tutqunlaşmaq₁: Tutulmaq, tutqun olmaq, qaralmaq.
 II. tutqunlaşmaq > [kim]
 Ör. Göyün üzü _[kim] getdikcə tutqunlaşır, hava tutqunlaşmışdı, narm qaryağırdı.
- A2 I. tutqunlaşmaq₁: Rengi qaralmaq, tündləşmək.
 II. tutqunlaşmaq > [kim]
 Ör. Mehralının siması_[kim] tutqunlaşdı (A D A L)
- A3 I. tutqunlaşmaq₁: mac. Tutulmaq, pozulmaq, pert olmaq.
 II. tutqunlaşmaq > [kim]
 Ör. Zeynabin .ağ üzü_[kim] tutqunlaşdı. M. İbrahimov.

TUTMAQ

- A1 I. tutmaq₂: Əli və ya elleri ilə bir şeydən yapışmaq.
 II. tutmaq > [kim] [kimdən]
 Ör. Hacı Rasul, _[kim] Bandalmm zarbasından yıxılmamaq üçün qapıdan_[kimdən] bark tutdu. Mir Celal.
- A2 I. tutmaq₂: Her hansı bir vəziyyətdə elində saxlamaq.
 II. tutmaq > [kim] [kimi]
 Ör. [Oğlan]_[kim] indi tüfangi_[kim] rahat tuta bilirdi. M. Rzaquluzadə.
- A3 I. tutmaq₂: Hedefə deymək, toxunmaq.
 II. tutmaq > [kim]
 Ör. Şilla_[kim] onu_[kimi] tutdu.
- A4 I. tutmaq₂: Diri-diri ele keçirmək, ovlamaq.
 II. tutmaq > [kim] [kimi]
 Ör. Man_[kim] gedib göyarçını _[kimi] tutdum. M. Rzaquluzadə.

- A5 I. tutmaq₂: Hebs etmək, ele keçirmək, yaxalamaq.
II.tutmaq>[kim] [kimi]
Ör. (Onlar)_[kim]Oğrunu_[kimi] tutdular.
- A6 I. tutmaq₂: Bir şeyin tutumunu, hecmini, yerləşdirme qabiliyyətini bildirir
II.tutmaq>[kim] [kimi]
Ör. Meydan_[kim] izdihamı_[kimi] tutmurdu. Ə.Abasov.
- A7 I. tutmaq₂: İşğal etmək, zorla bir yeri almaq, ele keçirmək, bir yere daxil olmaq.
II.tutmaq>[kim] [kimi]
Ör. Gün ayılan zaman [döyüşçülər]_[kim] yeni bir kandi_[kimi] tutdular.
Ə.Veliyev
- A8 I. tutmaq₂: Sirayet etmək, yoluxmaq, xestelenmək.
II.tutmaq>[kim] [kimi]
Ör. Malumdur ki, çiçək naxoşluğunu_[kimi] o uşaqlar_[kim] tutur ki, onlara çiçək döyülməyibdir. C.Memmedquluzade.
- A9 I. tutmaq₁: Göyermək, bitmək.
II.tutmaq>[kim]
Ör. - [Kerem:] Qaranfillar_[kim] tutmaz imiş; Gül tikansız bitməz imiş. “Əsli ve Kerem”.
- A10 I. tutmaq₁: Başqa bitki ilə bitişmək, calanmaq.
II.tutmaq>[kim]
Ör. Qalam_[kim] tutdu.
- A11 I. tutmaq₂: Qapmaq, dişləmək.
II.tutmaq>[kim] [kimi]
Ör. [Fatı:] Mani_[kimi] o azar daymış it_[kim] tutdu, bala! Ə.Abasov.
- A12 I. tutmaq₂: Qapamaq, örtmək, eli və ya başqa bir şeylə görünmez etmək.
II.tutmaq>[kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] Ağzını_[kimi] tut.
- A13 I. tutmaq₂: Yaxşı göstərmək, uyğun gəlmək, yaraşmaq.
II.tutmaq>[kim] [kimi]
Ör. Bu paltar_[kim] onu_[kimi] yaxşı tutur.

- A14 I. tutmaq₂: Bir iş görmək isteyene mane olmaq, el- qol açmağa qoymamaq.
II.tutmaq>[kim] [kimi]
Ör. [Mercan bey:] Ay camaat, [kim] mani[kimi] tutmayın, bu kişini öldürəcəyəm. Ü.Hacıbəyov.
- A15 I. tutmaq₂: Müəyyən şərtlərlə bir işə qəbul etmək, götürmək.
II.tutmaq>[kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] [Hacı Mehdi:] Birini qovub, ayrı- sını[kimi] tutursan, o, əzəlkəndən pis çıxır. Ə.Haq- verdiyev.
- A16 I. tutmaq₂: Kireləmək, kirayə etmək, icarə etmək, pul verərək müvəqqəti istifadə etmək.
II.tutmaq>[kim] [ne]
Ör. (Sen)_[kim] [Qız dedi:] Bir münasib manzil[ne] tut, yığışaq ora. (Nağıl).
- A17 I. tutmaq₁: Uyğun gəlmək, bir gəlmək, düz gəlmək.
II.tutmaq>[kim]
Ör. Atlı ilə piyadanın yoldaşlığı[kim] tutmaz. (Ata. sözü).
- A18 I. tutmaq₂: Təxunmaq, bərk təsir etmək.
II.tutmaq>[kim] [kimi]
Ör. Söz[kim] onu[kimi] bərk tutdu.
- A19 I. tutmaq₁: Tutmamaq şəklində nəticə verməmək, müvəffəqiyyətsizliyə uğramaq, baş tutmamaq.
II.tutmaq>[kim]
Ör. [Vaqif:] Ibrahim xan qardaşı Mehralı bəyin dul arvadına evlənmək istədi, tutmadı. Çəmənzəminli.
- A20 I. tutmaq₁: ...tutmuş şəklində - ...başlamış, ...baş- layaraq mənasında işlədilir.
II.tutmaq>[kim]
Ör. (O)_[kim]Krasnovodskdən tutmuş ta Daşkəndə kimi hər yerdə bu qəsabənin cavan tacirlərinə rast gəlmək mümkündür. Ə.Əbülhəsən.
- A21 I. tutmaq: Bir sıra isimlərdən sonra gələrək, mürekkəb feil və müxtəlif ifadələr düzəldilir; məs.: yükünü tutmaq, acığı tutmaq, yer tut- maq v s
II.tutmaq>[kim] [ne]_{tamamlayıcı}
Ör. Əksini görəndə məzar daşında,

Dilim_[kim] söz_[ne] tutmayır, varlığım üşür.(M A D)

TUTUŞDURMAQ

- A1 I. tutuşdurmaq₃: Oxşar və fərqli cəhətlərini, yaxud bir şeyin o biri şeydən üstünlü- yünü müəyyən etmək üçün onları qarşılaşdırmaq, müqayisə etmək
II.tutuşdurmaq>[kim][kimi] [kimle]
Ör. [Telli]_[kim] o gün Molla Xalildən eşitdiyi sözlərlə əvvəlca müallimdən eşitdiyi sözləri_[kimi] bir-birilə_[kimle] tutuşdururdu. S.Hü- seyn.

TUTUZDURMAQ

- A1 I. tutuzdurmaq₂: dan. İlişdirmək, berk vurmaq, çəkmək
II.tutuzdurmaq>[kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Boşqabınızı masanın altına tökərək təşəkkür etdiniz. 4 yaşınızda əlinizə rəngli karandaşlar_[ne] tutuzdurdu.(İ N T)

TÜKƏNMƏK

- A1 I. tükənmək₁: Qurtarmaq, bitmək, tamamilə işləyib qurtarmaq, daha qalmamaq.
II.tükənmək>[kim]
Ör. Yusifgilin kanardan çəkib gatirdikləri alaf da_[kim] tükənirdi. Bayramov.

TÜKLƏNMƏK

- A1 I. tüklənmək₁: Üzüne tük çıxmaq, tük gəlmək, tük basmaq.
II.tüklənmək>[kim]
Ör. Körpənin başı_[kim] tüklənmişdi.(A D A L)
A2 I. tüklənmək₁: Tük çıxarmaq, tük emele gəlmək (quş balası, cüce və s. haqqında).
II.tüklənmək>[kim]
Ör. Şahardan gatirdiyim toyuğumun cücaları_[kim] böyümüş, tükənmiş, xoruzu, farasi ballı olmuşdu. A.Şaiq.

TÜLƏMƏK

- A1 I. tüləmək₂: Müəyyən vaxtlarda köhnə tükünü, yununu, qabığını tökmək, tezelemək (heyvanlar və quşlar haqqında).
II.tüləmək>[kim] [kimi]
Ör. At_[kim] gündən-günə tükünü_[kimi] tüləyir, kökalir, sağrısı düzalirdi.
Ə.Vəliyev

TÜNDLƏŞMƏK

- A1 I. tündləşmək₁: Rengi tünd olmaq; tutqunlaşmaq, qelizləşmək.
II.tündləşmək>[kim]
Ör. Abışın rangi_[kim] tündləşdi. B.Bayramov.
- A2 I. tündləşmək₁: Kesifləşmək, qelizləşmək, qatılaşmaq, keskinləşmək, artmaq.
II.tündləşmək>[kim]
Ör. Havada tündləşir barıt qoxusu; _[kim]Berlinin üstündə ölüm yuxusu.
S.Vur- ğun.
- A3 I. tündləşmək₁: Hirslenmək, qezeblenmək, acıqlanmaq, qızmaq, qızışmaq.
II.tündləşmək>[kim]
Ör. İsi dayı Samandarın_[kim] tündləşdiyini görüb, araya sülh qoymağa çalışdı. B.Bayramov.
- A4 I. tündləşmək₁: Güclenmək, şiddetlenmək, gücü, şiddeti daha da artmaq.
II.tündləşmək>[kim]
Ör. Ela bil hava istiləşib bürkü_[kim] tündləşdikcə miçək artırdı. Ə.Əbülhəsən.

TÜPÜRMƏK

- A1 I. tüpürmək₂: Ağız suyunu, belğemi, tüpürceyi vs.-ni ağızından redd etmək, atmaq.
II.tüpürmək>[kim] [kime]
Ör. Musa kişi_[kim] demisindən darin bir qullab alaraq kanara_[kime] tüpürdü.
İ.Əfəndiyev.

TÜSTÜLƏMƏK

- A1 I. tüstüləmək₁: Tüstü vermək, çoxlu tüstü buraxmaq, tüstüsü çıxmaq.
II.tüstüləmək>[kim]
Ör. Yena trubka_[kim] tüstülədi.. M.İbrahimov.
- A2 I. tüstüləmək₁:Yaxşı yanmamaq, közerib tüstülenmək, alışıb-yanmamaq, sönmək üzre olmaq.
II.tüstüləmək>[kim]
Ör. Kösöv_[kim] tüstüləyir.

TÜTMƏK

- A1 I. tütmək₁: Yanmaq, tütüsü çıxmaq.
 II.tütmək>[kim]
 Ör. Orda-burda ocaq_[kim] tütür, evlar çırağ yandırır; Uçan durna, sönən qürub nağılları andırır. Ə.Cemil.

UCALMAQ

- A1 I. ucalmaq₂: Daha da yükselmək, qalxmaq, yuxarıya doğru artmaq.
 II.ucalmaq >[kim] [Z Ö]
 Ör. Suyun səviyyəsi_[kim] xeyli_[Z.Ö] ucalmışdır.
- A2 I. ucalmaq₁: Uzaqdan görünmək (uca şeylər haqqında).
 II.ucalmaq >[kim]
 Ör. Artıq Şuşa şaharı görünür, Xan-qızının ağ imarəti_[kim] ucalır.
 S.Rehimov.
- A3 I. ucalmaq₁: Boy atmaq, qalxmaq.
 II.ucalmaq >[kim]
 Ör. Daşlıq yolun kanarlarında ot-alaf_[kim] ela ucalmışdı ki, deyardın, buralar xüsusi biçənək yeridir. Mir Celal.
- A4 I. ucalmaq₁: Qalxmaq, qopmaq, yükselmək, güclenmək, ucadan eşidilmək (ses haqqında).
 II.ucalmaq >[kim]
 Ör. Nagahan küçədə ucaldı sada_[kim] Vurharay düşdü, qopdu bir qovğa.
 M.Ə.Sabir.
- A5 I. ucalmaq₁: Hörməti, nüfuzu artmaq, yükselmək, hörmətə minmək.
 II.ucalmaq >[kim]
 Ör. - Aşiq_[kim] qocalar, gazar; Elda ucalar, gazar; Sonsuz ölandan sonra; Ruhu bacalar gazar. (Bayatı).
- A6 I. ucalmaq₁: Yüksəklərə qalxmaq, göyə qalxmaq
 II.ucalmaq >[kim]
 Ör. Qırmızı bayraqlar _[kim] ucalmış göyə; Hazırlıq görürlər, qovğa var deya.
 A.Şaiq.

UCUZLAŞMAQ

- A1 I. ucuzlaşmaq₁: Daha ucuz olmaq, qiy- meti enmek.
II. ucuzlaşmaq >[kim]_{bitki}
Ör. Bazarda meyva_[kim] çox ucuzlaşmışdır.
- A2²³¹ I. ucuzlaşmaq: mac. Qiymetden düşmək, ehemiyetini itirmək; hörmətdən düşmək.
II. ucuzlaşmaq >[kim]_{insan}
Ör.

UÇMAQ I

- A1 I. uçmaq₁: Qanadlar vasitesile havada hereket etmek, havaya qalxıb getmek, havada gezmek.
II. uçmaq >[kim]
Ör. Havada quşlar_[kim] uçur.
- A2 I. uçmaq: Uçub gelmek, uçub qonmaq, uçub getmek.
II. uçmaq >[kim]
Ör. Man_[kim] bir balalı quşdum; Dağdan qayaya uçdum. (Bayatı).
- A3 I. uçmaq₁: Uçucu maşmlar teyyare, dirijabl v s. haqqında.
II. uçmaq >[kim]
Ör. Uçur dağı daraq buludu lay-lay; Tayyara_[kim] göylarin yeddi qatında. Vahabzade.
- A4 I. uçmaq₂: Teyyare ile getmek.
II. uçmaq >[kim] [kime]
Ör. (Ben)_[kim] Bu gün Türkiyaya_[kime] uçuram.
- A5 I. uçmaq₁: Havada qanad çalmaq, per vurmaq.
II. uçmaq >[kim]
Ör. Quşlar_[kim] uçdu havada; Balası var yuvada. (Bayatı).
- A6 I. uçmaq₁: Havada seyr etmek, dolaşmaq, hereket etmek.
II. uçmaq >[kim]
Ör. Uçur buludlar_[kim] üfüqlarda, toplamr alvan; Alırdı başqa latafat dara, tapa, orman. A.Şaiq.

²³¹“Ucuzlaşmaq” fiilinin ikinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin tek olduęu söylenebilir.

- A7 I. uçmaq₁: Külek, tekan vs. gücü ile havada hereket etmek, getmek.
II.uçmaq >[kim]
Ör. Qıgılıcılar_[kim] parıldaya-parıldaya uçur.
- A8 I. uçmaq₁: Qaz, ya buxar halına keçib havada yox olmaq, qarışmaq, tebexxür etmək (bu menada çox vaxt “uçub getmək” şeklinde işlenir).
II.uçmaq >[kim]
Ör. (O)_[kim] - Buzu qoydum yera, gördüm ki, od kimi isti torpağa buz cızıltı ilə yapışib, az qaldı havaya uçsun. C.Memmed- quluzade.
- A9 I. uçmaq₁: Çox sürətlə getmək, keçmək, ötmək, ötüb getmək.
II.uçmaq >[kim]
Ör. - Zamanın budağından; Qoparaq xayal kimi; Yena uçurdu günlar_[kim].
R.Rza
- A10 I. uçmaq₁: Çox sürətlə yerimək, getmək, çaparaq getmək (bu menada bezen “qanadlamb”, “yel kimi”, “quş kimi” ve s. sözlərlə birlikdə işlenir).
II.uçmaq >[kim]
Ör. Qırat_[kim] yeldan qanad taxıb uçurdu. “Koroğlu”.
- A11 I. uçmaq₁: .Solmaq, rengi qaçmaq, rengi çekilmək, silinib getmək.
II.uçmaq >[kim]
Ör. Astanada tüstulanir böyrübatıq samovar; Lamadasa rangi_[kim] uçmuş beş-on nimça, kasa var. S.Rüstem.
- A12 I. uçmaq₁: Hara isə getmək, haralarda isə dolaşmaq (fikri, xeyalı ve s.).
II.uçmaq >[kim]
Ör. Könlüm_[kim] uçur dağa-daşa; Seyr etdikca tabiati. M.Müşfiq.

UÇMAQ II

- A1 I. uçmaq₁: Her hansı bir səbəb üzündən yıxılmaq, dağılmaq; öz ağırlığımm tesiri altında düşmək; yıxılmaq, uçulmaq.
II.uçmaq >[kim]
Ör. Dam_[kim] uçdu.
- A2 I. uçmaq₁: Dağılmaq, yıxılmaq, yox olmaq, mehv olmaq, alt-üst olmaq, yerlə yeksan olmaq.
II.uçmaq >[kim]

Ör. Uçdu xalqlar mahbasi; [kim] Ellar barabar oldu. R.Rza.

A3 I. uçmaq₂: Uca bir yerden yıxılmaq, düşmək, üzü- aşağı aşmaq, yuvarlanmaq

II.uçmaq >[kim] [kimden]

Ör. (Ben)_[kim] [Qurban:] Panah Allaha, haraya çıxım, qoy dağdan, qayadan_[kimden] uçum, yırtıcı heyvanat mani dağıtsın. Ə.Haq- verdiyev.

UÇUQLAMAQ

A1 I. uçuqlamaq₁: Qızdırmadan veya başqa sebebdən uçuq çıxmaq, uçuq(lar)emele gel mek.

II.uçuqlamaq >[kim]

Ör. Dodaqları [kim] uçuqladı.

UÇUNMAQ

A1 I. uçunmaq₁: Titremək, esmək, çırpınmaq.

II.uçunmaq >[kim]

Ör. Badanim_[kim] uçunur.

UÇURTMAQ I

A1 I. uçurtmaq₂: Uçmağa sövq veya mecbur etmək, uçmasına kömək etmək, uçmağa buraxmaq.

II.uçurtmaq >[kim] [kimi]

Ör. (Sen)_[kim] - Soldurma gal gülümü; Uçurtma bülbülümü; [kimi] Bir xalvat yerda otur; Deyim dardi-dilimi. (Bayatı).

UÇURTMAQ II

A1 I. uçurtmaq₂: Tikili, qurulu bir şeyi dağıtmaq, yıxmaq, uçqun hala getirmək, xarabaya döndermək.

II.uçurtmaq >[kim] [kimi]

Ör. Hitler_[kim] Polşanı ayaqlarkan dahi şair Adam Mitskeviçin heykalini [kimi] uçurtdu. M.Hüseyn

A2 I. uçurtmaq₂: Devirmək, yıxmaq sındırmaq, son qoymaq, yoxa çıxarmaq.

II.uçurtmaq >[kim] [kimi]

Ör. Zaman_[kim] bir gün uçurtdu şöhrat taxtından mani; [kimi] Dar günümde görmədim yanımda bir an sani. S.Rüstem.

UDQUNMAQ

- A1²³² I. udqunmaq₂: Reflektiv (qeyri-ixtiyari) olaraq boğazında, bumunda emele geleseliyi udmaq, boğazı sanki bir şeyi udur kimi hareket etmək
II.udqunmaq >[kim] [kimi]
Ör.
- A2 I. udqunmaq₁: Sözüni deye bilmemek, demeye söz tapmamaq, sözü boğazında qalmaq, tutulmaq
II.udqunmaq >[kim]
Ör. [Zerife]_[kim] tez udqundu, yaşarmış gözlerini alındaki kiçikyaylığın ucu ilə sildi. T.Ş.Simurq.

UDMAQ I

- A1 I. udmaq₂: Udlaq ezelelerinin hareketi ilə bir şeyi ağız boşluğundan qida borusuna və medeyə ötürmək.
II.udmaq >[kim] [kimi]
Ör. - Daryalar tutdu mani; Naqqalar_[kim] uddu mani; _[kimi] Əziz, istakli dostum; Na tez unuttu mani? (Bayatı).
- A2 I. udmaq₂: Öz içine alıb yox elemək, mehv elemək, hemişelik aparmaq.
II.udmaq >[kim] [kimi]
Ör. Ona çox görmə san, gal bu anları; Vuruş_[kim] bazan udur qahramanları.
_[kimi] M.Rahim.
- A3 I. udmaq₂: Ümumiyyətlə, mehv etmək, yox etmək, puç etmək.
II.udmaq >[kim] [kimi]
Ör. [Va- qif qapıçıya:] Bu torpaq_[kim] [Qacarı]_[kimi] da udar. S.Vurğun.
- A4 I. udmaq₂: Çökmək, qaplamaq, qavramaq, içine alaraq görünmez etmək.
II.udmaq >[kim] [kimi]
Ör. Çayın dila galmiş suyu_[kim] sürətlə ətrafa yayılır, o tay- dakı çaltık və pambıq akınlarını_[kimi] yalayıb udurdu. Ə.Veliyev.

²³² “Udqunmaq” fiilinin birinci anlam dəğişkesinə örnek bulunamamışdır ancak mantıksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

- A5 I. udmaq₂: Qanunsuz olaraq yiyelenmek, menimsemek, yemek, zora salıb almaq.
II.udmaq >[kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] Rüşvat haramdır, - dedin, aldın, utanmadın! Mali_[kimi] - yetima “od” deya uddun da, yanmadın! M.Ə.Sabir.
- A6 I. udmaq₂: Dözmək, tehemmül etmək, qatlaşmaq, dözerek sükut etmək, üze vermək.
II.udmaq >[kim] [kimi]
Ör. [Sekine]_[kim] dırnağına batan iynanın ağrısını_[kimi] udub, uf da demadan yena öz işi ilə məşğul idi. M.İbrahimov.
- A7 I. udmaq₂: Xoşagelmez, təhqirli bir söze, herekete sakitce, etirazsızca dözmək, ötürmək, cavabsız qoymaq, fikir vermək.
II.udmaq >[kim] [kimi]
Ör. [Zehra]_[kim] Hasanin ona al qaldırmasım və təhqirana söz- larini_[kimi] heç cürə uda bilmirdi. M.İbrahimov.
- A8 I. udmaq₂: Aydın, bütöv demək, yarımqıq demək, yaxud heç demək.
II.udmaq >[kim] [kimi]
Ör. - Xalilov_[kim] dilinin ucuna galan sözünü_[kimi] güclə uddu. M.Hüseyn.

UDMAQ II

- A1 I. udmaq₂: Oyunda, yarışda üstün gəlmək, aparmaq.
II.udmaq >[kim] [kimi]
Ör. Komanda_[kim] 3:1 hesabı ilə raqibini_[kimi] uddu.
- A2 I. udmaq₂: Lotereya, loto, istiqraz oynanışında uduş əldə etmək, bəxtinə çıxmaq.
II.udmaq >[kim] [ne]
Ör. - İkinci tirajda da Ağaverdi_[kim] bir şey_[ne] uda bilmir. S.Hüseyn.
- A3 I. udmaq₂: Bir şeydə üstünlük qazanmaq, fayda, xeyir götürmək, xeyrine həll olmaq
II.udmaq >[kim] [kimde]
Ör. Har halda bu masalada_[kimde] o_[kim] uddu.

UDUZMAQ

- A1 I. uduzmaq₂: Oyunda, yarışda, döyüşdə, mübahisədə vs.-də meğlub olmaq, basılmaq, yenilmək.
II. uduzmaq >[kim] [kimi]
Ör. [Deste] kaşfiyyatdan aliboş qayıdarsa, vuruşmanı_[kimi] düşmanı_[kim] mütləq uduzacaqdır. M.Hüseyn.
- A2 I. uduzmaq₂: Qumarda pul və ya şeyini baxtalamaq, itirmək, elindən çıxarmaq.
II. uduzmaq >[kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim] [Hepo:] Bu geca on beş tümanın hamısını_[kimi] bir yerdə uduzdum. M.F.Axundzadə.
- A3 I. uduzmaq₂: Üstünlüyünü, yaxşı, elverişli imkan, xeyrini, yaxud fərseti elindən qaçırmaq, itirmək, malik olduğu və ya ola biləcəyi şeydən məhrum olmaq
II. uduzmaq >[kim] [kimi]
Ör. Rüstam_[kim] bildi ki, işi_[kimi] uduzub. M.İbrahimov.

UFAL(A)TMAQ

- A1 I. ufal(a)tmaq₂: Xırdatmaq, ovaraq, ya ezerek xırda etmək, xırda-xırda parçalara ayırmaq.
II. ufal(a)tmaq >[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Əlindəki kağıza bükülü atmaq parçasını_[kimi] ufaldaraq balıqlara atar. H.Cavid.

UFULDAMAQ

- A1 I. ufuldamaq₁: Yorğunluq, üzüntü, ağrı- sızı duyaraq zarımaq, inləmək.
II. ufuldamaq >[kim]
Ör. [Mürsel]_[kim] ufuldayırdı, çünki yarası zoq- quldayırdı. Ə.Vəliyev.

UGRAMAQ

- A1 I. ugramaq₂: Rast gəlmək, üz-üzə gəlmək, rastlaşmaq.
II. ugramaq >[kim] [kime]
Ör. (Ben)_[kim] [Mansur xan:] Sahar- sahar na gözal bir şikara_[kime] uğramışam. C.Cabbarlı.

- A2 I. ugramaq₂: Düşar olmaq, meruz qalmaq, giriftar olmaq.
 II.ugramaq >[kim] [kime]
 Ör. (O) _[kim] Keşla yaxınlığında qatarımız dayanmağa macbur oldu, iralidaki qatar qazaya_[kime] uğramışdı. S.Hüseyn.

UGRAŞMAQ

- A1 I. ugraşmaq₂: Uzun müddet bir şeyle meşğul olmaq, çalışmaq, bir şeye başı qarışmaq.
 II.ugraşmaq >[kim] [kimle]
 Ör. Əvvallar Nariman_[kim] dars ilə_[kimle] uğraş- mağa çalışdı. Mir Celal.
- A2 I. ugraşmaq₂: uğramaq
 II.ugraşmaq >[kim] [kime]
 Ör. (O) _[kim] Bir rah- güzarda ol nigara; Uğraşdı va qıldı bir nazara_[kime] .
 Füzuli.
- A3 I. ugraşmaq₂: Gezmek, dolanmaq, keçerken müveqqeti bir yerde olmaq, durmaq
 II.ugraşmaq >[kim] [ne]
 Ör. Man_[kim] ki bir şux madmazel eşqında aldan getmişəm; Şahrdan- şahra gazib Avropam_[ne] uğraşmışam. M.Ə.Sabir.

UGULDAMAQ

- A1 I. uguldamaq₁: Uğultu sesi çıxarmaq.
 II.uguldamaq >[kim]
 Ör. Külak_[kim] uğuldayır.
- A2 I. uguldamaq₁: Bu cür sesin qulaqda hiss olunması haqqında.
 II.uguldamaq >[kim]
 Ör. Bün- yadın qulaqları_[kim] uğuldayırdı. Ə.Əbülhesen.
- A3 I. uguldamaq₁: Göyerçinlerin çıxartdığı ses haqqında - quruldamaq.
 II.uguldamaq >[kim]
 Ör. Mascidin dammdakı göyarçınlar_[kim] kasik-kasik uğuldayırdılar.
 M.Hüseyn.

UĞUNMAQ

- A1 I. uğunmaq₁: Adeten gülmekden uğunmaq, uğunub getmek şeklinde: gülmekden qeşş elemek.

II.uğunmaq >[kim]

Ör.(O)_[kim] [Buğacm] qıdığı tutub gülmakdan uğunardı. M.Rzaquluzade.

ULAMAQ

A1 I. ulamaq₁: Ulama sesi çıxarmaq.

II.ulamaq >[kim]

Ör. It_[kim] ulayır.

A2 I. ulamaq₁: Ulama sesine benzer ses çıxarmaq; vıyıldamaq, uvuldamaq.

II.ulamaq >[kim]

Ör. Ancaq quduz xazri_[kim] daqiqa-daqiqa ara verib, damlar başında ulayırdı. S.M.Qenizade.

A3 I. ulamaq₁: dan. Sesle ağlamaq, zarıldamaq.

II.ulamaq >[kim]

Ör. (Sen)_[kim] Na ulayırsan, basdir! Bu uşaq na üçün sahardan bela ulayıır?

ULAŞMAQ II

A1 I. ulaşmaq₂: Yetişmek, görüşmek, qovuşmaq.

II.ulaşmaq >[kim] [kime]

Ör. (Sen)_[kim] Vafa qıl bir vafadara; Ulaşma har bilqrara; _[kime] Matain atma bazara; Xaridar olmayan yerda. M.V.Vidadi.

UMMAQ

A1 I. ummaq₂: Bir şeyi könlünden keçirmek, üreyinde tutmaq, olmasım istemek, arzu etmek, ümid etmek.

II.ummaq >[kim] [ne]

Ör. Başar_[kim] nicat_[ne] umur bayrağımızdan; Saadat açarı bizdadır ancaq. S.Rüstem.

UNLAMAQ

A1 I. unlamaq₂: Üstüne un sepmek, un tökmek.

II.unlamaq >[kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] Xamiri_[kimi] unladım.

UNUTMAQ

A1 I. unutmaz₂: Yaddan çıxarmaq, yadından çıxmaq, xatirinden çıxmaq (çıxarmaq).

II.unutmaz >[kim] [kimi]

- Ör.Na oldu bülbüla kim, qıldı gülüstan tarkin? (O) _[kim] Unutdu güllarini, _[kimi] etdi aşıyan tarkin. X.Natevan.
- A2 I. unutm₃: Lazımı anda, yeri gelende yada salmamaq, nezerinden qaçırmaq.
II.unutm₃ >[kim] [kimi] [Z Ö]
Ör. (O) _[kim] Yoldan keçar- kan _[Z.Ö] biza baş çakmayi _[kimi] unutdu.
- A3 I. unutm₂: Nezerden (nezerinden) qaçırmaq.
II.unutm₂ >[kim] [kimi]
Ör. (Sen) _[kim] [Muxtar Firengize:] San böyük bir rayonun rahbari olduğunu, _[kimi] taassüf ki, unudursan. B.Bayramov.
- A4 I. unutm₂: Saymamaq, hesablaşmamaq, riayet etmemek.
II.unutm₂ >[kim] [kimi]
Ör. Ər də, arvad _[kim] da gündüzün ağır və üzücü zəhmətlərini _[kimi] unutdu...(A D A L)
- A5 I. unutm₂: Tesadüfen yadından çıxararaq bir yerde qoymaq, özü ile götürmemek.
II.unutm₂ >[kim] [kimi]
Ör. (Ben) _[kim] Stolun açarını _[kimi] unuttum, evda qoydum.

USANMAQ

- A1 I. usanm₂: Tenge gəlmək, bıqmaq, bezmək, canı sıxılmaq, yorulmaq, üzülmək.
II.usanm₂ >[kim] [kimden]
Ör. (O) _[kim] [Laçm] uzun get-gallardan _[kimden] usandı. M.Hüseyn.

USTALAŞMAQ

- A1 I. ustalaşm₁: Ustalıqı, tecrübesi, meharetı, bacarıqı artmaq; püxteleşmək, bişmək, tecrübelənmək.
II.ustalaşm₁ >[kim]
Ör.(Ben) _[kim] Həmişə da qiymətlixam at alıram ki, onu qoşquya öyrədim və bu yolda ustalaşmışam da. C.Məmmədquluzadə.

UŞAQLAŞMAQ

- A1 I. uşaqlaşm₁: Qocalıqdan ağıl zəifləşmək, xerifləmək, özünü uşaq kimi aparmaq.

II. uşaqlaşmaq >[kim]

Ör. Görünür, adam_[kim] qocaldıqca uşaqlaşır. S.Rehimov.

UTANMAQ

A1 I. utanmaq₂: Bir işdən, hereket ve sözdən, ya da başqa bir sebebdən xecalet çekmek, menevi üzüntü duymaq.

II. utanmaq >[kim] [kimden]

Ör. (Biz)_[kim] Bolqar öz dilini bilmədiyindən xacalat çəkəndə bizlər də öz dilimizdə danışmaqdan_[kimden] utanırıq. C.Memmedquluzadə.

A2 I. utanmaq₂: Utandığmdan, xecaletindən bir şeye cesaret etməmək.

II. utanmaq >[kim] [kime]

Ör. (Ben)_[kim] Ondan xahiş etməyə_[kime] utanı- ram.

A3 I. utanmaq₁: Çekinmək (bu mənada bezen “utanıb-çekinmək” şəklində işlənir).

II. utanmaq >[kim] [kimden]

Ör. (Sen)_[kim] Utanma, dardini aç, söylə mənə. S.Vurğun.

UYDURMAQ

A1 I. uydurmaq₂: Olmamış, ya olmayan bir şeyi öz xəyalında yaratmaq, özündən düzəltmək, özündən quraşdırmaq; qondarmaq.

II. uydurmaq >[kim] [ne]

Ör. İndi biz_[kim] də zəmanənin təqazasına baxıb da təcrübə gücünə özümüzdən bir məsəl_[ne] uydururuq.(F)

A2 I. uydurmaq₁: Yuxulatmaq, gözünü bağlamaq, iğfal etmək

II. uydurmaq >[kim]

Ör. (O)_[kim] [Gülüş Sevilə:] Balasə sani anlamır, o sani həyatdan gizlədir, uydurur, o sani öz istədiyini kimi yağışdan çıxarıb yağmura salacaqdır. C.Cabbarlı.

A3 I. uydurmaq₃: Uyğunlaşdırmaq, uyşdurmaq, uyğun hala getirmək, uyğun etmək.

II. uydurmaq >[kim] [kimi] [kime]

Ör. Oxşadır sasini bir komandana; Ayaqlar_[kim] özünü_[kimi] uydurur ona_[kime] .S.Vurğun.

UYĞUNLAŞMAQ

A1 I. uyğunlaşmaq₂: Uyğun hala gəlmək; bir şeye uyuşmaq, vermiş etmək, öyrəşmək.

II.uyğunlaşmaq >[kim] [kime]

Ör. - [Surxay:] Qazmaçılar [kim] şaraita [kime] uyğunlaşmayıblar.
M.Süleymanov.

A2 ²³³ I. uyğunlaşmaq₁: İç üzünü gizlederek yeni şəraitde hareket etməyi bacarmaq.

II.uyğunlaşmaq >[kim]

Ör.

UYMAQ

A1 I. uymaq₂: qapılmaq

II.uymaq >[kim] [kime]

Ör. (Biz) [kim] Qarinalarla mast olub cahalata[kime]uyduq! Hansı günümüzü xoş keçirdik? C.Memmedquluzade.

A2 I. uymaq₂: İnanaraq tabe olmaq, razı olmaq, güzeşte getmək; dile aldanmaq; tesir altına düşmək.

II.uymaq >[kim] [kime]

Ör. (Sen) [kim]- Əzizim, içmə, dostum! Har sudan içmə, dostum! Uyma ağyar sözüna[kime]! Dostundan keçmə, dostum! (Bayatı).

A3 I. uymaq₂: Bend olmaq, vurulmaq, sevmək

II.uymaq >[kim] [kime]

Ör. (O) [kim] [Tutubeyim Ağabeyime:] [Atan] bir müddət Hacı Karimin qızına [kime]- uydu, indi da Gancadan təza gətirdiyi bacıma uyub. Çemenzeminli.

A4 I. uymaq₂: Uyğun gəlmək, uyğun olmaq, münasib olmaq, düz gəlmək, yaraşmaq.

II.uymaq >[kim] [kime]

Ör. Bu iki adamın tabiatı[kim] birbirinə[kime] asla uymayırdı. A.Şaiq.

²³³ “Uyğunlaşmaq” fiilinin ikinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır ancaq mantıqsal isteminin tək olduğu söylənilir.

UYUMAQ

- A1 I. uyumaq₁: Yuxulamaq.
II.uyumaq >[kim]
Ör. Nahayat, uyuyan (f.sif.) uşaq_[kim] tarpanib gözlerini açdı. T.Ş.Simurq.
- A2 I. uyumaq₁: Mec. menada.
II.uyumaq >[kim]
Ör. Rahat uyu, qahraman asgar_[kim]!
- A3 I. uyumaq₁: Heyat eseri göstermemek, tam sükut içinde olmaq, sükuta dalmaq, fealiyyetsiz, hereketsiz halda olmaq.
II.uyumaq >[kim]
Ör. Yer_[kim] uyuyur, göy dincalir; Ətrafia duman çökür. H.Hüseynzade.

UYUŞMAQ

- A1 I. uyuşmaq₁: Keyleşmek, keyimek, hissizleşmek, duyma qabiliyyetini itirmek.
II.uyuşmaq >[kim]_{organ}
Ör. Soyuqdan allari_[kim:organ] uyuşdu.
- A2²³⁴ I. uyuşmaq₁: Uyğunlaşmaq, uyğun gelmek; alışmaq
II.uyuşmaq >[kim]_{insan}
Ör.
- A3 I. uyuşmaq₂: Müvafiq olmaq, uymaq, tutmaq, uyğun gelmek.
II.uyuşmaq >[kim] [kimle]
Ör. Lakin bu kostyum_[kim] [Mehdizadenin] ayaqlarındaki yumşaq maslarla_[kimle] heç da uyuşmurdu. Y.Əzimzade.
- A4 I. uyuşmaq₂: Yetişmek, qovuşmaq, ulaşmaq.
II.uyuşmaq >[kim] [kime]
Ör. [Solmaz:] Indi man_[kim] yalmz göylari, işıqları, ulu Hörmü- zün ülviyyatini va ona_[kime] uyuşmağı düşünürəm.C.Cabbarlı.

UYUTMAQ

- A1 I. uyutmaq₂: Yatırtmaq, yuxulatmaq.
II.uyutmaq >[kim] [kimi]
Ör. (Siz)_[kim] Sizin ürayinizda böyük sirlar yatdığı kimi, bu kiçik sirri_[kimi]

²³⁴“Uyuşmaq” fiilinin ikinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin tek olduęu söylenebilir.

da orada uyuda bilirsiniz! M.S.Ordubadi.

UZAQLAŞMAQ

- A1 I. uzaqlaşmaq₂: Daha uzağa, uzaq mesafeye getmək, çox aralanmaq, getdikce uzaq olmaq.
II.uzaqlaşmaq >[kim] [kimden]
Ör. (Biz)_[kim] - Şahardan_[kimden] bir qadar uzaqlaşmışdıq, gördük ki, yolun kanarında bir neçə adam oturub. C.Memmedquluzade.
- A2 I. uzaqlaşmaq₁: Aralanıb getmək.
II.uzaqlaşmaq >[kim] [kimden]
Ör. Qaratel ilə Mammad_[kim] xudahafizlaşib uzaqlaşmışdılar. Ə.Əbülhesen.
- A3 I. uzaqlaşmaq₂: Başlanmış bir şeyi buraxıb başqasına keçmək, esil meqsedden kenara çıxmaq.
II.uzaqlaşmaq >[kim] [kimden]
Ör. (Ben)_[kim] Əsil maqsaddan_[kimden] uzaqlaşdım.
- A4 I. uzaqlaşmaq₂: Yan qaçmaq, کنار qaçmaq, yaxmlaşmamaq, uzaq gezmək, daha görüşmemək, əlaqə saxlamamaq, getdikce yadlaşmaq.
II.uzaqlaşmaq >[kim] [kimden]
Ör. Q._[kim] yavaş-yavaş ev-eşiyindən_[kimden] uzaqlaşdı.
- A5 I. uzaqlaşmaq₂: Durduğu və ya durmalı olduğu yeri tərk etmək, ondan aralanmaq, aralı düşmək.
II.uzaqlaşmaq >[kim] [kimden]
Ör. Q._[kim] biriləri də tez qapıdan_[kimden] uzaqlaşdılar. (1905-1906-cı İ E M D)
- A6 I. uzaqlaşmaq₁: Getdikce uzaqdan eşidilmək və ya görünmək.
II.uzaqlaşmaq >[kim]
Ör. Gaminin işıqları_[kim] get-geda bizdan uzaqlaşdı.
- A7 I. uzaqlaşmaq₁: Zaman etibarilə uzağa getmək, üstündən çox vaxt (aylar, iller, esrlər) keçmək.
II.uzaqlaşmaq >{kim}_{tamamlayıcı}
Ör. Daşlarda, qayalarda izi qaldı; Uzaqlaşan (f.is.) har asrın_[kim] .
O.Sarıvelli.

- A8 I. uzaqlaşmaq₂: Meşğul olduğu bir işi getdikce terk etməyə başlamaq, atmaq, onunla daha meşğul olmamaq.
II.uzaqlaşmaq >[kim] [kimden]
Ör. Bu kimi söhbat va müla- hizalara baxmayaraq, Qahraman kitabdan, yazı_[kim] pozudan_[kimden] uzaqlaşır, özünü çöl işına verirdi. S.Rehimov.

UZANMAQ

- A1 I. uzanmaq₁: Üfüqi ve hereketsiz bir vəziyyət almaq, uzanmış vəziyyət almaq (yatmaq, dincelmək və ya başqa məqsədlə).
II.uzanmaq >[kim]
Ör. Qaraca qız_[kim] da kölgədə uzandı və bir azdan sonra şirin yu- xuya getdi. S.S.Axundov.
- A2 I. uzanmaq₂: Bütün bedeni ilə yere yıxılmaq, serilmək.
II.uzanmaq >[kim] [kime]
Ör. Tirtap_[kim] yera_[kime] uzandı.
- A3 I. uzanmaq₂: Əlini, başını, ya bütün bedenini bir şeye və ya bir adama teref uzatmaq,özünü qabağa vermək.
II.uzanmaq >[kim] [kime]
Ör. Uşaq_[kim] oyuncağı görən kimi ona_[kime] uzandı.
- A4 I. Uzanmaq₁: Uzanıb-geden sahe haqqında (çox vaxt “uzanıb-getmək” şeklinde işlenir).
II.uzanmaq >[kim]
Ör. Arxa tərəfdən ucsuz-bucaqsız geniş düzənlik_[kim] uzanıb-gedirdi.
İ.Əfəndiyev.
- A5²³⁵ I. uzanmaq₁:Uzun məsafədə sıra ilə, yaxud yan-yanə düzülme
II.uzanmaq >[kim]
Ör.
- A6 I. uzanmaq₁: Boy atmaq, boya vermək, böyümək.
II.uzanmaq >{kim}_{tamamlayıcı}
Ör. (Çingiz:) Buna “boymadərən” deyirlər, onu kim qoxulasa boyu_{kim} uzanır(A D A L)

²³⁵ “Uzanmaq” fiilinin beşinci anlam dəğişkesinə örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin tek olduğu söylenebilir.

- A8 I. uzanmaq₁: Daha uzun olmaq, uzununa artmaq, daha uzun görünmek.
II.uzanmaq >[kim]
Ör. Kölgələr_[kim] uzanır, günəş çakilib batmağa gedirdi. Mir Celal.
- A9 I. uzanmaq₂: Bir şeye teref yönəlmək.
II.uzanmaq >[kim] [kime]
Ör. Qabarlı allar_[kim] uzanır "Zimni"_{ya}; _[kime] Köhna dünyanı birdafalik boğmaq üçün. R.Rza.
- A10 I. uzanmaq₁: Daha süreklil, daha uzun olmaq, yaxud görünmek.
II.uzanmaq >[kim]
Ör. Günlar_[kim] getdikca uzamr.
- A11 I. uzanmaq₂: Bir vaxta qeder, bir müddetede davam etmək; çox çekmek, davam etmək
II.uzanmaq >[kim] [ZÖ]
Ör. Mübahisa _[kim] bir neça saat _[Z.Ö] uzandı.
- A12 I. uzanmaq₁: mac. Lengimək, yubanmaq, texire düşmək.
II.uzanmaq >[kim]
Ör. Masalanin halli_[kim] çox uzandı.
- A13 I. uzanmaq₁: İz buraxaraq uzaqlaşmaq, çekilmek, getmək.
II.uzanmaq >[kim]
Ör. Günəş_[kim] qızıl saçlarını daralardan, meşalardan yavaş-yavaş toplayaraq qarba doğru uzanmağa başlamışdı. A.Şaiq.

UZLAŞMAQ

- A1 I. uzlaşmaq₂: Uyğunlaşmaq, uyğun gəlmək, müvafiq olmaq, hemaheng olmaq, düz gəlmək.
II.uzlaşmaq >[kim] [kimle]
Ör. (O) _[kim] Onun sözü işi ilə_[kimle] uzlaşmır.
- A3 I. uzlaşmaq₂: qram. Cümlede asılı olduğu sözün durduğu kemiyyetde, halda ve ya şexsde durmaq.
II.uzlaşmaq >[kim] [kimle]
Ör. Cümlədə xabar _[kim] mübtada ilə_[kimle] uzlaşmalı- dır.

UZUNLAŞMAQ

A1 I. uzunlaşmaq₁: Uzun olmaq, boyca artmaq, getdikce uzun olmaq, boya vermek

II.uzunlaşmaq >[kim]

Ör.Uşaq_[kim] bir-iki ilin içində yaman uzunlaşıb.

ÜÇLƏMƏK

A1 I. üçləmək₂: Üçə çatdırmaq.

II.üçləmək >[kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] Uşağı _[kimi] üçlədim.

A2 I. üçləmək₂:Üç defə artırmaq, üçə vurmaq

II.üçləmək >[kim] {kime} tamamlayıcı

Ör. (O)_[kim] Üç yere_[kime] böldü..

ÜFUNƏTLƏNDİRMƏK

A1 I. üfunətləndirmək₂: Üfunetlənmə- sine, pis qoxu vermesine sebep olmaq; iyəndirmək.

II.üfunətləndirmək >[kim] [kimi]

Ör. Saliqali maldarlar çöldən naxır qayıdan zaman oğul-uşağı düzarlar qapılara ki, camışlar, öküzlar, inak va danalar_[kim] düz girsinlar tövla hayatına va bağ-bağçaya girib zibillamasinlar va xarab etmasinlar va havanı_[kimi] üfunatlandirmasinlar. C.Memmedquluzade.

ÜFÜRMƏK

A1 I. üfürmək₃: Dodaqlarını büzerek ağızdakı havanı şiddetle bir şeye yönəltmək

II.üfürmək >[kim] [kimi] [kime]

Ör. (O)_[kim] Dərdin külünü _[kimi] gözümə _[kime] üfürdü ürək.(D P)

A2 I. üfürmək₂: Bu işi yanmaqda olan bir şeyi söndürmək veya qızıqdırmaq, ya da qızğın şeyi soyutmaq üçün etmək.

II.üfürmək >[kim] [kimi]

Ör. Alnı tərli Eldəniz_[kim] hey üfürür samanı_[kimi]

Gözlərinə dolubdur odun tüstü- dumanı(D Ç B)

ULGUCLƏMƏK

- A1 I. ülgücləmək₂: Ulgüclə qırmaq.
II.ülgücləmək >[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Uzünü_[kimi] ülgüclədi.
- A2 I. ülgücləmək₂: köhn. Ulgüclə çertmək, ülgüclə qan almaq.
II.ülgücləmək >[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Dalını_[kim] ülgüclədi.

URƏKLƏNMƏK

- A1 I. ürəklənmək₁: Cesaretlənək, cesareti artmaq, cesaret etmək, cesareti özünə qayıtmaq.
II.ürəklənmək >[kim]
Ör. Baloğlan_[kim] Qədirov pulun tapılmadığını görüb ürəkləndi(A D A L)

USTƏLƏMƏK

- A1 I. üstələmək₂: Ustün gəlmək, qalib gəlmək, məğlub etmək.
II.üstələmək >[kim] [kim]
Ör. Teymur sevinir ki, (O)_[kim] mollanı_[kimi] üstələyib. “M.N.letif.”

UŞUMƏK

- A1 I. üşümək₁: Canma üşütme düşmək, bedenində soyuğun təsirini hiss etmək, soyuqdan titremək.
II.üşümək >[kim]
Ör. Lahlayırlar, tarlayırlar, al-üzləri qızarmış; Bir parası_[kim] çox üşüyür, al-üzləri bozarmış. A.Sehhet.
- A2 I.üşümək₁: Donuşmaq, soyuqdan büzüşmək.
II.üşümək >[kim]
Ör. Ufúqdan uzanmış şüalar altında parlayan körpa payız otları_[kim] üşüyürmüş kimi titrəşirdi. İ.Əfəndiyev.

ÜŞÜTMƏK

- A1 I. üşütmək₁: Canma üşütme salmaq, soyuğu hiss etdirmək.
II.üşütmək >[kim]
Ör. Soyuq hava_[kim] [Terlam] birəan üşütəü. M.Hüseyn.

ÜTMƏK

A1 I. ütmək₂: Qızgın demirle ve ya oda tutaraq üzden yandırmaq, qarsalamaq, oda vermek (tükü, qabığı v s.-ni).

II.ütmək >[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Kasılmış toyuğu_[kimi] ütdü.

A2²³⁶ I. ütmək₂: Yolmaq.

II.ütmək >[kim] [kimi]

Ör.

ÜTÜLƏMƏK

A1 I. ütüləmək₂: Qızgın ütü ile hamarlamaq, ütü çəkmək.

II.ütüləmək >[kim] [kimi]

Ör. [Seriyye:] Man_[kim] ütü qızdırıb buldozerçinin köynayini_[kimi] ütüləyirdim. I.Əfəndiyev

ÜYÜTMƏK

A1 I. üyütmək₂: Deyirməndə buğda, arpa v s.-ni una çevirmək; çəkmək

II.üyütmək >[kim] {ne} tamamlayıcı

Ör. Q_[kim] buğa bərk Daşa buynuz vursa un {ne} kimi üyüdü. (K D Q A F)

A2 I. üyütmək₂: dan. Boş-boş danışmaq (bezen üyüdüb-tökmək şəklində).

II.üyütmək >[kim] [kimi]

Ör. (Sen)_[kim] Şirali yəna bağırdı: - Uzun danışma, ağzını avara qoyub ağılna galanı_[kimi] üyütmə. M.Hüseyn.

ÜZLƏMƏK

A1 I. üzləmək₂: Uz çəkmək, üzünə bir şey yapışdırmaq, çəkmək.

II.üzləmək >[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Divarı_[kimi] ağdaşla üzlədi.

A2²³⁷ I. üzləmək₂: Torpağı üzden şumlamaq, tepmək, yumşaltmaq.

II.üzləmək >[kim] [kimi]

Ör.

²³⁶ "Ütmək" fiilinin ikinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır, lakin mantıqsal isteminin iki olduğu deyilə bilər.

²³⁷ "Üzləmək" fiilinin ikinci və üçüncü anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır, lakin mantıqsal istemlərinin iki olduğu deyilə bilər.

- A3 I. üzləmək₂: Bir şeyin en yaxşılarını, en irilərini seçmək, ayırmaq
 II.üzləmək >[kim] [kimi]
 Ör.

ÜZLƏŞDİRMƏK

- A1 I. üzləşdirmək₂: İfadeleri yoxlamaq və onların arasındakı ziddiyyətləri aradan qaldırmaq məqsədilə eyni iş üstündə cinayət məsuliyyətinə cəlb olunan adamları çarpaz sorğu-suala çəkmək, üz-üze oturdaraq dindirmək.
 II.üzləşdirmək >[kim] [kimi]
 Ör. Biz_[kim] [oğruları]_[kimi] üzləşdirə bilərik. H.Seyidbəyli.

ÜZLƏŞMƏK

- A1 I. üzləşmək₂: Uz-üze gəlmək, bir- birinə rast gəlmək, rastlaşmaq.
 II.üzləşmək >[kim] [kimlə][E.Ö_{<ile>}]
 Ör. Cafar_[kim] küçə qapısməə Hacəğa ilə_[kimlə] üzləşəi. Ə.Vəliyev.
- A2 I. üzləşmək₂: Mec. menada.
 II.üzləşmək >[kim] [kimlə][E.Ö_{<ile>}]
 Ör. Görüşlər, hicranlar; Beladır alam; Daim qaranlıqla_[kimlə] ışığı_[kim] üzləşir. N.Xezri.
- A3 I. üzləşmək₂: Üzbeüz olmaq, üz-üze gəlmək.
 II.üzləşmək >[kim] [kimlə][E.Ö_{<ile>}]
 Ör. Kaspi, Urbnis, Odzraxda yaşayan_[kim] çılğın buntürklərlə_[kimlə] üzləşdi(D B G S)

ÜZMƏK I

- A1 I. üzmək₂: Suyun üzündə və ya altında hərəkət etmək.
 II.üzmək >[kim]
 Ör.(O)_[kim] Üzür sularda_[kimde] min gəmi; Sükançının nədir qəmi(A D O L)
- A2 I. üzmək₁: Suda batmadan hərəkət etməyi bacarmaq.
 II.üzmək >[kim]
 Ör. Man_[kim] üza bilmiram.
- A3 I. üzmək₁: Xüsusi mexanizmlər vasitəsilə müəyyən istiqamətdə suyun üzündə, ya altında hərəkət etmək (gəmi, qayıq və s. haqqında).

II.üzmək >[kim]

Ör. Qayıqlar, gamilar_[kim] üzür yanaşı; Sallanan bayraqlar aks edir suda.
S.Vurğun.

A4 I. üzmək₂: Gemide, qayıqda v s.-de getmək.

II.üzmək >[kim] [kimle]

Ör.(O)_[kim] Teploxodda Volqa- boyu ilə_[kimle] üzdü.

A5 I. üzmək₂: Suya batmadan axarı ilə getmək, hareket etmək (şeyler haqqında).

II.üzmək >[kim] [kimle]

Ör. Xazal_[kim] suyun üzəri ilə_[kimle] üzür.

A6 I. üzmək₂: Havada yavaş-yavaş, serbest suretdə hareket etmək; süzmək

II.üzmək >[kim] [kimde]

Ör. Planer_[kim] havada_[kimde] üzür.

A7 I. üzmək₁: Ay, Güneş haqqında.

II.üzmək >[kim]

Ör. Üstdaki Ay da göy_[kim] danızda olan kimi axıb üzürdü. S.Rehimov.

A8 I. üzmək₁: Hərikət edər kimi nəzərə gəlmək.

II.üzmək >[kim]

Ör. Göz işlədikcə uzanan düzlar_[kim] yaşıllıq içində üzürdü. M.Hüseyn.

A9 I. üzmək₁: Obrazlı təşbehlərdə.

II.üzmək >[kim]

Ör. Xayalımız_[kim] üzaydi sevdə danızlarında; Lapalar üzərində. M.Müşfiq.

ÜZMƏK II

A1 I. üzmək₂: Dermək, qoparmaq, qırmaq.

II.üzmək >[kim] [kimi]

Ör. (Ben)_[kim] [Cahan:] Çamandakı o güllərin; Ən gözəlin_[kimi] üzəram.
Ü.Hacıbəyov.

A2 I. üzmək₂: Kesib atmaq, kəsmək.

II.üzmək >[kim] [kimi]

Ör. Mişar_[kim] barmağım_[kimi] üzdü.

A3 I. üzmək₃: Ayırmaq, qoparmaq.

II.üzmək >[kim] [kimi] [kimdən]

Ör. Mübaşir Məmməd_[kim] [Gülnazın] üstünə şığıdı. Qızı qucaqlayıb ayaqlarmı_[kimi] verdan_[kimden] üzdü. M.Ibrahimov.

A4 I. üzmək₂: Haqq-hesabını qurtarmaq, ödeyib qurtarmaq, üzülüşmək.

II.üzmək >[kim] [kimi]

Ör. Sonralar Maşadi Rahima bir dafa bir qadarpul göndardim. (Ben)_[kim]

Qalan borcunu_[kimi] da bu yavıqda üzdüm. C.Memmedquluzade.

ÜZMƏK III

A1 I. üzmək₂: Taqetden salmaq, elden salmaq, yormaq, üzüntü vermek.

II.üzmək >[kim] [kimi]

Ör. Tamaşanm dardi_[kim] Minayani_[kimi] üzürdü. B.Bay-ramov.

A2 I. üzmək₂: Bir sıra isimlere qoşularaq mürekkeb feil ve müxtelif ifadələr düzəldilir; mes.: qelbini üzmək, canrını üzmək, elini üzmək və s

II.üzmək >[kim] {kimi}_{tamamlayıcı}

Ör. Yaşamaq həvəsi, Fərhad biləkli bu adamı oturaq halı_[kim] həyatdan əlını_[kimi] üzür.(N A D A S G)

ÜZÜLMƏK

A1 I. üzülmək₁: Xestelik, yorğunluq vs. neticesinde gücdən düşmək, elden düşmək taqetden düşmək, zeiflemek.

II.üzülmək >[kim]

Ör. (Sen)_[kim] [Zeyneb Selimeye:] Yorğunsan, üzülmüsan, get bir az dincal!

Ə.Memmedxanlı.

A2 I. üzülmək₁: Çox köhnəlmək, yıpranmaq, elden düşmək

II.üzülmək >[kim]

Ör. Köynək_[kim] lap üzülmüşdür.

A3 I. üzülmək₁: Cılmaq, süzülmək, qırılmaq.

II.üzülmək >[kim]

Ör. [Yusif] köynayın üstündən toqqanı çox bark çakdiyi üçün ortası_[kim] az qala üzülürdü. B.Bayramov.

A4 I. üzülmək₁: Qopmaq, ayrılmaq, aralanmaq.

II.üzülmək >[kim]

Ör. [Hecerin] sağ ali_[kim] aynalıāan üzülmamişāi. S.Rehimov.

- A5 I. üzülmək₁: Qurtarmaq üzre olmaq, qurtarmaq.
 II.üzülmək >[kim]
 Ör. An- barlardan arzaq ehtiyatı_[kim] üzülmür, talabalara gündə üç dəfə yemək verilirdi. S.Rehimov.

VAGAMLAMAQ

- A1²³⁸ I. vagamlamaq₁: vağanımaq
 II.vagamlamaq >[kim]
 Ör.
 A2 I. vagamlamaq₁: Rütubətdən pozulmaq, tökülme.
 II.vagamlamaq >[kim]
 Ör.Gömgöy olan bir taxıl_[kim] görürsən birgün çallayıb, bir gün ağarır, vağamyır, bir azdan tökülür, çürüyür. S.Rehimov.

VAGANİMAQ

- A1 I.vaganımaq₁: Ötmək, vaxtmda biçilməyib və ya derilməyib qalmaq.
 II.vaganımaq >[kim]
 Ör. Mirzə bir gün baxdı ki, onun tarlası_[kim] tamamilən yetişib vağamyıbdır. S.Rehimov.

VAHİMƏLƏNMƏK

- A1 I.vahimələnmək₁: Qorxuya düşmək, qorxmaq, təşvişə düşüb narahat olmaq
 II.vahimələnmək>[kim]
 Ör. Şəmiddin ağa_[kim] vahimələndi.(Ç)

VAQQILDAMAQ

- A1 I.vaqqıldamaq₁: Qurbağa, ördek, qaz, bayquş sesinə bənzər ses çıxarmaq.
 II.vaqqıldamaq>[kim]
 Ör.Vaqqıldama bayquş_[kim] kimi, idbar, dilənçi! M.Ə.Sabir. [Bayquş] həmişə uçuqlar aləminə seyrə çıxar, vaqqıldar, buradan da dünyanı zövqünü alar. S.Rehimov.

VALAYLA(N)MAQ

- A1 I.Valayla(n)maq₁: [rus. “Banad” sözündən] dan. bax valay vurmaq (“valay”da).

²³⁸“Vagamlamaq” fiilinin birinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır ancaq məntiqi istəminin tək olduğu deyilə bilər.

II.valayla(n)maq>[kim]

Ör.Çadra_[kim] havada bir-iki kərə yellənib valaylandıqdan sonra, yerə düşdü. S.Hüseyn.

VARAVURDLAMAQ

A1 I.varavurdlamaq₂: dan. Götür-qoy elemek, ölçüb-biçmək, herterefli düşünmək istiqametini müeyyen etmək, beledlemek.

II.varavurdlamaq>[kim] [kimi]

Ör.(O)_[kim] Yolu_[kimi] varavurdlayan kapitan durbini gözündən endirərək, qarşıda sıxlaşan adamlara səslənirdi. Mir Celal.

VARLANMAQ

A1 I.varlanmaq₁: Var-dövlet sahibi olmaq, servete malik olmaq, varlı olmaq

II.varlanmaq>[kim]

Ör. (Ben)_[kim] Toyuğumu kəssəm varlannam, birdən Çataram bir gündə mala- dövlətə(T)

VARMAQ

A1 I.varmaq₂: Getmək, yetişmək, çatmaq, gəlmək, gəlib çatmaq.

II.varmaq>[kim] [kime]

Ör. (Ben)_[kim] İstərəm kim, varayım kuyinə_[kime] yüz qovğa ilən. Kişveri.

A2 I.varmaq₁: Varıb getmək çıxıb getmək, redd olmaq.

II.varmaq>[kim]

Ör.Ellik, yerbəyerdən qalxıb dedilər: Güloğlan_[kim] sazını vur qoltuğuna, var get. “Aşığı Qerib”.

A3 I.varmaq₁:. Neticələnmək, münəcər olmaq, nehayətlənmək, çatmaq.

II.varmaq>[kim]

Ör. [Gülüş:] Ay Sevil, artıq oyun_[kim] sona varmaqdadır, çox çəkməz, sən özün görərsən. C.Cabbarlı.

A4 I.varmaq₂: məc. Dalmaq, qerq olmaq, getmək.

II.varmaq>[kim] [kime]

Ör. (Biz)_[kim] Gəl duraq yanaşı, xəyala_[kime] varaq; Bizə layla desin suların səsi. S.Vurğun.

VAYILDAMAQ

- A1 I.vayıldamaq₁: Vay demək, inildemək, zarımaq, ax-vay etmək.
 II.vayıldamaq>[kim]
 Ör. Alo zarıyan yasavulu dümsüklədi: - (Sen) [kim] Əyə, balam, niyə vayıldayırsan, arvad deyilsən ki?! S.Rehimov.

VAYSINMAQ

- A1 I.vaysınmaq₂: dan. Heyifsilenmək, ax- vay etmək, çox teessüf etmək
 II.vaysınmaq>[kim] [E Ö]
 Ör. Nəbi [kim] yoldaşı Mahmudun ölməsi üçün[E.Ö] çox vaysılamrdı.
 “Qaçaq Nebi”

VAZIMAQ

- A1 I.vazımaq₁: məh. Qaçmaq.
 II.vazımaq>[kim]
 Ör.(O) [kim] [Rüstəm bey:] Əli qılınclı, qabağımdan dovşan tazı qabağından qaçan kimi vazıyırdı. N.Vezirov.

VERMƏK

- A1 I. vermək₃: Bir şeyi öz elindən çıxarıb başqasına ötürmək, teslim etmək, çatdırmaq; tapşırmaq
 II.vermək>[kim] [kimi] [kime]
 Ör. (Ben) [kim] Hazır materialları [kimi] redaktora [kime] verdim.
- A2 I. vermək₃: İstifadə üçün ayırıb birinin serencamma tapşırmaq, ixtiyarına vermək.
 II.vermək>[kim] [ne] [kime]
 Ör.(Onlar) [kim] Yeni binada ona [kime] üç otaqlı mənzli[ne] verdilər.
- A3 I. vermək₂: Bağışlamaq, hədiyyə etmək, mükafatlandırmaq.
 II.vermək>[kim] {ne} tamamlayıcı
 Ör. (O) [kim] Mükafat{ne} verdi.
- A4 I. vermək₃: Serf etmək, yönəltmək, sövq etmək.
 II.vermək>[kim] [kimi] [kime]
 Ör. (O)[kim] Bütün fikrini [kimi] işə [kime] verdi.
- A5 I. vermək₂: Ödemək, etə etmək, qaytarmaq.
 II.vermək>[kim] [kimi]

- Ör. (O)_[kim] Aldığı şeyin pulunu_[kimi] verdi
- A6 I. vermək₃: Pulla ödemək, müeyyen qiymete almaq.
II.vermək>[kim] [kime] [Z Ö]
- Ör. (Ben)_[kim] Paltoya_[kime] yüz manat_[Z.Ö] vermişəm.
- A7 I. vermək₂: Hasil etmək, hüsula getirmək.
II.vermək>[kim] [ne]
- Ör. Ağac_[kim] çoxlu meyvə_[ne] verir.
- A8 I. vermək₂: Düzəltmək, teşkil etmək, tertib etmək.
II.vermək>[kim] {ne}
- Ör. (O)_[kim] Ziyafət {ne} verdi.
- A9 I. vermək₂: Neşr etmək, elan etmək.
II.vermək>[kim] {ne} tamamlayıcı
- Ör. (O)_[kim] Qəzetdə elan {ne} verdi
- A10 I. vermək₂: Bildirmək, demək.
II.vermək>[kim] {kimi} tamamlayıcı
- Ör. (O)_[kim] Telefonunun nömrəsini {kimi} verdi.
- A11 I. vermək₂: Yaşını təyin etmək (üzden, zahirdən).
II.vermək> [kim] {kimden} tamamlayıcı
- Ör. (O)_[kim] Ona 40 yaşdan {kimden} artıq vermək olmaz.
- A12 I. vermək₂: Tapşırmaq, təyin etmək, həvalə etmək
II.vermək> [kim] [ne]
- Ör. (O)_[kim] Çətin iş {ne} verdi.
- A13 I. vermək₃: Əre getməsinə icazə vermək, yaxud məcbur etmək.
II.vermək>[kim] [kimi] [kime]
- Ör. (Onlar)_[kim] Qızı [kimi] oğlana [kime] verdilər.
- A14 I. vermək₃: Qovuşmasına, birləşməsinə imkan vermək.
II.vermək>[kim] [kimi] [kime]
- Ör.(O)_[kim] Ver- madi Farhada çarxi-bivafa Sirinini, [kimi] Hadiya [kime]
.M.Hadi.
- A15 I. vermək₃: “Özünü” sözü ilə bərabər - getmək, yönəlmək, bir tərəfə üz tutmaq.
II.vermək>[kim] {kimi} tamamlayıcı [kime]

- Ör. (O) [kim] Özünü {kimi} bulvarına [kime] verdi.
- A16 I. vermək₃: Gizlenmek menasmda.
II. vermək> [kim] [kimi] [kime]
Ör. (O) [kim] Özünü [kimi] ağacın dalına [kime] verdi (ağacın dalında gizləndi).
- A17 I. vermək₃: Bir sıra isimlerle birləşdirilərək, mürekkeb feil ve ifadeler düzəldilir; mes.: cavab vermek, emr vermek, icaze vermek, yol vermek, ad vermek, can vermek.
II. vermək> [kim] {ne} tamamlayıcı [kime]
Ör. Nədir ki, o muşki-ənbər, ondan da gözəldir ətri,
(O) [kim] Can {ne} verir aşıqlərə, [kime] rahiyyəsi <<Ovqat>>ımın. (D G)

VEYİLLƏNMƏK

- A1 I. veyillənmək₁: Heç bir iş görməyərək boş-boş, avara-avara gəzmək.
II. veyillənmək> [kim]
Ör. Sən harda küllənir, veyllənir sən [kim] ? (S. VURĞUN)

VƏDƏLƏŞMƏK

- A1 I. vədələşmək₂: Görüşmək üçün aralarında sözləşmək, vaxt təyin etmək, bir birinə söz vermək.
II. vədələşmək> [kim] [Z.Ö]
Ör. (Onlar) [kim] Saat 3-də [Z.Ö] görüşməyə vədələşdilər.

VƏRƏQLƏMƏK

- A1 I. vərəqləmək₂: Kitabın vs.-nin vərəqlərini (sehifələrini) bir-bir çevirmək.
II. vərəqləmək> [kim] [ne]
Ör. (O) [kim] - Şəmsiyyə hamıdan axırda durmuş, nə işə əlində bir kitab [ne] vərəqləyir, məşğul kimi görünürdü. M. İbrahimov.

VƏRƏMLƏMƏK

- A1 I. vərəmləmək₁: vərəmlənmək.
II. vərəmləmək> [kim]
Ör. Yüksəklərə, mavi göylərə doğru boy- lanan bacalar Qara şəhərin [kim] zirzəmilərində vərəmləyən fəhlələrin dastanını oxuyurdu. M.S. Ordubadi.
- A2 I. vərəmləmək₁: məc. Derde düşmək, dığlamaq.
II. vərəmləmək> [kim]

Ör. Vaqif haqdan dilər lütfi kərəmlər; Belə yerdə duran,_[kim] vallah, vərəmlər. M.P.Vaqif.

VIGILDAMAQ

A1 I.vıgıldamaq₁: Vıǵ-vıǵ elemek, vıǵ-vıǵ ses çıxarmaq.

II.vıgıldamaq>[kim]

Ör. Ördak_[kim] vıǵıldayır.

VIYILDAMAQ

A1 I.vıyıldamaq₁: Vıyılı sesi çıxarmaq (iti geden şey haqqında).

II.vıyıldamaq>[kim]

Ör. Külək_[kim] vıyıldayır.

VİCƏLƏNMƏK

A1 I.vicələnmək₁: Bedeninde yüngül üşütme hiss etmək.

II.vicələnmək>[kim]

Ör. Q,_[kim] şübhəli nazarlarla içəri giranları süzüb, allarını ovuşdurdu və vica- lanırmış kimi: -A bala, o pancarını örtün, - dedi. “Kirpi”.

VİDALAŞMAQ

A1 I.vidalaşmaq₁: Görüşüb bir-birindən (həmişəlik, ya müvəqqəti) ayrılmaq; xudahafizləşmək, sağollaşmaq.

II.vidalaşmaq>[kim] [kimlə]

Ör. (Biz)_[kim] Tez ol, sevgilim, tez ol gal, artıq vidalaşaq. Ə.Cemil.

VİRANƏLƏNMƏK

A1²³⁹ I.viranələnmək₁: Virane halına gəlmək, dağılmaq, bəbad olmaq.

II.viranələnmək>[kim]_{madde}

Ör.

A2 I.viranələnmək₁: Mec. menada.

II.viranələnmək>[kim]

Ör.Bir qamzasi qanlı, haramı, yağı; Çapdı könlüm şahrin,_[kim] viranalanmış. M.V.Vidadi.

²³⁹ “Viranələnmək” fiilinin birinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır ancaq məntəqəvi istəminin tək olduğu deyilə bilər.

VURMAQ

- A1 I.vurmaq₃: Əli ilə və ya eldə tutulan bir şeylə çırpmaq, zərbə endirmək.
II.vurmaq>[kim] [kime] [ne]
Ör. Farraşlar [kim] Maşadi Hasani yıxıb, ayağına [kime] on çubuq [ne] vurdular.
Çemenzeminli.
- A2 I.vurmaq₂: Buynuz, tepik vs. ilə zərbə endirmək.
II.vurmaq>[kim] [kimi]
Ör. Inak [kim] uşağı [kimi] vurdu.
- A3 I.vurmaq₂: Döymək, kötekləmək.
II.vurmaq>[kim] [kimi]
Ör. Uşağı [kimi] vurmaq olmaz.
- A4 I.vurmaq₂: Bir şeylə toxundurmaq.
II.vurmaq>[kim] [kime]
Ör. Eldar [kim] Ayazın çiyinə [kime] vurdu. Ə.Memmedxanlı.
- A5 I.vurmaq₂: Çalmaq, çaxmaq, qaxmaq, soxmaq.
II.vurmaq>[kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. (O) [kim] Mix {ne} vurdu.
- A6 I.vurmaq₂: Güllə ilə vurub öldürmək.
II.vurmaq>[kim] [ne]
Ör. Ovçular [kim] meşada üç qaban [ne] vurdular.
- A7 I.vurmaq₂: Bir şeylə vurub yaralamaq.
II.vurmaq>[kim] [kimi]
Ör. (Onlar) [kim] Quşu [kimi] ayağından vurmuşlar.
- A8 I.vurmaq₃: Ateşə tutmaq, topa tutmaq, gülləyə basmaq.
II.vurmaq>[kim] [kime] {ne} tamamlayıcı
Ör. Müsəlmanlar [kim] isə öldürdükləri adama [kime] bir yaradan artıq güllə [ne] vurmazdılar. (1905-1906-cı İ Ə M D)
- A9 I.vurmaq₂: Bir şeyi serrast atıb hədəfə toxundurmaq, deyirmək.
II.vurmaq>[kim] [kimi]
Ör. (Ben) [kim] Na qadar atdımsa, hada/i [kimi] vura bilmədim.
- A10 I.vurmaq₃: Dayamaq, diremək, qoymaq, söyketmək.
II.vurmaq>[kim] [kime] [ne]

- Ör. (O) _[kim] Ağaca_[kime] dastak_[ne] vurdu.
- A11 I.vurmaq₂: Taxmaq, keçirmək, bağlamaq.
II.vurmaq>[kim] [kimi]
- Ör. (Gile) _[kim] içəri girib, qapını örtüdü və sürmasını _[kimi] vurdu. Ə.Veliyev.
- A12 I.vurmaq₃: Yükləmək, yığmaq, çatmaq, doldurmaq.
II.vurmaq>[kim] [kimi] [kime]
- Ör. (Sen) _[kim] Çıx minbara, zahirda oxu naql kitabı; Buğdanı_[kimi] vur anbara, _[kime] ela meyl şarabı. M.Ə.Sabir.
- A13 I.vurmaq₂: Taqqıldatmaq, döymək.
II.vurmaq>[kim] [kimi]
- Ör. (Sen) _[kim] Qapını _[kimi] vurdu.
- A14 I.vurmaq₂: Döyec-lemək, çalmaq.
II.vurmaq>[kim] {ne} tamamlayıcı
- Ör. (O) _[kim] Nağara_{ne} vurdu.
- A15 I.vurmaq₁: t-siz. Zerbe və ya başqa bir seslə bildirmək, xəber vermək.
II.vurmaq>[kim]
- Ör. Telefonun zangi_[kim] vurdu.
- A16 I.vurmaq₂: Xarab etmək, mehv etmək, zedelemək, zərər vermək.
II.vurmaq>[kim] [kimi]
- Ör. Almaları_[kimi] dolu_[kim] vurdu.
- A17 I.vurmaq₂: Berk təsir etmək.
II.vurmaq>[kim] [kimi]
- Ör. Saçlarının atri və badaninin hararati_[kim] Rüstami_[kimi] uzaqdan vurur, ruhunu oxşayırdı. M.İbrahimov.
- A18 I.vurmaq₁: dan. İçmək (yalnız spirtli içki haqqında).
II.vurmaq>[kim]
- Ör. (Siz) _[kim] [İsmayıl bey:] Günorta aylaşib, geca yarısınadək vurdunuz, o sanın sağlığına, san onun. N.Vezirov.
- A19 I.vurmaq₂: dan. Oğurlamaq, çırpışdırmaq, çalmaq.
II.vurmaq>[kim] [kimi]
- Ör. (Ben) _[kim] [Əhməd dedi:] Sandıqçanı_[kimi] vurmuşam, içi dolu pul. N.Nerimanov.

- A20 I.vurmaq₂: Sürtmək, çəkmək, yaxmaq.
II.vurmaq>[kim] [kime]
Ör. (Ben) [kim] Üzüna [kime] pudra vurdu.
- A21 I.vurmaq₂: Yapışdırmaq, asmaq.
II.vurmaq>[kim] [kime]
Ör. (O) [kim] Divara [kime] elan (afişa) vurdu.
- A22 I.vurmaq₂: Yıxmaq, çırpmaq.
II.vurmaq>[kim] [kimi]
Ör. Hüseynağa [kim] çöla çıxdıqda külak onu [kimi] yumurlayıb yera vurdu.
M.İbrahimov.
- A23 I.vurmaq₂: riyaz. Artırmaq, zerb etmək.
II.vurmaq>[kim] [kime]
Ör. Beşi [kim] ikiya [kime] vuruyor.
- A24 I.vurmaq₃: “Özünü” sözü ilə - yalandan göstər- mek, oxşatmaq.
II.vurmaq>[kim] [kime] {kimi} tamamlayıcı
Ör. (Sen) [kim] Ozünü {kimi} vurubsan safehliya [kim] xanımın xoşuna galib,
sani çöraklayıb saxlayır. Ə.Haqverdiyev.
- A25 I.vurmaq: “Özünü”, “özlerini”, “özümüzü” sözləri ilə soxulmaq, girmək,
bir şeyin içerisinə atılmaq, dalmaq, cummaq, yönəlmək, üz tutmaq
II.vurmaq>[kim] [kime] {kimi} tamamlayıcı
Ör. (O) [kim] Ozünü {kimi} sürüya [kime] vurdu.
- A26 I.vurmaq₁: Sancmaq, çalmaq.
II.vurmaq>[kim]
Ör. - Əziziyam, qan damar; Arı [kim] vurur, qan damar; Kasıblıq adın
çakma; Ürayıma qan damar. (Bayatı.)
- A27 I.vurmaq₂: Calamaq, aşılamaq.
II.vurmaq>[kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. - Vurduq ağaclara biz [kim] peyvand, {ne} calaq. Seyidzade.
- A28 I.vurmaq₂: Kesmək, kesib gödeltmək.
II.vurmaq>[kim] [kimi]
Ör. Dallak [kim] saçımı [kimi] vurdu.

- A29 I.vurmaq₁: t-siz. Döyünmək, atmaq, işləmək.
II.vurmaq>[kim]
Ör. - Yena da bir vuraydı qalbimiz [kim] gizli-gizli; San ey asmar banizli!
M.Müş- fiq.
- A30 I.vurmaq₂: t-siz. Atmaq, fısqırmaq.
II.vurmaq>[kim] [ne]
Ör. (O) [kim] Fontan[ne] vurdu.
- A31 I.vurmaq₃: Xüsusi cihaz ve s. vasitesile yeritmək (maye, hava, qaz ve s.).
II.vurmaq>[kim] [kime]{ne} tamamlayıcı
Ör. Hakim [kim] iynani qaynadıb, Tahirin yumşaq atına[kime] penisillin iynasi{ne} vurdu. M.Hüseyn
- A32 I.vurmaq₃: dan. Çevirmək, bir vahidi esas götürərək hesablamaq.
II.vurmaq>[kim] [ne] [kime]
Ör. (O) [kim] Kağız pulu [kimi] qızıla [kime] vurdu.
- A33 I.vurmaq₂: Bir sıra isimlerin yanma getirilərək, ismin ifade etdiyi mena ilə elaqədar mürekkeb feiller və müxtəlif ifadələr düzəldilir; mes.: dövre vurmaq, zərər vurmaq, dem vurmaq, el vurmaq.
II.vurmaq>[kim] [kime]{ne} tamamlayıcı
Ör. (O) [kim] İndi Sülü ev-eşikdə heç bir işə[kime] əl {ne} vurmurdu, Masanın üzünə dururdu, sözünü eşitmirdi.(T H)

VURNUXMAQ

- A1 I.vurnuxmaq₁: Boş-boşuna o tərəf-bu tərəfə getmək; qurdalanmaq, yerində hərəkət etmək, boş-boşuna daim hərəkətdə olmaq, elleşmək, çalışıb-çapalamaq
II.vurnuxmaq>[kim]
Ör. ...Hamişə görərdin ki, [Əsger] [kim] ülgüc- bülövünü xurcuna qoyub, tulanmış sarça kimi vurnuxur. B.Talıblı.
- A2 I.vurnuxmaq₁: Teşvişə düşmək, telaşa düşmək, heyecana düşmək, nə edəceyini bilməmək, özünü ora-bura vurmaq.
II.vurnuxmaq>[kim]

Ör.İndi neça saat idi ki, ari getmişdi. Gec galdiyından, arvad_[kim] iztiraba düşüb vurnuxurdu. Ə.Haqqverdiyev.

VURULMAQ II

- A1 I.vurulmaq₂: Bend olmaq, aşiq olmaq, meftun olmaq, heddindən artıq sevmek.
II.vurulmaq>[kim] [kime]
Ör.Qazamat qulluqçularından birisi_[kim] Hacara_[kime] vurulur. “Qaçaq Nebi”.

VURUŞMAQ

- A1 I.vuruşmaq₁: Döyüşmək, savaşımaq, çarpışmaq.
II.vuruşmaq>[kim]
Ör.(Biz)_[kim] Gal indi cabhaya, yoldaş olaq biz; Bir cüt aslan kimi vuruşaq qoşa. S.Vurğun.
- A2 I. vuruşmaq₂: Dalaşmaq, kötekleşmək, bir-birini vurmaq (yumruqla, ağacla ve s. ile)
II.vuruşmaq>[kim] [kimle]
Ör.Biz_[kim] də aşpazlarla_[kimle] vuruşmuşuq(A D A L)
- A3 I. vuruşmaq₂: Bir şey uğrunda mübarizə etmək, bir şeyi elde etməyə ciddiyyətlə çalışmaq.
II.vuruşmaq>[kim] [kimde]
Ör.(O)_[kim] Bol mahsul uğrunda_[kimde] vuruşmaq. (1918-ci İ Q)
- A4²⁴⁰ I. vuruşmaq₂: Mübahisə etmək, höcətleşmək, behsleşmək.
II.vuruşmaq>[kim] [kimle]
Ör.

XALDARLAMAQ

- A1 I. xaldarlamaq₂: Xal-xal elemək, xal salmaq, xallamaq.
II. xaldarlamaq>[kim] [kimi]
Ör. Xamırı yeyan siçanlar_[kim] bu şakilləri_[kimi] da xaldarlamışdılar.
S.Rehimov.

²⁴⁰“Vuruşmaq” fiilin dördüncü anlam deęişkesine örnek bulunamamışdır ancak mantıksal isteminin iki olduęu söylenebilir.

XALLAMAQ

- A1 I. xallamaq₂: Xal qoymaq.
 II. xallamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Üzünü_[kimi] xalladı.

XALTALAMAQ

- A1 I. xaltalamaq₂: Boynuna xalta keçirmək.
 II. xaltalamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Itin boynunu_[kimi] xaltaladı.
- A2 I. xaltalamaq₂: məc. Özünə tabe etmək, öz itaətində saxlamaq.
 II. xaltalamaq>[kim] [kimi]
 Ör. [Nurcahan:] Mən_[kim] də Nurcahanam, sənin kimiləri_[kimi] çox xaltalamışam, ay it! N.Vezirov.

XAMLAMAQ

- A1 I. xamlamaq₂: Uzun müddət məşğul olmadığı üçün yaddan çıxarmaq, yadırgamaq, unutmaq.
 II. xamlamaq>[kim] [ne]
 Ör. (O)_[kim] [Qedir:] Haçandan minik_[ne] görmədiyini üçün xamlayacağıma yaqin etmişdi. Mir Celal.
- A2 I. xamlamaq₂: Xam hesab edərək aldatmağa çalışmaq, xam tapmaq.
 II. xamlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. [Əmrulla Gülsabaha:] [Ötgün]_[kim] da sizi_[kimi] xamlayıbdır, siz də hala deyirsiniz ki, bela. C.Cabbarlı.

XARABLAMAQ

- A1 I. xarablamaq₂: Korlamaq, pisləşdirmək.
 II. xarablamaq>[kim] [kimi]
 Ör. İşləri xarab elayan araqarışdıranlardır_[kim] ki, müsallamızı²⁴¹_[kimi] xarablayırlar. C.Memmedquluzadə.
- A2 I. xarablamaq₂: dan. Batırmaq, bulamaq, murdarlamaq.
 II. xarablamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (Onlar)_[kim] Ölünü öz kefiinə qoysalar, kafiani_[kimi] xarablar. (Ata.

²⁴¹ MÜSƏLLA :Müselmanlarda: cənəzə namazı qılmaq üçün məscid yanında xüsusi yer; namazgah, namaz yeri.

sözü).

XARABLAŞMAQ

- A1 I. xarablaşmaq₁: Pisleşmək, daha da xarab olmaq, fenalaşmaq, korlanmaq.
 II. xarablaşmaq>[kim]
 Ör. Gülşan işdan çıxanda günor- tadan pozulmağa başlayan hava_[kim] get-geda daha da xarablaşdı. M.Süleymanov.

XARILDAMAQ

- A1 I. xarıldamaq₁: Ayaq altında tapdalanan qardan xar-xar sesi çıxmaq.
 II. xarıldamaq>[kim]
 Ör. Qar_[kim] atların ayaqları altında qariba bir sasla xarıldayırdı. M.Hüseyn.

XARILDAŞMAQ

- A1 I. xarıldaşmaq₁: Küleyin tesirile yarpaqların budaqların bir-birine deymesinden çıxan ses haqqında xışıldamaq.
 II. xarıldaşmaq>[kim]
 Ör. Külak asdikca yarpaqlar_[kim] xarıldaşırdı.

XARLAMAQ

- A1 I. xarlamaq₁: Berkimek (qar, ergin şeker haqqında).
 II. xarlamaq>[kim]
 Ör. [Qırmızı qan lekeleri]_[kim] xarlamış qar üzərində nar danaları kimi qızarır, sağda-solda bir ovuc marcan kimi göyümtül ranga çalan qar üzərinə sapalanırdılar. Ə.Memmedxanlı.

XARLANMAQ

- A1 I. xarlanmaq₁: Şekere dönmək, şekerlenmək.
 II. xarlanmaq>[kim]
 Ör. Bal_[kim] xarlab.

XAŞALLAŞMAQ

- A1 I. xaşallaşmaq₁: dan. Qarm yekelib sallanmaq, xaşal olmaq.
 II. xaşallaşmaq>[kim]
 Ör. Kişinin qarnı_[kim] lap xaşallaşib.

XATIRLAMAQ

- A1 I. xatırlamaq₂: Yada salmaq, xatirine getirmək, yad etmək, anmaq.
 II. xatırlamaq>[kim] [kimi]

Ör. [Student] _[kim] birdan-bira ev sahiblərinin qonaq otağında bir dolab kitab
olduğunu _[kimi] xatırladı. Çemenzeminli.

XATIRLATMAQ

- A1 I. xatırlatmaq₃: Yadına salmaq.
II. xatırlatmaq>[kim][kimi][kime]
Ör. Bu xoş atır _[kim] nadansa Mehribana _[kime] nanasini _[kimi] xatırladı.
H.Seyidbeyli.
- A2 I. xatırlatmaq₂: Andırmaq, oxşamaq, yadına salmaq (oxşar bir şeyi).
II. xatırlatmaq>[kim] [kimi]
Ör. Hazırda Şamaxı şəhəri _[kim] qəbiristanı _[kimi] xatırladır. (1918-ci İ Q)

XƏCALƏTLƏNMƏK

- A1 I. xəcalətlənmək₁: Xecalet çəkmək, utanmaq, sıxılmaq.
II. xəcalətlənmək>[kim]
Ör. Qoşqar _[kim] xacalatlanıb üzünü yana çevirdi. I.Hüseynov

XƏLBİRLƏMƏK

- A1 I. xəlbirləmək₂: Xelbirdən keçirmək.
II. xəlbirləmək>[kim] [ne]
Ör. Yoldaşlardan biri _[kim] arpa _[ne] xəlbirləyir, biri tüfiangini gətirib
söykəyir ağaca, biri tüfiangini götürüb aparır. C.Memmedquluzade.
- A2 I. xəlbirləmək₁: Saf-çürük elemək, yaxşılıq yamanlardan ayırmaq.
II. xəlbirləmək> [kim]
Ör. Xəlbirlənən kaş ömür da: _[kim] Boş il düşə boş ömürdən... M.Araz.

XƏLVƏTLƏMƏK

- A1 I. xəlvətləmək₂: Gizli, xəlvet iş görmək üçün meqam və ya yer tapmaq,
fürset tapmaq
II. xəlvətləmək>[kim] [kimi]
Ör. (O) _[kim] Evi _[kimi] xəlvətlədi.

XƏRCLƏMƏK

- A1 I. xərcəlmək₂: Serf etmək, işletmək, məsref etmək (pulu).
II. xərcəlmək>[kim] [kimdən]
Ör. Şafiqə xanım _[kim] yavaş- yavaş var-yoxundan _[kimdən] satıb
xərcəliyirdi. Musabeyov

- A2 I. xərcləmək₂: Buna görə na bir malham, na bir şafiqat istayiram.
 II. xərcələmək>[kim] [kimi]
 Ör. Can_[kim] yanğımı_[kimi] xarclamaya salahiyat istayiram. X.Rza.

XƏRİFLƏMƏK

- A1 I. xərifləmək₁: Qocalıqdan başı xarab olmaq, beyni kütləşmək, sefehlemək.
 II. xərifləmək>[kim]
 Ör. [Arvad:] Ay kişi_[kim] xarifilamisan nadi? Ham bizim yağımız, düyümüz ki, plov da bişiram. “M.N.letif.”
- A2 I. xərifləmək₁: Sarsaqılamaq, sersemlemek.
 II. xərifləmək>[kim]
 Ör. Aşırıq Calal oyandığını bildirməyəcəkdi, amma düşünəcəkdi ki, ey gidi dünya, nahayat, manim ustadım_[kim] da xarifiladi mi? Ə.Memmedxanlı.

XƏSİLLƏŞMƏK

- A1 I. xəsilləşmək₁: Göyermək (taxıl haqqında).
 II. xəsilləşmək>[kim]
 Ör. Körpa va tar taxıl_[kim] xasillaşirdi. S.Rehimov.

XƏSTƏLƏNMƏK

- A1 I. xəstələnmək₁: Azarlamaq, naxoşlamaq, bir xesteliye tutulmaq.
 II. xəstələnmək>[kim]
 Ör. (Ben)_[kim] Özümü soyuğa verib xastalandım.

XƏTƏRLƏNMƏK

- A1²⁴² I. xətlənmək₁: Xeter deymək, zerər, ziyan görmək.
 II. xətlənmək> [kim]_{insan}
 Ör.
- A2 I. xətlənmək₁: Korlanmaq, xarab olmaq, zedelenmək.
 II. xətlənmək>[kim]_{kati}
 Ör. Blindajın divarları va tavanı_[kim:kati] adda-budda xatarlanmışdı.
 Çemenzeminli.

²⁴² “Xətlənmək” fiilinin birinci anlam dəyişkesinə örnek bulunamamışdır ancak mantıksal isteminin tek olduğu söylenebilir.

XƏTƏRSİZLƏŞMƏK

- A1 I. xətersizləşmək₁: Qorxusuz, təhlükəsiz olmaq, eminlik olmaq.
 II. xətersizləşmək>[kim]
 Ör. Yollar [kim] xətersizləşib.

XƏYALLANMAQ

- A1 I. xəyallanmaq₁: Derin fikre, xeyala dalmaq, keçmişləri göz qabağında canlandırmaq; fikirleşmək.
 II. xəyallanmaq>[kim]
 Ör. Şarifzadə [kim] öz özünə xəyallanır, gözünün altından qarovulçuya baxır, onun mürgüləməsini gözlayirdi. M.Hüseyn.

XIXİR(T)MAQ

- A1 I. xıxır(t)maq₁: “Xıx-xıx” deyərək dizi üstə çökdürmək, oturtmaq.
 II. xıxır(t)maq>[kim]
 Ör. - [Pristav:] Tatarlar deyirlər ki, qonaq [kim] ev sahibinin davasıdır, harda istəsə orda xıxırdar. Ə.Abasov.

XINALAMAQ

- A1 I. xınalamaq₂: Saça (ele, saqqala) xına qoymaq.
 II. xınalamaq>[kim] [kimi]
 Ör. - Molla Qurban [kim] nazik saqqalını [kimi] tazaca xınalamışdı.
 M.S.Ordubadi.

XINCLANMAQ

- A1 I. xınclanmaq₁: Tike-tike olmaq, qırıq- qırıq olub tökülmək, sınıq-sınıq olmaq.
 II. xınclanmaq>[kim]
 Ör. Pan- caralar [kim] xınclanıb töküldü. Ə.Cemil.

XİRÇILDAMAQ

- A1 I. xırçıldamaq₁: Xırçılıti sesi çıxartmaq, xırç-xırç elemək.
 II. xırçıldamaq>[kim]
 Ör. At yeriyir, arabanın takarlari [kim] daşlı yolda bark xırçıldayırdı.
 Q.İlkin.

XIRDALAMAQ

- A1 I. xırdalama₂: Bıçaq veya başqa kesici aletle bir şeyi xırda-xırda elemek, doğramaq, kesmek, parçalamaq.
II. xırdalamaq>[kim] [kimi]
Ör. [Nise xala:] Xanlar_[kim] quzunu_[kimi] xırdalama, quyuğu da qoy üstündə qalsm. Qantemir.
- A2 I. xırdalama₂: İri pulu öz qiymetine beraber olan xırda (kağız ve ya metal) pulla deyişmek.
II. xırdalamaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Yüzlüyü_[kimi] xırdaladı.
- A3 I. xırdalama₂: Fikri açmaq, tehlil etmək, izah etmək.
II. xırdalamaq>[kim] [kimi]
Ör. (Biz)_[kim] Galin, bu sözləri_[kimi] xırdalayaq va görək, bu qısa cümlənin arxasında na gizlanir?

XIRDALAŞMAQ

- A1 I. xırdalaşmaq₁: Balacalaşmaq, kiçilmək, xırda olmaq.
II. xırdalaşmaq>[kim]
Ör. (Sen)_[kim] Dşalara ne var ki; Yüz eyil, yüz dikel; Sürtülüb xırdalaş, ol hamar(A D A L)

XIRILDAMAQ

- A1 I. xırıldamaq₁: Aydın olmayan, boğuş, tutqun ses çıxarmaq; xırıltı sesi çıxarmaq.
II. xırıldamaq>[kim]
Ör. (O)_[kim] Əlyarovun üzgözü ayıldı. - Nəyi soruşum, nəyi öyrənim? deyə xırıldadı. M.Hüseyn
- A2 I. xırıldamaq₁: xışıldamaq.
II. xırıldamaq>[kim]
Ör. Qar_[kim] xoş bir sada ilə xırıldayır. B.Bayramov.

XIRPALAMAQ

- A1 I. xırpalamaq₂: Boğazmdan yapışmaq, boğazlamaq.
II. xırpalamaq>[kim] [kimi]
Ör. Əsad talasik qapını açan kimi Nəbi_[kim] onu_[kimi] xırpaladı. “Qaçaq

Nebi”.

- A2 I. xırpalamaq₂: Üzmək, ezmək, ezişdirmək, mənəvi ezab və izzət vermək.
 II. xırpalamaq>[kim] [kimi]
 Ö. (O)_[kim] İslam Tellinin izzati-nafsini_[kimi] ayağı altına alıb xırpalamışdı.
 S.Hüseyn.

XISILDAMAQ

- A1 I. xısıldamaq₁: Pıçıltı ilə, çox yavaş səsle, altdan-altdan demək, söyləmək.
 II. xısıldamaq>[kim]
 Ö. Mammad_[kim] yumru alınının altından ifadəsi və hərəkəti güclə seçilən bozaraq gözlərini arada bir ətrafına dolandıraraq xısıldadı. Ə.Əbülhəsən.

XIŞILDAMAQ

- A1 I. xışıldamaq₁: Xışıltı səsi çıxartmaq, xış-xış etmək.
 II. xışıldamaq>[kim]
 Ö. Yay yağışlarından sonra yolların kənarında bitmiş uzun, yaşıl otlar_[kim] külək asdikcə dalğalanır və xışıldayırdı. M.Hüseyn.

XIŞILDATMAQ

- A1 I. xışıldatmaq₂: “Xış-xış” səs çıxartmaq.
 II. xışıldatmaq>[kim][kimi]
 Ö. (O)_[kim] Arabir xəlifə külək asir, xazan yarpaqlarını_[kimi] xışıldadırdı.
 M.Hüseyn.

XIŞLAMAQ

- A1 I. xışlamaq₂: Torpağı (yeri) xışla sürmək, şümləmək.
 II. xışlamaq>[kim][ne]
 Ö. Halbuki Cavahir_[kim] ev işindən başqa, yəni mal-qaram görmək, tazək qoymaq, xörək hazırlamaq, çörək yapmaqdan başqa, bağçanı suvarır, yer_[ne] xışlayır, akib-biçir, bir sözlə, hər bir işi görürdü. T.Ş.Simurq.

XIŞMALAMAQ

- A1 I. xışmalamaq₂: Qamarlayıb götürmək, ovçu ilə götürmək, ovuqlamaq.
 II. xışmalamaq>[kim] [kimi]
 Ö. Nargiz_[kim] yeni-yeni ala gələn saçını_[kimi] xışmaladı, gözləri torpağa baxa-baxa qaldı. B.Bayramov.

- A2 I. xışmalamaq₂: Ovuclayıb ezik-ezik etmək, büzüsdürmək, ezib-tökmək.
 II.xışmalamaq>[kim] [kimi]
 Ör. Firangiz_[kim] cibindəki kağızları_[kimi] xışmaladı. B.Bayramov.

XİFFƏTLƏNMƏK

- A1 I. xiffətlənmək₂: Xiffet çəkmək, kederlənmək, qüssələnmək.
 II.xiffətlənmək>[kim][kimden]
 Ör. Oğlunun dardından_[kimden] ana_[kim] çox xiffatlandı.

XİRTDƏKLƏMƏK

- A1 I. xirtdəkləmək: Xirtdeyindən tutmaq (yapışmaq), yaxalamaq, boğazlamaq.
 II.xirtdəkləmək>[kim][kimi]
 Ör. Samannaz qarı qarını açanda atlılardan biri_[kim] qafildan onu_[kimi] xirtdəklədi. Ə.Veliyev.

XLORLAMAQ

- A1 I. xlorlamaq₂: Xlor vasitesile temizlemek.
 II.xlorlamaq>[kim][kimi]
 Ör. (O)_[kim] Suyu_[kimi] xlorladı.

XOFLANMAQ

- A1 I. xoflanmaq₂: Qorxuya düşmək, vehmelenmək, hürkmək, şübhələnmək.
 II.xoflanmaq>[kim][kimden]
 Ör. Oğlan_[kim] bela laübalı bir kişinin gözlanılmaz harakatından va sözü_[kimden] xoflandı. Mir Celal.

XORLAMAQ

- A1 I. xorlamaq₁: Hürkmək, hürküb çəkilmək.
 II.xorlamaq>[kim]
 Ör. Biz xeyli getmişdik ki, birdən Xanparinin atı_[kim] xorladı. Ə.Veliyev.
- A2 I. xorlamaq₁: Mec. menada.
 II.xorlamaq>[kim]
 Ör. Güvac görməyən qazan_[kim] göranda xorlayar. (Ata. sözü).

XORTLAMAQ

- A1 I. xortlamaq₂: Guya dirilmək, dirilib qebirdən çıxmaq.
 II.xortlamaq>[kim] {kimden} _{amamlayıcı}
 Ör. [Ələmdar:] [Meşedi] qır- saqqız oğlu qır-saqqız, ela bil o gorbagor Hacı

Abutalıbm_[kim] özüdür ki, qabirdan_[kimden] xortduyub... S.Rehimov.

XORTULDAMAQ

A1 I. xortuldamaq₁: Xortultu sesi çıxartmaq, xort-xort elemek.

II.xortuldamaq>_[kim]

Ör. Donuz_[kim] xortuldayır.

XORULDAMAQ

A1 I. xoruldamaq₁: Yuxuda iken xorultu (xor-xor) sesi çıxartmaq.

II.xoruldamaq>_[kim]

Ör. Quldur qız bir qolunu Gerdanın boynuna salmışdı, o biri elinde ise, bıçaq var idi, -o_[kim] xoruldayırdı.(N)

A2 I. xoruldamaq₁: Berk yatmaq, yuxuda olmaq.

II.xoruldamaq>_[kim]

Ör. Baha- dır atlar bağlanan yera gedib, gördü ki, Novruz_[kim] xoruldayır. N.Nerimanov.

A3 I. xoruldamaq₁: “Mır-mır” sesi çıxartmaq; mırıldamaq.

II.xoruldamaq>_[kim]

Ör. Pişik_[kim] bark xoruldayır.

A4 I. xoruldamaq₁: Mırıldanmaq, deyinmek, donquldanmaq.

II.xoruldamaq>_[kim]

Ör. [Cenneteli ağa:]_[kim] Bela iş olar mı, ay camaat, ham darımı yesin, ham da mana xoruldasm. N.Vezirov.

XORUMLAMAQ

A1 I. xorumlamaq₂: Xorum-xorum ayırmaq, paylara bölmək; destelemək.

II.xorumlamaq>_[kim] [kimi]

Ör. Igidlar_[kim] var ki, bir günde yüz bağ otu_[kimi] lay qoruyub xorumlayır, bağlayır. Ə.Veliev.

XORUZLANMAQ

A1 I.xoruzlanmaq₁: Kişilenmək, kekelenmək, şeşelenmək; qızışmaq, özünden çıxmaq.

II.xoruzlanmaq>_[kim]

Ör. (Sen)_[kim] Əşi, çox da belə xoruzlanma!(İ N T)

XOSUNLAŞMAQ

- A1 I. xosunlaşmaq₂: dan. Heç kese eşitdirmədən bir-birilə gizli-gizli, pıç-pıç damş- maq, pıçıldeşmaq.
 II.xosunlaşmaq>[kim] [kimlə]
 Ör. Gün çirtadı, göz qamaşdı; Araz [kim] manla [kimlə] xosunlaşdı.. Şehriyar

XOŞALLANMAQ

- A1 I. xoşallanmaq₁: Bir şeydən xoş təsir duymaq, lezzət aparmaq, neşə duymaq, xoş hissler duymaq.
 II.xoşallanmaq> [kim]
 Ör. (Ben) [kim] [Budaq:] Anam allarini gazdirdikca yorğunluğum çıxır, xoşallanırdım. Ə.Vəliyev.

XOŞALMAQ

- A1 I. xoşalmaq₁: Xoş olmaq, yaxşılaşmaq, mülayimləşmək.
 II.xoşalmaq>[kim]
 Ör. Bazıları[kim] bu il havaların birdan-bira xoşalıb qızışmasını yazın tez gəlməsi kimi izah edir. M.İbrahimov.

XOŞHALLANMAQ

- A1 I. xoşhallanmaq₂: Kəfi açılmaq, üreyi açılmaq, şadlanmaq, sevinmək.
 II._Xoşhallanmaq>[kim][Z Ö]
 Ör. Rüstam kişi[kim] səsi eşidib [Z.Ö] xoşhallandı. M.İbrahimov.

XOŞLAMAQ

- A1 I. xoşlamaq₂: Zövqünə uyğun gəldiyi üçün bəyənək, xoşuna gəlmək, üreyinə yatmaq.
 II.xoşlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (O) [kim] Nigarı [kimi] daha kiçik bir qız iken xoşlamışdı. S.Hüseyn.
- A2 I. xoşlamaq₂: Xoşu gəlmək, sevmək, istəmək.
 II.xoşlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. Balaca[kim] Kamal nanasının nağıllarını[kimi] çox xoşlardı.
 M.Rzaquluzadə.

XOŞLANMAQ

- A1 I. xoşlanmaq₂: Baxıb hezz almaq, üreyi açılmaq, sevinmək, fereh duymaq.
II.xoşlanmaq>[kim] [kimden]
Ör. Qayınatasının son sözündən [kimde] Zöhra[kim] da xoşlanmışdı.
Ə.Veliev.
- A2 I. xoşlanmaq₂: Xoşu gəlmək, memnun olmaq, xoşnud olmaq, üreyinə yatmaq.
II.xoşlanmaq>[kim] [kimden]
Ör. Bilikli şagirdlərdən: [kimden] Müəllim[kim] çox xoşlanır. M.Seyidzadə.

XOYLANMAQ

- A1 I. xoylanmaq₂: Şübhələnmək, şəkke düşmək.
II.Xoylanmaq> [kim][kimden]
Ör.[Dəriş:] Qoca kişi [kimde] avvalkindan indi diqqət ilə mana baxıb mandan[kimde] xoylanan kimi oldu.. A.Divanbəyöglü.

XROMLAMAQ

- A1 I. xromlamaq₂: Möhkəmlək, davamlılıq və ya yaraşlıq vermək üçün metal eşyanın üzərinə xrom çəkmək.
II.xromlamaq>[kim][kimi]
Ör. (O) [kim] Maşm hissələrini[kimi] xromladı.

XUDAHAFİZLƏŞMƏK

- A1 I. xudahafizləşmək₂: Xudahafiz (sağ ol) deyib biri-birindən ayrılmaq, sağollaşmaq.
II.Xudahafizləşmək>[kim] [kimlə]
Ör. Kay və Gerda[kim] marallarla və qarı ilə [kimlə] xudafizləşdilər.(N)

XUMARLANMAQ

- A1²⁴³ I. xumarlanmaq₁: Keflənək, neşələnmək, mest olmaq.
II.xumarlanmaq>[kim]
Ör.
- A2 I. xumarlanmaq₁: Keflilikdən axmaq, süzülək (göz haqqında).
II.Xumarlanmaq>[kim]
Ör. (Biz) [kim] Yalan sarxoşluğunda əla xumarlanmışlıq; Çaylağı yol, gülü

²⁴³ "Xumarlanmaq" fiilinin birinci anlam dəğişkəsinə örnək bulunamamışdır ancaq mantıksal isteminin tek olduğı söylənebilir.

kol, qaranı ağ sanmışıq. B.Vahabzade.

- A3 I. xumarlanmaq₁: Neşelenmək, zövqlenmək, zövq almaq, nazlanmaq.
II.xumarlanmaq>[kim]
Ör. (Ben)_[kim] [Yaşlı kişi:] Uzandıgım krovatda xumarlamrdım. S.Hüseyn.
- A4 I. xumarlanmaq₁: Mec. menada.
II.xumarlanmaq>[kim]
Ör. Qışın saharında bu qarlar ;_[kim] düzü Günaşdan qızınıb xumarlanırdı.
S.Vurğun.

YABALAMAQ

- A1 I. yabalamaq: Yaba ile otu, samanı vs.-ni götürüb bir yere yığmaq, toplamaq,
II.yabalamaq >[kim] [kimi]
Ör. Ayuz müəllim_[kim] otu_[kimi] yabalayıb xaşaya doldurur, Sabir də tərəzidə çəkirdi-bu 7, bu 8, bu 6 və s. Zakir müəllim onları tayanın yanında qoyub çayxanaya buruldu.
- A2²⁴⁴ I. yabalamaq₂: Yaba ile vurmaq
II.yabalamaq >[kim] [kimi]
Ör.

YABANILAŞMAQ

- A1 I. yabanılaşmaq₁: Vehşiləşmək, yabanı hala düşmək; cırlaşmaq.
II.yabanılaşmaq >[kim]
Ör. [Çinar]_[kim] Azərbaycanda yabanılaşmış şəkildə Zəngilan rayonunda, Bəsitçay ətrafında yayılmışdır və bəzək məq- sədi ilə küçələrdə, yollarm kənarında vs.-də becərilir. H.Qedirov.

YADIRGAMAQ

- A1 I. yadırgamaq₃: Uzun müddət bir şeyi görmediyi, işletmediyi, onunla meşğul olmadığı üçün ona eli yatmamaq; yaddan çıxarmaq, unutmamaq, yadlaşmaq.
II.yadırgamaq >[kim] [kimi] [kimden]
Ör. Nahaq yerə adam_[kim] hərbi_[kimi]qulluqdan- zaddan_[kimden] yadırgayır.
Ə.Əbülhese

²⁴⁴ “Yabalamaq” fiilinin ikinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin iki olduęu söylenebilir.

YADLAMAQ

- A1²⁴⁵ I. yadlamaq₁: yadlaşmaq.
II.yadlamaq >[kim]
Ör.
- A2 I. yadlamaq₂: Yada salmaq, yad etmək.
II.yadlamaq >[kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Sözümlə doğma ilə, sözüm_[ne] yadladı (İ N T)
- A3 I. yadlamaq₂: məh. Bir-bir saymaq, sadalamaq.
II.yadlamaq >[kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Və başladı bir-bir yadlamağa: qızıl üzüklər, qaşdaşlar..._[ne]
C.Memmedquluzade.

YADLAŞMAQ

- A1 I. yadlaşmaq₁: Getdikce yad olmaq, uzaqlaşmaq; qohumluq veya yaxınlıq elaqesini itirmək.
II.yadlaşmaq >[kim]
Ör. Doğmalar_[kim] get- gedə yadlaşır, yadlar isə doğmalaşır.(A D A L)

YAĞLAMAQ

- A1 I. yağlamaq₂: Üstünə yağ sürtmək, yağ çəkmək.
II.yağlamaq >[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Yüyəni, tapqırı_[kimi] bütün yağladı; Qantırğaya təzə qayıq bağladı.. H.K.Sanlı.
- A2 I. yağlamaq₂: Yaxşı işləmək veya paslanmamaq üçün yağ sürtmək, yağla silmək.
II.yağlamaq >[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Tüfəngi_[kimi] yağladı.
- A3²⁴⁶ I. yağlamaq₂: məc. dan. Rüşvet vermək.
II.yağlamaq >[kim] [kimi]
Ör.

²⁴⁵ “Yadlamaq” fiilin birinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin tek olduęu söylenebilir.

²⁴⁶ “Yağlamaq” fiilin üçüncü ve dördüncü anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak mantıksal istemleri iki olduęu söylenebilir.

- A4 I. yağlamaq₂: Qılığına girmeye çalışmaq, dile tutmaq.
II.yağlamaq >[kim] [kimi]
Ör.

YAGMAQ

- A1 I. yağmaq₁: Havadan qar, yağış, dolu kimi şeylər düşmək, tökülmək.
II.yagmaq >[kim]
Ör. - Havalər gözəl keçirdi, tez- tez yağış_[kim] yağırdı. C.Memmedquluzade.
- A2 I. yağmaq₃: Çox miqdarda, arası kesilmeden tökülmək.
II.yagmaq >[kim] [kime] [kimden]
Ör. Biz şəhərə girdiyimiz zaman şiddətli xəzri əsir, küçələrin tozunu havaya sovurur, göydən_[kimden] başımıza_[kime] torpaq_[kim] yağırdı. A.Şaiq.
- A3 I. yağmaq₃: məc. Bir şeyin çoxluğunu, şiddətini, davamlılığını bildirir.
II.yagmaq >[kim] [kime] [kimden]
Ör. Göydən_[kimden] yerə_[kime] zülm_[kim] yağır; Çörək baha, vergi ağır.
S.Vurğun.
- A4 I. yağmaq₁: Bir şeyin bolluğunu bildirir.
II.yagmaq >[kim]
Ör. Torpaq adamlarının sözü ilə desək, çöllərə bolluca xeyir-bərəkət_[kim] yağdı. (İ N T)
- A5 I. yağmaq₁:Bərəkət yağmaq bolluq olmaq, artmaq, çoxalmaq.
II.yagmaq >[kim]
Ör. Şəms padşaha dua-səna edib xəzinənin üstünə gəldi, açarları alıb işə başladı. Onun vaxtında xəzinənin üstünə gündən-günə bərəkət_[kim] yağdı.
(Nağıl).
- A6 I. yağmaq₂: məc. dan. Bir şeyi ifadə etmək.
II.yagmaq >[kim] [kimden]
Ör. Sifətindən_[kimden] nur_[kim] yağır.

YAGMALAMAQ

- A1²⁴⁷ I. yağmalamaq₂: Soymaq, qaret etmək, talamaq.
II.yağmalamaq >[kim] [kimi]

²⁴⁷ “Yağmalamaq” fiilinin birinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin tek olduğu söylenebilir.

Ör.

A2 I. yağmalamaq₂: məc. şair. Əlindən almaq, mehrum etmək mənasında.

II.yağmalamaq >[kim] [kimi]

Ör.Səbrimi_[kimi] yağmaladı şövqin_[kim] qərarım qalmadı. Nesimi.

YAĞSIZLAŞMAQ

A1 I. yağsızlaşmaq₁: Yağsız hala gəlmək, yağı qalmamaq.

II.yağsızlaşmaq >[kim]

Ör. Saçların tez-tez şəffaflaşdırılması, rənglənməsi və kimyəvi burulması vs. nəticəsində başın dərisi_[kim] həddindən artıq dərəcədə yağsızlaşır və saçlar da quru və .(İ N T)

YAXALAMAQ I

A1 I. yaxalamaq₂: Yaxasmdan tutmaq, boğazmdan yapışmaq.

II.yaxalamaq >[kim] [kimi]

Ör. Biz ayı vurulan yerə yetişər- yetişməz itlər_[kim] ayım_[kimi] yaxaladı.

A.Şaiq.

A2 I. yaxalamaq₂: Tutmaq, ele keçirmək, hebs etmək.

II.yaxalamaq >[kim] [kimi]

Ör. (Onlar)_[kim] Oğruları_[kimi] yaxaladılar.

A3 I. yaxalamaq₂: Tapmaq, haqlamaq, tutmaq (gedən yerde, qaçarkən, uzaqlaşarkən, yaxud bir iş görərkən).

II.yaxalamaq >[kim] [kimi]

Ör. Mehriban mütərəddid idi. (O)_[kim] Bir istəyirdi ki, Zeynalm ardmca gedib onu_[kimi] Yeliza- vetanın evində yaxalasm. S.Hüseyn.

A4 I. yaxalamaq₂: məc. Gelib yetişmək, başının üstünü almaq.

II.yaxalamaq >[kim] [kimi]

Ör.- [Abbas:] Məmiş, mən_[kim] altmışı_[kimi] yaxalamışam. M.Hüseyn.

A5 I. yaxalamaq₂: məc. Rast olmaq, rast gəlmək, tuş gəlmək.

II.yaxalamaq >[kim] [kimi]

Ör. Tərs kimi güllə_[kim] həmişə elə qorxağı_[kimi] yaxalayır. M.Hüseyn.

A6 I. yaxalamaq₂: Mec. menada.

II.yaxalamaq >[kim] [kimi]

Ör. Adamlar_[kim] Kür çayını_[kim] elə buradaca yaxalamaq, cilovlamaq

qərarına gəlmişlər.

YAXALAMAQ II

A1 I. yaxalamaq: Temiz su ilə yumaq, hər tərəfinə su axıtmaq, suya çəkmək.

II.yaxalamaq >[kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim] Əllərini _[kimi] yaxaladı.

YAXARMAQ

A1 I. yaxarmaq₁: Adeten “yalvarmaq” feli ilə birlikdə işlənərək, israrla yalvarmaq mənasını bildirir.

II.yaxarmaq >[kim]

Ör. Göygözlü oğlunu düşmən apardı; Qoca _[kim] nə yalvardı, nə də yaxardı.

R.Rza.

YAXIB-YANDIRMAQ

A1 I. yaxıb-Yandırmaq₂: Berk yandırmaq.

II.yaxıb-yandırmaq >[kim] [kimi]

Ör. Qızmar günəş_[kim] üz-gözümüzü_[kimi] yaxıb- yandırır.

A2 I. yaxıb-Yandırmaq₂: məc. Menen incitmək, qəlbe ezab vermək, üreyi incitmək,yandırıb-yaxmaq, berk acıtmaq

II.yaxıb-yandırmaq >[kim] [kimi]

Ör. Onun sözləri _[kim] adamı _[kimi] yaxıb-yandırır.

YAXIB-YIXMAQ

A1 I. yaxıb-Yıxmaq₂: Yandırıb dağıtmaq, mehv etmək.

II.yaxıb-yıxmaq >[kim] [kimi]

Ör. Hamısı_[kim] qan-qan deyə cahangirlik xülyası ilə, əzəmət sevdası ilə müharibəyə girişdilər, atəşli makinaları ilə yerdən-göydən həbəş ölkəsini_[kimi] yaxıb yıxdılar(İ N T)

YAXILAMAQ

A1 I. yaxılamaq₁: məh. Yaxmaq, sürtmək

II.yaxılamaq >[kim]

Ör. Novruz bayramı_[kim] bir gündən bir gün yaxıladı, bu bayramını yüreği cuyundan söyünqucu kişilər var, hem ağü görenqucu kişilər ...(İ N T)

YAXINLAŞMAQ

- A1 I. yaxınlaşmaq₂: Hereket ederek bir şeyin yaxına gelmek, yaxın durmaq, yanaşmaq üzre olmaq; yanaşmaq.
II. yaxınlaşmaq >[kim] [kime]
Ör. Gəmi [kim] sahilə [kime] yaxınlaşır.
- A2 I. yaxınlaşmaq₁: Hemserhed olmaq, yanbayan olmaq.
II. yaxınlaşmaq >[kim]
Ör. Kəndimizin işıqları [kim] getdikcə yaxınlaşdı. İ.Əfəndiyev.
- A3 I. yaxınlaşmaq₁: Vaxt, zaman vs. haqqında: çatmaq, yetişmək, olacağına çox az qalmaq.
II. yaxınlaşmaq >[kim]
Ör. Böhran [kim] yaxınlaşır.
- A4 I. yaxınlaşmaq₂: Yaxın əlaqə, ünsiyyət yaratmaq, yaxın olmaq, aralarından dostluq münasibeti yaratmaq.
II. yaxınlaşmaq >[kim] [kime]
Ör. Onlar [kim] kişini güllə ilə öldürdükdən sonra qucağında dörd aylıq uşaq olan qadına [kime] yaxınlaşdılar (1905-1906-cı İ E M D)
- A5 I. yaxınlaşmaq₂: Oxşamaq, benzemek, uyğun gelmek
II. yaxınlaşmaq >[kim] [kime]
Ör. Mifologiyanın mənası [kim] mif anlamına [kime] yaxınlaşır, hətta onun paradiqmatik (İ N T)
- A6 I. yaxınlaşmaq₂: məc. Yaxın olmaq, əlaqədar olmaq, mənafeyinə, tələbinə cavab vermək.
II. yaxınlaşmaq >[kim] [kime]
Ör. Ədəbiyyat [kim] getdikcə daha artıq həyata [kime] yaxınlaşır.

YAXMAQ I

- A1 I. yaxmaq₃: Qatı, yağlı bir maddəni bir şeyin üstünə sürtüb yaymaq.
II. yaxmaq >[kim] [kime] [ne]
Ör. (O) [kim] Çörəyə [kime] kərə [ne] yaxdı.
- A2 I. yaxmaq₂: Bulamaq, batırmaq.
II. yaxmaq >[kim] [kime]
Ör. (Sen) [kim] Pulu neynirsən? - dedi. - Həna alıb, Keçi bəyin saqqalına [kime]

yaxacaqsan?(T H)

A3 I. yaxmaq₃: məc. Əsassız olaraq isnad etmək, boynuna qoymaq, üstünə atmaq.

II.yaxmaq >[kim] [ne] [kime]

Ör.[Fatma xamm:] Sənin bu ləçər qızın_[kim] mənim üstümə_[kime]

oğurluq_[ne] yaxır. N.Vezirov.

YAXŞILAŞMAQ

A1 I. yaxşılaşmaq₁: Keyfiyyətcə, vəziyyətcə v s. cehetdən daha yaxşı olmaq.

II.yaxşılaşmaq >[kim]

Ör. Ev şəraiti _[kim] yaxşılaşmışdır.

A2 I. yaxşılaşmaq₁: Sağlamlaşmaq, emele gəlmək, düzəlmək, qıvrqlaşmaq.

II.yaxşılaşmaq >[kim]

Ör. Tapdıq _[kim] vücuda yaxşılaşmışdır. Ə.Veliev.

A3 I. yaxşılaşmaq₁: Yaxşı olmağa, sağalmağa başlamaq, vəziyyəti düzəlməyə başlamaq.

II.yaxşılaşmaq >[kim]

Ör. Xəstə _[kim] yaxşılaşır.

YALAMAQ

A1 I. yalamaq₂: Bir şeyin üstünə dilini sürtmək

II.yalamaq >[kim] [kimi]

Ör.Bu vaxt sürüdən ayrılmış bir qoyun_[kim] yeni doğduğu quzunu_[kimi] yalayır. M.S.Ordubadi.

A2 I. yalamaq₂: Dilini bir şeye sürüb bulaşdıraraq udmaq veya içmək.

II.yalamaq >[kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim] Boşqabdakı mürəbbəni_[kimi] yaladı.

A3 I. yalamaq₂: məc. Üzden deyib keçmək, azacıq toxunmaq.

II.yalamaq >[kim] [kimi]

Ör. Qırmızı alov_[kim] isə dilini çıxarıb yan- yörəni_[kimi] yalayır.

S.Rehimov.

YALANLAMAQ

A1 I. yalanlamaq₂: Yalan olduğunu göstərmək, bildirmək; tekzib etmək

II.yalanlamaq >[kim] [kimi]

Ör. Rusiya Müdafiə Nazirliyi_[kim] Suriyada rusiyalı generalın öldürülməsi xəbərini_[kimi] yalanladı. (İ N T)

YALDIZLAMAQ

A1 I. yaldızmaq₂: Qızılı, gümüşü reng vermək, qızıl və ya gümüş suyu vermək, qızıl veya gümüş kimi parlatmaq, cilalandırmaq.

II.yaldızmaq >[kim] [kimi]

Ör. Yavaş-yavaş sönür, batır yıldızlar; Sarı bulud _[kim] göyün üzün_[kimi] yıldızlar. A.Sehhet.

A2 I. yaldızmaq₂: məc. Zahirî bezek vermək.

II.yaldızmaq >[kim] [kimi]

Ör. O aç _[kim] bîçare zîhayat âlemini _[kimi] rahmet işığıyla yaldızladı. .(İ N T)

YALQIZLAMAQ

A1²⁴⁸ I. yalqızlamaq₂: Yanında heç bir kes olmamaq, yalqız qalmaq, tek-tenha qalmaq.

II.yalqızlamaq >[kim] [kimi]

Ör.

A2 I. yalqızlamaq₂: Yalqız qoymaq, teklmek.

II.yalqızlamaq >[kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim] Məni _[kimi] yalqızladı dərdu bəlayi-yar bir yandan. Qövsü.

YALLAMAQ I

A1 I. yallamaq₂: Yüyensiz atı yalmdan tuta- raq sürmək

II.yallamaq >[kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim] Atı_[kimi] yallayıb belinə qalxdı. .(İ N T)

YALLAMAQ II

A1 I. yallamaq₂: İtlere yal (yem) vermək.

II.yallamaq >[kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim] Küçükləri də _[kimi] hər gün yalladı. .(İ N T)

YALMANMAQ

A1 I. yalmanmaq₂: məh. Yaltaqlıq etmək, baş eymək

II.yalmanmaq >[kim] [kime]

²⁴⁸ “Yalqızlamaq” fiilinin birinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin iki olduęu söylenebilir.

Ör.Hamının susduğunu gören Kazım_[kim] irişərək Kosaoğluya_[kime] yalmandı. .(İ N T)

YALTAQLANMAQ

A1 I. yaltaqlanmaq₂: Öz şəxsi xeyri veya birine xoş görünmək üçün başqasının qarşısında özünü alçaldaraq onun istediyyə uyğun hareket etmək, danışmaq, riyakarcasına onu teriflemek, yaltaqlıq etmək.

II.yaltaqlanmaq >[kim] [kime]

Ör. (Ben)_[kim] [Memmed Aslan beye:] Gedin, almanlara_[kime] yaltaqlanm siz; Qandır, xəyanətdir bütün qəsdiniz. Z.Xelil.

YALVARIB-YAXARMAQ

A1 I. yalvarıb-Yaxarmaq₁: Heddindən artıq yalvarmaq, çox yalvarıb xahiş etmək.

II.yalvarıb-yaxarmaq >[kim]

Ör. Ənvər_[kim] yalvarıb-yaxardı. Müşkünazm qarşısında diz çöküb dil çıxartdı, tövbə eləyib üzr istədi. Ə.Veliyev.

YALVARIB-YAPIŞMAQ

A1 I. yalvarıb-Yapışmaq₁: dan. Yalvarıb el çəkmək, heddindən artıq yalvarmaq.

II.yalvarıb-yapışmaq >[kim]

Ör. Qarı galdi darvazanın ağzına. Qassaba_[kim] çox yalvarıb-yapışdı. Axırää qəssabm ona yazığı galib içəri buraxdı. (Nağıl).

YALVARMAQ

A1 I. yalvarmaq₁: Birinin könlünü yumşaldıb bir şeye razı etmək üçün öz nefsini alçaldaraq tekidle acizane xahiş etmək, rica etmək.

II.yalvarmaq >[kim]

Ör. (O)_[kim] Çox yalvardı, bir şey çıxmadı.

YAMAMAQ

A1 I. yamamaq₂: Bir şeyin cırıq veya yırtıq yerini temir etmək.

II.yamamaq >[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Şalvarın dizlərini_[kimi] yamadı.

- A2 I. yamamaq₃: məc. dan. Uymadığı halda bir şeye elave etmək, artırmaq, yapışdırmaq.
II.yamamaq >[kim] [kimi] [kime]
Ör. [Faytonçu:] Ozün bilirsən ki, taksı beş şahıdır. (Sen)_[kim] Məndən iki
şahı_[kimi] kəsib harana_[kime] yamayacaqsan? Ə.Haq- verdiyev.

YAMANLAMAQ

- A1 I. yamanlamaq₂: Pislemek, töhmetlendirmek, pisine danışmaq.
II.yamanlamaq >[kim] [kimi]
Ör. (Onlar)._[kim] Yazıq maşadılar, gündə sizi_[kimi] qazetlarda yamanlayırlar ki, siz cüma günləri dükanları açıb alış-veriş elayırsınız.
C.Memmedquluzade.
- A2 I. yamanlamaq₂: Danlamaq, söymək, biabır etmək.
II.yamanlamaq >[kim] [kimi]
Ör. Ömər ibn Xəttab_[kim] uşağı_[kimi] tənbeh edib çox danladı, ayıblayıb yamanladı.(İ N T)
- A3²⁴⁹ I. yamanlamaq₂: dan. Yaman yara çıxarmaq.
II.yamanlamaq >[kim] [kimi]
Ör.

YAMSILAMAQ

- A1 I. yamsılamaq₂: Başqasının danışığını, hareketlerini vs.-ni mümkün qeder eyni ile tekrar etmək; teqlid etmək.
II.yamsılamaq >[kim] [kimi]
Ör. Hüseyn_[kim] bu darvişləri_[kimi] o qadar gözəl yamsılayar ki, qonşu arvadlar tamaşaya yığılardılar. S.Rehman.

YANAŞMAQ

- A1 I. yanaşmaq₂: Yaxınma, yanıma gəlmək; yaxınlaşmaq, yanbayan olmaq.
II.yanaşmaq >[kim] [kime]
Ör. O,_[kim] Nazlıya_[kime] yanaşdı, alini onun çiyinə qoyaraq: - Nazlı! - dedi. H.Nezerli.

²⁴⁹ “Yamanlamaq” fiilinin üçüncü anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

- A2 I. yanaşmaq₂: Yan almaq, kip yaxınlaşmaq, yaxınlaşib direnmək.
II.yanaşmaq >[kim] [kime]
Ör. Gami [kim] körpüya [kime] yanaşdı.
- A3 I. yanaşmaq₂: Bir meseleye vs.-ye bu ve ya digər münasibət göstərmək.
II.yanaşmaq >[kim] [kime]
Ör. - Onlar [kim] masalaya [kime] təşkilatın manfiəti nöqtəyi-nazarından yanaşdılar, san isə belə yanaşmadın. M.S.Ordubadı.

YANIB-TÖKÜLMƏK

- A1 I. yanib-Tökülmək₁: Bir haqsızlıq qarşısında və ya başqa bir səbəb üzündən ağır mənəvi əzab və işgəncə keçirmək; yanib- yaxılmaq.
II.yanib-tökülmək>[kim]
Ör. Q, [kim] Sonra da əlini dizinə çırpıb nəyə görə yanib-tökülür. .(İ N T)
- A2 I. yanib-Tökülmək₁: Qibte etmək, paxıllıq etmək.
II.yanib-tökülmək>[kim]
Ör. Sadr [kim] baxdı, baxdı, yandı-töküldü. Mir Celal.

YANIB-YAXILMAQ

- A1 I. yanib-Yaxılmaq₁: Ürəkdən heyifsilenmək, çox acımaq, ağır mənəvi əzab və izzət keçirmək.
II.yanib-yaxılmaq >[kim] [kime]
Ör. Vaqif [kim] bü manzaraya [kime] baxıb düşünür və düşündükcə də yamb-yaxılırdı. Çəmənzeminli.
- A2 I. yanib-Yaxılmaq₁: Aşiq və meftun olmaq, eşq mübtəlası olmaq.
II.yanib-yaxılmaq >[kim]
Ör. Farhad Şirin [kim] ucundan; Yandı- yaxıldı, ay gözəl! Aşiq Əlesger.
- A3 I. yanib-Yaxılmaq₁: Acığmdan, hirsindən boğulmaq, yanib- tökülmək, berk hirslenmək.
II.yanib-yaxılmaq >[kim]
Ör. Alı xan ağa [kim] özü yamb-yaxılır, söyüb-söylənir və muzduqlar- dan şikayətlənirdi. S.Rehimov.

YANIXMAQ

- A1 I. yanixmaq₁: dan. Yanmaq, çox heyifsilenmək, təssüf etmək.
II.yanixmaq >[kim]

Ör.Har ikisi üçün bu iş çox ağır galirdi. Alo_[kim] xüsusən bark yamxırdı.

S.Rehimov.

YANILMAQ

A1 I. yanılmaq₁: Bir işi düz görməmək, yanlışlığa, sehve yol vermək, sehvetmək.

II.yanılmaq >[kim]

Ör. Oxşatdım, yanıldım, könül verdim manı_[kim] Bilmədən vurul- dum, eydan ulduzu. C.Cabbarlı.

A2 I. yanılmaq₂: Bir şey və ya adam haqqında yanlış fikirde olmaq, düzgün təsevvürü olmamaq.

II.yanılmaq >[kim] [kimde]

Ör.- Samad_[kim] tasəvvüründə_[kimde] na qədər yanılmışdı. İ.Hüseynov.

YANIMAQ

A1 I. yanılmaq₂: dan. Hədələmək.

II.yanılmaq >[kim] [kimi]

Ör.Bu tarafı_[kim] oğlanı_[kimi] yandı, düşman oldular. A.Divanbey-

YANLAMAQ

A1 I. yanılmaq₂: Yan almaq, yanaşmaq, yaxınna, yanına gəlmək, yaxınlaşmaq.

II.yanılmaq >[kim] [kimi]

Ör. O_[kim] içəri keçib yenə də Abhəyat xanımı_[kimi] yanladı:- Əsl mən .(İ N T)

YANMAQ

A1 I. yanmaq₁: Odlanmaq, alovlanmaq, od tutmaq, tutaşmaq.

II.yanmaq >[kim]

Ör. - Düşman tərəfindən od vurulan kand_[kim] yanır. Ə.Vəliyev.

A2 I. yanmaq₁: Odun, istinin təsiri ilə mehv olmaq, külə dönmək.

II.yanmaq >[kim]

Ör. Buxarıdakı odunların hamısı_[kim] yandı.

A3 I. yanmaq₁: Həddən artıq od üstə qalmaqdan, yaxud çox qızmaqdan yanmış kimi olmaq, xarab olmaq, qupquru qurumaq, yanıq dadı vermək.

II.yanmaq >[kim]

Ör. Xöraq_[kim] yandı.

- A4 I. yanmaq₁: İşıq vermek, işıqlanmağa başlamaq.
II.yanmaq >[kim]
Ör. Lampalar_[kim] yandı.
- A5 I. yanmaq₁: İşıldamaq, par-par parıldamaq, berq vurmaq.
II.yanmaq >[kim]
Ör. Otların üzərindəki şəh_[kim] almaz kimi yanır.
- A6 I. yanmaq₁: Berk qızdırması, herreti olmaq.
II.yanmaq >[kim]
Ör. Geca sahara qadar badanım_[kim] yanıb.
- A7 I. yanmaq₁:Qan axıb gelmesindən hera- retlenib qızarmaq.
II.yanmaq >[kim]
Ör. Qulaqlarım_[kim] yanır.
- A8 I. yanmaq: Görünmek, nümayan olmaq, qızararaq parlammaq.
II.yanmaq >[kim]
Ör. Göyda ulduzlar_[kim] yandı.
- A9 I. yanmaq₁: Nura qerq olmaq, işıqlanmaq
II.yanmaq >[kim]
Ör. Gülər ulduz_[kim] kimi tez yandı, söndü(M. RAHİM)
- A10 I. yanmaq₁: Güneş şüalarımın tesirindən rengi qaralmaq.
II.yanmaq >[kim]
Ör. Badaninin darisi_[kim] gündən yamb.
- A11 I. yanmaq₁: Güne- şin tesirindən rengi bozarmaq, rengi qaçmaq
II.yanmaq >[kim]
Ör. Yağış yağmadığından bütün mahalın akınları_[kim] yanmışdı. S.Hüseyn.
- A12 I. yanmaq₂: Berk susuzluq hiss etmək, berk su içmək istemek, susuzluqdan eziyyət çəkmək.
II.yanmaq >[kim]{kimden} tamamlayıcı
Ör. Beyninin bir küncündə «300 min gələn ay olmalıdı» fikri dolaşsa da o, «Vay, bənövşələr_[kim] susuzluqdan_{kimden} yandı axı!» düşünməlidir. .(İ N T)

- A13 I. yanmaq₂: Birisine qarşı qezebi, kini, acığı olmaq; acıq çekmek (adeten terkilberde).
II.yanmaq >[kim] [kimden]
Ör. Xüsusilə Mayaya göstərdiyi üz, dediyi sözlər yadına düşəndə Qaras [kim] azabdan[kimden] qovrulub ya- nırdı. M.İbrahimov.
- A14 I. yanmaq₂: Güclü bir hissi, ehtirası ifadə etmək.
II.yanmaq >[kim] [kimlə]
Ör.Uz-gözü[kim] intiqam hissi ilə[kimlə] yanırıdı.
- A15 I. yanmaq₁: dan. Hedere çıxmaq, boşə getmək, heçə çıxmaq; uduzmaq.
II.yanmaq >[kim]
Ör. Kartı[kim] yandı.
- A16 I. yanmaq₂: Zerer ve ziyan çekmək, ders almaq.
II.yanmaq >[kim] [kimde]
Ör. Man [kim] bu işda [kimde] yandı.
- A17 I. yanmaq₂: Başqasmm eziyyetini çekmək, halına qalmaq, qeydine qalmaq, başqası üçün heyifsilenmək, acımaq, teessüf etmək (bezen “halım”, “ehvalım” sözləri ilə de işlenir).
II.yanmaq >[kim] [kime]
Ör. (Ben) [kim] Onun halına[kime] yanırım.
- A18 I. yanmaq₂: Çox elem ve keder çekmək, hicran çekmək
II.yanmaq >[kim] [kimi]
Ör.Min də cıxsə göyə əfğanları iranlıların....
Bəcəhənnəm ki, yanır canları[kimi] iranlıların! [kim]
Şahın öz əbdidir insanları iranlıların!
Dərheqiqət pis imiş qanları iranlıların!(H)
- A19 I. yanmaq₂: Bezi sözlərə qoşularaq frazeoloji ifadələr düzəldilir; mes.: elindən yanmaq, oduna yanmaq, cam yanmaq
II.yanmaq >[kim] {kime} tamamlayıcı
Ör. Ürəyim [kim] bu sevda oduna {kime} yandı.(A D A L)

YANŞAMAQ

- A1 I. yanşamaq₁: dan. Heddindən artıq çox danışmaq, zevzeklik etmək, uzunçuluq etmək.

II.yanşamaq >[kim]

Ör. (Ben) [kim] Ağa bay Zeynalın qoluna girdi: - Yaxşı, yanşadm basdi, gedak Bülandgilin yanına. Ə.Əbülhesen.

YAPIXMAQ

A1 I. yapıxmaq₁: Elastikliyini, yumşaqlığını, diriliyini itirerek yapışan kimi olmaq, basılıb- sıxılmış kimi olmaq; yatmaq

II.yapıxmaq >[kim]

Ör.Qoca dəyirman[kim] daşının üzərində yırgalanıb yapıxdı(A D A L)

YAPIRTMAQ

A1 I. yapirtmaq₂: Qulaqlarını boynuna ya- pırdırmaq.

II.yapirtmaq >[kim] [kimi]_{tamamlayıcı}

Ör. Kəhər[kim] cilovun boşaldığını hiss edib qulağını [kimi] yapırtdı və dartınıb irəli atıldı. .(İ N T)

YAPIŞQANLAMAQ

A1 I. yapışqanlamaq₂:Yapışqanla yapışdırmaq, bitişdirmək, yapışqan sürtmək

II.yapışqanlamaq >[kim] [kimi]

Ör. [Dadaş] [kim] sonra ağ kağızlardan götürüb yaşıl qovluğu[kimi] yapışqanladı, hər tərəfdən onu sarıyıb, iri hərflərlə ünvanını yazdı... S.Rehimov.

YAPIŞMAQ

A1 I. yapışmaq₂: Toxunduğu şeye ilişib ayrılmamaq, yaxud zorla qopacaq bir surətdə bitişmək; sıvaşmaq.

II.yapışmaq>[kim] [kime]

Ör. Kitabın sahifələri[kim] bir- birinə[kime] yapışmışdır.

A2 I. yapışmaq₂: Bir-birine temas edəcək dərəcədə yaxın olmaq, tamamilə yanaşmaq; çatmaq.

II.yapışmaq>[kim] [kime]

Ör. Usta Ağabalanın saqqalı gicgahlarına getdikcə ucları[kim] nazilib gözəl surətdə qulaqlarına [kime] yapışmışdır. Çemenzeminli.

A3 I. yapışmaq₂:Bir-birindən qopmamaq, ayrılmamaq.

II.yapışmaq>[kim] [kime]_{tamamlayıcı}

Ör. Susuzluqdan dodaqları[kim] bir-birinə[kime] yapışmışdı.

- A4 I. yapışmaq₂: Tutmaq, berk-berk tutmaq, qarmalamaq.
II.yapışmaq>[kim] [kime]
Ör. (Onlar)_[kim] Bira beş bir-birina söyandan sonra bellara_[kime] yapışdılar.
N.Nerimanov
- A5 I. yapışmaq₂: Tutub qaldırmaq; qaldırmaq (çəkmək, dartmaq) üçün eli ilə tutmaq.
II.yapışmaq>[kim] [kime]
Ör. (Sen)_[kim] [Qurban:] Di gal, bu şalaya_[kime] yapış, qoy dalıma.
Ə.Haqverdiyev.
- A6 I. yapışmaq₂: Dişlerini keçirmək, dişləri ilə tutub buraxmamaq.
II.yapışmaq>[kim] [kimden]
Ör. It_[kim] baldırımdan_[kimden] yapışdı.
- A7 I. yapışmaq₂: Meşğul olmaq, başlamaq, girişmək, şüru etmək.
II.yapışmaq>[kim] [kime]
Ör. - [Kerbelayı Zalm] arvadı hardanbir deyirdi: - A kişi_[kim] sanin saqqalma na şaşka yaraşır, na da şapka. Gal bu qorodovoyluqdan al çak!
Bir balaca alış-verişə_[kime] yapış. Ə.Haq- verdiyev.
- A8 I. yapışmaq₂: Deymək, toxunmaq.
II.yapışmaq>[kim] [kime]
Ör. Çovutma bir gülla_[kim] gözlanilmadan; Yapışır alnıma_[kime] yıxılıram man. S.Vurğun.
- A9 I. yapışmaq₂: dan. Yapışıb el çəkməmək, bir an bele aralanmamaq; el çəkməyərək danışmaq, müraciet etmək, tenge getirmək.
II.yapışmaq> [kim] {kime}_{tamamlayıcı}
Ör. (O)_[kim] "Sakız gibi yapıştı yakama_{kime} bırakmıyor ki gideyim!"
Salkım saçak: Dağınık .. (İ N T)
- A10 I. yapışmaq₂: Keçmək, sirayət etmək.
II.yapışmaq>[kim] [ne]
Ör. Soyuğa öyranmiş adama_[kime] azar_[ne] çətin yapışar.
- A11 I. yapışmaq₂: dan. Bend olmaq, mane olmaq,qoymamaq.
II.yapışmaq>[kim] [kime]

Ör. (Sen)_[kim] Acıq edib gedana_[kime] yapışma.

YAPMAQ

- A1 I. yapmaq₂: Bişmek üçün tendirin divarnı yapışdırmaq.
II.yapmaq>[kim] [ne]
Ör. Qasım aminin övrati Halima xala_[kim] çörak_[ne] yapırdı.
C.Memmedquluzade.
- A2 I. yapmaq₃: Ümumiyyətlə, yapışdırmaq.
II.yapmaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. (Ben)_[kim] Neylayırdım bazayı, ya düzayı? Dama, divara_[kime] yapardım
tazayı_[kimi] M.Ə.Sabir.
- A3 I. yapmaq₁: köhn. Etmək.
II.yapmaq>[kim]
Ör. (Sen)_[kim] [İsmet:] Get, na yaparsan yap, çakil get, durma! H.Cavid.
- A4 I. yapmaq₂: köhn. Tikmək, qayıрмаq, düzəltmək, qurmaq.
II.yapmaq>[kim] [ne]
Ör. (Onlar)_[kim] İki kamaça, iki tar tapdılar; Bir çamanın üsta maclis_[ne]
yapdılar. A.Sehhet.

YARAQLANMAQ

- A1 I. yaraqlanmaq₁: Silahlanmaq.
II.yaraqlanmaq>[kim]
Ör. [Mustafa bey:] Xata görünür, uşaqlara deginan ki, hamısı_[kim]
yaraqlansınlar. Ə.Haq- verdiyev.

YARALAMAQ

- A1 I. yaralamaq₂: Silah vs. ilə yara vurmaq, yara açmaq; zedelemək.
II.yaralamaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Əlini_[kimi] yaraladı.
- A2 I. yaralamaq₂: Menevi ezab və ızdırab vermək, qelbini smdırmaq, ruhen
incitmək (çox vaxt “qelbini”, “üreyini” sözləri ilə).
II.yaralamaq>[kim] {kimi}_{tamamlayıcı}
Ör. [Memmed- bağır:] Əsmarcan, san_[kim] manim ürayimi_{kimi} yaralayırсан!
S.Hüseyn.

YARANMAQ I

- A1 I. yaranmaq₁: Əmele gəlmək, meydana gəlmək, doğulmaq, töremək.
II.yaranmaq>[kim]
Ör. [Ovçu:] Qızım, - dedi, - ürayiniz yuxa olur, biliram, amma [quşlar] [kim] bizim üçün yaranmışdır. Mir Celal.
- A2 I. yaranmaq₁: Tesis edilmək, təşkil olunmaq; yaradıl- maq.
II.yaranmaq>[kim]
Ör. Aralarında dostluq münasibəti[kim] yaranmışdır.

YARANMAQ II

- A1 I. yaranmaq₂: Birini xoşnud etmək üçün öz hərəkətlərini onun xeyrine, tələbinə uyğunlaşdırmağa çalışmaq, yaltaqlanmaq
II.yaranmaq>[kim] [kime]
Ör. (O) [kim] [Yasavul:] Doğrudur, tufang bu dünya üzündə igidin birinci yaraşığıdır, - deyə Mastali baya[kime] _yaranmağa başladı. S.Rehimov.

YARAŞMAQ

- A1 I. yaraşmaq₂: Uyğun gəlmək, yaxşı tutmaq, yaxşı göstərmək.
II.yaraşmaq>[kim] [kime]
Ör. Bu paltar[kim] sana[kime] yaraşmır.
- A2 I. yaraşmaq₂: Layiq olmaq, münasib olmaq.
II.yaraşmaq>[kim] [kime]
Ör. Bela hərəkətlər[kim] insana[kime] yaraşmaz.
- A3 I. yaraşmaq₂: Uyğun olmaq, uyğun gəlmək, münasib olmaq, uymaq.
II.yaraşmaq>[kim] [kime]
Ör. Manim yoldaşım Sadığın adını qoyublar Lağlağı, bu laqab[kim] o kişiya[kime] heç yaraşmır. C.Memmedquluzadə.

YARATMAQ

- A1 I. yaratmaq₂: Zəhmətlə, yaradıcı eməklə vücuda gətirmək.
II.yaratmaq>[kim] [ne]
Ör. Biz [kim] sanin üçün də, oğlumuz üçün də xoşbəxt həyat, gözal, işıqlı həyat [ne] yaradacağıq. M.İbrahimov.

- A2 I. yaratmaq₂: Ümumiyyətlə, vücuda getirmək, meydana getirmək, emelə getirmək.
II.yaratmaq>[kim] [kimi]
Ör. Külak_[kim] Keşlanın alçaq damları qabağında qum tapaları_[kimi] yaradırdı. M.S.Ordubadi.
- A3 I. yaratmaq₂: Doğurmaq, oyandırmaq.
II.yaratmaq>[kim] [ne]
Ör. [Selimle] son günlərin barabar gəzişmələri, aski bir mazar daşının üzərində aparılan müsahibə_[kim] Mehribanda yeni bir hissə_[ne] yaratdı. S.Hüseyn.
- A4 I. yaratmaq₂: din. Xəlq etmək, yoxdan var etmək.
II.yaratmaq>[kim] [kimi]
Ör.Tanrı tanıya səni;
Q,_[kim] məni_[kimi] yaratsa da,
Vermərəm Ona səni.(D G)
- A5 I. yaratmaq₂: Təsis etmək, təşkil etmək; düzəltmək, qurmaq.
II.yaratmaq>[kim] [kimi]
Ör. "Molla Nasrəddin"_[kim] birinci olaraq bizdə sətirik xarakter daşıyan jurnalistika məktəbi_[kimi] yaratmışdır. M.İbrahimov.
- A6 I. yaratmaq₂: Hazırlamaq, təmin etmək.
II.yaratmaq>[kim] [ne]
Ör.(O)_[kim] İşləmək üçün şərait_[ne] yarattı.

YARILAMAQ

- A1 I. Yarılamaq₂: İki (berabər) hissəyə bölmək, yarıya bölmək.
II.yarılamaq>[kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim] Almanı_[kimi] yarıladım.
- A2 I. yarılamaq₂: Bir işin yarısını görmək.
II.yarılamaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] İşi_[kimi] yarılamaadı.
- A3 I. yarılamaq₂: Yolun yarısını qət etmək, yolun yarısına çatmaq.
II.yarılamaq>[kim] [kimi]
Ör. Doğrudan da [Laçın]_[kim] bir günlük yolu_[kimi] çoxdan yarılamaşdı.

M.Hüseyn.

YARILMAQ

- A1 I. yarılmaq₁: Zerbe ile vurulub ortadan uzununa aralanmaq; bölünmək, kesilmək, parçalanmaq.
II.yarılmaq> [kim]
Ör. Nə vaxt ki, qaya [kim] yarıldı və yol düzəldi onda da görsənmirdilər, deyirdilər vəsaitimiz yoxdur. Dedik sizin pulunuzu istəmirik yalnız bir arxeoloq (İ N T)
- A2 I. yarılmaq₁: Yaralanmaq.
II.yarılmaq>[kim]
Ör. Baş [kim] yarıldı.
- A3 I. yarılmaq₁: Manee ref edilerek yol açılmaq.
II.yarılmaq>[kim]
Ör. Müdafiə xətti [kim] yarıldı.
- A4 I. yarılmaq₁: Oğurluq məqsədi ilə smdırılıb (dağıdılıb) açılmaq.
II.yarılmaq>[kim]
Ör. İsmayılıda bir gecədə 6 mağaza [kim] yarıldı. .(İ N T)
- A5 I. yarılmaq₁: Şaqqalanmaq.
II.yarılmaq>[kim]
Ör. Meşanın arası, çal qayalığın ayağı [kim] iki yana yarılmışdı. S.Rehimov.

YARIMAQ

- A1 I. yarımmaq₂: Lazım olmaq, gerek olmaq, faydalı olmaq, fayda vermək.
II.yarımmaq>[kim] [kime]
Ör. (Ben) [kim] - Vaqifam, yarım dosta, düşmana; [kime] Ta ki cünun oldum, yetişdim sana. M.P.Vaqif.
- A2 I. yarımmaq₂: Temin olmaq, memnun olmaq, arzusuna çatmaq.
II.yarımmaq>[kim] [kimden]
Ör. Qam evində zar olalı; Eşqa giriftar olalı; (Biz) [kim] Yarımadıq yar olalı; Na man sandan, na san mandan. [kimden] Q.Zakir.

YARINMAQ

- A1 I. yarınmaq₂: Yaltaqlıq etmək.
II.yarınmaq> [kim] [kime]

Ör. (O)_[kim] Hakimiyyətə_[kime] yarındı, kəndlərdəki seçkilərin saxtalaşdırılmasında bilavasitə .(İ N T)

A2²⁵⁰ I. yarımaq₂: Özünü beyendirməyə çalışmaq.

II.yarımaq> [kim] [kime]

Ör.

YARIŞMAQ

A1 I. yarışmaq₂: Bir işdə birinciliyi qazanmağa, bir-birini ötməyə çalışmaq.

II.yarışmaq>[kim] [kimde]

Ör. (Onlar)_[kim] Qaçışda_[kimde] yarışdılar.

YARITMAQ

A1 I. yarımaq₂: Görməli olduğu veya tapşırılmış bir işi qənaətbəxş, kifayətləndirici

derecedə yerinə yetirmək.

II.yarımaq>[kim] [kimi]

Ör. Misir Mərdanov_[kim] təhsilimizi_[kimi] yarıtdı, indi də keçib elmimizə".

Misir Mərdanovun təhsil naziri görəvindən götürülməsi haqqında mətbuatda məlumatlar getdikdən az ...

A2 I. yarımaq₁: Razi olmaq, təmin etmək.

II.yarımaq>[kim]

Ör. Na bülbulün yarıtmış; Na özü_[kim] yarıtmış gül. Sarı Aşiq.

A3 I. yarımaq₂: Kifayət etmək, təmin etmək.

II.yarımaq> [kim] [kimi]

Ör. - O_[kim] işini_[kimi] yarıtdı ki indi müğənni olmaq həvəsinə düşüb? Cavab.

YARMAÇALAMAQ

A1 I. yarmaçalamaq₂: İki yere bölmək, yarmaça halına salmaq; yarmaq, parçalamaq.

II.yarımaq>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Kötüyü_[kimi] yarmaçaladı.

²⁵⁰ "Yarımaq" fiilinin ikinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır lakin məntiqi istəkləri iki olduğu deyilə bilər.

YARMALAMAQ

A1 I. yarmaçalamaq₂: Deni iri üyütmək, üyüdüb yarma etmək, yarma halınasalmaq.

II.yarıtmaq>[kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim] Buğdanı_[kimi] al dayirmanında yarmaladı.

A2 I. yarmaçalamaq₁: Odunu yarmaq, parçalamaq.

II.yarıtmaq>[kim]

Ör. Bu odun_[kim] düyündür, yarmalanmaz.

YARPAQLAMAQ

A1 I. yarpaqlamaq₁: Göyererek yarpaq açmaq; yaşılmaq.

II.yarpaqlamaq>[kim]

Ör.Ağaclar_[kim] yarpaqlamışdır.

A2 I. yarpaqlamaq₁: İpek qurduna yarpaq vermek, yarpaq yedirtmek.

II.yarpaqlamaq>[kim]

Ör. İpak qurdunu _[kim] yarpaqlamaq vaxtıdır.

A3 I. yarpaqlamaq₂: Vereqləmək.

II.yarpaqlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (Onlar) _[kim] Kitabı_[kimi] o qadar yarpaqlayıblar ki, cırıq-cırıq olub.

YASAQLAMAQ

A1 I. yasaqlamaq₂: Yasaq etmək, qadağan etmək

II.yasaqlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O) _[kim] Duma cinsi azlıqların təbliğatını_[kimi] yasaqladı.(İ N T)

YASALAMAQ

A1 ²⁵¹ I. yasalamaq₂: mah. Əlle hamarlamaq, yastılmaq

II.yasalamaq>[kim] [kimi]

Ör.

A2 I. yasalamaq₁: Üstünü malalamaq.

II.yasalamaq>[kim]

Ör. Q_[kim] da əvvəldə bir az kəskin danışsa da, axırda yasaladı. (İ N T)

²⁵¹ “Yasalamaq” fiilinin birinci anlam dəyişkesinə örnek bulunamamışdır ancak mantıksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

YASLANMAQ

- A1 I. yaslanmaq₂: Yayılmaq, serilmək.
II.yaslanmaq>[kim] [kime]
Ör. (O) [kim] Yaslanıb samanın üstünə [kime] cansız; Yatır qaqqıltısız, ahsız, amansız. S.Vurğun.
- A2 I. yaslanmaq₂: Söykenmək, dayanmaq, sığmmaq.
II.yaslanmaq>[kim] [kime]
Ör. Gal, qahraman bala, gal, körpa aslan; [kim] Eşqinlə döyünən sinama[kime] yaslan. S.Rüstəm.

YASTIQLAMAQ

- A1 I. yastıqlamaq₁: Arabanın oxuna yastıq vurmaq, yastıq qayıрмаq.
II.yastıqlamaq>[kim]
Ör. Cavan oğlan[kim] qızın topuqlarını buraxdı, qollarını geri çəkdi, sağ qolunu yanağının altına yastıqladı(İ N T)

YASTILAMAQ

- A1 I. yastılamaq₂: Çekiclə döyməklə, yaxud ezməklə, basmaqla, yaymaqla bir şeyin şeklini düz, yastı hala salmaq; yastılaşıdırmaq.
II.yastılamaq>[kim] [kimi]
Ör. (Sen) [kim] [Rüstəm bey:] Yani damiri [kimi] qızğın ikan yastıla. S.S.Axundov.

YAŞAMAQ

- A1 I. yaşamaq₁: Heyatda var olmaq, diri olmaq, sağ olmaq.
II.yaşamaq>[kim]
Ör. [Server:] Çünki man Gülnazı öldürəndən sonra daha özüm[kim] yaşamayacağam. Ü.Hacı-beyov.
- A2 I. yaşamaq₁: İs. manasında. Heyat, dirilik.
II.yaşamaq>[kim]
Ör. Bəli, dünyada bir Əhməd Elbrus [kim] yaşardı, yazardı, yaradardı. (İ N T)
- A3 I. yaşamaq₁: Ömür sürmək, heyat keçirmək.
II.yaşamaq>[kim]
Ör. Mirza Qadir[kim] bir kübar hayatı yaşayırdı. S.Hüseyn.

- A4 I. yaşamaq₁: Heyatdan, onun zövq və sefasından faydalanmaq.
II.yaşamaq>[kim]
Ör. Əzizim, [kim] yaşamaq lazımdır!
- A5 I. yaşamaq₁: Davam etmək, mövcud olmaq, var olmaq.
II.yaşamaq>[kim]
Ör. - Biz [kendlilər və fehlelər] akmasak, biçmasak, onlar da işləməyə, heç bir hökumat[kim] yaşaya bilməz. S.S.Axundov.
- A6 I. yaşamaq₂: Bu və ya başqa tərzdə heyat sürmək, dolanmaq, keçinmək, güzeran etmək
II.yaşamaq>[kim] [Z Ö]
Ör. (Biz) [kim] Varlı [Z.Ö] yaşayacağıq.
- A7 I. yaşamaq₂: Heyatı, diriliyi, dolanışı üçün vəsətə olmaq.
II.yaşamaq>[kim] [kimlə]
Ör. (O) [kim] Maaşla [kimlə] yaşadı
- A8 I. yaşamaq₂: Bir yerin sakini olmaq, daim və ya müvəqqəti bir yerdə heyat sürmək.
II.yaşamaq>[kim] [kimdə]
Ör. (O) [kim] Şaharda[kimdə] yaşayır.
- A9 I. yaşamaq₂: Heyvanlar, quşlar haqqında.
II.yaşamaq>[kim] [kimdə]
Ör. Balıq[kim] suda[kimdə] yaşayır.
- A10 I. yaşamaq₂: Bir yerdə heyat keçirmək, bərabər ömür sürmək.
II.yaşamaq>[kim] [kimdə]
Ör. - [Mir- zağa] [kim] ata və anası ilə bir evdə[kimdə] yaşayır, onlarla bərabər yaşayırdı. S.Hüseyn.
- A11 I. yaşamaq₂: Araların- da er-arvadlıq münasibəti olmaq.
II.yaşamaq>[kim] [kimlə]
Ör. O, [kim] arvadı ilə[kimlə] daha yaşayır.
- A13 I. yaşamaq₂: Bir şeyin aludəsi olmaq, bir şeydən ilham almaq, bir şeyi öz heyatı üçün əsas hesab etmək.
II.yaşamaq>[kim] [kimlə]

Ör. Qahraman [kim] məktəb üçün düşünür, çalışır, onunla[kimlə] yaşayırdı.
S.Rehimov.

A14 I. yaşamaq₁: Əmr formasında: yaşasın! tant. - var olsun!

II.yaşamaq>[kim]

Ör. Yaşasın Vatanimiz! [kim]

YAŞARMAQ

A1 I. yaşarmaq₁: İslanmaq, nemlənək, yaş olmaq, yaş görünək

II.yaşarmaq>[kim]

Ör.Gözləriniz[kim] yaşardı, həmcinslərinizi öldürmək üçün barıtınızı qurudursunuz(A D A L)

A2 I. yaşarmaq₁: “Gözleri” sözü ilə yaşla dolmaq, yaş tökmək, ağlamaq istemek.

II.yaşarmaq>[kim]

Ör. Qahramanm gözləri[kim] yaşarmışdı, səsində dərin bir əlamət və təəssüf duyulurdu. H.Nezerli.

A3 I. yaşarmaq₁: Sulanmaq.

II.yaşarmaq>[kim]

Ör.Felise başını buladı. Onun gözləri[kim] yaşarmışdı:

- Mən onu narahət etmək istəmədim. (B N O)

YAŞILLANMAQ

A1 I. yaşillanmaq₁: Yaşıl olmaq, göyermək, yarpaq açmaq, otlar, yarpaqlarla örtülmək.

II.yaşillanmaq>[kim]

Ör.Ağaclar[kim] yaşillandı.

A2 I. yaşillanmaq₁: Yaşıl çalmaq, yaşıl görünək, öz yaşıl rəngi ilə ayrılmaq.

II.yaşillanmaq>[kim]

Ör. Təpələrdəki qar örtükləri götürülmüş, yer-göy[kim] birdən-bir yaşıllaşmışdı.(Ç)

YAŞIRMAQ

A1 I. yaşırmaq₂: Gizlətmək.

II.yaşırmaq>[kim] [ne]

Ör. (Sen) [kim] Bandan yüzün[ne] yaşırma kim, səcdəgahım oldur. Nesimi.

YAŞLANMAQ I

- A1 I. yaşlanmaq₁: Yaşa dolmaq, yaşı çoxalmaq.
 II.yaşlanmaq>[kim]
 Ör. Vay o gündən ki,xanım bu tip sözlərə allergiyalı olsun, bax, onda lap ...olan bu kişilər_[kim] ki bir az yaşlandı, bax, onda səhərdən-axşama qədər ...

YAŞLANMAQ II

- A1 I. yaşlanmaq₁: Yaş olmaq, islanmaq, nemlənək.
 II.yaşlanmaq>[kim]
 Ör. Gecə yağış yağdığına görə paltar_[kim] yaşlanmışdı.(B N O)

YAŞMAQLAMAQ

- A1 I. yaşmaqlamaq₁: Üzünü yaşmaqla örtmək.
 II.yaşmaqlamaq>[kim]
 Ör. Məsələn: “Banıçiçək_[kim] yaşmaqlandı” , “Ayağım başmaq, yüzüm yaşmaq görmədi”

YAŞMANMAQ

- A1 I. yaşmanmaq₁: Kişilərdən gizlənmək məqsədi ilə yaşmaqla üzünü örtmək.
 II.yaşmanmaq>[kim]
 Ör. Qarı_[kim] yaşmanıb: - Allahın əmri ilə, deyə cavab verdi. S.Rehimov.

YATIXMAQ

- A1 I. yatixmaq₁: Lay-lay yastılaşaraq çökmək; yatmaq.
 II.yatixmaq>[kim]
 Ör. Gördü qızın bir gözü_[kim] yatıxdı. (İ N T)

YATIRMAQ

- A1 I. yatırmaq₂: Yuxuya vermək, yatmağa vadar etmək, yatağa qoymaq, uyutmaq, yuxulatmağa çalışmaq.
 II.yatırmaq>[kim] [kimi]
 Ör. - Zeynal qapı ağzına gəldi, arvadı Mehriban_[kim] dörd ayını hala bitirməmiş körpə Xalidasını_[kimi] yatırır. S.Hüseyn.

- A2 I. yatırmaq₂: Zorakı yolla nehayet vermek, silah gücü ile dayandırmaq, susdurmaq, boğmaq.
II. yatırmaq>[kim] [kimi]
Ör. (O) [kim] Usyanı [kimi] yatırdı.
- A3 I. yatırmaq₂: Sakitleşdirmək, yavaşıtmaq, təsirini, gücünü azaltmaq, şiddetləndirməyə, gücləndirməyə, yayılmağa qoymamaq.
II. yatırmaq>[kim] [kimi]
Ör. Tabrizlilərin hayacanını [kimi] yatırtmaq üçün Hacı Samad xan [kim] mollaları və müctəhidləri safarbar etdi.. M.S.Ordubadı.
- A4 I. yatırmaq₂: Aşağı eymək, aşağı sallamaq, sementinə görə eymək.
II. yatırmaq>[kim] [kimi]
Ör. (O) [kim] Ağacın budağını [kimi] bir qədər yatırdı.
- A5 I. yatırmaq₂: İşini, hərəkətini dayandırmaq.
II. yatırmaq>[kim] [kimi]
Ör. Uyudılmaya toplanan taxıl bitdiyindən [Murad] [kim] motoru [kimi] yatırıb dışarı çıxırdı. S.Hüseyn.

YAVAŞİMAQ

- A1 I. yavaşmaq₁: Bir şeyin hərəkətinin, sürətinin, şiddətinin, təsirinin vs.-nin gücü getdikcə azalmaq, zəifləmək, ağırlaşmaq, sakitleşmək.
II. yavaşmaq>[kim]
Ör. Sel [kim] yavaşdı.

YAVAŞLAMAQ

- A1 I. yavaşlamaq₁: Yerişini, sürətini azaltmaq, yavaş etmək.
II. yavaşlamaq>[kim]
Ör. Maşadi Əsgər [kim] bir az yavaşlayıb özünü bir qaranlıq yera çatdırdı.
S.M.Qenizadə.

YAVUQLAŞMAQ

- A1 I. yavuqlaşmaq₂: Yaxınlaşmaq.
II. yavuqlaşmaq>[kim] [kime]
Ör. Ela ki Bahadır [kim] Sonaya [kime] yavuqlaşdı, Sona gülümsü nüb ağ alları ilə Bahadırm allarından tutub çəkdi. N.Nerimanov.

YAYXANMAQ

- A1 I. yayxanmaq₂: dan. Yayılıb oturmaq veya uzanmaq.
II.yayxanmaq>[kim] [kime]
Ör. Aqil_[kim] əmisinin dizinə_[kime] yayxandı. (İ N T)
- A2 I. yayxanmaq₁: Yırğalanaraq yerimek.
II.yayxanmaq>[kim]
Ör. [Cuma]_[kim] gaminin harakatına görə sağa-sola yayxanaraq ağır addımlarla kayutdan çıxdı. Ə.Əbülhesen.

YAYXINMAQ

- A1 I. yayxınmaq₂: dan. Kenara çıxmaq, qırağa çekilmek, özünü kenara çekmek.
II.yayxınmaq>[kim] [kime]
Ör. Film qurtarandan sonra xala_[kim] pultu basıb ekranı söndürdü, saçlarını geri atıb divana_[kime] yayxındı. (İ N T)
- A2²⁵² I. yayxınmaq₂: İşdən boyun qaçırmaq, yayınmaq.
II.yayxınmaq>[kim] [kime]
Ör.

YAYINMAQ

- A1 I. yayınmaq₁: Başqa yere (cehete, şeye v s.) celb olunmaq, başqa şeyle meşğul olmaq, kenara çıxmaq (adeten “fikri, nezeri, diqqeti” ve s. sözləri ilə).
II.yayınmaq>[kim]
Ör. Fikri_[kim] yayındı.
- A2 I. yayınmaq₂: Qaçmaq.
II.yayınmaq>[kim] [kimden]
Ör. - [Gülšenemin] narazılığını bürüza verən bu harakati_[kim] Tahirin da, Camilin da nazarından_[kimden] yayınmadı. M.Hüseyn.
- A3 I. yayınmaq₂: Cürbecür behanelerle boyun qaçırmaq, can yandırmamaq.
II.yayınmaq>[kim] [kimden]
Ör. (O)_[kim] Huseyini gormurdunuz,ne oldu,SUSMA yazan kimi vergidən_[kimden] yayındı? (İ N T)

²⁵² “Yayxınmaq” fiilin ikinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak mantıksal istemi iki olduğu söylenebilir.

- A4 I. yayınmaq₂: dan. Xelveti getmək, qaçmaq, gözden itmək, yox olmaq, aradan çıxmaq; ekilmək, gizlənmək.
II.yayınmaq>[kim] [kime]
Ör. (Ben)_[kim] (Tarverdi:) Vaxt ikən bir tərəfə_[kime] yayınım(A D A L)
- A5 I. yayınmaq₂: Uzaqlaşmaq, getmək.
II.yayınmaq>[kim] [kimden]
Ör. (Sen)_[kim] Al-yaşıl geyinib durma qarşıda; Yayın badnazardan,_[kimden] göz dayar sana. Qurbani.
- A6 I. yayınmaq₁: Yandan keçmək, hedefe deyməmək; sapmaq.
II.yayınmaq>[kim]
Ör. Gündan-güna [Kerimin] atdığı güllə_[kim] daha heç yayınmırdı.
S.Rehimov.
- A7 I. yayınmaq₁: Canını qurtarmaq, qaçmaq, qaçıb qurtara bilmək.
II.yayınmaq> [kim]
Ör. Güllədən ilan yayınası deyil. - Sonadı,_[kim] ovçusundan; Yayındı yana, yeridi.. Aşiq Əlesger.

YAYLAMAQ

- A1 I. yaylamaq₂: Yay vaxtını bir yerde keçirmək, istirahət etmək (qışlamaq müqabil).
II.yaylamaq>[kim] [kimde]
Ör. (O)_[kim] Dağlarda_[kimde] yayladı.
- A2 I. yaylamaq₂: Yaylaqda otlamaq, yaylaqda olmaq.
II.yaylamaq>[kim] [kimde]
Ör. İbrahim_[kim] əmi bu yayı yaylaqda_[kimde] yaylamışdır.(A D A L)
- A3²⁵³ I. yaylamaq₂: Yay olmadığı halda ona xas olan işlər görmək
II.yaylamaq>[kim] [kimde]
Ör.

²⁵³ “Yaylamaq” fiilinin üçüncü anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır lakin mantıqsal isteminin iki olduğu söyləyə bilər.

YAYMAQ

- A1 I. yaymaq₂: Bir şeyle yastıladaraq nazik qat halına salmaq, uzatmaq, açmaq, böyütmək.
II.yaymaq>[kim] [ne]
Ör. Qadmlardan birisi_[kim] yuxa_[ne] yayır, o birisi da çevirirdi. Ə.Veliyev.
- A2 I. yaymaq₃: Ətrafa sepelemek, dağıtmaq, tek-tek, serbest otlamağa buraxmaq.
II.yaymaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. (O)_[kim] Sürünü_[kimi] otlağa_[kime] yaydı.
- A3 I. yaymaq₂:. Hamıya bildirmək, hamının bilmesine sebeb (vasitə) olmaq.
II.yaymaq>[kim] [ne]
Ör. (Ben)_[kim] Xabar_[ne] yaydım
- A4 I. yaymaq₂:Xalqa (camaata) yaymaq hamıya bildirmək, hamıya tanıtmək, hamıya xəber vermək.
II.yaymaq>[kim] [kime]
Ör. Molla Cüma_[kim] sanin vasfin deyibdi; Götürüban aziz xalqa_[kime] yayıbdı. Molla Cüme.
- A5 I. yaymaq₂: Tebliğat meqsedi ilə paylamaq, intişar etmək, dağıtmaq.
II.yaymaq>[kim] [kimde]
Ör. Firidungil_[kim] ikinci kitabdan yüzünü darülfünun talabalari, maktablilar, müallimlar arasmda_[kimde] yaymış, üç yüzünü fəhlalara va asnafa çatdırmışdılar. M.İbrahimov.
- A6 I. yaymaq₂: Başqalarına öyretmək meqsedi ilə intişar etdirmək.
II.yaymaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Qabaqcıllarm tacrübasini_[kimi] geniş yaydı.
- A7 I. yaymaq₃: Öz tesirini (sesini, iyini vs.) etrafda hiss etdirmək (eşitdirmək), etrafa saçmaq, etrafı doldurmaq.
II.yaymaq>[kim] [kimi] [kime]
Ör. Çiçaklar_[kim] atrini_[kimi] atrafı_[kime] yayırdı.

YAZIB-OXUMAQ

- A1 I. yazıb-Oxumaq₂: Oxu-yazı bilmək, oxuyub-yazmağı bacarmaq, savadlı olmaq.

II.yazıb-oxumaq>[kim]

Ör. Bir də Arif şeir_[kim] yazıb, oxuyurdu. (İ N T)

YAZIB-POZMAQ

A1 I. yazıb-Pozmaq₂: dan. Yazı işləri ilə meşğul olmaq.

II.yazıb-pozmaq>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Tam sakitlik içində oturub kitabları_[kimi] qabağına tökdü, gecə-gündüz yazıb-pozdu, elə bildi ki, bu məşğələ onu usandırmayacaq, kitablar onu yormayacaq.(Ç)

A2 I. yazıb-Pozmaq₁: Bir şey yazmaq.

II.yazıb-pozmaq> [kim]

Ör. Yazır-pozur Sabuhi_[kim] Qulaqları sasdadır. H.Hüseynzade

A3 I. yazıb-Pozmaq₁: Bir şey haqqında götür-qoy etmək, fikirleşmək.

II.yazıb-pozmaq>[kim]

Ör. Qocalar_[kim] düşünüb yazıb-pozdular. M.Rahim.

YAZIQMAQ

A1 I. yazıqmaq₁: mah. Yadırğamaq, yerini azmaq.

II.yazıqmaq>[kim]

Ör. Şüşə qablar_[kim] yazıqdı. (İ N T)

YAZLAMA

A1 I. yazlama₂:Yazı bir yerde yaşamaq, keçirmək, qalmaq.

II.yazlama>[kim] [kimde]

Ör.Sevgilimin saclarına hormurəm,

(Ben)_[kim] Şoranlıqda_[kimde] yazlayıram, Qarabağ.(D G)

A2 I. yazlama₁: dan. İstiler düşmemiş yüngül geyinmək.

II.yazlama>[kim]

Ör.(Sen)_[kim] Çox tez yazlamısan.

YAZMAQ

A1 I. yazmaq₃: Kağız veya başqa material üzərində qrafik işareler (herfler, rəqemler vs.) cizmaq.

II.yazmaq>[kim] [kime] [ne]

Ör. (Ben)_[kim] Onümdəki dəftərə_[kime] bir çox şey_[ne] yazdım, pozdum(A D A L)

- A2 I. yazmaq₁: Yazı işi ilə meşğul olmaq.
II.yazmaq>[kim]
Ör. Ər_[kim] oxurmuş da, yazarmış da, anam! Ər deyil, mühlik azarmış da, anam! M.Ə.Sabir.
- A3 I. yazmaq₂: Herf- leri, sözləri vs.-ni cızmağı bacarmaq.
II.yazmaq>[kim] [kimi]
Ör. Uşaq_[kim] artıq adını _[kimi] yazır
- A4 I. yazmaq₁: Yazı üçün yaramaq.
II.yazmaq>[kim]
Ör. Karandaş_[kim] yaxşı yazır.
- A5 I. yazmaq₂: Bir şeyin yazılı metnini hazırlamaq.
II.yazmaq>[kim] [ne]
Ör. Qaz lələyi _[kim] qanun_[ne] yazar(A D O L)
- A6 I. yazmaq₃: Bir şey haqqında yazılı məlumat vermək; fikrini yazılı və ya mətbu şəkildə bildirmək, söyləmək, ifadə etmək.
II.yazmaq>[kim] [kimi] [kimde]
Ör. [Rza bey:] Hazarat, vallah, sabah bunu_[kimi] man_[kim] qazetamda_[kimde] yazaram. Ü.Hacıbəyov.
- A7 I. yazmaq: Məktub vasitəsilə müraciət etmək, bildirmək, məktub göndərmək.
II.yazmaq>
Ör. (Sen)_[kim] Çoxdandır biza_[kime] yazmırsan.
- A8 I. yazmaq₂: Ədəbi-bedii, elmi, musiqi vs. əsərlər yaratmaq, tələf etmək.
II.yazmaq>[kim] [ne]
Ör. (Ben)_[kim] Hərgün bir yeni nağma, hər gün bir yeni ilham; _[ne] Yazaydım sahar-axşam. M.Müşfiq.
- A9 I. yazmaq₂: Mətbuatda iştirak (çıxış) etmək, öz əsərlərini hər hansı bir mətbuatda dərc et- dirmək.
II.yazmaq>[kim] [ne]
Ör. O, _[kim] qazeta_[ne] yazır.

- A11 I. yazmaq₂: Siyahıya almaq, qeyd etmək, qeyde almaq.
II.yazmaq>[kim]_[kimi]
Ör. Q, [kim] On üç il bundan irali evlari[kim] yazanda Danabaş kanəinin tüstü çıxanı düz altı yüz allı ikiya çatmışāı. C.Memmed- quluzade.
- A12 I. yazmaq₂: dan. Müsadire etmək üçün siyahıya almaq, başını bağlamaq.
II.yazmaq>[kim] [kimi]
Ör. (Onlar) [kim] Cinaytkarın amlakım[kimi] yazdılar.

YEDƏKLƏMƏK

- A1 I. yedəkləmək: İpindən tutub öz arxasınca çəkmək.
II.yedəkləmək>[kim] [kimi]
Ör. (O) [kim] Atı[kimi] yedakladı.
- A2 I. yedəkləmək₂: Əlindən tutub öz dalmca aparmaq.
II.yedəkləmək>[kim] [kimi]
Ör. (O) [kim] Üçüncüsü vaxtında müalica etməyib göz ağrısından abadi kor olmuş atasını [kimi] yedaklayırdı. N.Nerimanov.
- A3²⁵⁴ I. yedəkləmək₂: Bir yerindən tutub saxlamaq.
II.yedəkləmək>[kim] [kimi]
Ör.
- A4 I. yedəkləmək₂: mac. dan. Bir işə qoşmaq, calamaq.
II.yedəkləmək> [kim] [kimle]
Ör. (O) [kim] Uşaq bir az böyüyan kimi onu bir işlə [kimle] yedaklamak lazımdır.

YEKƏLƏNMƏK

- A1²⁵⁵ I. yekələnmək₁: Yeke olmaq, irileşmək.
II.yekələnmək>[kim]
Ör.
- A2 I. yekələnmək₁: Yaşa dolmaq, böyümək.
II.yekələnmək>[kim]
Ör. Uşaqlar[kim] daha yekalanıblar.

²⁵⁴ “Yedəkləmək” fiilinin üçüncü anlam dəğişkesinə örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin iki olduğu söylenebilir.

²⁵⁵ “Yekələnmək” fiilinin birinci anlam dəğişkesinə örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin tek olduğu söylenebilir.

YEKƏLMƏK

- A1 I. yekəlmək₁: Yeke olmaq, hecimce, boyca artmaq.
II.yekəlmək>[kim]
Ör. Bağda ağaclar_[kim] lap yekalmışdır.
- A2 I. yekəlmək₁: Böyümək, yekeleşmək.
II.yekəlmək>[kim]
Ör. Yaşar_[kim] da ata-anasının və mülayim nanasının, bir də Salimin mahabbati ilə boy atıb yekalirdi. S.Rehimov.
- A3 I. yekəlmək₂: Qürurlanmaq, iftixar etmək (çox vaxt “dağ boyda”, “dağ kimi” sözləri ilə).
II.yekəlmək>[kim] [E Ö]
Ör. [Bazarbaşı:] Mirza cam, man_[kim] Hacı ağanı görəndə inan ki, dağ boyda_[E.Ö] yekaliram. P.Makulu.

YEKUNLAŞDIRMAQ

- A1 I. yekunlaşdırmaq₂: Ədədləri üst- üste gələrək cəmini tapmaq, ümumi məbləği hesablammaq; cəmləşdirmək.
II.yekunlaşdırmaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Galir cadvalini_[kimi] yekunlaşdırdı

YELİNLƏMƏK

- A1 I. yelinləmək₁: Yelini südlə dolmaq.
II.yelinləmək>[kim]
Ör. Inaklar_[kim] naxırdan qayıdınca yelinlayir.
- A2 I. yelinləmək₁: Doğmağa yaxın heyvanın yelini böyümək, südlə dolmaq.
II.yelinləmək>[kim]
Ör. Inak_[kim] yelinlayib, bu gün-sabah doğacaq.

YELLƏMƏK

- A1 I. yelləmək₂: Serinləmək üçün bir şeylə havam hərəkətə getirmək, hava cərə- yam yaratmaq.
II.yelləmək>[kim] [kimi]
Ör. Rüstam kişi_[kim] hirsindən şapkasını çıxardı, üzünü_[kimi] yellədi.
M.İbrahimov.

- A2 I. yelləmək₂: Odu, ocağı alışdırmaq, kömürü közertmək üçün üzerinde havam bir şeyle herekete getirmek, yel vermek; körükləmək.
II.yelləmək>[kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] Manqalı_[kimi] yella.
- A3 I. yelləmək₂: Yırğalamaq, terpetmək, silkelemek, esdirmək, yaxud itelemək, iteleyerek o yana- bu yana hereket etdirmək.
II.yelləmək>[kim] [kimi]
Ör. Bürcaiyev da_[kim] Karimqulu kişi kimi qaraldı, allarını_[kimi] kanara yelladi. S.Rehimov.
- A4 I. yelləmək₂: Sürüb aparmaq.
II.yelləmək>[kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim] Dan yerina şafaq düşmüşdü, malları_[kimi] yelladım, gün çıxar- çıxmaz eva galdım. A.Divanbeyoğlu.
- A5 I. yelləmək₂: Yele vermek, tozunu çırpmaq.
II.yelləmək>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Palazı_[kimi] yelladi
- A6 I. yelləmək₂: Sovurmaq.
II.yelləmək>[kim] [kimi]
Ör. Puaro_[kim] narahatcasına əl-qolunu_[kimi] yellədi.(B N O)
- A7 ²⁵⁶ I. yelləmək₂: dan. Bir işe tehrik etmək; qızışdırmaq.
II.yelləmək>[kim] [kimi]
Ör.

YELLƏNMƏK

- A1 I. yellənmək₁: Yellenceye minib o yan-bu yana hereket etmək.
II.yellənmək>[kim]
Ör. (Ben)_[kim] Yellancakda yellandım.
- A2 I. yellənmək₁: Terpenmək, yırğalanmaq.
II.yellənmək>[kim]
Ör. Beşik baxmaz heç bir kasa; Qulaq verir galan sasa; Nana bir nağma söyləsa; Yel olur, yellanir beşik,_[kim] Ə.Cavad.

²⁵⁶“ Yelləmək” fiilinin yedinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin iki olduęu söylenebilir.

- A3 I. yellənmək₁: Dalğalanmaq, esmək.
II.yellənmək>[kim]
Ör. [Qızıl Ordunun] başı üstündə haqiqi azadlığın abadi ramzi olan qızıl bayraqlar_[kim] yellənirdi. M.İbrahimov.
- A4 I. yellənmək₁: Avaralanmaq, veyillənmək, boş- boş gezmək.
II.yellənmək>[kim]
Ör. (Q)_[kim] Bikar-bikar yellənib gəzir.
- A5 I. yellənmək₁: Yel buraxmaq
II.yellənmək>[kim]
Ör.

YELPAZƏLƏMƏK

- A1²⁵⁷ I. yelpazələmək₂: Yelpaze ilə yellemək; yelpikləmək.
II.yelpazələmək>[kim] [kimi]
Ör.
- A2 I. yelpazələmək₂: Oxşamaq, neşələndirmək.
II.yelpazələmək>[kim] [kimi]
Ör. Arabir qulaqlarımıza çarpan musiqidar fısıltılar _[kim] qalbimizi_[kimi] yelpazalayıb, bizdə nə qədər xoş təsir və canlı duyğular oyadır. A.Şaiq.

YELPİKLƏMƏK

- A1 I. yelpikləmək₁: Yelpikle yellemək, yelpikle yelleyib serinlik yaratmaq.
II.yelpikləmək>[kim]
Ör. [Sarı]_[kim] bir an içində yelpikləyib kömürü közartdı və samovara od saldı. S.Rehimov.

YELTƏNMƏK

- A1 I. yeltənmək₂: dan. Çalışmaq, can atmaq.
II.yeltənmək>[kim] [kime]
Ör.Əlindən iş gəlməyən bu adam_[kim] dars verməyə_[kime] yeltəndisə də, ondan da bir şey çıxmadı. S.Rehman.

²⁵⁷“Yelpazələmək” fiilinin birinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır lakin mantiqsal isteminin iki olduğu deyilə bilər.

YEMƏK

- A1 I. yemək₂: Qida qəbul etmək, ağızda çeyneyib udmaq.
II.yemək>[kim] [kimi]
Ör. (Sen)_[kim] Yeyarsan qaz atini,_[kimi] görarsan lazzatini. (Ata. sözü).
- A2 I. yemək₂: Is. manasında. İnsanm müeyyen vaxtlarda yediyi şey; taam, xörek.
II.yemək>[kim] {ne} tamamlayıcı
Ör. (Biz)_[kim] Hala yemək_{ne} yemamişik.
- A3²⁵⁸ I. yemək: Yemək masası (stolu) - üstündə yemək yeyilən stol.
II.yemək>
Ör. Usta alındaki gül dastasini yemək masasının üstünə atdı.. M.Hüseyn.
- A4 I. yemək: Yemek, ruzi.
II.yemək>
Ör. [Qatama] Qanqın şimalına doğru yürüyərək hər yerdə sehr göstərüb yemayini təmin edirdi. Çemenzeminli.
- A5 I. yemək₂: dan. Sancmaq, dişləmək.
II.yemək>[kim] [kimi]
Ör. Qollarımı_[kimi] başdan-başa ağcaqanad_[kim] yeyib.
- A6 I. yemək₂: Aşmdırmaq, oymaq, dağıtmaq.
II.yemək>[kim] [kimi]
Ör. Damiri_[kimi] pas_[kim] yeyir.
- A7 I. yemək₂: Gemirərək, içindən yeyərək xarab etmək, korlamaq, pozmaq, dağıtmaq
II.yemək>[kim] [kimi]
Ör. Meyvaları_[kimi] qurd_[kim] yeyib.
- A8 I. yemək₂: Üzmək, eldən salmaq, rahat buraxmaq.
II.yemək>[kim] [kimi]
Ör. Xastalığ_[kim] badanini_[kimi] yeyir.
- A10 I. yemək₂: Yox etmək, mehv etmək.
II.yemək>[kim] [kimi]

²⁵⁸“ Yemək” fiilinin üçüncü və dördüncü anlam dəyişikələrinə verilən nümunələrlə bir istem təhlili aparılmışdır.

- Ör. Naçalnik ela bir halatda manim üzümə baxır ki, deyirdim, bu saat_[kim] mani_[kimi] yeyəcək. C.Memmedquluzade.
- A11 I. yemək₂:Mehv etmək, qırıb tökmək.
II.yemək>[kim] [kimi]
Ör. Çayirtka_[kim] taxılı _[kimi] yedi.
- A12 I. yemək₂: dan. Heyasızcasma menimsemək, alıb verməmək.
II.yemək>[kim] [kimi]
Ör. Ozü _[kim] da hala manim beş min manat pulumu_[kimi] yeyibdir.
Ü.Hacıbeyov.
- A13 I. yemək₂: dan. Meruz qalmaq, uğramaq.
II.yemək>[kim] [ne]
Ör. Əhməd _[kim] onu təhdid və təqib edirdi. Sağ böyründən bir qurşun _[ne] yemişdi. A.Şaiq.
- A14 I. yemək₂: Dözmək, dözerek cavab verməmək.
II.yemək> [kim] {kimi}_{tamamlayıcı}
Ör. Daşāamiroğlunun ayağına getməyi, hörmət görmək avazına onun ağır sözlərini _{kimi} yeməyi Muqim baya _[kim] çox ağır galırdı. S.Re himov.
- A15 I. yemək₂: Bir sıra sözlərə qoşularaq müxtəlif fra- zeoloji ifadələr düzəldilir; mes.: başım yemək, qəm yemək, üreyini yemək, acıq yemək.
II.yemək>[kim] {ne}_{tamamlayıcı}
Ör. Getdi aramızdan o qiyılmaz can, Heyatdan əbədi ayrılan zaman, Urekler_[kim] qəm_{ne} yedi, uz yasa batdı.

YEMLƏMƏK

- A1 I. yemləmək₂: Heyvanlara, quşlara yem vermək, heyvanları yedirtmək, otarmaq.
II.yemləmək>[kim] [kimi]
Ör. - Molla_[kim] essayi_[kimi] həmişə özü yemləyərmiş. “M.N.İetif.”
- A2 I. yemləmək₂: Bitkiyə gübrə vermək.
II.yemləmək>[kim] [kime]
Ör. Pambıq yetişənə qədər Şamama_[kim] sahəni altı dəfə katmanlamış, üç dəfə alava _[kime] yemləmişdi. Ə.Əbülhəsən.

YENCİLMƏK

- A1 I. yencilmək₁: qad. Əzilmək, basılmaq.
 II.yencilmək>[kim]
 Ör. Qaysı_[kim] yencilmişdir.

YENİLƏMƏK

- A1 I. yeniləmək₂: Tezelemek, deyişdirmək, tezəsi ilə evez etmək.
 II.yeniləmək>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Vitrindəki malları_[kimi] yenilədi

YENMƏK

- A1 I. yenmək₂: Basmaq, məğlub etmək, qalib gəlmək.
 II.yenmək>[kim] [kimi]
 Ör. Na- ğını, Xaçoyu_[kimi] yendi cavanlar_[kim] Vuruşmasaq olmaz! - dedilər onlar. H.K.Sanlı.
- A2 I. yenmək₂: enmək.
 II.yenmək>[kim] [kime]
 Ör. [Kerim baba_[kim] tufəngi] har gün silər, tamizlər və arabir daranın içinə_[kime] yənərək bir yeri nişan alardı. A.Şaiq.

YERBƏYERLƏŞDİRMƏK

- A1 I. yerbəyerləşdirmək₂: Her birini öz yerinə qoymaq, yerbəyer etmək
 II.yerbəyerləşdirmək>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Şeyləri_[kimi] yerbəyerləşdirdi

YERİKLƏMƏK

- A1 I. yerikləmək₂: Hamiləlik dövründə ağız dadın azması neticesində turşu və ya başqa şeylərə ehtiyac hiss etmək.
 II.yerikləmək>[kim] [kime]
 Ör. Yazda buza yerikləyən_[kim] qışda göbələyə_[kime] yeriklər.(İ N T)
- A2 I. yerikləmək₂: Bir şeyin hesretində olmaq, berk istəmək, heris olmaq.
 II.yerikləmək>[kim] [kime]
 Ör. [Koroğlu dedi:] Kor- oğlu fiarmanı mardı-mardana; Dalılarım_[kim] yerikləyir al qana_[kime]. “Koroğlu”.

YERİMƏK

- A1 I. yerimək₁: Ayaqlarını işe salaraq hereket etmek; addımlamaq.
II.yerimək>[kim]
Ör. (Q) _[kim] Bir qoca köhna paltar aynında; Yeriyr yolda torba çiyində.
A.Sehhet.
- A2 I. yerimək₁: Hereket etməye, gezmeye iqtidarı olmaq.
II.yerimək>[kim]
Ör. Uşaq_[kim] hala yerimir.
- A3 I. yerimək₁: Hereket etmek (getmek, üzmek).
II.yerimək>[kim]
Ör. Maşm_[kim] ağır yeriyr.
- A4 I. yerimək₁: İşlemek.
II.yerimək>[kim]
Ör. Saat_[kim] yerimir.
- A5 I. yerimək₂: Üzerine getmek, hücum etmek, axm etmek.
II.yerimək>[kim] [kime]
Ör. Ordu_[kim] qarba_[kime] yeridi.
- A6 I. yerimək₂: Keçmek, qebul olunmaq, yayılmaq.
II.yerimək>[kim]
Ör. Bu işlar_[kim] bizim vilayətdə yeriməz, vassalam! C.Memmedquluzadə.
- A7 I. yerimək₂: Bir şeyin içine batmaq, keçmek, girmek.
II.yerimək>[kim] [kime]
Ör. Buğa _[kim] güc galanda oğlanın ayağı topuğuna qədər torpağa_[kime] yeridi. M.Rzaquluzadə.

YERLƏŞMƏK

- A1 I. yerləşmək₂: Bir sahəni, bir yeri tutmaq, mövqe tutmaq.
II.yerləşmək>[kim] [kimde]
Ör. Yuxarı bazarda_[kimde] isa bazzazlar, xalçaçılar_[kim] yerləşmişdi.
H.Sarabski.
- A2 I. yerləşmək₂: Bir yerdə qərar tapmaq, sakin olmaq, oturmaq, müvəqqəti və ya həmişəlik bir yerdə yaşamaq.
II.yerləşmək>[kim] [kimde]

- Ör. Sayyahlar_[kim] bir çayın kanarında _[kimde] yerləşdilər.
- A3 I. yerləşmək₂: Sığmaq.
II.yerləşmək>[kim] [kime]
Ör. Mebel_[kim] otağa_[kime] zorla yerləşdi.
- A4 I. yerləşmək₂: Seliqeye, nizama düşmək, yerbeyer olmaq.
II.yerləşmək>[kim] [kime]
Ör. Mallar _[kim] qafəsalara_[kime] yerləşdi.

YETİŞMƏK

- A1 I. yetişmək₂: Bir istiqamətdə gederek nezerde tutduğu bir yere çatmaq, yetmək, varmaq, varid olmaq.
II.yetişmək>[kim] [kime]
Ör. Yüzbaşının çavuşu Nazarali _[kim] at üsta, çaparaq yetişər xarmana_[kime].
C.Memmedquluzade.
- A2 I. yetişmək₁: Özünü çatdırmaq, vaxtmda çatmaq.
II.yetişmək>[kim]
Ör. Knyazın ordusu _[kim] yetişib haman; Bürümüş şahari dörd bir tərəfdən.
S.Vurğun.
- A3 I. yetişmək₂: Bir istiqamətdə hereket ederek bir yere çatmaq (qatar, gəmi, maşın və s. haqqmda).
II.yetişmək>[kim] [kime]
Ör. Biz_[kim] sahila_[kime] yetişdik.
- A4 I. yetişmək₂: Gönderilən ünvana, yere, şəxsə çatmaq; yerine, sahibinə çatmaq; yetmək.
II.yetişmək>[kim] [kime]
Ör. Telegram_[kim] nadansa sahibina_[kime] yetişməyib.
- A5 I. yetişmək₁: Gelib çatmaq; bilinmək.
II.yetişmək>[kim]
Ör. Xabar _[kim] na vaxt yetişdi?
- A6 I. yetişmək₂: Qovuşmaq, birləşmək.
II.yetişmək>[kim] [kime]
Ör. Yüz hüsn dilü didəyi-heyrana yetişməz; Yüz ganc_[kim] haqiqətdə bu virana_[kime] yetişməz. Qövsü.

- A7 I. yetişmək₂: Çatışmaq, yetmek, çatmaq.
II.yetişmək>[kim] [kime]
Ör. (Ben)_[kim] Qatara_[kime] yetişə bilmədim.
- A8 I. yetişmək₂:Müeyyen bir hedde, yaşa çatmaq.
II.yetişmək>[kim] [kime]
Ör. (Biz)_[kim] [Rza- qulu xan] 28 sinna_[kime] yetişdik da Sorbon darülfünunun hüquq şöbasından qızıl nişan va ifixar ilə mazun olmuşdur. M.S.Ordubadi.
- A9 I. yetişmək₁:Bülüğa çatmaq, böyümək.
II.yetişmək>[kim]
Ör. Uşaqlarımız oxuyur, cavanlarımız_[kim] yetişir, qoy ürakaçan bir yer olsun, özü da istayiram ki, mandan sonraya bir yadigar qalsm! S.Rehimov.
- A10 I. yetişmək₂: Yetkinləşmək, tecrübe qazanmaq, bişmək.
II.yetişmək>[kim] [kimde]
Ör.Biz_[kim] döyüşdə_[kimde] yetişmişik. Z.Xelil.
- A11 I. yetişmək₁: Bitmək, vücuda gəlmək, hasil olmaq (bitki haqqında).
II.yetişmək>[kim]
Ör. Abşeronda zeytun_[kim] çox yaxşı yetişir.
- A12 I. yetişmək₁: Deymək, yeməli hala gəlmək.
II.yetişmək>[kim]
Ör. Xəstə nə qədər darıxsə da, armud_[kim] vaxtında yetişər, -dedi- Hər şeyin öz vaxtı var(A D A L)
- A13 I. yetişmək₁: İşlen- mek üçün hazır vəziyyəte gəlmək.
II.yetişmək>[kim]
Ör. Pendir_[kim] yetişib, yemək olar.
- A14 I. yetişmək₁: Kifayət etmək, kafi olmaq; çatmaq.
II.yetişmək>[kim]
Ör. Çörək_[kim] hamıya_[kime] yetişər.
- A15 I. yetişmək₁: Gelib çatmaq, yaxmlaşmaq.
II.yetişmək>[kim]
Ör. [Beypolad:] Əfsus ki, şarafi-müsaibatinizdan mahrum olmaq zamanı

[kim] yetişdi. H.Cavid.

- A16 I. yetişmək₂: Tay olmaq, beraber olmaq, çatmaq (adeten inkarda işlenir).
II.yetişmək>[kim] [kime]
Ör. Eşq ataşi bir od salıb ca- nıma; Yanmaqda yetişmaz samandar[kim] mana[kime]. Q.Zakir.
- A17 I. yetişmək₁: Yetişir, yetişər şeklinde besdir, yeter, kifayettir.
II.yetişmək>[kim]
Ör. (O) [kim] [Cemil bey:] Yetişir, Humay, yetişir! Yaralı könlüma buraxmış olâuğun yangını, amin ol ki, äaryalar bela sönäürmaz. H.Cavid.

YETMƏK

- A1 I. yetmək₂: yetişmək 3-cü menada.
II.yetmək>[kim] [kime]
Ör. Maktub[kim] sahibina[kime] hala da yetmamişdir.
- A2 I. yetmək₂: Gelmek, keçmek, çatmaq.
II.yetmək>[kim] [kime]
Ör. Dema ki, nadir bu macaralar! Sandan mana[kime] yetdi bu balalar. [kim]
- Füzuli.
- A3 I. yetmək₁: Gelib çatmaq, yaxmlaşmaq, ardınca gelmek.
II.yetmək>[kim]
Ör. Yanvar ayı keçib getmiş; Sonra yetir fevral ayı. [kim] M.Dilbazi.
- A4 I. yetmək₂: Çatmaq, kifayet etmek.
II.yetmək>[kim] [kime]
Ör. Zeynal sarxoşluğundan müvazinatini saxlaya bilmadiyi üçün Mehribana[kime] gücü[kim] yetmirdi. S.Hüseyn.
- A5 I. yetmək₂: Toxunmaq, rastlaşmaq, deymek.
II.yetmək>[kim] [kime]
Ör. Parvana[kim] yaxar var-yoxunu bir oda[kime] yetsa; Razı deyilam kim, mana parvana desinlar. Qövsü.
- A6 I. yetmək₁: Yetər şeklinde besdir, kifayettir.
II.yetmək>[kim]
Ör. Yetar bu qadar danişdığımız. [kim] Artıq iş zamamdır. C.Cabbarlı.

YEYƏLƏMƏK

A1 I. yeyələmək₂: Yeye ilə yonmaq, sürtüb nazikləşdirmək və ya təmizləmək (metalı).

II.yeyələmək> [kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim] Damiri_[kimi] yeyaladı.

YEYİB-İÇMƏK

A1 I. yeyib-İçmək₁: Qidalanmaq, yaşamaq üçün qida qəbul etmək.

II.yeyib-içmək> [kim]

Ör. (Siz)_[kim] [Hacı Murad:] Oz yeyib-içmayiniz az idi, bunlar da artdı. S.S.Axundov.

A2 I. yeyib-İçmək: İşlə, keflə məşğul olmaq.

II.yeyib-içmək>

Ör. Gecedən keçənə qədər yeyib içdilər(İ N T)

YEYİB-YATMAQ

A1 I. yeyib-Yatmaq₁: Heç bir işlə məşğul olmamaq, tüfeyli heyat keçirmək.

II.yeyib-yatmaq> [kim]

Ör. [Əsger:] Yaxşı, indi bu sağ və salamat cavan_[kim] bas neyləsin, elə yeyib-yatsın?! Ü.Hacıbəyov.

YEYİNLƏMƏK

A1 I. yeyinləmək₁: İti (tez, cəld, sürətli) addımla yerimək, addımlarım sürətləndirmək.

II.yeyinləmək> [kim]

Ör. Salim galan tərəfdən dalbadal üç güllə atıldı. Kaşfiyatçılar_[kim] yeyinladılar. Mir Celal.

YƏHƏRLƏMƏK

A1 I. yəhərləmək₂: Atın belinə yeher bağlamaq.

II.yəhərləmək> [kim] [kimi]

Ör. Musa kişi_[kim] birbaşa tövləyə getdi. Boz atı_[kimi] yəhərlədi və həyata çəkdi. M.İbrahimov.

A2 I. yəhərləmək₂: dan. Özüne tabe etmək; cilovlamaq.

II.yəhərləmək> [kim] [kimi]

Ör. Baylar_[kim] onu_[kimi] yəhərləyə bilmədilər, başladılar donosbazlığa,

vassalam! N.Vezirov.

YIĞIŞMAQ

- A1 I. yığışmaq₂: Bir yere toplanmaq, yığılmaq, cemləşmək, toplaşmaq.
II.yığışmaq> [kim] [kime]
Ör. Əhali [kim] meydana [kime] yığışdı.
- A2 I. yığışmaq₁: Bir yere getmək, yola çıxmaq üçün hazırlıq görmək, şeylərini qablaşdırıb hazır olmaq.
II.yığışmaq> [kim]
Ör. (Siz) [kim] Yığışın, sabah gedirik.
- A3 I. yığışmaq₁: Hazırlaşmaq.
II.yığışmaq> [kim]
Ör. (Ben) [kim] [Peri xanım:] Ay Sona! Neça vaxtdır ha yığışırım, birca sani görməyə galim. Ə.Haqver- diyev.
- A4 I. yığışmaq₂: Bir yerden başqa yere köçüb getmək.
II.yığışmaq>[kim] [kimden]
Ör. [Hacı Sultan] [kim] artıq Şamaxı yolunda qalmaq istamadi. Oradan [kimden] yığışıb daniz qırağında tica- rat kontoru açdı. S.Hüseyn.
- A5 I. yığışmaq₁: Büzüşmək, bürüşmək.
II.yığışmaq> [kim]
Ör. Yarmammadin üz- gözü [kim] yığışdı, turşudu, tez cibindən azik-üzük və çirkli ağ yaylığı çıxarıb ovcunda sıxâı və üzünə tutub asqıdı. M.İbrahimov.

YIGMAQ

- A1 I. yığmaq₃: Bir yere toplamaq, cem etmək.
II.yığmaq> [kim] [kimi] [kime]
Ör. Aslan paşa [kim] car çakdirib bütün camaatı [kimi] meydana [kime] yığmışdı. “Koroğlu”.
- A2 I. yığmaq₂: Müxtəlif şexslərdən almaq, toplamaq.
II.yığmaq> [kim] [ne]
Ör. Qaraçı [kim] qavalım açıb, pul [ne] yığır. Ü.Hacıbəyov.
- A3 I. yığmaq₂: Qənaət edərək, dala ataraq yavaş-yavaş toplamaq, ehtiyat görmək.
II.yığmaq> [kim] [ne]

- Ör. (Ben)_[kim] Pul_[ne] yığdım.
- A4 I. yığmaq₂: Yetişmiş mehsulu, meyveni toplamaq.
II.yığmaq> [kim] [kimi]
Ör. (Biz)_[kim] Taxılı_[kimi] yığdıq.
- A5 I. yığmaq₂: Bir şey toplamaqla, dermekle meşğul olmaq.
II.yığmaq> [kim] [ne]
Ör. - Atası Mahmudalı kişi_[kim] sadrlük elayanda, Şamama: Atama kömək ediram, - deya havasla pam- bıq_[ne] yığırdı. Ə.Əbülhesen.
- A6 I. yığmaq₂:Yığışdırmaq, götürmək.
II.yığmaq> [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Yorğan döşayi_[kimi] yığdı.
- A7 I. yığmaq₃: Qalaq-qalaq, topa-topa düzmək, qoy- maq.
II.yığmaq> [kim] [kimi] [kime]
Ör. (Ben)_[kim] Odunu_[kimi] anbara_[kime] yığdım.
- A8 I. yığmaq: Ümumiyyətlə, qoymaq, düzəltmək
II.yığmaq>[kim] [kime]
Ör. Gülarla Yaşar_[kim] böyük tasın içində göyartı yuyub boş qablara_[kime] yığırdılar. M.İbrahimov.
- A9 I. yığmaq₂: Quraşdırmaq, ayrı-ayrı hissələrini birləşdirib tam şəkə salmaq.
II.yığmaq> [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Tüfəngin hissələrini yağlayıb, bir-bir yerini_[kimi] yığdı(A D A L)
- A10 I. yığmaq₂: Yavaş-yavaş, hissə-hissə toplamaq, kolleksiya düzəltmək.
II.yığmaq> [kim] [ne]
Ör. (O)_[kim] Qadim kitablar_[ne] yığdı.

YIXMAQ

- A1 I. yixmaq₂: İteleyib, vurub, yaxud berk toxunub yere salmaq, yere düşürtmək, yere vurmaq; aşırmaq.
II.yixmaq> [kim] [kimi]
Ör. Külak_[kim] adamı_[kimi] yixır.
- A2 I. yixmaq₂: Üzerindən atmaq, yere salmaq, devirmək, yere vurmaq.
II.yixmaq> [kim] [kimi]

- Ör. Uşağı_[kimi] at_[kim] yıxdı.
- A4 I. yıxmaq₃: Bütün ağırlığı ilə düşmək, salmaq.
II.yıxmaq> [kim] [kimi] [kime]
Ör. [Kiçikxanım]_[kim] güclə özünü_[kimi] taxtın üstünə_[kime] yıxdı. Mir Celal.
- A5 I. yıxmaq₂: Uçurmaq, dağıtmaq, xaraba qoymaq, viran etmək.
II.yıxmaq> [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] - Yıxar qayaları_[kimi], atar dağları; Kamandina salar Koroğlu sani. “Koroğlu”.
- A6 I. yıxmaq₂: Güleşmede: basmaq, meğlub etmək.
II.yıxmaq> [kim]_[kimi]
Ör. (O)_[kim] Süleymanı_[kimi] yıxdı və yəhudiləri qılıncdan keçirdi.(İ N T)
- A7 I. yıxmaq₂: mac. Devirmək, zorla hakimiyyəti elindən almaq.
II.yıxmaq>[kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Istismarçı sinifləri_[kimi] yıxdı.

YIPRANMAQ

- A1 I. yıpranmaq₁: Tamamile köhnelib xarab olmaq, elden düşmək, düşkün hala gəlmək.
II.yıpranmaq>[kim]
Ör. Kitabın cildi_[kim] tamamilə yıpranmışdır.

YIRGALAMAQ

- A1 I. yırgalamaq₁: O yan-bu yana, aşağıya veya yuxarıya iteleyerek hareket etdimek; terpetmek, silkelemek.
II.yırgalamaq>[kim]
Ör. Araba_[kim] yaman yırgalayır.
- A2 I. yırgalamaq₂: Terpetmek, yelletmek.
II.yırgalamaq>[kim] [kimi]
Ör. Lord Esteyr_[kim] başını_[kimi] yırgaladı.(B N O)

YIRTICILAŞMAQ

- A1 I. yırtıcılaşmaq₁: Yırtıcı olmaq, vehşiləşmək.
II.yırtıcılaşmaq>[kim]
Ör. İnsanlar_[kim] öldürdükcə daha da alovlanır, daha da yırtıcılaşır. (İ N T)

YIRTMAQ

- A1 I. yırtmaq₂: Geyib dağıtmaq, köhnelt- mek, yırtıq hala salmaq.
II.yırtmaq>[kim] [kimi]
Ör. (O) _[kim] Ayaqqabıları_[kimi] yırtdı.
- A2 I. yırtmaq₂: İlişdirerek veya başqa bir vasite ile qırmaq; qelpelemek,deşmek.
II.yırtmaq>[kim] [kimi]
Ör. (Sen) _[kim] Paltarını_[kimi] harada yırtmısan? - O olsun şikarın tutmağa maşğul; Man olum torbam yırtmağa maşğul. Q.Zakir.
- A3 I. yırtmaq₂: Cırmaq, leğv etmek.
II.yırtmaq>[kim] [ne]
Ör. Talaq tamam olduqda şahın buyruğu ilə kabin kağızlarım_[ne] Xaca Mübarak_[kim] yırtdı. M.F.Axundzade.
- A4 I. yırtmaq₂: Parçalamaq, vehşicesine dağıtmaq.
II.yırtmaq>[kim] [kimi]
Ör. (O) _[kim] Bu yera çün yetirdi qurd sözünü; Tutdu, yırtdı, dağıtdı ol quzunu_[kimi]. A.Sehhet.

YİYƏLƏNMƏK

- A1 I. yiyələnmək₂: Zorla ve qeyri-qanuni suretde bir şeye sahib olmaq.
II.yiyələnmək>[kim] [kime]
Ör. (O) _[kim] Kitabıma_[kime] yiyalandı.
- A2 I. yiyələnmək₂: Yaxşı-yaxşı öyrənmək, bilmək, istifadə ede bilmək, bir şeyin ustası olmaq.
II.yiyələnmək>[kim] [kime]
Ör. (O) _[kim] Biliklara _[kime] yiyalandı.

YODLAMAQ

- A1 I. yodlamaq₁: Yod sürtmək, yod vurmaq.
II.yodlamaq>[kim]
Ör. Yaram_[kim] yodladı.

YOGUNLAMAQ

- A1²⁵⁹ I. yogunlamaq₁: Hecim etibarile artıb böyümek, yoğun olmaq.
 II.yogunlamaq>[kim]_{SIVİ}
 Ör.
- A2 I. yogunlamaq₁: mac. dan. Ciddileşmek, böyümek, ciddi şakil almaq.
 II.yogunlamaq>[kim]
 Ör. Yox, Alo, dedi, - doğrudur, san manim qeyratimi buraxmazsan, amma iş yoğunlayıb. S.Rehimov. [Getdikce] söhbət_[kim] yoğunlayırdı.
 Ə.Əbülhesen.

YOGUNLAŞMAQ

- A1 I. yogunlaşmaq₁: Daha da yoğun olmaq.
 II.yogunlaşmaq>[kim]
 Ör. Səsi_[kim] bir az yoğunlaşmışdı(A D A L)

YOĞURMAQ

- A1 I. yoğurmaq₂: Qatı bir maddeni ezib qarışdırmaqla yaygın hala salmaq.
 II.yoğurmaq>[kim] [ne]
 Ör. (Ben)_[kim] Palçıq_[ne] yoğurdum.
- A2 I. yoğurmaq₁: Yoğurub-yapmaq xemir yoğurub çörek bişirmeyi bacarmaq.
 II.yoğurmaq>[kim]
 Ör. [Yasemen]_[kim] kütdür, toxumaq, yamamaq, yoğurub-yapmaq bilmir.
 Mir Celal.

YOXALMAQ

- A1 I. yoxalmaq₁: Yox olmaq, itmek.
 II.yoxulmaq>[kim]
 Ör. Yolda maşmlar dayanır. Düşüb çayxanada dincalir va taza damlanmış maxmari çayı içdikca yorğunluğumuz_[kim] yoxalır. S.Rüstem.

YOXLAMAQ

- A1 I. yoxlamaq₂: Bir şeyin varlığı yoxluğu, yaxud düzgünlüyü, heqiqi veziyyeti ba-rede yeqinlik hasil etmek üçün onu gözden keçirmek, tehqiq etmek, müayine etmek,araşdırmaq

²⁵⁹“Yogunlamaq” fiilinin birinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak mantıksal isteminin tekolduęu söylenebilir.

- II.yoxlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (Sen)_[kim] Masalanin hallini_[kimi] yoxla.
- A2 I. yoxlamaq₂: Nezaret meqsedi ile tehqiq etmek, teftiş etmek; baxmaq.
 II.yoxlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (Ben)_[kim] Işin gedişini_[kimi] yoxladım.
- A3 I. yoxlamaq₂: Eyni meqsedle araşdırıb baxmaq.
 II.yoxlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (Onlar)_[kim] Mandan sonra iki nafiarin da çamadanını_[kimi] yoxladılar.
 M.Hüseyn.
- A4 I. yoxlamaq₂: Bir şeyin düzgün olub-olmadıgını müeyyen etmek üçün nezaretnden keçirmek.
 II.yoxlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. Qulam_[kim] üzü- aşağı enib küçada damir sütuna rabt edilmiş böyük saata baxdı, öz qol saatını_[kimi] yoxladı. S.Rehimov.
- A5 I. yoxlamaq₂: Bir şeye el ile toxunmaq; müeyyenleşdirmek.
 II.yoxlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. Masma arvad_[kim] alini can köynayinin yaxasına salıb üçlüyü_[kimi] yoxladı. Mir Celal.
- A6 I. yoxlamaq₂: Biliyi, tecrübeni, keyfiyyeti ve s.-ni öyrenmek meqsedi ile tecrübeden,smaqdan keçirmek.
 II.yoxlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Şagirdlerin biliyini_[kimi] yoxladı.
- A7 I. yoxlamaq₂: Bir aletin, cihazm, maşmın vs.-nin saz olub-olmadığı haqqında yeqinlik elde etmek üçün onu işledib sınaqdan keçirmek.
 II.yoxlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Əvval maşının hissalarını_[kimi] yoxladı, yağlaaı, bir neça yerini açıb içariya baxaı.. Ə.Sadıq.
- A8 I. yoxlamaq₂: Götür-qoy etmek, bir şey haqqında etraflı düşünmek, fikirleşmek.
 II.yoxlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim].Oz maslahatlarını_[kimi]. yoxlayıb bitarafi qalan hökumatlar bunlarär: Şvetsiya, Norvegiya, Iran.. C.Memmedquluzade.

YOXSULLAŞMAQ

A1 I. yoxsullaşmaq₁: Tedricen yoxsul olmaq, yoxsulluğa doğru getmək, yoxsulluğa düşmək; kasıblaşmaq.

II.yoxsullaşmaq>[kim]

Ör. [Xaqani:] Şamaxı bazar zangin bazarair; Əfsus, [kim] yoxsullaşır get-geəa bir az. M.Rahim.

YOLLAMAQ

A1 I. yollamaq₂: Göndermək.

II.yollamaq>[kim] [ne]

Ör. (Ben) [kim] Sənə cicəklərdən cələng[ne] yolladım,

Bir məktub qoymuşam bax, arasına.(D G)

YOLMAQ

A1 I. yolmaq₂: Dartıb qoparmaq, çəkib qoparmaq.

II.yolmaq>[kim] [kimi]

Ör. (Sen) [kim] Vur ağzına, düşsün yera dandan, naya lazım? Yol zülfünü[kimi], ol zülfı-parışan naya lazım? M.S.Ordubadı.

A2²⁶⁰ I. yolmaq₂: Soymaq, varyoxunu elindən almaq, qaret etmək.

II.yolmaq>[kim] [kimi]

Ör.

YOLUXMAQ I

A1 I. yoluxmaq₂: Sirayet etmək, keçmək (xestelik, mikrob)

II.yoluxmaq>[kim] [kime]

Ör. Sarılıq, elə bil yoluxdu o[kim] birilərində[kime] (A D A L)

YOLUXMAQ II

A1 I. yoluxmaq₂: Hal-ehval bilmək üçün birinin yanına getmək (gelmək).

II.yoluxmaq>[kim] [kimi]

Ör. Mirza Mehdi hakimbaşı[kim] haftada iki-üç dəfə onu[kimi] yoluxurdu.
Ə.Haqverdiyev.

²⁶⁰ “Yolmaq” fiilinin ikinci anlam dəyişkesinə örnək bulunamamışdır ancak mantıksal isteminin iki olduğu söylənebilir.

YONCUMAQ

- A1 I. yoncumaq₁: mah. Yalvarmaq.
 II.yoncumaq>[kim]
 Ör. Nə isə Qara Vəzir_[kim] çox yoncudu, çox zəhlə tökdü, az qaldı Alı xanı da yoldan çıxartsın. (İ N T)

YONMAQ

- A1 I. yonmaq₂: Bir şeyi (ağacı, demiri vs.) hecim etibarilə kiçiltmək, nazıMeşdirmək və ya istenilən şəkllə salmaq məqsədi ilə xüsusi kesici, yaxud yonucu aletlə kesib üstünü götürmək.
 II.yonmaq>[kim] [kimi]
 Ör. Karim baba_[kim] fit çala-çala bir qarış iki barmaq qalınlığında yaş çubuğu_[kimi] yonurdu. A.Şaiq.
- A2 I. yonmaq₂: Daşdan v s.-den yonmaq yolu ilə hazırlamaq.
 II.yonmaq>[kim] [kimi]
 Ör. Babası _[kim] bunları danışa-danışa, taxtadan Danimarkalı Xolgerin böyük heykəlini_[kimi] yonurdu.(N)

YONULMAQ

- A1 I. yonulmaq₁: Rende vs. yonucu və ya kesici aletlə kesilib üstü götürülmək; hamarlanmaq, işlənmək.
 II.yonulmaq>[kim]
 Ör. Əmmama şaklında bir daş_[kim] yonulmuş; Bir sada qabrin üstünə qoyulmuş.
 A.Sehhet.
- A2 I. yonulmaq₁: Yonularaq hazırlanmaq, qayırılmaq.
 II.yonulmaq>[kim]
 Ör. El ağzından çıxmış ədəbiyyat, _[kim] bir dahinin qələmi altında yonuldu və birdən-birə klassik bir yüksəkliyə qalxdı. (İ N T)

YORĞALAMAQ

- A1 I. yorğalamaq₂: Yorğa yerişlə yerimək.
 II.yorğalamaq>[kim] [kimi]
 Ör. (O) _[kim] [Mayanrn] bütün fikri _[kimi] yorğalayan kaharda, gözəlliyindən doymadığı çöllərdə idi. M.İbrahimov.

- A2 I. yorğalama₁: Süretle getmək, qaçmaq.
 II.yorğalama>[kim]
 Ör. Daha geri qayıtmaq istəmir? Sahibinin fikrə getdiyini duyan at_[kim] yerişini yavaşdıb yorğaladı(İ N T).

YORGUNLAŞMAQ

- A1 I. yorgunlaşma₁: Yorğun düşmək, yorğun olmaq, yorğunluq neticesinde taqetden düşmək.
 II.yorgunlaşmaq>[kim]
 Ör. O hiss elədi ki, adaşı_[kim] yorğunlaşıb.

YORMAQ I

- A1 I. yorma₂: Yorulmasına sebep olmaq, taqetden salmaq, tabsız etmək; üzmək.
 II.yorma>[kim] [kimi]
 Ör. Mahammadhasan_[kim] ami eşşayi heç kasa vermazdi ki, bir yana aparıb heyvanı_[kimi] yorsunlar. C.Memmedquluzade.
- A2 I. yorma₂: Yol yormağ - çox gedib-gelmək.
 II.yorma>[kim] {kimi}_{tamamlayıcı}
 Ör. (Sen)_[kim] [Çarvadar:] Ə, bu yolu_{kimi} yorduğun bas deyil?
 S.Rehimov.
- A3 I. yorma₂: Özünü yormağ boş yere elleşmək, ebes çalışmaq.
 II.yorma>[kim] [kimi]
 Ör. (Sen)_[kim] Ozünü_[kimi] yorma, bundan heç bir şey çıx- mayacaqdır.
- A4 I. yorma₂: Gergin zehmet teleb eden bir işde üstün gelmək.
 II.yorma>[kim] [kimi]
 Ör. Narda o_[kim] mani_[kimi] yordu.

YORTAVLAMAQ

- A1 I. yortavlama₁: mah. Yorta yerişle yerimeye, yortmağa başlamağ.
 II.yortavlamağ>[kim]
 Ör. [Mecid] göy ürkasına bir acı qamçı çakdi. Urka_[kim] yortavladı.
 S.Rehimov.

- A2 I. yortavlamaq₁: Sürətlə, çapa-çapa getmək.
 II.yortavlamaq>[kim]
 Ör. Q, [kim] üzünü enişə tərəfi döndarib: - San bir gör, necə da ati kasilmiş kimi yortavlayır! S.Rehimov.

YORTMAQ

- A1 I. yortmaq₁: Yort getmək, yerimək.
 II.yortmaq>[kim]
 Ör. Atlar [kim] tarpanib bir qadar yortdular. S.Rehimov.
- A2 I. yortmaq₁: Ümumiyyətlə, yerimək, qaçmaq, boş-boş gezmək.
 II.yortmaq>[kim]
 Ör. Rahimli[kim] fısıldaya-fısıldaya tahkimçinin arxasında yorturdu.
 İ.Hüseynov.

- A3 I. yortmaq₂:dan. Soxmaq, dürtmək.
 II.yortmaq> [kim] [kimi]
 Ör. Ata [kim] oğlunu [kimi] yortdu. (İ N T)

YOVUŞMAQ

- A1 I. yovuşmaq₂: Yaxınlaşmaq, ünsiyyət bağlamaq.
 II.yovuşmaq>[kim] [kime]
 Ör. Gülgaz[kim] atasma[kime] az yovuşardı. Mir Celal.
- A2 I. yovuşmaq₂: Uyuşmaq, uyğunlaşmaq, özünü başqası ilə tay, bərabər tutmaq.
 II.yovuşmaq>[kim] [kime]
 Ör. Adam [kim] adama [kime] garak yovuşsun.

YOZMAQ

- A1 I. yozmaq₃: Özü istədiyi kimi menə vermək, izah etmək, şərh etmək.
 II.yozmaq>[kim] [kime] [ne]
 Ör. Ay qaraçı gözəli,
 Fal açmaq nəyə lazım?
 (Sen) [kim] Aləmə[kime] bəxt[ne] yozursan,
 Gəl sənə bir bəxt yazım.(D P)
- A2 I. yozmaq₁: Hiss etmək, duymaq.
 II.yozmaq>[kim]

Ör. (O) [kim] Kalantarlı müsahibinin qafıldan tutulmasını söhbətdən xoşlanmamasına yozdu. İ.Hüseynov.

YÖNƏLMƏK

- A1 I. yönəlmək₂: Bir tərəfə istiqamət alıb getmək, üz tutub getmək, istiqamət almaq.
II.yönəlmək>[kim] [kime]
Ör. Hamımız[kim] sas galan tərəfi[kime] yönəldik.
- A2 I. yönəlmək₂: Bir şey üçün yanaşmaq, yanına getmək, müraciət etmək
II.yönəlmək>[kim] [kime]
Ör. (O) [kim] [Xortdan:] Əlində maya düzəltmək üçün qadim dost və aşnalarına[kime] yönəldi.. Ə.Haqverdiyev.
- A3 I. yönəlmək₂: Gəlmək, üz tutmaq.
II.yönəlmək>[kim] [kime]
Ör. [Bekir:] Qayanın üstündən gördüm, iki dasta atlı[kim] biza[kime] sarı yönəliblər. N.Vezirov.

YUBANMAQ

- A1 I. yubanmaq₁: Bir işə vaxtında başlamamaq, telesmemək; gecikdirmək, ləngimək, gecikmək.
II.yubanmaq>[kim]
Ör. - Daxmalarda balıqçılar oyanmış; Bir parası[kim] çox gecikib yubanmış.
A.Sehhet.

YUXALMAQ

- A1²⁶¹ I. yuxalmaq₁: Yumşalmaq, nazikləşmək, incəlmək.
II.yuxalmaq>[kim]
Ör.
- A2 I. yuxalmaq₁: Ürəyi yuxalmaq -kövrelmək, rıqqətlənmək, təsirlənmək.
II.yuxalmaq>[kim]
Ör. Kamran üzünü çevirib ondan uzaqlaşanda koxanın ürəyi[kim] yuxaldı.
Ə.Əbülhəsən.

²⁶¹“Yuxalmaq” fiilinin birinci anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır ancaq mantıqsal isteminin tək olduğu söylənebilir.

YUXULAMAQ

A1 I. yuxulamaq₁: Yuxuya getmək; yatmaq, uyumaq.

II.yuxulamaq>[kim]

Ör. Uşaq [kim] yuxuladı.

YUMAQ I

A1 I. yumaq₂: Su veya su ve sabun, yaxud başqa bir maye ilə təmizləmək.

II.yumaq>[kim] [ne]

Ör. Bir həyatda bir müsəlman arvadı[kim] arxın kanarında qab[ne] yuyurdu.

C.Memmedquluzadə.

A2 I. yumaq₂: Çarparaq, toxunaraq dağıtmaq, aparmaq (yağış, dəniz, çay).

II.yumaq>[kim] [kimi]

Ör. Dalğalar [kim]Sahili [kimi] yuyur.

A3 I. yumaq₂: Əvezini vermək, doğrultmaq (“gü- nahım”, “teqsirini” sözləri ilə).

II.yumaq>[kim] [kimi]

Ör. [Heyder bəy:] Naçalnik, man[kim] hazırım ki, bu taqsirimi[kimi] öz qanımla yuyam. M.F.Axundzadə.

YUMAQLAMAQ

A1 I. yumaqlamaq₂: Sapı sarıyıb yumaq halınama salmaq.

II.yumaqlamaq>[kim] [ne]

Ör. Hisli-paslı alçaq bir damda oturmuş Fatı[kim] alında ip [ne] yumaqlayır.

Ə.Abasov.

YUMALANMAQ

A1 I. yumalanmaq₁: Diyirlənmək, yumbalanmaq.

II.yumalanmaq>[kim]

Ör. Ayl[kim] eniş aşağı qaça bilmədiyindən daranın içinə yumalandı.

S.S.Axundov.

YUMBALANMAQ

A1 I. yumbalanmaq₁: Baş üstə çevrile- çevrile gəlmək, dombalaq aşmaq, kellemayallaq gəlmək

II.yumbalanmaq>[kim]

Ör. (O) [kim] [Qehreman:] Bir güllə atdım, birini də, harif gurultu ilə

pillakanlardan yumbalanaraq otağa düşdü. H.Nezerli.

- A2 I. yumbalanmaq₁: Diyirlene-diyirlene gəlmək, gillene-giliene gətmək
 II.yumbalanmaq>[kim]
 Ör. İndi [Muradın] ardmca böyük, kiçik daşlar_[kim] yumbalanırdı. S.Hüseyn.

YUMMAQ

- A1 I. yummaq₂: Qapamaq, örtmək.
 II.yummaq>[kim] [kimi]
 Ör. (Sen)_[kim]- Mast ol geca- gündüz, na bilim, yat naralarda; Yum gözlerini_[kimi] xaneyi-viranını görçək. M.Ə.Sabir.

YUMRUQLAMAQ

- A1 I. yumruqlamaq₂: Əlini yumulmuş vəziyyətə salmaq.
 II.yumruqlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. Solmaz_[kim]- allarını_[kimi]- yumruqlayıb balınca äayaäi, ancaq qalxa bilmədi. S.Rehimov.
- A2²⁶² I. yumruqlamaq₂: Yumruqla vurmaq (döymək).
 II.yumruqlamaq>[kim] [kimi]
 Ör.
- A3 I. yumruqlamaq₂: Yumruqla taqqıldatmaq (döymək, döyəcəmək).
 II.yumruqlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. [Müellime]_[kim] bir şey lazım olduqda, öz otağı ilə Tellinin sakin oläuğu otaq arasındakı divarı_[kimi] yumruqlardı. S.Hüseyn.
- A4 I. yumruqlamaq₂: Döyəcəmək.
 II.yumruqlamaq>[kim] [kimi]
 Ör. [Qehreman:] Kanarda şiddətlə asan qış ruzgarı_[kim] birqat pancaraları_[kimi] yumruqlayır, kiçik qar və buz zarraları ilə bombardman edildi. H.Nezerli.

YUMŞALMAQ

- A1 I. yumşalmaq₁: Yumşaq, elastik hala gəlmək; sertliyini, berklilyini, cədlüğünü itirmək.

²⁶² “Yumruqlamaq” fiilinin ikinci anlam dəğişkesinə örnek bulunamamışdır ancak mantıksal istemi iki olduğu söylənebilir.

II.yumşalmaq>[kim]

Ör. Dari_[kim]suda yumşalmışdır.

A2 I. yumşalmaq: Zeiflemek, azalmaq, keskinliyi, şiddeti keçmek.

II.yumşalmaq>[kim]

Ör. Ağrı_[kim]bir qadar yumşaldı.

A3 I. yumşalmaq₁: Müləyimləşmək; hirs, acığı, qezəbi, hid- deti keçmək, hirs soyumaq.

II.yumşalmaq>[kim]

Ör. Rüstam bay_[kim] yumşaldı və Cafara baxaraq bir az ää gülümsünäü. Çemenzeminli.

YUMULMAQ

A1 I. yumulmaq₁: Öz-özünə qapanmaq; örtülmək

II.yumulmaq>[kim]

Ör. Mayilin gözləri_[kim] ehmal-ehmal yumuldu. Mir Celal.

YUMURLAMAQ

A1 I. yumurlamaq₁: Yumurta vermək, yumurta çıxarmaq.

II.yumurlamaq>[kim]

Ör. Toyuqlar_[kim]yumurtlayır.

YURDLAMAQ

A1 I. yurdlamaq₁: Özünə yurd düzəltmək, yuva qurmaq.

II.yurdlamaq>[kim]

Ör. Na gördüm? Samanda Q_[kim] yurdlamışdır; Bir finäiq boyäaca yumurtlamışäir. S.Vurğun.

YUVALAMAQ

A1 I. yuvalamaq₁: Yuva tikmək, yuva salmaq, yuva düzəltmək

II.yuvalamaq>[kim]

Ör. Sarça_[kim] divar daliklarında yuvalar.

YUVARLAMAQ

A1 I. yuvarlamaq₂: Yuvarlaq bir şeyi iteleyib hərəkət etdirmək; gillətmək.

II.yuvarlamaq>[kim] [kimi]

Ör. (O)_[kim]Daşları_[kimi] başı aşağı yuvarladı.

- A2 I. yuvarlamaq₂: Yuvarlaq hala salmaq, girde ve ya uzunsov, lüle şekli vermek.
II.yuvarlamaq>[kim] [kimi]
Ör. (Biz)_[kim]Qazeti_[kimi] yuvarladık.
- A3 I. yuvarlamaq₂: Sövk etmək, sürükləmək, aparmaq, aparıb çıxarmaq.
II.yuvarlamaq>[kim] [kime]
Ör. - Dada-babadan qalma bu vardiş_[kim] sizi olduqca qorxulu bir yola_[kime] yuvarlaya bilar. Ə.Veliyev.

YUYUNMAQ

- A1 I. yuyunmaq₁: qayıd. Öz el-üzünü, bedenini yumaq; çimmək.
II.yuyunmaq>[kim]
Ör. Qızlar_[kim] quyunun başında yuyunurdular. Ə.Veliyev.
- A2 I. yuyunmaq₁: İslanmaq, üzerine şəh düşmək; nemlənmək.
II.yuyunmaq>[kim]
Ör. Al örpək örtüdü bağçalar; Yuyundu şəhla gül-çiçək_[kim]. Ə.Cemil.

YÜKLƏMƏK

- A1 I. yükləmək₃:Yük vurmaq, yük qoymaq, yüklə doldurmaq.
II.yükləmək>[kim] [kime] [ne]
Ör. (Onlar)_[kim]- Körpünün sol tarafında dayanmış gamiyə_[kime] taxta-şalban_[ne] yükleyirdilər. M.Hüseyn.
- A2 I. yükləmək₃: Dalına yük vurmaq, yük çatmaq.
II.yükləmək>[kim] [kimi] [kime]
Ör. (Biz)_[kim]Mağıl keçən vaxtlar dava karvanları düzülürdü yola, ticarət malını_[kimi] yükleyirdik davalara_[kime]. C.Memmedquluzade.
- A3 I. yükləmək₂: Aparmaq (daşımaq) üçün vermək.
II.yükləmək>[kim] [kimi]
Ör. [Firidun bey:] Əlacım kasildi, getdim, [Anna Petrovna]_[kim] oradan bir neçə aski- üsgüdan alıb mani_[kimi] yüklədi. Ə.Haqverdiyev.
- A4 I. yükləmək₂: Üzerine çox iş qoymaq, çox iş tap- şırmaq, vəzifəsini, işini ağırlaşdırmaq.
II.yükləmək>[kim] [kimi]
Ör. (Onlar)_[kim]Yazığı_[kimi]o qadar yükleyiblər ki, heç vaxtı qalmır.

- A5 I. yükləmək₂: xüs. Elektrik enerjisi vermək (bir cismə, cihaza və s.-yə).
II.yükləmək>[kim] [kimi]
Ör. (Ben)_[kim] Batareyanı_[kimi] yüklədim

YÜKSƏLMƏK

- A1 I. yüksəlmək₁: Yüksəyə, yüksəklərə, yuxarı qalxmaq; ucalmaq.
II.yüksəlmək>[kim]
Ör. Bina_[kim] xeyli yüksəlmişdir.
- A2 I. yüksəlmək₁: Üfüqde görünmək, çıxmaq, tülü etmək, zahir olmaq.
II.yüksəlmək>[kim]
Ör. Günəş_[kim] bu yerlərdə qalxıb atına; Yüksəlir göylərin yeddi qatına(A D A L)
- A3 I. yüksəlmək₁: Artmaq, qalxmaq, çoxalmaq, seviyyəce yuxarı qalxmaq.
II.yüksəlmək>[kim]
Ör. Çayın suyu_[kim] xeyli yüksəlmişdir.
- A4 I. yüksəlmək₁: Artmaq, şiddətlənmək, güclənmək.
II.yüksəlmək>[kim]
Ör. Xastanın qızdırması_[kim] yüksəldi.
- A5 I. yüksəlmək₁: Yaxşılaşmaq.
II.yüksəlmək>[kim]
Ör. Mahsulun keyfiyyəti_[kim] yüksəlmişdir.
- A6 I. yüksəlmək₂:Hörməti, nüfuzu, mövqeyi, qiyməti, dəyəri artmaq; tanınmaq,şöhretlənmək.
II.yüksəlmək>[kim] [kimde]
Ör. Bu hadisədən sonra o_[kim] bizim gözümüzdə_[kimde] çox-çox yüksəldi.
- A7 I. yüksəlmək₁: Tərəqqi etmək, artmaq, inkişaf etmək.
II.yüksəlmək>[kim]
Ör. Yüksəlmək haqqımdır, iradəm vardır; Biliyim, şüurum hər şey yaradır.
A.Şaiq.
- A8 I. yüksəlmək₂: Daha yüksək, daha məsul vəzifəyə keçmək, daha yüksək mövqə tutmaq.
II.yüksəlmək>[kim] [kime]

Ör. (Ben) _[kim] Vazifiaca _[kime] yüksəldim.

A9 I. yüksəlmək₁: Eşidilmək, gəlmək, qalxmaq (ses haqqında).

II.yüksəlmək>[kim]

Ör. Evdan dahşətli bir fiaryad _[kim] yüksəldi.

A10 I. yüksəlmək₁: Uzaqdan və ya yaxından görünmək (uca şey haqqında).

II.yüksəlmək>[kim]

Ör.. - Kandin aşağı tərəfiində maktab binası_[kim] yüksəlir. Ə.Vəliyev.

YÜNGÜLLƏŞMƏK

A1 I. yüngülləşmək₁: Çəkisi azalmaq, ağırlığını itirmək, yüngül olmaq.

II.yüngülləşmək>[kim]

Ör. Arabanın yükü_[kim] yüngülləşdi.

A2 I. yüngülləşmək₁: Asanlaşmaq, zəhməti, eziyyəti bir qədər azalmaq, işi azalmaq.

II.yüngülləşmək>[kim]

Ör. - Axırı Xudayar bəyin yazıq övrəyə bir az rahmə gəldi. Valiqulunu özünə cütçü, Zibam qaravaş tutdu ki, Zeynabın işi _[kim] bir az yüngülləşsin.

C.Məmmədquluzadə.

A3 I. yüngülləşmək₁: Sakitləşmək, təskinlik tapmaq, beynini məşğul edən hissələrdən, fikirlərdən azad olmaq.

II.yüngülləşmək>[kim]

Ör. - [Sona xanım:] Sani görəndə könlüm açılır. Gözlərimə şafiq gəlir, dardımı açıb deyirəm, ürayım_[kim] bir az yüngülləşir. Ə.Həqverdiyev.

A4 I. yüngülləşmək₁: Özünü yüngül hiss etmək, mədesi təmizlənmək.

II.yüngülləşmək>[kim]

Ör. (O) _[kim] Qusandan sonra yüngülləşdi.

YÜYƏNLƏMƏK

A1 I. yüyənləmək₂: Başma yüyən keçirmək, yüyən taxmaq (atm).

II.yüyənləmək>[kim] [kimi]

Ör. Qara, _[kim] göyxallı atı _[kimi] gül kimi təmizləyib yəhərlədi və yüyənlədi.

S.Rəhimov.

- A2²⁶³ I. yüyənləmək₂: mac. Özünə tabe etmək, özündən asılı vəziyyətə salmaq.
 II.yüyənləmək>[kim] [kimi]
 Ör.

YÜYÜRMƏK

- A1 I. yüyürmək₁: Qaçmaq, qoşaraq getmək, berk getmək, qaça-qaça getmək;
 qoşmaq.
 II.yüyürmək>[kim]
 Ör. - Küçadan bir çocuq_[kim] yüyürdü eva.. M.Ə.Sabir.
- A2 I. yüyürmək₂: Yüyürüb- yortmaq çox yüyürmək, qaçmaq. Üstünə yüyürmək
 hücum etmək, üstünə cummaq
 II.yüyürmək>[kim] [kime]
 Ör. Əlina silah alanlar_[kim] düşman üstünə_[kime]yüyürdü. Mir Celal.

ZAĞLAMAQ

- A1 I. zağlamaq₂: Cilalamaq, cila vermək.
 II.zağlamaq > [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim]Xəncəri (qılıncı)_[kimi] zağladı.

ZAMAZKALAMAQ

- A1 I. zamazkalamaq₂: Zamazka sürtmək, zamazka ilə tutmaq, qapamaq.
 II.zamazkalamaq > [kim] [kimi]
 Ör. (Ben)_[kim] Pancaraları_[kimi] zamazkaladım.
- A2 I. zamazkalamaq₂: mac. dan. Ört-basdır etmək, üstünü ma- lalamaq.
 II.zamazkalamaq > [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Masalani_[kimi] zamazkaladı.

ZANQILDAMAQ

- A1 I. zanqıldamaq₁: Zanqıltı sesi vermək.
 II.zanqıldamaq > [kim]
 Ör. Zang_[kim] zanqıldayırdı.

ZARILDAMAQ

- A1 I. zarıldamaq₁: Şiddətli heyecan, ağrı, eziyyət, ezab və s. tesirindən zarıltı
 sesi çıxarmaq; inildemek.

²⁶³ “Yüyənləmək” fiilinin ikinci anlam dəyişməsinə nümunə tapılmamışdır lakin mantıqsal isteminin iki olduğu deyilə bilər.

II.zarıldamaq > [kim]

Ör. Getdikca ağır nəfəs alan Niyaz_[kim] zarıldadı. M.İbrahimov.

A2 I. zarıldamaq: Zar-zar ağlamaq.

II.zarıldamaq > [kim]

Ör. Uşaq_[kim] zarıldayır.

ZARİMAQ

A1 I. zarımaq₁: zarıldamaq.

II.zarımaq > [kim]

Ör. Xasta_[kim] zarıyır.

A2 I. zarımaq₁: Ulamaq.

II.zarımaq > [kim]

Ör. Hardanbir zarıyır bayquş,_[kim] yapalaq; Uzaqda tülkülər edirlər vaq-vaq. H.K.Sanlı.

A3 I. zarımaq₁: İnləmək, sızlamaq.

II.zarımaq > [kim]

Ör. Ham da göz- dan iraq gəlinlər, qızlar; _[kim] Əlləri qoynunda zarıyır, sızlar. S.Vurğun.

ZƏDƏLƏMƏK

A1 I. zədələmək₂: Toxunaraq və ya toxunduraraq zədə vurmaq, xarab etmək, şikest etmək, yaralamaq, ezmək, çatlatmaq vs.

II.zədələmək > [kim] [kimi]

Ör. Həyatın küləkləri hamıdan əvvəl gənc_[kim] yar- paqları_[kimi] zədələyir. M.S.Ordubadi.

ZƏDƏLƏNMƏK

A1 I. zədələnmək₁: Bir şeyə toxunmaq və ya bir şey deymək neticesində bir yeri - mek, zədə deymək, zədə emələ gəlmək, yaralanmaq, şikest olmaq.

II.zədələnmək > [kim]

Ör. Doludan almalar_[kim] ağacda zədələndi.

ZƏHƏRLƏMƏK

A1 I. zəhərləmək₂: Ağılmaq, zəhərlə təsir etmək, zəhər vermək, zəhər içirmək, zəhər verib öldürmək, zəhərli maddələrlə öldürmək, qırmaq.

II.zəhərləmək > [kim] [kimi]

- Ör. Deyasan, onu_[kimi] casus_[kim] zaharlamişdi. M.Hüseyn.
- A2 I. zəhərləmək₂: Özünü zəhərləmək - zəher qəbul edib özünü öldürmək, özünü öldürmək üçün zəher içmək.
II.zəhərləmək> [kim] {kimi}_{tamamlayıcı}
Ör. Ganca-sakini_[kim] -ozunu-_{kimi} zaharladi(İ N T)
- A3²⁶⁴ I. zəhərləmək₂: Acı, zəherli söz deyərək, qəlbini incitmək, son dərəcə kederləndirmək, acılamaq
II.zəhərləmək> [kim] [kimi]
Ör.
- A4 I. zəhərləmək₂: Zəher və ya zəherli maddə qatmaq.
II.zəhərləmək> [kim] [kimi]
Ör. (O)_[kim] Düşman quyuların suyunu_[kimi] zaharladi.
- A5 I. zəhərləmək₁: Zəher və yaxud zəherli maddenin təsiri ilə xəstələndirmək,xəstələnməsinə, pozulmasına, xarab olmasına səbəb olmaq.
II.zəhərləmək> [kim]
Ör. Kim gəlib aradı, kim soradı,
Yoluxan doluxdu, bir də yoxladı.
İlan_[kim] zəhərlədi, qar ayaqladı
Çadırda illəri ötən dərdimi.(D P)
- A6 I. zəhərləmək₂: Korlamaq, xarab etmək, pozmaq, çox pis təsir etmək.
II.zəhərləmək> [kim] [kimi]
Ör. Kəfiini yaman zaharla- dılar. [Ceyran:] Bu qadım_[kim] manim
hayatım_[kimi] zaharlamişdi. S.Hüseyn.

ZƏHƏRLƏNMƏK

- A1 I. zəhərlənmək₁: Bədəne zəherli bir şey daxil olmaq nəticəsində xəstələnmək və ya ölmək.
II.zəhərlənmək> [kim]
Ör. - Havada miğmığa san- cır insanı; Dönüb zaharlanir insanm qam._[kim]
S.Vurğun.

²⁶⁴ “Zəhərləmək” fiilinin üçüncü anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır ancaq məntiqi istəmi iki olduğu söyləyə bilər.

ZƏHMLƏNMƏK

- A1 I. zəhmlənmək₂: Zehmi basmaq, berk qorxmaq, dehşete düşmək.
 II. zəhmənmək > [kim] [kimden]
 Ör. [Alman]_[kim] bu heykalin sasından_[kimden] zahmlanıb ala-yarımçıq rusca zarıdı. Ə. Əbülhesen.

ZƏHRİMARLANMAQ

- A1 I. zəhrimarlanmaq₂: vulq. dan. Yemek, yeyib-içmək, qarnı doyurmaq (acıqla, narazılıqla deyilir).
 II. zəhrimarlanmaq > [kim] [kimi]
 Ör. [Mirze Sefer oğluna:] (Sen)_[kim] Gal, axmaq balası, naharını_[kimi] zəhrimarlan! Ə. Haq- verdiyev.

ZƏİFLƏMƏK

- A1 I. zəifləmək₁: Gücdən düşmək, qüvvətdən düşmək, elden düşmək, halsızlaşmaq.
 II. zəifləmək > [kim]
 Ör. Xasta_[kim] gündən-günə zaifilayir.
- A2 I. zəifləmək₁: Gücü, tesiri, tesir qüvvəsi, şiddəti, ger- ginliyi və s. azalmaq.
 II. zəifləmək > [kim]
 Ör. Şaxta_[kim] zaifilamişdir.

ZƏQQUMLAMAQ

- A1 ²⁶⁵ I. zəqqumlamaq₂: Zeqqum vermek, zeqqum yedirmək.
 II. zəqqumlamaq > [kim] [kimi]
 Ör.
- A2 I. zəqqumlamaq₁: vulq. Yedirmək, doydurmaq (acıqla deyilir).
 II. zəqqumlamaq > [kim]
 Ör. (O)_[kim] Acından öldüm ki, bir az əppəkdən- zaddan ver, zəqqumlanaq (A D A L)
- A3 I. zəqqumlamaq₂: Acılamaq, zəherləmək.
 II. zəqqumlamaq > [kim] [kimi]

²⁶⁵ “Zəqqumlamaq” fiilin birinci və üçüncü anlam dəyişkəsinə nümunə tapılmamışdır, lakin mantiqsal isteminin iki olduğu deyilənləndir.

Ör.

ZƏNCİRLƏMƏK

- A1 I. zəncirləmək₂: Zencir vurmaq, zencirle bağlamaq.
II.zəncirləmək> [kim] [kimi]
Ör. Piri kişi_[kim] qara köpəyi _[kimi] heç vaxt zəncirləmədi. Axundov.
- A2 I. zəncirləmək₂: Boğmaq, hereket etməyə, fealiyyət göstərməyə imkan verməmək.
II.zəncirləmək> [kim] [kimi]
Ör. Qanun_[kim] var ki, zəncirləmiş ruhu, dili, havası. _[kimi] N.Refibeyli.
- A3 I. zəncirləmək₂: Özünü bir işə və ya şeye bağla- maq, el-ayağım bağlamaq.
II.zəncirləmək> [kim] {kimi} _{tamamlayıcı}
Ör. [Aslanm] bir fikri vardsa, o da qardaşını evləndirməkdi. Lakin Farhad _[kim] həmişə eys-ışratda olduğu üçün özünü_[kimi] hələ zəncirləmək istəməyib Aslanm sözlərini rədd edirdi. C.Cabbarlı.

ZƏNGİNLƏŞMƏK

- A1 I. zənginləşmək₁: Varlanmaq, varlı olmaq, malı, dövləti daha da artırmaq
II.zənginləşmək> [kim]
Ör. Yer-göydür çöhrənə heyran,
Sənlə zənginləşdi cahan, _[kim]
Sən tək gözəl qızlar hər an
Cahana iftixar oldu!(M O D)
- A2 I. zənginləşmək₁: Biliyi, məlumatı artırmaq; eqlən, menen daha da inkişaf etmək;kamilləşmək.
II.zənginləşmək> [kim]
Ör. Şiraslan öz-özünə cavab verdi: “Bali, insan təbiəti dərk etməklə, onu dəyişdirməklə özü da _[kim] zənginləşir”. S.Rehimov.

ZƏRƏRSİZLƏŞMƏK

- A1 I. zərərləşmək₁: Zərərsiz hala düşmək.
II.zərərləşmək> [kim]
Ör. Kriminogen qruplar zərərsizləşdirilir, cinayətkar dəstələr hissə-hissə tərksilah edilirdi.(D B S)

- A1 I. zərifləşmək₁: Zərif hala salmaq; inceleşdirmək
 II.zərifləşmək> [kim]
 Ör. Ancaq deyəsən, Əsrəf qız_[kim] kimi zərifləşmişdi(A D A L)

ZƏYLƏMƏK

- A1 I. zəyləmək₂: Zey vurmaq, zey qarışdırmaq, zey qatmaq.
 II.zəyləmək> [kim] [kimi]
 Ör. (O)_[kim] Suyu_[kimi] zayladı.(durulmaq üçün suya zay vurmaq).

ZİGLAMAQ

- A1 I. zıqlamaq₁: Palçıqlamaq, palçığa batırmaq, lehmelemek, lehmeye bulamaq.
 II.zıqlamaq> [kim]
 Ör. O_[kim] su tamiz bir yolu korlayıb zıqlamasa yaxşıdır. S.Rehimov.

ZİQQANMAQ

- A1²⁶⁶ I. zıqqanmaq₁: Gücenmək, güce düşmək, hıqqanmaq.
 II.zıqqanmaq> [kim]
 Ör.
 A2 I. zıqqanmaq₁: Bir işi çox çətinliklə görmək.
 II.zıqqanmaq> [kim]
 Ör. İdaradakılar_[kim] Müsyö Qomel ilə birlikdə hala da o kalmanın üstündə zıqqanırdılar. Qantemir

ZİQQILDAMAQ

- A1 I. zıqqıldamaq₁: Zarımaq, inildemek, sızıldamaq, zarıldamaq.
 II.zıqqıldamaq> [kim]
 Ör. (O)_[kim] Kosa qocalıb aldan düşmüş xasta qarını kimi zıqqıldadı.
 S.Rehimov.

ZİNQILDAMAQ

- A1 I. zınqıldamaq₁: İnce zeng sesi çıxarmaq.
 II.zınqıldamaq> [kim]
 Ör. Qumrov_[kim] zınqıldadı.

²⁶⁶ “Zıqqanmaq” fiilinin birinci anlam dəğişkesinə örnek bulunamamışdır ancak mantıksal isteminin tek olduğu söylenebilir.

ZIRILDAMAQ

- A1 I. zırıldamaq₁: dan. Zır-zır etmək, usandırıcı bir sesle ağlamaq.
II.zırıldamaq> [kim]
Ör. [Semed bacısına:] Ay arvad, bu xalqı na zinhara gatirdin? (Sen) [kim]
Sana demadimmi çox zarıldayıb zırıldama? B.Talıblı.
- A2 I. zırıldamaq₂: Xoşa gəlməyən bir seslə ağlarcasına oxumaq.
II.zırıldamaq> [kim] [Z Ö]
Ör. Uşaq[kim] qırıq val kimi[Z.Ö] zırıldı- yırdı. Mir Celal.

ZİBALANMAQ

- A1 I. zibalanmaq₁: Güzelleşmək, qeşəngləşmək, daha da gözəl və qeşəng olmaq.
II.zibalanmaq> [kim]
Ör. Ala gözlar nargisi-mastana tak şahlalanır; Ela ki süzgünlaşır, yüz[kim] martaba zibalanır. M.P.Vaqif.

ZİBILLƏMƏK

- A1 I. zibilləmək₂: Zibil etmək, zibil tökmək, zibilləndirmək.
II.zibilləmək> [kim] [kimi]
Ör. (Onlar) [kim] - Əda, Hasanali, naxır galır, qaç töylanin qapısını aç, heyvan- lar galib hayata girməsinlər və hayat-bacanı[kimi] zibilləməsinlər.
C.Memmedquluzadə.
- A2 I. zibilləmək₂: Xarab etmək, korlamaq, lüzumsuz, istənilməz vs. şeylərlə doldurmaq.
II.zibilləmək> [kim] [kimi]
Ör. (Sen) [kim] Nə üçün tum çırtlayıb bazarı [kimi] zibilləyirsən?(A D A L)

ZİLLƏMƏK I

- A1 I. zilləmək₃: Gözlerini bir nöqtəyə dikmək, kirpiklərini qırpmadan diqqətlə bir nöq-təyə baxmaq (çox vaxt “gözlerini” sözü ilə).
II.zilləmək> [kim] [kimi] [kime]
Ör. [Mürsel] [kim] müntazir gözələrini [kimi] mana[kime] zilla- mişdi. Mir Celal.

ZİLLƏMƏK II

- A1 I. zilləmək₂: Zile keçmək, sesi zile qaldırmaq.
 II.zilləmək> [kim] [kimi]
 Ör. Taraqqi, [kim] tanazzül kamançasini; [kimi] Gah zillayib, gah da bama çakırsan. Aşıq Əlesger.

ZİNDANLAMAQ

- A1 I. zindanlamaq₂: köhn. Zindana salmaq, hebsə salmaq.
 II.zindanlamaq> [kim] [kimi]
 Ör. (Biz) [kim] Can alan, qan axıdanlarını [kimi] zindanlamışdı. Ə.Nezmi.

ZİNGİLDƏMƏK

- A1 I. zingildəmək₁: Zingilti sesi çıxarmaq.
 II.zingildəmək>[kim]
 Ör. Buruq-buruq bacalardan çıxır tüstü, ağ duman; Küçələrdə it [kim] soyuqdan zingildəyir, üşüyür. A.Sehhet.

ZİRƏKLƏŞMƏK

- A1 I. zirəkləşmək₁: Daha da zirek olmaq, cəld olmaq, diribaş olmaq, çevik olmaq, ba-carıqlı olmaq.
 II.zirəkləşmək> [kim]
 Ör. Doğrudan da Rüstamin oğlu[kim] zirəkləşmişdi. S.Rehimov.

ZİYADƏLƏNMƏK

- A1 I. ziyadələnmək₁: Ziyadə olmaq, çoxalmaq, artmaq, bollaşmaq.
 II.ziyadələnmək> [kim]
 Ör. Atlı piyadalandı; Dardı[kim] ziyadalandı.. (Bayatı).

ZİYADƏLƏŞMƏK

- A1 I. ziyadələşmək₁: Artmaq, çoxalmaq, daha da artmaq, bollaşmaq.
 II.ziyadələşmək> [kim]
 Ör. İçarisində yaşadığımız iyirminci əsrdə elmlərin adadları[kim] bir daracada ziyadələşmişdir ki, .. saymaqla qurtarmaq olmaz. F.Ağazadə.

ZİYALANMAQ

- A1 I. ziyalanmaq₁: İşıqlanmaq, nurlanmaq.
 II.ziyalanmaq> [kim]
 Ör. Günəş çıxdı, ziyalandı yer üzü; [kim] Cila- landı safialandı yer üzü.

A.Sehhet.

A2 I. ziyalanmaq₁: Maariflenmek.

II.ziyalanmaq> [kim]

Ör. Elm ilə ziyalanar bu millat; [kim] Qalxar bu taassübü cahalat...A.Sehhet.

ZİYALILAŞMAQ

A1 I. ziyalılaşımaq₁: Ziyalı olmaq, medeni olmaq, medeniləşmək.

II.ziyalılaşımaq> [kim]

Ör. Kand məktəbində dars deyirdi, fikrən də Mirza Karim[kim] ziyalılaşırdı.

ZOQQULDAMAQ

A1 I. zoqquldamaq₁: dan. İrin, çirk etməyə yaxın berk ağrımaq, sancmaq, göynəmək (yara).

II.zoqquldamaq> {kim} tamamlayıcı

Ör. Çibanım{kim} zoqquldayır.

A2 I. zoqquldamaq₁: İnləmək, inildəyə-inildəyə ağla- maq acı-acı ağlamaq.

II.zoqquldamaq> [kim]

Ör. Baxti[kim] da bu zaman zoqquldayıb ağlamışdı. S.Rehimov.

ZOLLAMAQ I

A1 I. zollamaq₂: dan. Zolaqlar şəklində kəsmək, zol-zol etmək.

II.zollamaq> [kim] [kimi]

Ör. (Ben) [kim] Gönü[kimi] zolladım.

ZOLLAMAQ II

A1 I. zollamaq₃: vulq. Uzun, möhkəm bir şeylə berk vurmaq, ilişdirmək, çəkmək.

II.zollamaq> [kim] [kimi] [kime]

Ör. Dava qızışan kimi har kas[kim] ayilib öz başmağını[kimi] çıxarıb alına alar və bir-birinin sir-sifətina[kime] zollayardı. Qantemir.

A2 I. zollamaq₂: Yararsız bir şey kimi atmaq, tullamaq.

II.zollamaq> [kim] [kimi]

Ör. Ah, o saatdan lüt eylər mürdəşir andamüvi; (O) [kim] Taxta üstündə yuvar, tabuta zollar canüvi. [kimi] M.Möcüz.

ZOMLAMAQ

A1 I. zomlamaq₂: mah. Arxın içindeki palçığı belle götürüb bend şeklinde kenarlarna yığmaq, bend vurmaq.

II.zomlamaq> [kim] [kimi]

Ör. (O) [kim] Arxı[kimi] zomladı.

ZORBALANMAQ

A1 I. zorbalanmaq₁: dan. Çox böyümək, zorba olmaq, çox böyüyüb artmaq, yekelenmək, şişmək

II.zorbalanmaq> [kim]

Ör. Gündə on şahı ilə cümle ümuri adlanır; Bu vücudun ki, [kim] damadam amali zorbalanır. M.Ə.Sabir.

ZORLAMAQ

A1 I. zorlamaq₂: Zorla bir işə mecbur etməyə çalışmaq, zora salmaq, zorla boy-nuna qoymaq.

II.zorlamaq> [kim] [kimi]

Ör. 1 gün meni apardı kabinet kimi restarana.(O) [kim] 1 dan bu daliya döndü və meni [kimi] zorladı.(İ N T)

A2 I. zorlamaq₂: Zorla cinsi əlaqəyə mecbur etmək, zorla əlaqədə olmaq, namusuna toxunmaq.

II.zorlamaq> [kim] [kimi]

Ör. (Onlar) [kim] Burada onları [kimi] soyunduraraq, əvvəlcə spirtli icki icdirir, sonra da silah gücünə onları zurna altında rəqs elətdirir, elə oradaca zorlayır və bir qismini öldürür, bir qismini isə hundur eyvandan kücəyə atırdılar. (1918-ci İ Q)

A3 I. zorlamaq₂:Zorla açmaq, gücə salaraq açmaq; güc gəlmək.

II.zorlamaq>[kim] [kimi]

Ör.Axund [kim] qapını[kimi] zorlamağa başladı. S.Rehman.

A4 I. zorlamaq₁:Güç gəlmək, zorakılığa salmaq, güc elemək, zor etmək.

II.zorlamaq>[kim]

Ör. (O) [kim] Sonra hər kəs gəldi, zorladı, girdi içəri. C.Memmed- quluzadə.

ZÖVQLƏNMƏK

- A1 I. zövqlənmək₁: Zövq almaq, lezzet aparmaq, neşelenmək.
 II.zövqlənmək> [kim]
 Ör. Vaqifi_[kim] yağışdan sonra tamizlanıb, işıldayan otlara va çiçəklərə baxıb zövqlənirdi. Çemenzeminli.

ZÜMZÜMƏLƏMƏK

- A1 ²⁶⁷ I. züzmümləmək₂: Züzmüme etmək, dodaqaltı oxumaq, neğme oxumaq.
 II.züzmümləmək> [kim] [kimi]
 Ör.
 A2 I. züzmümləmək₁: Mec. menada.
 II.züzmümləmək> [kim]
 Ör. (O) _[kim] Dağlardan asan meh abasını yelladıkca xoşlanır, dodağının altında züzmümləyirdi. S.Rehman.

ZÜYÜLDƏMƏK I

- A1 I. züyüldəmək₂: dan. Sürüşmək.
 II.züyüldəmək> [kim] [kim]
 Ör. [Derviş:] Ruqiyya_[kim] ilan kimi iki qolumun arasmdan_[kimden] züyüldəyib çıxdı. A.Divanbeyoğlu.

²⁶⁷ “Züzmümləmək” fiilin birinci anlam deęişkesine örnek bulunamamıştır ancak mantıksal istemi tek olduğu söylenebilir.

III. BÖLÜM İSTEME GÖRE AZERBAJCAN TÜRKÇESİ FİİL SINIFLARI

Azerbaycan Türkçesi fiillerinin söz dizimsel istemleri açısından bir, iki ve üç istemli olarak sınıflandırılabilir. Bir fiilin farklı anlam değışkeleri olduğu için aynı fiil fark fiil sınıflarında yer alabilmektedir.

3.1. Bir İstemli Fiiller

Atmaq; A11, A12	Bağırmaq; A1, A3
Avaralanmaq; A1	Bağışlamaq; A7
Avarlamaq; A1	Baxmaq; A18
Avazımaq; A1	Balacalaşmaq; A1
Ayaqlaşmaq; A1, A3	Balalamaq; A1, A2
Ayazımaq; A1, A2, A3, A4	Baldırlamaq; A1
Aydınlaşmaq; A1, A2, A3	Banlamaq; A1, A2, A3
Aydırmaq; A1	Barılamaq; A1
Ayılmaq; A1, A3	Barışmaq; A1, A2, A3
Ayışmaq; A1	Barlanmaq; A3
Aylanmaq; A1, A2	Başaqılanmaq; A1
Ayrılmaq; A9	Baqalaşmaq; A1
Azalmaq; A1	Başlamaq; A3
Azarlamaq; A1	Başlanmaq; A1
Azaylanmaq; A1	Bataqlaşmaq; A1
Azmaq; A3	Batmaq; A4, A8, A9, A10, A11, A12, A13, A14, A17, A18, A22
Babatlaşmaq; A1	Bayaqılaşmaq; A1
Bablaşmaq; A1	

Bayatılmaq; A1	Bərkinmək; A1
Bayatımaq; A1, A2	Bərkişmək; A1, A2
Baygırmaq; A1	Bəyazlanmaq; A1
Bayılmaq; A1	Bəyirmək; A1
Beçələmək; A1	Bicləşmək; A1
Bədbinləşmək; A1	Biganələnmək; A1
Bədirlənmək; A1, A2	Bilinmək; A1, A2
Bəlirmək; A1	Bilmək; A16
Bəllənmək; A1	Binələnmək; A1
Bərabərləşmək; A1	Birələnmək; A1
Bərəlmək; A1, A2	Birləşmək; A1, A3, A5
Bərkimək; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7	Bişirmək; A3
Bişmək; A1, A4, A5	Boylanmaq; A2, A3, A4
Bitirmək; A1 ²	Bozarmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6
Bitmək; A1, A2, A3, A4, A5	Bozlamaq; A1
Bitmək; A1 ²	Böyümək; A1, A2, A3, A5
Bogmaq; A2	Böyürmək; A2
Bollanmaq; A1	Buğlanmaq; A1, A2
Boranlamaq; A1, A2	Buxarlanmaq; A1
Boşalmaq; A1, A2, A3, A4	Buludlanmaq; A1
Boşamaq; A1	Bulunmaq; A1
Boylamaq; A2	Burcuxmaq; A1

Bükmək; A4	Ciddiləşmək; A1, A2
Cadarlanmaq; A1	Cikkildəmək; A1, A2
Cahıllaşmaq; A1	Ciliklənmək; A1
Calamaq; A3, A5	Cilvələnmək; A1, A2
Calanmaq; A1, A2	Cingildəmək; A1
Canlanmaq; A1, A2, A6	Cinlənmək; A1
Cansızlaşmaq; A1	Civildəmək; A1
Carlamaq; A1	Codlaşmaq; A1, A2
Cavanlaşmaq; A1, A2	Coşmaq; A1, A2, A3
Cəfalanmaq; A1	Coşub- daşmaq; A1, A2, A3
Cərgələnmək; A1	Cuqquldamaq; A2
Cəsərtlənmək; A1	Curuldamaq; A1
Cığıldamaq; A1	Cücərmək; A1
Cılızlaşmaq; A1, A2	Cükküldəmək; A1
Cındırılmaq; A1	Cürələşmək; A1
Cınqıldamaq; A1	Cüyüldəmək; A1
Cırıldamaq; A1, A2	Çağırmaq; A1
Cırılmaq; A1, A2	Çaqlamaq; A1, A2
Cırlaşmaq; A1, A2	Çaxmaq; A2, A3
Cırnmaq; A1	Çaxnaşmaq; A1
Cızıldamaq; A1	Çaqqıldamaq; A1
Cızmaq; A1, A2	Çalalanmaq; A1

Çalib-oxumaq, çalib-çağırmaq; A1	Çərənləmək; A1
Çalib-oyunmaq; A1	Çərləmək; A1
Çalışmaq; A1	Çərtmək; A5
Çallaşmaq; A1, A2	Çətinləşmək; A1
Çalmaq; A3, A11	Çığırmaq; A1 , A3, A4
Çamırlanmaq; A1, A2	Çıxar(t)maq; A12
Çapalamaq; A1, A2, A3	Çıxmaq; A3, A5, A9, A13, A14, A16, A22, A24, A25, A26
Çaparaqlamaq; A1, A2	Çıqıldamaq; A1
Çapmaq; A3	Çıldaqlamaq; A1
Çarpışmaq; A1	Çılğınlaşmaq; A1, A2
Çarpmaq; A2	Çılpaqlanmaq; A1, A2
Çaşmaq; A1, A2, A3	Çınlamaq; A1
Çatallanmaq; A1	Çırpınmaq; A1, A2, A3, A4, A5
Çatırdamaq; A1	Çırpmaq; A8
Çatlamaq; A2	Çırtıldamaq; A1
Çatmaq; A12	Çırtlamaq; A1, A2, A3, A4
Çatmaq; A2 ²	Çiçəkləmək; A1
Çeçəmək; A1	Çiləmək; A2
Çevikləşmək; A1	Çimmək; A1, A3
Çevirmək; A2	Çirkinləşmək; A1
Çəkmək; A22	Çirklənmək; A1
Çənləşmək; A1	

Çiskinləmək; A1	Danışmaq; A2, A4
Çizginmək; A1	Danqıldamaq; A1
Çoxalmaq; A1	Daraqlamaq; A5
Çolpalanmaq; A1	Daralmaq; A1, A2, A3, A4, A5
Çovgunlamaq; A1	Darıxmaq; A1, A2, A4
Çovumaq; A1, A2	Darıxmaq; A3, A5
Çökəlmək; A1	Darımaq; A2
Çökmək; A1, A5	Darısqallaşmaq; A1
Çöm(b)əlmək; A1	Darlaşmaq; A1
Çönmək; A1	Daşlaşmaq; A1, A2
Çuglamaq; A1	Davranmaq; A1
Çuxurlaşmaq; A1	Dayanmaq; A1, A2, A3, A5, A10
Çürümək; A1, A2, A3	Dazlaşmaq; A1, A2, A3
Dadıxmaq; A1	Demokratlaşmaq; A1
Dadışmaq; A1	Deyib-gülmək; A1
Dağılmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10, A12, A13, A14	Dəbərmək; A2, A3
Dalamaq; A2, A3	Dəqiqləşmək; A1
Daldalanmaq; A3	Dəliləşmək; A1
Dalğalanmaq; A1, A2, A3	Dənəvərlənmək; A2
Dalgınlaşmaq; A1	Dənləmək; A1
Dammaq; A1, A2	Dərdlənmək; A1
	Dərinləşmək; A2, A3

Dəyişmək; A2	Dolanmaq; A2, A3, A4, A7, A10, A12
Dəymək; A1, A2	Dolanmaq; A1, A2 ²
Dıgıldamaq; A1	Dolaşmaq; A1, A4, A5, A6
Dıqlamaq; A1	Dolgunmaq; A1
Dıncıldamaq; A1	Dolmaq; A9, A11, A12
Dırıldamaq; A1	Dolub-boşalmaq; A1
Dızıldamaq; A1	Doluxsunmaq; A1
Dikəlmək; A1, A3, A4	Dombalmaq; A2
Dilənmək; A1	Domuşmaq; A3
Dillənmək; A1, A2	Donquldannmaq; A1, A3
Dincəlmək; A1, A3, A4	Donmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A7
Dindirmək; A1	Doymaq; A1
Dinmək; A1, A2	Dönmək; A11
Dirçəlmək; A1, A2, A3	Dövlətlənmək; A1
Dirilmək; A1, A2	Döyükmək; A1
Dişəmək; A3	Döyüşmək; A1
Dişərmək; A1	Dözmək; A1
Dişləmək; A3, A4	Dumanlamaq; A1
Divanələnmək; A1	Durmaq; A1, A4, A5, A6, A9, A10, A12, A17, A18, A21, A24, A26, A31, A32, A37, A38, A40, A41, A42, A43, A44
Doğmaq; A1, A2, A3	Duruxmaq; A1, A2, A3
Dogrulmaq; A1, A2, A4	
Dogulmaq; A1, A2	

Durulmaq; A1, A2, A3, A4	Ədəblənmək; A1
Duyuxmaq; A1, A2	Əhəngləşmək; A1
Dürdanələnmək; A1	Əkilmək; A1
Dürtmək; A2	Ələmək; A2
Düşkünülmək; A1	Əlləşmək; A1
Düşmək; A6, A9, A11, A12, A13, A15, A16, A17, A22, A23, A24, A25, A27, A29, A30, A31, A32, A33, A39, A42, A44, A57, A60	Əminləşmək; A1, A3
Düşünmək; A3, A4, A5, A8	Əmişmək; A1
Düşünülmək; A1	Əngəlləmək; A2
Düymək; A2	Əprimək; A1
Düzəlmək; A1, A2, A4, A5, A6, A8	Ərimək; A1, A2, A4, A5, A6, A7, A8, A9
Düzənmək; A1	Ərinmək; A4
Düzmək; A4, A6	Əskilmək; A1, A2
Düzülmək; A2, A3	Əsmək; A1, A2, A3
Enlənmək; A1, A2, A3, A4, A5, A6	Əsmərləşmək; A1
Enmək; A3, A8, A10	Əsnəmək; A1
Eybəcərləşmək; A1	Əsrimək; A1
Eyiləşmək; A1	Ətləşmək; A2
Eymənmək; A1	Ətsizləmək; A1, A2
Eyniləşmək; A1	Əyilmək; A1, A2, A3, A7
Əbədiləşmək; A1	Əylənmək; A1
	Əylənmək; A1, A2, A4

Əymək; A3	Geyinib-kecinmək; A1
Əzilib-büzülmək; A1 , A2, A3	Gəbərmək; A1 , A2
Fəğırlaşmaq; A1	Gəlmək; A2, A8, A12, A13, A14, A15, A16, A18, A19, A24, A31, A32
Fəallaşmaq; A1	Gəmirişmək; A1
Fənalaşmaq; A1	Gəmişmək; A1
Fərəhlənmək; A1	Gənçləşmək; A1, A2, A3
Fərqlənmək; A1	Gəraylamaq; A1
Fəvvarələnmək; A1	Gərginləşmək; A1, A2
Fıxırmaq; A1, A2	Gərmək; A2
Fırçıldamaq; A1	Gərnəşmək; A1
Fırlamaq; A2	Gəvəzələmək; A1
Fırlanmaq; A1, A3, A4	Gəyirmək; A1
Fısıldamaq; A1	Gəzəlləmək; A1
Fışıldamaq; A1, A2	Gəzmək; A8, A13, A14
Forslanmaq; A1	Gicəllənmək; A1
Gecikmək; A2	Gicikmək; A1
Gedib- gəlmək; A2, A3	Gicləşmək; A1
Genəlmək; A1, A2, A3, A4	Gillənmək; A1
Genişlənmək; A1, A2, A3	Girəvələmək; A1
Geriləmək; A1, A3	Girmək; A4
Getmək; A6, A12, A13, A14, A15, A21, A25	Gizildəmək; A1, A2

Gödəlmək; A1, A2	Günahlandırmaq; A1
Göllənmək; A1, A2	Halələnmək; A1
Görənimək; A1	Hallanmaq; A1
Görmək; A2	Hamarlaşmaq; A1
Göstərmək; A13	Haraylamaq; A1, A2
Götürmək; A9	Harınlamaq; A1, A2
Gövşəmək; A1	Havalanmaq; A1, A2, A3
Göyərmək; A1, A2, A3, A4	Hayxırmaq; A1
Göyərmək; A1, A2, A3	Hayqırmaq; A1
Göyərmək; A1 ³	Haylamaq; A1
Göynəmək; A1, A2, A3	Heyrətlənmək; A1
Gözəlləşmək; A1	Həlimləşmək; A1
Gumbuldamaq; A1	Həllənmək; A1
Gumurlanmaq; A1	Hərisləşmək; A1
Gurlamaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6	Hərlənmək; A2, A3, A4, A5, A6
Guvuldamaq; A1	Həsləmək; A1
Gücənmək; A1, A2	Həyalanmaq; A1
Güclənmək; A1, A2	Həyasızlaşmaq; A1
Güləşmək; A1	Həyəcanlanmaq; A1
Güllənmək; A1, A2, A3	Hıçqırmaq; A1, A2
Gülmək; A1, A4	Hıqqanmaq; A1
Gülümsəmək; A1, A2	Hıqqıldamaq; A1

Hırıldamaq; A1	Inildəmək; A1, A2, A3
Hibridləşdirmək; A1	İrilənmək; A1, A2, A3
Hiddətlənmək; A1	İrinləmək; A1
Hisləmək; A1	İrişmək; A1 ¹
Hislənmək; A1, A2	İrişmək; A1 ²
Holavarlamaq; A1	İsinmək; A1, A2, A3
Hoppanmaq; A2	İslanmaq; A1, A2
Hönkürmək; A1	İstəmək; A4, A13
Höyüşlənmək; A1	İstilənmək; A1, A2
Hürmək; A1, A2	İstirahətlənmək; A1
Iblisləşmək; A1	İşarmaq; A1, A2
İçmək; A3	İşıqlanmaq; A1, A2, A3
İgidləşmək; A1	İşildamaq; A1, A2
İkiləmək; A2	İşləmək; A1, A8, A9, A14, A23
İlqışmaq; A1	İtmək; A5, A7, A10, A12
İlinmək; A1	İylənmək; A1
İlişmək; A5	Kağızlamaq; A1
İməkləmək; A1, A2	Kallaşmaq; A1
İmirçimək; A1	Kamilləşmək; A1
İnanmaq; A4	Karıxmaq; A1
İncəlmək; A1, A2, A3	Kasadlaşmaq; A1, A2
İncimək; A1	Kasıblaşmaq; A1

Kəçinmək; A1 ¹	Kiflənmək; A1
Kəçinmək; A1 ²	Kilkələnmək; A1
Kəçmək; A1 ¹ , A17, A18, A19, A29, A30, A31, A40, A44, A47, A48	Kinolaşmaq; A1
Kəçmək; A1 ²	Kirimək; A1
Kəflənmək; A1	Kirlənmək; A1
Kefsizləmək; A1	Kişiləşmək; A1, A2
Keyimək; A1, A2, A3	Kişnəmək; A1, A2, A3
Kədərlənmək; A1	Kokslaşmaq; A1
Kəflənmək; A1	Kollektivləşmək; A1
Kəhildəmək; A1	Konkretləşmək; A1
Kəhrimək; A1	Korşalmaq; A1, A2
Kəkələmək; A1, A2, A3	Koruxmaq; A1
Kəllələmək; A1	Kotmullanmaq; A1
Kəsəkləşmək; A1	Köhnəlmək; A1, A2, A3
Kəsifləşmək; A1	Kökəlmək; A1
Kəsişmək; A1, A2, A3	Kökləşmək; A1 ²
Kəskinləşmək; A1, A2, A3	Kölgələmək; A1
Kəsmək; A2, A16, A17	Kölgələnmək; A1
Kəsmikləşmək; A1	Kömürləşmək; A2 ¹⁶
Kifirləşmək; A1	Köpbəcələşmək; A1
	Köpəşmək; A1, A2
	Köpmək; A1, A2, A3

Köpükləmək; A1	Qabarmaq II; A1, A2, A3, A4, A6, A7, A8
Köpürmək; A1 ¹ , A2	Qabıqlanmaq; A1, A2, A3
Kösövlənmək; A1	Qacımaq; A1
Kövrəlmək; A1, A2	Qaçaraqlamaq; A1
Közərmək; A1, A2	Qaçmaq; A1, A7
Kristallaşmaq; A1	Qaxacımaq; A1, A2
Küçükləmək; A1, A2	Qaxsımaq; A1
Kükrəmək; A1, A2	Qaqıldamaq; A1, A2
Külçələnmək; A1	Qalkınmaq; A1
Küləkləmək; A1, A2	Qalxışmaq; A1
Külləşmək; A1	Qalxmaq; A2, A3, A4, A5, A6, A7, A9, A10
Kürləşmək; A1, A2	Qalınlaşmaq; A1, A2, A3
Kürülmək; A1	Qalmaq; A4, A5, A6, A9, A23, A29
Küsənmək; A1	Qamaşmaq; A1, A2, A3
Kütləşmək; A1, A2, A3, A4	Qanadlanmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6
Küyləmək; A1	Qanamaq; A1
Küyüldəmək; A1	Qançırılmaq; A1
Qabaqlamaq; A4	Qanıqmaq; A1, A2
Qabaqlaşmaq; A1	Qanqımaq; A1
Qabaqlaşmaq; A1	Qanmaq; A1
Qabarmaq; A1, A2	Qansızlaşmaq; A1, A2

Qapanmaq; A1, A2, A3, A4, A5,
 A6,A7, A11
 Qapazlamaq; A1
 Qaralaşmaq; A1
 Qaralaşmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6,
 A7, A8
 Qaranlıqlaşmaq; A1
 Qarganmaq; A1
 Qarğımaq; A1
 Qarixmaq; A1
 Qarılaşmaq; A1
 Qarıldamaq; A1
 Qarıldaşmaq;A1
 Qarımaq; A1, A2, A3, A4
 Qarımaq; A1, A4, A7, A9, A10
 Qarıtmaq; A1, A2
 Qarlamaq; A1, A2
 Qarlaşmaq; A1, A2
 Qarmalamaq; A1
 Qarpışmaq; A1, A2
 Qarsalanmaq; A1
 Qartımaq; A1, A2
 Qartlaşmaq;A1,A2
 Qartmaq; A1
 Qatarlaşmaq; A1
 Qatılanmaq; A1
 Qatılaşmaq; A1, A2
 Qayıtmaq; A2, A4, A5, A6
 Qaymaqlanmaq; A1
 Qaynamaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6,
 A7, A8
 Qaynaşmaq; A1, A2
 Qazanmaq; A3
 Qazlanmaq; A1, A2, A3, A4
 Qazlaşmaq; A1
 Qazmaqlanmaq; A1
 Qazsızlaşmaq; A1
 Qeyzlənmək; A1
 Qəddəmək; A1
 Qədərlənmək; A1
 Qəhərlənmək; A1, A2
 Qəlbilənmək; A1
 Qəlizləşmək; A1
 Qəmlənmək; A1
 Qərarlaşmaq; A2, A3

Qəribələşmək; A1	Qırçınmaq; A1
Qəribləşmək; A1	Qırıldamaq; A1
Qəribsəmək; A1	Qırılmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6
Qəşəngləşmək; A1	Qırışmaq; A1, A2
Qətiləşdirmək; A1	Qırlamaq; A2, A3
Qəzəblənmək; A1, A2	Qırışmaq; A1, A2
Qıcıqlanmaq; A1	Qırmızılaşmaq; A1
Qıcırdamaq; A1	Qırpınmaq; A1, A2, A3, A4
Qıcqırmaq; A1, A2	Qırpmaq; A2
Qıclaşmaq; A1	Qırtıldamaq; A1
Qıfillamaq; A2, A3	Qırtlamaq; A1, A2
Qığılımlanmaq; A1	Qısalmaq; A1, A2
Qıgıldamaq; A1, A2	Qısılmaq; A2, A3, A5
Qıglamaq; A1	Qısqaqmaq; A3
Qıjıldamaq; A1	Qısmaq; A2, A5
Qıqqıldamaq; A1	Qısqırmaq; A1
Qıllanmaq; A1	Qışlamaq; A1
Qımıldı(n)maq; A1	Qışlaşmaq; A1
Qımıldeşmaq; A1, A2	Qıvraqlaşmaq; A1, A2, A3
Qımışmaq; A1	Qıvrılmaq; A1, A2, A3, A4, A7
Qımzanmaq; A1	Qıvrımlaşmaq; A1
Qıncanmaq; A1	Qıyıldamaq; A1

Qıyılmaq; A1	Qoşalaşmaq; A1, A2
Qıylamaq; A1	Qoşqulanmaq; A1
Qıymamaq; A1	Qoşulmaq; A1, A3
Qızarışmaq; A1	Qovarlanmaq; A1
Qızarmaq; A1, A2, A3, A4, A6, A7, A8, A9	Qovrulmaq; A1, A2
Qızmaq I; A1, A3	Qovuşmaq; A1, A3, A6
Qızmaq II; A1	Qoymaq; A4, A25
Qidalanmaq; A1	Qozalamaq; A1
Qocalmaq; A1, A2	Qozqur(t)maq; A1
Qoxumaq; A1, A2	Qozlanmaq; A1
Qolaylanmaq; A1	Qönçələnmək; A1, A2
Qolaylaşmaq; A1	Qruplaşmaq; A1
Qolazlamaq; A1	Qubarlanmaq; A1
Qonaqlamaq; A1	Qudalaşmaq; A1
Qonşulaşmaq; A1	Qudrurmaq; A1, A2, A3, A4
Qonşurlaşmaq; A1	Quguldamaq; A1
Qoparmaq; A8	Quqquldamaq; A1, A2
Qopmaq; A1, A2, A3, A4, A6, A7	Qulaqlamaq; A1
Qorxmaq; A3, A6	Qulunlamaq; A1
Qorxuşmaq; A1	Qurasımaq; A1, A2
Qorlamaq; A1	Quraşdırmaq; A1, A2, A3
	Qurcalanmaq; A1

Qurcuxmaq; A1	Ləhləmək; A1
Qurdlanmaq; A1, A2	Ləhləşmək; A1
Qurtarmaq; A3, A7	Lələklənmək; A1, A2
Quruldamaq; A1	Ləmləşmək; A1
Quruluşmaq; A1	Ləngərləmək; A1
Qurumaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10	Ləngimək; A3, A4
Quşqulanmaq; A1	Ləpələnmək; A1, A2
Quvarlanmaq; A1	Lətlənmək; A1
Quzulamaq I; A1	Lığlanmaq; A1
Quzulamaq II; A1	Lıqqıldamaq; A1
Qürurlanmaq; A1	Lillənmək; A1, A2
Qüssələnmək; A1	Limitləşdirmək; A1
Qüvvətlənmək; A1	Lovgalaşmaq; A1
Laxlamaq; A1	Lökküldəmək; A1
Laxlatalanmaq I; A1	Lökləmək; A1
Laxlatalanmaq II; A1	Lütləşmək; A1, A2
Laklamaq; A1	Maarifləndirmək; A1
Laqeyləşmək; A1	Mahirləşmək; A1
Lalələnmək; A1, A2	Mamırlanmaq; A1
Lalıqlamaq; A1	Marıtlamaq; A2
Ləçəklənmək; A1	Maşınlaşmaq; A1
	Maviləşmək; A1

Mayeləşmək;A1	Mucullanmaq; A1
Meyvələnmək;A1	Mumlamaq; A3
Məhdudlaşmaq;A1	Munculamaq; A1
Məhsuldarlaşmaq;A1	Müasirləşmək; A1
Mələmək;A1, A2, A3	Müəyyənləşmək; A1
Mənalanaq;A1, A2	Müflisləşmək; A1, A2
Mərcələşmək; A1	Mükəmməlləşmək; A1
Məşəllənmək; A1	Mülayimləşmək; A1, A2
Məşhurlaşmaq; A1	Mürəkkəbləmək; A2
Mətinləşmək; A1	Mürəkkəbləşmək; A1, A2
Məyuslaşma;A1	Mürğüləmək; A1
Mıgıldamaq; A1	Müşkülləmək; A1
Mırıldamaq; A1	Naçaqlamaq; A1
Mışıldamaq; A1	Naftalinləmək; A1
Milçəklənmək; A1, A2	Naxoşlamaq; A1
Milliləşmək; A1, A2	Narınlaşmaq; A1
Miskinləşmək; A1	Nazikləşmək; A1, A2, A3
Miyovuldamaq; A1	Nazlanmaq; A1, A2
Movuldamaq; A1	Nəmçiləmək; A1
Möhkəmlənmək; A1, A2, A3, A4	Nəmçimək; A1, A2
Mötədilləşmək;A1	Nəmlənmək; A1
Mövclənmək; A1	Nərildəmək;A1, A2

Nəşələnmək;A1, A2	Ölçüb-biçmək;A1, A2
Nəticələnmək;A2	Öləzimbək; A1, A2
Nıqqıldamaq;A1	Ölmək; A1, A2, A3, A4, A6, A7, A8,
Nırçıldamaq;A1	Ölüşkəmək; A1
Nırıldamaq;A1	Öpmək; A2
Normallaşmaq;A1	Örtmək; A3
Nurlanmaq;A1	Ötmək I; A1, A5, A7
Oxalamaq; A1	Ötmək II; A1, A2
Oxranmaq;A1	Öyünmək; A1, A2
Oxumaq; A2, A3, A4, A5	Özəkləmək; A1
Oxuyub-yazmaq;A1	Paklanmaq; A1, A2
Olmaq; A2, A3, A4, A5, A8, A9, A10	Paqqıldamaq; A1, A2
Otlamaq; A1	Papaqlamaq; A1
Oturmaq; A2, A3, A4	Parıldamaq; A1, A2
Oturub-durmaq; A1	Parlamaq; A1, A2
Oturuşmaq; A1	Partlamaq; A1, A2, A3, A4, A6, A7, A8
Ovmaq;A4	Passivləşmək; A1
Ovunmaq;A1	Pəhləvanlaşdırmaq;A1
Oyanmaq;A1, A2, A3, A4, A5, A6	Pəlmələnmək;A1
Oynamaq; A5, A9, A10, A11, A12, A13	Pəncələşmək;A1
Öcəşmək; A1	Pıçıldamaq;A2
	Pıqqıldamaq;A1, A2

Pırıldamaq; A1	Saçaqılamaq;A1
Pırpızlanmaq;A1	Sadələşmək;A1
Pırtlamaq; A1, A2, A3	Saflaşmaq;A2
Pırtlaşmaq; A1	Sağlamlaşmaq;A1, A2
Pisikmək; A2	saxtalaşdırmq;A1
Pisləşmək; A1, A2, A3	Sakitləşmək; A1, A2,A3
Pozgunlaşmaq; A1, A2, A3	Salxımlanmaq;A1
Pozmaq; A7	Salmaq; A3, A9, A22
Pöhrələnmək; A1, A2	Sanmaq;A1
Pörtmək;A1, A2	Sapıtmaq;A1
Puçurlamaq;A1, A2	Saralmaq;A1, A2, A3, A4
Pullanmaq;A1	Sarsaqılamaq;A1, A2, A3
Pulsuzlamaq;A1	Sarsılmaq; A3
Püfləmək;A1	Sarsımaq;A2
Püxtələşmək;A1	Sayalanmaq; A1
Püskürmək;A1	Sayıqlamaq; A1, A2
Rahatlamaq;A2	Saymaq; A5
Razılaşmaq; A1	Sayrışmaq; A1, A2, A3
Rəsmiləşmək;A1	Seçmək; A4, A6
Rıqqətlənmək;A1	Sellənmək; A1
Ruhlanmaq;A1, A2, A3	Sevib-seçmək; A1
Ruhlaşmaq;A1	Sevinmək; A1

Sevmək; A1	Sıgallamaq; A4
Seyrəkləmək; A1	Sıxılmaq; A1, A2, A4
Seyrəlmək; A1, A2, A3	Sıxlaşmaq; A1, A2, A3
Səbirsizlənmək; A1	Sınıxmaq; A1
Səciyyələnmək; A1	Sınmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8
Səfəhləmək; A1	Sıralanmaq; A1
Səkmək; A1, A2, A3	Sırtıqlaşmaq; A1
Səmimiləşmək; A1	Sızıldamaq; A1, A2, A3
Sənayələşmək; A1	Sızılmaq; A1, A2
Səndələmək; A1	Silahlanmaq; A1
Səngərlənmək; A1	Siloslamaq; A1
Səngimək; A1, A2, A3	Simləmək II; A1
Səpələmək; A4	Sinmək; A2, A4
Səpmək I; A6	Sivişmək; A1, A2
Səpmək II; A1	Sivriləşmək; A1
Sərilmək; A3, A4	Siyirmək; A4
Sərinləmək; A1, A2	Solmaq; A1, A2, A3
Sərsəmləmək; A1	Solub-saralmaq; A1
Sərtləşmək; A1, A2, A3	Soluxmaq; A1
Səslənmək; A1, A2, A3	Soncuqlamaq; A1
Səyrimək; A1	Sovuşmaq; A2, A3, A4, A5, A6
Sıçramaq; A2, A4	

Soyuqlamaq;A1	Şaxımaq; A1
Soyumaq;A1	Şaxlanmaq;A1, A2
Sozalmaq;A1	Şaqqıldamaq; A1, A3, A4, A5
Sökmək; A5	Şanələnmək; A1, A2
Sönmək;A1, A2, A3, A4	Şappıldamaq;A1
Sövdələşmək;A1	Şarıldamaq;A1
Söyüşmək;A1	Şarpılatmaq; A1
Sözləşmək;A1	Şartıldamaq; A1
Susamaq;A1	Şaşırmaq; A1
Susmaq;A1, A2, A3, A4, A5, A7	Şaşmaq; A1
Suvaşmaq;A2	Şəfalanmaq; A1
Sümsünmək;A1	Şəfəqlənmək; A1
Sümükləşmək;A1	Şəhləlanmaq;A1
Sünbülləşmək;A1	Şəklənmək;A1
Süpürləmək;A1	Şənlənmək; A1, A2
Sürətlənmək;A1, A2	Şərəflənmək; A1
Sürülmək;A1	Şığımaq;A2
Sütləşmək;A1, A2	Şırıldamaq;A1
Sütüllənmək;A1	Şırıldeşmaq;A1
Süzmək;A4, A6	Şırtıldamaq;A1
Şadlanmaq; A1	Şırvanmaq;A1, A3
Şaxələnmək; A1	Şiddətlənmək;A1

Şikayətlənmək;A1	Taylaşmaq;A1
Şirinləşmək;A1, A2, A3, A4	Tezləşmək;A1
Şirnikmək;A1	Təcrübələnmək;A1
Şişkinləşmək;A1	Təəccüblənmək;A1
Şişlənmək;A1, A2	Təəssüflənmək;A1, A2
Şişmək;A1, A2, A3, A4	Təkləmək;A3
Şivləmək; A1	Tələsmək;A1, A2
Şoranlaşmaq;A1	Tənbəllənmək; A1
Şorlanmaq;A1	Təngişmək;A1
Şölələlənmək;A1	Təngləşmək;A1, A2
Şöngümək;A1	Təntimək;A1
Şüalanmaq;A1	Təpimək;A1
Şübhələnmək;A2	Təpinmək;A1
Şütümək;A1	Təpmək;A6
Tabaqlanmaq;A1	Tərəvətlənmək;A1, A2, A3
Tablaşmaq;A1	Tərbiyələnmək;A1
Taqqıldamaq;A1, A2	Tərkləşmək;A1
Tamahlanmaq;A1	Tərləmək;A1, A3, A4
Tapanlamaq;A1	Tərpənmək;A1, A2, A3
Tapmacalamaq;A1	Təsirlənmək;A2
Tappıldamaq;A1	Tıxmaq;A1
Tarlaşmaq;A1	Tıqqıldamaq;A1

Tıncıxmaq;A1	Tutqunlaşmaq;A1, A2, A3
Tırıldamaq;A1	Tutmaq;A3, A9, A10, A17, A19, A20
Tısıldamaq;A1	Tükənmək;A1
Tısmmaq;A1	Tüklənmək;A1, A2
Tiftiklənmək;A1	Tündləşmək;A1, A2, A3, A4
Tikmək;A1	Tüstüləmək;A1, A2
Tilsimləmək;A1	Tütmək;A1
Tirlənmək;A1	Ucalmaq;A2, A3, A4, A5, A6
Tisəkləmək;A1	Ucuzlaşmaq;A1, A2
Titrəmək;A1, A2, A3, A4, A5,A6	Uçmaq I; A1, A2, A3,A5, A6, A7,A8, A9, A10, A11, A12
Toxalmaq;A1	Uçmaq II;A1, A2
Toxtamaq;A1, A2	Uçuqlamaq;A1
Toqquşmaq;A1, A2, A5	Uçunmaq;A1
Topallaşmaq;A1	Udqunmaq;A1
Toranlaşmaq;A1, A2	Ufuldamaq;A1
Tormozlamaq;A1	Uguldamaq;A1, A2, A3
Törəmək; A1, A2, A3	Uğunmaq;A1
Tövşümək;A1	Ulamaq;A1, A2, A3
Tuluqlanmaq;A1, A2	Ustalaşmaq;A1
Tumurcuqlanmaq;A1, A2	Uşaqlaşmaq;A1
Turşalmaq;A1	Uyğunlaşmaq;A2
Turşumaq;A1, A2, A3	

Uyumaq;A1, A2, A3	Vıgıldamaq;A1
Uyuşmaq;A1, A2	Vıyıldamaq;A1
Uzaqlaşmaq;A6	Vicələnmək;A1
Uzanmaq;A1, A4, A5,A6, A8, A10 12, A13	Viranələnmək;A1, A2
Uzunlaşmaq;A1	Vurmaq; A15, A18, A26, A29
Ürəklənmək;A1	Vurnuxmaq;A1, A2
Üşümək;A1, A2	Vuruşmaq;A1
Üşütmək;A1	Xarablaşmaq;A1
Üzmək I;A1, A2, A3, A7, A8, A9	Xarıldamaq;A1
Üzülmək; A1, A2, A3, A4, A5	Xarıldaşmaq;A1
Vagamlamaq; A1, A2	Xarlamaq;A1
Vaganımaq;A1	Xarlanmaq;A1
Vahimələnmək;A1	Xaşallaşmaq;A1
Vaqqıldamaq;A1	Xəcalətlənmək;A1
Valayla(n)maq;A1	Xəlbirlənmək;A2
Varlanmaq;A1	Xərifləmək;A1, A2
Varmaq; A2, A3	Xəsilləşmək;A1
Vayıldamaq;A1	Xəstələnmək;A1
Vazımaq;A1	Xətərlənmək;A1, A2
Veyillənmək;A1	Xətərsizləşmək;A1
Vərəmləmək;A1, A2	Xəyallanmaq;A1
	Xıxır(t)maq;A1

Xıncılanmaq; A1	Yanıb-tökülmək; A1, A2
Xırçıldamaq;A1	Yanıb-yaxılmaq; A2, A3
Xırdalaşmaq;A1	Yanıxmaq; A1
Xırıldamaq; A1, A2	Yanımaq; A1
Xırsıldamaq;A1	Yanmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10, A11, A15
Xışıldamaq;A1	Yanşamaq; A1
Xorlamaq;A1, A2	Yapıxmaq;A1
Xortuldamaq;A1	Yapmaq; A3
Xoruldamaq; A1, A2, A3, A4	Yaraqlanmaq; A1
Xoruzlanmaq;A1	Yaranmaq I; A1, A2
Xoşallanmaq;A1	Yarıtmaq;A1
Xoşalmaq;A1	Yarıtmaq;A2
Xumarlanmaq;A1, A2, A3, A4	Yarpaqlamaq;A1, A2
Yabanılaşmaq;A1	Yastıqlamaq;A1
Yadlamaq;A1	Yaşamaq; A1, A2, A3, A4, A5, A14
Yadlaşmaq; A1	Yaşarmaq; A1, A2, A3
Yaxarmaq;A1	Yaşıllanmaq;A1, A2
Yaxılamaq;A1	Yaşlanmaq I;A1
Yaxınlaşmaq;A2, A3	Yaşlanmaq II;A1
Yaxşılaşmaq;A1, A2, A3	Yaşmaqlamaq;A1
Yalvarıb-yapışmaq;A1	Yaşmanmaq;A1
Yalvarmaq; A1	

Yatırmaq;A1	Yıpranmaq;A1
Yavaşmaq;A1	Yırgalamaq;A1
Yavaşlamaq;A1	Yırtıcılaşmaq;A1
Yayxanmaq;A2	Yodlamaq;A1
Yayınmaq;A1	Yogunlamaq;A1, A2
Yayınmaq; A6, A7	Yogunlaşmaq;A1
Yazıb-oxumaq;A1	Yoğurmaq;A2
Yazıb-pozmaq;A2, A3	Yoxulmaq;A1
Yazıqmaq;A1	Yoxsullaşmaq;A1
Yazlam;A1	Yoncumaq; A1
Yazmaq;A2, A4	Yonulmaq;A1, A2
Yekələnmək;A1, A2	Yorğalamaq;A2
Yelinləmək;A1, A2	Yorgunlaşmaq;A1
Yellənmək;A1, A2, A3, A4, A5	Yortavlamaq;A1, A2
Yelpikləmək;A1	Yortmaq;A1, A2
Yencilmək;A1	Yozmaq;A1
Yerimək;A1, A2, A3, A4, A6	Yubanmaq;A1
Yetmək;A3, A6	Yuxalmaq;A1, A2
Yeyib-içmək; A1, A2	Yuxulamaq;A1
Yeyib-yatmaq;A1, A2	Yumalanmaq;A1
Yeyinləmək;A1	Yumbalanmaq;A1, A2
Yığışmaq;A2, A3, A5	Yumşalmaq;A1, A2, A3

Yumulmaq;A1

Yumurtlamaq;A1

Yurdlamaq;A1

Yuvalamaq;A1

Yuyunmaq;A1

Yüksəlmək;A1, A2, A3, A4, A5, A7,
A9, A10

Yüngülləşmək;A1, A2, A3, A4

Zanqıldamaq;A1

Zarıldamaq; A1, A2

Zarımaq; A1, A2, A3

Zədələnmək;A1

Zəhərləmək;A5

Zəhərlənmək;A1

Zəifləmək;A1, A2

Zəqqumlamaq;A2

Zənginləşmək;A1, A2

Zərifləşmək;A1, A2

Zıqlamaq;A1

Zıqqıldamaq;A1

Zıncıldamaq;A1

Zırıldamaq;A1

Zibalanmaq;A1

Zingildəmək;A1

2. 1. İki İstemli Fiiller

Acılamaq; A1

Acımaq; A1, A2

Açmaq; A1, A3, A4, A9, A12, A14,
A15, A18, A19, A21, A22

Açmaq; A5, A8, A10, A11, A17, A20

Addamaq; A1, A2, A3

Agaclamaq; A1

Ağırlamaq; A1

Ağırlaşmaq; A10

Aglamak; A5

Aglamsı(n)maq; A2

Ağrımaq; A4

Axmaq; A4, A5

Axsatmaq; A1

Axsatmaq; A2

Axtalamaq; A1, A2

Axtalamaq; A3

Aldatmaq; A1, A2, A4

Alıqlamaq; A1	Aritmaq; A1
Alınmaq; A1	Artmaq; A3
Alışdırmaq; A1	Arzulamaq; A1
Alışdırmaq; A2, A3	Asfaltlamaq; A1
Alışmaq; A1, A2, A3, A4	Asmaq; A2 ¹
Alqışlamaq; A1, A2, A3, A4	Astarlamaq; A1
Alqışlamaq; A2	Aşağılatmaq; A2
Almaq; A2, A5, A7, A10, A11, A12, A13, A15, A18, A20 A22, A23, A26	Aşıqlamaq; A1
Andırmaq; A1, A2	Aşıqlamaq; A1
Anlamaq; A1, A2, A3	Aşmaq; A1, A3, A4
Anlaşmaq; A1	Aşnalaşmaq; A2
Anmaq; A1	Atdırmaq; A2, A3
Aparmaq; A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10, A11, A13, A14, A15, A16, A17	Atıb-tutmaq; A1, A2, A3
Aralamaq; A1, A3	Atlamaq; A1, A2, A3
Aralanmaq; A3, A4, A8	Atlanmaq; A2
Aralaşdırmaq; A1	Atmaq; A3, A4, A5, A6, A7, A8, A10, A13, A16
Aralaşmaq; A1	Avtomatlaşdırmaq; A1, A2
Aramaq; A1	Ayaqlamaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7
Araşdırma; A1, A2	Ayaqlaşmaq; A2
Arxalanmaq; A1	Ayazımaq; A5
Aritlamaq; A1, A2	Ayıblamaq; A1

Ayılmaq; A2	Barındırmaq; A1
Ayıрмаq; A5, A9	Barınmaq; A1
Ayıtmaq; A1	Barışmaq; A4
Aynımaq; A2	Barıtlamaq; A1
Ayrılmmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A11, A12	Barmaqlamaq; A1
Azmaq; A1, A2	Basdırmaq; A1, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10
Azaotlaşdırmaq; A1	Basmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A10, A11, A12, A14, A15, A17, A18, A19
Bacarmaq; A1	Basmarlamaq; A1
Badaqlamaq; A1	Başlamaq; A1, A2
Bağırmaq; A2	Başlanmaq; A2
Bağışlamaq; A3, A4, A5, A6, A8	Batırmaq; A2, A3, A4, A5, A6, A7
Baglamaq; A2, A3, A4, A6, A7, A8, A9, A10, A11, A15, A16, A17, A18, A19, A20, A21	Batmaq; A1, A2, A3, A5, A6, A7, A15, A16, A19, A20, A21
Baxmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10, A11, A12, A13, A14, A15, A16, A17, A19	Baydırmaq; A1
Baxmayaraq; A1	Bazarlaşmaq; A1
Baxtalamaq; A1	Becərmək; A1, A2
Baxyalamaq; A1	Betonlamaq; A1
Baltalamaq; A1, A2, A3	Beytləşmək; A2
Balzamlamaq; A1	Bezdirmək; A1
Bandaqlamaq; A1	Bezikmək; A1
	Bezmək; A1

Bəkləmək; A1, A2	Bizləmək; A2, A3
Bələdləmək; A1	Bogazlamaq; A1, A2
Bələmək; A1	Bogmaq; A1, A3, A5, A6, A8, A9
Bəlləmək; A2, A3	Boşlamaq; A1, A2
Bəndləmək; A1, A4	Boyamaq; A1, A2, A3, A4, A5
Bərabərləşmək; A2	Boylanmaq; A1
Bəsləmək; A1, A2, A3, A4, A5, A6	Boyunduruqlamaq; A1
Bəstələmək; A1	Bozarmaq; A7
Bəyənmək; A1, A2, A3, A4	Bölmək; A1, A2
Bəzəmək; A1, A2	Böyümək; A4
Bıqmaq; A1	Budamaq; A1, A2, A3
Biçmək; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7	Buxovlamaq; A1, A3
Bildirmək; A2	Bulamaq; A1, A3, A4
Bilmək; A1, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10, A11, A12, A14	Bulmaq; A1
Bintləmək; A1, A2	Bulunmaq; A2
Birələmək; A1	Bükmək; A1, A2, A3, A5, A6
Birləşmək; A2, A6	Büzmək; A1, A2
Bişirmək; A1, A2, A5	Cadulamaq; A1
Bişmək; A3	Calamaq; A1, A2, A4, A6
Bitirmək; A1, A2	Calanmaq; A3, A4, A5
Bitmək; A6	Calışdırmaq; A1, A2
	Canlanmaq; A3, A4, A5

Cəftləmək; A1	Çalıb-çabmaq; A1
Cəmləmək; A2	Çalışmaq; A2, A3, A4, A5, A6, A7
Cəmləşmək; A1	Çalmaq; A1, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10, A12, A13
Cərimələmək; A1	Çalmaq; A1
Cəzalandırmaq; A1	Çapı(r)tmaq; A1
Cırmaq; A1, A2, A3	Çarpmaq; A1, A2, A4, A5
Cırnamq; A2	Çarpazlamaq; A1
Cızmaq; A2, A3, A5	Çarpılmaq; A1
Cızma-qaralamaq; A1	Çarpmaq; A1
Cibləmək; A1	Çataqlamaq; A2
Cilalamaq; A1, A2	Çatlamaq; A1
Cildləmək; A1	Çatmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10, A11, A13, A14, A15
Cilovlanmaq; A1	Çəşidləmək; A1
Cinsləşdirmək; A1	Çevirmək; A4, A7
Cummaq; A1, A2, A3, A4	Çevrələmək; A1
Curlaşmaq; A1	Çeynəmək; A1, A2, A3, A4, A5
Cürətlənmək; A1	Çəkinmək; A1, A2
Cütləmək; A1, A2	Çəkişdirmək; A1, A2, A3
Çağırmaq; A3, A4, A5, A6, A7, A8	Çəkmək; A1, A2, A4, A5, A7, A10, A12, A14, A15, A16, A18, A19, A20, A21, A24, A25, A28, A29, A30, A31, A32
Çaxmaq; A1, A5	
Çalalamaq; A1	
Çalxalamaq; A1, A2, A3	

Çənbərləmək; A1, A2	Çökmək; A2, A3, A4
Çəngələmək; A1	Çörəkləmək; A1
Çəpərləmək; A1	Çöyrükmək; A1
Çərçivələmək; A1	Çözələmək; A1
Çərtmək; A1, A4	Çözmək; A1
Çığıрмаq; A2	Çubuqlamaq; A1, A2
Çığnamaq; A1	Çulga(la)nmaq; A1
Çıxar(t)maq; A4, A5, A6, A7, A9, A11, A13, A14, A15, A16	Çullamaq; A1
Çıxmaq; A1, A2, A4, A6, A7, A8, A10, A11, A12, A15, A17, A18, A19, A20, A21, A23	Dabanlamaq; A1
Çımxırmaq; A1	Dadanmaq; A1
Çırmamaq; A1, A2	Dadmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6
Çırpmaq; A1, A6, A7, A9	Dağılmaq; A11
Çırtmalamaq; A1	Dağlamaq; A1, A2, A3
Çiləmək; A3	Dalamaq; A4, A5
Çimçişmək; A1, A2	Daldalama; A1
Çimdikləmək; A1	Daldalanmaq; A1, A2
Çimmək; A2	Dalmaq; A1, A2, A4
Çinləmək; A1	Damalamaq; A1
Çiyrənmək; A1	Damarlamaq; A1
Çovumaq; A3	Damcılamaq; A1
	Damlamaq; A1
	Danışmaq; A1, A5, A7, A8

Danlamaq; A1	Dəcləmək; A1, A2, A3
Danmaq; A1, A2	Dəhləmək; A1
Daraqılmaq; A1, A2, A3, A4, A6	Dəhrələmək; A1
Daramaq; A1, A2, A3, A4	Dəlmək; A1, A2, A3, A4
Daraşmaq; A1, A2, A3	Dəmləmək; A1, A2
Darılmaq; A1	Dənələmək; A1
Darımaq; A1	Dənləmək; A1, A2, A3, A4
Darımaq; A1	Dərinləşmək; A1
Dartmaq; A1, A3, A4, A5, A7	Dərişdirmək; A1
Daşmaq; A2, A3, A4, A5	Dərmanlamaq; A1
Daşınmaq; A1	Dərmək; A1, A2
Daşırmaq; A2	Dəryazlamaq; A1
Daşlamaq; A1, A2	Dəsmallamaq; A1
Davalamaq; A1	Dəstəkləmək; A1, A2
Dayamaq; A2	Dəstələmək; A1, A2
Dayanmaq; A1, A2, A3	Dəyirmiləmək; A1
Dayanmaq; A4, A6, A7, A8, A9, A11	Dəyişmək; A3
Dayazlamaq; A1	Dığırlamaq; A1
Detallaşdırmaq; A1	Dırmalamaq; A1, A2
Devirmək; A1, A2	Dırmanmaq; A1, A2
Deyinmək; A1	Dırınıqlamaq; A1
Dəbərmək; A1	Dırnaqlamaq; A1

Didələmək; A1	Dolanmaq; A1, A5, A6, A8, A9, A11
Didmək; A1, A2, A3, A4, A5, A6	Dolaşmaq; A2, A3, A8, A9, A10
Dikəlmək; A2	Dolmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A10
Dikləmək; A1	Donqalamaq; A1
Dikmək; A1	Donquldanmmaq; A2
Diksinmək; A2, A3	Donmaq; A6, A8
Diləmək; A1, A2	Dostlaşmaq; A1
Dilənmək; A2	Doymaq; A3
Diləkləmək; A1	Döngələmək; A1
Dilimləmək; A1	Dönmək; A1, A2, A5, A6, A7, A8, A9, A10
Dimdələmək; A1	Döşürmək; A1, A2
Dimdikləmək; A1, A2	Döyəcləmək; A1, A2, A3, A4
Dincəlmək; A2	Döymək; A1, A2, A3, A4, A15
Dindirmək; A2, A3, A4, A5	Döyünmək; A1
Dirəmək; A3	Dözmək; A2, A3
Dirəşmək; A1	Dramlaşdırmaq; A1
Dişəmək; A1, A2	Durguzmaq; A2, A3
Dişləmək; A1, A2	Durmaq; A2, A3, A7, A8, A11, A13 , A14, A15, A16 , A19,A20, A22, A23, A25 , A27, A28, A29, A30, A33, A34 A35
Diyirlənmək; A1	Duymaq; A1, A2
Doqramaq; A1, A2, A4	
Doqurmaq; A2	
Dolamaq; A1, A2, A4	

Duzlamaq; A1, A2, A3	Ermək; A1, A2
Düdüləməq; A1	Eşələmək; A1, A2
Dümələnməq; A1	Eşitmək; A1, A2, A3, A4, A5
Dümsükləməq; A1, A2	Eşmək; A1, A2, A3, A4, A5
Dürgələməq; A1	Etmək; A1
Dürməkləməq; A1	Evlənmək; A1
Dürtmək; A1	Eydirmək; A1
Düşmək; A2, A3, A4, A5 , A7, A8, A10 , A14, A18, A19, A20, A21 , A26, A28, A34, A35, A36, A37 A38, A41, A43, A45, A47, A48, A49, A50, A51, A52, A53, A54, A55, A56, A59 ,A61, A62, A63	Eyibləndirmək; A1
Düşünmək; A1, A2, A6, A7 , A9	Ədviyyələmək; A1
Düymək; A1	Əfsunlamaq; A1
Düymələmək; A1	Əhəngləmək; A1
Düyünləmək; A1, A2, A3	Əhliləşdirmək; A1, A2
Düzəlmək; A3, A7, A9, A10	əkib-becərmək; A1
Düzləmək; A1	əkib-biçmək; A1
Düzülmək; A1	əkmək; A1, A2, A3, A4
Ehtiyatlanmaq; A1	əkmək; A1
Elektrikləndirmək; A1	ələmək; A1
Elektrikləşdirmək; A1	əlləmək; A1, A2
Enmək; A1, A2, A4, A5, A6, A7, A9	əlləşmək; A2
	əmizdirmək; A1
	əmmək; A1, A2, A3
	əndərmək; A2

əngəlləmək; A1	əzmək; A1, A2, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10, A11
ərimək; A3	əzmələmək; A2
ərinmək; A1	Faydalanmaq; A1
ərişmək; A1	Feyzlənmək; A1
ərsinləmək; A1	Fərddiləşdirmək; A1, A2
əsaslanmaq; A1, A3	Fırlanmaq; A2, A5
əşəbiləşmək; A1	Fırlatmaq; A1
əşilləşmək; A1	Fısqır(t)maq; A1
əsirgəmək; A1, A2	Fısqırmaq; A1
əsmək; A4	Fikirləşmək; A1, A2, A3, A4
ətəkləmək; A1, A4, A5	Fiksajlamaq; A1
ətirləmək; A1	Fokuslamaq; A1, A2
əyilmək; A4, A5, A6	Gecələmək; A1
əyirmək; A1	Gecikmək; A1
əyləmək; A1	Gedib- gəlmək; A1
əyləndirmək; A1, A2	Gerçəkləmək; A1
əylənmək; A2	Getmək; A1, A2, A3, A5, A7, A8, A10, A16, A17, A19, A20, A22, A23, A24
əylənmək; A3	Geymək; A1, A2
əyləşmək; A1	Gəlmək; A1, A4, A5, A6, A7, A9, A11, A17, A21, A22, A23, A25, A26, A28, A29, A30
əymək; A1, A2, A4	
əzbərləmək; A1	
əzizləmək; A1, A2	

Gəmirmək; A1, A2, A3	Görmək; A1, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10, A11, A12, A13, A14, A15, A16, A17, A18
Gəmirtləmək; A1	
Gənəşmək; A1	Göstərmək; A1, A2, A3, A4, A6, AA9, A10, A11, A12
Gərmək; A1, A3, A5	Götürmək; A1, A2, A3, A4, A6, A7, A8, A10, A12, A14, A15, A16
Gətirmək; A1, A2, A3, A5, A6, A8, A9, A10, A11	
Gəvələmək; A1	Göyərmək; A5
Gəzləmək; A1	Göyərtmək; A1, A2 ¹
Gəzmək; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A9, A10, A11, A15	Göyərtmək; A1, A2 ²
Gileylənmək; A1	Göynəmək; A4
Gilələmək; A1	Gözdənləmək; A1
Gilləmək; A1	Gözəlləşmək; A2
Gipsləmək; A1, A3	Gözəmək; A1
Girdələmək; A2	Gözləmək; A1, A3, A4, A5
Girişmək; A1, A2, A3	Gupsamaq; A1
Girləmək; A1	Gübrələmək; A1
Girmək; A1, A2, A3, A5, A6, A7, A8, A9, A10, A11, A12, A13	Güdmək; A1, A2
Gopamaq; A1	Güllələmək; A1
Goplamaq; A1	Gülmək; A2
Gölməçələnmək; A1	Gümüşləmək; A1, A2
Göndərmək; A5	Günləmək; A1
	Günülmək; A1

Güvənmək; A1, A2	Hopmaq; A1, A2
Haçalamaq; A1	Hoppanmaq; A1, A3
Haqlamaq; A1, A2	Hortuldatmaq; A1
Halqalamaq; A1	Hovxurmaq; A1
Hamarlamaq; A1, A2	Hörmək; A1, A3, A4
Hasaralamaq; A1	Hörükləmək; A1, A2
Haşiyələmək; A1, A2	Hövkələmək; A1
Haylamaq; A2	Hürkmək; A1, A2
Hazırlamaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10, A11	İçmək; A1, A2, A4
Hazırlaşmaq; A1, A2	İxtisaslaşmaq; A1
Hesablamaq; A1, A2, A3	İlahiləşdirmək; A2
Hədələmək; A1	İlhamlanmaq; A1
Hərbələmək; A1	İlişmək; A1, A2, A3, A4, A6, A8
Hərlənmək; A1	İlitmək; A1
Həvəsimək; A1	İmrikləmək; A1
Həvəslənmək; A1	İmsiləmək; A1
Himləmək; A1	İmzalamaq; A1
Hinləmək; A1	İnanmaq; A1, A2, A3, A5, A6, A7
Hipnozlamaq; A1	İncimək; A2
Hoholamaq; A1	İnildəmək; A4
Hopdurmaq; A1	İntensivləşdirmək; A1
	İonlaşdırmaq; A1

Ipləmək; A1	Itmilləmək; A1
Irdələmək; A1	Iyləmək; A1
Irəliləmək; A1	Iynələmək; A2, A3, A4, A5
Irkilmək; A1	Iyrənmək; A1
Irmək; A1	Izləmək; A1, A2, A3, A4, A5
Isinmək; A4	Kağızlamaq; A1
İslatmaq; A1, A2, A3, A4	Kalibrələmək; A1, A2
İsmarılmaq; A2	Kanifollamaq; A1
İstəmək; A1, A2, A3, A6, A8, A9, A10, A11, A14	Keçinmək; A2
İstiqamətlənmək; A1	Keçirmək; A5, A6, A9, A10, A11, A12, A13, A15, A16
	Keçirmək; A1
İstiotlamaq; A1	Keçmək; A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10, A11, A12, A13, A14, A15, A16, A20, A22, A23, A24, A25, A28, A32, A33, A34, A36, A37, A38, A39, A41, A42, A43, A45,
İşıqlanmaq; A4	
İşləmək; A2, A3, A4, A5, A6, A7, A10, A11, A12, A13, A15, A16, A17, A18, A19, A20, A21, A22	Kəfənlənmək; A1
İşlətmək; A1, A2, A3, A4, A5, A6	Kəkələnmək; A1
İtələmək; A1, A3, A5	Kələkləmək; A1
İtilmək; A1, A2	Kəmərləmək; A1
İtirmək; A1, A2, A3, A4, A5, A7, A9	Kəpəkləmək; A1
İtmək; A1, A2, A3, A4, A6, A8, A11, A13	Kəpitkələmək; A1
	Kərkiləmək; A1

Kərtmək; A1

Kəsmək; A1, A3 A4, A5, A6, A7, A9, A10, A11, A12, A13, A14, A15, A18, A10, A21, A22, A23, A24, A25, A26, A27, A28, A29, A30, A31, A33

Kətmənləmək; A1

Kicəmək; A1

Kiçilmək; A2, A3, A4

Kifayətlənmək; A1, A2

Kilidləmək; A1

Kimyalaşdırmaq; A1

Kipləmək; A1

Kirələmək; A1

Kirkitləmə; A1

Kirşanlamaq; A1

Kişilənmək; A1

Kollamaq; A1

Komalamaq; A1

Kompostlaşdırmaq; A1

Konservləmək; A1, A2

Konveyerləşdirmək; A1

Korlamaq; A1, A2, A3

Köçmək; A2, A3, A4

Kökləmək; A1

Kökləmək; A1

Kölgələmək; A2, A3

Körükləmək; A1

Kötəkləmək; A1

Kövşənləmək; A1

Közləmək; A1

Kraxmallamaq; A1

Kutlamaq; A1

Küləşləmək; A1

Külləmək; A1, A2, A3

Kündələmək; A1

Küpələmək; A1

Küpəmək; A1, A2

Kürəkləmək; A1, A2

Kürümək; A1, A2

Küsənmək; A2, A3

Küsmək; A1, A2, A3

Küzləmək; A1

Qabaqlamaq; A1, A2, A3, A5

Qabarmaq; A5

Qablamaq; A1

Qaçınmaq; A1	Qapsamaq; A1
Qaçırmaq; A1, A2, A3, A4, A5	Qaralamaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8
Qaxacıtmaq; A1, A2	Qarğışlamaq; A1
Qaxılmaq; A1, A2, A3	Qarımaq; A2, A3, A5, A6, A8
Qalamaq; A1, A2	Qarmaq; A1
Qalaylamaq; A1, A2	Qarmaqlamaq; A1
Qalxmaq; A1, A4, A8, A11	Qarmalamaq; A2
Qalmaq; A1, A2, A3, A8, A10, A11, A13, A14, A15, A16, A17, A18, A19, A20, A21, A22, A24, A25, A26, A27, A28, A30	Qarovullamaq; A1, A2
Qamçılamaq; A1, A2, A3	Qarsalamaq; A1
Qandallamaq; A1	Qarsıtmaq; A1
Qanıрмаq; A1	Qarşılamaq; A1, A4
Qanrılmaq; A1	Qarşılaşmaq; A1, A2
Qantargalamaq; A1, A2	Qaşıqlamaq; A1, A2, A3
Qanuniləşdirmək; A1	Qaşımaq; A1, A2
Qapamaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8	Qaşqalaşmaq; A1
Qapanmaq; A5, A8, A9, A10	Qaşlamaq; A1
Qapışdırmaq; A2, A3	Qaşovlanmaq; A1, A2
Qaplamaq; A1	Qatılaşmaq; A1, A2, A3, A4, A5
Qapmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6	Qatlaşmaq; A1
	Qatmaq; A3, A5
	Qatranlamaq; A1

Qavramaq; A1	Qılçalamaq; A1
Qayçılamaq; A1	Qılıqlamaq; A1
Qayıрмаq; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7	Qılınclanmaq; A1
Qayıtmaq; A1, A3	Qımıldatmaq; A1
Qaynaqlanmaq; A1	Qınamaq; A1
Qaynamaq; A9	Qıraqlamaq; A1, A2
Qaytanlamaq; A1, A2	Qırçınlamaq; A1, A2
Qaytarmaq; A1, A2, A3	Qırxmaq; A1, A2
Qazanmaq; A1, A2, A4, A5	Qırlamaq; A1
Qazımaq; A2, A3	Qırmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9
Qazmaq; A1, A2	Qırma(n)clamaq; A1
Qəlpələmək; A1, A2	Qırpıtmaq; A1
Qəlpələtmək; A1	Qırpmaq; A1, A3, A4, A5, A6
Qərarlaşmaq; A1	Qırtmaq; A1
Qətiləşdirmək; A1	Qısılmaq; A1, A4
Qıcanmaq; A1, A2	Qısqaqlamaq; A1, A2, A4, A5
Qıcıqlamaq; A1, A2	Qısqır(t)maq; A1
Qıçıtmaq; A1, A2	Qısqmaq; A3
Qıçalamaq; A1	Qısnaqlamaq; A1
Qıdıqlamaq; A1, A2	Qıvrılmaq; A5, A6
Qıfıllamaq; A1	Qıyğaclamaq; A1
Qıjılamaq; A1	

Qıylamaq; A1	Qoparmaq; A1, A2, A3, A6, A7, A9
Qıymaq I; A1	Qopmaq; A5, A8
Qıymaq II; A1	Qorğanmaq; A1
Qıynaqlamaq; A1	Qorxmaq; A1, A2, A4, A5
Qızarmaq; A5	Qorlamaq; A2
Qızillamaq; A1	Qorumaq; A3
Qızındırmaq; A1	Qoşalamaq; A1, A2, A3
Qızırğa(n)maq; A1	Qoşmaq I; A1, A3, A6
Qızmaq; A2	Qoşmaq II; A1
Qiymələmək; A1	Qoşulmaq; A2, A4, A5, A6, A7
Qiymətsizləşdirmək; A1	Qotmanlamaq; A1
Qohumlaşmaq; A1, A2	Qovmaq; A1, A3, A4, A5, A6, A7
Qoxulamaq; A1, A2	Qovrulmaq; A3
Qoxumaq; A3	Qovurmaq; A2, A3
Qolaqlamaq; A1, A2	Qovuşdurmaq; A1
Qoltuqlamaq; A1, A2	Qovuşmaq; A2, A4, A5, A7
Qomarlamaq; A1	Qovzamaq; A1
Qondarmaq; A, A2, A3	Qoymaq; A5, A7, A8, A11, A12, A15, A16, A17, A18, A19, A21, A22, A23, A24, A25
Qonmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6	Qrimləmək; A1
Qonşulaşmaq; A2	Qucaqlanmaq; A1, A2, A3
Qonuşmaq; A1	Qudronlamaq; A1
Qoparaqlamaq; A1, A2	

Qudrurmaq; A5	Laxlamaq; A2
Qulaqlamaq; A2	Lavaşalamaq; A1
Qullablamaq; A1	Lavaşlamaq; A1
Qumlamaq; A1, A2	Laylamaq; A1
Qundaqlamaq; A1, A2	Lehimləmək; A1, A2
Quramaq; A1	Ləkələmək; A1, A2
Quraşdırmaq; A4	Ləkləmək; A1
Quraşmaq; A1	Ləlimək; A1, A2
Qurdalamaq; A1, A2, A3, A4	Lənətləmək; A1
Qurmaq; A1, A2, A3, A5, A6	Ləngimək; A1, A2
Qurşamaq; A1, A2	Ləpələmək; A1
Qurşanmaq; A1, A2	Lifləmək; A1
Qurtarmaq; A1, A2, A4, A5, A6	Lilləmək; A1
Qurtulmaq; A1	Lingləmək; A1
Qurtumlamaq; A1	Lombalamaq; A1
Qurulamaq; A1	Lülələmək; A1, A2
Qusmaq; A1, A2	Malalamaq; A1, A2, A3
Quşlamaq; A1	Manşırılamaq; A1
Quylamaq; A1	Maraqlanmaq; A1
Quyruqlamaq; A1, A2	Marıqlamaq; A1
Quyulamaq; A1	Marıtlamaq; A1
Qürrələnmək; A1	Markalamaq; A1

Maskalamaq;A1, A2	Mismarlamaq; A1
Maşalamaq; A1	Mişarlamaq; A1
Maşınlamaq;A1, A2	Mizləmək; A1, A2
Mayalamaq;A1, A2, A3	Modelləşdirmək; A1
Mazlamaq;A1, A2,A3	Möhürləmək; A1, A2
Mazutlamaq;A1	Mumlamaq; A1, A2
Mehribanlaşmaq;A1	Murdarlamaq; A1, A2
Mexanikləşdirmək;A1, A2	Muşqurmaq; A1
Meyillənmək;A1	Muştulanmaq; A1
Məftunlaşmaq;A1	Mürəkkəbləmək; A1
Mənimsəmək;A1, A2, A3, A4	Müşəmbələmək; A1
Mərzləmək; A1	Naxışlamaq; A1, A2
Məsləhətləşmək; A1, A2	Nallamaq; A1
Məzdəmək; A1, A2	Nazlamaq; A1
Məzəmmətləmək; A1	Neşətləmək; A1, A2
Mıxlamaq; A1, A2	Nəticələnmək;A1
Mırıldamaq; A2	Nifrətlənmək;A1
Mızıldamaq; A1	Nikəlləmək;A1
Mialamaq; A1	Nişənləmək;A1, A2, A3
Minalamaq; A1	Nişəstəlmək;A1
Minmək; A1, A2, A3	Nizəmləmək;A1
Misləmək; A1	Noxtəlmək;A1, A2

Nömrələmək;A1	Oynamaq;A1, A2, A3, A4, A6, A7, A8, A14, A15, A16
Növbələşdirmək;A1	Ödəmək; A1, A2, A3, A4
Odlamaq; A1, A2, A3, A4	Ölçmək; A1, A2, A3, A4
Ogurlamaq; A1	Ölmək; A5
Ohalamaq; A1, A2, A3	Öpmək; A1, A3
Oxlovlamaq; A1, A2	Örtmək; A1, A2, A4, A5, A6
Oxşamaq I;A1	Örtüb-basdırmaq; A1
Oxşamaq II;A1, A2, A3, A4	Ötmək; A2, A3
Oxumaq; A1, A3, A6	Ötürmək; A1, A4, A5, A6, A7
Olmaq; A1, A3, A6, A7, A11	Övkələmək; A1, A2
Oraqlamaq;A1	Öymək;A1
Orkestrləmək; A1, A2	Öyrənişmək;A1
Otarmaq; A1	Öyrənmək; A1, A2, A3, A4, A5, A6
Oturmaq; A1, A5, A6, A7, A8, A9	Öyrəşmək; A1, A2
Oturub-durmaq; A1	Öyüdləmək; A1
Ovlamaq; A1, A2	Öyünmək; A3
Ovmaq I; A1, A2, A3, A5	Özləmək; A1
Ovmaq II;A1	Paçalamaq; A1
Ovsarlamaq;A1, A2	Paklamaq; A1
Ovsunlamaq;A1	Palanlamaq; A1
Ovşarlamaq;A1	Palçıqlamaq; A1, A2
Ovuclamaq;A1	

Parafinləmək; A1	Pisləmək; A1
Paraflamaq; A1	Pistonlaşmaq; A1
Paralamaq; A1	Piyləmək; A1
Parçalamaq; A1, A2, A3, A4, A5	Planlaşdırmaq; A1, A2, A3, A4
Partlamaq; A5	Plomblamaq; A1, A2
Patentləmək; A1	Pozmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A8, A9, A10
Pazlamaq; A1, A2	Pörşələmək; A1
Peyinləmək; A1	Pörtmək; A3
Peyləmək; A1	Probkalamaq; A1
Peyvəndləmək; A1, A2	Pudralamaq; A1
Pərçimləmək; A1	Pusmaq; A1
Pərdələmək; A1	Rahatlamaq; A1, A3
Pərdiləmək; A1	Rastlaşmaq; A1
Pərgarlamaq; A1	Rayonlaşdırmaq; A1, A2
Pərtləşmək; A1	Rəğbətləndirmək; A1
Pərvazlamaq; A1, A2	Rəndələmək; A1, A2, A3
Pıçıldamaq; A1	Rəngləmək; A1
Piləkləmək; A1	Rısalamaq; A1
Piləmək; A1	Romantikləşdirmək; A1
Piltələmək; A1, A2	Sabitləşmək; A1
Pincləmək; A1	Saçaqlamaq; A2
Pisikmək; A1	

Saçlamaq;A1	Sarımaq;A1, A2, A3, A4
Sadalamaq;A1	Sarımaq; A1, A2, A4, A5, A6
Saflaşmaq;A1	Sarmaşmaq;A1, A2
Sagalmaq;A1, A2	Sarsılmaq;A1, A2
Sagmaq;A1, A2	Sarsımaq;A1
Sahiblənmək;A1	Sataşmaq;A1, A2, A3, A4
Sahmanlamq;A1, A2	Satıb- savmaq; A1
Saxlamaq;A2, A3, A4, A5, A7, A8, A9, A10, A11, A12, A13, A15, A16	Satmaq; A1, A2
Saqınmaq; A1	Savaşmaq; A1
Salamlamaq; A1, A2	Saymaq; A1, A2, A3, A4, A6
Salamlaşmaq; A1, A2	Sazlamaq; A1, A2, A3, A4
Saldırmaq; A1, A3, A4, A5, A6	Seçmək; A1, A2, A3, A5, A7
Sallamaq;A2,, A3, A4	Sehrləmək; A1, A2
Salmaq; A1, A2, A4, A5, A7, A12, A13, A14, A16, A21	Sementləmək; A1, A2, A3
Samanlamaq;A1, A2	Sevmək;A2, A3, A4
Sanballamaq;A1, A2	Seyrəkləmək;A1
Sancaqlamaq; A1	Sezmək;A1
Sancmaq;A4, A5, A6	Səfehləmək;A2
Sapılmaq;A1	Səhifələmək;A1, A2, A3
Saplamaq;A1, A2	Səhnələşdirmək;A1
Sapmaq;A1, A2	Səlbələmək;A1
	Səmərələşdirmək;A1

Səpələmək; A1, A2, A3	Silahlanmaq; A2, A3
Səpmək; A2, A3, A5, A7, A8, A9	Silələmək; A1
Sərilmək I; A1, A2, A5	Silib-süpürmək; A1, A2
Sərilmək II; A1	Silkələmək; A1, A2, A3, A4, A5
Sərmək; A3, A4, A6	Sillələmək; A1
Səsləmək; A1	Silmək; A1, A2, A3, A4
Səsləndirmək; A1	Simləmək I; A1
Səthiləşdirmək; A1	Sindikatləşdirmək; A1
Səyirtmək; A1, A2	Sinmək; A1, A3, A5
Sıçramaq; A1, A3	Sistemləşdirmək; A1, A2
Sıgallamaq; A1, A2, A3	Siyirmək; A1, A2, A3, A5, A6
Sığınmaq; A1	Soxmaq; A3, A4, A6
Sığmaq; A1	Soxulmaq; A1, A2, A3
Sıxılmaq; A3	Sonalamaq; A1
Sıxmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A8, A9	Sormaq I; A1
Sınamaq; A1	Sormaq II; A1, A2
Sırmaq; A1	Sosialistləşdirmək; A1
Sırmalamaq; A1	Sovurmaq; A1, A3, A4
Sıyıqləşdirmək; A1	Sovuşmaq; A1
Sızmaq; A1	Soymaq; A1, A2, A3
Sicimləmək; A1	Soyumaq; A2, A3
	Sökmək; A1, A2, A3, A4, A6

Söküşdürmək;A1	Sürmək III;A1
Söykənmək;A1, A2, A3, A4	Sürtmək; A2, A3, A5, A6
Söyləmək;A1, A2	Sürülmək;A2
Söymək;A1, A2	Sürümək;A1
Sözləşmək;A2	Süsləmək;A1
Standartlaşdırmaq;A1	Süzmək;A1, A2, A3, A5
Sterilləşdirmək;A1, A2	Şadarlanmaq; A1
Sulamaq;A1, A2, A3, A4, A5	Şaxlamaq; A1, A2, A3
Suluqlamaq;A1	Şaqqalamaq;A1, A2
Surğuclamaq;A1	Şaqquldamaq; A2
Susamaq;A2	Şallaqlamaq; A1, A2
Susmaq;A6	Şanalamaq; A1
Suvamaq;A1	Şapalaqlamaq; A1
Suvarmaq;A1, A2, A3	Şapatlamaq; A1
Suvaşmaq;A1	Şaplamaq; A1
Sülənmək;A1	Şaşirtmaq;A1
Sümürmək;A1, A2	Şeirləşmək;A1
Süngüləmək;A1	Şeşələmək;A1
Süpürgələmək;A1	Şeşələnmək;A1
Süpürləmək;A2	Şeytanlamaq;A1
Sürmək I;A2, A3, A4, A5	Şəffaflaşdırmaq;A1
Sürmək II;A1, A2	Şəkərləmək;A1

Şəlləmək; A1	Talamaq; A1, A2
Şərtləşmək; A1	Talvarlamaq; A1
Şığımaq; A1	Tamamlamaq; A1, A2, A3
Şırmanmaq; A1	Tanımaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8
Şırvanmaq; A2	Tanışdırmaq; A1
Şikayətlənmək; A2	Tapdalamaq; A1, A2, A3
Şilələmək; A1, A2	Tapmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A11, A12, A13
Şinləmək; A1	Taranlamaq; A1, A2
Şirələmək; A1	Taraşlamaq; A1
Şirləmək; A1, A2	Tarazlamaq; A1
Şişləmək; A1, A2, A3	Tarımlamaq; A1
Şlüzmək; A1, A2	Tarifləşdirmək; A1
Şoralamaq; A1	Tayalamaq; A1
Şorlaşdırmaq; A1	Telefonlaşdırmaq; A1
Şotkalamaq; A1	Teyləmək; A1
Şöhrətlənmək; A1	Təkanlamaq; A1
Şötdəmək; A1	Təkləmək; A2
Şumlamaq; A1	Təkrarlanmaq; A1
Şübhələnmək; A1	Təkyələnmək; A1
Şüləkləmək; A1	Təlimatlandırmaq; A1
Şüşələmək; A1	Təlləmək; A1
Taxtalamaq; A1	

Təmizləmək; A1, A2, A3, A6, A7, A8, A10 A11, A12	Toxalamaq;A1
Tənzimləmək;A1	Toxmaqlamaq;A1
Təpçimək;A1	Toxtamaq;A3
Təpələmək; A1, A2	Toxumaq;A1, A2, A3, A5
Təpikləmək;A1, A2	Toxumlamaq;A1, A2
Təpilmək;A1, A2	Toxunmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6
Təpinmək;A2	Toqqalanmaq;A1
Təpitmək;A1, A2	Toqquşmaq; A3, A4
Təpmək I;A3, A5	Tolazlamaq;A1
Təpmək II;A1	Topalamaq;A1
Tərgitmək;A1	Toplanmaq;A1, A2
Tərifləmək;A1	Topuqlamaq;A1
Tərləmək;A2, A5	Torbalamaq;A1
Təsdiqləmək;A1	Torlamaq;A1
Təsirlənmək;A1	Tormozlamaq;A2
Tıqlamaq;A1	Torpaqlamaq;A1, A2
Tıxaclamaq;A1	Torpedləmək;A1, A2
Tıxamaq;A3	Tovlamaq I;A1, A2
Tikmək;A1, A2, A3	Tovlamaq II;A1
Tikmək;A2, A3, A4	Tozlamaq;A1, A2, A3, A4, A5
Tipleşdirmək;A1, A2	Tökmək;A2, A4, A5, A7, A9
	Töküşdürmək;A1

Tullamaq;A4, A5, A6, A7	Ulaşmaq II;A1
Tumarlamaq;A1, A2	Ummaq;A1
Tumlamaq;A1, A2	Unlamaq;A1
Tutaşmaq;A1, A2	Unutmaq;A1, A3, A4, A5
Tutmaq;A1, A2, A4, A5, A6, A7, A8, A11, A12, A13, A14, A15, A16, A18, A21	Usanmaq;A1
Tutuzdurmaq;A1	Utanmaq;A1, A2, A3
Tüləmək;A1	Uydurmaq;A1, A2
Tüpürmək;A1	Uyğunlaşmaq;A1
Ucalmaq;A1	Uymaq; A1, A2, A3, A4
Uçmaq I;A4	Uyuşmaq;A3, A4
Uçmaq II;A3	Uyutmaq;A1
Uçurtmaq I;A1	Uzaqlaşmaq;A1, A2, A3, A4, A5, A8
Uçurtmaq II;A1, A2	Uzlaşmaq;A1, A3
Udqunmaq;A2	Üçləmək;A1, A2
Udmaq I;A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9	Üfunətləndirmək;A1
Udmaq II; A1, A2, A3	Üfurmək;A2
Uduzmaq; A1, A2, A3	Ülgücləmək;A1, A2
Ufal(a)tmaq;A1	Üstələmək;A1
Ugramaq;A1, A2	Ütmək;A1, A2
Ugraşmaq; A1, A2, A3	Ütüləmək;A1
	Üyütmək;A1, A2
	Üzləmək;A1, A2, A3

Üzləşdirmək;A1	Xatırlatmaq;A2
Üzmək I; A4, A5, A6	Xəlbirləmək;A1
Üzmək II;A1, A2, A4	Xəlvətləmək;A1
Üzmək III; A1, A2	Xərcələmək;A1, A2
Varavurdlamaq;A1	Xınalamaq;A1
Varmaq;A1, A4	Xırdalamaq;A1, A2, A3
Vaysınmaq;A1	Xırpalamaq;A1, A2
Vermək; A3, A5, A7, A8, A9, A10, A11, A12, A17	Xışıldatmaq;A1
Vədələşmək;A1	Xışlamaq;A1
Vərəqləmək;A1	Xışmalamaq;A1, A2
Vidalaşmaq;A1	Xiffətlənmək;A1
Vurmaq;A2, A3, A4, A5, A6, A7, A9, A11, A13, A14, A16, A17, A19, A20, A21, A22, A23, A27, A28, A30	Xirdəkləmək;A1
Vurulmaq II;A1	Xlorlamaq;A1
Vuruşmaq;A2, A3, A4	Xoflanmaq;A1
Xaldarlamaq;A1	Xortlamaq;A1
Xallamaq;A1	Xorumlamaq;A1
Xaltalamaq;A1, A2	Xosunlaşmaq;A1
Xamlamaq; A1, A2	Xoşhallanmaq;A1
Xarablamaq;A1, A2	Xoşlamaq;A1, A2
Xatırlamaq;A1	Xoşlanmaq;A1, A2
	Xoylanmaq; A1
	Xromlamaq;A1, A2

Xudahafizləşmək;A1	Yanaşmaq; A1, A2, A3
Yabalamaq; A1, A2	Yanıb-yaxılmaq; A1
Yadlamaq;A2, A3	Yanımaq; A2
Yağlamaq;A1, A2, A3, A4	Yanımaq; A1
Yaxalamaq I; A1, A2, A3, A4, A5, A6	Yanlamaq; A1
Yaxalamaq II; A1	Yanmaq; A12, A13, A14, A16, A17, A18, A19
Yaxıb-yandırmaq;A1, A2	Yapırtmaq; A1
Yaxıb-yıxmaq; A1	Yapışqanlamaq; A1
Yaxınlaşmaq;A1, A4, A5, A6	Yapışmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6, A17, A8, A9, A10, A11
Yaxmaq;A2	Yapmaq; A1, A4
Yalamaq;A1, A2, A3	Yaralamaq; A1, A2
Yalanlamaq;A1	Yaranmaq II; A1
Yaldızmaq;A1, A2	Yaraşmaq;A1, A2, A3
Yalqızlamaq;A1, A2	Yaratmaq; A1, A2, A3, A4, A5, A6
Yallamaq I; A1	Yarımaq;A1, A2
Yallamaq II;A1	Yarınmaq;A1, A2
Yalmanmaq;A1	Yarışmaq; A1
Yaltaqlanmaq;A1	Yarıtmaq;A1, A3
Yalvarıb-yaxarmaq; A1	Yarıtmaq;A1
Yamamaq; A1	Yarıtmaq;A1
Yamanlamaq; A1, A2, A3	
Yamsılamaq; A1	

Yarpaqlamaq;A3	Yeltənmək;A1
Yasaqlamaq;A1	Yemək;A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10, A11, A12, A13, A14, A15
Yaslanmaq;A1, A2	Yemləmək;A1, A2
Yastılamaq; A1	Yeniləmək;A1
Yaşamaq;A6, A7, A8, A9, A10, A11, A12, A13	Yenmək;A1, A2
Yaşırmaq;A1	Yerbəyerləşdirmək;A1
Yatırmaq;A1, A2, A3, A4, A5	Yerikləmək;A1, A2
Yavuşlaşmaq;A1	Yerimək;A5, A7
Yayxanmaq;A2	Yerləşmək;A1, A2, A3, A4, A5
Yayxınmaq;A1, A2	Yetmək;A1, A2, A4, A5
Yayınmaq;A2, A3, A4, A5	Yeyələmək;A1
Yaylamaq;A1, A2, A3	Yəhələmək;A1,A2
Yaymaq;A1, A2, A3, A4, A5, A6	Yığışmaq;A1, A4
yazıb-pozmaq;A1	Yığmaq;A2, A3, A4, A5, A6
Yazlama;A1	Yıxmaq;A1, A2, A5, A6, A7
Yazmaq;A3, A5, A7, A8, A9, A11, A12	Yırgalamaq;A1
Yedəkləmək;A1, A2, A3, A4	Yırtmaq;A1, A2, A3, A4
Yekəlmək;A1, A2	Yiyələnmək;A1, A2
Yekunlaşdırmaq;A1	Yoğurmaq;A1
Yelləmək;A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7	Yoxlamaq;A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8
Yelpazələmək;A1, A2	

Yollamaq;A1	Zəhmənmək;A1
Yolmaq;A1, A2	Zəhrimarlanmaq;A1
Yoluxmaq I;A1	Zəqqumlamaq;A1, A3
Yoluxmaq II;A1	Zəncirləmək;A1, A2, A3
Yonmaq;A1, A2	Zəyləmək;A1
Yorğalamaq;A1	Zırıldamaq;A2
Yormaq; A1,A2, A3, A4	Zibilləmək;A1, A2
Yortmaq;A3	Zilləmək II;A1
Yovuşmaq;A1, A2	Zindanlamaq;A1
Yönəlmək;A1, A2, A3	Zollamaq I;A1
Yumaq;A1, A2, A3	Zollamaq II; A2
Yumaqlamaq;A1	Zomlamaq; A1
Yummaq;A1	Zorlamaq; A1, A2, A3
Yumruqlamaq;A1, A2, A3, A4	Zümzümələmək; A2
Yuvarlamaq;A1, A2, A3	Züyüldəmək; A1
Yükləmək;A3, A4, A5	Zirəkləşmək;A1
Yüyənləmək;A1, A2	Ziyadələnmək;A1
Yüyürmək;A1, A2	Ziyadələşmək;A1
Zağlamaq;A1	Ziyalanmaq;A1, A2
Zamazkalamaq;A1, A2	Ziyalılışmaq;A1
Zədələmək;A1	Zoqquldamaq;A1, A2
Zəhərləmək;A1, A2, A3, A4, A6	Zorbalanmaq; A1

Zorlamaq; A4

Zövqlənmək; A1

Zümzümələmək; A1

3. 3. Üç İstemli Filler

Açmaq; A7

Açmaq; A2

Alışdırmaq; A1

Almaq; A1, A4, A6, A9, A16, 21, 25

Anlatmaq; A1

Aparmaq; A1, A2, A3, A12

Asmaq; A1

Asmaq; A1

Aşıqlamaq; A3, A4

Aşmaq; A2

Atmaq; A1, A2, A9, A14

Ayıрмаq; A1, A2, A3, A4, A7, A8

Baftalamaq; A1

Bagışlamaq; A1, A2

Baglamaq; A1, A5, A12, A13, A14,
A22

Basdırmaq; A1

Batırmaq; A1

Bildirmək; A1

Bilmək; A2, A13

Bişirmək; A4

Bogmaq; A3

Bulamaq; A2

Cütləmək; A3

Çağırmaq; A2

Çaxmaq; A4

Çalmaq; A3

Çalmaq; A1

Çapmaq; A6

Çatmaq; A1

Çevirmək; A1, A3, A5, A6

Çəkmək; A6, A9, A11, A13, A23, A26,
A27

Çıxar(t)maq; A2, A3, A8, A10, A17

Çıxmaq; A27

Çırpmaq; A2, A3, A4, A5

Çiləmək; A1

Çinləmək; A1

Çuğullamaq; A1

Danışmaq; A3	Gəlmək; A10, A27
Danlayıb-dansımaq; A1	Gətirmək; A4, A12
Danmaq; A3	Gömmək; A1, A2, A3
Dartmaq; A2	Göndərmək; A1, A2, A3, A4
Daşımaq; A1	Göstərmək; A5, A7, A8, A14
Dayamaq; A1	Götürmək; A5, A13
Dəstələmək; A3	Gözləmək; A2
Dəyişmək; A1	Hörmək; A2
Dikləmək; A2	İsmarlamaq; A1
Dirəmək; A1, A2	İstəmək; A7, A12
Dogrammaq; A5	İtələmək; A2, A4
Dolamaq; A3	İtirmək; A6, A10
Durguzmaq; A4	Keçirmək; A3, A4, A8, A12
Dürtmək; A1	Köçmək; A1
Düşmək; A1	Küşkürtmək; A1
Düzmək; A1, A2, A3, A5	Qablamaq; A2
Əlaqələndirmək; A1	Qaxmaq; A1, A2
Əndərmək; A1	Qalmaq; A12
Əzmək; A3	Qanadlanmaq; A7
Fırlamaq; A1	Qandırmaq; A1
Fırlatmaq; A2, A3	Qarışdırmaq; A1
Getmək; A4	Qarmaqlamaq; A2

Qarşılamaq; A2, A3	Saldırmaq;A2
Qatmaq; A1, A2, A4	Sallamaq;A1
Qaytarmaq; A4	Salmaq; A6, A8, A10, A11, A15, A17, A18,A19, A20, A23, A24, A25
Qazımaq; A1	Sancmaq;A1, A2, A3
Qılmaq; A1	Saplamaq;A3
Qısmmaq;A1,A4	Sarımaq;A3
Qoparmaq; A4, A5	Satmaq; A3
Qorumaq; A1,A2	Səpmək; A1, A4
Qoşmaq; A2, A3, A4, A5	Sərmək; A1, A2, A5
Qovmaq; A2, A8	Sıxmaq; A7
Qovurmaq; A1	Sırmaq; A2
Qoymaq; A1, A2, A3, A6, A9,A10, A14, A20	Soxmaq; A1, A2, A5
Qurmaq; A4	Sovurmaq;A2
Quylamaq; A2	Söykəmək;A1
Ötürmək; A2, A3	Sürmək;A1
Parçalamaq; A6	Sürtmək; A1,A4
Paylamaq; A1	Sürükləmə; A1, A2
Pərçimləmək; A2	Şələləmək; A1
Rabitələndirmək;A1	Şükkütmək;A1
Saçmaq;A1	Taxmaq;A1, A2, A3, A4
Saxlamaq; A1, A6, A14	Tapmaq;A10

Tapşırmaq;A1, A2	Vurmaq;A1, A8, A10, A12, A24, A25, A31, A32, A33
Təkləmək;A1	Xatırlatmaq;A1
Təmizləmək; A4, A9	Yadırgamaq;A1
Təpmək;A1, A2	Yaxmaq;A1, A3
Tıxamaq;A1, A2	Yamamaq; A2
Toxumaq;A4	Yapmaq; A3
Tökmək;A1, A3, A6	Yaymaq;A7
Tullamaq;A1, A3	Yazmaq; A1
Tuşlamaq;A1, A2, A3	Yığmaq;A1, A7
Unutmaq; A2	Yozmaq;A1
Uydurmaq;A3	Yükləmək;A1, A2
Üfürmək;A1	Zilləmək I;A1
Üzləşmək;A1, A2, A3	Zollamaq II; A1
Üzmək II; A3	
Vermək;A1, A2, A4, A6,A13, A14, A15, A16, A17	

SONUÇ

Bu çalışmada Azerbaycan Türkçesinde yer alan fiillerin söz dizimsel istem yapıları ortaya konulmuştur. Fiiller anlam değişiklerine bağlı olarak farklı istem yapıları oluşturur. Fiillerin meydana getirdiği bu yapılar farklı istem çerçevelerinde kodlanmıştır. Fiilin anlamına göre Azerbaycan Türkçesindeki fiiller bir istemli, iki istemli, üç istemli, dört istemli olarak sınıflandırılabilir. Çalışmada fiillerin mantıksal ve sözdizimsel istemleri incelenerek bir istem çerçevesi oluşturulmuştur. Fiillerin anlam değişiklerine bağlı olarak mantıksal ve söz dizimsel istem yapıları ve sayıları da değişiklik gösterir.

1984 fiilin mantıksal ve söz dizimsel istem yapıları ve sayıları belirlenmiştir. 1984 fiil içerisinde 1222 fiil tek istemli; 508'i iki istemli; 154'ü üç istemli olarak sınıflandırılmıştır. Bu fiiller yüzdelik açısından değerlendirildiğinde %64' i bir istemli, %27'si iki istemli, % 9'u üç istemlidir.

Ortaya çıkan sayısal verilerden yola çıkarak Azerbaycan Türkçesinde yer alan fiillerin istem çerçevesinde tek istemli fiillerin iki istemli ve üç istemli fiillere oranla daha çok olduğunu söylenebilir. İstem çerçevesinde incelenen Azerbaycan Türkçesindeki fiilleri Türkiye Türkçesiyle karşılaştırdığımızda tek istemli, iki istemli ve üç istemli fiillerin oranları büyük ölçüde farklılaşmaktadır. Doğan(2011:531)'de Türkiye Türkçesinde Bunlardan 243 fiil, 416 istem çerçevesinde tek istemli gerçekleşebilmektedir. 507 fiil, 1287 istem çerçevesinde iki istemli; 167 fiil 222 istem çerçevesinde üç istemli; 12 fiil, 15 istem çerçevesinde dört istemli gerçekleşebilmektedir. Özellikle Türkiye Türkçesinde dört istemli fiillerin yer alması bu farklılıklardan biridir. Azerbaycan Türkçesinde dört istemli fiillerin olmadığını söyleyemeyiz ancak çalışmamızda seçimli istem incelemesi yapmadığımız için dört istemli fiillere yer verilmemiştir.

KAYNAKÇA

Azərbaycan Dilinin İzahlı Lüğəti (I, II, III, VI), Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu, Bakı, 2006

Azərbaycan Dastanları, Lidər Nəşriyyat, Bakı, 2005

Allahmanlı Mahmud, “Dilə sevgi, yurda sevgi” Bakı-2011

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi Gəncə Dövlət Universiteti, *Azərbaycan Şünaslığın Aktual Problemləri*, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 88-ci ildönümünə həsr olunmuş II Beynəlxalq elmi konfrans, 4 – 7 may, 2011-cu il, Bakı-Gəncə

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, M. Füzuli adına Əl Yazmalar İnstitutu, Filologiya Məsələləri, Bakı, 2013

ABİD Sebine, *Türkiye Türkçesi ile Azərbaycan Türkçesinde Fiillerin Anlam Açısından Çeşitlenmesi*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006

BOZ Erdoğan, *Sözlükbirimlerin Tanımlanmasına Anlambilimsel Bir Bakış*, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/4 Summer 2009,

BURAN Ahmet, ALKAYA Ercan, *Çağdaş Türk Yazı Dilleri-I*, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1389

DOĞAN, Nuh (2010), “*Türkçede Nesneyi Belirleme Sorunu*”, Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi, S.3/10, s.225-230.

____ (2011), *Türkiye Türkçesi Fiillerinde İsteme Göre Anlam Değişiklikleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü.

ERDEN Aysu, *Azeri Türkçesi'nin Geçmişine ve Sözdizimi Özelliklerine Kısa Bir Bakış*, H.V. Ed. Fak. Derg. Cilt 3, say' 2, 1985.

ERDEM, Melek (2007), “*Türkmen Türkçesinde Mental Fiillerin İsteme Göre Anlam Değişimleri*”, V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri (20-26 Eylül 2004), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, s.939-958.

ERGİN Muharrem, *Azeri Türkçesi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1971

Əzizxxan Tanrıverdi, “*Kitab- ı Dədə Qurud*”un Söz Dünyası, Bakı, 2006

Əli Aslanoğlu, *Qəzəllər Dünyası*, Bakı 2012

Gəncəvi Nizami, *Yeddi Gözəl*, Lider Nəşriyyat, Bakı, 2004

1999 Gazimağusa, Gazimağusa: Doğu Akdeniz Üniversitesi Yayınları, s.179-190.

GÖBÜTOĞLU İdris, *Türkiye ve Azerbaycan Türkçesinde Fiillerin Karşılaştırmalı Anlam Gelişimleri*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya 1995

HÜSEYNOV Məhərrəm, *Poetik Frazеologiya, (1960-1980-ci illər Azərbaycan poeziyasının materialları əsasında)*, BAKI – 2013

Kitab- ı Dədə Qurud Ensiklopediyası, Yarı Neşrler Evi, Bakı, 2000

Məshəti İsmayıl Rüstəm *Qızı*, *Naxçıvan Əfsanələri*, Naxçıvan, 2008.

SULTANOV, Vugar (2001), “*Türkçe Sözlüklerde Semantik- Sentaktik Bilgilerin Verilmesi*”, Uluslararası Sözlükbilim Sempozyumu Bildirileri 20-23 Mayıs

(1999), “Lucien Tesniere”, **Yirminci Yüzyıl Dilbilimi**, (Çev. Nükhet Güz), İstanbul: Multilingual Yayınları.

TOKLU, Osman (2003), *Dilbilime Giriş*, Ankara: Akçağ Yayınları.

TÜRKÇE SÖZLÜK (Güncel Türkçe Sözlük) (2005), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

TOKATLI Suzan, *Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesindeki Eş Sesli Kelimeler Üzerine*, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı : 16 Yıl : 2004

ÖZKAN Bülent, *Türkçenin Öğretiminde Sıfatların Eşdizim Sözlüğü- Yöntem Ve Uygulama*, e-international journal of educational research, Mersin Üniversitesi, 2010

ÖZKAN Bülent, *Türkiye Türkçesinde Belirteçlerin Füllerle Birliktelik Kullanımları ve Eş Dizimliliği*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Edeyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Adana 2007

ÖRDEM Eser, *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Leksikal Yaklaşım: Bir Eşdizimlilik Çalışması Modeli*, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı: 11 Ocak 2013

MUSAYEV M.M, *Türk Edebi Dillerinde Mürekkep Cümle Sintaksisi*, Azərbaycan Respublikası Nazirliyi, Bakı Slavyan Unniversiteti, Bakı, 2011

UÇAR Aygöl, *Türkçe Sözlüklerde Katkısız Eylem Yapıları: Bunlar Çokanlamlı Eylemlerin Altanamlıları Mıdır?*, Mersin Üniversitesi Dil ve Edeyat Dergisi, 2010

UĞURLU Mustafa, *Türk Lehçeleri Arasında Kelime Eş Değerliği*, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Bilig -Bahar / 2004 , Sayı 29: 29-40

PİLTEN Şahru, *Eş Dizimlilik Özellikleri Bakımından “Temiz” Sözcükleri*, Modern Türklük Araştırmaları Dergisi, Cilt:5, Sayı:4 , Ankara

KARAMAN Erdal, *Azerbaycan Ağızları Üzerine Bir Deneme*, Qafqaz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Bakü/Azerbaycan

KARA Mehmet, *Türk Lehçeleri Arasında Geliştirilecek Çeviri Yazılımlarının Güçlükleri ve Kolaylıkları*, Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı,2006

QAZIMOV, Q.Ş, *Müasir Azərbaycan Dili Morfologiya*, Elm və Təhsil, Bakı, 2010

SULTANZADE Vügar , *The Syntactic Valency of Some Verbs in The Book of Dede Korkut: Diachronic Differences*, Bilig, 2012 / Sayı 61, 223-244

VERBNET,2006.<http://verbs.colorado.edu/~mpalmer/projects/verbnet.html>,
18.Temmuz. 2009.

VARDAR, Berke, vd., 1998, *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, İstanbul:Multilingual.

Zamanov Abbas, *Cənubdan Səsləri* ,Min Bir Mahnı Neşriyatı, Bakı, 2010

Ziyayeva Zemine, *Azerbaycan Diyalektolojisinin Tarihi Üzerine*, Karadeniz Araştırmaları, 2011, Sayı 30, 93-106

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı :	Hanife ÇİÇEKLİ
Doğum Yeri ve Tarihi :	Ardeşen/01.01.1989
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi :	Ordu Üniversitesi-Türk Dili ve Edebiyatı(2011-2012)
Bildiği Yabancı Diller :	İngilizce
İletişim	
E-Posta Adresi :	hanifecicekli_53@hotmail.com